

У монографії узагальнено досвід становлення і розвитку професійної музичної освіти в країнах-членах Європейського Союзу. Дослідження ґрунтується на вивченні широкої джерельної бази, що уможливило застосувати в хронологічній послідовності етапи становлення і розвитку професійної музичної освіти, презентувати особливості підготовки музикантів-професіоналів та педагогів, зробити аналіз навчальних планів та програм, узагальнити особливості організації культурно-освітнього процесу в музичних академіях, консерваторіях та університетах, участі викладачів і студентів у науковій та концертній діяльності. Увагу акцентовано на міжнародній науковій і культурно-освітній співпраці, мобільності викладачів і студентів у межах країн-членів Європейського Союзу, участі в тренінгах, авторських концертах, міжнародному співробітництві, яке відкрито для творчих ідей, різноманітних досліджень та інноваційних міждисциплінарних проєктів. Видання розраховано на викладачів та студентів музичних академій, університетів музичного спрямування, музичних коледжів, працівників культури і мистецтв, шанувальників історії становлення і розвитку професійної музичної освіти країн-членів Європейського Союзу.

Володимир ЧЕРКАСОВ

Музична освіта в країнах-членах Європейського Союзу

Монографія

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та професійної підготовки працівників
закладів сфери культури, Комунальний заклад
вищої освіти «Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради.

Володимир ЧЕРКАСОВ

 LAMBERT
Academic Publishing

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

В. Ф. Черкасов

**МУЗИЧНА ОСВІТА В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Монографія

LAP LAMBERT Academic Publishing – 2025

УДК 378 (09): 78
ББК 74580.230

Черкасов В.Ф. Музична освіта в країнах-членах Європейського Союзу. Монографія. / Cherkasov V.F. Monographie. Бо Базен /Німеччина. AV Akademikerverlag. 2025. 500 p.

Автор – Черкасов Володимир Федорович, доктор педагогічних наук, професор кафедри музичного мистецтва Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради.

Рекомендовано до друку вченою радою Комунального закладу вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради (протокол № 6 від 4 лютого 2025 року).

Рецензенти:

Маркова О.М. – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теоретичної та практичної культурології Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової

Шульгіна В.Д. – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри історії музики Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра

Яковлев О.В. – доктор культурології, професор, ректор Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв

У монографії досліджено процес становлення і розвитку професійної музичної освіти в країнах-членах Європейського Союзу станом на 2023 рік. Дослідження ґрунтується на вивченні та узагальненні широкої джерельної бази, що уможливило визначити та розглянути в хронологічній послідовності етапи становлення і розвитку професійної музичної освіти, дослідити особливості підготовки музикантів-професіоналів та педагогів-музикантів, зробити аналіз навчальних планів та програм, узагальнити особливості організації культурно-освітнього процесу в музичних академіях, консерваторіях та університетах музики, участь викладачів і студентів у науковій і концертній діяльності.

Видання розраховане на викладачів та студентів музичних академій, університетів мистецького спрямування, музичних коледжів, працівників культури і мистецтв, шанувальників історії становлення і розвитку професійної музичної освіти країн-членів Європейського Союзу.

ISBN 978-620-8-43081-8

© В. Ф. Черкасов, 2025

© LAP LAMBERT Academic Publishing, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. МУЗИЧНА ОСВІТА В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	10
1.1. АВСТРІЯ (РЕСПУБЛІКА АВСТРІЯ).....	10
1.2. БОЛГАРІЯ (РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ).....	26
1.3. БЕЛЬГІЯ (КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ)	43
1.4. ГРЕЦІЯ (РЕСПУБЛІКА ГРЕЦІЯ).....	59
1.5. ДАНІЯ (КОРОЛІВСТВО ДАНІЯ)	68
1.6. ЕСТОНІЯ (РЕСПУБЛІКА ЕСТОНІЯ).....	74
1.7. ІРЛАНДІЯ (РЕСПУБЛІКА ІРЛАНДІЯ).....	81
1.8. ІСПАНІЯ (РЕСПУБЛІКА ІСПАНІЯ).....	87
1.9. ІТАЛІЯ (ІТАЛІЙСЬКА РЕПУБЛІКА).....	110
1.10. КІПР (РЕСПУБЛІКА КІПР)	135
1.11. ЛАТВІЯ (ЛАТВІЙСЬКА РЕПУБЛІКА)	138
1.12. ЛИТВА (ЛИТОВСЬКА РЕПУБЛІКА)	148
1.13. ЛЮКСЕМБУРГ (ВЕЛИКЕ ГЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ).....	157
1.14. МАЛЬТА (РЕСПУБЛІКА МАЛЬТА).....	161
1.15. НІДЕРЛАНДИ (КОРОЛІВСТВО НІДЕРЛАНДИ)	164
1.16. НІМЕЧЧИНА (ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА).....	182
1.17. ПОЛЬЩА (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА).....	220
1.18. ПОРТУГАЛІЯ (ПОРТУГАЛЬСЬКА РЕПУБЛІКА)...	284

1.19. РУМУНІЯ	288
1.20. СЛОВАЧЧИНА (РЕСПУБЛІКА СЛОВАЧЧИНА).....	295
1.21. СЛОВЕНІЯ (РЕСПУБЛІКА СЛОВЕНІЯ).....	301
1.22. УГОРЩИНА (РЕСПУБЛІКА УГОРЩИНА).....	306
1.22. ФІНЛЯНДІЯ (ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА).....	317
1.23. ФРАНЦІЯ (ФРАНЦУЗЬКА РЕСПУБЛІКА).....	327
1.24. ХОРВАТІЯ (РЕСПУБЛІКА ХОРВАТІЯ)	340
1.25. ЧЕХІЯ (ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)	351
1.27. ШВЕЦІЯ (КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ)	369

РОЗДІЛ 2. КРАЇНИ, КАНДИДАТИ НА ВСТУП ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗ.....

2.1. АЛБАНІЯ (РЕСПУБЛІКА АЛБАНІЯ)	383
2.2. БОСНІЯ ТА ГЕРЦЕГОВИНА	387
2.3. ПІВНІЧНА МАКЕДОНІЯ (РЕСПУБЛІКА ПІВНІЧНА МАКЕДОНІЯ).....	392
2.4. ЧОРНОГОРІЯ (РЕСПУБЛІКА ЧОРНОГОРІЯ).....	394
2.5. СЕРБІЯ (РЕСПУБЛІКА СЕРБІЯ)	397
2.6. ТУРЕЧЧИНА (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА).....	404
2.7. МОЛДОВА (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА).....	409
2.8. УКРАЇНА.....	412
2.9. ГРУЗІЯ	489
ПІСЛЯМОВА.....	498

ПЕРЕДМОВА

Європейський Союз (ЄС) є політичним та економічним союзом з 27 держав-членів, які підписали установчі договори союзу і, таким чином, поділяють права та обов'язки членства. Відповідно до договорів вони погодилися ділитися своїм власним суверенітетом через інституції Європейського Союзу в усіх аспектах управління.

Добровільним об'єднанням закладів вищої музичної освіти є Європейська асоціація консерваторій (Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen), (АЕС). Слово «консерваторія» (від лат. *conservatoriu*) позначає заклад, призначений для навчання музиці, співу та суміжним предметам. Заснована 1953 року АЕС є культурно-освітньою організацією, що представляє інтереси тих освітніх закладів, які займаються професійною підготовкою музикантів. Асоціація координує та підтримує мистецьку та музичну освіту, засновану на демократичних цінностях.

Офіс АЕС знаходиться у Швейцарії і очолює її два президента, один зі Східної Європи, другий із Західної Європи. З 1990 до 1996 року президентом АЕС був директор Північного музичного коледжу Джон Мандуел із Манчестера. З 1996 до 2000 року АЕС знаходилася на базі Паризької консерваторії, генеральним секретарем був директор консерваторії Марк-Олів'є Дюпен, а президентом став директор Гілдхоллської школи музики і драми Іан Хорсбр. 2000 року офіс АЕС переїхав до Утрехті (Нідерланди).

Рада АЕС складається з двадцяти представників установ-членів з двадцяти країн світу. До виконавчого комітету входить президент, Генеральний секретар і два віце-президента.

2000 року до складу АЕС входило 166 мистецьких закладів з 45 країн світу, з яких 70% знаходиться в Європейському Союзі, а решта 14 асоційованих членів розташовані в 7 країнах Північної Америки, Азії та Австралії.

Сьогодні АЕС включає представників 215 навчальних закладів з 51 країн світу, з-поміж яких: 189 активних членів і 26 асоційованих. Активне членство стосується консерваторій, академій та університетів музики, Musikhochschulen та інших

закладів освіти, у яких навчальні плани спрямовані на підготовку музикантів-професіоналі. Асоційованими членами вважаються представники консерваторій, академій та університетів музики та інших закладів за межами Європи, навчальні плани яких спрямовані на підготовку музикантів-професіоналі. Асоційованими членами також є організації в Європі та поза її межами, за винятком активних та асоційованих членів, які беруть активну участь або мають зв'язки з підготовкою із закладами, де здійснюється підготовка музикантів-професіоналів.

Активні члени АЕС: Албанія, Австрія, Білорусь, Боснія Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Ізраїль, Італія, Косово, Латвія, Литва, Люксембург, Македонія, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Росія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Туреччина, Україна, Велика Британія, Сербія та Чорногорія.

Асоційовані члени АЕС: Австралія, Азербайджан, Бельгія, Канада, Китай, Корея, Франція, Японія, Казахстан, Ліван, Мексика, Нідерланди, Сполучені Штати Америки.

Мета АЕС полягає у розвитку творчих відносин між музичними школами Європи. Відповідно до поставленої мети Європейська асоціація консерваторій ставить такі завдання:

- стимулювання та розвиток міжнародної співпраці між учасниками АЕС;
- реалізація міжнародних проєктів та програм у галузі професійної музичної освіти;
- організація та проведення симпозіумів та конференцій для членів АЕС;
- презентація досвіду професійної музичної освіти на європейському, міжнародному і національному рівнях.

У країнах Європейського Союзу підготовка фахівців з музичної освіти здійснюється за трьома напрямками, а саме:

- виконавці – вокалісти, інструменталісти, диригенти;
- творці – композитори і аранжувальники;
- техніки – виробники і настроювачі музичних інструментів.

Офіс АЕС ініціював створення нової Європейської тематичної мережі музичної освіти «Polifonia», діяльність якої

координується Музичною академією в Мальмі – університет Лунда та Асоціацією Європейських консерваторій за підтримки Європейського Союзу в межах програми «Erasmus+» та відділом вищої освіти і програми ЄС «Socrates».

Координатори програми «Erasmus+» спрямовують зусилля на розробку стратегічних питань розвитку вищої музичної освіти та модернізації процесу професійної підготовки музикантів-виконавців на європейському рівні. Значним досягненням учасників програми «Erasmus+» стало те, що музику вдалося презентувати та позицінувати на рівні багатьох академічних дисциплін.

До участі у проєкті «Polifonia» залучено 60 організацій з 32 країн світу, які займаються професійною підготовкою майбутніх музикантів-виконавців. Суть проєкта полягає у вирішенні наступних завдань: підтримка процесу удосконалення професійної музичної освіти, модернізації освітніх компетенцій першого (бакалаврат) та другого (магістратура) рівнів навчання та їх запровадження у розробці навчальних програм і забезпечення якості освіти в межах Болонського процесу; вивчення та узагальнення досвіду організації системи вищої музичної освіти в країнах Європи, Північної Америки, Азії та Австралії, а також дослідження процесу становлення і розвитку інших типів закладів мистецького спрямування; узагальнення досвіду запровадження інноваційних музичних технологій та інтерактивних методів навчання в системі професійної музичної освіти.

Координатори проєкту «Polifonia» залучають до роботи викладачів та студентів закладів музичної освіти для обговорення актуальних проблем модернізації професійної музичної освіти в межах конгресів, симпозиумів та семінарів, а також надають необхідну інформацію на веб-сайті проєкту «Polifonia». Учасники проєкту «Polifonia» плідно співпрацюють з «Мережею якості», яку координує Театральна академія імені Aleksandra Zelverowicza у Варшаві та Європейська ліга інститутів мистецтв – ELIM.

Новий проєкт АЕС – Empowering Artists as Makers in Society (АЕС-ARTEMIS, 2022–2025) фінансується програмою Європейської Комісії «Креативна Європа» розрахований на підтримку європейських мереж. Проєкт базується на результатах попередніх проєктів, виконаних АЕС, зокрема на роботі та

результатах проєкту, що фінансується Creative Europe, АЕС – Зміцнення музики в суспільстві (АЕС-SMS, 2017–2021).

Мета проєкту ARTEMIS переслідує такі цілі:

➤ *Міжнародне співробітництво.* Розширення співпраці між НМЕІ на європейському рівні та за його межами для посилення мобільності та працевлаштування митців.

➤ *Навчання протягом життя.* Посилення можливостей навчання впродовж життя для митців і викладачів НМЕІ, а також посилення ролі АЕС у наданні таких можливостей.

➤ *Адвокація.* Посилення спроможності АЕС та його членів представляти їхні інтереси та виступати за просування культурного та творчого сектору.

➤ *Збір даних, екологічність та цифровізація.* Створення надійної емпіричної основи для дій, спрямованих на підтримку ефективності проєкту та розширення сектору НМЕ.

➤ *Подальший розвиток та інноваційна музична освіта.* Від масштабів і обов'язків закладів до навчання та викладання та розробки навчального плану.

➤ *Різноманітність, інклюзивність та гендерна рівність.* Формування та впровадження справедливих, інклюзивних, різноманітних та гендерно рівних рамок у НМЕІ.

Співробітники офісу АЕС активно працюють над проєктом програми «Erasmus+», «Хартія Erasmus+ вища освіта 2021–2027 рр.».

Європейська Комісія надає цю Хартію з метою підтримки мобільності студентів у навчанні, участі молоді в колективних формах музикування, доступу до бібліотек та лабораторій звукозапису. До того ж, гарантує повне забезпечення та автоматичне визнання всіх кредитів на основі European Credit Transfer and Accumulation System – ECTS за період навчання/стажування за кордоном.

Таким чином, у запропонованій монографії «Музична освіта в країнах-членах Європейського Союзу» здійснено презентацію вищих музичних навчальних закладів країн-членів Європейського Союзу та кандидатів у члени Європейського Союзу, на яких здійснюється підготовка музикантів-професіоналів та педагогів-музикантів. Ми намагалися показати історію становлення і розвитку навчальних закладів, факультетів та кафедр,

схарактеризувати діяльність відомих виконавців і організаторів музичної освіти, презентувати діяльність кожного освітнього закладу, яка пов'язана з окремими персоналіями, діяльністю фахових кафедр, історичним минулим і сьогоденням. І про це варто говорити.

Ми враховували досягнення наших колег для вивчення подальшого розвитку і організації музичної освіти в Європейському Союзі. За такого підходу, лаконічна характеристика кожного підрозділу, презентація досягнень і перспектив розвитку європейської системи музичної освіти, яка досягла найвищого рівня свого розвитку, є актуальним і своєчасним завданням сьогодення.

Поява харизматичних музикантів-професіоналів і педагогів-музикантів, доступність професійної інформації, можливість миттєвого знайомства з найяскравішими виступами артистів сучасності провакують неабияку хвилю зацікавлення історією, самобутністю та невичерпними можливостями музичного мистецтва, міцний зв'язок з творчістю геніальних творців музичних шедеврів та розвиток музичного мистецтва та музичної культури країн-членів Європейського Союзу.

Ми низько вклоняємося рецензентам: доктору мистецтвознавства, професору, завідувачу кафедри теоретичної та практичної культурології Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової О. М. Марковій, доктору мистецтвознавства, професору, професору кафедри історії музики Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра В. Д. Шульгіній та доктору культурології, професору, ректору Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв О. В. Яковлеву.

РОЗДІЛ 1. МУЗИЧНА ОСВІТА В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1. АВСТРІЯ (РЕСПУБЛІКА АВСТРІЯ)

Австрійська Республіка (нім. Republik Österreich) знаходиться в Центральній Європі і складається з дев'яти федеральних земель. Населення переважно спілкується на баварському діалекті та німецькою мовою.

До Європейського Союзу Австрія приєдналася 1995 року. Нині 22 австрійські державні університети, 10 приватних університетів і 3 теологічні вищі школи пропонують студентам широкий вибір можливостей для здобуття вищої освіти.

Австрія є одним із лідерів міжнародного освітнього ринку. Тут щорічно навчається понад 160 000 іноземних студентів. Австрійська система вищої освіти поділяється на три сектори: університети та університети мистецтв; коледжі, в яких навчають викладачів і соціальних працівників; вищі школи. Особливістю навчання в університетах Австрії є широкий профіль підготовки. У навчальному плані регламентується обсяг часу на обов'язкові дисципліни і дисципліни за вибором. Студент може самостійно формувати свою програму навчання [17, с. 12].

Австрія вважається наймузичнішою країною Європи, а у XVIII–XIX століттях Відень був столицею класичної музики. Країна славиться концертним залом Віденської філармонії, Віденським хором хлопчиків, Державною оперою, Державним концертним залом.

Здобувачеві музичної освіти в Австрії доступні три ступені освіти: бакалаврат (Bakkalaureus), магістратура (Magister) та докторантура (Doctoral student). У музикантів найпрестижнішим вважається навчання та проживання у Відні, де саме повітря просякнуте великою історією. Майже всі відомі композитори Австро-Угорської імперії в той чи інший період життя творили саме тут.

У музичних закладах Австрії навчання на бакалавраті триває 6-8 семестрів. Магістерські програми розраховані на 4 семестра, а докторські на 6 семестрів. Магістр – це академічний ступінь другого рівня, отримати його можна в університетах, музичних академіях та інших закладах мистецького спрямування, також він потрібен для завершення аспірантури з конкретної дисципліни. Програми магістратури найчастіше тривають два роки і готують випускників до подальшої професійної діяльності в обраній ними галузі. Отримання ступеня магістра пропонує випускникам велику кількість професійних, особистих та академічних переваг в порівнянні з випускниками програм бакалаврату.

Студенти, які вступають до магістратури за спеціальністю «гра на музичному інструменті» продовжують поглиблювати свої знання та удосконалювати навички гри на тому чи тому музичному інструменті отримані під час навчання на бакалавраті. Вони підвищують свій фаховий рівень, набувають досвід концертно-сценічного виступу, відшліфовують навички гри в оркестрових колективах та різних за складом ансамблях. Заняття з окремих фахових дисциплін, а саме: гра на музичному інструменті та вокальний клас проходять у формі індивідуальних занять з одним професором або наставником. Вивчення інших предметів освітньої програми організовано відповідно до так званої адитивної системи (Additive System). Освітні програми зі спеціальності «гра на музичному інструменті» розраховані на 120 кредитів. Співвідношення викладача до студента становить 4,7 студента на одного викладача. Вартість навчання складає приблизно 1 500 євро на рік.

Художню та мистецтвознавчу освіту можна отримати в університетах мистецтв, де студенти вивчають музику, театр, кінематограф, живопис і прикладне мистецтво. Підготовка музикантів-виконавців та музикантів-педагогів в Австрії здійснюється у наступних закладах вищої освіти:

- Віденський університет музики та виконавських мистецтв
- Віденський університет джазу та сучасної музики
- Віденський приватний університет музики і мистецтв

- Консерваторія Ріхарда Вагнера
- Консерваторія Франца Шуберта
- Зальцбургська консерваторія
- Грацький університет музики та театру
- Кремський університет прикладних наук
- Консерваторія імені Йозефа Гайдна в Бургенланді
- Консерваторія Каринтії
- Консерваторія Тироля
- Музичний університет імені А. Брукнера
- Консерваторія Прайнер у Відні
- Консерваторія в Форарльберзі
- Кремський університет підвищення кваліфікації

Одним із кращих закладів музичної освіти Австрії є **Віденський університет музики та виконавських мистецтв** (*Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, MDW*). Це найбільший музичний навчальний заклад розміщений у Відні. В університеті навчається близько 3000 студентів, що спеціалізуються на виконавському мистецтві музики, театру і кіно. Підготовка фахівців здійснюється за 115 освітніми програмами за такими напрямками: струнні інструменти: арфа і гітара; духові та ударні інструменти; клавішні інструменти; камерна музика; старовинна музика; церковна музика; композиція та теорія музики; сучасна музика; музична терапія; етномузикологія; популярна музика.

Історія Віденського університету музики та виконавських мистецтв починається з 1808 року, коли за зразком Паризької консерваторії було створено навчальний заклад у Відні, а вже 1819 року видатний скрипаль і музичний педагог Йозеф Бем відкрив консерваторію, яка протягом XIX століття розвивалася на правах приватної ініціативи і до 1890-х років уже налічувала 1000 студентів [1].

1909 року за розпорядженням імператора Віденську консерваторію було націоналізовано і вона стала називатися Цісарсько-королівською академією музики та виконавського мистецтва (*k.k. Akademie für Musik und darstellende Kunst*). 1919 року з установами республіки академія отримала статус

державної. Наразі, в період з 1970 по 1998 роки заклад називали Вищою школою музики та виконавського мистецтва (*Hochschule für Musik und darstellende Kunst*), а 1998 року за рішенням уряду Вищу школу музики було перетворено на університет. З 1928 року до складу Академії входить відділення театральних акторів і музичної педагогіки. Серед видатних музикантів, що викладали у цьому закладі – композитор Антон Брукнер.

Зі спеціальності «Композиція та теорія музики» студенти навчаються за освітньою програмою «Komposition & Arrangement». За освітньою програмою «Musiktherapie» готують фахівців, котрі займаються музичною терапією. Студенти вивчають фахові дисципліни, з-поміж яких: основи медицини та психології, методики та методи музичної терапії, етика та право. До того ж теоретичні знання та методологічні засади музичної терапії студенти закріплюють на практичних заняттях з музичної імпровізації та методики музичної терапії. Цінну роль у професійному становленні майбутніх спеціалістів відіграє клінічна практика, наприклад, у неврології, психосоматиці або дитячій та підлітковій психіатрії.

Віденський університет джазу та сучасної музики (JAM MUSIC LAB Privatuniversität für Jazz und Populärmusik). Студенти навчаються за освітньою програмою «Musik» (Theorie-Arrangement-Komposition). Майбутні музикознавці вивчають теорію музики, аранжування музичних творів, композицію. Крім того, вступаючи на цю спеціальність, студенти займаються пошуковою роботою, вивчають основи наукових досліджень в музичній галузі. Після закінчення навчання випускники університету можуть займатися викладацькою роботою, застосовувати отримані знання, уміння і навички в медійних професіях, таких як: радіо, телебачення, друк та онлайн. До того ж з дипломами музикознавців випускники влаштовуються на роботу в музеї, музичні видавництва та звукозаписних компаніях.

Навчання у Віденському університеті джазу та сучасної музики проходить на найвищому рівні, освітнє середовище характеризується колегіальною співпрацею та відкритим і дружнім спілкуванням викладачів і студентів. Професорсько-

викладацький склад фахових кафедр укомплектовано фахівцями міжнародного рівня, забезпечується високопрофесійною командою лекторів та викладачів індивідуальних дисциплін, інтенсивним наставництвом студентів, постійним удосконаленням фахового рівня викладання базових дисциплін, що уможливорює зробити важливий внесок у культурне життя регіону і країни в цілому [4].

Віденський приватний університет музики і мистецтв (MUK – Musik und Kunst Privatuniversität der Stadt Wien) вважається одним з потужних закладів Австрії. Його історія починається з 20-х років ХХ століття, коли з метою надання широким верствам населення доступу до найвищих стандартів художньо-музичної освіти приватними особами і державною адміністрацією Відня було створено музичну школу, яка 2005 року отримала університетську акредитацію, і до 2015 року називалася Konservatorium Wien – Privatuniversität. Третя повторна акредитація відбулася у 2021 році Агентством із забезпечення якості та акредитації Австрії (AQ Austria) [2].

Університет музики та мистецтв міста Відня об'єднує музикантів та виконавців з усього світу, надає їм можливість творчого розвитку у відкритому та інноваційному середовищі, а також мотивує різні види виконавських практик. Молодь об'єднується в університетську спільноту, яка сприяє розвитку індивідуальних музично-творчих здібностей, мотивує інтелектуально-художній розвиток та стимулює формування професійної компетентності виконавців. Навчально-виховний процес забезпечує 280 викладачів фахових кафедр, які користуються високою творчою та науковою репутацією у Європейському Союзі. Потужний науково-творчий потенціал уможливорює щорічно проводити за участю викладачів та студентів понад 450 культурно-мистецьких заходів. Концерти та майстер-класи викладачів, студентів і колишніх випускників розміщено в Інтернеті на веб-сайті MUK [2]. З-поміж них варто назвати концерт лауреата премії KS Gabriele Sima Spising Scholarship, Vivaldi Hall в ÖJAB-Haus; Entente Musicale у співпраці з Інститутом науки і досліджень (IWF), RadioKulturhaus; Шорний у

MuTh, MuTh – Концертний зал Віденського хору хлопчиків; мініатюри для сольних інструментів – вибрані твори з розмови для Scores of MUK у рамках Wien Modern, конкурс Fidelio тощо.

Так, конкурс Fidelio щорічно проводиться з 2002 року і надає можливість студентам розкрити свої художні, інтерпретаційні, інноваційні та інтелектуально-творчі здібності. Журі фінального раунду складається виключно з відомих музикантів, виконавців, менеджерів та освітян. Така співпраця уможливорює цінний зворотний зв'язок з питань якості та спрямованості навчання, а також функціонує як своєрідний «Центр кар'єри». 2019 року 46 юних талантів отримали дванадцять нагород. З них одинадцять грантів по 1500 євро для ансамблів та стипендії по 800 євро для солістів.

Наглядова рада Університету музики та мистецтв міста Відня GmbH діє як університетська рада приватного університету, яка несе відповідальність і має право брати участь у всіх стратегічних та економічних питаннях, включаючи видання та зміну статуту, затвердження плану розвитку, затвердження загального бюджету та обрання ректора на пропозицію Сенату.

Професійне становлення відбувається в процесі опанування навчальних дисциплін, які входять до 30 програм бакалаврату, магістратури та докторантури. В університеті оновлено освітні програми трьох освітніх рівнів з орієнтацією на сучасне мистецтво, яке орієнтується на загальнолюдські цінності та творчі досягнення митців. Чільне місце у навчальних програмах відводиться науково-дослідній діяльності студентів в різних сферах музикознавства та мистецтвознавства.

Студенти, які мають здібності до створення музики, відчуття гармонії, мелодії і ритму навчаються за програмою «Musikleitung und Komposition». Існують різні програми навчання гри на музичних інструментах. Студенти з вокальними здібностями готуються стати оперними співаками, виконавцями джазової, рок та реп музики. Окрім того, вони співають у камерному хорі та беруть участь в роботі церковного хору.

Консерваторію Франца Шуберта разом з музичною школою імені Франца Шуберта було засновано 1867 року

музикантом-педагогом чеського походження Едуардом Хорак (1838–1893), відомим в музичній педагогіці як поціновувач педагогічних поглядів Йоганна Генріха Песталоцці та Адольфа Дистервега. Під впливом Й. Г. Песталоцці та А. Дистервега Е. Хорак 1890 року написав та опублікував педагогічний трактат «Муштра або виховання». Починаючи з 1871 року, разом з однодумцями, Е. Хорак відкриває філіали музичної школи у Відні, а також у Бадені та Бад-Феслау.

1943 року консерваторія, як приватний навчальний заклад набуває самостійного статусу, а 1961 року отримує публічні права. Підготовка музикантів-педагогів ведеться з 1970 року і здійснюється за відповідним навчальним планом. 1980 року було відкрито кафедру джазу.

1983 року консерваторія імені Франца Шуберта переходить у власність професора Карла Свеца, який переніс її на Mariahilferstraße, перебудував будівлю таким чином, щоб зручно було працювати викладачам і студентам, проводити теоретичні та практичні заняття, репетиції художніх колективів, організовувати конкурси та фестивалі. Сьогодні це найстаріша приватна консерваторія Відня, яка пропонує місця для навчання без вікових обмежень.

Талановитий музикант і педагог К. Свец керує симфонічним оркестром, викладає гармонію, ритміку, класичні ударні інструменти та редагує і аранжує твори для оркестру та балади для джазового виконання. Професор Карл Свец та професорсько-викладацький склад консерваторії намагається дати студентам ґрунтовну фахову підготовку, сформувати у них компетентності музикантів-виконавців і педагогів-виконавців конкурентоспроможних на освітньому ринку праці.

2010 року консерваторія Франца Шуберта переїхала до замку Нойвальдегг. Навчальні плани консерваторії укладені таким чином, щоб задовільнити освітні потреби студентів з фахових предметів, починаючи від класики до джазу та музичного театру.

У *Зальцбургській консерваторії* (Mozarteum Salzburg) майбутні композитори навчаються за програмою «Komposition».

Тут студенти здобувають освіту з вокалу (опера, джаз, рок, реп, хор, церковний, камерний, естрадний спів та ін.) та опановують гру на музичних інструментах. Любителі і шанувальники музики і музичної культури здобувають освіту як музикознавці за освітньою програмою «Musiktheorie» [7]. Студенти вивчають історію музики, сучасну музику, музичну психологію, музичну естетику, музичну культуру світу та багато інших дисциплін.

Випускники консерваторії працюють і пропагують музичне мистецтво в трьох «Моцартеумах» (так називають австрійські консерваторії, які носять ім'я Вольфганга Амадея Моцарта). Перший – це університет «Моцартеум» у Зальцбурзі. Другий – міжнародний фонд «Моцартеум», який є приватною незалежною асоціацією та здебільшого працює у трьох областях: концерти, музеї та наука, а також проводить щорічні «Тижні Моцарта» та корегує роботу двох музеїв Моцарта. Третій – оркестр «Моцартеум» у Зальцбурзі, який з 1939 року є самостійним установою, і з 1958 року – симфонічним оркестром міста та федеральної землі Зальцбург [8].

У Зальцбургській консерваторії чільне місце відведено підготовці інструменталістів, які після закінчення навчання поповнюють оркестрові колективи, виступають з сольними концертами, презентують Австрію на міжнародних фестивалях і отримують призові місця. Чільне місце в освітньому процесі Консерваторії відведено вокальній підготовці. Здобути освіту з вокалу (опера, джаз, рок, реп, хор, церковний, камерний, естрадний спів та ін.) студенти можуть на кафедрі вокалу, де з молоддю займаються відомі виконавці й майстри постановки голосу як в Австрії, так і в Євросоюзі.

Грацький університет музики та театру (KUG Universität für Musik und darstellende Kunst Graz) було засновано 1816 року на базі університету Граца для молоді, яка мріяла себе реалізувати в культурно-мистецькій сфері діяльності. Через 100 років, у 1916 році, на базі цього навчального закладу було відкрито вокальну школу, яка сьогодні вважається однією з найпрестижніших і популярних не тільки в Австрії, але й в Європі в цілому. З розширенням спеціальностей і відкриттям нових класів школа

отримала статус консерваторії. 1963 року консерваторія була перейменована в Академію музики, а в 1998 році вона отримала статус Університету музики та театру [5].

Сьогодні Грацький університет музики та театру готує спеціалістів за наступними напрямками: дизайн сцени; хоровий диригент – педагогіка; комп'ютерна музика; виконавське мистецтво; диригування; електротехнік-звукорежисер; спів; інструментальна (вокальна) педагогіка – джаз; інструментальна (вокальна) педагогіка – класична музика; інструментальна (вокальна) педагогіка – народна музика; гра на музичних інструментах – старовинна музика; гра на музичних інструментах; джаз; католицька і протестантська церковна музика; композиція і теорія музики; педагогіка композиції і теорія музики; музикознавство; виконавча практика в сучасній музиці.

Зі спеціальності «Композиція і теорія музики» студенти навчаються за програмою «Komposition und Musiktheorie». Для фахівців, котрі мріють стати музикознавцями в університеті існує програма «Musikologie, Musiktheorie», де студенти вивчають історію музики та творчість композиторів, зв'язок музики з суспільством, музичну психологію, музичну акустику, сучасну медіа культуру [6].

Університет музики та театру м. Граца пропонує ступінь бакалавра та магістра з комп'ютерної музики, аранжування та інтерпретації електронних творів, розробки нових електронних інструментів та музичної інформатики. Ще одна нова, але дуже потрібна спеціальність, яку запровадили останнім часом науковці університету знаходиться на стику музики, програмування та технологій. Це спеціальність – музична інформатика, яка ідеально підходить тим, хто захоплюється програмуванням та цікавиться електронною музикою.

Існуюча матеріальна база університету дозволяє здійснювати підготовку фахівців ще за кількома суміжними професіями, з-поміж яких: майстри з виготовлення музичних інструментів, налаштовувачі музичних інструментів, музичні видавці, музичні відеорежисери на режисери телебачення.

Консерваторія імені Йозефа Гайдна в Бургенланді (JNS Joseph Haydn Konservatorium des Landes Burgenland) заснована у 1977 році й названа на честь Genius loci Йозефа Гайдна [10]. Консерваторія вважається живою пам'яткою його мистецтва, яке він розвивав і зміцнював завдяки тридцятирічного досвіду служби у палаці Естерхазі в Айзенштадті. У консерваторії навчається молодь з різних країн світу.

За допомогою оновлених освітніх програм професорсько-викладацький склад фахових кафедр робить все необхідне для професійної адаптації та професійного становлення майбутніх фахівців, формування у студентів предметних компетентностей та досвіду сценічно-виконавської майстерності. Студенти навчаються за освітніми програмами трьох рівнів: бакалаврат, магістратура, докторантура. Основними напрямками підготовки вважається: композиція та диригування; сольний спів; клавішні інструменти; струнні інструменти; духові та ударні інструменти; джаз та популярна музика; акомпанемент; музикознавство; педагогіка [11].

Студенти консерваторії беруть активну участь у міжнародній співпраці в кросоверних проєктах та участі у європейській програмі «Erasmus+». На базі консерваторії працює «Молодіжна академія», як підготовче відділення, де молодь навчається гри на музичних інструментах, опановує вокальну техніку і сценічну культуру, готується до вступу в консерваторію.

Кремський університет прикладних наук (IMS Fachhochschule Krems) студенти навчаються за програмою «Musiktherapie». Майбутні фахівці з музичної терапії за допомогою музики та акустичного впливу лікують людей з емоційними, соматичними, інтелектуальними або соціальними розладами, займаються профілактикою та лікуванням гострих та хронічних захворювань, реабілітацією, роботою з людьми з обмеженими здібностями, роботою з дітьми та підлітками. Основна ідеологія, яку підтримує Кремський університет прикладних наук – свобода творчого мислення та всебічна підтримка всіх творчих ініціатив студентів. IMS – це місце, де

мистецтво, культура та академічні дослідження розвиваються згідно з традиціями та інноваціями.

Навчання студентів в Університеті здійснюється відповідно до освітніх програм за такими напрямками: диригування (оркестрове диригування, хорове диригування, акомпаніатор); спів, музика та театральна режисура (спів, акторська майстерність, культурно-освітня робота, музично-сценічна майстерність, керівництво музичним театром); інструментальне виконавство (духовні та ударні інструменти, струнні інструменти, клавішні інструменти, камерна музика); духовна музика (церковна католицька музика (МА, ВА), протестантська церковна музика (МА, ВА)); композиція та теорія музики (композиція, електронно-акустична композиція, медійна композиція та прикладна музика, теорія музики); звукорежисура [14].

Освітні програми магістерського рівня розраховані на підготовку спеціалістів за напрямками: музична освіта; інструментально-музична освіта; інструментальна та вокальна педагогіка; музика і ритміка; музична терапія.

На базі університету прикладних наук працюють курси підвищення кваліфікації, де слухачі удосконалюють свою фахову підготовку з дисциплін: композиція, клавішні інструменти, струнні інструменти, ударні інструменти, фортепіано, спів та камерна музика, оркестрове диригування, музичний репертуар театру, камерна музика, вокал, акторська майстерність та ораторство, музично-драматична презентація.

Кремський університет підвищення кваліфікації (Donau-Universität Krems). Значною популярністю серед австрійської молоді користується спеціальність менеджера і продюсера. Випускники цієї спеціальності опікуються музикантами та виконавцями, вирішують організаційні та фінансові питання пов'язані з культурно-просвітницькою та концертно-виконавською діяльністю. По суті це адміністратори, які добре знають музику і орієнтуються в музичній індустрії, вміють бачити музичний потенціал в інших людях і монетизувати його перетворюючи на гроші [13].

В університеті підвищення кваліфікації м. Кремс курсанти навчаються за програмою «Music Management». Для отримання посвідчення про підвищення кваліфікації здобувачі повинні мати закінчену вищу музичну освіту або середню спеціальну музичну освіту та мінімум чотири роки практики за професією. Це співробітники з усіх областей музичної індустрії, музичної освіти та музичного життя, музиканти всіх жанрів, а також особи, які прагнуть зробити кар'єру в музичній індустрії. До навчального плану програми «Music Management» входить вивчення музикознавчих, економічних, медіа-наукових та юридичних дисциплін та опанування відповідними компетенціями, які швидко змінюються в сучасних умовах динамічно розвинутого світового музичного ринку праці.

Консерваторія Тіроля (Tiroler Landeskonservatorium) заснована 26 липня 1817 року на прохання громадян Інсбрука, які з великою повагою ставилися до музичного мистецтва і організували музичну асоціацію, котра працювала як музична школа, а викладачі і студенти були активними організаторами культурно-мистецьких заходів у місті. Асоціація переслідувала дві мети: з одного боку, бути «освітнім закладом», а з іншого боку, діяти як «культурно-мистецький осередок».

Наразі, до Тірольської державної консерваторії відносяться Тірольський симфонічний оркестр Інсбрука та Інсбрукська музична школа, що виникли безпосередньо з музичної асоціації. 1906 року місто Інсбрук безкоштовно надало землю під нову будівлю і 16 квітня 1912 року в присутності ерцгерцога Євгена було урочисто відкрито нове приміщення консерваторії [12].

1934 року музичній школі Інсбрукської музичної асоціації Федеральним міністерством освіти на знак визнання більш ніж столітньої успішної діяльності першого тірольського інституту музичного навчання було присвоєно статус «консерваторії». 1987 року місто Інсбрук адміністративно відокремило музичну школу та консерваторію. 1 вересня 1990 року уряд землі Тіроль взяв консерваторію під свою опіку.

Для організації освітнього процесу відповідно до Болонської конвенції за міжнародним ступенем бакалавра інструментальної

та вокальної підготовки (IGP) Тірольська державна консерваторія з 2006 року почала співпрацювати з Зальцбурзьким університетом Моцартеум. З 2019 року Тірольська державна консерваторія співпрацює з Віденським університетом музики та виконавських мистецтв.

Музичний університет імені А. Брукнера є приватним навчальним закладом, інноваційним центром мистецтв, де готують виконавців та вчителів у галузі музики, драми та танцю. З-поміж чотирьох університетів Лінца, що вважається містом медіа-мистецтв ЮНЕСКО, університет Брукнера є центром культурно-мистецького життя студентів і містян, де художні колективи і солісти-виконавці виступають з концертними програмами та творчими звітами, мотивують слухачів знайомством з старовинною та сучасною музикою. Культурно-освітню політику університету підтримує уряд Австрії, який стимулює виконавців до подальшого творчого зростання та удосконалення виконавських і сценічних здібностей [15].

Навчання студентів відбувається за трьома рівнями – бакалавр, магістр, доктор наук. Так, для отримання ступеня магістра з фортепіано (4 семестри 120 кредитів) студенти удосконалюють навички гри на музичному інструменті здобуті в процесі навчання на бакалавраті, удосконалюють технічні можливості володіння інструментом, виконують фортепіанні твори більш складні за жанровим і стилістичним наповненням. Для відтворення художньо-образного змісту музичного твору студенти відшуковують можливі варіанти інтерпретації, визначають особливості музичної драматургії, котра засновується на постійному протиставленні контрастних образів – драматичних, скорботних і світлих, мрійливих. Надаючи композиційній побудові заокругленості й завершеності, повернення до початкових образів, виконавець висловлює ідею «замкнутого кола». Сенс цієї ідеї глибоко трагічний: прагнення подолати скорботу, знайти душевний спокій і гармонію світосприйняття.

Консерваторія Прайнер у Відні була заснована 1905 року і є всесвітньовідомим навчальним центром, де готують молодих музикантів до професійної артистичної кар'єри. Більше 900

студентів з більш ніж 60 країн здобувають тут ґрунтовну освіту з двох напрямів: класика та джаз. Особлива увага приділяється наданню молодим студентам можливості концертних виступів як солістів, а також з ансамблями та оркестрами.

Викладачі консерваторії проводять майстер-класи, на які запрошують фахівців з різних країн світу. Так, майстер-клас з вокалу передбачав підвищення професійної майстерності студентів та педагогів вокальних відділень навчальних закладів. Опрацювання вимови у вокальних творах здійснювалося німецькою мовою. Проведення майстер-класів сприяло розширенню професійних зв'язків у галузі вокального виконавства, відбувалося прослуховування закордонних оперних молодих співаків та менеджерів. Крім того, запрошені учасники зібрання взяли участь у двох концертних програмах (концертний зал консерваторії у Відні та концерт духовної музики у Віденському Храмі). До того ж на таких форумах відбувається обмін професійним досвідом, знайомство з навчальним процесом та освітніми програмами.

З огляду на сказане слушно зазначити, що Австрія є одним із лідерів міжнародного культурного і музичного ринку надання освітніх послуг. Підготовка музикантів-виконавців та музикантів-педагогів в Австрії здійснюється у 15 закладах вищої освіти. Навчання об'єднує музикантів та виконавців з усього світу і проходить на найвищому рівні. Освітнє середовище характеризується колегіальною співпрацею, надає можливість творчого розвитку у відкритому та інноваційному середовищі. Участь студентів у творчих колективах сприяє розвитку індивідуальних музичних здібностей, мотивує інтелектуально-художній розвиток та стимулює формування професійної компетентності виконавців. Навчальний процес забезпечується високопрофесійною командою лекторів та викладачів, а студенти після закінчення навчання поповнюють творчі колективи, виступають з сольними концертами, презентують Австрію на міжнародних фестивалях і отримують призові місця, роблять важливий внесок у культурне життя країни.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Віденський університет музики та виконавських мистецтв. Віденський приватний університет музики і мистецтв. URL: <https://muk.ac.at/studienangebot/studieren-an-der-muk.html>
2. Віденський приватний університет музики і мистецтв (MUK – Musik und Kunst Privatuniversität der Stadt Wien) URL: <https://www.gostudy.cz/avstriya/vuzy-avstrii/venskij-muzyki-i-ispolnitelskogo-iskusstva>
3. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Віденський університет джазу та сучасної музики (JAM MUSIC LAB Privatuniversität für Jazz und Populärmusik). URL: <https://www.gostudy.cz/avstriya/vuzy-avstrii/jam-music-lab-chastnyj-universitet-dzhaza-i-populyarnoj-muzyki-vena>
5. Грацький університет музики та театру (KUG Universität für Musik und darstellende Kunst Graz) URL: <https://www.gostudy.cz/uk/grackij-universitet-muzyki-i-teatra>
6. Грацький університет музики та театру (KUG Universität für Musik und darstellende Kunst Graz) URL: <https://albioneducation.com/ua/university-of-music-and-performing-arts-graz-kug-avstriya/>
7. Зальцбургська консерваторія. URL: <https://edu-vienna.com/university-avstrii/innsbruck/universitet-mozarteum-salzburg>
8. Зальцбургська консерваторія. URL: <https://grant-study.com/institution/universitet-mocarteum-v-zalcburge-universitat-mozarteum-salzburg>
9. Зальцбургська консерваторія. URL: <https://www.educationcenter.cz/blog/zalcburgskaya-konservatoriya-mocarteum-kolybel-klassicheskoy-muzyki-universitet-mozarteum-salzburg/>
10. Консерваторія імені Йозефа Гайдна в Бургенланді. URL: <https://grant-study.com/institution/universitet-burgenland-hochschule-burgenland>
11. Консерваторія імені Йозефа Гайдна в Бургенланді. URL: <https://grant-study.com/institution/konservatoriya-yozefa-gaydna-v-burgenlande-joseph-haydn-konservatorium-des-landes>

12. Консерваторія Тіроля (Tiroler Landeskonservatorium) URL: <https://www.konstiro.at/english-version/>

13. Кремський університет підвищення кваліфікації. URL: <https://www.study-in-austria.ru>

14. Кремський університет прикладних наук (IMC Fachhochschule Krems). URL: <https://grant-study.com/institution/universitet-prikladnykh-nauk-kremsa-imc-fachhochschule-krems>

15. Музичний університет імені А. Брукнера. URL: <https://www.mba-magistratura.com/institutions/anton-bruckner-university>

16. Магістерські програми Австрії. URL: https://www.mastersportal.com/search/master/austria?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=21893048110&utm_content=6528496942&gad_source=1&gclid=CjwKCAiAzvC9BhADEiwAEhtlNx0DzN9EpURwC9Ml8GJ6hbRe4gyUfnuaCNJIAIa8lMYU2LnFp6lfbRoCtkIQAvD_BwE

17. Навчайся в Європі! Освітні програми, гранти та стипендії ... URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

ВІДЕОПРЕЗЕНТАЦІЯ

1. URL: https://drive.google.com/file/d/1-s4S32xjaSa5OxXjSZ8_5APSbjOvq6i/view?usp=drive_lin

1.2. БОЛГАРІЯ (РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ)

Республіка Болгарія – держава у Південно-Східній Європі. Розташована в східній частині Балканського півострова. Членом Європейського Союзу Болгарія стала у 2007 році. До системи вищої освіти нині входить 51 вищий навчальний заклад. З них 42 – це університети і спеціалізовані вищі школи, 41 – коледжі, інтегровані в єдину систему вищих навчальних закладів, і 9 – незалежні коледжі. У Болгарії є як державні так і приватні вищі навчальні заклади, навчання в тих і інших платне. Безумовною перевагою навчання в Болгарії вважається болгарський диплом про вищу освіту, що визнається в Європі [4, с. 20].

Вища освіта в Болгарії відповідає стандартам європейської освіти і відповідно до ухваленого 1995 року «Закону про вищу освіту» запроваджено багаторівневу структуру академічних кваліфікацій, що надає можливість отримати науковий ступінь «бакалавр», «магістр» та «доктор наук» залежно від тривалості навчання та обраної програми.

Перший ступінь – «бакалавр», мінімальний термін навчання чотири роки. Освіта спрямована на досягнення рівня повної підготовки до професії і дає право на вступ на ступінь Магістра. Умовою прийому є диплом закінченої повної середньої освіти – школи, технікуму, коледжу, гімназії.

Другий ступінь – «магістр», мінімальний термін навчання п'ять років або ж один рік після отримання ступеня «бакалавр». Продовження навчання після ступені бакалавра, спрямоване на поглиблення знань, отриманих в попередньому навчанні.

Третій ступінь – «доктор», мінімальний термін навчання чотири роки після отримання ступеня «бакалавр» або три роки після отримання ступеня «магістра». Умовою прийому є закінчення магістерського рівня і відповідні здібності до наукової роботи. Аналогом в українській освіті є перехідна ступінь від кандидата наук до доктора наук, термін підготовки до заключного захисту докторської дисертації 3-4 роки.

Акредитація навчальних закладів Болгарії за європейськими стандартами уможливорює отримати після закінчення навчання диплом, який дозволяє продовжити навчання у будь-якій країні Європейського Союзу. В окремих навчальних закладах студенти мають можливість завдяки партнерським програмам серед вищих навчальних закладів та окремих університетів Європейського Союзу одночасно отримати два дипломи. Освітні програми різних типів та ступенів пропонують болгарські університети, спеціалізовані інститути й коледжі. Університети також ведуть широку науково-дослідницьку діяльність.

Спеціалізовані вищі школи художнього спрямування передбачають насамперед вивчення однієї пріоритетної сфери, наприклад музики. Більшість з таких мистецьких шкіл запровадили освітні програми для отримання всіх учених ступенів, стали активно співпрацювати з аналогічними установами при відомих європейських і міжнародних університетах, скоригували зміст курсів навчання відповідно до міжнародних стандартів та запровадили додаткові програми.

Музична освіта Болгарії відповідає вимогам Європейського Союзу, а навчальні заклади надають якісну підготовку музикантам-виконавцям, готують фахівців для роботи в музичних колективах та культурно-освітніх закладах.

Національна музична академія в Софії ім. Панчо Владигерова (*Националната музикална академия*) – це вищий навчальний заклад музичного профілю, відомий також під назвою ***Болгарська державна консерваторія***. Заклад засновано 1921 року указом царя Бориса III і носить ім'я болгарського композитора, професора Панчо Владигерова. Метою заснування стало підготовка кваліфікованих музикантів-виконавців та вчителів співів для загальноосвітніх шкіл. Витоки навчального закладу відходять до 1904 року, коли було відкрито приватну музичну школу, а 1912 року її директор Дімітар Хаджігеоргієв створив академію, яка об'єднувала здобувачів середньої і вищої освіти на двох факультетах. У центрі педагогічної та творчої діяльності академії знаходилася класична музична спадщина європейських композиторів та дослідження болгарського фольклору.

Наприкінці першого навчального року керівництво звернулося до болгарських композиторів із проханням надати до бібліотеки академії свої твори для виконання на публічних концертах. Саме в цей час з'являються перші наукові дослідження, насамперед у галузі музичного фольклору. 1928 року в академії почав працювати академічний симфонічний оркестр під керуванням Саші Попова та Жіночий хор під орудою Добри Христова. Участь у роботі цих колективів уможливило виступати багатьом молодим болгарським інструменталістам та співакам, а також закордонним диригентам та солістам. 1934 року почав видаватися журнал академічного симфонічного оркестру, де публікувалися музикознавчі статті та дослідження. На сторінках журналу відбувається історично значуща дискусія щодо проблем національного стилю у болгарській музиці.

1954 року Державна академія музики була перейменована на Болгарську державну консерваторію, де готували інструменталістів-виконавців і фахівців з хорового та оркестрового диригування. 1950 року при вокальному факультеті було створено оперну студію, а пізніше, 1964 року навчальний музичний театр. 1995 року Болгарська державна консерваторія перейменовується в Державну музичну академію ім. Панчо Владігеріва, а з 2006 року у Національну академію музики професора Панчо Владігеріва. Викладають у ній видатні музиканти та дослідники музики, чий професіоналізм вимірюється їхньою участю на міжнародних музичних проєктах та активним науковим обміном.

Навчальні програми освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» передбачають загальнонаукову та спеціальну підготовку студентів за спеціальністю «Музика і танець», «Педагогіка музичної освіти» та «Балетне мистецтво. Балетна педагогіка та народна хореографія».

Сьогодні на трьох факультетах: теорії, композиції і диригування, інструментальному та вокальному, студенти займаються за 90 освітніми програмами, які періодично оновлюються відповідно до сучасних творчих, наукових та педагогічних стандартів. Студентам надається можливість регулярно виступати на концертах та постановках, брати участь у

наукових форумах та публікуватися у виданнях Академії – друкованих та електронних. Крім навчального процесу, відомі болгарські та зарубіжні музиканти та музикознавці організують численні майстер-класи та незвичайні цикли лекцій.

Навчання студентів з основних спеціальностей проводяться індивідуально. Особлива увага приділяється самопідготовці, а також практичному застосуванню набутих знань. Студенти беруть участь у оркестрі, курсовому хорі, музичному театрі, камерних ансамблях. У розпорядженні майбутніх диригентів академічний симфонічний оркестр, камерний хор ім. Георгія Димитрова та великий змішаний хор, у розпорядженні яких 3 концертні зали, 2 органа, а також високотехнологічно обладнані аудиторії.

На базі Національної музичної академії ім. Панчо Владигерова проводяться наукові конференції, матеріали яких публікуються у часописах «Академічні весняні читання», «Інтегральна теорія музики» та «Докторські читання».

Національна музична академія ім. Панчо Владигерова має довірні творчі відносини із зарубіжними музичними навчальними закладами і все більше розширює коло контактів та співробітництво. Академія є членом Асоціації вищих шкіл мистецтв (АЕС), що базується у Брюсселі та здійснює активну мобільність та обмін студентами та викладачами за програмою «Erasmus+».

На факультеті теорії, композиції та диригування студенти співають в курсових хорових колективах, грають у симфонічному оркестрі, грають в духовому оркестрі, вивчають сольфеджіо, гармонію, поліфонію, аналіз музичної форми, історію музики, історію болгарської музики, інструментознавство, фольклор, вступ в музикознавство, музичну критику, управління музичною індустрією, педагогіку, методику, естетику. Крім того, філософію та англійську мову.

Науковці Національної музичної академії з 2009 року випускають Науковий альманах, у якому друкують статті з музикознавства, музичного та хореографічного мистецтва. У збірнику «Академічні весняні читання» публікуються наукові звіти та статті учасників щорічної Міжнародної конференції

організованої кафедри історії музики та етномузикології факультету теорії, композиції та диригування. Кожне видання присвячується певній темі, актуальній для музичного мистецтва та методології сучасних досліджень. Основним завданням Наукового альманаху є критичне переосмислення історії музики та музикознавства, аналіз наукових джерел, публікації результатів проведених експериментальних досліджень. Авторами Наукового альманаху є науковці Болгарії та інших країн, як музикознавці, так і вчені в галузі інших видів мистецтва.

Теоретико-композиторський і диригентський факультет було засновано 1954 року, коли Державна музична академія була перейменована в Болгарську державну консерваторію. На цей час працювало три факультети: теоретично-композиторський і диригентський, інструментальний і вокальний. Навчання студентів здійснюється за спеціальностями: музикознавство, композиція, теорія музики, диригування хором, оперно-симфонічне диригування, диригування духовим оркестром, звукорежисура, звуковий дизайн та медіадизайн, звукорежисер і звукове оформлення спектаклів, медіокомпозиція, музикотерапія, менеджмент музичної індустрії, музична педагогіка.

Для повноцінної підготовки студентів з диригентських спеціальностей навчальним планом передбачено участь в Академічному симфонічному оркестрі, камерному мішаному хорі або духовому оркестрі. Практичну підготовку зі спеціальності «Звукорежисура, звук і медіадизайн» студенти проходять в престижних установах, таких як Болгарське національне телебачення і Болгарське національне радіо.

Студенти академії беруть участь у творчих та наукових проєктах, у наукових форумах, а також публікуються у спеціалізованих виданнях НМА. В академії викладають видатні діячі музичного мистецтва та науки Болгарії, які є лауреатами міжнародних конкурсів, та які ведуть активну творчу і наукову діяльність, а своїми досягненнями гідно представляють музичну культуру Болгарії, підтверджуючи авторитет Академії.

Кафедра історії музики та етномузикології пропонує студентам вивчення дисциплін, які займають важливе місце у

професійному становленні студентів, а саме: історія музики, етномузикологія, історія болгарської музики, гармонія, поліфонія, аналіз музичних форм, композиція, оркестровка тощо. У різні роки до складу кафедри входила дисципліна історія мистецтва [3].

Кафедра теорії музики є одним з основних підрозділів у структурі НМА. Викладачі кафедри здійснюють підготовку студентів з музично-теоретичних дисциплін за всіма спеціальностями. Кафедра є центром науково-дослідної роботи, де створюються фундаментальні наукові праці, що становлять основу болгарського музикознавства. Це підручники з інструментознавства, аналізу музичних форм, гармонії, контрапункту, симфонічної оркестровки та духової оркестровки [3].

Кафедра диригування та композиції. До 2020 року кафедри диригування та композиції існували як самостійні академічні структури. Історія диригентської професії в Болгарії починається з другої половини ХІХ століття, коли з'явилося багато освічених і обдарованих композиторів і диригентів, які очолювали новостворені оркестри та оперні театри.

Кафедру фортепіано було створено у 1976 році відповідно до нових навчальних програм та підвищеними вимогами до фортепіанної підготовки на всіх спеціальностях факультету. Опанування та вдосконалення навичок гри на фортепіано допомагає студентам факультету розвивати своє творче мислення та виховувати розуміння, підхід та оцінку музики з різних мистецько-професійних аспектів.

Вокальний факультет був створений як самостійний підрозділ Академії у 1954 році. За цей період він зарекомендував себе як найавторитетніший академічний центр Болгарії з підготовки та перепідготовки фахівців високого професійного рівня в музично-виконавському мистецтві, а також як у поп- та джазовій музиці. До складу вокального факультету входить три кафедри: класичного співу, музично-виконавського мистецтва та естрадно-джазового мистецтва.

На **кафедрі класичного співу** здійснюється підготовка студентів з оволодіння основами мистецтва бельканто. Майбутні

співаки виступають на сцені студентського музичного театру. Певне значення для їхнього професійного зростання має творча співпраця з Софійською оперою та балетом, Музичним театром у Софії, Старо-Загорською оперою та Бургаською оперою, які включають студентів у свої сценічні проекти. Ефективною формою вокального виховання є олімпіади та міжнародні конкурси, щорічні майстер-класи, студії та практикуми.

На *кафедрі музично-сценічного мистецтва* студентів готують до режисерської, акторської та інтерпретаційної діяльності. У студентському музичному театрі створені умови для сценічної реалізації творів у всіх музично-сценічних жанрах – від класичних до сучасних оперних зразків, а також оперети та мюзиклу.

Привабливою на факультеті є *кафедра естрадно-джазового мистецтва*. Навчання здійснюється за двома профілями – вокальним та інструментальним, та відповідає розвитку сучасної поп- та джазової музичної культури. Викладачі кафедри забезпечують навчальний процес за наступними спеціальностями: класичний спів, камерний спів, естрадний та джазовий спів, оперета і мюзикл, музично-сценічна режисура, балет, вокальна педагогіка, естрадні та джазові інструменти – піаніно, гітара, бас-гітара, контрабас, флейта, саксофон, труба, тромбон, перкусія [3].

На *інструментальному факультеті* студенти опановують навички гри на таких музичних інструментах: фортепіано, орган, клавесин, акордеон, скрипка, віола, віолончель, контрабас, арфа, кельтська арфа, класична гітара, флейта, гобой, кларнет, фагот, вальдгор, труба, цугтромбон, туба, теноргорн, валторна, ударні інструменти, а також народні інструменти – волинка, каваль, гудула та бубон. Факультет готує концертуючих артистів, концертмейстерів, солістів, керівників гуртків та оркестрантів симфонічного, оперного, опереточного, духового та інших оркестрів.

Кафедра фортепіано. Засновником болгарської фортепіанної педагогіки по праву вважається Андрій Стоянов, який своєю багатогранною діяльністю визначив напрямки її

розвитку. Болгарська фортеп'янна школа формувалася під безпосереднім впливом елітних музичних центрів Західної Європи та Росії і увібрала в себе багатство провідних світових шкіл. За роки свого існування викладачі кафедри фортеп'яно сформували стійкі естетичні та педагогічні критерії. Сьогодні можна говорити про винятково високий рівень піаністичної підготовки в НМА, який підготував плеяду піаністів, які успішно виступають і викладають у всьому світі.

Кафедра струнних інструментів. 1921 року із заснуванням Музичної академії, інструменти скрипка, альт, віолончель і контрабас викладалися на відділі «Струнних інструментів». На початку 1950-х років відокремилися відділи «Скрипки» та «Струнних інструментів», які проіснували самостійно до 2020 року, коли знову об'єдналися.

На початку 1960-х років до кафедри струнних інструментів була додана спеціальність «Арфа», а в 1993 році – «Класична гітара». З 2017 року також проводиться навчання на народних інструментах: гудулка та бубон, а також на кельтській арфі.

Перший клас альту було створено у 1938 році. Першим педагогом і засновником класу віолончелі в Музичній Академії був професор Іван Цибулька. Першим болгарським учителем гри на контрабасі був Годор Георгієв.

Співробітники кафедри постійно беруть участь у журі та майстер-класах в Болгарії та за кордоном. Сьогодні видатні болгарські скрипалі, випускники Національної музичної академії, займають посади викладачів, концертмейстерів і солістів у найпрестижніших музичних і навчальних закладах світу.

На **кафедрі духових та ударних інструментів** студенти навчаються гри на гобої, флейті, кларнеті, фаготі, вальдгорні, тубі, трубі, цугтромбоні, валторні. На кафедрі також викладаються дисципліни, як-от: методика викладання духових інструментів, історія інструменту, педагогічна практика та оркестрові труднощі. З 2017 року на кафедрі ведеться навчання за спеціальностями «Сопка» та «Кавал».

1934 року було створено перший в Болгарії Софійський духовий квінтет, до якого входили такі інструменти: флейта, гобой, кларнет, фагот, вальдгорн.

Кафедра камерної музики та акомпанементу. Підготовка фахівців з камерної музики в Національній музичній академії ім. Панчо Владигерова спрямована на вирішення конкретних проблем ансамблевого музикування та завдань інтерпретації, пов'язаних зі стилем, епохою та естетикою виконуваних творів. Зусилля викладачів кафедри спрямовані на підготовку та виховання високоосвічених музикантів-професіоналів із широкою культурою ансамблевого музикування, живим ставленням і любов'ю до камерної музики.

На кафедрі також працюють викладачі, які навчають студентів-піаністів оволодінню мистецтвом акомпанементу. Навчальну дисципліну фортепіанний акомпанемент запроваджено 1968 року, а 1977 року було створено кафедру «Фортепіанний акомпанемент». У 2003 році до складу кафедри «Камерна музика» знову були приєднані викладачі фортепіанного супроводу, а в останні роки до кафедри додалися інші види інструментального супроводу, і відтак виникла загальна назва «Камерна музика та акомпанемент». З 2017 року на кафедрі студенти опановують методику народного співу та співу в фольклорних ансамблях.

Академія музичного, танцювального та образотворчого мистецтва «Проф. Асен Діамандієва» в Пловдиві складається з трьох факультетів: музично-педагогічний факультет, факультет музичного фольклора та хореографії, факультет образотворчого мистецтва.

Кафедра музичної педагогіки та диригування є лідером у навчанні студентів спеціальностей: педагогіка музичного виховання, диригування, редагування медіа музики, звукорежисура, музикотерапія.

Кафедра музичного фольклору була створена у 1972 році, коли філія Болгарської державної консерваторії в Пловдиві була перетворена в незалежну вищу школу /VMPI/. Викладачі кафедри здійснюють навчання студентів за програмами бакалавра, магістра

та докторантури за професійним спрямуванням «Музичне та танцювальне мистецтво».

Кафедра має дві спеціальності: «Виконавське мистецтво (гудулка, бубон, сопілка, кавал, баян та народний спів)»; «Диригування фольклорними ансамблями». Після закінчення курсу навчання студенти здобувають професійну кваліфікацію в галузі виконавства, диригування та викладання болгарського музичного фольклору.

Викладачі кафедри є видатними виконавцями в галузі народної творчості, постійно вдосконалюють свою майстерність, поєднують у своїй роботі традиційні та сучасні методи, розробляють нові та актуальні магістерські програми.

Кафедра фортепіано та акордеона. Основи спеціальності «Фортепіано» були закладені в 1964 році разом зі створенням вищого музичного центру в м. Пловдив. У 1970-х роках кафедра започаткувала нові спеціальності: акордеон, фортепіанний акомпанемент, методика та педагогічна практика фортепіанної підготовки. 1991 року було здійснено набір зі спеціальності «Сценічне мистецтво». Викладачі кафедри «Фортепіано та акордеону» готують та виховують молодих та талановитих піаністів у галузі фортепіанної інструментальної майстерності, інтерпретації та спеціальної фортепіанної педагогіки.

Кафедра класичного та естрадно-джазового виконавського мистецтва. Викладачі кафедри орієнтують молодь на концертну практику та пов'язану з нею педагогічну діяльність у двох сферах музично-виконавського мистецтва – класичному та естрадно-джазовому. Викладачі кафедри – це видатні виконавці та педагоги, які підтвердили свою майстерність на концертній сцені країни та за кордоном, а також у педагогічній діяльності. Своїм безперечним професіоналізмом, виконавськими якостями та методичними знаннями вони сприяють розвитку та вдосконаленню компетенцій студентів у виконавській майстерності – сольному, ансамблевому музикуванні, педагогічній та методично-практичній діяльності. За всіма освітньо-кваліфікаційними рівнями вищої освіти – бакалавр, магістр і доктор готують інструменталістів та співаків високого рівня.

Студенти навчаються за спеціальностями: **класичне виконання:** скрипка, альт, віолончель, контрабас, флейта, гобой, кларнет, труба, валторна, тромбон, туба, перкусія, класичний спів, гітара, арфа, безпедальна (кельтська) арфа; **поп і джаз:** фортепіано, флейта, саксофон, електрогітара, бас-гітара, контрабас, перкусія та спів.

На кафедрі навчаються болгарські та іноземні студенти. Важливим чинником їх розвитку є участь у концертах, фестивалях, міжнародних конкурсах, майстер-класах, що сприяє формуванню творчих здібностей у процесі підготовки музиканта-виконавця.

Кафедра диригування (хорове та оркестрове). Під час навчання студенти набувають теоретичні знання з гармонії, поліфонії, основного музичного інструмента, оркестровки, музичної естетики та історії мистецтва. До того ж майбутні фахівці розвивають практичні навички володіння музичним інструментом, удосконалюють техніку виконання, диригентську техніку та опановують композиційні прийоми.

Випускники можуть реалізувати себе у якості диригента оркестру або хору; фахівця або менеджера у сфері музичної культури; дослідника в галузі теорії та історії музики.

Для отримання ступеня магістра (1,5 роки) студенти вивчають такі дисципліни: диригування хором, під фортепіано; диригування оркестром з фортепіано, сучасна музична культура, основи композиції, гармонія, оркестровка, аналіз музичних форм, фортепіано, аранжування, комп'ютерні музичні технології, арт-менеджмент.

Спеціальність **«Диригування народними ансамблями»** була відкрита у 1986 році. Навчання відбувається лише за освітньо-кваліфікаційним ступенем «магістр». Навчальний план охоплює багату палітру дисциплін, які розділені на три модулі: «обов'язковий», «за вибором» і «факультативний». Кожен студент має право вибору в межах останніх двох модулів (і особливо з-поміж багатьох дисциплін другого), що уможливорює розвинути індивідуальні здібності залежно від його інтересів. Випускники спеціальності здобувають широкий спектр кваліфікацій, що

дозволяє їм виконувати різноманітні творчі та педагогічні функції, а також обіймати керівні посади.

На спеціальності «Диригування фольклорними ансамблями» студенти проходять курс навчання з циклу музично-теоретичних та музично-історичних дисциплін. Крім того, вони опановують навички диригування народним хором та народним оркестром. До того ж студенти проходять диригентську практику у відомих державних та аматорських фольклорних ансамблях.

У навчальному плані домінують такі дисципліни: народний спів або інструмент; обов'язкове фортепіано; камерна музика (вокальні ансамблі); гра в народному оркестрі; спів у народному хорі; історія народного виконавського мистецтва; обробки та оркестровки для фольклорних ансамблів. Крім того, студенти вивчають такі дисципліни, як: композиція, збирання та дешифрування музичного фольклору, історію образотворчого мистецтва, арт-менеджмент тощо. Паралельно з цим вивчають цикл психолого-педагогічних та загальнонаукових дисциплін.

Магістерська програма зі спеціальності **«Виконавське мистецтво (болгарська народна музика з класичними або іншими нетрадиційними болгарськими народними інструментами)»** розрахована на виконавців, які мають фундаментальну підготовку в галузі теорії та історії музичного мистецтва. Це можуть бути виконавці на класичних інструментах – кларнет, акордеон, скрипка тощо, так і балканських та фольклорних інструментах. У навчальному процесі акцент робиться на ознайомленні студентів із сучасними тенденціями етнічної та фольклорної музики, розвитку навичок імпровізації та формуванні й вдосконаленні власної виконавської манери. Також студенти набувають знання з обробки та аранжування болгарського музичного фольклору. Випускники магістерської програми можуть працювати: солістами оркестру; викладачами музичних шкіл та училищ мистецтв; репетиторами; виконавцями або педагогами.

Спеціальність **«Виконавське мистецтво (класичний інструмент або класичний спів)»** забезпечує фундаментальну підготовку в галузі теорії та історії музичного мистецтва і

насамперед формує у студентів виконавську майстерність в процесі опанування навичками гри на таких музичних інструментах: фортепіано, скрипка, альт, віолончель, контрабас, гітара, арфа, безпедальна (кельтська) арфа, флейта, гобой, кларнет, валторна, труба, тромбон, туба, акордеон, перкусія, а також класичний спів. Студенти вивчають сучасні тенденції розвитку музично-виконавчого мистецтва, опановують методику сценічно-виконавської діяльності. Окрім того, оволодівають базовими знаннями в галузі психології, педагогіки та методики викладання, тим самим розширюючи свої можливості для професійної самореалізації.

Спеціальність **«Виконавське мистецтво (народні інструменти та народний спів)»**, до яких належать гудулка, тамбура, каваль, сопілка та народний спів. Інтерес студентів до народно-інструментального та народного мистецтва можна пояснити широкими можливостями для професійної реалізації після закінчення навчання. Окрім основного інструменту (або співу), навчальним планом передбачено вивчення таких дисциплін, як-от: камерна музика (інструментальні та вокальні ансамблі), гра в народному оркестрі, спів у народному хорі, диригування народним хором під фортепіано, історія народно-виконавської творчості, обробка та оркестровка для фольклорних ансамблів, збирання та дешифрування музичного фольклору. У магістратурі цієї спеціальності розширюється обсяг практичних та теоретико-практичних дисциплін, надаючи можливість вивчати додатково такі дисципліни як історія музичної естетики та комп'ютерні музичні технології.

Спеціальність **«Виконавське мистецтво (естрада та джаз)»** передбачає навчання гри на фортепіано, акордеоні, флейті, саксофоні, електрогітарі, бас-гітарі, контрабасі, перкусії, а також естрадний спів. Спеціальність «Виконавське мистецтво (естрада та джаз)» забезпечує фундаментальну підготовку в галузі теорії та історії музичного мистецтва та формує базові виконавські навички студентів щодо інтонування, звукотворення та тоноутворення. Крім того, студенти отримують підготовку в галузі педагогіки та психології, методики викладання відповідного музичного

інструменту або співу. Випускники реалізують себе у якості: соліста, хориста, концертмейстера у професійних ансамблях. Вони також можуть працювати викладачами музичних шкіл та коледжів мистецтв.

Спеціальність *«Музично-сценічна режисура»* передбачає підготовку в галузі режисури – аналіз музичної драматургії та режисерської концепції в побудові музично-сценічного твору, від класичної оперної драматургії та оперети до сучасного мюзиклу або музичного перформансу. Після закінчення навчання випускники можуть працювати режисерами музично-сценічних та медіа-постановок, керівниками музичних колективів, викладачами режисури, акторської майстерності.

Спеціальність *«Музикознавство – етномузикологія»* надає студентам широкі знання в галузі етнології, теорії болгарського музичного фольклору, методології наукового пізнання та дослідницького процесу, а також знання в галузі педагогіки та психології. Це дає можливість студентам набути навичок дослідницької діяльності, а також педагогічної роботи з теорії болгарської народної музики та етнографії. Випускники спеціальності можуть реалізуватися як: дослідники в галузі музичного фольклору та етнографії, експерти в установах сфери культури та освіти; викладачі музичного фольклору, музичної етнографії, методики навчання музичного фольклору в середніх спеціальних і вищих закладах освіти.

Спеціальність *«Музикознавство (теоретичне музикознавство, історичне музикознавство, музична естетика)»* розрахована на підготовку фахівців у галузях історії, теорії та практики, естетики та філософії музичного мистецтва, які готові працювати дослідниками в галузі музичного мистецтва; музичними критиками та публіцистами; викладачами базових дисциплін у галузі методики, теорії та практики музичного мистецтва середніх спеціальних та вищих навчальних закладів.

Спеціальність *«Музикотерапія»* включає широкий спектр науково-теоретичних та прикладних досліджень у різних галузях:

➤ у сфері музичного мистецтва – знання музичної літератури та її застосування в клінічній музикотерапевтичній

практиці; опанування музичними інструментами та навичками музичної імпровізації з точки зору їх застосування в терапевтичному процесі;

➤ у галузі психології та медицини – базові знання з психології розвитку, диференційної психології; музичної психології з акцентом на особливості сприйняття музики та її вплив на особистість; патопсихології;

➤ у сфері психотерапії та арт-терапії – знання основних підходів у психотерапії; про сутність і різновиди арт-терапії та про різні техніки арт-терапії.

Студенти вивчають історичний розвиток та сучасний стан музикотерапії; основні підходи та школи в музикотерапії; методи і техніки музикотерапії та їх застосування в роботі з клієнтами різного віку та з різними потребами; взаємозв'язки з музичною педагогікою. Невід'ємною частиною підготовки музичних терапевтів є участь у групі особистісного розвитку шляхом спостереження за музикотерапевтичною роботою з різними категоріями клієнтів. Окрім того, студенти зосереджуються на підвищенні своєї професійної кваліфікації в галузі арт-терапії та психотерапевтичної практики; а також на дослідницькій роботі у відповідних галузях та продовженням навчання для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора.

Спеціальність *«Музична педагогіка»* розрахована на підготовку вчителів музики загальноосвітніх шкіл та дитячих садочків (ступінь «Бакалавр» – (4 роки), а при вивченні додаткових дисциплін на IV курсі – кваліфікацію викладача музичних інструментів, сольфеджіо та естетики у школах з поглибленим вивченням музики, керівника хорових та оркестрових колективів, вокальних груп та інструментальних ансамблів у процесі позакласної та позашкільної роботи. Під час навчання студенти отримують фундаментальну підготовку в галузі: теорії музики, музикознавства, історії музики та музичної естетики, диригування хором та оркестром, музичної педагогіки та психології.

Спеціальність *«Музично-естетичне виховання»* розрахована на підготовку вчителів музики та образотворчого

мистецтва загальноосвітніх шкіл та дитячих садочків, вчителів шкіл мистецтв, художніх керівників музичних колективів при будинках культури. У процесі навчання студенти отримують фундаментальні знання в галузі: теорії музики, музикознавства, історії музики та музичної естетики, диригування хором та оркестром, музичної педагогіки та психології, в галузі образотворчого мистецтва (графіка, живопис, скульптура), теорії та історії мистецтва, методики викладання образотворчого мистецтва. На державному екзамені студенти-бакалаври презентують урок музики, урок музичного мистецтва та захищають дипломну роботу.

Спеціальність **«Православна церковна музика (диригування церковним хором, східний церковний спів)»** Серед обов'язкових навчальних предметів обох профілів – історія православної церковної музики, церковна грамота, історія християнської церкви, типик (чин богослужіння), літургіка, практика диригування з церковним хором, практика співу в церковному хорі. Мета підготовки фахівців у галузі літургійної практики церковного співу – підготовка диригентів церковних хорів, співаків церковних хорів, дослідників церковної музики, викладачів церковного співу в духовних семінаріях.

Дисципліни, що вивчаються зі спеціальності диригування церковним хором: теорія східного співу (псалтик); практика східного співу (псалтик); диригування церковним хором (теорія); диригування церковним хором (практика); музична семіографія; музична палеографія; історія візантійської духовної музики; метрика візантійської музики; візантійські композитори XVII–XIX століття. Дисципліни, що вивчаються зі спеціальності східний церковний спів: Хірономія; естетика візантійської музики; Візантійська хорова система; екзегетична нотація XVII століття; акустика візантійської музики; церковний типовик; перші друковані видання церковних музичних книг; регіональні народні музичні традиції Греції.

Спеціальність **«Композиція»** пропонує широку теоретичну та практичну підготовку в галузі музичного мистецтва, яка передбачає необхідні знання та оволодіння основними

технологічними навичками композиторського мистецтва. Крім того, студенти отримують також фундаментальні психолого-педагогічні знання, що розширює можливості професійної реалізації у сфері педагогічної діяльності у якості викладача композиції, поліфонії, інструментовки, оркестровки, музичного аналізу та суміжних дисциплін у музичних школах, середніх спеціальних школах, вищих навчальних закладах.

Отже, зважаючи на вищесказане, варто зазначити, що в Болгарії створені всі умови для отримання молоддю необхідного рівня вищої освіти і можливість працевлаштування у відповідних мистецьких навчальних закладах. Музична освіта Болгарії відповідає вимогам Європейського Союзу, а мистецькі навчальні заклади надають якісну підготовку музикантам-професіоналам, готують фахівців для роботи в музичних колективах та культурно-освітніх закладах. Випускники мистецьких освітніх закладів здобувають широкий спектр кваліфікацій, що дозволяє їм виконувати різноманітні творчі та педагогічні функції, а також обіймати керівні посади.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академія музичного, танцювального та образотворчого мистецтва «Проф. Асен Діамандієва» в Пловдиві. Мандатна програма управління та розвитку АМТІІ «Проф. Асен Діамандієва». Пловдив 2020–2024 «Єдні в різниці» <https://artacademyplovdiv.com/amtii/mandat.html>

2. Академія музичного, танцювального та образотворчого мистецтва «Проф. Асен Діамандієва» в Пловдиві. Навчальні плани з педагогіки та музичної освіти 1,2,3,4 курси. URL: <https://artacademyplovdiv.com/students/planove.html#bak-red>

3. Навчайся в Європі! Освітні програми, гранти та стипендії ... URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

4. Національна музична академія в Софії ім. Панчо Владигерова. Кафедра історії музики та етномузикології. URL: <https://nma.bg/home/>

1.3. БЕЛЬГІЯ (КОРОЛІВСТВО БЕЛЬГІЯ)

Бельгія здавна є «перехрестям» Західної Європи. Вона одна з країн-засновниць Європейського Союзу і Європейського валютного союзу. Брюссель є столицею Бельгії і, водночас, столицею ЄС. У місті знаходяться його найважливіші інституції: Європейський Парламент, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, Економічний і Соціальний комітет, Комітет регіонів. У Брюсселі також розташовано штаб-квартиру НАТО та офіси багатьох інших міжнародних організацій.

З 1993 року Бельгія є федерацією трьох адміністративних регіонів: Фландрії, Валлонії і Брюссельського столичного регіону, а також трьох культурних спільнот: фламандської, французької та німецькомовної. У Бельгії три офіційні мови: нідерландська, французька та німецька. Для бельгійської системи вищої освіти традиційним є зв'язок процесу навчання та проведенням фундаментальних і прикладних досліджень з різних напрямків розвитку сучасної науки. На науку в бюджеті університетів виділяється до 40% всіх асигнувань.

Стандарти бельгійської освіти є одними з найвищих у світі й продовжують зростати. Університети Бельгії незмінно займають високі позиції в престижних міжнародних рейтингах. У 2010 році чотири бельгійські університети входили до 200 найкращих університетів світу.

Бельгійська система мистецької освіти визначається в усьому світі, як в мистецьких так і в наукових колах своєю високою якістю. Вищі мистецькі навчальні заклади Бельгії пропонують студентам навчання за трьома рівнями: бакалавр, магістр та доктор наук. Тривалість навчання може бути різною, це залежить від обраної програми та напрямку підготовки, проте навчання на першому рівні (кандидат – бакалавр) триває, як правило, два-три роки, стільки ж триває навчання на другому рівні (ліценціат – магістр).

В сучасній Бельгії існує державна система музичної освіти. Світову популярність здобула бельгійська скрипкова школа. Працюють консерваторії в Брюсселі, Антверпені, Льєжі, Генті, Шарлеруа, школа церковної музики в Мехелені, багаточисельні музичні товариства.

Королівська консерваторія в Брюсселі (*Conservatoire royal de Bruxelles*, нід. *Koninklijk Conservatorium Brussel*) – вищий навчальний заклад музичного профілю у столиці Бельгії, має вищий академічний рейтинг та вважається найпрестижнішою в Європі. Титул королівської консерваторії позначає у Бельгії один із шести державних вищих навчальних закладів у галузі музики та театального мистецтва. Заснована консерваторія у 1832 році як центр з надання музичної освіти університетського рівня в галузях музики і театру. З 1967 року освітній заклад розділено на організаційно незалежні франкомовний і нідерландськомовний підрозділи. У нідерландськомовній консерваторії, яка входить до складу *Erasmushogeschool Brussel*, викладання ведеться англійською мовою.

Місія Брюссельської королівської консерваторії полягає в тому, щоб організувати підготовку виконавців, творців та викладачів, і таким чином підживлювати та розвивати мистецьку культуру через навчання та сценічно-виконавську діяльність в галузі музики та театру. Завдяки підготовці найвищого рівня фахівців-виконавців та музикантів-педагогів, тут створено умови для активної взаємодії музикантів-виконавців з суспільством, а також створено умови для сценічно-виконавської діяльності й популяризації досягнень в галузі світової музичної культури.

Традиції Королівської консерваторії постійно плекали висококваліфіковані викладачі, виконавці, диригенти, вокалісти. Вони удосконалювали методики викладання, навчали студентів гри на музичних інструментах, сприяли розвитку вокальних і диригентських здібностей, мотивували майбутніх виконавців щодо розвитку індивідуальних творчих здібностей, сприяли формуванню сценічної компетентності, участі в майстер-класах, творчих проєктах, фестивалях і конкурсах. Окрім того, сприяли реформуванню і модернізації освітнього процесу, інтегрували нові

дисципліни в зміст навчального процесу, стимулювали інтелектуально-художній розвиток молоді продиктований естетичними та професійними вимогами мистецького життя. Так виникли нові факультети, як-от: факультет джазу, факультет старовинної музики, факультет педагогіки та факультет метроритміки. Аналіз навчальних планів дозволяє стверджувати, що на кафедрі метроритміки студенти опановують наступні дисципліни: історія розвитку теорії метроритму; фізіологія і анатомія; основний музичний інструмент; африканські та афрокубинські ритми; практична анатомія та кінестезія; африканський танець; коментовані прослуховування; традиційні та старовинні танці; історія музики; західні методи навчання ритму; Середземноморські та Близькосхідні ритми; побудова тіла людини; етномузикологія; терапевтичні застосування ритмічної практики; сценічний рух; психологія та нейропсихологія ритму; індійський ритм; педагогіка; джазовий ритм [3].

У Королівській консерваторії студенти навчаються на шести факультетах: класичної і сучасної музики, театру, старовинної музики, джазу, педагогіки, ритму і ритміки. Навчальні плани пропонують 50 курсів структурованих у два цикли, що відповідає європейській схемі вищої освіти. Трирічний курс бакалаврату містить 180 кредитів. Навчання в магістратурі доступне лише за певних умов попереднього навчання і лише з музичного мистецтва. До того ж щорічно проводиться біля 30 майстер-класів, які мотивують студентів на подальші творчі звершення, удосконалення виконавських, методичних та педагогічних компетентностей.

Факультет класичної та сучасної музики є базовим у консерваторії. Викладачі навчають студентів гри на музичних інструментах, з-поміж яких: клавішні, струнні, духові, ударні, а також сюди входять вокальні дисципліни, оркестрове та хорове диригування, композиція.

Викладацький колектив складається з фахівців різних національностей, які активно виступають на національних і міжнародних концертних сценах, як солісти, камерні музиканти,

музиканти національних оркестрів, диригенти та відомі композитори. Вони намагаються, з одного боку, увіковічити традиції своїх попередників, а з іншого боку, супроводжують студентів на відповідальних виступах і конкурсних випробуваннях. Більше 350 студентів з усього світу проходять навчання і стажування на кафедрі класичної та сучасної музики, що уможливорює обмін досвідом в межах камерної музики та оркестрових сесій, вивчення репертуару, який варіюється від класичних до сучасних творів різних жанрів.

Факультет старовинної музики. Виняткове географічне розташування Брюссельської королівської консерваторії в серці Європи, пов'язане з престижною історією майже двох століть, стало природним середовищем для створення на початку століття факультету, присвяченого дослідженню та вивченню музичної культури різних епох і стилів. Відтак факультет став флагманом серед європейських шкіл, професорсько-викладацький склад якого об'єднує артистів різних національностей, музикантів високого рівня, які активно виступали і виступають як солісти так і артисти камерних ансамблів й оркестрових колективів.

Студенти факультету старовинної музики навчаються гри на старовинних музичних інструментах і опановують репертуар починаючи від XVI до XIX століття. Теоретичні курси тісно пов'язані з інструментальними практиками, а також щорічними конференціями та майстер-класами. Одним із видів науково-дослідної роботи є підготовка студентом анотації на неопублікований музичний твір на власний вибір. Заохочується відкритість і допитливість, підготовка оригінальних проєктів зі студентами та викладачами інших факультетів: співу, органу, театру, джазу.

Студенти факультету старовинної музики Королівської консерваторії Брюсселя вже кілька років співпрацюють і є активними учасниками провідних фестивалів (Automne Musical de Spa, Mubafa, Immediate Embarquement...) [7].

Факультет джазу було створено у 1988 році. Він став єдиною джазовою школою у Валлонсько-Брюссельській федерації, яка готує студентів-бакалаврів (3 роки) та магістрів (2

роки). До складу кафедри входять видатні діячі бельгійського та міжнародного джазу, котрі беруть участь у різноманітних мистецьких проєктах у Бельгії та за кордоном як солісти, акомпаніатори, аранжувальники, композитори та продюсери.

Дисципліни, які входять до навчального плану, мають на меті розвинути у студентів інтелектуальні, художні, естетичні, музично-творчі та слухові здібності, що уможливило набути навичок і знань, необхідних для їхнього художньо-інтелектуального розвитку. До того ж викладачі мотивують студентів до творчого розвитку й набуття музичного досвіду, запроваджуючи різноманітний репертуар і музичну лексику, акцентуючи увагу на свінг і гру в музиці. Запроваджуючи колективні та індивідуальні форми роботи викладачі мотивують студентів до створення власних творчих проєктів, розвивають професійні навички щодо імпровізації, акомпанементу, участі в ансамблях та оркестрових колективах, формуванню досвіду сценічних виступів. Цьому сприяють реальні творчі заходи, такі як студентські концерти, семінари та майстер-класи, які регулярно проводяться в консерваторії та за її межами [6].

Педагогічний факультет об'єднує декілька напрямів, а саме: музику, музичну педагогіку і театральну педагогіку. Чільне місце в навчальних планах приділяється загальнонауковій підготовці, вивченню психолого-педагогічних та соціальних дисциплін, опануванню знаннями, вміннями та навичками з музично-теоретичних, інструментальних та вокально-хорових дисципліни та методик їхнього викладання, запровадженню різних форм пасивного й активного стажування.

Майбутній вчитель музики повинен відповідати тим завданням, які визначено постановами «Місія» та «ESAHR», реалізація яких відіграє певну роль у майбутній професійній діяльності. Вчитель повинен бути соціальним педагогом, працювати над своїм професійним самовдосконаленням, брати участь у науково-дослідній роботі, досконало володіти методикою викладання, вміти спілкуватися з учнями, їхніми батьками та колегами [5].

Факультет метроритміки починаючи з 2020 року готує фахівців бакалаврів BaRR (Bachelor in Rhythms and Rhythms). Цей трирічний курс розрахований на музикантів, акторів, танцюристів та інших осіб, які володіють ритмічними навичками та бажають використовувати їх у мистецькому, освітньому та соціально-культурному контексті. Освітня програма має на меті заповнити прогалину в ландшафті мистецької вищої освіти, пропонуючи початкову підготовку, зосереджену на ритмі як рушійній, виразній та структурній основі мистецтва часу та людських почуттів. Його мета – надати майбутнім випускникам повну, поглиблену освіту, яка об’єднує широкий спектр дисциплін і відкриває численні професійні можливості. До таких дисциплін відносяться: практика ритму та досвід; фізіологія; музичне навчання; африканські та афро-кубинські ритми; практична анатомія та кінестезія; африканський танець; традиційні та старовинні танці; історія музики; методи навчання метроритму; Середземноморські та Близькосхідні ритми; формування тіла; етномузикологія; терапевтичне застосування ритмічної практики; сценічний рух; психологія та нейропсихологія ритму; індійський ритм; загальна педагогіка; джазовий ритм [3].

Сьогодні в Королівській консерваторії Брюсселя під керівництвом 230 викладачів навчається трохи більше 650 студентів з п’яти континентів. Освітні програми на університетському рівні організовані та визнані Федерацією Валлонія-Брюссель і пропонують перспективні професійні можливості для випускників. Королівська консерваторія має багату музичну бібліотеку. Вона містить близько 250 000 книг з музики, музикознавства та музичної педагогіки, а також велику колекцію концертних записів [4].

Викладачі та студенти Королівської консерваторії беруть участь у розробці мистецьких проєктів, які позитивно впливають на розвиток художнього потенціалу студентів та надають можливість оволодіти певним музичним інструментом для здійснення майбутньої професійної діяльності. Це місце *par excellence* для зустрічі та передачі знань і *noу-хау* між студентами та педагогами, які презентують своє мистецтво. Мистецькі

проекти мотивують учасників до високих показників у навчанні, сприяють популяризації творів музичного мистецтва та створюють позитивний імідж консерваторії. Це сприяє розвитку творчих стосунків між викладачами і студентами, відносин довіри та взаємної поваги в процесі спільної участі у виконанні та інтерпретації творів музичного мистецтва [8].

Освітні проекти консерваторії мають на меті підготувати досвідчених музикантів-виконавців, які опановують навичками гри на певному музичному інструменті, регулярно виступають на сценах консерваторії та її партнерів. Акцент робиться на розвитку їхньої здатності будувати єдиний мистецький простір, бути повноправними членами оркестрових колективів, ансамблів та готовність до сольних виступів і участі у мистецьких проектах.

Протягом 185 років існування керівництвом Королівської консерваторії Брюсселя налагоджено численні партнерські зв'язки в Бельгії та в усьому світі. Сьогодні близько тридцяти партнерів підтримують мистецькі та освітні мережі навчального закладу, його публічні заходи та професійну інтеграцію студентів. Творчий колектив консерваторії також підтримує тісні партнерські стосунки з Automne musical de Spa, Mubafa, Embar(о)quement immediate, Echi Lontani, Baro(c)kfestival, Academy of Woluwe-Saint-Lambert та протестантською церквою Брюсселя (Королівська капела).

Викладачі та студенти Королівської консерваторії Брюсселя беруть активну участь у програмі «Erasmus+». Понад десяти років колектив співпрацює більш ніж з п'ятдесятьма навчальними закладами світу. До них належать: Conservatorio di Musica Santa Cecilia (Рим, Італія), ESAD (Галісія, Іспанія), Conservatorio di Musica Tito Schipa (Лечче, Італія), Conservatorio di Musica Giuseppe Verdi (Мілан, Італія), CESMD (Пуатьє, Франція), Real Conservatorio Superior de Musica Вікторія Євгенія (Гранада, Іспанія), NTNU (Тронхейм, Норвегія), Conservatorio Licino Refice (Фрозіноне, Італія), Hochschule für Musik und Theatre Felix Mendelssohn Bartholdy (Лейпциг, Німеччина), Saint Louis College (Рома, Італія), Escuela Superior de Arte Dramático de Sevilla (Севілья, Іспанія).

Королівська консерваторія в Антверпені (Koninklijk Conservatorium Antwerpen) здійснює підготовку музикантів-виконавців, бакалаврів та магістрів музики з певної спеціалізації, терміном навчання п'ять років, з яких три роки бакалаврат і два роки – магістратура.

Історія заснування закладу починається з 1843 року, коли вокалісти з Антверпена Корнеліус Шермерс (1799–1870 рр.) та Франс Віллем Аертс (1804–1864 рр.), композитор і капелмейстер Антверпенського собору Богоматері Йозеф Бессемс (1809–1812 рр.) запропонували план створення музичної школи в Антверпені. Вони отримали схвалення міської ради, і 15 березня 1844 року було засновано Спеціальну музичну школу де ла Віль д'Анверс. Спочатку музична школа була приватною власністю, а у 1859 році місто взяло на себе управління, і школа була перетворена на Муніципальну музичну школу Антверпена (голландська: Stedelijke muziekschool van Antwerpen, французька: Ecole de Musique d'Anvers).

1867 року Пітер Бенуа став директором музичної школи, яка вважалася фламандською музичною школою. У 1885–1886 роках школа отримала власний будинок на Синт-Якобсмаркт. Бенуа доклав усіх зусиль, щоб музичну школу було визнано консерваторією. У 1895 році місто, округ і штат уклали угоду, за якою держава передала музичну школу в Антверпені, щоб перетворити її на консерваторію. Таким чином, Королівським указом від 15 червня 1898 року Антверпська Vlaamsche Muziekschool була перетворена на Королівську консерваторію Антверпена. За такого підходу Антверпенська консерваторія стала першим вищим навчальним закладом у Бельгії з голландською мовою навчання. Коли 1867 року Пітера Бенуа попросили стати директором, він поставив умову, що це буде повноцінна фламандська музична школа. Це було прийнято міською радою і школа набула статус Antwerpsche Vlaamsche Muziekschool. Бенуа також хотів місце для театру та концертної зали. У 1885–1886 роках школа отримала власний будинок на Синт-Якобсмаркт. Бенуа доклав усіх зусиль, щоб музичну школу було визнано консерваторією. У 1895 році місто, округ і штат уклали угоду, за

якою держава передала музичну школу в Антверпені, щоб перетворити її на консерваторію. Новий комплекс консерваторії було збудовано лише у 1968 році на території International Arts Campus de Singel.

1995 року згідно Законодавства Бельгії відбулося злиття нещодавно сформованого університетського коледжу Антверпена (Hogeschool Antwerpen) із драматичною студією Herman Teirlinck та танцювальною студією Вищого інституту танцювальної освіти. 2008 року університетський коледж отримав назву Artesis. З жовтня 2013 року Королівська консерваторія Антверпена стала школою мистецтв Університетського коледжу Artesis Plantijn в Антверпені, створеного в результаті злиття Університетського коледжу Artesis Антверпена та Університетського коледжу Plantijn [2].

Підготовка фахівців за спеціалізацією інструменталіст, вокаліст та диригент передбачає опанування студентами різних стилів та жанрів музики в процесі індивідуального навчання, а також вивчення музично-теоретичних дисциплін та участь у виконавських практиках. Крім того, студентам надається можливість отримати сценічний досвід з сольного та ансамблевого виконання, пройти стажування в хоровому та оркестровому колективі, виступати у камерних концертних залах та на великих концертних майданчиках.

Так, спеціалізація «Диригування» надає студентам можливість отримати ступінь магістра у галузі диригування оркестром (симфонічним або духовим) та хором. Термін навчання складає два роки і містить 120 кредитів. Навчальна програма складається індивідуально для кожного студента та враховує курси конкретного факультету в поєднанні з курсами загальнонаукової підготовки (ОК), практики та факультативів. Протягом навчального року студент проходить дві практики. Під керівництвом свого викладача студент проводить чотири репетиції з оркестровим чи хоровим колективом, які завершуються концертним виступом.

За такого підходу студенти набувають фахові компетентності, розвивають мелодичний і гармонічний слух,

опановують репертуар, відшліфовують методику роботи над інтерпретацією музичних творів, удосконалюють техніку диригування, навички триматися на сцені. Навчання завершується магістерською роботою, що складається з двох частин: теоретичним обґрунтуванням теми та художньо-освітнім проєктом. Нарешті, таке інтенсивне навчання дозволить досягти успіхів у професійній кар'єрі, мотивує творчу взаємодію й фахову комунікацію з учасниками оркестрового та хорового колективу.

Заслуговує на увагу те, що консерваторія готує майбутніх музикантів-професіоналів, які можуть працювати як інструменталісти, співаки, педагоги, композитори, аранжувальники, диригенти та виконавці. До того ж студентам надається можливість включити до магістерської програми додаткові 60 кредитів та отримати кваліфікацію педагога за тією чи тією спеціалізацією.

Відділення дерев'яних духових інструментів включає фагот, контрафагот, флейту, гобой, англійський ріжок, кларнет, бас-кларнет, пікколо та саксофон. Унікальні таланти та уподобання кожного окремого студента розвиваються та поглиблюються за допомогою інтенсивного індивідуального навчання, групових занять та міжнародних майстер-класів. Курс навчання передбачає широкий спектр теоретичних предметів, які забезпечують необхідні навички в оркестровій практиці. Це такі дисципліни як читання з листа, транспозиція, вивчення нотної літератури. Спеціалізація за певним музичним інструментом доповнюється вивченням додаткових інструментів: контрафагота, бас-кларнета, англійського ріжка, пікколо та інших, що забезпечує студенту завершену інструментальну підготовку.

Широкий спектр дисциплін навчального плану готує студентів до професійної діяльності: від проєктів із симфонічним оркестром, духовим оркестром та ансамблями під керівництвом викладача до проходження практики з оркестровими колективами. Це відбувається завдяки тому, що професорсько-виконавський склад фахових кафедр консерваторії співпрацює з професійними оркестровими колективами, включаючи всесвітньо відомий ансамбль духових інструментів у резиденції I Solisti del Vento.

Співробітництво колективу консерваторії з іншими навчальними закладами Бельгії та участь у творчих проєктах збагачує портфоліо кожного студента. Поєднання майстерності, технічної досконалості, досвіду гри в ансамблі, усвідомлення значущості професійної підготовки, оркестрових ноу-хау та широких можливостей працевлаштування перетворює кожного студента на музиканта, готового до творчої професійної діяльності.

Королівська консерваторія музики в Монсе (ARTS) – один із найкращих та найвідоміших музичних вищих навчальних закладів Бельгії, що підпорядковується Міністерству вищої освіти Французького співтовариства Бельгії. Тут на бакалавраті та в магістратурі навчається близько 650 студентів, які з плином часу стають талановитими музикантами-виконавцями, композиторами та музикознавцями.

З 2012 року Королівська консерваторія Монса є частиною нової Вищої школи мистецтв Arts (Arts au carré) – вища школа громадських мистецтв Федерації Валлонія-Брюссель, організована організацією Wallonie-Bruxelles Teaching. Це результат злиття Королівської консерваторії Монса та Вищої школи пластичних та візуальних мистецтв у Монсі (ESAPV). Arts організовує три напрями вищої художньої освіти:

- візуальне мистецтво (побудова інтер'єру, цифрове мистецтво, візуальна комунікація, малюнок, міський дизайн, гравюра, зображення у навколишньому середовищі, живопис та скульптура);

- музичне мистецтво;
- театральне мистецтво;
- хореографічне мистецтво [13].

Гентська консерваторія (нід. *Conservatorium Hogeschool Gent*) бельгійська консерваторія, розташована в місті Генті, з викладанням нідерландською мовою. Заклад засновано з ініціативи королівської родини 1835 року, і тепер є складовою університетського коледжу Гента. 1995 року Королівська консерваторія в Генті стала одним із 16 бельгійських закладів освіти, які об'єдналися в університетський коледж Гента. Тут за

магістерськими програмами навчається близько 480 студентів за спеціалізаціями театр і музика [1].

Консерваторія «Lemmensinstituut Leuven» – один із найкращих та найвідоміших музичних вищих навчальних закладів Бельгії. У консерваторії готують талановитих музикантів-виконавців, композиторів та музикознавців, бакалаврів та магістрів музики за такими спеціальностями: композиція, інструментальне виконавство, вокал, джаз, музична педагогіка та музична терапія.

Композиція. Програма бакалаврату з композиції – це трирічний курс, на якому закладаються основи музично-теоретичної підготовки. Студенти навчаються писати, аранжувати та імпровізувати, презентувати свої творчі досягнення в різних жанрах музики. Магістерська програма представляє собою дворічний курс, під час якого студенти стають незалежними та автентичними композиторами та виконавцями. Навчальні плани розширено за рахунок включення основ композиції та теорії і практики інструментального аранжування.

Гра на музичних інструментах та вокальна підготовка розраховані на підготовку музикантів-виконавців на фортепіано, органі, арфі, акордеоні, скрипці, віолончелі, гітарі, трубі, тубі, фаготі, кларнеті, валторні, гобої. Студенти-вокалісти готуються до сценічних виступів, а гнучкий навчальний план дозволяє скласти індивідуальну програму навчання, виходячи з мети і завдань, інтересів та перспектив подальшого розвитку. Чільне місце займає виконавська практика, участь у музичних проєктах та майстер-класах. Після здобуття ступеня бакалавра студенти продовжують навчання в магістратурі, де цілеспрямовано розвивають свої фахові компетенції і отримують ступінь магістра музики [16].

Джаз. У спеціалізації «Джаз» центральне місце посідають уроки з опанування основного музичного інструменту та ансамблю. Музично-теоретична підготовка, аналіз музичних творів та аранжування розвивають слух та теоретичне мислення. Невід'ємною частиною навчання є проходження практики у складі джазових колективів, участь в маргенальних кроссоверах та новаторських художніх проєктах.

Після здобуття ступеня бакалавра студенти обирають напрям підготовки – стати магістром музики чи магістром освіти. Програма магістратури поєднує блок освітніх та музично-теоретичних дисциплін, розрахована на розвиток художньо-творчих компетенцій, готовності до професійної кар'єри у художньо-освітній сфері. До нормативних дисциплін навчального плану входять: фортепіано, гітара, труба, саксафон, тромбон, барабани, джазовий вокал, а також музично-теоретичні дисципліни: мистецтво, філософія мистецтва, гармонія, поліфонія, аналіз музичних творів, історія музики, ритміка, дослідницька діяльність у сфері виконавського мистецтва. Викладачі фахових дисциплін – це провідні джазові музиканти, які не тільки активно працюють на джазовій сцені, але й самі пишуть музику, імпровізують, роблять аранжування, займаються прод'юсерською діяльністю.

Музична педагогіка. Для отримання ступеня бакалавра з музичної педагогіки (3 роки навчання, 180 кредитів ECTS) студенти розвивають музичні здібності, фахові компетенції, опановують методики музичного виховання та роботи з дітьми, молоддю та дорослими. Розвиток творчого мислення відбувається в процесі критичного самоаналізу та участі у наукових дослідженнях.

Після отримання ступеня бакалавра студенти навчаються за магістерською програмою, яка розрахована на розвиток музично-педагогічних здібностей. Програма містить чотири блоки і передбачає оволодіння музичним інструментом, вокальною майстерністю, навичками композиції, імпровізації, основами техніки диригування. Студенти опановують методику викладання музики у початковій та середній школі, методику навчання гри на музичних інструментах у музичній школі, навчаються ставити музичні театральні постановки та проводити майстер-класи. Захист магістерської роботи проходить у форматі проектного дослідження у контексті розв'язання актуальних проблем музичної освіти.

Музична терапія – це унікальне поєднання музики, психотерапії та науки. Студенти отримують теоретичну

підготовку, навчаються сприймати і відтворювати музику, імпровізувати, беруть участь у проєктній діяльності, тижнях музики, проходять практику і стажування в Університетському психологічному центрі KULeuven, проводять наукові дослідження.

Консерваторія «Institut superieur de musique et de pedagogique (IMEP)» або Королівський вищий інститут музики та педагогіки (IMEP) у Федерації Валлонія-Брюссель понад 50 років здійснює підготовку бакалаврів та магістрів музичної освіти та музичного навчання у галузі музичної педагогіки. У межах 4-річної магістратури (3 роки бакалаврату + 1 рік магістратури) педагогічний колектив закладу готує студентів до академічної, освітньої та музичної кар'єри, які після закінчення навчання отримують диплом разом з Hénallux (курси дидактики та загальної педагогіки) та UNamur (філософія, курси з етики, методології досліджень) [15].

Навчання за освітньою програмою передбачає також розвиток власних музично-творчих здібностей, можливість удосконалення навичок гри на музичному інструменті, участь у музичних проєктах, проведення наукових досліджень з тих чи тих проблем музикознавства та музичної педагогіки, участь в соціокультурній діяльності та організації мистецьких заходів.

Випускники консерваторії можуть працювати в музичних академіях та музичних школах Бельгії. Опанування освітньою програмою «Магістр музичної освіти: музична освіта та музичне навчання» дозволяє випускникам працювати з учнями-початківцями, викладати музичні дисципліни в музичній академії (ESAHR); проводити уроки музики в початковій та середній школі.

Зважаючи на вищесказане варто зазначити, що навчальні плани вищих навчальних закладів Бельгії укладені таким чином, щоб підготувати висококваліфікованих музикантів-виконавців та педагогів, які спроможні продовжувати і примножувати виконавські традиції та традиції музичної педагогіки, пропагувати твори музичного мистецтва вітчизняних і зарубіжних композиторів, активно реалізовувати себе у різних жанрах

музичного мистецтва. Високий рівень виконавської майстерності випускників вищих навчальних закладів мистецького спрямування Бельгії підтверджується виступами на міжнародних фестивалях, конкурсах і культурно-мистецьких форумах. Досвід підготовки фахівців з музичного мистецтва вищих навчальних закладів Бельгії варто вивчати і поширювати на світовому мистецькому просторі для підготовки нової генерації музикантів-виконавців і педагогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гентська консерваторія. URL: <http://schoolofartsgent.be/>
2. Жаркова Валерія. Королівська консерваторія в Антверпені. Історія західної музики: Номо Musicus від античності до бароко: навчальний посібник. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2023. 548 с.
3. Королівська консерваторія в Брюсселі. Факультет метроритміки. URL: <http://www.conservatoire.be/etudes/rythmes-et-rythmiques/>.
4. Королівська консерваторія в Брюсселі. Факультет метроритміки. URL: <http://www.conservatoire.be/le-conservatoire/>.
5. Королівська консерваторія в Брюсселі. Педагогічний факультет. URL: <http://www.conservatoire.be/etudes/pedagogie/>.
6. Королівська консерваторія в Брюсселі. Факультет джазу. URL: <http://www.conservatoire.be/etudes/jazz/>.
7. Королівська консерваторія в Брюсселі. Факультет старовинної музики. URL: <http://www.conservatoire.be/etudes/musique-ancienne/>.
8. Королівська консерваторія в Брюсселі. URL: http://www.conservatoire.be/files/files/ppa_crb.pdf
9. Королівська консерваторія в Брюсселі. Звіт з курсу «Музика». Évaluation du cursus «Musique» 2014-2015 pp. URL: <http://www.conservatoire.be/files/files/aeqes/aesemusrapport.pdf>
10. Королівська консерваторія в Брюсселі. URL: <http://www.conservatoire.be/etudes/rythmes-et-rythmiques/>.
11. Королівська консерваторія в Брюсселі. Календар і план спостереження за рекомендаціями експертів AEQES 2015 рік

Бельгія. URL: <http://www.conservatoire.be/files/files/aeqes/aeqesmusique.pdf>

12. Королівська консерваторія в Брюсселі. Положення про навчання (2021-2022). Règlement des études URL: http://www.conservatoire.be/files/files/RE_CrB_version20210120.pdf

13. Королівська консерваторія в Брюсселі. Указ, що встановлює особливі правила вищої мистецької освіти, організованої у вищих мистецьких школах (організація, фінансування, керівництво, статус персоналу, права та обов'язки студентів) (2001). URL: http://www.conservatoire.be/files/files/texteslegaux/Decret2001_Gallilex26621.pdf

14. Королівська консерваторія музики в Монсе URL: http://www.prostosound.com.ua/spravochniki/zaly/id/457191#google_vignette

15. Консерваторія «Музично-педагогічний вищий інститут (ІМЕП)» URL: <http://www.imep.be/>

16. Консерваторія «Lemmensinstituut Leuven». Гра на музичних інструментах та вокальна підготовка. URL: <https://www.luca-arts.be/nl/instrumentzang-campus-leuven-lemmens>.

1.4. ГРЕЦІЯ (РЕСПУБЛІКА ГРЕЦІЯ)

Греція (грец. Ελλάδα – Еллада), офіційна назва Грецька Республіка – європейська держава, розташована на півдні Балканського півострова в Південно-Східній Європі та на кількох сотнях островів в Іонічному та Егейському морях. За державним устроєм Греція – парламентська республіка. До Європейського Союзу Греція приєдналася 1981 року.

Сучасна Греція – спадкоємиця культури Стародавньої Греції і вважається колыскою західної цивілізації, батьківщиною світової демократії, західної філософії, мистецтва театру та Олімпійських ігор. Грецька мова має найдовшу історію серед усіх мов індоєвропейської групи. У Греції існують 18 вищих навчальних закладів університетського типу (АЕІ) і 14 вищих навчальних закладів технічної освіти (ТЕІ). Останні є невід’ємною частиною системи вищої освіти, але належать до неуніверситетського сектору. У Греції існують також військові академії. Дипломи, видані випускникам деяких приватних вищих навчальних закладів, не визнаються державою.

Університетська освіта складається з трьох ступенів.

Перший ступінь – бакалаврат, базовий курс (Proptychiakes Spoudes). Базові університетські програми тривають 4 роки, після їх закінчення випускникам присвоюється вчений ступінь Ptychio з відповідної галузі.

Другий ступінь – магістратура (Metaptychiakon Spoudes). Післядипломна освіта першого рівня триває мінімум 4 семестри, після чого випускникам видається диплом про спеціалізовану післядипломну освіту. Така навчальна програма може бути пройдена в університеті або науково-дослідному інституті за кордоном, але ступінь присвоюється в Греції.

Третій ступінь – докторантура (Didaktorikes Metaptychiakes Spoudes). Ступінь доктора наук (Didaktoriko) присвоюється після публічного захисту докторської дисертації. Робота здобувача має бути оригінальною і презентувати прогрес в дослідженні обраної

галузі знань. Тривалість навчання за програмою докторського циклу складає щонайменше 3 роки [9].

Серед найпрестижніших мистецьких закладів Греції – Афіньська консерваторія.

Афіньська консерваторія (грец. *Odeion Athinon*) – найстаріший навчальний заклад сценічного мистецтва в сучасній Греції, заснований як некомерційна організація в 1871 році. Консерваторія відіграла значну роль у розвитку музичної культури Греції. Багато найвідоміших музикантів у всьому світі закінчили Афіньську консерваторію, серед них також члени Афіньського державного оркестру, Національного театру, Афіньського хору тощо. Сьогодні, згідно з міжнародними стандартами відповідних навчальних закладів, під одним дахом Афіньської консерваторії співіснують три основні напрями виконавського мистецтва: музика, театр і танець.

Підготовка фахівців-музикантів здійснюється на базі школи класичної музики; школи візантійської церковної музики; центру старовинної музики; кафедри джазу; кафедри електронної музики; кафедр грецької народної музики; кафедри сучасної музики; спеціального музичного відділення. До театрального відділення входять вища школа драматичного мистецтва та театральна студія для дітей, підлітків та молоді. Хореографічна підготовка проходить на базі вищого професійного училища танцю та аматорської школи танцю.

Школа класичної музики завдяки сталим традиціям і формам навчання забезпечує якісну підготовку майбутніх музикантів на державній основі з правом отримання післядипломної освіти. Програми школи класичної музики відповідають міжнародним стандартам, правилам та положенням Міністерства культури Греції та Європейського Союзу. Після закінчення навчання студенти отримують диплом визнаний країнами Європейського Союзу.

Основною формою навчання студентів гри на музичних інструментах є індивідуальна робота з викладачем та концертмейстером. Музично-теоретичні заняття проходять в академічних групах до 10-12 осіб, і в той же час студенти беруть

участь у музичних ансамблях, оркестрових та хорових колективах (камерна музика, оркестр, хор), отримуючи відповідні навички колективного музикування, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Навчальні програми з фахових дисциплін розраховані на вивчення світової музичної культури та музичної культури Греції, починаючи з епохи Відродження і закінчуючи композиторами XX та XXI століття. Безліч культурно-освітніх заходів, таких як: концерти, майстер-класи, лекції-концерти, фестивалі та конкурси, надають студентам можливість спілкування з слухацькою аудиторією, сприяють формуванню концертно-сценічного досвіду.

Школа візантійської церковної музики заснована у 1903 році за рішенням Музично-драматичного товариства та пропозицією митрополита Афін Феокліта мала за мету підготовку викладачів візантійської музики, яка використовувалася в церковних храмах для православного богослужіння. Навчальним планом передбачено вивчення таких дисциплін, як-от: візантійська церковна музика; історія візантійської церковної музики; візантійський танець; монодія; теорія європейської музики, сольфеджіо та інші дисципліни.

Сьогодні школа підпорядковується Міністерству культури і забезпечує професійну підготовку канторів і викладачів візантійської церковної музики. Випускники школи можуть претендувати на посаду кантора у православних храмах, а також на посаду викладача візантійської церковної музики в будь-яких консерваторіях, музичних школах та інших навчальних закладах [7].

Центр старовинної музики було засновано 2015 року з метою вивчення музики від середньовіччя до бароко. Викладачі Центру старовинної музики співпрацюють з такими культурноосвітніми установами, як Афінський концертний зал, Французький інститут, Бібліотека Ліліана Вудурі тощо. Викладачі Центру також налагоджують стабільну співпрацю з Женевською музичною школою та організовують семінари та лекції з відомими музикантами і композиторами.

Кафедру джазу Афінської консерваторії було засновано 2013 року. Бажаючі навчатися складають вступні іспити та зараховуються на денну форму навчання за відповідними програмами. Постійно зростаючий інтерес студентів до джазової музики уможливило забезпечити джазові колективи молодими виконавцями.

Кафедру електронної музики та Центр дослідження сучасної музики (KSYME) було засновано 1979 року. Головною метою Центру стало дослідження та розвиток електроакустичної музики в Греції. З 2018 року Афінська консерваторія спільно з KSYME пропонує студентам щорічний цикл семінарів з електроакустичної музики. Так, на 2021–2022 навчальний рік було заплановано такі семінари: «Творчі технології та сучасна музика» та «Електроакустична музика та тематичні композиції». Отже, на семінарі «Креативні технології та сучасна музика» пропонується характеристика електроінструментів для створення сучасної музики з акцентом на експериментуванні, розробці індивідуальних підходів композиції музичного матеріалу. Для цього використовуються аналогові та цифрові синтезатори, програмні платформи та додатки, музичне програмування. Деякі з технологій включають Circuit Bending, модулі синтезатора DIY, Arduino, Sensors, Ableton Live, Pure Data, Max/MSP, EMS Synthi100, VCV Rack тощо. Студенти мають можливість зануритися у запропоновані програми, з метою ознайомлення з технологіями та творчого музикування.

Кафедру грецької народної музики засновано 2014 року. Навчальні програми підготовки спеціалістів укладено таким чином, щоб студенти мали змогу приділити увагу опануванню такими музичними інструментами: бузукі на три/чотири струни, баглами, джурас, скорина, народна гітара, народний баян, скрипка. Навчальним планом передбачено вивчення історії музики, теорії музики, гармонії, ритміки та стилістики, народних пісень, фольклорного репертуару, імпровізації, тощо. Практичні заняття з основного музичного інструменту проводяться індивідуально, по одній годині на тиждень.

Кафедра сучасної музики Афіньської консерваторії була заснована 2012 року з метою підготовки співаків, акторів, викладачів, дикторів радіо та телебачення. Основними профільними дисциплінами є знання фізіології та анатомії голосового органу, техніки дихання, постановка голосу, ортофонія, дихання. Для вокалістів пропонуються так звані репертуарні курси, щоб отримати знання, які допоможуть у подальшій спеціалізації та участі у заходах і концертах, які проводяться в консерваторії та за її межами.

У Афіньській консерваторії навчається приблизно 700 студентів. Студенти-музиканти вивчають класичну музику, починаючи від давнини і закінчуючи сьогоденням. Керівництво Консерваторії постійно розширює свою діяльність, відкриваючи нові факультети і спеціальності, з-поміж них факультет джазової музики, Центр старовинної музики, що пропонує співпрацю з міжнародними установами, такими як Haute École de Musique у Женеві та Фестиваль Ambroise у Франції.

Драматична школа Афіньської консерваторії є членом Всесвітнього альянсу театральної освіти (WTEA) – Пекін, включена до кращих театральних шкіл Греції, офіційно визнаних Міністерством культури. Студенти школи та її колектив регулярно ставлять вистави та співпрацюють з провідними театральними школами за кордоном, такими як Російська академія театрознавства (ГПІС).

Не зважаючи на те, що Школа танцю Афіньської консерваторії була заснована в 2000-х роках, сьогодні вона є однією з небагатьох державно акредитованих вищих професійних шкіл танцю в країні й виконує важливу культурно-мистецьку роль в розвитку хореографічного мистецтва.

Центр дослідження та документації Афіньської консерваторії заснований 2015 року завдяки приватному фінансуванню розробляє великий колективний редакційний проєкт «Історії музики в сучасній Греції». Центр бере участь і робить свій внесок у такі міжнародні форуми, як IAML (Міжнародна асоціація музичних бібліотек, архівів і центрів документації), організовує різноманітні виставки та публікує наукові статті та журнал.

Нарешті, інші великі мистецькі організації, такі як Культурний центр Фонду Ставроса Ніархоса, Фестиваль у Афінах та Епідаврї, Культурний центр Онассїса та ін., регулярно запрошують викладачів і студентів взяти участь у провідних культурно-мистецьких заходах [8].

На базі Афінської консерваторії проходять репетиції Молодіжного оркестру Sistema Europe (SEYO), який бере участь в міфічному Одеоні Герода Аттичного. Такий захід об'єднує понад 250 молодих музикантів і викладачів із 16 країн світу, які реалізують інспіровані програми «соціальної дії через музику» [8].

За 150 років свого існування Афінська консерваторія проводить ґрунтовну роботу за збереження та зміцнення рівня підготовки майбутніх фахівців у сфері музичного мистецтва, підтримує інноваційну стипендіальну програму «Маленькі музиканти», яка надає безкоштовні музичні послуги для понад 30 дітей, чії сім'ї знаходяться у скрутній фінансовій кризі; віднаходить можливість для надання додаткових стипендій, нагород і грантів талановитим студентам; запроваджує мистецькі освітні програми для людей з особливими потребами. Творчі ініціативи та унікальні мистецькі проєкти з-поміж яких: ансамбль Kyklos, ансамбль Ex Silentio і ансамбль Flex, Academica Athens Orchestra та Ionian Festival Music Ensemble запроваджуються крок за кроком за активної підтримки муніципалітету Афін (<https://www.athensconservatoire>).

Таким чином, протягом 150-ти років існування Афінської консерваторії професорсько-викладацький склад фахових кафедр довів високий рівень підготовки музикантів-професіоналів, підвищуючи якість надання освітніх послуг та створюючи умови для творчого розвитку і професійного становлення своїх випускників.

Національна консерваторія Греції (грец. Εθνικό Ωδείο) заснована в Афінах 1919 року великим композитором Манолїс Каломіріса. Це одне з найстаріших музичних закладів Греції. Протягом багатьох років консерваторія була єдиним у Греції освітнім і культурним закладом, який мав філії в різних країнах. За роки роботи Консерваторія підписала безліч двосторонніх угод

про співпрацю з музикантами та музичними центрами країн Європи. Багатонаціональний викладацький склад привертає своєю неординарністю та високим рівнем подачі матеріалу, а використання музично-педагогічних технологій і методик навчання різних країн розвиває потенціал і креативність студентів. У різні роки з консерваторією співпрацювало багато відомих митців, серед них Марія Каллас, Габріель П'єрне, Димитріс Мітропулос та Авра Теодоропулу. Серед студентів консерваторії були Марія Каллас, Леонідас Кавакос, Агнес Бальтса та співачка Манто.

Приміщення Національної консерваторії побудовано в сучасному стилі і радує викладачів і студентів гостинністю, незабутньою атмосферою, величезними концертними і репетиційними залами, затишними холами, а також офісом підтримки випускників. Кращі музиканти і виконавці Греції, які навчалися і викладали тут, залишили вагомий внесок в історію розвитку консерваторії, і в її прагненні до досконалості і визнанням у всьому світі.

На базі Національної консерваторії проходять міжнародні семінари, з'їзди, концерти з виступом як грецьких так і європейських оркестрів та ансамблів. Культурне життя студентів насичене і різноманітне. Воно наповнене яскравими фестивалями, виступами, конкурсами та поїздками. Варто зазначити, що студентам надається можливість отримати диплом Лондонського коледжу «London College of Music».

Національна консерваторія містить 15 факультетів, з-поміж яких: класичної музики, теорії музики, сольного співу, фортепіано, оперного співу, хорового диригування, гітари, скрипки, віолончелі, саксофона, труби, флейти, кларнету, історії музики, музики Візантії. Тут відбувається становлення молодих музикантів і виконавців, фахівців з розвиненими інтелектуально-творчими здібностями і високим художнім рівнем виконавської майстерності.

Факультет класичної музики поділяється на інструментальну та вокальну музику, а також включає музично-теоретичні дисципліни. Студенти навчаються гри на різних

музичних інструментах, опановують твори композиторів різних стилів і жанрів, отримують музично-теоретичну підготовку. Акцент ставиться на розвитку індивідуальних здібностей кожного студента в процесі практичних занять та участі в оркестрових колективах. Відкриті уроки, тематичні концерти та участь в ансамблях сприяють створенню творчої атмосфери, а динаміка колективної роботи зміцнює студента в його індивідуальному розвитку. Після закінчення навчання випускники Національної консерваторії професійно мотивовані, відповідають вимогам сучасної рамки кваліфікацій.

Таким чином, в Греції проводиться ґрунтовна робота за збереження та зміцнення рівня підготовки майбутніх фахівців у сфері музичного мистецтва, примноження своїх соціальних інтервенцій у підтримку нових перспективних ініціатив у сфері виконавських мистецтв. Викладачі музичних освітніх закладів активно працюють над розвитком стратегічних програм в галузі класичної та сучасної музики з іншими навчальними закладами всіх рівнів у Греції та за кордоном, відкривають можливості для талановитої молоді участі в концертах, майстер-класах та фестивалях; удосконалюють освітні програми в галузі традиційної грецької музики, підтримують дослідження науковців у цих галузях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Афіньська консерваторія. Школа інструментальної музики та солітарії. URL: <https://www.athensconservatoire.gr/wp-content/uploads/2021/09/PROSPECTUS-INSTRUMENTS-VOCALS-1.pdf>

2. Афіньська консерваторія. Школа теорії музики та диригування. URL: <https://www.athensconservatoire.gr/wp-content/uploads/2021/09/PROSPECTUS-ADVANCED-THEORETICAL-CONDUCTING-STUDIES.pdf>

3. Афіньська консерваторія. Центр старовинної музики URL: <https://www.athensconservatoire.gr/wp-content/uploads/2021/09/PROSPECTUS-CENTRE-OF-EARLY-MUSIC.pdf>

4. Афі́нська консерваторія. Кафедра джазу. URL: <https://www.athensconservatoire.gr/wp-content/uploads/2021/09/PROSPECTUS-JAZZ-MUSIC.pdf>

5. Афі́нська консерваторія. Кафедра грецької народної музики. URL: <https://www.athensconservatoire.gr/wp-content/uploads/2021/09/PROSPECTUS-GREEK-POPULAR-MUSIC.pdf>

6. Афі́нська консерваторія. Кафедра сучасної музики. URL: <https://www.athensconservatoire.gr/wp-content/uploads/2022/01/UPD-PROSPECTUS-SINGING-SPECIAL-COURSES.pdf>

7. Афі́нська консерваторія. Школа візантійської церковної музики. URL: <https://www.athensconservatoire.gr>

8. Афі́нська консерваторія. Кафедра сучасної музики. URL: <https://www.athensconservatoire.gr/get-know-athens-conservatoire/>

Афі́нська консерваторія.

9. Навчайся в Європі. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

1.5. ДАНІЯ (КОРОЛІВСТВО ДАНІЯ)

Королівство Данія – це держава в Північній Європі на берегах Балтійського і Північного морів, займає півострів Ютландія на північ від Німеччини і кілька островів, головні з яких – Зеландія і Ф'юн. До її складу входять також Фарерські острова і Гренландія.

До Євросоюзу Данія вступила у січні 1973 року і вже багато років входить до числа світових лідерів за відсотком валового внутрішнього продукту, який надається системі освіти. Освіта в Данії є одним із пріоритетів держави й суспільства. Держава фінансує всі заклади незалежно від підпорядкування чи власності. Її громадяни мають право на отримання безкоштовної вищої освіти. Для іноземних студентів вона платна.

Заклади вищої освіти досить чітко поділяються на університетський і неуніверситетський сектори. Перший включає 5 класичних і 9 спеціалізованих вишів, а також 6 академій музики. Другий складається з понад 130 спеціалізованих закладів з тривалістю навчання 2-4 роки. Усі університетські програми засновані на активній дослідницькій роботі; ступені, включаючи докторський, присуджуються на університетському та постуніверситетському рівнях.

Університетська освіта складається з трьох ступенів: бакалаврат, магістратура, докторантура.

Бакалаврат – трирічне навчання, зазвичай з акцентом на двох основних предметах. Завершення бакалаврської програми дає студенту право працювати за фахом або вступати на навчання за магістерською (кандидатською) програмою.

Магістерський (кандидатський) ступінь присуджується після того, як студент провчився в цілому 5 років. Він дає право працювати за фахом або займатися науковою діяльністю. Магістерська програма повинна включати в себе 1-2 основні предмети бакалаврської програми й передбачає роботу над дисертацією протягом півроку. До того ж університети також

пропонують міжнародні магістерські програми тривалістю 1-2 роки.

Докторантура – після закінчення аспірантури студенту присвоюється ступінь доктора (PhD). Загальний академічний і дослідницький стаж доктора наук повинен становити не менше 8 років. Крім того, йому необхідно підготувати та захистити дисертацію. До докторантури зазвичай приймають студентів зі ступенем кандидата. Навчання в докторантурі триває 3 роки [1].

Місія мистецьких навчальних закладів Данії полягає у тому, щоб зберегти, розвивати та впроваджувати загальноєвропейські та національні цінності, на високому рівні презентувати концертно-виконавську, науково-дослідницьку та творчу діяльність. Основне призначення вищих мистецьких закладів полягає у наданні студентам конкурентоспроможної освіти та сприятливого і мотивуючого навчального середовища, що уможливорює врахування особливих потреб студентів в організації навчання та навчального середовища. Окрім того, враховує здібності та потреби розвитку кожного студента при плануванні навчання, розвиває гнучкі форми освітньої діяльності, зокрема електронне навчання, спрямовує студентів на відповідальне та свідоме самоуправління у плануванні навчання та досягненні результатів у художньо-творчій діяльності.

Музичні вищі навчальні заклади Данії:

➤ Датська королівська академія музики
(м. Фредеріксберг)

➤ Королівська академія музики (м. Орхус,
м. Ольборг)

Датська королівська академія музики є визнаним і привабливим освітнім, науковим і культурним центром, який, відстоюючи високий професіоналізм, продовжує традиції національної культури та активно розвиває міжнародне співробітництво, відкрите для творчих ідей, різноманітних досліджень та інноваційних міждисциплінарних проєктів.

Більшість навчальних курсів академії спрямовані на підготовку виконавців та викладачів музики. Окрім підготовки інструменталістів та вокалістів, студентам пропонуються курси за

вибором, спрямовані на формування методичної компетентності майбутніх педагогів-музикантів. Важливим компонентом професійної підготовки є участь студентів у концертно-виконавській діяльності й мистецьких проєктах, які сприяють формуванню професійної майстерності та формуванню навичок сценічно-виконавської майстерності.

Місія академії реалізується через: всебічний розвиток музичних талантів і навичок, навчання мистецтву музики у відносинах майстер-учень, чутливість до краси, яка поєднує традиції та сучасність, формування художнього смаку та виховання ціннісного ставлення до творчої діяльності на благо національної культури.

Професорсько-викладацький склад Академії – це активні творчі люди. Разом зі студентами академії вони беруть участь у широкому спектрі творчих проєктів, організованих науковими установами Європейського Союзу, деякі з них відбуваються у співпраці з професійними виконавськими установами.

В останні десятиліття в Датській королівській академії музики відбулися різноманітні трансформації. Вона розвивалася разом зі своїм містом, еволюціонувавши від невеликого, але багатого традиціями закладу до сучасного, відкритого світові центру виховання молодих музикантів, що проводить насичену мистецьку та наукову діяльність міжнародного масштабу.

Співробітники академії систематично проводять роботу з пошуку талановитої молоді для забезпечення стабільного зростання мотивованих та добре підготовлених студентів за всіма дисциплінами. Академія виступає за якнайширший доступ до високоякісної музичної освіти для датських дітей та молоді старшого шкільного віку. Окрім того, академія виступає за створення бази для підготовки майбутніх музикантів на міцній професійній основі, продовжує тісно співпрацювати з музичними та культурно-освітніми закладами. До того ж академія поглиблює співпрацю з Датською асоціацією музичних шкіл та Датською асоціацією вчителів музики, шукаючи нових форм співпраці, що становлять взаємний інтерес, а також підтримує школи та викладачів, які залучили б до академії нові таланти, розвиває свою

молодіжну програму, розробляє стратегію маркетингу та брендингу, спрямовану на пошук майбутніх студентів.

Відповідно до стратегії інтернаціоналізації, Департамент міжнародного співробітництва робить акцент на встановленні зарубіжних творчих контактів та прагне збільшувати академічний обмін студентами і викладачами з університетами країн-членів Європейського Союзу за програмами, що фінансуються Європейським Союзом (включаючи Erasmus+).

Академія здійснює підбір учасників стажування, забезпечує їх освітніми програмами, здійснює матеріальне та фінансове врегулювання проєктів та заходів пов'язаних з поїздками викладачів, співробітників та студентів академії за кордон. Крім того, керівництво академії підтримує творчі зв'язки з університетами та іншими іноземними інституціями, де вирішуються питання організації культурно-мистецьких заходів, зокрема: підготовка та моніторинг виконання контрактів з іноземними партнерами, просування освітньої та культурної пропозиції академії за кордоном, співпраця з представниками вітчизняних та іноземних інституцій та з датськими інституціями за кордоном, організації інформаційних зустрічей із співробітниками та студентами академії, участь у тренінгах та національних і зарубіжних конференціях.

Найважливіші заходи, організовані чи співорганізовані Департаментом за останні роки, включають: міждисциплінарні наукові конференції; щорічні дні заснування факультетів і кафедр; циклічні авторські лекції запрошених гостей – видатних композиторів, письменників, теоретиків музики, музикознавців, діячів культури; відкриті лекції та семінари для співробітників та гостей академії; авторські концерти – у тому числі презентації творчості молодих композиторів та студентів.

Культурно-просвітницька діяльність викладачів академії включає циклічні концерти хорових колективів, вокально-інструментальних ансамблів, де студенти складають дипломні іспити та проводять концерти, організовані випускниками за межами університету. Важливе місце в мистецькій діяльності

займають і проекти, спрямовані на співпрацю з хоровими та оркестровими колективами, що діють в Академії та за її межами.

Королівська музична академія (дан. Det Jyske Musikkonservatorium м. Орхус, м. Ольбор) є консерваторією та державною установою, яку було засновано 1927 року під егідою Міністерства культури Данії. Заклад знаходиться під патронажем наслідного принца Фредеріка, а штаб-квартира Королівської музичної академії знаходиться в Орхусі.

Королівська музична академія готує музикантів-виконавців, викладачів музично-теоретичних дисциплін та педагогів з навчання гри на музичних інструментах на рівні магістратури. Освітні програми підготовки таких фахівців набули найвищого статусу як на національному, так і на міжнародному рівні. Це означає, що вони відповідають кращим навчальним курсам, які пропонуються за кордоном. Базовий компонент освітньої програми розрахований на інструментальну та вокальну підготовку, ансамблеве виконавство та вивчення музично-теоретичних дисциплін. Для тих, хто готує себе до педагогічної роботи особливе значення надається музичній педагогіці та вивченню психолого-педагогічних дисциплін. На Академію покладено відповідальність за курси підвищення кваліфікації в галузі музики, а також за пропаганду музичної культури Данії.

Освітні програми Королівської музичної академії Данії розраховані також і на навчання іноземних студентів. Вони спрямовані на підготовку професійних музикантів-виконавців, а також підготовку аспірантів та педагогів-музикантів відповідно до освітніх програм. Для майбутніх учителів музики особливе значення надається музичній педагогіці та комунікативним навичкам.

Професорсько-викладацький склад Королівської музичної академії Данії відкритий до інноваційних підходів у музичному мистецтві, у пошуку найкращих рішень організації освітнього процесу та концертно-виконавської практики, проведенню досліджень з музикознавства та музичної педагогіки. Керівництво Королівської музичної академії з повагою ставиться до всіх

студентів, колег та партнерів та віддає належне їхнім успіхам і досягненням.

Таким чином, професорсько-викладацький склад музичних освітніх закладів Данії надає можливість студентам осмисленого прояву творчості на високому рівні, прагне до обміну ідеями та знаннями, а також до послідовного навчання та зростання, тим самим формуючи компетентних мистецтвознавців, музикантів-виконавців та педагогів-музикантів у сфері музики.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Навчайся в Європі! Освітні програми, гранти та стипендії ... URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

1.6. ЕСТОНІЯ (РЕСПУБЛІКА ЕСТОНІЯ)

Республіка Естонія (ест. Eesti Vabariik) – країна, розташована на півночі Європи, на узбережжі Балтійського моря. До Євросоюзу Естонія вступила 1 травня 2004 року. Система вищої освіти країни є бінарною та складається з університетів (ulikool) і вищих навчальних закладів прикладного характеру (rakenduskoogkool). Починаючи з 1999 року деякі середні професійні навчальні заклади отримали право надавати професійні програми на рівні вищої освіти.

Вищі навчальні заклади всіх типів Естонії є державними, громадськими або приватними. Наразі у країні існує 6 державних університетів, 7 державних інститутів прикладного характеру, 6 таких самих приватних інститутів, 9 приватних державних професійних закладів, які надають професійно-технічну вищу освіту [4, с. 27].

Доречно наголосити, що університети (ulikool) країни надають академічну вищу освіту й пропонують прикладні, професійно-орієнтовані програми, що ведуть до присвоєння академічних кваліфікацій. Вищі навчальні заклади прикладного характеру (rakenduskoogkool) впроваджують прикладні, професійно-орієнтовані програми й професійно-технічні неакадемічні програми вищої освіти.

Освіта в Естонії відбувається згідно Болонського процесу. Ступінь бакалавра присуджується після успішного завершення першого щабля академічної освіти. Тривалість навчання 3-4 роки. Після захисту дипломної роботи випускникам видають диплом бакалавра (bakalauresekmad).

Магістерські програми складають другий щабель академічної освіти. Вони розраховані на 1-2 роки навчання, але разом із програмою бакалавра тривалість навчання повинна бути не менше 5 років. Ступінь магістра (magistrikraad) отримують студенти, що успішно завершили програми підготовки та захистили кваліфікаційні роботи.

Третій щабель академічної підготовки призначено для поглиблення спеціалізації та проведення серйозних наукових досліджень. Нормативна тривалість програми складає 3-4 роки. Випускникам, що успішно завершили її, видається диплом про присвоєння ступеню доктора (*doktorikraad*) – найвищого академічного ступеня [1, с. 28].

Високого рівня досягла музична культура, музична освіта та музичне виконавство Естонії. У мистецьких закладах вищої освіти навчається молодь, яка готує себе до концертно-виконавської діяльності та пропаганді національних й загальнолюдських цінностей у різних жанрах музичного мистецтва, до передачі багатовікового досвіду у сфері музичного мистецтва майбутнім поколінням.

Музичну освіту Уряд Естонії намагається вивести на міжнародний рівень, щоб випускники мистецьких закладів мали можливість творчо й ефективно працювати на міжнародному ринку. Мета мистецьких закладів освіти полягає в тому, щоб випускники могли успішно функціонувати у суспільстві та працювати як самостійні творці та мислителі.

Навчальні плани побудовані таким чином, щоб розвивати у студентів художньо-естетичні та аналітичні компетентності, критичне мислення та ініціативу, сценічні здібності та творчу мотивацію. Практичний досвід забезпечується проєктами співробітництва з концертними організаціями та установами. Найкращою школою для майбутніх співаків, акторів і танцюристів є Академія музики і театру Естонії.

Академія музики і театру Естонії (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia) – це вищий навчальний заклад у Таллінні. Його історія починається з другої половини ХІХ століття, коли активізувалося культурне життя естонськомовної спільноти. Напередодні Першої світової війни 1919 року Естонське товариство прийняло рішення про заснування навчального закладу, який назвали Талліннська вища музична школа, яку 1923 року перейменували в Талліннську консерваторію.

До колективу викладачів Вищої музичної школи, у якому налічувалося 32 особи, увійшли видатні музиканти, професори

Санкт-Петербурзької та Московської консерваторії. У 1919–1923 роках директором школи був Міхкель Людїг. 1925 року було затверджено новий статут школи, на основі якого було обрано перших «власних» професорів. У 1923–1933 роках директором Вищої музичної школи був Яан Тамм, з ініціативи якого було засновано Товариство консерваторії, а заклад досяг як економічної, так і навчально-методичної стабільності. Рішення про організацію освітнього процесу приймала Художня рада, яка опікувалася проблемами підвищення виконавського та педагогічного рівня викладачів закладу. З метою вивчення та узагальнення досвіду викладання музично-теоретичних дисциплін та опанування навичками гри на музичних інструментах ініціювалися відрядження викладачів до кращих навчальних закладів Європи. Результатом такого стажування стало проведення публічних концертів викладачів та студентів, участі професорсько-викладацького складу в музичних форумах і мистецьких науково-практичних конференціях і конгресах.

1940 року розпочався процес реструктуризації навчально-виховного процесу і перехід на нові навчальні плани і навчальні програми відповідно до вимог системи музичної освіти в СРСР. З початком Другої Світової війни консерваторія продовжувала працювати в садибі Лахмусе поблизу Сууре-Яані. Наприкінці війни навчальний корпус був непридатним до використання, ноти та бібліотека знищені, музичне життя розбито й розпорошено. Багато діячів культури покинули Естонію. Навчальний заклад знаходився у край важкому стані.

Після закінчення війни політичний тиск посилювався, почалося впровадження особливо агресивної радянської культурної політики, що невдовзі супроводжувалося звільненням і арештом викладачів. Та не зважаючи на існуючі труднощі, професорсько-викладацький склад Консерваторії продовжував займатися науково-дослідною роботою.

70-ті роки були досить плідними в житті консерваторії у професійному сенсі. Збільшилася кількість абітурієнтів, які закінчили музичні училища, що сприяло підвищенню професійного рівня випускників. Консерваторія славилася

симфонічним оркестром, який поповнювався студентами, які добре володіли музичними інструментами і готові були до участі в колективних формах музикування. 1979 року симфонічний оркестр багато гастролював і записав три повноформатних симфонічних концерти. До того ж студенти брали активну участь в різних за складом інструментальних ансамблях, виступали в концертах камерної музики.

Варто зазначити, що в академії окрім музичних спеціальностей здійснювалася підготовка акторів за системою К. Станіславського, зросла кількість набору на режисерську спеціальність. Це уможливило підготовку нових навчальних планів на відділенні сценічного мистецтва.

Варто зазначити, що 1982 року керівника студентського хору Венно Лаула було призначено ректором, який підхопив ідею будівництва нового будинку, але втілити її в життя мав наступний ректор. 1992 року ректором був обраний піаніст Піп Лассман. Наразі, з набуттям незалежності було розпочато реформування змісту навчання.

Доречно наголосити, що з 1992 року навчання ведеться за предметною системою. Випускникам чотирирічного курсу присвоюється ступінь бакалавра, наступного року воно було доповнено дворічним ступенем магістра, а в 1996 році – чотирирічним доктором музикознавства. З 2000 року навчання в докторантурі ведеться у двох напрямках: творчому (інтерпретація, композиція) та науковому (музикознавство, музична педагогіка). 1993 року заклад було перейменовано в Естонську академію музики [2].

2017 року ректором розпочав роботу видатний піаніст і шанований викладач фортепіано, професор Ілья Іварі, і однією з цілей його діяльності на посаді ректора стало розширення впливу Академії музики і театру в суспільстві. 2019 року було уведено до використання концертно-театральний будинок, що надало Академії саме ту духовну цілісність та можливості діяльності, які відповідають її функціям. Після відкриття свого концертно-театрального будинку значно зросла відвідуваність культурних заходів, які організовує ЄАМТ [2].

Сьогодні Академію музики і театру можна вважати сучасним європейським навчальним закладом, базою підготовки конкурентоспроможних виконавців і педагогів, центром проведення наукових досліджень з музикознавства та музичної педагогіки. Переважна більшість естонських музикантів, випускників академії, беруть безпосередню участь в концертно-просвітницькій та виконавській діяльності, а значна більшість акторів і режисерів сучасного естонського театру є випускниками Школи сценічних мистецтв академії.

Слід зауважити, що навчальні програми Академії музики і театру Естонії є узгодженими, а служби підтримки добре організовані. Функціонуючі системи зворотного зв'язку уможливають знаходити вузькі місця в організації викладання та навчання та планувати заходи щодо вдосконалення. Розподіл навчальних програм приведено у відповідність до структури академічних відділів. На основі вітчизняного та міжнародного досвіду розробляються та впроваджуються конкретні методики внутрішнього оцінювання та розробки навчальних програм, збільшується залучення роботодавців до їхньої розробки.

2017 року програми бакалавра та магістра в галузі музики оцінювала Міжнародна агенція якості MusiQuE в Брюсселі. До 2019 року в систему зовнішнього оцінювання входило також оцінювання якості навчальних груп, в ході якого визначалася відповідність навчальних планів та навчально-розвивальної діяльності, їх відповідність законодавству, національним та міжнародним стандартам та тенденціям розвитку з метою надання рекомендацій щодо підвищення якості навчання.

Доречно наголосити, що навчання в академії здійснюється на базі 10 бакалаврських, 13 магістерських та 2 докторських програм за понад 70 спеціальностями.

Освітній процес організовано відповідно до Європейських вимог та основ стандартизації. Основними цінностями вважаються: шанобливе ставлення до національної культури, творче ставлення до майбутньої культурно-мистецької діяльності та науково-дослідної роботи, креативність, досконалість,

відданість, стійкість, відкритість, толерантне ставлення до колег і взаєморозуміння у стосунках «викладач-студент».

Зазначимо, що навчально-виховний процес в Академії забезпечують викладачі фахових кафедр, які очолюють відомі виконавці та науковці.

На *кафедрі музичної інтерпретації* студенти опановують знаннями, вміннями та навичками з дисциплін: клавішні інструменти, струнно-смичкові інструменти, духові та ударні інструменти, класичний вокал, диригування хором, диригування оркестром і духовим оркестром, інструментальна камерна музика, клас камерного вокалу та акомпанементу, старовинна музика.

Кафедра композиції, імпровізації та сучасного виконавського мистецтва забезпечує вивчення дисциплін: композиція і музичні технології, джазова музика, традиційна музика, сучасна імпровізація, імпровізація та створення сучасної музики, сучасне виконавське мистецтво.

Кафедра музикознавства, інтерпретації, музичної педагогіки та організації культурної діяльності надає освітні послуги з дисциплін: організація та проведення музичного дослідження, музикознавство, музична педагогіка, вчитель музики, педагогіка інтерпретації, організація культурної діяльності.

Кафедра сценічного мистецтва забезпечує вивчення курсів: сценічне мистецтво, театральне мистецтво та театральна педагогіка.

В академії працює докторантура зі спеціальності музичне і театральне мистецтво та музикознавство. Номінальний термін навчання в докторантурі становить 4 роки.

Слід зауважити, що творчі дослідження студентів все міцніше закріплюються в докторських дослідженнях, що пов'язані з творчою практикою, яка досягла успіху завдяки докторантурі. У 2019 році стипендіальна програма для вчителів у творчих сферах, ініційована Естонським культурним фондом, дозволяє підтримати розвиток науково-дослідної роботи серед викладачів Академії.

Вартісним є те, що академія музики і театру розвиває співпрацю з іншими університетами, професійними мережами та

творчими організаціями в Естонії та за кордоном, підтримує мобільність студентів і викладачів і бере активну участь в освітніх програмах в Європейському Союзі та скандинавських країнах.

Академія музики і театру є членом Естонської музичної ради та Естонського центру музичного розвитку, Асоціації європейських консерваторій та музичних академій (АЕС), Європейської ліги художніх шкіл (ELIA), Асоціації Північних та Балтійських музичних академій (ANMA) та мережі театральних коледжів ENC. На внутрішньому рівні керівництво Академії музики і театру вважає дуже важливою співпрацю з творчими спілками та асоціаціями в галузі музики та театру, в тому числі з Асоціацією музичних шкіл Естонії та Естонською асоціацією вчителів музики [3].

Зважаючи на сказане слушно зазначити, що керівництвом академії розроблено низку заходів з розвитку міжнародних зв'язків та міжнародного навчального середовища, а також з підтримки усвідомлення естонської мови та культури у світі. Академія заохочує міжнародну мобільність студентів і викладачів; підтримує участь студентів у міжнародних олімпіадах, наукових конференціях та проєктах міжнародного співробітництва; вживає заходів для набору іноземних студентів високого рівня; пропонує можливість навчання іноземним студентам естонською мовою навчання, крім англійської; забезпечує вивчення естонської мови та культури всіма іноземними студентами; залучає провідних світових музикантів, акторів, режисерів та видатних дослідників, освітян та організаторів культурно-мистецьких заходів до розробки наукових і мистецьких програм Європейського Союзу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академія музики і театру Естонії. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf
2. Академія музики і театру Естонії. URL: <https://eamt.ee/uldinfo/ulikoolist/ajalugu/>
3. Академія музики і театру Естонії. URL: <https://eamt.ee/uldinfo/ulikoolist/arengukava/>
https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

1.7. ІРЛАНДІЯ (РЕСПУБЛІКА ІРЛАНДІЯ)

Республіка Ірландія (ірл. Éire, англ. Ireland) – держава в північно-західній Європі. Країна складається з 26 графств, що входять до історичних провінцій Ірландії – Ленстера, Манстера і Коннахта, а також 3 графства (Каван, Донегол і Монахан), що належать до провінції Ольстер. Ірландія – парламентська республіка. Членом Європейського Союзу є з 1973 року.

Ірландія посідає перше місце у світі за кількістю навчальних закладів на душу населення. У країні з населенням майже вдвічі меншим, ніж число жителів Лондона, діє сім університетів, 14 технологічних інститутів, десятки приватних коледжів, близько трьох тисяч початкових і понад 800 середніх шкіл (з яких 80 – школи-пансіони). Приблизно 65% ірландців починають вчитися у віці чотирьох років, а 55% одержують вищу освіту. Давні традиції та висока якість освіти, а також можливість легально працювати під час навчання приваблюють в Ірландію велику кількість іноземців. Частка студентів із-за кордону в ірландських вищих навчальних закладах у середньому становить 10% [5, с. 29].

Ірландія має давні та славні традиції в галузі освіти, які сходять до Середньовіччя. Ці традиції збереглися дотепер, що дозволяє підтримувати високий рівень освіти відповідно до міжнародних вимог і постійно збільшувати кількість іноземних студентів, зацікавлених в ірландській освіті.

Вступ до ірландських університетів проводиться відповідно до чинної системи конкурсного відбору. Вимоги до вступників високі. Більшість із семи ірландських університетів побудовано за класичною моделлю. Тобто вони пропонують навчання для здобуття ступенів бакалавра, магістра та доктора наук з широкого спектру дисциплін.

Навчальний процес являє собою комбінацію лекцій, семінарів, практичних занять, лабораторних робіт і консультацій з куратором або науковим керівником. Вища освіта дає можливість отримання таких ступенів і кваліфікацій:

- сертифікат про вищу освіту (2-річний стаціонарний курс навчання);
- простий бакалаврський ступінь (3-річний стаціонарний курс навчання);
- почесний бакалаврський ступінь. Курс навчання – 3 або 4 роки. Диплом про закінчення видається випускникам, мотивованим на подальшу професійну підготовку. Для студентів, які вже здобули простий бакалаврський ступінь, курс триває, як правило, 1 рік;
- магістерський ступінь присуджується у результаті проведення наукового дослідження або проходження відповідної програми навчання тривалістю від 1 до 2 років;
- докторський ступінь присуджується після трирічного навчання в докторантурі та публічного захисту докторської дисертації [5, с. 30].

Музична освіта Ірландії відповідає високим стандартам, і якісно розробленими програмами навчання. Ірландці завжди славилися своїм позитивним ставленням до музичного мистецтва, а їхня музична культура сприяла розвитку західноєвропейської музики. Професійною мекою здобуття музичної освіти є Королівська ірландська музична академія.

Королівська ірландська музична академія (RIAM) розташована в Дубліні і є однією з найстаріших музичних консерваторій Європи, у якій навчаються діти починаючи з чотирьохрічного віку і закінчуючи докторським рівнем. Академія готує музикантів-виконавців та композиторів для мистецьких та освітніх закладів різних рівнів акредитації, які отримали визнання на Європейському освітньому просторі. До складу Королівської ірландської музичної академії входить асоційований коледж Дублінського університету та Трініті-коледж.

Королівську ірландську музичну академію було засновано 1848 року групою любителів музики в приміщенні колишньої концертної зали Antient на Пірс-стріт, а 1971 року консерваторія переїхала за теперішньою адресою. Наступного року навчальному закладу було надано право використовувати титул «Королівської». Викладацький склад консерваторії включає багато відомих

зарубіжних та ірландських музикантів, членів Національного симфонічного оркестру Ірландії та оркестру RTÉ.

RIAM – це унікальний навчальний заклад, який відповідає європейській моделі консерваторії та у якому протягом свого існування підготовлено понад 1 000 000 музикантів, які працюють в Ірландії та інших країнах світу. Сьогодні у RIAM навчається 1500 студентів-заочників, які самостійно опановують навичками гри на музичному інструменті та поглиблюють теоретичну підготовку з фахових дисциплін. 2016 року RIAM запроваджено «Програму молодих вчених», розраховану на розвиток творчих здібностей дітей і молоді.

Навчання студентів у Трініті-коледжі та Дублінському університеті на рівні бакалавра, магістра та доктора наук у RIAM забезпечує ґрунтовну фахову підготовку для студентів з 17 країн світу, які після закінчення навчання поповнюють культурно-мистецькі заклади, набувають сценічно-виконавський досвід роботи в оркестрових та хорових колективах Європейського Союзу. Випускники RIAM продовжують навчання в найпрестижніших музичних закладах світу, до яких відносяться Джульєрдська школа в Нью-Йорку та Королівська музична академія у Лондоні.

Трініті-коледжі виступив із низкою ініціатив, спрямованих на підтримку та підвищення якості навчання студентів. Наприклад, були засновані проєкти інновацій у навчанні та нагороди за досконалість викладання. 1999 року Рада та Правління схвалили програмний документ, у якому викладено політику коледжу щодо дій, які можуть бути вжиті для розширення освітнього досвіду студентів бакалаврату. Таким чином, студенти вчаться один у одного, беруть участь у наукових та творчих товариствах, відвідуючи лекції з вибіркового дисциплін, розвивають такі якості як зацікавленість, допитливість, творчі здібності, відповідальність, світоглядні уявлення, які сприятимуть розвитку інтелектуально-творчої сфери особистості. Не забувають вони і про дистанційне навчання, яке сприяє використанню Інтернету та інших технологій у вдосконаленні навичок у сфері ІТ.

Викладачі кафедри музики факультету драми, кіно та музики запроваджують курс Single Honor, що забезпечує ґрунтовну фахову підготовку з інструментальних та вокальних дисциплін, диригування, звукового дизайну, написання музики для театру, кіно та телебачення, педагогічній діяльності.

На першому курсі студенти отримують ґрунтовну підготовку з основних фахових дисциплін та дисциплін, які впливають на якість отримання спеціалізації. Основна увага надається опануванню навичками гри на музичному інструменті, гармонії, контрапункту, історії музики, аналізу музичних форм та сучасним музичним технологіям. У другому семестрі студенти вивчають музикознавство, музичні технології та композицію. Остаточний вибір спеціалізації здійснюється в кінці року.

Індивідуальні заняття з опанування навичками гри на музичних інструментах (їх більш ніж 20) та вокалом поєднуються з виступом в ансамблях, починаючи зі струнного оркестру або ансамблю духових інструментів і закінчуючи симфонічним оркестром. Піаністи та співаки мають можливість виступати з хоровими колективами RIAM. До того ж студенти виступають з сольними концертами, беруть участь в факультетських концертах, конкурсах та міських заходах.

На третьому та четвертому курсах одну третину навчального плану займають дисципліни спеціалізації. На останньому курсі кожен студент пише наукову роботу з музикознавства під керівництвом викладача.

Королівська ірландська академія музики готує талановитих музикантів з усього світу для подальшої кар'єри в музичному виконавстві, композиції та педагогіці. Студенти RIAM є фіналістами та переможцями найпрестижніших міжнародних конкурсів світу, як-от: Міжнародний конкурс піаністів імені Клари Хаскіл, Всесвітній конкурс «Співачка Кардіффа», Міжнародний конкурс вокалістів у Китаї, Міжнародний конкурс піаністів у Кельні, Міжнародний конкурс піаністів у Дубліні та лауреатами вокальної премії Фонду Кона Вігмор-Холл. Випускники Академії є учасниками таких провідних оркестрових колективів, як Лондонський симфонічний оркестр, оркестр

Ірландської філармонії, Гонконгський філармонічний оркестр, а також оперних театрів починаючи від Королівського оперного театру в Ковент-Гардені і закінчуючи оперним театром Ла Скала у Мілані [6].

До викладацького складу входять лауреати міжнародних конкурсів та керівники професійних оркестрів, відомі діячі в галузі музичної освіти Ірландії. Щонайменше 10% доходу від навчання RIAM реінвестується у програми фінансової допомоги студентам. Це дозволяє молоді будь-якого соціально-економічного походження отримати доступ до якісної музичної освіти [7].

2023 року було відзначено 175 років з дня заснування Королівської ірландської академії музики. При академії діє аспірантура з «Музичного виконавства». Аспірантська програма MMusPerf розрахована на інструменталістів і вокалістів, які досягли високого рівня сценічного виконання під час навчання на бакалавраті. Ця дворічна програма надає можливість студентам поглибити свої художні та технічні можливості стосовно оволодіння інструментом або голосом, готуючись до професійної кар'єри в музиці.

Студенти мають можливість виступати з сольними концертами, брати участь у виступах оркестрових колективів та в концертах камерної музики, конкурсах, оперних виставах та спектаклях. Щотижневі заняття та участь в майстер-класах запрошених артистів та концертних виконавців ще більше заохочує студентів розвивати навички сценічних виступів та набувати досвід концертного виконання [8].

Таким чином, в музичних закладах Ірландії створено всі умови для підготовки музикантів-виконавців і педагогів спроможних на найвищому рівні популяризувати класичну та традиційну ірландську музику, фахівців, які володіють професійними вміннями і навичками музично-виконавської діяльності, мотивованих шанувати художню цілісність, історію та самобутність академічного та народного виконавства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Королівська ірландська академія музики. Програми бакалаврату. URL: <https://www.riam.ie/sites/default/files/media/file-uploads/2022-06/RIAM-Mini-Prospectus.pdf>

2. Королівська ірландська академія музики. ERASMUS CHARTER FOR HIGHER EDUCATION 2021-2027. The European Commission hereby awards this Charter to: Royal Irish Academy of Music URL: <https://www.riam.ie/sites/default/files/media/file-uploads/2021-03/Erasmus-Charter-for-Higher-Education-2021-2027-signed-RIAM.pdf>

3. Королівська ірландська академія музики. Diploma in Community and Group Music Teaching The Royal Irish Academy of Music URL: <https://www.riam.ie/sites/default/files/media/file-uploads/2021-06/Definitive%20Handbook%20for%20participants.pdf>

4. Навчайся в Європі. Друк ТОВ «Август Трейд». Київ. 2015. 92 с. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

5. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

6. Departanent of music. URL: <https://web.archive.org/web/20130503125441/http://www.tcd.ie/Music/undergraduate/music/>

7. Royal Irish Academy of Music. URL: https://uk.upwiki.one/wiki/Royal_Irish_Academy_of_Music#History

8. Royal Irish Academy of Music. URL: <https://www.riam.ie/degrees-programmes/full-time/mmusperf>

1.8. ІСПАНІЯ (РЕСПУБЛІКА ІСПАНІЯ)

Королівство Іспанія (ісп. Reino de España) – держава на південному заході Європи. Займає більшу частину Піренейського півострова, Балеарські і Пітіузькі острови в Середземному морі, Канарські острови в Атлантичному океані. Країна поділяється на 19 автономних областей, до яких входять 50 провінцій. До Євросоюзу Іспанія вступила у 1985 році.

Іспанія – європейська країна з багатовіковою культурою й багатими традиціями, однією з яких є повага до освіти. Перший іспанський університет було засновано у Саламанці ще в 1218 році. Сьогодні освітня система країни нараховує понад 60 вищих навчальних закладів, більше 21 тисяч початкових і середніх шкіл. Навчальні заклади Іспанії надають якісну освіту класичного зразка.

За іспанськими законами вищу освіту можуть надавати тільки університети. Більшість із них (48) державні, але є невелика кількість приватних, а також ті, що належать церкві. Дипломи державних ВНЗ в порівнянні з приватними є найбільш цінними. Своєрідність вищої освіти в Іспанії полягає в тому, що її вищі навчальні заклади діляться на чотири типи.

Перший – університетські факультети (*facultades universitarias*), де вивчають всі дисципліни, крім технічних. Тут можна одержати вчені ступені всіх трьох рівнів вищої освіти («бакалавр», «магістр», «доктор»).

Другий – вищі технічні школи (*escuelas técnicas superiores*), які теж мають три рівні вищої освіти.

Третій тип – університетські школи (*escuelas universitarias*) з певною професійною орієнтацією (по закінченні можна одержати ступені, що відповідають рівню «бакалавр»).

Зрештою, четвертий тип – університетські коледжі (*colegios universitarias*), що дають класичну університетську освіту першого рівня (бакалавр).

Слід зауважити, що в Іспанії не існує безкоштовної вищої освіти, хоча вона вважається досить недорогою – від 700 до 1000 євро на рік у державному вищому навчальному закладі та 3-10 тисяч євро у приватному. Навчання на ступінь магістра коштує від 1 до 7 тисяч євро на рік. Вартість навчання включає користування бібліотекою, комп'ютерами, лабораторіями, підручниками тощо.

Кожен університет в Іспанії є автономним і може вносити в програму навчання істотні зміни. При Міністерстві освіти й культури Іспанії діє Національний інститут якості й оцінки, що стежить за рівнем надання освітніх послуг.

На відміну від ВНЗ багатьох інших країн, університети Іспанії зберігають традицію проведення вступного відбірного іспиту Prueba de Acceso a la Universidad (у побуті його часто називають Selectividad). Він складається з обов'язкової здачі іспанської (кілька завдань) і гуманітарної або технічної частини (предмети можуть бути обрані вступниками).

У ході реформи існуючої системи прийому планується замінити іспит Selectividad окремим вступним іспитом до кожного університету. Необхідною умовою вступу до іспанського ВНЗ є, звичайно, гарне володіння іспанською мовою. Протягом останніх років держава здійснює реформу системи освіти, при цьому велика увага приділяється її відповідності європейським стандартам.

Одна з переваг іспанської освіти – вивчення мистецтв. В усі часи історичного розвитку Іспанія займала лідерство у світовій культурній спадщині. Вона дала світу видатних скульпторів і живописців, композиторів і оперних виконавців, з-поміж яких: Пабло Сарасате і Хоакін Відре Родріго, Ісаак Альбеніс і Мануель де Фалья, Хосе Каррерас і Пласідо Домінго, Пенелопа Крус і Хав'єра Бардема, Антоніо Бандерас і Монсеррат Кабальє.

За такої ситуації Іспанію можна вважати центром музичної культури і освіти країн-членів Європейського Союзу, а іспанська молодь пишається тим, що навчається у вищих навчальних закладах та отримує музичну освіту під керівництвом талановитих педагогів.

Центрами підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва є державні та приватні навчальні заклади Барселони і Мадрида. Саме в цих містах і навчалися видатні діячі музичної культури Іспанії. Отже, провідними навчальними закладами є:

- Мадридська Королівська Консерваторія
- Консерваторія Лісеу, Барселона
- Консерваторія Хесус де Монастеріо (Jesús de Monasterio), Сантандер
- Вища школа музики Королеви Софії, Мадрид
- Музичний коледж Берклі, кампус Валенсії.

Мадридська Королівська консерваторія (ісп. *Real Conservatorio Superior de Música de Madrid*). RCSMM – це провідний вищий освітній заклад Іспанії в галузі музики. Консерваторія була заснована указом короля Фердинанда VII від 15 липня 1830 року та перебувала під опікою королеви Марії Христини.

Після завершення громадянської війни 1852 року в Іспанії відбулася стабілізація навчального процесу в консерваторії, яка спричинила 1857 року реформу системи навчання, що розділила освітній процес на початковий курс і курс вищої майстерності.

1925 року будівлю театру, у якому розміщувалася консерваторія, було закрито, і протягом наступних сорока років консерваторія мандрувала по різних приміщеннях, повернувшись в будівлю театру лише 1966 року.

Кафедра композиції та музичних технологій RCSMM пропонує студентам сучасні умови для навчання та перспективи подальшої роботи і здобуття мистецького досвіду. RCSMM надає студентам можливість виконання своїх творів з симфонічним оркестром, камерним оркестром, струнним оркестром, оркестром барокової музики, оркестром сучасної музики, біг-бендом, духовим оркестром тощо. Крім того, у підготовці композицій використовується програма *Sinfonietta del centro*. Твори студентів звучать на таких престижних майданчиках, як *National Music Auditorium*, концертна зала Художнього музею королеви Софії, Академії образотворчого мистецтва Сан-Фернандо тощо.

Спільні проекти розробляються щорічно з Escuela Superior de Canto de Madrid, з Joven оркестр Мадридської громади, з Вищою школою танцю та іншими інституціями. Здійснюється розробка міждисциплінарних та перформативних проєктів, а також проєктів звукового мистецтва у співпраці зі студентами спеціальності сонологія. RCSMM співпрацює у потужному міжнародному проєкті «Erasmus+», де студентам кожного курсу пропонується співпраця з фахівцями європейського рівня (композиторами, музикознавцями, виконавцями). До того ж студенти беруть участь у проєкті Opera Studio.

Щороку, окрім концертів, проводяться Дні сучасної музики, конференц-майданчики на конференціях, круглі столи, які надають можливість студентам презентувати свої твори. RCSMM також пропонує магістерську програму (Нові технології у сучасній музиці: створення та інтерпретація), що дозволяє продовжити навчання в аспірантурі та відкриває доступ до завершення докторського ступеня в системі співпраці між Політехнічним університетом Мадрида та RCSMM [16].

Кафедра старовинної музики RCSMM готує майбутніх виконавців-музикантів, які навчаються гри на таких музичних інструментах, як-от: блокфлейта, барокова скрипка, барокова віолончель, віола да гамба, лютня-віуела та барокова гітара. Відповідно до освітньої програми студенти грають в дуетах, тріо, квартетах, беруть участь у бароковому та камерному оркестрі.

Кафедра струнних інструментів забезпечує фахову підготовку студентів, які навчаються гри на струнно-смичкових інструментах. Навчальні плани спрямовані на розвиток технічних і художніх навичок гри на тому чи тому музичному інструменті, розвиток індивідуальних здібностей та формування професійних компетентностей кожного студента.

Сценічно-виконавські здібності студентів формуються на індивідуальних заняттях, публічних прослуховуваннях, участі у майстер-класах, концертах, конкурсах, участі в камерних ансамблях та оркестрових колективах, проведенні науково-дослідної роботи та практики викладання гри на музичному інструменті в консерваторії та за її межами.

Кафедру музикознавства було відкрито 1974 року. Викладачі та студенти кафедри користуються найкращою музичною бібліотекою в Іспанії та однією з найпотужніших у світі, де знаходять першоджерела не тільки з мистецтвознавства, а також антропології, естетики, соціології, іконографії, психології, фламенкології тощо. На кафедрі є колекція історичних музичних інструментів, з-поміж яких особливо виділяється інструментарій Страдіварі Сарасате [17].

Кафедра ансамблевого виконавства це одна з кафедр Мадридської королівської консерваторії з найбільшою кількістю студентів, які мотивовані на вивчення таких дисциплін, як-от: оркестрове диригування, хорове диригування, хор, оркестр, ансамблі малих форм, ансамблі сучасної музики та спів.

Викладачі кафедри ансамблевого виконавства залучають студентів не тільки до колективних форм музикування, а також готують за індивідуальною спеціалізацією, такою як режисура. Це спеціальність, де студенти отримують знання, необхідні для підготовки концертних пограм.

Кафедра музичної педагогіки RCSMM розпочала свою діяльність у 1993 році. Підготовка майбутніх педагогів здійснюється за двома напрямками: один з теорії та історії музичної педагогіки, а інший – з інструментальної педагогіки. Освітні програми зорієнтовані на підготовку майбутніх учителів музики для освітніх та мистецьких закладів різних рівнів акредитації: масові загальноосвітні школи, музичні школи, мистецькі заклади середньої освіти, консерваторії, приватні культурно-освітні заклади, культурно-освітні центри.

До навчальних планів спеціальності «Музична педагогіка» RCSMM входять такі предмети, як: музична педагогіка, музична психологія, історія музичної педагогіки, методика викладання музичного мистецтва, основи метроритміки, вокальна підготовка, аудіопедагогіка, новітні технології навчання, теорія музики, основний музичний інструмент, композиція тощо. Крім того, чільне місце займає проходження студентами педагогічної практики, що дозволяє наблизити майбутніх учителів до реалій шкільного життя.

Кафедра імпровізації та додаткового фортепіано складається з двох секцій: імпровізації й акомпанементу та додаткового фортепіано. З одного боку, предмет імпровізація, що сприймається як створення музики в реальному часі, надає можливість студенту створювати музику на основі різних жанрів і стилів. З іншого боку, такі предмети, як читання нот з листа і читання оркестрових партитур, є конче необхідним для розвитку майбутнього музиканта та диригента, який планує працювати концертмейстером, акомпаніатором вокалістам або хореографам, викладачем різних дисциплін профільного навчання.

Кафедра клавійних інструментів забезпечує підготовку студентів зі спеціальностей акордеон та фортепіано. Під час навчання студенти беруть участь у публічних виступах в різних форматах. Це можуть бути такі культурно-мистецькі заходи як: концерти на майданчиках у Мадриді (Королівська академія образотворчого мистецтва Сан-Фернандо, Студентська резиденція, Музей королеви Софії та ін.); творчі проєкти, які проходять у Національній філармонії Мадрида та інших аудиторіях тощо. Студенти також мають можливість брати участь у майстер-класах із відомими майстрами або семінарах з дисциплін, пов'язаних з музичним виконанням. Щороку студенти-піаністи RCSMM беруть участь у національних та міжнародних конкурсах, на яких вони отримують призи та визнання. І врешті-решт, завдяки програмі «Erasmus+» молодь має можливість навчатися в школах по всій Європі та ділитися знаннями з музикантами з інших країн світу.

Кафедра фортепіано складається з викладачів, які проводять індивідуальні заняття зі студентами-піаністами (загальною кількістю 12 кредитів, одна година на тиждень протягом чотирьох курсів). Викладачі-піаністи поглиблено працюють зі студентами над інтерпретацією фортепіанних творів, розвивають у майбутніх виконавців-піаністів технічні та художні здібності.

Кафедра дерев'яних духових інструментів забезпечує підготовку фахівців, які навчаються гри на флейті, гобої, кларнеті, фаготі, саксофоні. Великий досвід роботи в оркестрі, концертні

виступи та робота в аудиторії робить викладацький склад кафедри вузькоспеціалізованою групою для підготовки майбутніх виконавців. Навчальні програми розроблено таким чином, щоб студенти були конкурентоспроможними на світовому ринку праці, що відкриється для них після завершення навчання.

За такого підходу викладачі спрямовують зусилля: на підвищення слухової активності студентів, необхідної для максимального оволодіння звуковими і виразними можливостями інструменту; розвиток навичок читання нот з листа; розвиток у студентів навичок самостійного підходу до інтерпретації творів написаних для того чи того музичного інструменту, відповідно до авторського тексту, стилю та жанру музики; підготовку студентів до сольних виступів, участі в камерних ансамблях та оркестрових колективах.

Кафедру духових ударних інструментів було створено у 2006 році. Інструментальна підготовка студентів мідних духових та ударних інструментів у RCSMM базується на таких предметах: основний інструмент, додатковий: труба та труба-п'якколо, валторна та вагнерівська туба, офіклейд або цимбасо, оркестровий репертуар, мідні ансамблі та духовий оркестр, органологічні основи, репертуар із фортепіанним супроводом, техніки дихання та релаксації.

Викладачі та студенти кафедри беруть участь у міжфакультетських проєктах, разом з такими спеціальностями як композиція, сонологія та режисура, де необхідно встановити контакти, об'єднати зусилля та ентузіазм виконавців, композиторів та режисерів в пошуках нових концепцій, форматів та сучасних інновацій та експериментальних моделей, а також тенденцій та можливостей нових підходів до інтерпретації музичних творів.

Консерваторію Лісеу в Барселоні було засновано 1837 року групою ентузіастів під керівництвом Мануеля Гібєрта-і-Санса під назвою Liceu Filo-dramàtic de Montesion. 1847 року на базі закладу було відкрито Великий театр Лісі. 1854 року консерваторія та театр були розділені в адміністративному порядку, але, як і

раніше, підтримували тісні відносини. 1913 року було створено драматичну escola Catalana d'art dramàtic.

1931 року заклад було перейменовано в Conservatori del Liceu. Це період активного розвитку факультетів і кафедр. До її складу входять консерваторії і музичні школи Каталонії. Дочерними компаніями стали консерваторії Таррагони, Леріди та Жирони, а також музичні школи таких міст як Сабадель, Олот, Бадалона та Реус тощо. 1936 року консерваторія перейшла до Женералітету Каталонії. Декретом 1944 року для підготовки фахівців з музичного мистецтва та викладання музики через Муніципальну музичну школу та консерваторію Лісеу, а також для викладання декламації та танцю через Інститут театру провінції Барселона було створено Вищу консерваторію музики та декламації Барселони.

1983 року Департамент освіти запроваджує процес реорганізації, відповідно до якого Liceu Conservatori ділиться на дві частини. За такої ситуації Муніципальна консерваторія та консерваторія Лісеу стають незалежними установами вищої освіти і здійснюють підготовку фахівців за відповідними спеціальностями. 1989 року Міністерство освіти дозволяє викладання таких музичних інструментів як: каталонська кобла; тенор, тибле, флабіоль і тамборі. 1990 року в Liceu Conservatori вступає в силу нова освітня система LOGSE. 1992 року була створена мережа дочірніх шкіл по всій Каталонії, Майорці та Андоррі (32 школи). Нове приміщення консерваторії було відкрито 2009 року концертом у присутності Її Величності Королеви Софі.

На початку XXI століття відбуваються суттєві зміни у вищій музичній освіті Іспанії, яка повністю інтегрує в Європейський простір вищої освіти. У консерваторії Лісеу ступінь бакалавра музики присуджується за виконання класичної та сучасної музики, джазу та сучасної музики, композиції та фахівцям з музичної педагогіки. Існують також магістерські програми з класичного та сучасного музичного виконавства, джазу та сучасного музичного виконавства, камерної музики, опери та композиції. 2015 року було відкрито навчання за магістерською програмою художньої

вищої освіти відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

Підготовка фахівців у консерваторії Лісеу безпосередньо пов'язано з практикою виконавської діяльності, під час якої студенти отримують можливість презентувати твори, над якими вони працюють в класах з викладачами на концертній сцені. Виконавська практика допомагає молодим музикантам після закінчення навчання бути повністю готовими долучитися до концертно-виконавської діяльності, здобути досвід для розвитку своєї майбутньої кар'єри.

Завершення навчання та отримання ступеня бакалавра музики завершується випускним концертом у якості соліста або прем'єрою масштабного твору у формі авторської композиції. Це завдання разом із підсумковим есе доводить значущість концертної практики для отримання ступеня. Крім того, студенти можуть брати участь у концертній програмі як учасники симфонічних оркестрів, камерних оркестрових колективів та інструментальних ансамблів на кшталт Октету віолончелістів, камерного хору, ансамблю гітаристів, ансамблю ударних інструментів, ансамблю флейтистів або квартету саксофоністів.

Студенти консерваторії Лісеу могли скористатися більш ніж 50 угодами про освітню співпрацю, укладеними між консерваторією Лісеу та концертними організаціями та установами Іспанії. Ці угоди дозволяють їм проходити виконавську практику через участь в культурно-освітніх заходах і програмах відомих циклів концертів, а також професійних оркестрів. Крім того, багато організацій, фондів та асоціацій Іспанії пропонують студентам свої концертні майданчики, з-поміж них: Fundació Obra Social «la Caixa» (Фонд «la Caixa»), камерний оркестр Гранольєрса, Фонд Gran Teatre del Liceu, Cercle del Liceu, Maria Canals International, симфонічний оркестр Валлеса, Фонд Міса ван дер Роє тощо. Крім того, свої послуги пропонують такі компанії, як El Corte Inglés або The Project, промоутер Барселонського міжнародного джазового фестивалю Voll-Damm. Отже, ці виступи надають можливість виступати як солісти в

камерних та оркестрових колективах перед аудиторією, відмінною від їхньої навчальної діяльності.

Завдяки спонсорській підтримці Музичної фундації Феррер-Салат було створено 90 аудиторій, у яких розташовано кілька арфових інструментів для концертів, басы, маримбу, вібрафон та інші ударні інструменти, барабани тощо.

На базі консерваторії діє Фонд Liceu Conservatori, який є некомерційною культурно-освітньою установою, створений з соціальної ініціативи та з метою презентації музичної культури Іспанії. Він продовжує діяльність, розпочату в 1837 році філармонією Барселони та драматичним ліцеєм Монтесьона. Місія Фонду, згідно зі статутом, полягає у наступному: сприяти та заохочувати молодь до музично-творчої діяльності на всіх освітніх рівнях; розвивати напрями підготовки професійних музикантів у сфері музики та мистецтва, заохочувати дослідження та підвищувати якість науково-дослідної роботи в мистецькій та культурно-освітній сферах; сприяти поширенню музичної культури через організацію та проведення концертів та інших мистецьких заходів; зберігати історичну спадщину, а також культурно-мистецький досвід філармонії та драматичного ліцею Монтесьона; надавати студентам можливість стажування в мистецьких навчальних закладах інших країн Європейського Союзу.

Сьогодні викладачі, які працюють у консерваторії Liceu, є відомими фахівцями в різних галузях виконавства, композиції та музичної педагогіки. Це музиканти з ґрунтовною фаховою підготовкою, отриманою у всесвітньовідомих музичних академіях і музичних центрах. Вони також є учасниками відомих оркестрових колективів або відомі своєю сольною кар'єрою.

Liceu Conservatori закінчувала Монтсеррат Кабальє, яка була першою особою, нагородженою 2004 року Золотою медаллю з нагоди 50-ї річниці її закінчення. Неймовірної краси голос Монтсеррат Кабальє звучав у всіх театрах світу, а також у Liceu Conservatori в Барселоні [7].

Факультет гри на фортепіано складається з концертуючих піаністів, які є представниками виконавських традицій

міжнародного фортепіанного світу та спадкоємцями престижної каталонської школи. Академічна програма бакалавр музики з класичного та сучасного музичного виконавства, спеціалізація фортепіано, є однією з найпрестижніших програм у консерваторії Лісеу.

Навчальний план бакалавра розрахований на різноманітний репертуар для сольного та ансамблевого виконання. Студенти класу фортепіано навчаються не лише камерній музиці, а й мистецтву акомпанементу. Вони також вивчають історію музики, сучасну музику, естетику музики, камерну музику, хор, основи композиції, історію фортепіанного репертуару, імпровізацію і акомпанемент та отримують знання про історичні клавішні інструменти [8].

Факультет вокалу. Вокальна підготовка майбутніх оперних співаків у Барселоні завжди була у центрі уваги викладачів консерваторії Лісеу. Історична та культурна вокальна спадщина приваблює студентів з усього світу. Рівень бакалавра забезпечують викладачі з великим досвідом роботи на міжнародних оперних сценах світу. Практичні заняття студентів проходять на концертних майданчиках за участю хорових колективів, симфонічних оркестрів та оркестрів камерної музики, участю в циклі концертів Liceu Jovex [9].

Ступінь магістра оперного мистецтва надає молодим співакам можливість творчого розвитку як виконавців. Мета освітньої програми, до якої входять такі дисципліни, як-от: постановка голосу, вокальна техніка, оперна режисура, аналіз музичної драматургії, музична підготовка ролі, сценічна підготовка ролі, постановка оперного спектаклю, методика науково-дослідної роботи, музичний бізнес, полягає у тому, щоб навчити студентів мистецтву оперного виконавства та допомогти побудувати кар'єру в оперному світі.

Метою навчання є технічна, вокальна та стилістична робота над оперним спектаклем у супроводі оркестру консерваторії Лісеу, спільна робота з відомими солістами оперної сцени та експертами. Крім того, сприяти побудові кар'єри в оперному світі, підготовка

студентів у галузі оперного виконавства, здобуття досвіду роботи в оперних постановках.

Факультет оркестрових інструментів працює за навчальним планом, у якому ставиться акцент на практичній підготовці солістів симфонічних оркестрів та камерних ансамблів. У консерваторії Лісеу нараховується близько п'ятидесяти ансамблів, які працюють під керівництвом досвідчених викладачів у певних жанрах музичного мистецтва. Це симфонічний оркестр, камерний оркестр, класичний оркестр, ансамбль Лісеу ХХІ, оперні оркестри, октет віолончелістів та ін. Тут студенти отримують досвід вдосконалення виконавсько-технічної майстерності, виступів у якості солістів. Таким чином, студенти беруть участь у різних оркестрових колективах, щоб мати можливість отримати досвід у багатьох аспектах виконавської діяльності.

Студенти, які навчаються за спеціальністю оркестрові інструменти, беруть участь у майстер-класах Лісеу Cambra, авторських концертах, до яких залучаються відомі солісти, виконавці на таких музичних інструментах як: скрипка, альт, віолончель, контрабас, арфа, флейта, гобой, кларнет, фагот, валторна, труба, тромбон, туба/бомбарда, саксофон і перкусія [10].

Факультет гри на гітарі консерваторії Лісеу має потужний потенціал викладачів, які є представниками відомих класичних та сучасних виконавських шкіл гри на гітарі. Навчальний план бакалавра музики з класичного та сучасного музичного виконавства, спеціальності гітара, передбачає засвоєння різножанрового репертуару, де великого значення приділяється ансамблевій музиці. Студенти, які навчаються на гітарному факультеті, відповідно до навчальної програми, відвідують заняття не лише камерного ансамблю та гітарного ансамблю, а й навчаються акомпанементу та імпровізації. До навчального плану входять такі дисципліни, як-от: основний музичний інструмент (гітара), оркестр, інструментальний ансамбль, історія музики, сучасна музика, естетика музики, історія гітарного репертуару, композиційні технології, додатковий інструмент (фламенко), репертуар фламенко, імпровізація та акомпанемент,

Доречно наголосити, що студенти-гітаристи є активними учасниками майстер-класів та концертних програм Liceu Cambra, виступають з сольними програмами як в консерваторії так і за її межами [11].

Факультет гри на гітарі фламенко – це відносно новий факультет, який 1992 року було засновано в консерваторії Лісеу, і який став першим у Каталонії та другим в Іспанії. Сьогодні ми спостерігаємо і узагальнюємо досвід стандартизації освіти бакалавра музики з традиційного музичного виконання, спеціальності фламенко-гітара. Професорсько-викладацький склад факультету проводить дослідження розвитку мистецтва фламенко в Іспанії, залучаючи до цієї роботи відомих гітаристів з усього світу, які збагачують виконавські традиції школи фламенко.

Навчаючись на цьому факультеті, студенти цієї спеціальності отримують практичні навички гри не тільки в групах фламенко, а й навчаються мистецтву акомпанементу. Крім того, студенти приймають участь у майстер-класах, беруть участь в різних концертних програмах, як солісти або оркестранти відповідно до своєї спеціалізації [12].

Факультет джазової та сучасної музики. Керівництво консерваторії Лісеу зробило вибір на користь визнання джазу та сучасної музики як спеціалізації у програмі бакалавра. Викладачами факультету є відомі виконавці джазової та сучасної музики в Барселоні та за кордоном. Факультет пропонує ідеальне середовище для вивчення джазової та сучасної музики з повним знанням її традицій і сучасних тенденцій. Студенти бакалавра музичного виконавства за спеціальністю «джаз та сучасна музика» мають можливість навчатися за програмами гри на таких інструментах: електрогітара, бас, електробас, фортепіано, барабани та перкусія, спів, саксофон, труба, флейта, тромбон та скрипка.

Освітня програма з джазу та сучасної музики забезпечується викладачами, курсами та ансамблями, які дозволяють студентам отримати спеціалізовану підготовку, спрямовану на певний тип музики, який більше відповідає їхнім можливостям. Студенти джазової та сучасної музики в консерваторії Лісеу мають

можливість грати в студентському кафе, виступати на концертних майданчиках Барселони, у комбо та інших ансамблях типу Liceu Big Band, який зробив собі ім'я на сцені Барселони завдяки співпраці з відомими музикантами та участі у Міжнародному джазовому фестивалі Voll-Damm у Барселоні [13].

Освітня програма ступіня магістра художньої освіти у класичному та сучасному музичному виконавстві дозволяє студентам отримати сценічно-виконавський досвід щодо інтерпретації творів музичного мистецтва, заснований на знаннях традицій, стилів і жанрів музичного мистецтва. Це унікальна можливість здобуття концертно-виконавських компетентностей, участі в концертних програмах, записах сценічних виступів пов'язаних з творчістю сучасних композиторів, а також композиторів-класиків та сучасною музичною індустрією. Таким чином, магістерська програма з художньої освіти у класичному та сучасному музичному мистецтві надає можливість отримати знання та навички концертного виконавця з чітко вираженою артистичною індивідуальністю.

Ступінь магістра художньої освіти в джазі та сучасному музичному виконавстві дозволяє студентам розвивати навички сценічно-виконавської майстерності у конкретній галузі або спеціалізації. Майбутні концертні виконавці розвивають уміння і навички, а також творчі здібності в конкретних видах музичного мистецтва. Студенти отримують ґрунтовні знання про найважливіші традиції та стилі джазової та сучасної музики, а також інші стилі імпровізованої та ф'южн музики.

Студенти-магістранти готують сольний або ансамблевий виконавський проєкт орієнтований на певну частину джазового репертуару та сучасної музики. Цей проєкт виконується на заключному концерті. Таким чином, студенти вдосконалюють інструментальну та вокальну підготовку зосереджену на вивченні гармонії та імпровізації, обговоренні та аналізі творів джазової та сучасної музики, усвідомлюють стилістичні характеристики популярної музики.

Студенти під час звітнього концерту готують есе, що уможливлнює їм висловити ідеї та думки стосовно репертуарної

політики та формату концерту. Студенти також приймають участь у майстер-класах в контексті концертного циклу Liceu Cambra за участю викладачів і солістів оркестрових колективів та ансамблів камерної музики.

Факультет композиції. Тут студенти отримують ступінь бакалавра музики зі спеціальності «композиція», що уможливляє займатися творчою діяльністю, писати музику в різних жанрах та стилях. Для цього молодь розвиває свої індивідуальні творчі здібності, кретичне мислення та творчу уяву. Навчальним планом бакалавра музики передбачено вивчення таких дисциплін, як-от: історія музики, музика ХХ століття, естетика музики, основи композиції, композиція, фортепіано, інструментовка, диригування, музичні технології, інструментальний ансамбль, хор.

Майбутні композитори закріплюють теоретичні та практичні знання на семінарах з викладачами кафедри та запрошеними професорами, вони є учасниками творчих дискусій, на яких спільно обговорюють та приймають рішення з важливих питань, пов'язаних з музичною творчістю і написанням музичного твору. Апробація авторських музичних творів відбувається на публічних концертах, де бере участь ансамбль Liceu XXI [14].

Ступінь магістра з композиції є однією з найбільш привабливих і конкурентоспроможних спеціальностей, що застосовується до аудіовізуального та сценічного мистецтва і надає студентам знання необхідні у написанні музики для кіно, відеоігор, мультимедійних шоу, театру та хореографічних вистав. Фахова підготовка спрямована на розвиток творчих здібностей студентів у написанні музики. Щоб максимально засвоїти освітню програму студенти повинні вміти чітко й ефективно висловлювати ідеї за допомогою нотного запису, вміти передати суть драматичної ситуації. Програма включає такі елементи: засвоєння теоретичних основ та практичних навичок з основ композиції; робота над композицією музичного твору та інструментовкою партитури для різного складу оркестру; робота над музичним твором з колективом виконавців.

Педагогічний факультет. Тут навчаються бакалаври музики, спеціальності «Музична педагогіка». Викладачі готові

забезпечувати студентам підготовку в інструментальній або вокальній спеціалізації подібно до рівня виконавської майстерності. Щоб отримати хороші знання, навчальна програма з музичної педагогіки включає в себе поглиблену методологічну, психологічну та музикознавчу підготовку. Для досягнення цієї мети студенти повинні мати можливість проходження педагогічної практики в музичних школах, які входять до консерваторії Лісеу та загальноосвітніх школах. Крім того, студенти беруть участь у науково-дослідній роботі організованій викладачами кафедри, що дозволяє їм поглибити свої знання та отримати необхідний досвід.

Студенти педагогічного факультету набувають досвід в системі музично-педагогічного виховання дітей і молоді різних вікових груп вивчаючи музично-педагогічні системи і концепції ХІХ–ХХ століття, знайомляться з сучасним європейським досвідом відомих педагогів сучасності [15].

Консерваторія Хесус де Монастеріо (Jesús de Monasterio) у Сантандері носить ім'я Хесус де Монастеріо-і-Агуерос (1836–1903 рр.) – іспанського композитора та скрипаля, який очолював Мадридську консерваторію (1894–1897 рр.), був одним з академіків-засновників відділення музики Королівської академії мистецтв Сан-Фернандо, засновником Мадридського квартетного товариства, стояв біля витоків оркестру Мадридського концертного товариства – першого постійно діючого симфонічного оркестру Іспанії.

Історія консерваторії починається з того, коли на початку 20-х років ХХ століття Д. Рамон Саеса де Адана Алонсо створив хор та школу музики, у якій молодь не тільки співала в хорі, а також навчалася сольфеджіо та гри на музичних інструментах. Пізніше було засновано провінційну музичну консерваторію, яка 1929 року отримала офіційне визнання. 1933 року заклад був визнаний офіційним центром Управління образотворчих мистецтв Міністерства громадянської освіти. Протягом 1970-х років відбулося значне збільшення кількості студентів і предметів професійного рівня. Окрім таких спеціальностей як композиція, музикознавство, фортепіано та скрипка, було відкрито набір на

спеціальності кларнет, флейта Травесера і спів. Протягом 1980–1990 років було відкрито нові спеціальності, такі як гітара, альт, віолончель і контрабас.

З 1999 року починаються позитивні зміни в структурі консерваторії, у двічі зростає якісний склад викладачів та кількісний склад студентів. Укомплектовано склад симфонічного оркестру дерев'яними духовими інструментами та мідними інструментами. Здійснюється набір студентів, які навчаються гри на акордеоні та органі, а 2011 року здійснено набір студентів, які навчаються гри на клавесині та щипкових інструментах епохи Відродження та бароко.

Починаючи з 2001 року, Фонд Альбеніса проводить свята музики на базі консерваторії, які збирають виконавців та викладачів міжнародного рівня з всесвітньовідомих європейських консерваторій і музичних шкіл. Студенти мають доступ до всіх класів, які презентуються під час зустрічі. 2006 року було зроблено перші кроки щодо інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес. Інтерактивні цифрові дошки в усіх аудиторіях, віртуальна класна кімната, edublogs, канал консерваторії на YouTube, Facebook, Twitter та Instagram і доступ до Classical Planet Вищої музичної школи «Королеви Софії», сприяє ефективності освітнього процесу й інтеграції до Європейського освітнього товариства.

Слушно зазначити, що консерваторія Хесуса де Монастеріо має декілька філіалів в містах: Судноверф, Сонячна, Коліндрс, Ларедо, Сантона, Кастро Урдіалес [6].

Вища школа музики Королеви Софії є приватною іспанською консерваторією, яка заснована у Мадриді Паломою О'Ші 1991 року за підтримки Мстислава Ростроповича, Зубіна Мети, Єгуді Менухіна та Алісії де Ларроча. Школа є програмою Фонду Альбеніса і названа на честь почесного президента консерваторії, королеви Софії. Заклад засновано з метою створення в Іспанії високопрофесійного мистецько-освітнього центру, орієнтованого на пропаганду культурних цінностей людства та підготовку молодих музикантів.

Зауважимо, що професорсько-викладацький склад Школи завжди приділяв особливу увагу розвитку оркестрового виконання. Студенти беруть участь у симфонічному та камерному оркестрі Freixenet, у Camerata Viesgo та Sinfonietta, що співпрацює з BBVA Foundation, де звучать твори сучасних композиторів.

Доречно наголосити, що 2001 року в Сантандері на базі Школи було започатковано музичний фестиваль та літні музичні зустрічі, які поширилися на 20 міст Кантабрії. Ініціатором та художнім керівником став Петер Чаба, який об'єднав відомих викладачів гри на різних музичних інструментах та композиторів з найкращих шкіл Європи, які виконували твори класичного та сучасного репертуару. Фестиваль користується підтримкою уряду Кантабрії та міською радою Сантандера.

З плином часу 2016 року Школа отримала ліцензію на підготовку магістрів та аспірантів відповідно до вимог Болонської конвенції. 2018 було започатковано проєкт під назвою «День відкритих дверей», який об'єднав музикантів з різних країн світу і наблизив Школу до культурних цінностей людства.

Таким чином, Школа стала ініціатором впровадження цифрових технологій у музичній освіті, запропонувала проєкти для поширення аудіовізуальної спадщини, якою вона володіє, що складається з майстер-класів видатних музикантів і концертних виступів її студентів. 2006 року було запропоновано віртуальну школу Magister Musicae, а 2010 року з'явився проєкт Classical Planet, що об'єднує концерти, майстер-класи, прямі трансляції та колекції документальних фільмів про культурно-мистецьке життя іспанців.

Школа королеви Софії з першого дня свого заснування дотримується таких педагогічних принципів, які б максимально забезпечили розвиток студентів і здійснили найбільший вплив на суспільство. До них належать:

- запрошення на роботу кращих професорів і виконавців на тому чи тому музичному інструменті та вокалістів міжнародного рівня;

- запрошення відомих музикантів, виконавців, композиторів для проведення майстер-класів для студентів і викладачів консерваторії;
- прийом на навчання талановитої молоді;
- розробка індивідуальних програм для студентів і надання їм повної академічної свободи;
- комплексний підхід до фахової підготовки з включенням студентів до колективних форм музикування, а саме: ансамблевого, камерного, симфонічного;
- активна участь в культурно-мистецькому житті консерваторії;
- заохочення талановитої молоді грантами і стипендіями, що уможливує отримати доступ до освіти найвищого рівня, якого потребує їхній талант.

На особливу увагу заслуговує те, що 2017 року Школа організовує літній табір орієнтований на молодь віком від 12 до 17 років з усього світу. Міжнародний дух Школи також відображається в різноманітних національних та європейських асоціаціях, як-от: Європейська мережа оперних академій (ENOA), Європейська асоціація консерваторій (АЕС), Іспанська асоціація фондів (АЕФ). Останній європейський проєкт New Skills 4 New Artists було започатковано 2019 року з метою розвитку цифрових технологій, бізнес і технологічних навичок музикантів, які починають свою професійну кар'єру.

Важливою складовою академічного життя студентів консерваторії є сценічні виступи, а саме: сольні концерти, виступи у якості солістів творчих колективів, участь в камерних ансамблях або оркестрових колективах. Кожен студент дає в середньому 20 концертів на рік. Щорічно в консерваторії та на різних концертних майданчиках Іспанії проводиться понад 300 концертів. Це надає можливість студентам презентувати свою майстерність, виступати у спільних проєктах з відомими майстрами міжнародного рівня.

Для отримання ступеня бакалавра музики передбачено ґрунтовну фахову підготовку зумовлену в межах Європейського простору вищої освіти та Болонської конвенції. Для оркестрових

інструментів (кларнет, бас, фагот, флейта, гобой, валторна, труба, альт, скрипка та віолончель) предмети визначені в програмі А [1], для фортепіано – у програмі Б [2], для вокалу – у програмі С [3].

Крім зазначеного, ступінь магістра музичного виконавства забезпечує поглиблену фахову підготовку студентів, що уможлиблює розвинути уміння та навички, необхідні для розвитку музичної кар'єри високого мистецького рівня. Мета магістерської програми спрямована на підготовку виконавців, які вдосконалюють технічну та художню майстерність, а також виконавські навички в процесі інтерпретації твору музичного мистецтва. Магістр має дві модальності: перша – оркестрові інструменти (кларнет, бас, фагот, флейта, гобой, валторна, труба, альт, скрипка та віолончель) і фортепіано, друга – вокальна підготовка.

Музичний коледж Берклі (Berklee) Бостонської консерваторії є закладом сучасної музики та виконавського мистецтва, де студенти опановують програми бакалаврату та магістратури у філіалах, які знаходяться у Бостоні, Массачусетсі та Валенсії. Студенти готуються стати фахівцями з музики, танцю, театру, кіно, освіти, технологій тощо. Зі студентами та випускниками з більш ніж 100 країн і освітніми партнерами по всьому світу налагоджуються нові зв'язки між формами мистецтва, музичними традиціями та технологіями, щоб побудувати динамічну, різноманітну та спільну світову мистецьку спільноту [18].

Berklee був заснований Лоуренсом Берком, інженером, який отримав освіту в Массачусетському технологічному інституті, і ветераном-аранжувальником з оркестрами радіо CBS і NBC, який мріяв викладати сучасну музику майбутнім музикантам. За такого підходу, за два десятиліття невелика навчальна студія перетворилася на школу, а потім на коледж.

Сьогодні Музичний коледж Berklee у Валенсії є центром кар'єрного зростання для музично обдарованих іноземних студентів. Тут вони опановують магістерські програми з сучасної музики (озвучування фільмів, телебачення та відеоігор; Contemporary Performance (концентрація виробництва); і Global

Entertainment and Music Business). Крім того, студентам першого курсу пропонується навчання за кордоном, а також об'єднання музикантів з усього світу для того, щоб вони могли повністю реалізувати свій художній, творчий та кар'єрний потенціал.

Магістр музики з озвучування фільмів, телебачення та відеоігор; магістр мистецтв у сфері глобального розважального та музичного бізнесу; та магістр музики сучасного виконавства (концентрація виробництва) додатково акредитовані іспанськими освітніми органами, дійсними на всій території Європейського простору вищої освіти (ЕНЕА).

Тож цілком закономірно, що аспірантські програми в Берклі акредитовані Комісією вищої освіти Асоціації шкіл і коледжів Нової Англії (NEASC), яка є міжнародно визнаною у сфері якості освіти [18].

Також слід зазначити, що навчальні плани вищих навчальних закладів Іспанії спрямовані на розвиток індивідуальних здібностей та формування професійних компетентностей кожного студента, розвиток навичок самостійного підходу до інтерпретації творів музичного мистецтва відповідно до авторського тексту, стилю та жанру. За такого підходу студенти мають можливість брати участь у майстер-класах з відомими майстрами або семінарах з дисциплін, пов'язаних з музичним виконанням, виступати з сольними програмами, приймати участь у камерних ансамблях та оркестрових колективах. До того ж студенти беруть участь у міжнародних та національних конкурсах, навчаються в школах по всій Європі та діляться знаннями з музикантами з інших країн світу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вища школа музики Королеви Софії. Bachtlor in music – interpretation specialty A: Orchestra instruments (harp, clarinet, double bass, bassoon, flute, oboe, percussion, horn, trumpet, trombone, tuba, viola, violin and cello) URL: <https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019->

11/PLAN%20DE%20ESTUDIOS%20ESMRS%20ITINERARIO%20A_ingles.pdf

2. Вища школа музики Королеви Софії. Bachelor in music – interpretation specialty B: Piano. URL: [https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019-](https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019-11/PLAN%20DE%20ESTUDIOS%20ESMRS%20ITINERARIO%20B_ingles.pdf)

11/PLAN%20DE%20ESTUDIOS%20ESMRS%20ITINERARIO%20B_ingles.pdf

3. Вища школа музики Королеви Софії. Bachelor in music – interpretation specialty C: Voice. URL: [https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019-](https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019-11/PLAN%20DE%20ESTUDIOS%20ESMRS%20ITINERARIO%20D_ingles.pdf)

11/PLAN%20DE%20ESTUDIOS%20ESMRS%20ITINERARIO%20D_ingles.pdf

4. Вища школа музики Королеви Софії. Curriculum sum up instruments of the symphony orchestra. URL: https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019-11/Plan%20estudios_Master_ingles.pdf

5. Вища школа музики Королеви Софії. Curriculum sum up vocal studies. URL: https://www.escuelasuperiordemusicareinasofia.es/sites/default/files/2019-11/Plan%20estudios_Master_ingles.pdf

6. Консерваторія Хесуса де Монастеріо. Указ 38/2018 від 3 травня, який встановлює навчальну програму професійної музичної освіти та регулює доступ до неї в автономному співтоваристві Кантабрія. URL: <https://voc.cantabria.es/boces/verAnuncioAction.do?idAnuBlob=3259890>

7. Консерваторія Ліцеу в Барселоні. URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/about/discover/>

8. Консерваторія Ліцеу в Барселоні. Факультет гри на фортепіано. URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/piano/>

9. Консерваторія Ліцеу в Барселоні. Факультет вокалу. URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/singing/>

10. Консерваторія Ліцеу в Барселоні. Факультет оркестрових інструментів. URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/orquestral-instruments/>

11. Консерваторія Лісеу в Барселоні. Факультет гри на гітарі.
URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/guitar/>
12. Консерваторія Лісеу в Барселоні. Факультет гри на гітарі фламенко.
URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/flamenco-guitar/>
13. Консерваторія Лісеу в Барселоні. Факультет джазової та сучасної музики.
URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/jazz-modern-music/>
14. Консерваторія Лісеу в Барселоні. Факультет композиції.
URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/bachelor-of-music/composition/>
15. Консерваторія Лісеу в Барселоні. Педагогічний факультет.
URL: <https://www.conservatoriliceu.es/en/programs/master-and-postgraduate/classical-contemporary-music/>
16. Мадридська королівська консерваторія. Кафедра композиції. ESTUDIAR composicion en el real conservatorio superior de musica de Madrid
URL: <https://moodle.rcsmm.eu/doc/Info/composicion.pdf>
17. Мадридська королівська консерваторія. 1ст. Навчальна програма. 2011. Музикознавство.
URL: https://rcsmm.eu/download.php?table=sn_repositorio&id=161
18. Музичний коледж Берклі.
URL: <https://www.mba-magistratura.com/%D1%83%D0%BD%Berklee-College-of-Music-Campus-Valencia/>

1.9. ІТАЛІЯ (ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Італійська Республіка (італ. *Repubblica Italiana*) – держава на півдні Європи, у центрі Середземномор'я. Крім материкової частини, до складу країни входять острови Сардинія і Сицилія, а також низка дрібніших островів. На території Італії розташовані такі державні утворення: Сан-Марино, Ватикан, Суверенний Мальтійський орден. Італія – одна з держав-засновниць ЄС.

Італія славиться культурними традиціями. Вони є одними з найдавніших і найбагатших у світі. Досягнення італійців у мистецтві, архітектурі, літературі, музиці та науці відчутно вплинули на розвиток культури в багатьох інших країнах. Завдяки своєму географічному розташуванню Італія протягом багатьох століть слугувала мостом між різними культурами та цивілізаціями.

Більшість її історичних об'єктів занесено до списку всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО. В Італії знаходиться один з найстаріших університетів світу – Болонський, заснований 1088 року. Там зробив своє знамените відкриття щодо сил електрики під час м'язового руху Луїджі Гальвані. Одним із ректорів університету був у XV столітті Юрій Дрогобич.

До системи вищої освіти Італії входять навчальні заклади двох видів – університети та інститути й коледжі. Сектор університетської освіти складається з 83 університетів, в тому числі: 58 державних (*Universitastatali*); 17 недержавних, акредитованих на державному рівні (*Universitanonstatali, legal mentericonosciute*); 2 університети для іноземних студентів (*Universitaper Stranieri*); 3 вищі школи, що спеціалізуються на післядипломному навчанні (*ScuoleSuperiori*); 3 політехнічних університети (*Politecnici*) [22].

Випускники університетів і коледжів Італії можуть отримати такі ступені:

I ступінь – студенти проходять бакалаврську програму (*Corsidi Laurea, CL*), основна мета якої полягає в навчанні

загальним науковим дисциплінам і методам, а також у розвитку спеціальних професійних навичок. Навчання на першому ступені вищої освіти триває 3 роки.

II ступінь – у межах здобуття другого ступеню вищої освіти студенти можуть пройти навчання за програмами підготовки фахівців (Corsidi Laurea Specialistica (CLS)), програмами спеціалізації першого рівня (Corsidi Specializzazioni di 1 livello (CS1)) і магістерськими програмами першого рівня (Corsidi Master Universitari di 1 livello (CMU1)). Тривалість навчання від 2 до 3 років.

III ступінь – навчання для аспірантів включає програму проведення дослідницької діяльності з присудженням ступеню доктора наук (Corsidi Dottorati di Ricerca-CDR), програми спеціалізації другого рівня (Corsidi Specializzazioni di 2 livello-CS2) та магістерські програми другого рівня (Corsidi Master Universitari di 2 livello-CMU2) [22, с. 36].

3-поміж мистецьких навчальних закладів четвертого рівня акредитації варто назвати наступні:

- Національна академія Санта-Чечілії
- Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді
- Державна музична консерваторія Трієсту імені Джузеппе Тартіні
- Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло
- Консерваторія Больцано імені Клаудіо Монтеверді
- Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні» в Пезаро
- Неаполітанська консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла
- Музична академія Кіджіана
- Падуанська консерваторія імені Чезаре Полліні.

Національна академія Санта-Чечілії (італ. *Accademia Nazionale di Santa Cecilia*, «консерваторія святої Чечілії») в Італії, це одна з найстаріших консерваторій у світі, яка заснована 1585 року Папою Сікстом V. Офіційний акт підтверджує заснування в країні Конгрегації музикантів під закликом Пресвятої Богородиці та святих Григорія та Цецилії, як товариства музикантів і композиторів. Найбільшої популярності заклад

здобув на початку XVIII століття, коли в ньому працювали такі композитори як Арканджело Кореллі, Алессандро Скарлатті, Доменіко Скарлатті і Нікколо Джомеллі.

1685 року Конгрегація в бароковій каплиці Санта-Чечілія проводила збори та розкішні музичні свята включно до 1848 року. Конгрегації поділялися на три категорії: учасники хорової капели, інструменталісти і вокалісти. 1716 року папа Інокентій XI, в одному зі своїх указів видав постулат, згідно з яким всі музиканти, що навчаються у Римі, стають членами товариства. Під час наполеонівських війн заклад призупинив свою діяльність і відновив її тільки у 1822 році.

1830 року з обранням Луїджі Россі на посаду секретаря Конгрегації почався період глибокої трансформації в структурі академії. Россі розпочав ґрунтовну реформу Статуту, перетворивши Конгрегацію спочатку на Конгрегацію та академію (1838 р.), потім на Папську академію.

Починаючи з об'єднання Італії, у Королівській академії Санта-Чечілія зароджувалися різні програми концертної діяльності за участю симфонічного, камерного та хорового колективів. Починаючи з 1895 року більшість концертних програм було розраховано на мішаний хор і симфонічний оркестр. За цей період академія пройшла через глибокі перетворення завдяки підтримці уряду Савойї та президентства (1895-1947 рр.) Енріко ді Сан Мартіно.

Офіційно товариство отримало статус академії у 1939 році і незабаром стало Папською академією. У список членів академії включені імена таких митців як Гаetano Доніцетті, Джоаккіно Россіні, Нікколо Паганіні, Ференц Ліст та Гектор Берліоз. Почесним членом академії була англійська королева Вікторія, а також радянські композитори Дмитро Шостакович та Тихон Хренников. З 1967 року академія відіграє особливу роль в пропаганді музичної культури в усіх її формах, а саме: концерти, конференції, публікації, охорона історичної спадщини та розвиток вищої музичної освіти.

Викладачі та студенти академії організують виставки, лекції-концерти, семінари та конференції, беруть участь у

міжнародних проєктах і наукових виданнях. Постійно оновлюються компакт-диски, DVD-диски та мультимедійні диски для дітей, які спрямовані на пропаганду музичної культури серед широкої громадськості та на поглиблення наукових досліджень, що проводяться в галузі музики та музикознавства.

У період з 1990 до 2000 років відбувся перехід від ста концертних заходів на рік до нинішніх двохсот п'ятидесяти, котрі презентовано за двома напрямками: симфонічна музика і камерна музика. До того ж викладачі та студенти академії беруть участь у концертах літнього сезону, академічних концертах, культурно-освітніх заходах під назвою «Tutti a Santa Cecilia», для дітей та молоді шкільного віку.

З 2003 року викладачі і студенти Національної академії Санта-Чечілія беруть активну участь у концертному сезоні, який проходить в Auditorium Parco della Musica Ennio Morricone. Окрім того, в академії діє Вчена рада, до якої входять 70 дійсних членів і 30 почесних членів, з числа відомих і знаних в усьому світі італійських та іноземних музикантів.

Сьогодні Національна академія Санта-Чечілія готує музикантів-інструменталістів, співаків та композиторів, у її архівах є багата оцифрована колекція музичних документів. 2008 року в академії було урочисто відкрито музей музичних інструментів (MUSA), який містить колекцію італійських інструментів, з-поміж яких скрипка «Toscano», створена Антоніо Страдіварі [23].

Симфонічний оркестр Національної академії Санта-Чечілія зачаровує слухачів виконанням шедеврів XVI–XX століття. З колективом працювали найкращі музиканти світового рівня, зокрема, Малер, Дебюссі, Штраус, Стравінський, Сібеліус, Хіндеміт, Тосканіні, Фуртвенглер, Де Сабата, Шолті, Менгельберг, Караян, Мазур та Кирило Петренко. Леонард Бернштейн був його почесним президентом з 1983 по 1990 рік, з 2005 року музичним керівником є Антоніо Паппано.

На початку XXI століття здійснено записи виступів симфонічного оркестру, де прозвучали відомі в історії світової музики шедеври, з-поміж яких: *Madama Butterfly di Puccini* (з

Анджелою Георгіу, запис нагороджений Brit Award), Реквієм Верді (нагорода Gramophone, музичний журнал BBC, Brit Classical), Stabat Mater Россіні та Перголезі з Анною Нетребко, Гійом Телль Россіні, Шоста симфонія Малера, Petite Messe Solennelle Россіні, Чотири священні п'єси Верді, «Військовий реквієм» Бріттена та компакт-диск «Увертюри Россіні» [24].

2015 року симфонічний оркестр Національної академії Санта-Чечілія виконав «Аїду» Дж. Верді, у якій взяли участь зірки світового рівня – Аня Хартерос, Йонас Кауфманн, Ервін Шротт. 2020 року лейбл Sony випустив «Отелло» Дж. Верді з Йонасом Кауфманом у головній ролі.

Мішаний хор Національної академії Санта-Чечілія у супроводі симфонічного оркестру виконує сучасну поліфонічну музику та твори оперного репертуару. Колектив співпрацює з престижними симфонічними оркестрами та відомими диригентами, а саме: з Лоріном Мазелем і симфонічним оркестром Шлезвіг-Гольштейна (1992 р.); з Карло Марією Джуліні та симфонічним оркестром Rai з Турину (1993 р.); з Клаудіо Аббадо та Берлінською філармонією (1995 р.); з Валерієм Гергієвим та симфонічним оркестром Кіровського театру (1998 р.), з престижним Люцернським фестивальним оркестром під керівництвом Клаудіо Аббадо (2006 р.).

2007 року хор виконав «Реквієм» Дж. Верді під керівництвом Даніеле Гатті в базиліці Сан-Паоло Фуорі-ле-Мура в Римі; 2008 року колектив співпрацював з Національним симфонічним оркестром Франції та Коліном Девісом, взявши участь у Grande Messe des morts Берліоза; разом з оркестром і хором радіо Франції участь у фестивалі Сен-Дені під керівництвом Валерія Гергієва (2018 р. – Берліоз, Реквієм).

Разом з симфонічним оркестром Accademia хорівий колектив брав участь у записі «Мадам Баттерфляй» Пуччіні, «Реквієму» Дж. Верді, Stabat Mater Россіні та Перголезі. 2018 року брав участь у записі Симфонії № 3 «Kaddish» Леонарда Бернштейна (Warner Classics) під орудою у Санта-Чечілія Антоніо Паппано з нагоди сотої річниці від дня народження композитора.

2020 року лейбл Sony випустив «Отелло» Дж. Верді з оркестром і хором Санта-Чечілії під керівництвом Антоніо Паппано [27].

Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді (*Conservatorio di Musica «Giuseppe Verdi»*) в Італії є одним із найбільш авторитетних і престижних європейських закладів у галузі музичної освіти. Заклад забезпечує високопрофесійну та мистецьку підготовку в сферах класичного, сучасного, стародавнього та джазового мистецтва, співу та музичного театру, композиції, диригування та ансамблевої музики, музикознавства, педагогіки та нових музичних технологій.

Основне призначення консерваторії спрямоване на залучення талановитих музикантів з усього світу для творчого розвитку індивідуальних здібностей та становлення як музикантів-виконавців. За такого підходу консерваторія, окрім підготовки молодих музикантів за найвищими освітніми стандартами, також є продюсерським центром, який зосереджує увагу на всіх музичних жанрах, починаючи від старовинної та класичної музики і завершуючи інноваційними музичними системами.

Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді була заснована Наполеонівським королівським указом 1807 року і розташована в монастирі однієї з перлин архітектури бароко, церкви S. Maria della Passione. Незважаючи на те, що консерваторія знаходилася в колишній релігійній структурі, вона на відміну від неаполітанської та венеціанської школи, з типово прорелігійним підходом, з самого початку зберігає світський характер.

Серед найважливіших подій в історії консерваторії – заснування 1898 року Музею музичних інструментів, відкриття 1965 року перших музикознавчих курсів, відкриття 1969 року першого в Європі спеціалізованого курсу для композиторів електронної музики.

Історичний період, коли відбулося фактичне народження Міланської консерваторії, пов'язують із постаттю Наполеона. Повітря змін, принесене Бонапартом, було дуже сприятливим для ідеї будівництва консерваторії. Граф Карло Брентано Гріанта запропонував створення музичної школи. Цю пропозицію було

прийнято віце-президентом республіки Франческо Мельці д'Ерілем.

У цей період навчання в консерваторії проходило за наступними курсами: сольфеджіо, композиція, спів, клавесин, скрипка та альт, віолончель, валторна, кларнет, фагот, арфа, гобой, флейта, контрабас, декламація (тобто дикція та жести, основні предмети для оперного співака та танці). Процес навчання ділився на три класи: перший – основи теорії музики, сольфеджіо, постановка голосу та інструментальна підготовка; другий – вокал, хоровий спів, декларативна та інструментальна підготовка; третій – сценічна практика під оркестровий супровід, вокальна та інструментальна підготовка, композиція.

Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді стає відомою завдяки співпраці з театром Ла Скала, який знаходився на піці слави та об'єднував справжніх музикантів і був для них місцем реалізації талантів. Саме на цьому етапі народжуються та консоліднуються традиції, які згодом вплинули на розвиток цієї установи. Це були відкриті концерти викладачів і студентів розраховані для поціновувачів музичної культури.

1850 року було здійснено структурування навчального закладу. Після закінчення Другої світової війни був період культурного відродження, італійські студенти знайомляться з технікою додекафонії та іншими стилістичними елементами, розробленими в міжнародній композиційній культурі. Запроваджено курси, пов'язані з джазовою музикою та музикознавчими дисциплінами, проводяться майстер-класи, семінари та інші заходи, спрямовані на розвиток культурного світогляду студентів.

І з тих пір Міланська консерваторія продовжує залишатися одним із найважливіших закладів вищої освіти мистецького спрямування, заснованих на національному та міжнародному рівнях, у якому навчається понад 1500 студентів, працює 236 викладачів, понад 100 напрямів навчання між I та II рівнями бакалавра, I та II рівнями магістра [19].

Викладачі та студенти Міланської консерваторії беруть участь в роботі симфонічного оркестру, біг-бенду і національного

джазового оркестру. Симфонічний оркестр складається зі студентів, які є учасниками різноманітних концертно-мистецьких заходів за участю відомих італійських виконавців. Учасники джазового оркестру VJO-Verdi та біг-бенду виступають у концертній залі консерваторії та на концертних майданчиках Мілана, престижних театрів, концертних залах, беруть участь в конкурсах і фестиваліях.

Викладачі та студенти консерваторії щорічно проводять понад 200 концертів у великих залах Пуччіні і Верді, а також на інших концертних майданчиках спільно з головними міланськими мистецькими організаціями, Società del Quartet all'Umanitaria, Società dei Concerti in Milano Classica та Milano Musica, до сезону Museo del Novecento, де музика поєднується з образотворчим мистецтвом.

В консерваторії два стабільних концертних сезони, Musica Maestri, головними учасниками яких є викладачі та студенти, які беруть участь у сорока постановках.

Консерваторія, окрім того, що є центром мистецького спрямування, також є науково-дослідницьким центром. Потужним місцем дослідницької діяльності є бібліотека, яка налічує понад 500 тис. примірників друкованих видань. Бібліотека відкрита для відвідувачів, вона щодня приймає науковців і студентів з усього світу. Тут проводяться огляди дослідницьких робіт, присвячених презентації найбільш значущих проєктів у світі музики, огляд проєкту «У світі музики», який включає презентацію книг, компакт-дисків та DVD-дисків викладачів та студентів консерваторії.

Вельми цінним є те, що викладачі та студенти консерваторії є активними учасниками трьох найбільших концертних сезонів у Мілані: музичних вечорів, товариства ансамблевої музики та концертного товариства, які проводять свої концерти в залах консерваторії. Окрім того, існують різні програми співпраці з іноземними музичними закладами: близько семидесяти проєктів Міжнародної програми «Erasmus+»; студенти Національної вищої консерваторії музики і танцю в Парижі та Канзаського університету спільно зі студентами Міланської консерваторії

створили два спільних інструментальних ансамблі – Мілан-Париж та Мілан-Канзас [20].

Наукові дослідження викладачів та студентів консерваторії відрізняються від досліджень університетського рівня тим, що вони спрямовані на «створення» музики та експериментування у різних жанрах музичного мистецтва, як у сфері композиції, так і в галузі інтерпретації музики. Крім того, значна увага приділяється дослідженням музикознавчих аспектів мистецтвознавства. З-поміж напрямів дослідно-експериментальної роботи виділяють: мистецтвознавство, композицію, інтерпретацію музики та органологію, теорію і методику музичної освіти.

Проект INTERMUSIC, що запроваджено в консерваторії, представляє собою інтерактивне середовище для музично-творчої діяльності, що фінансується Європейським Союзом через національне агентство Indire «Erasmus+» у рамках програми «Erasmus+» – KA2 Strategic Partnerships in the Higher Education Sector. Партнерами у роботі над проектом є: Politecnico di Milano, Det Kongelige Danske Musikkonservatorium (RDAM) у Копенгагені, Lietuvos Muzikos ir Teatro Akademija (LTMA) у Вільнюсі, Association Europeenne des Conservatoires, Academies de Musique et Musikhochschulen (AEC) Брюсселя. Основною метою проекту є створення спільної платформи для дистанційного навчання, присвяченої викладанню музичних дисциплін та концертно-виконавській діяльності, що уможливить моделювати та ділитися досвідом із запровадження концепцій мистецької освіти та підготовці музикантів-виконавців [29].

Освітній процес забезпечують викладачі фахових кафедр, з-поміж яких: дерев'яних духових інструментів, мідних духових інструментів, струнно-смичкових інструментів, клавішних інструментів, ударних та джазових інструментів, вокалу, режисури та ансамблевої музики, композиції, музикознавства, музичної педагогіки, музичних технологій [23].

Державна музична консерваторія Трієсту імені Джузеппе Тартіні (Conservatorio statale di musica Giuseppe Tartini) – це вищий державний навчальний музичний заклад, що належить до Міністерства освіти Італії. 1992 року консерваторія отримала

ім'я італійського скрипаля та композитора Джузеппе Тартіні, який народився неподалік від Трієсту. Консерваторія є членом Європейської асоціації консерваторій.

Консерваторію імені Джузеппе Тартіні було засновано 1903 року. У цей період в країні популярними серед заможних містян були музичні школи, а діти середнього класу відвідували школи-інтернати, де навчалися гри на музичних інструментах та грали в оркестрах.

На початку ХХ століття Трієст міг похвалитися двома музичними навчальними закладами високого рівня: Вищою музичною школою Джузеппе Тартіні, яка розпочала свою діяльність у жовтні 1903 року та музичним інститутом Трієста, пізніше названим консерваторією Джузеппе Верді. У липні 1932 року два інститути були об'єднані в Трієстський музичний університет, пізніше названий «Трієстська музична середня школа» (1943 р.).

У 1980-х роках консерваторія отримала нове приміщення у Палаццо Ріттмайєр з новим органом, виготовленим компанією Zanin. Студенти отримали можливість навчатися на кафедрах:

- вокала та хорового диригування;
- музичної педагогіки;
- диригування, камерної та ансамблевої музики;
- духових інструментів;
- струнно-смічкових інструментів;
- клавішних інструментів;
- теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, музикознавства [8].

Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло (*Conservatorio di Stato «Benedetto Marcello» di Venezia*) – це вищий державний навчальний музичний заклад з мистецтва, музики і танцю, який відповідає за мистецьку, культурну та професійну підготовку музикантів. Заснована в 1876 році як музичний ліцей імені Марчелло, згодом, у 1915 році перетворена в консерваторію.

Венеціанська консерваторія Бенедетто Марчелло розташована у монументальному Палаццо Пізані, найбільшому

патриціанському палаці Венеції, який знаходиться у самому центрі міста, недалеко від площі Сан-Марко та мосту Ріальто. Палац прикрашений фресками, статуями, мармуровими прикрасами та фризами. Він розділений на два внутрішні двори, прикрашені лоджіями та великими залами на кількох поверхах.

У квітні 1877 року з нагоди відкриття консерваторії був даний інавгураційний концерт з виконанням творів Б. Марчелло, Ж. Рамо, Й. С. Баха, Г. Генделя і Л. Бетховена. Серед найважливіших подій раннього періоду існування закладу стало те, що 1882 року його відвідав Р. Вагнер, який диригував оркестром на концерті присвяченому своїй дружині.

Подальший розвиток консерваторії, яку очолювали такі великі музиканти, як Марко Енріко Боссі і Ерманно Вольфом-Феррарі, було перервано Першою світовою війною, коли через близькість лінії фронту заняття було призупинено на рік, а більшість учнів і педагогів роз'їхалися. Натомість, під керівництвом піаніста і диригента Меціо Агостіні, нормальний ритм роботи консерваторії відновився. 1926 року під орудою М. Агостіні дебютував створений у консерваторії оркестр. Однак посилення тиску на заклад з боку фашистського режиму привело наприкінці 1930-х років до серйозних потрясінь.

До Венеціанської консерваторії імені Бенедетто Марчелло входять кафедри:

- вокала та хорового диригування (вокал, диригування хором);
- музична педагогіка;
- диригування, камерна та ансамблева музика (диригування оркестром);
- духових інструментів (кларнет, валторна, флейта, блокфлейта, фагот, гобой, саксофон, труба);
- струнно-смичкових інструментів (арфа, гітара, контрабас, лютня, скрипка, альт, віола да гамба, віолончель);
- клавішно-ударних інструментів (клавесин, орган, фортепіано, ударні);

➤ теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, музикознавства (композиція, експериментальна композиція, гармонія, поліфонія, музикознавство);

➤ нових музичних технологій (джаз, електронна музика).

Так, ступінь магістра II рівня отримують італійські та іноземні студенти, які мають академічний диплом II рівня або відповідну кваліфікацію. В залежності від терміна навчання: два роки (120 кредитів) або один рік (60 кредитів), студенти продовжують удосконалювати виконавські навички, опановують репертуар, спрямований на участь у міжнародних конкурсах та концертно-виконавській діяльності. Участь в різних концертних закладах, фестивалях та фестивалях-конкурсах різних рівнів, які пропонуються престижними музичними закладами Венеції та зарубіжжя зараховуються студентам до навчальних кредитів.

Вартісним є те, що професійній підготовці майбутніх виконавців-музикантів сприяє наявність у консерваторії бібліотеки, яка налічує близько 50 000 томів книг та нотних видань. Окрім того, в консерваторії працює музей Музики, де зберігаються стародавні інструменти, рукописи та реліквії, серед яких виділяються окремі експонати подаровані консерваторії Річардом II.

Професорсько-викладацький склад Венеціанської консерваторії імені Бенедетто Марчелло поряд з освітньою діяльністю залучає студентів усього світу до участі у воркшопах, семінарах, майстер-класах та проводить потужну науково-дослідну роботу в галузі мистецтвознавства, музикознавства та удосконалення освітнього процесу. Обмін науковими та концертно-мистецькими проектами з іншими державами Європейського Союзу, завдяки проектам «Erasmus+» і «Leonardo», створює нові можливості для формування професійної компетентності майбутніх музикантів-виконавців. Консерваторія співпрацює з академією образотворчих мистецтв, театром Ла Феніче, Біенале, університетом Ка Фоскарі, Фондом Чіні, інститутом Наук Венето, університетом Венето, Фондом Леві та інші організаціями [1].

Консерваторія Больцано імені Клаудіо Монтеверді (*Conservatorio Claudio Monteverdi*) починає свою історію з другої половини XIX століття, коли у Больцано місцеве «Філармонічне товариство», засноване 1854 року, почало проводити регулярні культурно-мистецькі заходи. 1927 року *Musikverein* було трансформовано в нову установу, *Civis Liceo Musicale* «Г. Россіні», яка за кілька років перетворилася на музичну школу, оснащену сучасними програмами та викладачами найвищого рівня. 1932 року царським указом ліцей «Г. Россіні» набуває статусу Інституту. 1939 року згідно з законом 1939 року відбулося «Перетворення різних музичних шкіл Больцано, Кальярі та Пезаро» на королівські музичні консерваторії, а Інститут Больцано стає Королівською консерваторією, яка розташована у Домініканському монастирі. Під час Другої світової війни повітряні бомбардування серйозно пошкодили монастир і прилеглу церкву і консерваторія перестала існувати. І тільки 1946 року діяльність закладу було відновлено, а вже 1949 року було урочисто відкрито новий концертний зал консерваторії, у якому було проведено I Міжнародний конкурс піаністів «Ферруччо Бузоні».

У 1950-х роках консерваторія Больцано здобула популярність не тільки в Італії, а також за межами країни. Завдяки ентузіазму викладачів, підтримці міських інституцій, конкурс піаністів «Busoni» щоліта поповнювався виконавцями, композиторами, музикознавцями та слухачами, які позитивно впливали на імідж навчального закладу [14].

2022 року консерваторія Клаудіо Монтеверді в Больцано проводить II Міжнародний конкурс солістів та камерних колективів імені Карло Марії Джуліні, який проходив у Залі Артуро Бенедетті Мікеланджелі у жовтні місяці. Організатори конкурсу приділяють особливу увагу розвитку виконавських здібностей його учасників. Окрім грошових призів, переможці отримують стипендії та пільги щодо відвідування занять у консерваторії. Конкурс проводиться для виконавців на дерев'яних духових інструментах, солістів і камерних ансамблів з використанням валторн та фортепіано.

Без сумніву, мотивацією подальшої творчої та культурно-мистецької діяльності є підписані угоди про співробітництво між навчальними закладами країн світу. Так, підписано угоду між консерваторією К. Монтеверді та Асоціацією «Янью», що базується в Чженчжоу (Китайська Республіка), активізуються взаємні обміни студентами та культурними проектами між Больцано та різними китайськими консерваторіями. Здійснюється відбір талановитих учнів, які готові вдосконалювати виконавську техніку і музичні здібності в консерваторії К. Монтеверді. Відбір у Китаї здійснюється в різних місцях, а саме: Чженчжоу Юаньо, Ханчжоу Шівей, школа Сен Мяо, Чженчжоу Юкіао, Шанхайська студія, Сямень Фуніта, Чунцин Іфань, середня школа № 24 Чженчжоу [15].

Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні» в Пезаро є однією з найстаріших і найпрестижніших італійських консерваторій, створених за ініціативи Джоакіно Россіні. 1882 року в діючому ліцеї почали працювати музичні курси. Музичні дисципліни викладали відомі композитори, співаки, диригенти. Робота цих митців сприяла створенню автентичної культурної спадщини, яка формувала культурно-освітні та мистецькі традиції, якими консерваторія Россіні відома в усьому світі.

Урочисте відкриття відбулося 1892 року. Сьогодні Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні» в Пезаро є Вищим музичним інститутом у сфері вищої освіти в мистецтві та музиці (AFAM) Міністерства освіти Італії. У консерваторії Россіні навчаються іноземні студенти з багатьох країн світу, переважно Європейського Союзу, Східної Європи та Азії. Освітній процес забезпечують викладачі наступних кафедр: вокалу та музичного театру; джазова музика – електричний бас, джазові барабани та перкусія, джазовий спів, джазова гітара, джазовий кларнет, джазовий контрабас, джазове піаніно, джазовий саксофон, джазова труба, джазовий тромбон; духових інструментів – бас-туба, кларнет, валторна, фагот, флейта, гобой, саксофон, труба, тромбон; клавішно-ударних інструменти – акордеон, орган, фортепіано, ударні інструменти; струнно-смичкових інструментів

– арфа, гітара, контрабас, альт, скрипка, віолончель; старовинної музики – ренесансний та бароковий спів, клавесин та історичні клавішні, флейта Traversiere, лютня, віола да гамба, барокова скрипка; теорії музики та композиції – композиція, історія музики, оркестрове диригування, хорове диригування та хорова композиція, інструментовка для духового оркестру; музичної освіти.

Так, по завершенню трьохрічного навчання зі спеціальності «Електронна музика», студенти повинні володіти спеціальними технічними і художніми навичками, які уможливають їм реалізувати себе на практиці. Значна увага приділяється вивченню електроакустичного репертуару, аналітичних методологій, розвитку перцептивної здатності сприймання та запам'ятовування. Окрім того, студенти повинні отримати поглиблені знання про стилістичні, історичні та загальноестетичні тенденції розвитку конкретної сфери діяльності, повинні володіти відповідними навичками використання електроакустичної та комп'ютерної техніки, а також дизайнерськими навичками [12].

Неаполітанська консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла (*Conservatorio di San Pietro a Majella*) розташована в історичному центрі Неаполя поблизу церкви Сан-П'єтро Маджелла. Історія консерваторії Санта-Марія-ді-Лорето своїм корінням сягає у XVI століття. Тут отримали музичну освіту покоління музикантів, які залишили глибокий слід в історії європейської музики. Це всесвітньовідомі музиканти і композитори, з-поміж яких: Чімароза, Паїзієлло, Доніцетті, Белліні, які увійшли в історію світової музичної культури.

Варто зазначити, що діяльність музичних закладів у XVI столітті полягала в обслуговуванні богослужінь, підтримкою релігійних свят і літургійних подій. XVII століття стало епохою розвитку мистецьких інституцій та ідентифікаційного коду нації. Створюються умови для світського музикування, що призводять до перетворення у музичні заклади відкриті для іноземних студентів, що характеризуються все більш складною та витонченою культурно-мистецькою організацією.

У XVI столітті призначення Неаполітанської консерваторії полягало не тільки у навчанні музикантів. Наразі до 1807 року в Неаполі не тільки не було жодної консерваторії, але різні інститути від самого початку були організаціями соціального забезпечення, метою яких було подолати проблему бідності. Вони взяли на себе відповідальність за освіту дітей-сиріт або знедолених дітей та їх інтеграцію в суспільство через навчання музиці. Існувало чотири установи, відповідальні за підготовку музикантів: консерваторія Санта-Марія-ді-Лорето, заснована в 1537 році; консерваторія Сант-Онофріо в Капуані, заснована в 1578 році; консерваторія Санта-Марія-делла-П'єта-дей-Туркіні, яка відкрилася у 1583 році, і, нарешті, консерваторія бідних Ісуса Христа, заснована у 1589 році.

Згодом ці консерваторії об'єдналися одна з одною: у 1797 році відбулося злиття консерваторії Санта-Марія-ді-Лорето з консерваторією Сант-Онофріо в Капуані. 1807 року указом Джузеппе Наполеоне заклад названо Королівською музичною консерваторією Сан-П'єтро-а-Маджелла, яка 1826 року об'єднала три музичні заклади. Це славнозвісні консерваторії Санта-Марія-ді-Лорето, Сант-Онофріо-а-Капуана та Санта-Марія-делла-П'єта-дей-Туркіні, що увійшли в історію як втілення загальнолюдських канонів допомоги та милосердя, громадської та приватної благодійності.

Найстаріша з музичних консерваторій, діючих у Неаполі, Санта-Марія-ді-Лорето, виникла в 1537 році в селі Лорето з ініціативи бідного ремісника на ім'я Маестро Франческо, який, без сумніву, осяяний Божим Провидінням, почав збирати дітей сиріт. До того ж 1578 року продовжувала активно працювати громада білих мантий Делла Кьеза де Санто Нофріо, де приймали знедолених дітей на навчання музиці. 1583 року членами Братства Святого Хреста в церкві Інкоронателла була заснована консерваторія Санта-Марія-делла-П'єта-деї-Фільйолі-Туркіні, до якої приймали дітей, які жебракували та просили милостині.

1797 року консерваторія Санта-Марія-ді-Лорето була переведена до резиденції консерваторії Сант-Онофріо в Капуані. Відбулося об'єднання двох навчальних закладів – Санта-Марія ді

Лорето та Сант'Онофріо. На рубежі 1806 і 1807 років відбулося об'єднання консерваторії Лорето з консерваторією Pietà dei Turchini.

Доречно зазначити, що історія музичного закладу з самого початку переплітається з історією Неаполітанського королівства, його двору та самого міста. Вже з найдавніших часів Неаполь виявив себе як центр каталізатора різноманітних культурних проявів, що сприяли спадкоємності іноземних панувань, ніколи не втрачаючи, однак, своїх найбільш автентичних і фольклористичних особливостей. Культурному розвитку міста також сприяла безперервна придворна діяльність, яка приваблювала навколо себе найвидатніших митців та інтелектуалів. Свій внесок у це зробила присутність церкви, яка представляла одного з головних замовників музичних творів.

У цьому контексті музика відігравала центральну роль у столиці Королівства, і запит на виконавців, композиторів і співаків, змусив стимулювати розвиток музичного мистецтва і музичної культури. Тому навколо консерваторій Неаполя, які набували дедалі більшого авторитету як навчальні центри, почали концентруватися митці, які заклали основи давньої неаполітанської музичної традиції та закріпили її досконалість навіть за межами батьківщини. Серед них, згадаємо відомого співака-кастрата Фарінееллі (у столітті Карло Броскі), Алессандро та Доменіко Скарлатті, Джована Баттіста Перголезі, Доменіко Чимароза, Джованні Паїзієлло, Саверіо Меркаданте (150-річчя смерті якого відзначалося у 2020 році), Вінченцо Белліні, Руджеро Леонкавалло та, нещодавно, Альдо Чікколіні, Серхіо Фіорентіно, Роберто Де Сімоне, Ріккардо Муті.

Станом на 1858 рік тут навчалось 300 вихованців. Освітній процес організовано відповідно до державного законодавства з врахуванням автономності закладу, який підпорядковувався Міністерству освіти.

1923 року з'явилося нове положення про музичну освіту. Реорганізація навчання, упорядкування підходів до організації музичної освіти, затвердження нових програм та курсових іспитів,

сприяло оновленню освітньої парадигми та впровадженню реформи вищої художньої та музичної освіти [31].

Так, навчаючись на факультеті оркестрового диригування студенти опановують техніку диригування, методику роботи над оркестровим репертуаром, методику інтерпретації музичного твору, методику роботи з оркестровими групами. До того ж розвивають музичний слух, музичну пам'ять, комунікативні навички. Після закінчення навчання на оркестровому факультеті випускники можуть працювати диригентами камерного ансамблю та диригентами симфонічного оркестру.

Збираючи спадщину багатовікової традиції, йдучи в ногу з часом, консерваторія Неаполя виконує свою роль культурного та музичного центру, продовжуючи навчати нові покоління музикантів. Зважаючи на це, останніми роками народжуються такі проєкти, як *I Tesori della Biblioteca*, щорічний цикл конференцій, куратором якого є Чезаре Корсі, на яких відомі вчені та музикознавці обговорюють питання, пов'язані з джерелами, що зберігаються в бібліотеці консерваторії. Останнім часом є видавничий проєкт *I Quaderni del San Pietro a Majella* – це щорічний журнал, у якому розміщено дослідження вчених та студентів консерваторії.

Серед подій, які зробили консерваторію головним героєм міжнародних ініціатив, слід згадати науково-практичну конференцію, організовану з нагоди святкування 150-ї річниці смерті Саверіо Меркаданте. За сприяння «San Pietro a Majella», Італійського культурного інституту у Відні, Театру Ла Скала та муніципалітету Альтамура конференція була поділена на чотири сесії, які проходили в Неаполі, Відні, Мілані та рідному місті Меркаданте, за участю музикознавців з Італії, Іспанії, Португалії, Німеччини, Австрії, Швейцарії та США.

Щоб розвивати талант своїх студентів і професіоналізм викладачів, консерваторія «San Pietro a Majella» сприяє численним заходам і концертам, які відбуваються в двох головних аудиторіях закладу: Sala Scarlatti і Sala Martucci. Серед цих заходів згадаємо «Форум Скарлатті», організований 2019 року у співпраці з компанією Alberto Napolitano, під час якого виступили студенти з

Неаполя та інших консерваторій Італії, а також огляд «Концерти консерваторії», що дали простір для музичних виступів викладачів.

У цей період Неаполітанська консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла активізувала концертну діяльність і започаткувала новий захід «Chi si fermi!», головними героями якого стали студенти. Концерти транслюються на YouTube-каналі консерваторії і слухачі мали можливість прослухати виступи студентів, які опановують спеціальності, з-поміж яких: джазова музика, камерна музика, фортепіано, гітара, мандоліна, арфа, саксофон і вокал [32].

Музична академія Кіджіана (Accademia Musicale Chigiana) – музичний навчальний заклад у Сієні, що спеціалізується по проведенню майстер-класів починаючи з 1932 року. Історія Музичної академії починається з ХХ століття, коли граф Гвідо почав перетворювати Палаццо Кіджі Сарачіні на храм музики, у якому виступали відомі артисти, а дружба з Альфредо Казеллою спонукала 1928 року організувати VI фестиваль Міжнародного товариства сучасної музики в Сієні. Вперше в Палаці Кіджі Сарачіні прозвучала музика Прокоф'єва, Волтона, Казелли, Равеля, Вебера, Хіндемита та Де Фалья.

Влітку 1932 року перші майстер-класи в Палаццо Кіджі Сарачіні провели Фернандо Джермані (орган), Клод Гонв'єр (фортепіано), Варезі Боккабадаті (вокал), Ада Сассолі Руата (арфа), Арріго Серато (скрипка), Артуро Бонуччі (віолончель) і Віто Фрацці (композиція).

1961 року на основі майстер-класів було створено постійно діючу Академію, якій граф Кіджі повністю передав палац. Курси академії призначені для вже сформованих музикантів, які вдосконалюють свою майстерність. Збільшення контингенту студентів у Музичній академії стимулювало зростання кількості майстер-класів, що сприяли підвищенню кваліфікації виконавців та педагогів, формували імідж Музичної академії як осередка культурного життя Італії. Багато всесвітньовідомих виконавців і композиторів, з-поміж яких: Карло Марія Джуліні, Сальваторе Аккардо, Оскар Гілья, Уто Угі, Мауріціо Полліні, Ріккардо Шайлі,

Клаудіо Аббадо, Зубін Мета, Даніель Барембойм, Джузеппе Сінополі, Кирило Петренко, Еса Пекка Салонен, Сесілія Гасдія, Сол Габетта, Жерар Грізі, які брали участь у роботі літніх курсів Chigiani, зробили вагомий внесок у розвиток музичної культури ХХ століття.

Завдяки популярності фестивалю, у Кіджани з'являється багато інструментальних та вокальних ансамблів, таких як Quintetto Chigiano (пізніше Sestetto) 1939 рік, Quartetto Italiano у 1942 році. Прагнення відновити традиції старовинної італійської музики призвело до заснування 1950 року мадригалістів академії Кіджани.

Зі своїми талановитими викладачами та студентами академія відразу стала ініціатором створення широкої мережі концертних програм, які народилися разом із зимовим сезоном *Micat у Вертіці*, який діяв з 1923 року, а також із знаменитим *Музичним тижнем Senese*, перша презентація якого відбулася 1939 року і сприяла новому сприйняттю музики Антоніо Вівальді.

Сьогодні концертна діяльність академії є результатом творчої співпраці викладачів і студентів і розрахована на постійно діючі концертні програми і творчі проєкти, з-поміж яких: *Міжнародний фестиваль Chigiana*, який охоплює цикл проєктів *Primavera Chigiana* та *Tradire*, органний фестиваль *For Organs* та ряд інших культурних заходів та спеціальних проєктів, що реалізуються у співпраці з відомими національними та міжнародними установами [21].

Викладачі та студенти академії беруть участь у святкових концертах з нагоди вшанування пам'яті таких великих музикантів як Ріхарда Вагнера, Джоакіно Россіні, Джузеппе Тартіні, Антона Рубінштейна, презентують музику Людвіга ван Бетховена, Роберта Шумана, Йоганнеса Брамса, Едварда Гріга, Фелікса Мендельсона. Спостерігається сталий інтерес до лекцій-концертів старовинної музики, включно з репертуаром для лютні XVI століття Оскара Чілесотті та Джованні Тебальдіні з *Maestri della Cappella Antoniana*.

Падуанська консерваторія імені Чезаре Полліні в Італії була заснована 1878 року за підтримки муніципалітету та членів

об'єднання «Società del Teatro Nuovo» в Падуї, як навчальний заклад, який називався музичною школою. Появі нового закладу сприяла активна культурно-мистецька діяльність солістів і колективів філармонії міста Падуї, хорової школи, хорового колективу, яким керував Сільвіо Даніелі та міського оркестру.

Новий навчальний заклад, названий як «Музична школа», наразі мав об'єднати різні інституції та координувати їх під своєю егідою. 1878 року було затверджено «Статут про заснування музичної школи», що містив положення, яке підкреслює бажання створити товариство, у свою чергу, з метою заснування музичного училища, також з огляду на занепад філармонійно-драматичного інституту і Падуанського театру. У тексті нового «Статуту» підкреслювалася необхідність виховувати виконавців для публічних виступів і участі в театральних спектаклях, які б поповнювали хори, оркестри, сприяли формуванню у містян музично-естетичних інтересів та смаків при виконанні як старовинних, так і сучасних музичних творів. Так було відкрито музичну школу, яка має славетну історію, і яка досі функціонує в музичній консерваторії м. Падуї.

На початку семидесятих років ХХ століття Інститут імені Чезаре Полліні став Державною консерваторією імені Чезаре Полліні. Було утворено ряд нових підрозділів. Так, для підготовки фахівців нової генерації було створено кафедру електронної музики. На початку 1980-х років було урочисто відкрито концертну залу імені Чезаре Полліні. У 90-х роках з метою досягнення найвищого рівня професіоналізації започатковано «Проект», до якого входило проведення семінарів і майстер-класів з профільних дисциплін навчального плану.

1996 року Міністерство освіти Італії прийняло рішення про проведення на базі консерваторії Падуї та консерваторії Неаполя «Пілотного проекту» з комп'ютеризації бібліотек цих двох мистецьких закладів. Це стало свідченням поваги з боку владних структур до діяльності професорсько-викладацького складу навчальних закладів та підтвердило високий рейтинг та якісні показники культурно-мистецького життя студентства.

Продовжуючи історичний екскурс, варто зазначити, що 1999 рік став історичним для всієї італійської музичної освіти. Консерваторія імені Чезаре Полліні в Падуї, яка стала «Інститутом вищої художньої та музичної освіти», збільшила контингент студентів, підвищила рівень і заходи щодо співпраці з установами міста та фондом «Cassa di Risparmio». З'явилися престижні проекти та було підписано угоди з університетом «Ca Foscari» та з фондом «G. Cini» у Венеції та університетом Падуї (факультет медицини, для підготовки магістрів з музичної терапії) [33].

Отже, підготовка молодих музикантів-виконавців та педагогів в Італії здійснюється за найвищими освітніми стандартами престижних європейських закладів у галузі музичної освіти. Музичні навчальні заклади забезпечують високопрофесійну мистецьку підготовку в сферах класичного, сучасного, стародавнього та джазового мистецтва. Студенти удосконалюють виконавські навички, опановують репертуар, спрямований на участь у міжнародних конкурсах, фестивалях та фестивалях-конкурсах різних рівнів, концертно-виконавській діяльності. Значна увага приділяється дослідно-експериментальній роботі, дослідженням музикознавчих аспектів мистецтвознавства, композиції, інтерпретації музики, теорії і методики музичної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Венеціанської консерваторії імені Бенедетто Марчелло.
URL: <https://www.veniceontop.com/conservatorio-benedetto-marcello/>
2. Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло.
Master Accademico di secondo Livello in Oboe è un corso di 3° ciclo di perfezionamento artistico musicale URL:
<https://www.conservatoriovenezia.eu/wp-content/uploads/2022/07/MASTER-II-LIV-OBOE.pdf>
3. Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло.
Навчальний план 2019–2020 н.р. Фортепіано. URL:
http://www.conservatoriovenezia.net/portale/__dati/offerta_formativa/triennio/piano_didattico_pianoforte_triennio_2019-20.pdf

4. Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло. Навчальний план 2019–2020 н.р. Вокал. URL: http://www.conservatoriovenezia.net/portale/__dati/offerta_formativa/triennio/piano_didattico_canto_triennio_2019-20.pdf

5. Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло. Навчальний план 2019–2020 н.р. Композиція. URL: http://www.conservatoriovenezia.net/portale/__dati/offerta_formativa/triennio/piano_didattico_composizione_triennio_2019-20.pdf

6. Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло. Навчальний план 2019–2020 н.р. Хорове диригування та хорова композиція. URL: http://www.conservatoriovenezia.net/portale/__dati/offerta_formativa/triennio/piano_didattico_direzione%20di%20coro%20e%20composizione%20corale_triennio_2019-20.pdf

7. Венеціанська консерваторія імені Бенедетто Марчелло. Навчальний план 2019–2020 н.р. Оркестрове диригування. URL: http://www.conservatoriovenezia.net/portale/__dati/offerta_formativa/triennio/piano_didattico_direzione_dorchestra_triennio_2019-20.pdf

8. Державна музична консерваторія Трієсту імені Джузеппе Тартіні. URL: <https://conts.it/cons/informazioni-general/storia/>

9. Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні». Положення про кафедри. URL: <https://www.conservatoriorossini.it/wp-content/uploads/2015/10/Regolamento-Strutture-Didattiche.pdf>

10. Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні». Освітні нормативи. URL: <https://www.conservatoriorossini.it/wp-content/uploads/2019/07/REGOLAMENTO-GENERALE-revisionato-2019.pdf>

11. Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні». URL: <https://cons.bz.it/it/studio/offerta-formativa/nuovi-corsi-giovanitalenti/>

12. Державна музична консерваторія «Джоакіно Россіні». URL: <https://www.conservatoriorossini.it/storia/>

13. Консерваторія Больцано імені Клаудіо Монтеверді. Навчальний план. Композиція. URL: <https://cons.bz.it/it/studio/offerta-formativa/corsi-accademici-di-secondo-livello/piani-di-studio-dei-corsi-accademici-di-ii-livello/>

14. Консерваторія Больцано імені Клаудіо Монтеверді URL: <https://cons.bz.it/it/la-storia-del-conservatorio/>
15. Консерваторія Больцано імені Клаудіо Монтеверді. URL: <https://cons.bz.it/it/studio/offerta-formativa/nuovi-corsi-giovani-talenti/>
16. Консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла. Положення про роботу студентської ради. URL: <https://www.sanpietroamajella.it/wp-content/uploads/2017/03/regolamentoDIFUNZIONAMENTOCONSULTASTUDENTI.pdf>
17. Консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла. Звіт групи оцінювання музичної консерваторії San Pietro a Majella Naples 31_03_2015. URL: <https://www.sanpietroamajella.it/wp-content/uploads/2017/03/Relazione-Nucleo-di-Valutazione-Conservatorio-di-Musica-San-Pietro-a-Majella-Napoli.pdf>
18. Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді. URL: <https://www.consmilano.it/it/conservatorio/storia-e-mission>
19. Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді. Проєкт INTERMUSIC. URL: <https://www.consmilano.it/it/conservatorio/progetto-intermusic>
20. Міланська консерваторія імені Джузеппе Верді. URL: <http://web.archive.org/web/20151204105047/http://www.consmilano.it/it/conservatorio/storia>
21. Музична академія Кіджіана. URL: <https://www.chigiana.org/storia/>
22. Навчайся в Європі! Освітні програми, гранти та стипендії ... URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf
23. Національна академія Санта-Чечілії. URL: <https://santacecilia.it/about/storia/>
24. Національна академія Санта-Чечілії. Симфонічний оркестр Національної академії Санта-Чечілія. URL: <https://santacecilia.it/orchestra-e-coro/orchestra/>
25. Національна академія Санта-Чечілії. Музей музичних інструментів. URL: <http://museo.santacecilia.it/museo/>
26. Національна академія Санта-Чечілії. Бібліомедіотека. URL: <http://bibliomediateca.santacecilia.it/bibliomediateca/>

27. Національна академія Санта-Чечілії. Modello di organizzazione, gestione e controllo parte generale giugno 2021 URL: https://santacecilia.it/file_gallery/trasparenza/MOG_231_2001_Parte_Generale_giugno_2021.pdf

28. Національна академія Санта-Чечілії. Orchestra e coro dell'accademia nazionale di Santa Cecilia. URL: https://santacecilia.it/file_gallery/programmaGergiev7aMahler.pdf

29. Національна академія Санта-Чечілії. Orchestra dell'accademia di Santa Cecilia. URL: https://santacecilia.it/file_gallery/programmi/Pappano_Bostridge_Allegri.pdf

30. Навчайся в Європі. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

31. Неаполітанська консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла. URL: <https://www.sanpietroamajella.it/storia/>

32. Неаполітанська консерваторія Сан-П'єтро-а-Маджелла. URL: <https://www.genteeterritorio.it/il-conservatorio-san-pietro-amajella-di-napoli-fra-storia-e-attualita/>

33. Падуанська консерваторія імені Чезаре Полліні. URL: <https://www.conservatoriopollini.it/site/it/conservatorio-storia/>

1.10. КІПР (РЕСПУБЛІКА КІПР)

Республіка Кіпр є однією з інтегрованих у 2004 році держав в Європейський Союз. Кіпр – це острівна держава на сході Середземного моря, і є третім за величиною та кількістю населення островом Середземномор'я. Острів Кіпр з грецькою (античності та середньовіччя) та турецькою (османська епоха) традиціями повністю інтегрований до вимог Європейського Союзу.

Освіта в Республіці Кіпр тісно пов'язана з британськими школами і системою навчання у Великій Британії. Усі рівні освіти тут мають міцну, гідну основу, відкривають сучасні можливості для подальшого навчання в престижних європейських вищих освітніх закладах або для життя і роботи на самому острові. Система освіти централізована, держава в особі Міністерства освіти і культури контролює змістовне наповнення навчальних планів та виконання навчальних програм.

Варто зазначити, що Кіпр лідирує серед країн Євросоюзу за процентним співвідношенням жителів, які мають вищу освіту, серед працездатного населення. Учні, які закінчили середню школу на Кіпрі, мають вибір: отримати вищу освіту в європейських (насамперед, британських) університетах або ж у вищих навчальних закладах Кіпру.

Рівень кіпрських університетів – середньоєвропейський. За такого підходу держава проводить активну політику щодо подальшого вдосконалення вищої освіти. На Кіпрі є як державні, так і приватні вищі навчальні заклади. Серед державних університетів лідерство тримають три університети: University of Cyprus (Нікосія), Cyprus University of Technology (Лімасол), Open University of Cyprus (Нікосія). Крім того, у всіх великих містах Кіпру діють приватні університети: University of Nicosia, Frederick University, Neapolis University тощо. Навчання в університетах ведеться на грецькій і турецькій мовах і продовжується чотири роки.

Аркін університет креативного мистецтва та дизайну (ARUCAD) засновано на Північному Кіпрі 2017 року, як профільний університет, освітні програми якого розраховані на підготовку фахівців з мистецтва, дизайну та комунікацій. Цей освітньо-мистецький заклад вважається одним із найпрестижніших університетів у галузі художньої освіти Республіки Кіпр. Протягом усього періоду навчання студенти розвивають творчі здібності за допомогою програм, якими передбачено міждисциплінарний підхід щодо опанування традиційним і сучасним мистецтвом. Отримані теоретичні знання студенти реалізують на практичних заняттях, різноманітних семінарах, що дозволить їм набувати досвід в різних галузях мистецтва. «Навчання під час концертних виступів, концертні виступи під час навчання» – це модель мистецької освіти, яка має на меті поєднати досвід, критичне мислення та практику, щоб сформувати нове покоління музикантів-виконавців і практиків у музичному мистецтві.

Університет креативного мистецтва та дизайну в Аркіні надає освітні послуги на чотирьох факультетах, а саме: факультет мистецтв, факультет дизайну, факультет комунікативних мистецтв, факультет музики та виконавського мистецтва.

Факультет музики та виконавського мистецтва в Аркіні пропонує студентам програми, метою яких є навчати студентів як музикантів-виконавців, здатних презентувати свою майстерність в різних галузях мистецтва, поєднуючи сучасні музичні технології з міждисциплінарною перспективою, не заперечуючи традиції і попередній досвід. Навчання, яке відбувається в межах освітніх програм, спрямоване на те, щоб дозволити студентам розвинути свої творчі здібності, набути досвід виконавської майстерності.

Професорсько-викладацький склад університету намагається творчо співпрацювати з культурно-мистецькими фондами Кіпра. Спільні проєкти, творчі програми, концерти викладачів і студентів, виступи художніх колективів сприяють розвитку творчих здібностей студентів, формуванню сценічно-виконавської майстерності. Основною метою вищої мистецької освіти на Кіпрі

уважається інтеграція музичного мистецтва в культурно-освітнє середовище навчального закладу та середовище містян.

Професорсько-викладацький склад ARUCAD створює умови для розвитку у студентів художньо-творчих навичок для досягнення успіху та можливість реально змінити життя суспільства. ARUCAD – це університет, який допоможе виявити творчі здібності студентів та допоможе втілити їхні мрії в життя.

Отже, підготовка фахівців мистецької освіти на Кіпрі має на меті підготовку музикантів-виконавців і практиків у музичному мистецтві, які спроможні розвинути свої творчі здібності, набути навички виконавської майстерності, успішно поєднують досвід, критичне мислення та практику, конкурентоспроможні на освітньому ринку праці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Навчайся в Європі. Друк ТОВ «Август Трейд». Київ. 2015. 92 с. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

1.11. ЛАТВІЯ (ЛАТВІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Латвія (латв. *Latvija* ['latvija]), офіційна назва – Латвійська Республіка (латв. *Latvijas Republika*) – держава в Північній Європі. Латвія є демократичною суверенною державою, парламентською республікою. Її столиця Рига була культурною столицею Європи у 2014 році. Державна мова – латиська.

Латвія є членом Європейського простору вищої освіти. У зв'язку з цим латвійська система вищої освіти включає три стандартні рівні навчання: бакалаврат (лат. *bakalaura*), магістратура (*magistrs*) та докторантура.

На території країни працюють громадські та приватні заклади вищої освіти – 59 університетів та коледжів. Крім програм з державною (латиською) мовою навчання, у Латвії також доступний великий асортимент програм з іноземними мовами навчання з різними спеціалізаціями. До Латвії приїждять здобувати вищу освіту понад 3000 іноземних студентів щороку. Більшість державних університетів, які мають в асортименті програми з іноземною мовою навчання, пропонують до уваги студентів саме англомовні програми.

Латвійські університети мають розвинені партнерські програми з низкою провідних європейських університетів інших країн. У рейтингу *Global Peace Index 2020* Латвія посіла 34 місце.

Сучасна Латвія – великий центр європейської музичної культури. У Ризі та інших містах регулярно проходять концерти відомих світових музикантів, міжнародні музичні конкурси та фестивалі. Особливо популярні фестивалі в Юрмалі (Дзінтарі) і Сигулді.

Латвійська академія музики імені Язепса Вітолса (латис. *Jāzeps Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija*) – це вищий навчальний заклад музичного профілю у м. Ризі. Історія виникнення Латвійської консерваторії починається з 1919 року, коли в Латвії одночасно з'явилося два навчальних заклада. За такої ситуації професора Язепса Вітола було призначено

директором Латвійської консерваторії, а академіка Вілхелмаса Пурвігіса – директором Латвійської академії мистецтв. За період свого існування Латвійська консерваторія суттєво вплинула на формування системи вищої музичної освіти в Латвії.

У листопаді 1919 року консерваторія розпочала роботу і було здійснено набір студентів на п'ять факультетів, а саме: композиторський, теоретико-органний, вокальний, фортепіанний, струнних інструментів, духових та ударних інструментів. У перші роки існування консерваторії сформувався потужний колектив музикантів, який зміг забезпечити високий рівень фахової підготовки виконавців-музикантів.

Після Другої світової війни було створено нові кафедри – хорового диригування (1944 р.), музикознавства (1947 р.), підготовки вчителів музики (1966 р.) та хореографії (1977 р.). Тривалий час до структури консерваторії входили: театральне відділення, відділення діячів культури, відділення з підготовки диригентів, естрадно-оркестрових керівників та керівників військових оркестрів. 1958 року Рада Міністрів Латвійської РСР прийняла рішення назвати Латвійську державну консерваторію ім'ям Язепа Вітоласа і надалі називати її Латвійською державною консерваторією імені Язепа Вітоласа.

У другій половині ХХ століття професорсько-викладацький склад фахових кафедр та студенти консерваторії активно проводили культурно-просвітницьку діяльність, давали концерти, брали участь у фестивалях та музичних конкурсах в країні та за її межами.

1991 року консерваторія була перейменована в Латвійську музичну академію імені Язепа Вітоласа (JVLMA). Після набуття незалежності з'явилася можливість запровадження системи мобільності студентів, обмін та навчання за кордоном, а викладачам проходити стажування та обмінюватися досвідом з викладачами Європейських консерваторій. Це була також участь у міжнародних конкурсах, фестивалях, майстер-класах, конференціях та спільних проєктах.

За останні десятиліття зміцнилася кафедра оркестрового диригування, з великою енергією почали працювати кафедра

джазової музики, кафедра старовинної музики, кафедра музичних технологій, Науково-дослідний центр та інші структурні підрозділи [1].

1991 року консерваторія одержала назву Музичної академії. Зараз тут навчається близько 500 студентів. Окрім того, заклад щорічно проводить музичні конкурси імені Язепса Вітолса. Було створено належні умови для розвитку талановитої молоді, професійному становленню та формуванню сценічної майстерності майбутніх музикантів-виконавців.

Кафедру старовинної музики JVLMA було засновано у 2005 році. Інтерпретація старовинної музики з історичної точки зору стає дедалі актуальною на європейському ринку праці, водночас відкриваючи простір для нових і захоплюючих відкриттів.

Тут студенти вивчають основи і концепції старовинної музики і можливість застосування їх у сучасній практиці музичного виховання. Освітня програма «Старовинна музика» пропонує теоретичні та практичні курси, пов'язані з інтерпретацією старовинної музики, як у вокальному, так і в інструментальному мистецтві, починаючи з вивчення нотної грамоти та закінчуючи історичним мистецтвом жестів.

Бароковий оркестр Collegium Musicum Riga та бароковий хор Collegium Choro Musici Riga дають майбутнім професіоналам старовинної музики можливість брати участь в оркестрових та хорових проектах старовинної музики, отримуючи ґрунтовні знання та практичний досвід на особливості інтерпретації барокової музики. У співпраці з Ризьким центром старовинної музики студенти мають можливість брати участь у фестивалях, з-поміж яких: Ризький історичний фестиваль музики та танцю, фестиваль музики та мистецтва Vivat Curlandia часів герцогів Курземе-Земгале Кетлер! (Бауска) та «Музика століть» (Даугавпілс).

Кафедра вокалу розпочала свою діяльність із перших днів заснування Латвійської державної консерваторії. Керівником класу співу був Павулс Юр'янс, солісти опери – сопрано Ада Бенефельд і тенор Оскар Жубітіс, тенор Поль Сакс. Оперні

артисти та викладачі кафедри готували молодих співаків, які презентували і розвивали основи латвійської вокальної школи.

Студенти JVLMA беруть активну участь в оперних виставах та у різноманітних концертах. Кафедра вокалу в співпраці з іноземними музичними університетами реалізує для студентів та викладачів проекти Erasmus+, Nordopera та проекти Європейських оперних академій.

Кафедру хорового і оркестрового диригування засновано 1944 року. Підготовка хорових диригентів і музикантів-педагогів у Музичній академії сприяла міжнародному визнанню латвійської культури і музики, популяризації латвійського хорового співу та хорових традицій. Лише за умови високих професійних показників у музично-освітньому процесі стало можливим досягнення престижу та розвитку диригентської професії.

Поглиблюючи та застосовуючи теоретичні знання на практиці та здобуваючи новий досвід роботи з хором майбутні хорові диригенти мають можливість працювати з жіночим та змішаним хором JVLMA. Також є можливість брати участь у різноманітних міжнародних та національних конкурсах, презентувати свої технічні та виконавські здібності на Міжнародному конкурсі хорових диригентів імені Язепа Вітолеса, який щорічно проводиться в межах Музичної академії.

2024 року кафедра хорового диригування відсвяткувала 80-річчя свого заснування та створення професійної диригентської хорової школи в Латвії. Біля 750 випускників закінчили Латвійську державну консерваторію імені Язепа Вітолеса та JVLMA. Не випадково Латвійська школа хорового мистецтва та диригування здобула широке міжнародне визнання на хорових та диригентських конкурсах і фестивалях. У концертах, організованих професійними музичними продюсерами та агенціями з усього світу беруть участь Хор Латвійського радіо (художній керівник проф. Сігвардс Клява), Державний академічний хор Латвії (художній керівник доц. Маріс Сірмайс), Рижський камерний хор Ave sol (худ. керівник доц. Андріс Вейсманіс).

Кафедра клавійних інструментів JVLMA пропонує навчання гри на клавійних інструментах за різними спеціалізаціями – фортепіано, орган і акордеон. Метою стало забезпечення підготовки професійних музикантів-інструменталістів найвищого рівня, які б опанували професійними компетентностями, що відповідають стандартам професійної підготовки музикантів-інструменталістів, здатних конкурувати у професійному середовищі музикантів Латвії та за кордоном.

Одним із важливих компонентів навчальних програм вважається концертна практика. Студенти беруть активну участь у різноманітних концертах у Великому залі JVLMA, Органному залі, латвійських концертних залах і церквах (Ризький Ісус, Св. Іоанна, Св. Спасителя (англіканська), Стара церква Св. Гертруди, також в Латвійському університеті. Творча співпраця в організації концертів налагоджена також з багатьма іншими латвійськими церквами в регіонах Цесіс, Єлгава, Кулдīga, Кандава, Вентспілс тощо.

Викладачами кафедри проводяться майстер-класи та концерти в європейських університетах. У програмі «Erasmus+» приймають участь кращі студенти. Мобільність уможливорює набуття професійного досвіду, сприяє розширенню світогляду майбутніх виконавців-музикантів. В рамках навчального процесу для студентів проводяться внутрішні конкурси, відбір учасників для виступу із симфонічним оркестром JVLMA, а також представляти JVLMA на мистецьких заходах як у Латвії, так і за кордоном. Викладачі кафедри активно працюють у різних сферах пов'язаних із професійним розвитком та підвищенням кваліфікаційного рівня.

Кафедру камерного ансамблю та концертмейстерства засновано 1959 року з метою підготовки молодих музикантів до самостійної роботи опановуючи курси «Камерний ансамбль», «Фортепіанний дует», «Фортепіанний акомпанемент». Опанування студентами спеціальності «Фортепіанний акомпанемент» уможливорює удосконалити майстерність концертмейстера у роботі з вокалістами, інструменталістами, диригентами хору та оркестру.

1993 року було організовано конкурс «Кращий студентський камерний ансамбль JVLMA». 2008 року професорсько-викладацький склад кафедри взяв участь у Міжнародній асоціації європейських викладачів камерної музики ЕСМТА, що підтвердило високий рівень підготовки студентів Академії серед європейських музичних університетів.

Кафедру джазу було засновано у 2009 році. За весь період існування професорсько-викладацький склад кафедри сприяв залученню студентів до джазового мистецтва, намагався вдосконалювати зміст та методики навчання, пропонував студентам широкий спектр проєктів та інтенсивне міжнародне співробітництво, намагався зробити кафедру центром розвитку латвійської джазової музики.

Особливе значення надається участі викладачів і студентів в різноманітних проєктах, а саме: проєкт у межах фестивалю Ethno+Jazz deciBels, проєкти співпраці з біг-бендом Латвійського радіо та біг-бендом NBS, концерти в Ризьких джаз-клубах та на інших концертних майданчиках Латвії.

Викладачі та студенти кафедри співпрацюють з Таллінською державною консерваторією, Вільяндиською академією культури, Вільнюським коледжем, що дозволяє пізнати не лише джазові традиції сусідніх країн, а й налагоджувати нові контакти, які б збагачували творче зростання студентів і викладачів. Окрім того, колектив кафедри співпрацює з факультетом джазу університету Небраски в Омахі, США. Щойно, група студентів JVLMA відвідала США та взяла участь у фестивалі джазової музики.

Викладачі кафедри джазової музики проводять майстер-класи, беруть участь у різних концертних заходах. JVLMA є активним членом міжнародних джазових освітніх організацій АЕС РЖР (Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen, Pop and Jazz Platform) та ІАСЖ (International Association of Schools of Jazz).

Кафедра етномузикознавства надає студентам ґрунтовну музикознавчу підготовку, включаючи вивчення латвійських і світових народних музичних стилів і залучаючи їх до науково-дослідницької діяльності. Важливою частиною освітнього процесу

є польові дослідження, вивчення фольклору, народного співу та гри на народних музичних інструментах, а також набуття професійних компетентностей, необхідних для подальшого професійного становлення. Випускники JVLMA, бакалаври та магістри етномузикознавства після закінчення навчання можуть займатися науковою діяльністю, працювати в навчальних закладах мистецького спрямування, а також керувати фольклорними колективами та ансамблями. Також випускники можуть стати журналістами в галузі музичного мистецтва.

Кафедру композиції засновано композитором і першим ректором Язепсом Вітолсом. Викладачі кафедри намагаються розвинути у студентів індивідуальні творчі здібності до композиторської діяльності, розвиваючи традиції латвійської композиторської школи, яка характеризується широким стилістичним і технологічним розмаїттям.

Творча діяльність викладачів і студентів спрямована на опанування дисциплінами навчального плану, а також участь у мистецьких проєктах, з-поміж яких: фестиваль сучасної музики JVLMA *deci Vels*, конкурс камерної музики за підтримки Фонду Петра Васька, концертні виступи зі змішаним хором JVLMA. Більшість випускників кафедри композиції займаються творчою діяльністю. Їх імена ми знаходимо на афішах латвійських і зарубіжних професійних музичних колективів, у програмах пісенних свят, на нотних виданнях і обкладинках дисків. Вони отримують високі нагороди на музичних та міжнародних конкурсах.

Кафедру музичних технологій було створено у 2011 році. Її викладачі – практикуючі професіонали звукової індустрії – звукорежисери та продюсери. Освітньо-професійні програми кафедри розраховані на підготовку звукорежисерів, вивчення акустики, аудіотехніки, створення звукозаписів, роботу з аудіокомп'ютерними програмами.

Викладачами кафедри започатковано проведення Фестивалю сучасної музики JVLMA, під час якого майбутні звукорежисури роблять записи та дубляжі концертних заходів. Щороку проводяться записи концертів студентського симфонічного

оркестру JVLMA та конкурсу студентів JVLMA на кращий камерний ансамбль. Кафедра співпрацює з телерадіокомпанією Latvijas Radio. Студенти постійно виступають в ефірі радіостанції з творчими проектами та пропонують записи зроблені в концертних залах.

Випускники кафедри музичних технологій JVLMA працюють на Латвійському телебаченні, у концертному залі Lielais dzintars, Палаці ікультури VEF, Латвійському театрі ляльок тощо.

Кафедру музичної педагогіки засновано 1961 року. На перший курс було зараховано 18 студентів денної форми навчання та 30 студентів заочної форми навчання. На кафедрі навчалися дипломовані хорові диригенти, музикознавці, які працювали в школі, але не знали методики викладання музики в загальноосвітніх школах. Першим завідувачем кафедри був музикознавець Людвіг Каркліньш, який відповідав за підготовку навчального плану та розробку навчальних програм.

На кафедрі працював хор та духовий оркестр, які виконували твори написані студентами консерваторії. У співпраці з викладачами Талліннської державної консерваторії викладачі кафедри проводили творчі дискусії, обговорювали методики навчання музиці, використання методу відносної сольмізації в вокально-хоровій роботі з учнями. Увага зосереджувалася на вокально-хоровому вихованні, проведенні наукових конференцій, концертно-виконавській діяльності колективів кафедри.

Професорсько-викладацький склад кафедри музичної педагогіки під керівництвом ректора JVLMA Імантаса Кокара розробив експериментальну модель програми з музичного мистецтва, а також методичні розробки уроків музики та підручники з музики для 1-9 класів. У співпраці з викладачами ритміки Познанської музичної академії було розроблено навчальну програму з ритміки для учнів середніх шкіл. З 1991 року було введено такі дисципліни як: імпровізація, гра на музичних інструментах (ударні, блокфлейта, кокле), запроваджено методику Карла Орфа. Окрім того, розробляється нова концепція

співпраці вчителів музичних шкіл та викладачів музики загальноосвітніх навчальних закладів.

Жіночий хор кафедри брав участь у міжнародних хорових конкурсах та конкурсі поліфонічної музики Orlando di Lasso. З 2009 року започатковано проведення конкурсу дитячих та молодіжних хорів і вокальних ансамблів імені Язепа Вітоласа «Лай скан!». Методичний кабінет кафедри поповнився необхідними для роботи вчителів музики інструментами Карла Орфа, а також іншими засобами навчання, необхідними для практичної роботи. Студенти брали активну участь у методичних семінарах, науково-методичних конференціях. 2014 року було розпочато підготовку фахівців зі спеціальності «Вчитель музики, театрального мистецтва, танцю, образотворчого мистецтва», а також «Вчитель музики та культурології».

Викладачі кафедри у співпраці з Асоціацією вчителів музики латвійських загальноосвітніх навчальних закладів організовували латиські музичні олімпіади для учнів загальноосвітніх шкіл, студентські форуми для вчителів музики. Було введено курси «Педагогіка та психологія музичного мистецтва», «Менеджмент освіти», «Музична педагогіка», «Методика навчання музики», а також розроблено програми підготовки бакалавра «Вчитель музики та культури» спеціалізації «Учитель музики загальноосвітньої школи».

Зважаючи на сказане варто зазначити, що викладачами фахових кафедр розроблено стратегічні напрями підготовки фахівців музичного мистецтва, які відповідають вимогам Європейського співтовариства. Випускники Академії музики готові до активної творчої діяльності, до подальшого удосконалення сценічно-виконавської та педагогічної майстерності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Латвійська академія музики імені Язепса Вітолса. URL: <https://www.jvlma.lv/akademija/vesture>
2. Declaration on music education. URL: <https://www.emc-ime.org/cultural-policy/declaration-on-musiceducation/bonn-declaration/> (дата звернення: 25.01.2020).
3. Jāzeps Vitols Latvijas mūzikas akadēmija. URL: <https://www.jvlma.lv/> (дата звернення: 5.01.2020).
4. Latvijas Universitāte. URL: <https://www.lu.lv/> (дата звернення: 4.01.2020).

1.12. ЛИТВА (ЛИТОВСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Литовська республіка – державна у Східній Європі, на південно-східному узбережжі Балтійського моря. Межує на півночі з Латвією, на сході і півдні – з Білоруссю, на півдні і заході – з Польщею. Столиця – м. Вільнюс. Адміністративно-територіальний поділ – 10 повітів. Населення бл. 3,6 млн осіб (2006 р.). Етнічний склад – литовці (83,4 %), поляки (6,7 %), росіяни (6,3 %), білоруси (1,2 %) та ін. (2,4 %). Державна мова – литовська.

Освіту в Литві можна здобути як академічну так і професійну, перший тип є прерогативою університетів, другий більше відноситься до професійних коледжів, де можна отримати диплом першого ступеня вищої освіти (2 роки). Навчання можливе як очне, так і заочне. Академічна освіта поділяється на бакалаврат (3-4 роки), магістратуру (1-2 роки) та докторантуру (3-4 роки). Випускники університетів можуть отримати усі три освітні рівня. Освітній рівень бакалавра та професійні навички можна також здобути у коледжі.

Освітній процес у вищих навчальних закладах Литви ведеться як за програмами, що включають присвоєння академічного ступеня, так і за програмами, що не включають присвоєння такого ступеня. Існує два види програм, що включають надання академічного ступеня: програма коледжу та програма університету. Навчання за цими програмами ділиться на три рівні: I рівень – прикладний бакалаврат та академічний бакалаврат; II рівень – магістратура; III рівень – докторантура.

Вже досить тривалий час в Литві здобувають вищу освіту студенти з різних країн світу. Щорічний склад міжнародних студентів представляє близько 100 країн світу, щороку кількість студентів, що приїжджають, збільшується приблизно на 10%, на сьогодні близько 10 тисяч студентів навчаються в університетах Литви. Сьогодні в Литві налічується 23 вищі навчальні заклади, 14 з яких – державні, 8 – комерційні, 1 – філія польського вишу.

Чільне місце у розвитку і становленні музичної освіти в Литві відводиться вищим навчальним закладам, з-поміж яких Литовська академія музики і театру.

Литовська академія музики і театру (лит. *Lietuvos muzikos ir teatro akademija*) – вищий музичний і театральний навчальний заклад Литви, що знаходиться у Вільнюсі. Станом на 2005 рік в Академії налічувалося 1167 студентів й 274 викладача [1].

Історія виникнення цього навчального закладу відноситься до 1933 року, коли в Каунасі, в результаті реорганізації музичної школи, заснованої 1919 року композитором Юозасом Науялісом, було засновано першу державну консерваторію. 1943 року у зв'язку з воєнними діями на території Литви діяльність консерваторії було тимчасово припинено. Через рік, 1944 року роботу Каунаської консерваторії було відновлено, а 1945 року в Вільнюсі було засновано Вільнюську консерваторію.

1949 року ці два навчальні заклади було об'єднано в Литовську державну консерваторію, що зараз працює у Вільнюсі. З плином часу, 1989 року відкривається відділення консерваторії в Каунасі. Варто зазначити, що 1992 року консерваторію було перейменовано в Литовську академію музики, а 2004 року навчальний заклад отримав нинішню назву – Литовська академія музики і театру. Зараз навчання студентів відбувається на двох факультетах: музичному факультеті й факультеті театру і кіно. Окремо працює Клайпедський факультет [1].

Академія пропонує чотирьохрічну програму бакалаврату за спеціальностями: виконавське мистецтво: акордеон, хорове диригування, литовські народні інструменти, джаз, орган, духові інструменти, піаніно, симфонічні інструменти, струнні інструменти, вокал, клавесин, камерний ансамбль, композиція, народна музика, звукорежисура, акторська майстерність, кінорежисура, сценарист, театральна майстерність, загальна дидактика в музиці, кіно менеджмент, музичний менеджмент, театральний менеджмент, концертмейстер.

Магістерські програми розраховані на два роки навчання. Студенти отримують дипломи за такими спеціальностями: акордеон, хорове диригування, литовські народні інструменти,

джаз, орган, духові інструменти, фортепіано, симфонічні інструменти, струнні інструменти, вокал, клавесин, камерний ансамбль, музика, композиція, цифрові технології, фольклорна музика, музична теорія, звукорежисура, акторська майстерність, фотомистецтво, викладання музики, арт менеджмент.

Докторантура розрахована на три роки навчання. Це спеціальності: етнологія, музика, театр.

Цінним є те, що Литовська академія музики і театру проводить дослідження в галузі гуманітарних і соціальних наук, мистецтвознавства, педагогіки та управління, а також фундаментального мистецтва та прикладних досліджень (наукова стратегія LMTA). LMTA готує докторів наук у галузі гуманітарних наук та етнології та докторів мистецтвознавства у галузі музики, театру та кіно.

Наукові дослідження здійснюють відділи музикознавства, етномузикології, мистецтвознавства та теорії, педагогіки та музичного фольклорного архіву НЦ. LMTA організовує міжнародні та національні наукові заходи, у тому числі традиційну щорічну наукову конференцію LMTA та музично-теоретичну конференцію «Принципи композиції музики». LMTA видає наукові журнали, з-поміж яких: *Lithuanian Musicology*, *Principles of Music Composition*, *Ars et praxis*.

Доречно зазначити, що колектив викладачів і студентів Литовської академії музики і театру бере активну участь у реалізації наступних проєктів:

➤ Міжнародна конференція балтійських музикознавців «Музична та візуальна культура: від нотації до сцени».

➤ Розвиток литовської музичної культури (1970–2020 рр.) з точки зору типології: від деформації до нових явищ.

➤ Дослідження концепцій природних здібностей та музичного виконання. Міжкультурні аспекти та досвід Литви.

➤ Критичне видання музичного твору М. К. Чюрльоніса. Підготовчий етап видання історичного джерела.

Інтернаціоналізація Литовської академії музики і театру є життєво важливим і природним процесом. Близько 100 іноземних викладачів щорічно працюють в LMTA, а студенти беруть участь

у програмах мобільності Erasmus+, Nordplus, а також у короткострокових проєктах. До того ж, LMТА є партнером серії проєктів стратегічного партнерства Erasmus+.

Вельми цінним є те, що Академія співпрацює з понад 200 вищими мистецькими школами та університетами з 41 країни світу, бере активну участь у діяльності міжнародних мереж: у мережах Nordplus (вища освіта та горизонтальні програми); Nordpuls, мережа джазової музики; мережа класичної музики Nord Classic, Nord Opera, мережа Opera; Nordtrad, мережа народної музики; ЕСА, мережа міждисциплінарних досліджень і співпраці в галузі мистецтва; Nortecas, мережа театральних шкіл; Act-in-Arts, освітня мережа з менеджменту мистецтва та підприємництва; арт-терапевтична освітня мережа Балтійсько-Північних країн; мережа горизонтальних програм Percussion plus, Nordplus; NNME, мережа музичної педагогіки.

LMТА є членом наступних міжнародних асоціацій: Асоціація європейських музичних коледжів АЕС; Асоціація північних музичних академій ANMA; Європейська академія камерної музики ЕСМА; Європейська асоціація викладачів камерної музики ЕСМТА; Європейська асоціація театральних шкіл EdE; Європейський союз театральних шкіл і академій E:UTSA; Асоціація шкіл кіно та телебачення CILECT.

На *музичному факультеті* готують висококваліфікованих спеціалістів із музичних спеціальностей. Викладачі – визнані спеціалісти у своїй галузі, а серед випускників – відомі литовські виконавці, композитори, музикознавці. На факультеті творчо співпрацюють фахові кафедри.

Кафедру навчання гри на акордеоні було утворено 2014 року, хоча навчати молодь гри на акордеоні в консерваторії почали з 1959 року. Заклад закінчило багато відомих литовських акордеоністів, а на кафедрі викладають найкращі педагоги та виконавці.

Кафедра загального фортепіано забезпечує ґрунтовну підготовку і можливість удосконалення навичок гри на інструменті струнникам, духовикам, хормейстерам, органістам та вокалістам, для яких це був обов'язковий предмет починаючи з

музичної школи. Викладачі кафедри прагнуть максимально враховувати індивідуальні можливості кожного студента. Велика увага приділяється вдосконаленню та оновленню навчальних програм, проведенню семінарів та консультацій.

Кафедру вокалу було утворено 1949 року. Тут відбувається підготовка висококваліфікованих спеціалістів: солістів опери, виконавців камерної вокальної музики, працівників культурно-освітніх закладів. З 1998 року навчання студентів відбувається за трьома рівнями: бакалавр, магістр та доктор музичного мистецтва.

Студенти та викладачі кафедри беруть участь у європейських програмах студентського обміну та безперервного навчання «Erasmus+» та NORDPLUS. Традиційним стало проведення конкурсу вокалістів пам'яті Стасіоса Бара та Вінцеса Йонускайте-Заунієне. 2017 року відбувся перший Міжнародний конкурс співаків імені Віргіліуса Нореїки.

Оперна студія Литовської академії музики та театру готує оперних солістів, які готові до сценічної та концертно-виконавської діяльності. Мета професорсько-викладацького колективу полягає у тому, щоб розвивати професіональні якості у галузі музичного мистецтва, формувати художню індивідуальність виконавця, вокально-акторську техніку, розуміння професійно-творчих завдань та специфіки музичного театру як синтетичного жанру мистецтва. В оперній студії студенти навчаються творчо застосовувати закони музичної драматургії, готують вокальні партії та відшліфовують ролі сценічних персонажів.

В оперній студії студенти розвивають виконавські навички та навички професійного спілкування з диригентами, концертмейстерами і постановниками. Оперна студія – це творчий колектив, відкритий для нових ідей, що відповідає вимогам сценічного виконання, а також відтворення і презентації культурних цінностей і надбань в галузі світового музичного мистецтва.

Кафедра камерного ансамблю забезпечує освітній процес студентів бакалаврату та магістратури, що опановують гру на фортепіано, струнних та духових інструментах. Тут працюють

камерний ансамбль та струнний квартет, здобувають спеціалізацію магістранти й докторанти з напрямів – сучасна музика та композиція. З 2019 року викладачі кафедри камерного ансамблю ЛМТА беруть участь в міжнародній програмі виконавців камерної музики «ЕСМАster».

Кафедра фортепіано і органа забезпечує освітній процес на рівні бакалаврату, магістратури та докторантури. Студенти навчаються на високоякісних музичних інструментах фірм Steinway та Fazioli, а також Steinway, Grotrian, Yamaha та Schimmel.

Постійно відбувається вдосконалення та оновлення навчальних програм, участі студентів в програмах «Erasmus+» та SOCRATES, організації майстер-класів та обмін досвідом з виконавства з представниками відомих європейських музичних шкіл. На найвищому рівні студенти презентують литовську музичну культуру на європейських фестивалях і конкурсах.

З 2016 року викладачі кафедри фортепіано і органа щорічно проводять студентський конкурс на отримання призів Фонду Н. та Й. Дендіна (США), а кожні два роки – конкурс «Лістофонія». Міжнародні зв'язки викладачів і студентів кафедри фортепіано і органа з кожним роком розширюються. Запрошуються професори з багатьох країн світу, а педагоги кафедри в межах мобільності працюють у різних музичних академіях і консерваторіях Європи, Азії та Америки. Також викладачі та студенти кафедри беруть участь у Міжнародному балтійсько-скандинавському проєкті «Перетинаючи клавіатури».

Кафедра етномузикології ЛМТА була заснована у 1989 році. Випускники, які закінчили бакалаврат і магістратуру за спеціальністю «Етномузикологія» успішно працюють у сфері культивування етнічної музики. Понад 30 із них очолюють фольклорні ансамблі. За час існування кафедри було захищено 8 дисертацій на етномузичну тематику.

Кафедра етномузикології здійснює підготовку фахівців за освітньою програмою «Музичний фольклор (етномузикологія)» розрахованою на підготовку етномузикознавців широкого профілю. Студенти набувають теоретичні знання та практичний

досвід вивчаючи цикл музично-теоретичних дисциплін, етнічну музику литовців та інших народів світу.

Викладачі кафедри ведуть активну міжнародну діяльність. Результатом співпраці з Інститутом фольклору та етномузикології Віденського університету музики та театру стало завершення Міжнародного австрійсько-литовського проєкту Klangbrücke («Міст звуків»). Підписано договір про співпрацю з Північноєвропейською міжнародною організацією з обміну студентами Nordtrad. Викладачі та студенти регулярно беруть участь у програмі європейського студентського обміну, «навчання протягом життя» та «Erasmus+». Творча група кафедрального фольклорного ансамблю Tatato 2008 року виступала у різних містах Австрії, у 2009 р. – у Кракові, 2010 р. – у Мінській консерваторії. Студенти брали участь у фестивалі литовських закладів вищої освіти «Ах, чії зелені сади».

Кафедра духових і ударних інструментів забезпечує підготовку солістів, артистів камерних ансамблів, солістів та артистів оркестрів, викладачів спеціальних дисциплін, а також керівників духових та джазових оркестрів. Підготовка фахівців здійснюється у два етапи – бакалаврат та магістратура.

Кафедра народних інструментів заснована 1945 року забезпечує підготовку висококваліфікованих музикантів-виконавців на народних інструментах (канклес, бірбіні), здатних своєю творчістю впливати на розвиток мистецтва, культури та художньої освіти в країні та за її межами. Це солісти-виконавці, педагоги, керівники колективів, диригенти, які беруть активну участь у популяризації литовської народної музики у Литві та за її межами, є учасниками свят пісні, концертів, фестивалів і конкурсів.

Викладачі кафедри сприяють інтеграції національної культури Балтійського регіону до загальнокультурного життя Європейського Союзу, надихають на концертну, педагогічну та наукову співпрацю студентів, сприяють популяризації народних музичних інструментів та народної музики, поширенню репертуару канклею, бірбиня та споріднених з ними музичних інструментів. Професорсько-викладацький склад кафедри готовий

для національної та міжнародної мистецької та наукової співпраці, підвищення якості навчання.

Кафедра музикознавства була створена у 2020 році за рішенням Ради ЛМТА і стала базовою у підготовці висококваліфікованих дослідників музики, викладачів історії та теорії музики та музикознавців. Випускники кафедри працюють у наукових, педагогічних, музично-просвітницьких та музичних організаціях. Свою роботу викладачі кафедри активно інтегрують у музичне життя Литви, беруть участь у міжнародних конференціях, готують наукові статті та монографії.

Кафедру музичної педагогіки було засновано у 1974 році. Викладачі кафедри намагаються зацікавити студентів музично-педагогічною діяльністю, надати необхідні знання, вміння та навички необхідні для роботи з молоддю, сформувати у майбутніх викладачів музичних дисциплін методичне мислення.

Кафедра диригування забезпечує належні умови розвитку хормейстера і оркестрового диригента засобами постійного втілення теоретико-методичних настанов у практику керування хором і оркестровим колективом. Традицію тісного зв'язку теорії з практикою нині збережено завдяки функціонуванню при кафедрі лабораторії на базі студентського хору та оркестрових колективів, очолюваних викладачами кафедри, де студенти проходять диригентську практику, оволодіваючи прийомами і методами роботи з хоровими та оркестровими колективами, набувають навички самостійної підготовки до репетиційних занять, вміння створювати власні інтерпретації, опановують майстерністю відтворення музично-художніх образів.

Таким чином, Литовська академія музики і театру є базовим навчальним закладом, де майбутні виконавці-музиканти і педагоги, дослідники фольклорної музики і композитори отримують ґрунтовну освіту, що уможливорює працювати в престижних хорових та інструментальних колективах, на сценах прославлених театрів як в Литві, так і в країнах Європейського Союзу, бути конкурентоспроможними на світовому ринку праці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Литовська академія музики і театру. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Устав музичного факультета Литовської академії музики і театру. URL: https://lmta.lt/wp-content/uploads/2017/09/MF_nuostat_patvirt_20200325_ar20220629.pdf

1.13. ЛЮКСЕМБУРГ (ВЕЛИКЕ ГЕРЦОГСТВО ЛЮКСЕМБУРГ)

Люксембург – це сучасна багатомовна та багатокультурна країна. Один із пріоритетів Люксембургу: «Освіта та навчання у багатомовних та багатокультурних контекстах». Країна має партнерські угоди з університетами по всьому світу. Ці угоди охоплюють обмін студентами, обмін дослідниками та міжнародне співробітництво.

Консерваторія у Люксембурзі (Conservatoire de Luxembourg) заснована у 1902 році на кошти приватних пожертвувань. 1906 року на базі навчального закладу було створено Інститут, у якому навчалося 400 студентів. Новий статус закладу сприяв зростанню бажаючих отримати музичну освіту, відтак, починаючи з 1967 року помітно розширюється аудиторний фонд, з'являються нові інструменти, зростає бібліотечний фонд.

Наприкінці 1970-х років студенти Інституту займалися в різних корпусах, розташованих по всьому місту, та завдяки ентузіазму директора Інституту Джозі Хамер, який зміг переконати муніципальних чиновників у необхідності розширення аудиторного фонду, 1981 року почалося будівництво нового приміщення. 1984 року відбулося урочисте відкриття нинішньої консерваторії, розташованої на вулиці Шарля Мартеля. Ця дата знаменує новий поштовх у розвитку консерваторії, яка стає навчальним закладом не тільки національного, а навіть міжнародного масштабу. Зараз в консерваторії навчається близько 2 600 студентів і працює 136 професорів. Заклад тісно співпрацює з люксембурзькою філармонією і театром, а також з консерваторіями інших країн світу [1].

Навчальні плани Conservatoire de la Ville de Luxembourg розраховані на вивчення дисциплін, пов'язаних з підготовкою фахівців у галузі музичного мистецтва, театру та танцю. Муніципальна рада освітнього закладу визначає кількість кредитів на вивчення фахових дисциплін, а також кількість годин на індивідуальні та групові заняття, роботу творчих колективів.

Самостійна робота студентів з вивчення психолого-педагогічних та музично-теоретичних дисциплін проходить у приміщенні бібліотеки, яка налічує 3000 примірників книг (наукова та психолого-педагогічна література, теорія музики, *Luxemburgensia* тощо), 20 000 партитур для різного складу ансамблів та оркестрових колективів, 4500 компакт-дисків та 200 DVD дисків. Документи фонду бібліотеки представлені люксембурзькою, німецькою, французькою та англійською мовами.

Розроблені групами експертів і затверджені Національною програмною комісією навчальні програми з психолого-педагогічних та фахових дисциплін спрямовані на опанування студентами знаннями, вміннями і навичками, пропонують перелік творів виконавського репертуару та екзаменаційні вимоги для кожної спеціальності та кожного рівня навчання.

Освітній процес на музичному факультеті забезпечують викладачі кафедр: музичної педагогіки, клавішних інструментів, теорії та історії музики, джазу, інструментальної підготовки, вокалу, інструментального джазу, вокального джазу, камерної музики, імпровізації, хорового диригування, оркестрового диригування, підвищення кваліфікації.

Студенти *Conservatoire de la Ville de Luxembourg*, які навчаються на **кафедрі гри на клавішних інструментах** опановують навички гри на фортепіано, органі, клавесині, акордеоні, арфі, грають в ансамблях акордеоністів, арфістів, здобувають навички читання нот з листа, навички акомпанемента, практичні знання з гармонії, проходять практику з фаху та грають у камерному ансамблі [2].

Підготовка виконавців-музикантів здійснюється на **кафедрі оркестрових інструментів**. Тут студенти навчаються гри на таких інструментах як-от: траверсо, поперечна флейта, пікколо, гобой, англійський рожок, кларнет, бас-кларнет, фагот, саксофон. Обов'язковим є гра в симфонічному оркестрі, ансамблі флейтистів, кларнетистів, фаготистів, саксафоністів. Основною дисципліною вважається гра в камерному оркестрі.

На *кафедрі струнно-смичкових інструментів* студенти опановують гру на скрипці, альті, віолончелі, контробасі, гітарі, мандоліні, віолі та гамбі. До того ж грають у симфонічному оркестрі, камерному оркестрі та ансамблі гітаристів.

Кафедра гри на духових інструментах відповідає за підготовку студентів, які опановують гру на трубі, тромбоні, тубі, валторні, флейті. Вони також грають у симфонічному, камерному та духовому оркестрах. Гра на ударних інструментах поєднується з грою в оркестрах та ансамблях.

Викладачі *кафедри джазової музики* навчають студентів джазовому співу, грі на джазових інструментах, вони вивчають джазову гармонію та історію джазу, біг-бенд, джаз комбо.

На *кафедрі теорії та історії музики* студенти вивчають історію музики, музичну культуру Люксембурга, теорію музики, гармонію, поліфонію, контрапункт, аналіз музичних форм, інструментовку та хорове аранжування, опановують навички композиції.

Кафедра латинської музики забезпечує опанування латинськими інструментами, студенти опановують латинський спів, участь у різних за складом ансамблях.

Кафедра рок і поп музики забезпечує інструментальну підготовку студентів, участь у рок-поп виконанні (вокал і хор), вивчення історії рок-поп музики.

Викладачі *кафедри вокалу* забезпечують ґрунтовну вокальну підготовку. Студенти співають в хорових колективах (камерний, мішаний, молодіжний) та вокальних ансамблях.

Прикрасою консерваторії є концертна зала, на сцені якої проходить близько 150 великих заходів на рік. Зал має прекрасну акустику і підходить не тільки для концертів, а й для інших заходів: оперних постановок, драм, балетів тощо. На сцені концертної зали консерваторії виступали легендарні майстри музичного мистецтва, з-поміж яких: Бернхард Гайтінк, Мстислав Ростропович, Марта Аргеріх, Фелісіті Лотт, Лазар Берман та багато інших відомих музикантів світового рівня. До відкриття філармонії та Великого театру у Відні зал консерваторії був єдиним великим залом для виступів і приймав філармонічні

оркестри, Європейських солістів, тут проходили Люксембурзькі вечори тощо [3].

Власно кажучи, навчання в Люксембурзькій консерваторії відкриває необмежені можливості для успішної кар'єри музиканта. Високоякісна професійна підготовка уможливорює отримання ґрунтовної теоретичної бази та практичного досвіду, безліч знайомств у творчій індустрії, практичний досвід створення музики та концертних виступів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Люксембурзька консерваторія. <http://www.conservatoire.lu/>
2. Люксембурзька консерваторія. Conservatoire de la Ville de Luxembourg. URL: http://www.conservatoire.lu/?page_id=63
3. Люксембурзька консерваторія. Conservatoire de la Ville de Luxembourg. URL: http://www.conservatoire.lu/?page_id=15517
4. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навчальний посібник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне : Овід, 2012. 352 с. : ISBN 966-8179-77-8

1.14. МАЛЬТА (РЕСПУБЛІКА МАЛЬТА)

Республіка Мальта (мальт. *Repubblika ta' Malta*, англ. *Republic of Malta*) – південноєвропейська острівна держава, що розташована на однойменному архіпелазі в Середземному морі. Офіційною та національною мовою є мальтійська, яка походить від сицилійської арабської, яка розвивалася в Сицилійському еміраті, у той час як англійська мова є другою офіційною. Культура Мальти відображає різні культури, які протягом століть контактували з Мальтійськими островами, включаючи сусідні середземноморські культури, і культури народів, що правили Мальтою протягом тривалих періодів часу. В античну культуру Мальти внесли значний вклад фінікійці, карфагеняни, римляни, греки, нормани, арагонці, госпітальєри, французи та британці.

Хоча мальтійська музика в основному західна, проте, традиційна мальтійська музика включає те, що відоме як *ħana* і складається з фольклорної гітарної музики. Тексти пісень, які є імпровізованими, відтворюють доброзичливу атмосферу.

1964 року Британський парламент прийняв Закон про незалежність Мальти, надавши країні самостійно розвиватися окремо від Сполученого Королівства. Мальта стала республікою у 1974 році. Вона держава-член Співдружності Націй та Організації Об'єднаних Націй з моменту незалежності і приєдналася до Європейського Союзу 2004 року.

На Мальті існує три університети, які можуть запропонувати отримати ступінь бакалавра, магістра або доктора англійською мовою. Проте рівень освіти в них нічим не гірший, ніж у відомих французьких, німецьких та інших європейських ВНЗ. Усі мальтійські університети акредитовані та пройшли перевірку від Європейської організації.

Мальтійська система вищої освіти дотримується принципів британської та європейської Болонської системи. Навчання в мальтійських вищих ділиться на три етапи: бакалаврат,

магістратура та докторантура. Ступінь бакалавра (Undergraduate Level) за більшістю спеціальностей отримують за три роки очного навчання. Вечірнє та заочне навчання займає п'ять або шість років залежно від спеціальності. Після закінчення навчання випускник одержує диплом бакалавра.

Магістратура (Postgraduate Level) триває один або два роки, навчання доступне в очній та заочній формі. Ступінь магістра видається після захисту дипломного проєкту чи наукового дослідження. Докторантура (PhD) займає від двох років. Навчання закінчується захистом дисертації.

Мальтійський коледж мистецтв, науки та техніки у місті Паола засновано у 2001 році. Навчання студентів проводиться за 180 повними очними та 300 вечірніми програмами. Заклад вищої освіти спеціалізується на професійно-технічних спеціальностях: харчове виробництво, хімія та фармакологія, газо- та нафтопромисловість, медицина та ветеринарія, агрономія. Окрім того, заклад вищої освіти також включає факультети бізнес-менеджменту та комерції, соціальних наук, мистецтва та дизайну, інженерії та транспорту.

Коледж бере участь у програмі обміну студентами «Erasmus+». За умовами програми студенти випускного курсу бакалаврату можуть пройти виробничу практику або стажування в іншій державі Євросоюзу. Також доступні літні стажування із семестром навчання у партнерському вузі.

Ступені бакалавра мистецтв (скорочено BA) – це досягнення на рівні бакалавра, які присуджуються університетами в усьому світі. Отримання ступеня бакалавра мистецтв може запропонувати низку різноманітних переваг, починаючи від покращених перспектив кар'єрного зростання до вдосконалення навичок вирішення проблем і прийняття рішень.

Крім того, отримання ступеня бакалавра мистецтв дозволяє вступ і навчання в магістратурі. По завершенню навчання студенти повинні представити та захистити дипломну роботу.

Програма бакалаврату розрахована на те, щоб дати студентам уявлення як створюється музика, опанувати широкий спектр стилів і розкрити власну творчість. Цей ступінь розширює і

поглиблює розуміння музичних практик охоплюючи західноєвропейську музику, джаз, популярну музику та латиноамериканську музику. Студенти розвивають навички аналізу музичних творів різних стилів, а також навички інтерпретації музики у відповідності до його авторського контексту. Окрім того, молодь опановує рефлексійні навички, розвиває власну музичну творчість.

Таким чином, музична освіта на Мальті ставить за мету підготовку музикантів-виконавців та викладачів для освітніх закладів певних рівнів акредитації. Освітніми програмами передбачено вивчення комплексу фахових дисциплін та практичну підготовку майбутніх фахівців. Завдяки міжнародному співробітництву та партнерській взаємодії запроваджено можливість навчальної та академічної мобільності студентів, участі у спільних проєктах та партнерська взаємодія з вивчення та узагальнення досвіду наукових шкіл та виконавських практик інших музичних закладів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вища освіта на Мальті. URL: <https://globalstudy.com.ua/uk/education/malta/>
2. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин: ПП Лисенко. 2019. 408 с.
3. Мальтійський коледж мистецтв, науки та техніки у місті Паола. URL: <https://www.onlineosvita.com/institutions/open-university/bakalavr-z-vidznakoyu-v-galuzi-muziki>

1.15. НІДЕРЛАНДИ (КОРОЛІВСТВО НІДЕРЛАНДИ)

Нідерланди (нід. *Nederland – Нижні Землі*) країна в Західній Європі на березі Північного моря, до якої входять 12 провінцій, що межують із Німеччиною на сході та Бельгією на півдні. Офіційна мова – нідерландська. Чотири найбільші міста Нідерландів – Амстердам, Роттердам, Гаага та Утрехт. Країна є членом-засновником ЄС, Єврозони та НАТО, а також є частиною Шенгенської зони та тристороннього Союзу Бенелюксу. Країна приймає низку міжурядових організацій та міжнародних судів, багато з яких знаходяться в Гаазі, яка, отже через це називається «світовою юридичною столицею».

Система освіти у Нідерландах унікальна. Музика користується заслуженою репутацією як на місцевому, так і на національному рівні. Основним завданням викладачів є прищеплення студентам уміння мислити критично та самостійно. Музична освіта в Нідерландах є популярною серед студентів з усього світу завдяки високому рівню викладання, позиціям в академічних рейтингах, провідній науково-дослідницькій діяльності й концертно-виконавському мистецтві. За рейтингом QS, 12 нідерландських ВНЗ знаходяться в світовому топ-300.

На сьогоднішній день в Нідерландах більше 2000 програм викладається англійською мовою для іноземних студентів. У порівнянні з іншими країнами континентальної Європи в цій країні найбільша кількість навчальних курсів пропонується саме англійською мовою.

В Нідерландах музичну освіту молодь може отримати в таких мистецьких закладах як-от:

- Амстердамська консерваторія
- Гагська консерваторія
- Роттердамська консерваторія
- Утрехтська консерваторія
- Хілверсюмська консерваторія.

Амстердамська консерваторія (*Conservatorium van Amsterdam*) заснована у 1884 році, майже одночасно з Королівським оркестром Консертгебау, більшість учасників якого працювали в консерваторії, а випускники консерваторії займали місця в оркестрі, що призвело до безпрецедентного досі рівня професіоналізму в музичному житті Нідерландів кінця ХІХ – початку ХХ століть.

За десять років Амстердам зайняв чільне місце на світовій музичній арені та утримує його й досі. Відтоді Королівський оркестр Консертгебау та Амстердамська консерваторія представляють вершину в міжнародній музичній виконавській практиці.

1976 року відбулося об'єднання Амстердамської консерваторії, консерваторії Vereniging Muzieklyceum і Гарлемського музичного ліцею, утворивши Амстердамську консерваторію Свелінка. Новоутворений навчальний заклад користувався чудовою репутацією у сфері класичної музики, а 1994 року авторитет закладу значно зріс завдяки відкриттю джазового відділення та об'єднання з Хілверсумською консерваторією. Це сприяло утворенню найбільшої консерваторії в Нідерландах під новою назвою «Амстердамська консерваторія», яка об'єднала всі стилі під одним дахом: класичну та старовинну музику, оркестрове диригування, оперу, джаз, підготовку викладачів музики, а з 2003 року було відкрито відділення поп-музики [1].

В результаті таких новоутворень Амстердамська консерваторія переросла свої приміщення на Ван Берлестраат, і було вирішено побудувати новий корпус. Так, 2008 року консерваторія переїхала в нову будівлю на Oosterdokskade, за декілька хвилин ходьби від Muziekgebouw aan 't IJ, Vimbuis, публічної бібліотеки та центрального вокзалу. Нове приміщення консерваторії було розраховано на проведення не тільки занять, а й культурно-мистецьких заходів. Тут до послуг викладачів та студентів було обладнано чотири концертні зали, групові та індивідуальні заняття викладачі мали можливість повноцінно проводити у добре обладнаних навчальних кабінетах, сучасних

студіях звукозапису, які також розраховані на великі ансамблі та можливість цифрового зв'язку з усіма аудиторіями. Окрім того, в консерваторії було зібрано і облаштовано бібліотеку, де викладачі, студенти та відвідувачі почуваються гостинно і впевнено.

Перший рік навчання (бакалаврат) – це орієнтація на діяльність майбутнього вчителя музики в початковій та середній школі, а також на роботу в позашкільних закладах естетичного виховання. Студенти вивчають теорію та історію музики, залучаються до роботи хорових та оркестрових колективів, ансамблів, вивчають основи композиції. На другому, третьому та четвертому курсах навчання програмою передбачено поглиблення знань з психолого-педагогічних та музично-теоретичних дисциплін.

Вивчаючи такі дисципліни як «Музична педагогіка» та «Теорії та методики музичної освіти» студенти знайомляться з навчальними програмами з «Музики», опановують знаннями щодо підготовки сценарію уроків музики, готують дидактичний матеріал, вивчають методику організації і роботи з оркестровим та хоровим колективом, вокальними та інструментальними ансамблями. Паралельно з теоретичним навчанням вони відвідують уроки музики в початковій школі, а починаючи з другого курсу проходять практику в усіх класах середньої школи та в позашкільних закладах естетичного виховання.

Різноманітність дисциплін є важливим аспектом навчальних планів. З першого курсу студенти опановують навички гри на основному музичному інструменті та займаються вокалом, навчаються диригуванню та відвідують заняття хорового або оркестрового колективу. Інструменталісти піаністи та гітаристи здобувають навички акомпанементу. На уроках аранжування студенти навчаються аранжувати музичні твори для різних ансамблів, наприклад, класичного струнного квартету чи біг-бенду. Аранжування є частиною хорового диригування та керівництва ансамблем. Вивчаючи історію музики та музичну культуру інших країн світу студенти усвідомлюють історичний та соціальний розвиток класичної музики, джазу, поп-музики та світової музики.

Через мультикультурний характер голландського суспільства і особливо амстердамської освіти світова музична культура становить значну частину майже всіх предметів. Студенти в дистанційному режимі відвідують майстер-класи та ансамблі в Латинській Америці, Африці та Близькому Сході.

Вивчення психолого-педагогічних дисциплін передбачено програмою протягом усіх чотирьох років навчання. Модулі містять розробку уроків, психологічні тести, питання з історії музичної освіти, чільне місце відводиться організації і проведенню науково-дослідної роботи.

На кожному курсі студенти є співорганізаторами і учасниками дослідницьких та культурно-мистецьких проєктів. Прикладами цього є: спільні культурно-мистецькі проєкти з Амстердамським Андалузським оркестром, творчі проєкти з Національною оперою, тижні музики, проєкти з імпровізації, поп-музики, тематичні заходи з вивчення світової музичної культури. Крім того, навчальними планами передбачено різноманітний вибір факультативів, як практичних, так і теоретичних.

Під час навчання студентам організовують творчопізнавальні поїздки до різних країн світу, наприклад до Дакару (Сенегал), де студенти консерваторії знайомляться з майстерністю барабанщиків і західноафриканськими ритмами. Існують програми, відповідно з якими студенти проходять стажування за кордоном, наприклад у Бразилії або Палестині.

Фортепіанний факультет консерваторії готує студентів, які мріють стати виконавцями-піаністами, солістами, оркестровими музикантами і акомпаніаторами у галузі музичної індустрії, а також займаються імпровізацією у сучасному джазі. Окрім основних занять з фортепіано програмою передбачені уроки на розвиток технічних навичок, увага приділяється створенню музики, концертно-сценічним виступам тощо.

Факультет класичної музики Амстердамської консерваторії пропонує навчання студентам за різними програмами, що уможлиблює якісну підготовку майбутніх виконавців-музикантів до роботи на концертних майданчиках міжнародного рівня. Перед студентами стоїть завдання не тільки отримати якісну

індивідуальну підготовку, але й розвинути уявлення про закономірності й тенденції розвитку світового музичного мистецтва. Від класичної до сучасної музики, від сольного до колективного виконавства, навчання охоплює всі стилі та жанри музики. Випускники консерваторії не лише виступають як солісти в оркестрових колективах та ансамблях у Нідерландах, а також працюють за кордоном, працюють педагогами, програмістами, організаторами культурно-мистецьких заходів тощо.

Студенти, які виявили бажання спеціалізуватися на практиці концертного виконавства, також знаходять ідеальне середовище для навчання в консерваторії. Кафедра старовинної музики пропонує програми денного навчання на різних музичних інструментах, а також варіативні дисципліни для студентів, які спеціалізуються на вивченні класичного репертуару. Вартісним є те, що в репертуарі кожного студента містяться твори композиторів різних епох і стилів музики.

Факультет диригування та композиції пропонує високо-професійне та орієнтоване на практику навчання для тих, хто хоче розвиватися як композитор або навчатися як диригент. Відділ композиції, який очолює лауреат міжнародних конкурсів і композитор Віллем Йетс перетворився на лідера нідерландської професійної музики. У творчих проєктах беруть участь такі ансамблі, як ASKO|Schönberg і Nieuw Ensemble. Студенти, які навчаються композиції, можуть розучувати і виконувати свої твори на New Music Arena та в Score Collective, в ансамблі нової музики Амстердамської консерваторії. Композитори-випускники презентують свої твори на щорічному фестивалі композиторів на різних концертних майданчиках Амстердама.

Факультет старовинної музики Амстердамської консерваторії відіграє важливу роль у становленні музикантів-виконавців на міжнародному рівні. Програми навчальних дисциплін спрямовані на професійну підготовку виконавців музичних творів різних епох і стилів. Професорсько-викладацький склад стимулює розвиток творчих здібностей майбутніх виконавців-музикантів і співпрацює з іншими відділеннями консерваторії. З першого року

навчання студенти грають у камерному оркестрі. Відділ старовинної музики підтримує тісні контакти з Оркестром XVIII ст. Студенти, які беруть участь у Бароковому оркестрі Sweelinck виступають з концертами в церквах і концертних залах Амстердама, Утрехті, Лейдені та Алкмарі.

Факультет джазу Амстердамської консерваторії охоплює навчанням біля чотирьох сотен студентів із більш ніж п'ятдесяти країн світу. Кафедра джазу пропонує одну з найбільш перспективних, ефективних і цілеспрямованих навчальних програм у Європі. У нормативно-варіативному блоці освітньої програми представлені дисципліни, що охоплюють усі важливі компоненти професійної підготовки майбутніх музикантів-виконавців джазової музики. Студенти знаходяться у творчому освітньому середовищі, яке надихає їх слухати один одного, мотивує на розвиток індивідуальних здібностей, середовище, яке стимулює на створення музики, розвиток композиторських компетентностей, змушує повноцінно розвиватися як інструменталістам, так і композиторам та керівникам творчих колективів.

Зауважемо, що до професорсько-викладацького складу кафедри входять всесвітньо відомі виконавці сучасної джазової музики, які забезпечують високий рівень виконавської майстерності майбутніх фахівців. А завдяки мобільності й міжнародним творчим програмам студенти можуть отримати досвід спілкування з найвідомішими музичними академіями світу в Нью-Йорку, Лос-Анджелесі, Маямі та великих європейських центрах.

Вартісним є те, що відділення джазу співпрацює з багатьма мистецькими закладами та організаторами фестивального руху в країні та за кордоном. Таким чином, студенти можуть реалізовувати себе на сцені та вибудовувати свою музичну кар'єру в межах консерваторії.

Навчальна частина консерваторії розробила спеціальну програму співпраці «Artist in Residence» з провідними музикантами, які розвивають і зміцнюють авторитет джазового жанру. Кожен студент має індивідуальні заняття і можливість

творчо співпрацювати з такими музикантами, як Терелл Стаффорд, Джон Клейтон, Пітер Бернштейн і Алекс Сіп'ягін. Протягом навчального року студенти також беруть участь в творчих проєктах, майстер-класах, концертах, конкурсах та співпрацюють з іншими закладами мистецького спрямування [1].

Відділ джазової музики Амстердамської консерваторії творчо співпрацює та має програми співпраці, зокрема, з Манхеттенською школою музики, Академією музики Нью-Йорку, консерваторіями Англії, Бостона, Frost School of Music, University of Miami, Університетом Південної Каліфорнії, Школами музики Торнтон та Лос-Анджелес, Новою школою джазу у Нью-Йоркі, Університетом Темпла у Філадельфії та Школою музики Сан-Паулу.

Професорсько-викладацький склад *кафедри вокалу* розвиває і виховує студентів як професійних вокалістів, які можуть реалізовувати свої професійні якості в усіх сферах музичної творчості, як на сцені, так і в педагогічній діяльності. З цією метою студенти повинні набути навичок інтерпретації та імпровізації в різних джазових стилях, а також у їх застосуванні в класичній музиці, рок, ф'южн, поп і латинській (бразильській) музиці. Широкий вибір фахових дисциплін та майстерність викладачів сприяють розвитку вокальних здібностей та сценічних навичок. Студентам також пропонуються індивідуальні заняття з постійно запрошеними викладачами та майстер-класи Курта Еллінга, Пітера Елдріджа, Ненсі Марано, Гретхен Парлато, Бекки Стівенс та інших [2].

Кожен студент має двох основних викладачів-предметників, один з яких працює над розвитком вокальної техніки і один над художнім виконанням. Разом вони відповідають за кінцевий результат підготовки студента. Студенти можуть навчатися у кількох учителів протягом чотирьох років навчання.

Факультет підготовки вчителів музики – це структурний підрозділ Амстердамської консерваторії, де готують студентів до різних видів музичної діяльності, і в першу чергу як вчителів музики. Молодь вивчає теорію та історію музики, основи композиції, диригування та опановує гру на музичних

інструментах. Студенти можуть проявити свої здібності і набувати фахові компетентності в різних жанрах музики, випробовувати себе в різних стилях: джаз, поп музика, класична та сучасна музика.

Студенти вивчають музичну педагогіку, теорію та методику музичного виховання, музично-теоретичні дисципліни, а саме: теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, беруть участь в інструментальних колективах різних за складом та жанровим спрямуванням. Чільне місце в професійній підготовці майбутніх учителів музики займає практика роботи з хоровими та оркестровими колективами, а також практика навчання дітей гри на музичних інструментах та проведення уроків музики.

Навчальна програма з підготовки вчителів музики передбачає один раз на тиждень основний музичний інструмент, вивчення світової музики протягом чотирьох років навчання, підготовка і захист власного дипломного проєкту з музичного виховання, можливість проходити стажування за кордоном, гру в оркестровому колективі та участь в хоровому колективі, творчий проєкт з хореографами. Студентам, які навчаються сценічному мистецтву та образотворчому мистецтву пропонується практико-орієнтована програма для фортепіано, естради, аранжування.

Вибіркові дисципліни спрямовані на поглиблення знань, вмій і навичок в галузі музичного мистецтва та музичної педагогіки, розвиток навичок концертно-сценічного виступу в жанрах класичної, джазової та поп-музики, формування художньо-естетичних смаків і розширення музичного світогляду завдяки відвідуванню концертних залів і участі у культурно-мистецькому житті Амстердама.

Після завершення навчання і отримання диплому випускники можуть працювати як вчителі першого ступеня музичного виховання у початковій, середній та вищій школі, у музичних школах та у сферах соціальної роботи, де музика відіграє важливу роль у становленні майбутнього громадянина Нідерландів. Багато випускників консерваторії проводять семінари, створюють власні творчі проєкти, керують хоровими і оркестровими колективами,

працюють організаторами культурних заходів для молоді та мешканців міста.

Симфонічний оркестр Амстердамської консерваторії дає концерти у великих залах, таких як Muziekgebouw в Амстердамі, TivoliVredenburg в Утрехті, Stadsgehoorzaal Leiden та Muziekgebouw Eindhoven. Оркестр також виступає на спеціальних культурно-мистецьких заходах, таких як Бієнале віолончелі та Конкурсі піаністів YPF. Симфонічний оркестр є лабораторією для проходження студентами не тільки виконавської практики, а також практики роботи над різноманітним і складним репертуаром під керівництвом відомих диригентів.

Гаазька консерваторія, Королівська консерваторія (нід. *Koninklijk Conservatorium Den Haag*) – це нідерландська консерваторія розташована в Гаазі та заснована у 1826 році указом короля Віллема I. Консерваторія Гааги вважається одним з основних світових центрів навчання виконавському мистецтву. Професорсько-викладацький склад консерваторії допомагає студентам розвивати художні та творчі здібності на самому високому рівні. Їх готують до кар'єри виконавців, які здібні працювати у вимогливому та постійно мінливому професійному середовищі та можуть знайти своє місце у суспільстві.

Королівська консерваторія має амбітну мету: підготувати митців завтрашнього дня. Першим кроком навчання є розвиток індивідуальних музичних здібностей кожного студента. Ґрунтовна професійна підготовка випускників консерваторії дозволяє активно працювати у професійному середовищі. Міжнародні проєкти та участь у фестивалях і конкурсах забезпечують професійне становлення як музикантів-виконавців так і педагогів-музикантів.

Магістерську навчальну програму укладено на основі програми бакалавра. Мета магістерського навчання полягає в тому, щоб дати можливість студентам-магістрам інтегруватися в професійне середовище. Ця інтеграція досягається двома способами:

1. Професійна інтеграція у формі магістерського проєкту, який призначений для сприяння саморефлексії та сприяє творчому розвитку музиканта-виконавця.

2. Професійна інтеграція за допомогою інтегрованої програми спільно з міжнародними партнерами.

Навчальна програма магістра музики охоплює три напрями діяльності: індивідуальний творчий розвиток, науково-дослідна діяльність та професійно-виконавська інтеграція у міжнародне мистецьке середовище. Окрім індивідуального творчого розвитку на заняттях інструментальної підготовки, заняттях вокалом, композицією та диригуванням, студенти під орудою наукового керівника готують магістерські роботи, а також співпрацюють з керівниками хорових та оркестрових колективів з інтеграції у професійну діяльність.

Чільне місце в професійній підготовці музикантів-виконавців займають їх власні творчі проєкти, що поєднують презентацію рівня виконавської майстерності, науково-пошукову діяльність та інтеграцію в міжнародні мистецькі проєкти. Це надає можливість студентам експериментувати в процесі виконавської практики під час навчання. Відповідно, студенти можуть відразу застосувати нові ідеї і здійснювати будь-які культурно-мистецькі проєкти спрямовані на формування професійної майстерності і практики сценічно-концертного виконавства [3].

Роттердамская консерватория (нидерл. *Rotterdams Conservatorium*) – це вищий музичний навчальний заклад, що знаходиться у Роттердамі. Її історія починається з 1930 року, коли відбулося об'єднання музичних ліцеїв Роттердама в один мистецький заклад. Консерваторія перетворилася на один з найбільших закладів у Нідерландах, де одні студенти проходять професійну підготовку (Higher Vocational Education – HBO), а інші навчаються на підготовчому відділенні. На світовій арені консерваторія відома як центр підготовки музикантів-виконавців на зразках «музики народів світу».

Роттердамська консерваторія пропонує найвищу якість широкого спектру навчальних програм, а саме: класична музика,

джаз/ф'южн, латиноамериканський, джаз/бразильський, аргентинське танго, фламенко, індійська музика, турецька музика, поп, композиція/аранжування, музичне виробництво, музичний театр та музична педагогіка. У консерваторії працюють високомотивовані та віддані своїй справі викладачі, які користуються міжнародною репутацією у галузі музичного мистецтва.

Протягом тривалого часу Роттердамська консерваторія користується чудовою репутацією як у Нідерландах, так і за кордоном. Своєю доброю назвою консерваторія завдячує високій якості, яку вона пропонує в широкому діапазоні предметів, пристосованих до вимог міжнародної професійної практики. Це дає студентам можливість познайомитися з різними стилями музики, зі студентами з усіх континентів і викладачами, які користуються міжнародною популярністю.

Професорсько-викладацький склад консерваторії ділиться досвідом, знаннями та майстерністю зі студентами, передає досвід і традиції сценічно-виконавської майстерності.

Відділ класичної музики. Навчальна програма з класичної музики передбачає наступну мету: професійний розвиток, музично-творчий розвиток, гра в ансамблі, участь у наукових дослідженнях, виконавський простір і творча мобільність. Перший рік навчання зосереджується на розвитку художньо-творчих здібностей і технічних навичок. Студенти беруть участь в ансамблях, оркестрових або хорових колективах, вивчають гармонію, аналіз музичних форм, контрапункт та історію музики.

В залежності від фахового спрямування студенти опановують навичками вокалу, гри на флейті, гобої, кларнеті, фаготі, валторні, трубі, тромбоні, тубі, перкусії, скрипці, альту, віолончелі, контрабасі, арфі, фортепіано, органі (включаючи церковну музику), вивчають композицію та режисуру (оркестр, духовий оркестр, хор) [4].

Після отримання рівня бакалавра випускники працюють у мистецьких закладах, починаючи від симфонічного оркестру до концертмейстера та від опери до духового оркестру. Багато з них

поєднують роботу музикантів-виконавців з роботою вчителів музики, у приватних музичних та державних музичних школах.

Фортепіанний відділ Роттердамської консерваторії. Окрім індивідуальних занять з фортепіано та основних предметів зі студентами проводяться групові заняття. Щоб забезпечити глибокі знання до консерваторії запрошуються всесвітньовідомі піаністи-виконавці та педагоги. Студенти залучаються до динамічної траєкторії навчання, яка включає лекції, проекти та семінари. Навчальним планом передбачено значну кількість годин для ознайомлення з імпровізацією, читанням з аркуша і транспонуванням. Заняття проводяться на концертних роялях Steinway. Рояль Spirio дозволяє сучасним способом записувати власну гру та відтворювати її.

Важливою дисципліною у навчанні є гра в ансамблі. Починаючи з першого курсу студенти акомпанують вокалістам. На другому курсі молодь залучається до участі у камерних ансамблях різного складу.

Дворічна магістерська програма зосереджена на подальшому розвитку навичок гри на фортепіано, формуванні сценічно-виконавської майстерності, розширенню репертуару. Магістерськими програмами передбачено навчання за напрямками: камерна музика, джазове виконання, композиція.

Магістри музики навчаються за трьома профілями: виконавець (для музикантів-виконавців), композиція (для композиторів) і музиканти-педагоги. Усі профілі можуть бути реалізовані в рамках різних відділів: класичної музики, джазу, поп-музики та світової музики.

У кінці першого року навчання музиканти-виконавці повинні скласти іспит у формі звітнього концерту. Наприкінці другого року навчання студенти демонструють на публічному виступі свою артистичну майстерність і техніку володіння інструментом. Композитори презентують нові твори написані за період навчання на першому курсі. До того ж студенти беруть участь у фестивалях і конкурсах, де знайомлять слухачів зі своїми творчими досягненнями.

Магістранти беруть участь у різноманітних творчих проєктах, виступають у складі ансамблів, хорових та оркестрових колективах. Студенти, які навчаються на композиторському відділенні розучують і виконують свої твори з камерними ансамблями однокурсників. Усі ці заходи студенти планують самостійно, а в кінці навчального року представляють портфоліо, де презентують культурно-мистецькі досягнення, у яких брали участь.

Струнно-смичковий відділ Роттердамської консерваторії. Уроки гри на скрипці є основою творчого розвитку кожного студента. Щотижневі індивідуальні заняття поєднуються з груповими заняттями та майстер-класами відомих скрипалів та педагогів-виконавців. Протягом навчального року студенти отримують досвід гри у камерному ансамблі та симфонічному оркестрі, беруть участь у проєктах сучасної музики, танго, джазу та світової музики. Двічі на рік беруть участь у так званому «*Тижні проєктів*». Це особливий тиждень, на якому студентам пропонуються лекції про виготовлення струнно-смичкових інструментів у різні історичні періоди, семінар зі створення власної каденції та майстер-класи з всесвітньо відомими викладачами.

Важливе місце у навчальному плані займає камерна музика. Участь у камерних ансамблях покращує навички слуху, допомагає удосконалити інструментальну техніку та покращує музично-теоретичну підготовку. Гра у камерних ансамблях є базовим предметом навчального плану бакалаврату. Студенти беруть участь у різних за складом камерних ансамблях, а також мають можливість створити свій власний ансамбль. Це створює міцну основу для того, щоб навчати інших і, зрештою, стати вчителем самому собі.

Участь в оркестровому колективі дозволяє набути досвід та практику виконання оркестрових партій. Набуття досвіду спільної гри в різних колективах є важливою навичкою для скрипалів і виконавців на струнно-смичкових інструментах.

Відділ духових інструментів – це творча атмосфера, колегіальність і колективний дух. На групових заняттях, грі в

ансамблі, концертах, конкурсних прослуховуваннях, корпоративних вечірках та інших проєктах викладацький склад намагається створити теплу та безпечну атмосферу, щоб кожен відчував себе в безпеці, розвиваючи свій потенціал. В процесі навчання гри на дерев'яних духових інструментах, а саме: флейті, кларнеті, гобої, фаготі, саксофоні, мідних духових інструментах – трубі, тромбоні, бас-тромбоні, тубі, професорсько-викладацький склад намагається керуватися трьома основними цінностями: досконалість, артистизм та індивідуальність.

Окрім індивідуальних занять студенти відвідують групові заняття, на яких відшліфовуються фрагменти ансамблевого репертуару та ведеться робота над оркестровими партіями, відпрацьовуються технічні аспекти, дихання, важливі фрагменти ансамблевого репертуару та оркестрові уривки. Викладачі консерваторії організовують майстер-класи з імпровізації та уроки подолання технічних труднощів та оркестрових пасажів в класі ансамблю.

У такому тлі досконалість передбачає дисциплінованість та наполегливість у навчанні, досягнення майстерності у оволодінні інструментом. Все це можливо завдяки міцній технічній базі, грою вправ, гам та етюдів. Технічна досконалість не є самоціллю, це лише засіб, який служить майстерності. Студенти опановують гру на музичному інструменті, висловлюють свої почуття до різних творів музичного мистецтва. А міцна основа дає простір для художнього самовиявлення, уяви та творчості, розвитку індивідуальності та таланту.

Що стосується індивідуальності, то викладачі заохочують студентів розвивати власні творчі здібності і талант, проявляти самоініціативу в опануванні технічними можливостями інструменту. Професорсько-викладацький склад фахових кафедр допомагає студентам стати гнучкими музикантами, які зможуть знайти місце в професійній сфері. А майбутнє професії полягає в поєднанні технічної досконалості, артистизму, майстерності та менеджменту [4].

Навчальний план *джазового відділення* Роттердамської консерваторії та навчальна програма з бакалаврату розраховані на

підготовку джазових музикантів з добре розвиненими технічними здібностями та опанування навичками гри на тому чи тому музичному інструменті. Головна мета фахової підготовки – накопичення джазових традицій та розвиток навичок імпровізації.

Слушно зазначити, що Jazz – це більше, ніж звичайні заняття: тут є багато можливостей для експериментів. Є багато можливостей для переходу до поп-музики, світової музики, класичної музики, музичного театру, танців, цирку та освіти. На джазовому відділенні студенти мають можливість поєднати різні форми мистецтва. Джазовий фестиваль Північного моря, InJazz і Festival Jazz International пропонують джазовій сцені Роттердама багато інновацій. Щоб набути сценічного досвіду, щоденні джем-сейшнни проводяться в Dizzy, BIRD або Stadsbrasserie de Doelen.

Окрім занять з основних дисциплін студенти вивчають ритміку, сольфеджію, хорове сольфеджію, фортепіано, гармонію, звукозапис, історію світової музики та історію нідерландської музики, беруть участь у різних за складом ансамблях, працюють над студійним проектом [4].

Слід зауважити, що Роттердамська консерваторія має партнерські відносини з відомими іноземними установами, такими як Національна вища музична консерваторія в Ліоні, Академія Сібеліуса в Гельсінкі, Центр фламенко Пако Пенья в Кордові, Університет Нового Орлеана, Національний центр виконавських мистецтв у Бомбеї та Instituto Cubano de la Música в Гавані.

Утрехтська консерваторія (*Utrechts Conservatorium, HKU Utrechts*) – це консерваторія в Утрехті, Нідерланди, яка є частиною *Утрехтської школи мистецтв* (HKU). Консерваторія була відкрита у 1875 році і є одним із найстаріших професійних музичних навчальних закладів Нідерландів. З 1971 року консерваторія розташована в колишньому концертному залі *Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen* (Будівля мистецтв і науки) і в колишній лікарні *St. Joannes de Deo*, обидва на одній вулиці. Крім цих двох будівель, *Nederlandse Beiaardschool* (голландська школа карильйонів), розташована в Амерсфорті, також є частиною школи. Утрехтська консерваторія об'єдналася в 1987 році зі Школою Карильйон і Нідерландським інститутом

церковної музики (факультет музики Утрехтської школи мистецтв) [7].

Консерваторія має шість напрямків навчання:

- Бакалавр музики в галузі джазу та поп-музики
- Бакалавр класичної музики
- Історична вистава
- Карильйон
- Бакалавр музики в галузі освіти
- Музикант-виконавець (експериментальна програма).

Програма бакалаврату має найвищий рейтинг за голландським «Keuzegids» 2024. Студенти, які навчаються на бакалавраті самостійно вибирають дисципліни навчального плану, вивчають історію світової музики від Ренесансу до Романтизму. Обов'язковим є участь у творчих проєктах, наприклад концертах для скрипки та клавесина. Тут студенти самостійно підбирають репертуар, до якого входять композитори різних країн, починаючи з XVII століття і до середини XVIII століття, програмуючи найважливіші стилі барокової музики.

Слід відразу визнати, що після закінчення навчання вони отримують ступінь бакалавра музики і можуть працювати в ансамблі чи бароковому оркестрі, виступати як солісти, працювати викладачами музики, організаторами соціокультурної діяльності або музичними керівниками в закладах мистецького спрямування.

Слід зауважити, що магістерська програма розрахована на виховання професійного музиканта з сильною ідентичністю. Студенти ґрунтовно займаються опануванням основних предметів навчального плану, займаються науково-дослідною роботою, а також проходять стажування. Дисципліни навчального плану узгоджує викладач з основного музичного інструменту відповідно до власних амбіцій кожного студента. Це може бути участь в ансамблі, участь в оркестрі або хорі, концертно-сценічні виступи, світова музична культура, імпровізація, композиція. Студенти можуть також відвідувати курси на інших відділах НКУ (наприклад, музика і менеджмент, музика і комп'ютерні технології) або навіть в іншому навчальному закладі. Окрім того,

студенти отримують рекомендацію викладача основного музичного інструменту на право роботи у тому чи тому ансамблі, оркестровому чи хоровому колективі.

Хілверсюмська консерваторія (нидерл. *Hilversums Conservatorium*) – нідерландський вищий музичний навчальний заклад, що діяв у Хілверсюмі у 1962-1994 роках. Початковою назвою консерваторії були Об'єднані музичні ліцеї (нидерл. *Verenigde Muzieklycea*). Відтак, консерваторія виникла в результаті об'єднання двох приватних музичних шкіл: Музичного інституту Андріссена на чолі з Томом Андріссеном та Антоном ван дер Хорстом та приватної музичної школи. Новий навчальний заклад отримав муніципальне фінансування і до 1968 року розділювався на два відділення: аматорське і професійне, керував консерваторією композитор Герріт де Марез Ойєнс. У 1979 році його змінив органіст Мартін Каммінга [8].

Таким чином, професійна підготовка музикантів-виконавців та педагогів-музикантів у вищих навчальних закладах музичного спрямування Нідерландів здійснюється відповідно до освітніх програм, якими передбачено розвиток творчих здібностей кожного студента, формування професійних компетентностей, розвиток навичок роботи в колективі (ансамблі, оркестрі, хорі), участі в міжнародних проєктах, мобільності в освітній і концертно-виконавській діяльності, працевлаштуванню в високопрофесійних колективах європейського рівня.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Амстердамська консерваторія. Нідерланди. URL: <https://www.conservatoriumvanamsterdam.nl/over/geschiedenis/>
2. Амстердамська консерваторія. Нідерланди. URL: <https://www.conservatoriumvanamsterdam.nl/studie/docent-muziek/bachelor/academy-for-musicology-and-musicianship-amsterdam/>
3. Гаазька консерваторія. URL: <https://www.koncon.nl/storage/documents/230905-employability-statement.pdf>
4. Роттердамська консерваторія. URL: <https://www.codarts.nl/en/education/bachelors/classical-music/main-subjects/violin/>

5. Роттердамська консерваторія. URL: <https://www.codarts.nl/en/education/bachelors/jazz/study-programme/>
6. Роттердамська консерваторія. URL: <https://www.codarts.nl/en/education/bachelors/classical-music/main-subjects/brass-instruments/>
7. Утрехтська консерваторія. URL: <https://www.hku.nl/en/study-at-hku/utrechts-conservatorium/master-of-music#the-study>
8. Onderwijs in Hilversum: van Dorpsschool tot Media Academie. Hilversum: Uitgeverij Verloren, 2005. P. 74-76.

1.16. НІМЕЧЧИНА (ФЕДЕРАТИВНА РЕСПУБЛІКА НІМЕЧЧИНА)

Федеративна Республіка Німеччина, (нім. Bundesrepublik Deutschland (BRD)) – держава у центрі Європи, яка є однією з держав-засновниць Євросоюзу. Наука та дослідження в Німеччині мають давні традиції. На сьогодні в країні існує понад 300 вищих навчальних закладів. Найстаріші й найпрестижніші – Гейдельберзький університет, Лейпцизький університет, Гумбольдтський університет, Університет Фрайбурга, Мюнхенський університет, Тюбінгенський університет, Університет Галле Віттенберг, Марбурзький університет. Офіційне об'єднання дев'яти найбільших технічних університетів країни має назву TU 9.

Від часів реформатора вищої освіти Вільгельма фон Гумбольдта (1767–1835 р.) у німецьких університетах діє принцип «єдності досліджень та навчання». Таким чином, вони є не лише закладами з надання освіти, а й осередками проведення прикладних та незалежних фундаментальних наукових досліджень. Це вимагає від студентів участі у серйозній науковій діяльності й обумовлює триваліший час навчання, ніж в багатьох інших країнах.

Завдяки широкому вибору предметів в межах кожного факультету в німецьких університетах можливе міждисциплінарне навчання. Багато вишів мають великі бібліотеки та архіви, що допомагають при навчанні та здійсненні досліджень.

Після завершення навчання в Німеччині випускники отримують диплом (diplom) чи ступінь магістра (magister artium). Альтернативний варіант – це скласти наприкінці навчання державний іспит (staatsexamen), а після цього написати й захистити кандидатську дисертацію (promotion) й отримати ступінь кандидата наук (doktorgrad). Університети також мають право надавати ступінь доктора наук та кваліфікацію викладача вищого навчального закладу. Новий рамковий закон про вищі навчальні заклади запровадив ступені «bachelor» та «master», що

визнаються в усьому світі. Нині дедалі більше університетів користуються цією можливістю.

Отриманням диплому (diplom) завершується навчання на програмах з природничих, інженерних, більшості соціальних та економічних наук. Останньою стадією навчання є написання дипломної роботи й складання певних усних та письмових іспитів. Отримання диплому є свідченням кваліфікації та надає гарні можливості для здобуття роботи в галузях економіки або промисловості.

Після проходження курсу гуманітарних або деяких соціальних наук студенти отримують ступінь магістра (magister artium). На відміну від дипломного, магістерський іспит складається з двох профільних предметів або з одного профільного та двох непрофільних. Порядок складання є різним залежно від спеціальності та університету. Однак до складу магістерського іспиту обов'язково входить письмова наукова робота та усні іспити.

Державний іспит складають з тих предметів, вивчення яких дає можливість німецьким випускникам працювати в державних установах ФРН (вчителем, суддею тощо) або в установах, що контролюються державою (лікарі, юристи, аптекарі). Держава або окремі федеральні землі визначають порядок складання іспиту.

Можна захистити кандидатську дисертацію (promotion) з усіх предметів, що пропонуються німецькими університетами. Передумовою для цього є гарні оцінки у дипломі. Для захисту кандидатської дисертації можуть бути визнані й іноземні дипломи. Цінною можливістю для обміну знаннями та досвідом є колоквиуми для аспірантів, що їх часто пропонують виші. Для отримання ступеню кандидата наук, окрім захисту письмової дисертації складають усний іспит з профільного предмету, а також з непрофільних [19, с. 53].

У Німеччині діє розгалужена система підготовки спеціалістів для різних галузей музичної культури, яка активно підтримується державою та громадськими організаціями. Підготовка студентів до музичного виконавства відбувається у дванадцятьох Вищих

музичних школах, інститутах та академіях (Берлін, Лейпциг, Веймар, Дрезден), а саме:

- Берлінський університет мистецтв
- Веймарська вища школа музики імені Ференса Ліста
- Гамбургська вища школа музики і театру
- Дрезденська Вища школа музики імені Карла Марії фон Вебера
- Кельнська вища школа музики
- Консерваторія Кліндворта-Шарвенка
- Консерваторія Штерна
- Штутгартська вища школа музики і театру
- Лейпцизька вища школа музики і театру імені Фелікса Мендельсона
- Мюнхенська вища школа музики і театру
- Франбурзька вища школа музики
- Хонер-консерваторія
- Вищій школі музичного і образотворчого мистецтва у Зальцбурзі «Моцартеум»
- Федеральній академії музичної освіти молоді у Троссінгені
- Академії художньої освіти і виховання комунікативними засобами у Реймшейді.

Структура мистецьких закладів вищої освіти Німеччини містить наступні академічні ступені, як-от: бакалавр (бакалавр музики – Bachelor of Music, бакалавр мистецтв – Bachelor of Arts, бакалавр наук – Bachelor of Science) та магістр (магістр музики – Master of Music, магістр мистецтв – Master of Arts, магістр наук – Master of Science), дипломований спеціаліст (дипломований музикант – Diplom-Musiker, дипломований вчитель музики – Diplom-Musiklehrer тощо), доктор філософії (Doktor der Philosophie).

Після закінчення вищої музичної школи та університету мистецтв за спеціальністю інструменталіст, вокаліст, композитор та диригент, випускники мають право в межах післядипломної освіти підвищити свій професійний рівень у соло-класі (Soloklass) протягом чотирьох семестрів з отриманням диплома концертного

соліста (Diplom-Konzertsolist), диригента (Diplom-Dirigent), композитора (Diplom-Komponist) або церковного музиканта (Diplom-Kirchenmusiker).

Берлінський університет мистецтв (UdK *Universität der Künste Berlin*) заснований 1696 року є представником династії Гогенцоллернів Королем Пруссії Фрідріхом I і вважається одним із потужних мистецьких закладів Європи, що поєднує всі дисципліни мистецтва та пов'язаних з ними наук. Близько 4000 студентів навчаються на чотирьох факультетах образотворчого мистецтва, дизайну, музики та виконавського мистецтва, а також у Берлінському коледжі кар'єри на більш ніж 80 курсах наукової підготовки та художньої освіти, підвищення кваліфікації [1].

Доречно наголосити, що 1888 року при навчальному закладі було створено Товариство старовинної музики та засновано Музей музичних інструментів, які фінансувалися родиною пруських імператорів. 1902 року було придбано колекцію музичних інструментів Сезара Снука, котра нараховувала одну тисячу сто сорок п'ять зразків. 1912 року Ванда Ландовська заснувала у навчальному закладі клас гри на клавесині. 1966 року до навчального закладу приєднали Консерваторію Штерна та Школу драматичного мистецтва. 1974 року до її складу передали Вищу школу образотворчого мистецтва і заклад отримав назву – Берлінський університет мистецтв.

Берлінський університет мистецтв відомий як один з найпотужніших та найбільш диверсифікованих університетів мистецтв у світі. У ньому є чотири коледжі, що спеціалізуються на образотворчому мистецтві, архітектурі, медіа та дизайні, музиці та виконавському мистецтві, в яких навчається близько 3500 студентів. Таким чином, UdK є одним із трьох університетів Німеччини, які об'єднують факультети мистецтва та музики в одній установі. Викладання, що пропонується у чотирьох коледжах, охоплює весь спектр мистецтва та пов'язаних з ним академічних досліджень на більш ніж 40 курсах. Маючи право присуджувати докторські та постдокторські ступені, Берлінський університет мистецтв також є одним із небагатьох художніх коледжів Німеччини зі статусом університету [1].

Слід зауважити, що видатні професори та студенти у всіх його коледжах, а також неухильний розвиток концепцій навчання публічно визначили університет як високий стандарт художньої та мистецтвознавчої освіти. Майже всі навчальні курси у Берлінському університеті мистецтв є частиною багатовікової традиції. Таким чином, Берлінський університет мистецтв дає своїм студентам можливість досліджувати та експериментувати з іншими формами мистецтва, щоб розпізнавати та розширювати межі своєї власної дисципліни.

На *музичному факультеті* навчається 975 студентів, з яких 406 студентів приїхали з-за кордону (станом на травень 2017 р.) [2]. Спектр художньої підготовки включає старовинну музику, а також класико-романтичний репертуар, нову і сучасну музику, різноманітні форми популярної музики, а також музику всіх епох і континентів. У галузі мистецтва Музичний факультет пропонує курси сольного співу, оркестрової та камерної музики, а також композиції. У художньо-педагогічній галузі це навчальні курси для підготовки вчителів інструментального виконавства та співу, а також вчителів загальноосвітніх шкіл. Крім того, існують спеціальні курси, такі як церковна музика та диригування, підготовка звукорежисерів та музикантів-виконавців. На музичному факультеті молоді готують та захищають кандидатські дисертації у галузі музикознавства та музичної освіти. Музичний факультет має вісім кафедр, розташованих у берлінському районі Шарлоттенбург-Вільмерсдорф [2].

У галузі образотворчого мистецтва університет відомий жорсткою конкуренцією, пов'язаною з відбором його студентів, і зростання кількості абітурієнтів у всьому світі за останні роки, що збільшилося через визначну роль Берліна в культурних інноваціях у всьому світі. До того ж Університет мистецтв публічно визнаний передовим у галузі образотворчого мистецтва, дизайну одягу, промислового дизайну та експериментального дизайну.

Веймарська вища школа музики імені Ференца Ліста (*Hochschule für Musik Franz Liszt Weimar*) – це вищий музичний навчальний заклад Німеччини, який було засновано 1835 року з ініціативи Ференца Ліста, котрий у ті часи працював у

Веймарі й наголошував на ідеї заснування музичної академії, де б готували висококваліфікованих інструменталістів, які могли б поповнити склад симфонічного оркестру для виконання і популяризації класичної та сучасної музики.

Варто зазначити, що за офіційними даними 24 червня 1872 року заклад було відкрито Карлом Мюллергартунгом, як Веймарська оркестрова школа (*Weimarer Orchester-Schule*). Це була перша музична школа у Німеччині, орієнтована не на сольне, а на оркестрове виконання. Основними дисциплінами, які входили до навчального плану музичної школи були: навчання гри на оркестрових інструментах, читання оркестрових партитур і диригування. Пізніше було відкрито вокальне відділення, де готували оперних співаків, а згодом здійснено набір студентів на композиторське відділення. 1930 року заклад отримав статус Вищої школи, а у 1956 році навчальний заклад став називатися Вищою школою музики імені Ференца Ліста [3].

У Веймарській вищій школі музики імені Ференца Ліста три факультета. Перший містить кафедри: гри на струнних інструментах і арфі; гри на духових і ударних інструментах; диригування і оперного виконавства; вокалу і музичного театру; гри на гітарі. Другий факультет об'єднує студентів, які навчаються на кафедрах: класичної музики; старовинної музики; сучасної музики і джазу. Третій факультет налічує кафедри: музичної освіти і музикознавства; музикознавства Веймар-Йена. На факультеті діє Державний музичний архів Тюрингії [3].

Слід зауважити, що кожного року у Вищій школі музики імені Ференца Ліста проходять заходи присвячені пам'ятним датам та визначним подіям у музичному житті країни. Так, 2022 року було започатковано та запроваджено проєкт співпраці TROPICALISZT, що поєднує фортепіанну музику з проєкціями на фестивалі FullDome. TROPICALISZT – це спільний проєкт Вищої школи музики Ф. Ліста у Веймарі та Університету Баухаус у Веймарі під керівництвом професора, доктора філософії Тьяго де Олівейра Пінто (голова ЮНЕСКО з транскультурних музичних досліджень) та професор Міккі Реманн (імерсивні медіа) [3].

Принагідно зазначимо, що це проєкт для виконавців і слухачів різних вікових категорій. TROPICALISZT представлений у вигляді мультимедійного концерту в Єнському планетарії з нагоди 150-річчя Музичного університету імені Ференца Ліста у Веймарі. Дванадцять піаністів виконували фортепіанні твори Ференца Ліста та Луї Моро Готшалка (1829-1869) на чотирьох роялях у супроводі спеціально створених 360-градусних повнокупольних проєкціях. На чотирьох роялях грали викладачі та студенти кафедр фортепіано, диригування та оперного супроводу Вищої школи музики імені Ференца Ліста. П'єси Ф. Ліста та Л. Готшалка були розписані студентами класу теорії музики професора Йорна Арнеке для імерсивного музичного театру TROPICALISZT. Прозвучали «Nuages gris», «En rêve» та «Love Dream No. 3» Ференца Ліста, а також «Souvenir de Havane», «Le Bananier» та «Tournament Galopp» Луї Моро Готшалка [3].

Започаткований Фестиваль FullDome запрошує медіа-художників, співробітників планетарію, візуалізаторів науки і музики, міждисциплінарних дослідників, віджеїв купола, виконавців 360°, творців просторового звуку та розробників імерсивних технологій з усього світу, щоб показати свої роботи та поділитися власними ідеями.

Гамбурзька вища школа музики і театру (HfMT Hochschule für Musik und Theater Hamburg) – консерваторія у Гамбурзі, яку було засновано у 1950 році, як Державну Вищу школу музики (*Staatliche Hochschule für Musik*). Першим її ректором став відомий композитор Філіпп Ярнах. У консерваторії викладали Дьордь Лігеті та Альфред Шнітке.

Студенти консерваторії навчаються за спеціальностями: гра на гітарі і арфі; ударні інструменти; струнні інструменти; клавішні інструменти; камерна музика; церковна музика; аранжування; вокал; хорове диригування; теорія музики; мультимедійна композиція; нові композиційні технології – КопеКо, джаз, Поп-курс Eventim.

У контексті освітніх програм деканати навчального закладу пропонують широкий спектр курсів у галузі музичного, технічного та теоретичного навчання. Освітньо-професійні

програми охоплюють понад 70 дисциплін, які надають можливість студентам вивчати історію музики починаючи від давнини і закінчуючи сучасністю, що забезпечує інтелектуально-художній та творчий розвиток кожного студента. Навчальними планами передбачено опанування навичками гри на музичних інструментах, гра в оркестрових колективах та камерних ансамблях, вивчення церковної музики та джазу, а також композиції, теорії музики та мультимедіа.

Вельми цінним є те, що освітній процес в консерваторії коригується чотирма деканатами. Перший деканат спеціалізуються на старовинній музиці, духових інструментах, камерній музиці, акомпанементі та струнних інструментах. Другий деканат – театральна підготовка та медіа-менеджмент, зв'язок з благодійністю ZWOELF, що стимулює трансдисциплінарну підготовку. Третій деканат відповідає за психолого-педагогічну та наукову підготовку студентів. Четвертий деканат відповідає за роботу викладачів та підготовку студентів з навчання гри на гітарі, арфі, ударних інструментах, джазової музики, церковної музики, духових інструментів, органу, фортепіано, композиції, мультимедіа, теорії музики та популярної музики. Основну увагу приділяють професійній підготовці і формуванню професійної компетентності, яка здійснюється на найвищому рівні відомими у світі педагогами і виконавцями [5].

Студіювання архівних документів доводить, що викладачами фахових кафедр укладено анотований каталог курсів. Так, наприклад, кафедра музичних досліджень та практики пропонує анотації до наступних курсів: інструментальна музика (всі ступені); джаз (всі ступені); КопеКо (магістри); диригування (бакалаври); диригування (магістри); диригування (концертний іспит); курс Eventim Pop (сертифікат); вокал (бакалаври); вокал (магістри); сольний спів (концертний іспит); джазова композиція (магістри); камерна музика (магістри); церковна музика (бакалавр); церковна музика (магістри); композиція (магістри); композиція/теорія музики (бакалаври); пісенна композиція (магістри); дизайн пісні/Global Art Song (концертний іспит); мультимедійна композиція (магістри); теорія музики (магістри) [6].

Слід відразу наголосити, що інструментальна підготовка за бакалаврським та магістерським рівнями здійснюється на інструментах: блокфлейта, поперечна флейта, клавесин, клавіорганум, фагот, флейта, гітара, арфа, хорн, ріг, кларнет, фортепіано, контрабас, гобой, орган, тромбон, ударні інструменти, барабани соло/перкусія, туба, віола, скрипка, віолончель.

У вищій школі музики і театру м. Гамбурга вдало поєднується практична підготовка студентів з науково-дослідною діяльністю з художнього виховання молоді. Відповідно до творчого проекту «Художня досконалість і соціальна відповідальність», одним із напрямків діяльності колективу викладачів і студентів Вищої школи музики і театру є організація масових заходів, яких нараховується понад 600 на рік [6]. Крім того, завжди були різні проєкти, які реалізуються у співпраці з культурними та освітніми установами. Це доповнює культурно-освітню діяльність і дозволяє переорієнтуватися на інноваційні формати сцени та співпраці у сфері передачі знань, умінь і навичок художньої і творчої діяльності.

Студенти HfMT також мають особливу зацікавленість у цьому проєкті. За підтримки «Кар'єрного центру» існує безліч нових можливостей для сценічних виступів, що надають важливий досвід для проєктування власної артистичної кар'єри.

Творча лабораторія «Кар'єрний центр» Вищої школи музики і театру ставить за мету – підтримати студентів та випускників проєктами, музичними форумами, фестивалями та конкурсами, пов'язаними з кар'єрою, для того щоб вони самостійно могли формувати себе як особистість. Художні проєкти забезпечуються концертами та виступами за межами університету, де студенти можуть розвинути та реалізувати свої власні творчі здібності. Кульмінацією науково-творчої діяльності лабораторії інноваційних концертних ідей є участь студентів у щорічному фестивалі.

Насамкінець у Вищій школі музики і театру молодь може продовжити навчання і отримати докторську ступень з філософії (Dr. phil.), в Hochschule für Musik und Theater можлива також ступінь доктора музикознавства (Dr. sc. mus.). Робота докторантури мотивує співробітників університету та студентів

підтримувати не лише виконавську, а й науково-дослідну діяльність та дослідницькі проєкти. Теми докторських досліджень та наукові керівники затверджуються на засіданні спеціалізованих рад.

Хонер-консерваторія (*Hohner-Konservatorium*) – спеціалізований музичний навчальний заклад з професійної підготовки акордеоністів, знаходиться в місті Троссінген. Заснована у 1934 році як *Троссінгенська школа гармоніки (Trossinger Harmonika-Fachschule)*, яка працює під патронатом фірми-виробника акордеонів Hohner.

На особливу увагу заслуговує те, що навчання в консерваторії здійснюється як на денній (три роки) так і на заочній (шість років) формах навчання. Після закінчення консерваторії випускники отримують диплом «Викладач акордеону з державним сертифікатом». До навчального плану Хонер-консерваторії, окрім основного музичного інструменту, входять курси: фортепіано і диригування, аранжування й оркестровки, історії музики, музичного аналізу, музичної педагогіки і т. д. [20]. Крім того, пропонуються вибіркові курси. Так, наприклад, сертифікований курс «Акордеон у джазі і поп-музиці». При консерваторії діє оркестр і джаз-банд. Студенти беруть участь в концертних заходах, міжнародних фестивалях і конкурсах акордеоністів. Оркестр акордеоністів бере участь у концертних заходах, які проходять в церкві Мартина Лютера в Троссінгені.

З огляду на сказане варто зазначити, що після закінчення консерваторії випускники можуть працювати вчителями музики, керівниками оркестрових колективів, ансамблів акордеоністів, викладачами гри на акордеоні в музичній школі, директорами музичних шкіл.

Дрезденська Вища школа музики імені Карла Марії фон Вебер (*Hochschule für Musik Carl Maria von Weber Dresden*) увійшла в історію музичної освіти як німецька консерваторія. Історія заснування закладу почалася з 1856 року, коли німецьким скрипалем і педагогом Фрідріхом Трестлером було відкрито перший навчальний заклад, де готували виконавців-музикантів та педагогів-музикантів для закладів освіти різних рівнів. 1859 року

консерваторія перейшла у власність Фрідріха Пудора, який успішно керував нею майже три десятки років і досяг присвоєння їй 1881 року звання Королівської.

1887 року консерваторію очолив син Пудора Генріх, проте його позиція, що полягала в опорі виключно на німецьку музику, зустріла різкий опір музичної громадськості й 1890 року він передав заклад піаністу, хоровому диригенту і професору консерваторії Ойгену Кранцу (1844–1898 рр.), який плідно керував консерваторією, довівши 1895 року чисельність студентів до 1000 чоловік, а чисельність викладацького складу до 100 спеціалістів. 1898 року після смерті О. Кранца консерваторією, відомою як консерваторія Кранца (Krantzsches Konservatorium) керував його старший син Йоганнес Кранц (1870–1932 рр.) за підтримки свого брата Курта Кранца (1874–1942 рр.) і диригента Курта Хьофеля.

Утім, після смерті І. Кранца консерваторія перейшла у власність держави. Музичним керівником консерваторії на початку 1920-х років був віолончеліст і педагог Георг Вілле (1869–1958 рр.), потім у 1924–1933 роках німецький композитор, музичний критик і педагог, гобоїст, диригент та хормейстер Пауль Бютнер (1870–1943 рр.), а останніми роками – диригент і педагог Вальтер Майєр-Гізов (1899–1972 рр.). Кінець консерваторії І. Кранца поклато бомбардування Дрездена наприкінці Другої світової війни [7].

У другій половині ХХ століття відбулося відродження Дрезденської Вищої школи музики імені Карла Марії фон Вебер. 1952 року заклад почав роботу як державний вищий навчальний заклад, а 1959 року отримав ім'я німецького композитора, диригента, педагога, музичного письменника, основоположника романтичної опери Карла Марії фон Вебер (1786–1826 рр.). 1993 року на базі консерваторії утворено Інститут музикознавства, до складу якого увійшов архів німецького композитора, капелмейстера, органіста та педагога Генріха Шютца (1585–1672 рр.), який заснував п'ятьма роками раніше музикознавець Вольфрам Штойде (1931–2006 рр.) [7].

Слід зауважити, що Дрезденська Вища школа музики імені Карла Марії фон Вебер є центром музичної культури Європейського Союзу, де успішно інтегрується мистецтво, наука та музично-педагогічна підготовка майбутніх фахівців галузі культури і освіти. Традиції та новаторство, свобода у проведенні наукових досліджень є частиною повсякденного університетського життя. Дрезденська Вища школа музики відома у всьому світі своїм надзвичайно широким спектром можливостей для навчання та участі студентів у концертно-виконавських заходах, мистецьких проєктах, міжнародних фестивалях та конкурсах.

Варто зазначити, що до художніх курсів, які завершуються здобуттям ступеня бакалавра та магістра, заклад також пропонує спеціальні курси навчання. Насамперед, до класичного курсу підготовки вчителів, у якому шкільний музичний предмет доповнюється іншими дисциплінами, можна вивчати так звану «подвійну предметну музику», де студенти можуть самостійно вибирати ті чи ті музичні дисципліни.

До структури Дрезденської Вищої школи музики імені Карла Марії фон Вебер входять інститути, де студентам пропонується навчання як з мистецьких так і музично-педагогічних дисциплін. Лекційні та практичні заняття проводять відомі в Європі професори і музиканти-виконавці. Для цього є сучасні аудиторії, чудовий концертний зал та багатофункціональна репетиційна сцена. У даний час у Вищій школі музики навчається близько 600 студентів з усього світу, які отримують знання у чотирьох Інститутах, до яких належать:

Інститут музикознавства – де проходить навчання студентів та проведення науково-дослідної роботи зі становлення і розвитку музичного мистецтва починаючи від старовинної музики і закінчуючи сучасними стилями і жанрами. Вивчення дисциплін музикознавчого спрямування входить до художньої, музично-педагогічної та педагогічної підготовки бакалаврів та магістрів. Комплекс музикознавчих дисциплін студенти продовжують вивчати в аспірантурі, що веде до здобуття докторського ступеня. Результати науково-дослідної діяльності викладачів та студентів

Інституту музикознавства публікують у наукових часописах, до яких відносяться Laaber (Лаабер) та Sandstein (Дрезден), а також у видавництвах Christoph Dohr (Кельн), Kamprad (Альтенбург) та Tectum (Марбург/Баден-Баден).

Вельми цінним є те, що Інститут музикознавства співпрацює та підтримує творчі зв'язки з дослідницькими, мистецькими та культурно-освітніми установами Дрездена, Саксонії та іншими мистецькими центрами Німеччини і країн Європи, а саме: Дрезденська Земперопера, Дрезденський філармонічний оркестр, Дрезденська державна оперета, Інститут Ріхарда Роберта Шумана в Цвікау, Саксонська наукова академія у Лейпцигу, Саксонська академія мистецтв, Католицька академія у Дрездені, Німецький історичний інститут у Римі та культурними центрами багатьох інших країнах світу.

Інститут музикотерапії пропонує студентам опанування знаннями, які уможливають контрольоване використання музики в лікуванні, реабілітації, освіті та вихованні дітей і дорослих. Музикотерапію науковці Інституту розглядають як один з найдавніших методів лікування, за допомогою якого можна регулювати свій душевний стан та зцілювати фізичні вади. Під час навчання студенти приходять до висновку, що сама людина є унікальною системою коливальних рухів (вібрацій). Будь-якому органу і системі нашого організму в здоровому стані притаманне особливе поєднання гармонійних коливань, просто кажучи – нот.

Зазначимо, що на базі Інституту музикотерапії працює лабораторія, де увага дослідників концентрується на діагностиці та терапії порушень психічного стану здоров'я, виникнення захворювань пов'язаних з грою або сценічними виступами. Співробітники лабораторії проводять консультації з музично-фізіологічних, музично-медичних та виконавсько-психологічних питань. Ведуться клінічні дослідження, пов'язані з професійною діяльністю музикантів, спрямовані на виявлення причин захворювань у музикантів-виконавців та оптимізацію діагностичних та лікувальних заходів.

Важливим напрямом роботи лабораторії є дослідження фізіологічних та нейробіологічних основ музикування та

сенсомоторного навчання гри на музичних інструментах, де на перший план виходить пошук оптимальних умов для набуття найскладніших рухових навичок, необхідних для музикування, а також визначення стратегій та економії фізіологічних процесів, пов'язаних з грою на музичних інструментах. Дослідницькі проекти здійснюються у співпраці з викладачами приладобудування, лікарями різних спеціальностей та психологами.

Цінним є те, що навчальним планом Інституту музикотерапії передбачено вивчення дисциплін, пов'язаних з основами фізіології та психології створення музики, а також спеціальних методик, що уможливають виявляти на найбільш ранніх стадіях порушення у сфері слухового або зорового сприйняття, моторики та зорово-слухової орієнтації та ліквідація їх завдяки застосуванню відповідних вправ. На лабораторних заняттях студенти переконуються, що заняття музикотерапією дуже корисні при набутті кращої концентрації уваги, уміння підкорятись певним правилам і чекати своєї черги. Музична терапія стимулює розвиток дитини, допомагає формувати особистість і лікувати її дисфункції, розвиває пам'ять і спостережливість.

Інститут музичної педагогіки готує майбутніх фахівців у галузі музично-педагогічної освіти, які вивчають становлення і розвиток музичної освіти в різні історичні періоди, сучасні концепції музичного виховання дітей і молоді, творчу спадщину композиторів, музикантів, діячів музичної культури, узагальнюють досвід виконавської майстерності, результати просвітницької та музично-педагогічної діяльності в країнах-членах Європейського Союзу. Освітній процес спрямовано на узагальнення та запровадження досвіду практичної діяльності музичних навчальних закладів з виховання та підготовки професійних музикантів, окремих творчих шкіл та приватних методик музичного навчання і виховання.

В Інституті музичної педагогіки досліджуються умови та можливості для музикування та навчання, даються практичні імпульси у сфері музичної освіти. Заплановані лекції, семінари та дискусійні форуми навчання сприяють внутрішньому діалогу між

викладачами та студентами, а також мотивують дискусії стосовно розвитку музичної освіти в країнах-членах Європейського Союзу. Процес навчання завершується проведенням міжнародних та регіональних симпозіумів, конференцій, конкурсів та фестивалів.

Інститут сучасної музики пропонує програму навчання на основі цифрових технологій, яка забезпечує всебічну музичну підготовку з ексклюзивними програмами, доступними на будь-якій мобільній платформі. Педагоги Інституту це професіонали-практики, які гастролують і роблять записи своїх виступів з кращими артистами. Вони приносять свій досвід в студентську аудиторію, де студенти отримують знання з перших рук, безпосередньо від практиків.

В Інституті спільно з Саксонською державною оперою, Європейським центром мистецтв в Халлерау та Саксонською академією мистецтв постійно проводяться наукові конференції з вивчення впливу сучасної музики на інтелектуальний і творчий розвиток особистості.

До структури Дрезденської Вищої школи музики імені Карла Марії фон Вебер входять:

- Гібридна музична лабораторія
- Саксонська державна середня школа музики
- Студія постановки голосу
- Центр теорії музики

Сьогодні в консерваторії студенти навчаються на двох факультетах. На першому факультеті вони отримують дипломи за напрямками:

➤ духові інструменти – флейта, гобой, кларнет, фагот, валторна, труба, тромбон, туба;

➤ диригування, акомпанемент, оркестрове диригування, хорове диригування, керівник оркестру музичного театру, музичний супровід хореографічним колективам та виконавцям, інструментальний супровід;

- вокальне відділення;
- арфа;
- фортепіано;
- літаври/перкусія;

➤ струнні інструменти – скрипка, альт, віолончель, контрабас.

На другому факультеті студенти отримують фахову підготовку за напрямками:

➤ художньо-педагогічна підготовка – інструментальна та вокальна педагогіка, магістр музичної педагогіки, ритміка;

➤ джаз/рок/поп музика: акустична гітара, бас-гітара/контрабас, електрогітара, вокал, орган Hammond, фортепіано, композиція, труба, тромбон, саксофон, барабани;

➤ композиція;

➤ сучасна музика;

➤ теорія музики;

➤ викладання музики.

Фахова підготовка майбутніх спеціалістів включає широкий спектр навчальних дисциплін. Студенти знайомляться з різними стилями і жанрами музики, вивчають походження і розвиток джазового виконання, витоки року і поп-музики. В процесі індивідуальної роботи зі студентами викладачі зосереджують увагу на звуковеденні, фразуванні, артикуляції, мелодії, гармонії, інтонації, стилістиці, імпровізації, техніці виконання та втіленні художнього образу. Студенти опановують навички аранжування, композиції, розшифровують фольклорні матеріали. До того ж майбутні фахівці беруть активну участь в концертно-виконавській діяльності та творчих проєктах. Тут вони презентують участь у колективних формах музикування, грі в оркестрах, участь у хорових колективах, вокальних та інструментальних ансамблях.

У центрі уваги професорсько-викладацького складу консерваторії – розвиток артистичних здібностей та творчого потенціалу студентів, що відповідає сучасним європейським вимогам, а також розвиток технічних можливостей в опануванні інструментом, голосом та диригентськими навичками, формування професійних компетентностей та сценічно-виконавських якостей музикантів-виконавців. Любов до музики в єдності з професійною підготовкою та реалізацією технічних і художніх можливостей є головним пріоритетом навчання в консерваторії.

Кельнська вища школа музики (нім. *Hochschule für Musik Köln*) – одна з найбільших консерваторій Європи, заснована 1850 року і розташована в Кельні. Після об'єднання 1972 року з раніше незалежними консерваторіями Аахена й Вупперталя одержала назву Державної Вищої школи музики Рейнландії (нім. *Staatliche Hochschule für Musik Rheinland*), а з 1987 року отримала назву Кельнський університет музики і танцю.

Професорсько-викладацький склад університету об'єднує понад 500 викладачів, включаючи всесвітньовідомих виконавців і композиторів, діячів науки і освіти, музики і танцю. В університеті навчається понад 1500 студентів з понад 60 країн світу [8].

Запропоновані студентам численні навчальні курси є міждисциплінарними та орієнтованими на майбутнє, спрямовані на високий ступінь готовності до професійної діяльності. Завдяки постійному співробітництву з Аахенським театром, фестивалем Eight Bridges, WDR, DeutschlandRadio, Кельнською філармонією, Musiktheater im Revier Gelsenkirchen тощо, університет пропонує студентам можливість працювати над спільними проектами, накопичити важливий і повчальний досвід для подальшої творчої діяльності.

Завдяки творчим стосункам з університетами-партнерами в усьому світі Європейською академією музики та виконавських мистецтв Монтепульчано та організацією Кельнського Міжнародного музичного фестивалю, професорсько-викладацький склад університету займає активну позицію у проведенні заходів за номінаціями фортепіано, спів та скрипка.

Консерваторію музики Карла Кліндворта-Ксавера Шарвенка засновано внаслідок злиття створеної 1881 року німецьким композитором, піаністом та педагогом польсько-чеського походження Францем Ксавером Шарвенком (1850–1924 рр.) та його братом німецьким композитором і педагогом Людвігом Пилипом Шарвенком (1847–1917 рр.) консерваторії Шарвенка з існуючою з 1883 року музичною школою німецького музикознавця, диригента, піаніста та педагога Карла Кліндворта (1830–1916 рр.) [9]. 1893 року консерваторія діяла як Берлінський

музичний інститут, у якому протягом певного періоду часу здійснювалася підготовка фахівців мистецького й культурно-освітнього спрямування. У 1960 році навчання було припинено.

Консерваторія Штерна (нім. *Stern'sches Konservatorium*) – це консерваторія, яка існувала в Берліні в період з 1850 по 1966 роки. Заклад було засновано як приватну організацію Юліусом Штерном, Теодором Куллаком та Адольфом Бернхардом Марксом під назвою Міська консерваторія у Берліні (нім. *Städtisches Konservatorium für Musik in Berlin*). 1855 року Куллак, а згодом і Маркс залишили новий навчальний заклад, повністю віддавши його у розпорядження Штерна. Надалі консерваторія успішно працювала до 1936 року, коли нацисти реформували її на тлі посилення тоталітарної політики в галузі культури, перейменували в консерваторію столиці Рейху (німецький *Konservatorium der Reichshauptstadt Berlin*) [10]. Одночасно єврейська частина викладачів і студентів була відокремлена і переведена до Єврейської музичної школи Холлендерів (нім. *Jüdische Private Musikschule Hollaender*). У 1941–1943 роках керівників консерваторії та більшість її педагогів та учнів було знищено у концентраційних таборах.

Після поділу Берліна на дві частини, консерваторія залишилася у західній частині (Західний Берлін) і продовжила існування під назвою Міська консерваторія (*Städtisches Konservatorium*), а 1966 року була об'єднана з Берлінською Вищою школою музики. Новостворений заклад отримав назву Міської вищої школи музики та образотворчого мистецтва (*Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst*). У 1975 році ця інституція увійшла до складу Берлінської вищої школи мистецтв (*Hochschule der Künste Berlin*), яка з 2001 року перейменована на Берлінський університет мистецтв.

Лейпцизька вища школа музики і театру імені Фелікса Мендельсона (*Hochschule für Musik und Theater «Felix Mendelssohn Bartholdy» Leipzig*) або Лейпцизька консерваторія – це перша в Німеччині консерваторія заснована 1843 року Феліксом Мендельсоном. У середині XIX століття Лейпциг був музичним містом у Західній Європі. Тут домінувала особлива атмосфера

музики, працювали відомі композитори, виконавці та музикознавці. Всесвітньовідомими були хор собору Святого Хоми, заснований 1781 року оркестр Гевандхауса. 1830 року виникла ідея заснування музичної школи, а 1839 року Король Фрідріх Август II виділив 20 000 дукатів для відкриття на базі музичної школи музичного інституту [11].

За ініціативи Фелікса Мендельсона Бартольдї (1809–1847 рр.) 2 квітня 1843 Лейпцизька консерваторія відкрилася як перший вищий навчальний заклад для музикантів на території сучасної Німеччини. Завдячуючи зусиллям і авторитету Ф. Мендельсона та запрошених музикантів, а саме: співака Томаса Моріца Гауптмана (1792–1886 рр.), органіста Карла Фердинанда Беккера (1804–1877 рр.), піаніста Ігнаца Мошелеса (1794–1870 рр.), композитора Роберта Шумана (1810–1856 рр.) консерваторія набула гучного резонансу в Європі, до неї їхали на навчання студенти з різних країн Європи і США. Діапазон курсів було скоординовано на теоретичну і практичну підготовку, високу якість навчання, ґрунтовну музичну, наукову та методичну підготовку. Було відкрито класи фортепіано, скрипки, органу, співу, теорії музики, започатковано оперну студію та органну школу.

1992 року після злиття Лейпцизької музичної академії з Театральною академією діапазон курсів було розширено, з'являються такі дисципліни, як-от: старовинна музика, драматургія, джаз та популярна музика. Пізніше в консерваторії почали готувати вчителів музики для масових загальноосвітніх навчальних закладів. Навчаючись в магістратурі студенти мають можливість отримати докторський ступінь.

Професорсько-викладацький склад та студенти консерваторії беруть активну участь у проведенні міжнародних симпозіумів, концертів, лекцій, семінарів та інших наукових і культурно-мистецьких заходів у різних регіонах Німеччини. Крім того, адміністрація навчального закладу щорічно проводить три всесвітньовідомі академії: Міжнародна академія Мендельсона у Лейпцигу для піаністів, Міжнародна академія співаків у замку Хартенфельс у Торгау та Європейська органна академія.

Музикознавці консерваторії проводять наукові дослідження і міжнародні наукові конференції, а результати наукового пошуку публікують у науковому часописі «Інститут музикознавства Лейпцига». Спільно з оркестром Гевандхаус проводяться майстер-класи, на яких студенти набувають досвід колективного музикування. Концерти консерваторського симфонічного оркестру та власні оперні постановки студентів відкривають можливості для практичного навчання і опанування сценічною майстерністю.

Адміністрація Вищої школи музики і театру зацікавлена у культурному обміні та підтримує партнерські відносини з більш ніж 40 провідними коледжами та університетами по всьому світу. Студенти інших навчальних закладів приїжджають із більш ніж 60 країн для стажування, обміну думками та участі у мистецьких заходах, що сприяє обміну досвідом і мотивує формування виконавської майстерності та навичок сценічної культури виконавців. На трьох факультетах студенти опановують навички гри на фортепіано, арфі, струнно-смичкових та духових інструментах, готуються стати диригентами, вивчають церковну, сучасну музику та джаз, удосконалюють вокальні навички, розвивають композиторські здібності, вивчають музикознавство та музичну педагогіку. Популярністю користується драматичний інститут «Ганс Отто» [12].

Так, наприклад, для отримання ступеня бакалавра в галузі фортепіано студенти відвідують індивідуальні заняття, удосконалюють технічні можливості володіння фортепіано, готуються до роботи в якості соліста-піаніста та камерного виконавця, учасника ансамблю та оркестру, концертмейстера, педагога по класу фортепіано у навчальних закладах та репетитора. До навчального плану входять дисципліни такі як: основний музичний інструмент, фортепіанний супровід вокалістам, інструменталістам, хореографам. Чільне місце відведено варіативним дисциплінам та спеціалізації концертного виконавця.

Ступінь бакалавра з диригування дає студентам право диригувати ансамблем або оркестром. Ансамблі в консерваторії та

професійні оркестри доступні для практичних занять. Студенти самостійно роблять інструментовки, опановують методику роботи з оркестровими групами, пропонують можливі варіанти інтерпретації інтонаційно-образного змісту музичного твору. Крім того, навчання зі спеціальності диригування передбачає скоординовану інструментальну підготовку, опанування фортепіано, оркестровим інструментарієм, музично-теоретичними та психолого-педагогічними дисциплінами.

Тісна співпраця з Лейпцизьким симфонічним оркестром, оркестром театру музичної комедії, Єнським філармонічним оркестром, оркестром Гевандхаус, оркестром радіо, Thomaner та консерваторським хором, а також з театрами та оперними театрами в Лейпцигу та за його межами дозволяє диригентам на всіх курсах проходити диригентську практику. Інститут музичної освіти тісно пов'язаний з багатьма з цих установ та ансамблів, Лейпцизьким університетом та школами Лейпцига, а також вчителями музики. Студенти, які готуються стати вчителями музики беруть активну участь у консерваторських та міських проєктах, провідних ансамблях, проводять культурно-просвітницьку роботу у школах та учнівських самодіяльних художніх колективах.

На факультеті музично-педагогічної освіти готують майбутніх учителів музики для загальноосвітніх навчальних закладів. Студенти не тільки опановують музичними інструментами, голосом, диригуванням, співають у хорі та грають в оркестрах і ансамблях, а також проводять науково-дослідну роботу з різних напрямів музичної педагогіки, опановують методологію науково-дослідницької діяльності, вивчають становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в Німеччині.

Вибіркові дисципліни студенти вибирають самостійно із запропонованого переліку інструментальних та вокальних курсів, включаючи джаз/рок/поп музику. Обов'язковими для вивчення предметами є фортепіано, сольний спів та опанування іншими музичними інструментами, незалежно від того, чи є вони основними чи додатковими. Для підготовки вчителів музики

загальноосвітніх навчальних закладів обов'язковим музичним інструментом є гітара.

Консерваторський симфонічний оркестр (HSO) НМТ Leipzig регулярно презентує високу якість музичної освіти в процесі участі у концертах та оперних спектаклях. HSO послуговується сталими традиціями, які ідентифікують Лейпциг з оркестром Гевандхаус. Головним диригентом Штутгартського камерного оркестру та диригентом Лейпцизької опери є композитор і диригент Маттіас Форемни, який є директором HSO з 2014 року.

Гра студентів у консерваторському симфонічному оркестрі є невід'ємною частиною навчання, що сприяє вихованню артистизму та сценічної майстерності. Великий репертуарний діапазон, світові прем'єри та виконання творів сучасних композиторів, сольні концерти та супровід до оперних вистав доводять багатогранність оркестрової діяльності, якою опікується HSO Leipzig.

Окрім студентського хору в консерваторії працює джазовий хор, де студенти набувають досвіду джазового співу, сучасної гармонії та вокальної імпровізації. В хорі співають студенти, які навчаються на факультеті джазової популярної музики та Інституті музичної освіти. Разом з тим, джазовий хор відвідують студенти інших факультетів НМТ Leipzig. Під керівництвом Даніеля Барке хор виконує твори джазової, поп-музики та сучасної музики. Джазовий хор є постійним учасником концертів популярної музики, виступає на концертних майданчиках Лейпцигу. З 2016 року усі концерти HSO документуються та публікуються лейблом Genuin classics.

Мюнхенська вища школа музики і театру (*Hochschule für Musik und Theater München*) – вищий навчальний заклад, заснований 1846 року як приватний інститут, який 1867 року перетворений королем Людвігом II у Королівську Баварську школу музики, що існувала на власні кошти короля, а з 1874 року на кошти державного бюджету. З 1892 року називалася Королівською академією музики, а з 1924 року Державною академією музики. З 1998 року навчальний заклад отримав

сучасну назву – Вища школа музики і театру. Сьогодні у структурі навчального закладу одинадцять інститутів [13].

Інститут художньо-інструментальних курсів з навчання гри на дерев'яних духових, духових, струнних, щипкових та клавішних інструментах, барабанах та камерної музики.

Інститут вокалу та театральної освіти. Навчальні програми Інституту розраховані на підготовку вокалістів та акторів музичного театру. Основна мета – формування вокальної та акторської майстерності, участь у перформативних проєктах. В процесі лекційних занять, індивідуальної та групової роботи та консультацій студенти засвоюють теоретичний матеріал, вивчають такі дисципліни, як-от: режисура, драматургія драматичного та музичного театру, драматургія сучасної театральної естетики, акторська майстерність, філософія, теорія музики, історія мистецтв, історія музики, охорона голосу, постановка голосу, хореографія, сценічна поведінка, італійська мова, фортепіано.

Так, курс режисури студенти вивчають на базі Театральної академії Августа Евердінга, Університету музики і театру в Мюнхені. Практичні заняття проводяться в концертних залах Театральної академії Prinzregententheater в Мюнхені. Крім того, студенти проходять сценічну практику в концертних залах Театральної академії Prinzregententheater в Мюнхені, в театральних колективах, де удосконалюють вокальні здібності та акторську майстерність, беруть участь у театральних виставах. До того ж викладачі Інституту проводять семінари, на які запрошуються відомі режисери, актори, театральні критики.

Інститут художньо-педагогічної освіти. Студенти вивчають музичну педагогіку, етномузикологію та фольклорну музику, основна увага приділяється ансамблевій грі, співу та танцям під музику. Серед музичних інструментів студенти вибирають: акордеон, блокфлейту, флейту, гітару, цимбали, валторну, кларнет, контрабас, тромбон, штирійську гармоніку, трубу, тубу, скрипку, арфу, цитру. Вивчення курсу «Народна музика» передбачає ознайомлення з традиційною музикою федеральної землі Баварія та німецькомовних альпійських країн.

Фахова підготовка з основного музичного інструменту передбачає отримання сертифікованого ступеня (бакалавр музики), викладача основного музичного інструменту в музичних школах. Опанування навичками гри на основному музичному інструменті передбачає отримання диплому соліста та музиканта-виконавця, який дозволяє займатися самостійною артистичною діяльністю. Після отримання ступеня бакалавра музики студенти удосконалюють навичками гри на основному музичному інструменті та отримують ступінь магістра музики. Після закінчення навчання випускники мають право працювати в різних культурно-освітніх установах та закладах мистецького спрямування.

Починаючи з 2020 року відбувається академічний обмін студентами між Державною консерваторією в Улан Уде (Монголія) і Мюнхенським університетом музики і театру.

Інститут церковної музики пропонує вивчення церковної музики, всебічний і художній розвиток особистості на рівні бакалаврату з протестантської церковної музики та бакалаврату з католицької церковної музики. Термін навчання від 6 до 8 семестрів. Паралельно пропонується навчання гри на органі. Магістерська програма передбачає спеціалізацію за вибором студента з одного з предметів, а саме: фортепіано, клавесин, вокал, композиція (церковна музика).

Інститут менеджменту соціокультурної діяльності і засобів масової інформації – один із перших європейських закладів освіти, де інтегрується вивчення управління, цифрових комунікацій, підприємництва, наукових досліджень в галузі культури та творчої індустрії. У центрі уваги магістерської програми в галузі цифрових комунікацій в індустрії музики знаходиться інтерфейс, який інтегрує музичну освіту, цифрові платформи, медіа культуру, культурний маркетинг і цифрові комунікації. Спільні програми забезпечують трансдисциплінарну передачу соціальних знань, набутих управлінських навичок і навичок проектної роботи, які вважаються основною формою в галузі культурного маркетингу і менеджменту в засобах масової комунікації і музики.

Науковці та студенти Інституту спільно з Мюнхенським технічним університетом проводять дослідження з теми «Використання і вплив штучного інтелекту у галузі культури». Така співпраця є основою для перспективних дослідницьких проєктів, які фокусуються на можливостях і проблемах нових технологій у галузі культури.

Отримати ступінь магістра в галузі культури і музичного менеджменту можна протягом чотирьох семестрів розрахованих на 15 модулів і 120 кредитів ECTS. Перший модуль – культура минулого і сучасність; другий – культурна політика; третій – культура і музичне посередництво; четвертий – основи ділового адміністрування; п'ятий – культурний менеджмент; шостий – лідерство і корпоративне управління; сьомий – культурне підприємництво; восьмий – культурний маркетинг і адміністрування; дев'ятий – культурне фінансування; десятий – вірно я; одинадцятий – закон II; дванадцятий – лабораторія культурного підприємництва; тринадцятий – ВПЕРЕД; чотирнадцятий – досвід і мережі; п'ятнадцятий – фінальний модуль. Кожен модуль складається з певної кількості тематичних курсів [13].

Інститут музикознавства. Враховуючи те, що музика є важливою складовою західноєвропейської історії та невід'ємною частиною культурного світогляду людства, починаючи з XVIII століття співробітники Інституту почали наукові пошуки з метою усвідомлення становлення і розвитку музичного мистецтва. З-поміж основних напрямів роботи стало дослідження формування жанрів, а також вивчення композиційних особливостей. Не маючи можливості повністю розділити галузі дослідження, музикознавство, навпаки, обмежується насамперед питаннями акустики та інструментів, етномузикології, музичної соціології та музичної психології, а також, зокрема, музичної естетики та теорії музики.

При Інституті працює Дослідницький центр Бен-Хаїма (керівник Dr. Тобіас Райхард), де викладачі і студенти вивчають історію та музику переслідуваних композиторів, а також єврейську музичну культуру у всьому її різноманітті до, під час та

після епохи націонал-соціалістів, приділяючи особливу увагу південній Німеччині. Доведено, що численні біографії колишніх членів та студентів Академії нерозривно пов'язані з нацистським минулим.

Вартісною є історія дослідницького центру Полу Бен-Хаїму (диригента, композитора і колишнього студента університету), який народився в Мюнхені в 1897 році як Пауль Франкенбургер. 1933 року через масові антисемітські ворожі дії він емігрував до Палестини. Біографія Бен Хаїма є репрезентативною для багатьох інших єврейських музикантів, вигнаних націонал-соціалістами. Під час свого вигнання і до самої смерті в Тель-Авіві у 1984 році, він став однією з найвпливовіших постатей у палестинському музичному житті та розвитку ізраїльського національного стилю [14].

Навчання в докторантурі проводиться за основними предметами навчального плану з «Музикознавства». Здобувачі наукового ступеня доктора філософії вивчають «Музичну педагогіку» і предмети вільного вибору, які пропонують LMU.

Інститут джазу. Навчальний план Інституту джазу розрахований на те, щоб сформувати студентів як артистичних особистостей за допомогою цільового набору модулів у поєднанні з широким спектром обов'язкових факультативів, а також підготувати їх як професійних музикантів та вчителів музики з подальшими можливими перспективами. Основна увага у навчанні приділяється тому, щоб студенти брали на себе відповідальність у вивченні навчальних курсів, пов'язаних з майбутньою роботою, що відповідає європейським вимогам та передбачає транскордонну роботу без музичних застережень.

Вартісним є те, що навчальним планом передбачені практичні заняття у формі участі студентів в оркестрових колективах та інструментальних ансамблях. Індивідуальне самовираження в процесі навчання має заохочувати студентів та вдосконалювати професійні навички в процесі вивчення аранжування, імпровізації, композиції, з опорою на цикл музично-теоретичних дисциплін. Крім того, студенти є учасниками міжнародних джазових фестивалів, а також учасниками семінарів

у міждисциплінарних проєктах, записів музичного супроводу до художніх фільмів. Отже, концертні виступи, участь у музичних спектаклях, щотижневих сесіях та фестивалях дозволяють студентам набувати сценічного досвіду ще під час навчання.

Інститут сучасної музики, композиції і диригування (кафедра сучасної музики і композиції). З-поміж дисциплін навчального плану студентам пропонуються: композиція, написання музики для кіно і засобів масової інформації, історія музики до кінофільмів, теорія музики, електронна музика, фортепіанна практика, імпровізація, музична драматургія, студійні і комп'ютерні технології, комп'ютерна інструментовка, сучасна музика, слухання музики, історія музики.

Фрайбурзька Вища школа музики (нім. *Hochschule für Musik Freiburg*) – німецька консерваторія, заснована 1946 року і розташована у Фрайбурзі. До її структури входить декілька інститутів.

Інституту нової музики було засновано 1954 року за ініціативи і під керівництвом Вольфганга Фортнера. Цей інститут став одним з найважливіших європейських центрів розвитку і дослідження електронної музики.

2022 року в Musikhochschule Freiburg відкрито нову спеціальність «Магістр інтерпретації нової музики (інструментальна та вокальна)» на додаток до існуючого «Майстра інтерпретації нової музики на фортепіано». Нова освітня програма дозволяє спеціалізуватися на сучасній музиці, а саме: ансамблевій та камерній, мати щотижневі індивідуальні заняття з гри на інструменті або співу, електронній музиці, співпраці з композиторами та участь у майстер-класах [15].

Інститут церковної музики при Фрайбурзькому музичному університеті заснований 2012 року забезпечує музичну, богословську та педагогічну підготовку церковних музикантів на основі курсів церковної музики. Його орієнтація є екуменічною завдяки співпраці з Фрайбурзькою архієпископією та євангелічною церквою в Бадені.

У співпраці з Музичною академією, церквами обох деномінацій та університетськими навчальними центрами

(теологічного факультету Фрайбурзького університету Альберта-Людвіга, протестантського університету Фрайбурга, католицького університету Фрайбурга) він створює змістовні, організаційні та просторові умови для проєктів художнього розвитку та музично-богословські дослідження, концерти, богослужіння у співпраці з двома університетськими парафіями, семінари, симпозіуми тощо [15].

Таким чином, Інститут церковної музики задає імпульс для майбутнього розвитку церковної музики, сприяє діалогу між різними дисциплінами церковної музики та відкриває можливості для музичних та богословських роздумів.

Інститут музичного театру заснований 2004 року під керівництвом Герда Хайнца є оперною школою де на високому драматургічному, сценічному та музичному рівні розробляються сенсаційні програми та музичні театральні проєкти, які дозволяють студентам працювати над сценічними ролями в умовах театральної студії. Проєкти варіюються від експериментальних творів та світових прем'єр до класичного оперного репертуару та творів старовинної музики.

Інститут музичної медицини об'єднує музику та медицину для укріплення здоров'я музикантів і передбачає запровадження методик оздоровчого ефекту музикування. Частиною концепції Інституту музичної медицини є теоретичне обґрунтування та практичне запровадження заходів для запобігання характерних для музикантів проблем зі здоров'ям, для покращення виконавської майстерності та подолання психологічних бар'єрів у створенні музики. Професори та співробітники закладу мають професійну музичну освіту та виявляють творчу активність у розробці оздоровчих програм, спрямованих на дослідження фізіологічних основ здорового музикування та практикою музичної діяльності. Завданням колективу Інституту є здійснення освітнього процесу, проведення досліджень та лікування пацієнтів.

Інститут виконавської практики було засновано 2004 року. Викладачі та студенти проводять дослідження з інтерпретації музичних творів композиторами та виконавцями в

різні історичні періоди, організовують концерти, лекції та майстер-класи. Це надає можливість поповнювати архівні фонди та наукову бібліотеку зразками творів у виконанні різних музикантів.

Інститут обдарованої молоді або Фрайбургська академія освіти для обдарованої молоді (FAB) пропонує музично обдарованим молодим людям віком від 12 років можливість пройти першокласне попереднє навчання під керівництвом професора Крістофа Сішкі. Освітньо-професійна програма для обдарованих молодих людей містить вибіркові предмети, вивчення яких спряє розвитку індивідуальних творчих здібностей та формування художньо-естетичного смаку обдарованої молоді [15].

У Франбурзькій Вищій школі музики є бінаціональна аспірантура Фрайбург-Люцерн для проведення мистецтвознавчих та музикознавчих досліджень. Здобувачі докторського ступеня проводять пошукову роботу під керівництвом досвідчених науковців. Структурована освітньо-професійна програма докторантури передбачає обов'язкову участь у науково-практичних конференціях та семінарах.

Партнерські відносини пов'язують колектив викладачів та студентів Фрайбургської Вищої школи музики з Одеською та Сіднейською консерваторіями, Істменовською школою музики, Варшавською музичною академією. Під патронатом Фрайбургської Вищої школи музики проходить Міжнародний конкурс скрипалів імені Людвіга Шпора. Випускники школи складають основу відомого ансамблю Ensemble Recherche, який спеціалізується на виконанні новітньої академічної музики.

Штутгартська вища школа музики і театру (нім. *Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Stuttgart*) – вищий музичний і театральний навчальний заклад Німеччини, засновано 1857 року, як Штутгартська музична школа, що робить його найстарішим і найбільшим університетом музики та сценічного мистецтва в Баден-Вюртемберзі. 1865 року заклад було перейменовано в Штутгартську консерваторію. З 1921 року

це була Вюртембергська Вища школа музики, а нинішню назву заклад отримав після Другої світової війни [16].

1989 року було створено студію електромюзичних інструментів, що створило умови працювати над експериментальною програмою та запроваджувати її в культурно-освітнє середовище. За такого підходу, університет, який був більше орієнтований на класичну музику, не вагаючись відкрився для джазу. Ервін Лен, багаторічний лідер біг-бенду SDR заснував в університеті власний біг-бенд, який складався зі студентів класичних спеціальностей. Таким чином, 1986 року було засновано окремий курс джазу та популярної музики.

2003 року університет отримав право присуджувати докторські ступені з предметів музикознавства та музичної освіти. 2005 року університет отримав абсолютно нову структуру, відтоді він був розділений на чотири факультети та одинадцять кафедр. Окрім активної асоціації друзів та спонсорів університету, його підтримують два університетські фонди.

Освітні програми Штутгартської вищої школи музики і театру укладені таким чином, що студенти навчаються гри на музичних інструментах, а саме: фортепіано, орган, блок-флейта, клавесин, гітара та оркестрові інструменти. До того ж займаються композицією, оркестровим або хоровим диригуванням, джаз та поп музикою. Студенти-вокалісти опановують постановку голосу. Окрім того, усі студенти вивчають теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичної форми та історію музики. Ті студенти, які готуються стати вчителями музики вивчають методику викладання музики у школі (бакалавр і магістр), а також фахові дисципліни зі спеціалізації церковна музика (бакалавр і магістр) [17].

Практичні заняття студентів проходять у приміщенні театру Вільгельма, який є частиною університету. Тут працюють оперна школа, драматичний театр, ляльковий театр, музичні колективи та сценічне мистецтво. Оперна студія, яка працює спільно з Штутгартською державною оперою, сприяє формуванню у студентів сценічних навичок. Акторська студія, що співпрацює з Штутгартським державним театром та іншими театрами південної

Німеччини готує майбутніх артистів драматичних та музично-драматичних театрів. Тут студенти відшліфовують навички акторської майстерності. В архітектурно привабливій будівлі університету з його вражаючою вежею в центрі столиці землі Штутгарта щороку проходить близько 450 публічних концертів. Ще 100 концертних і театральних заходів проходить у театрі Вільгельма.

Інститут композиції, теорії музики та сприймання музики. Композиції студенти навчаються на бакалавраті та в магістратурі. Навчальні програми знайомлять майбутніх спеціалістів з сучасними композиційними технологіями та музичною естетикою. Цінним є те, що до послуг студентів пропонується професійно обладнана студія електронної музики, а також надається можливість двічі на семестр презентувати свої новостворені твори на публічних концертах. У межах *Studio Neue Musik* студенти виступають зі своїми ансамблями на міських заходах, беруть участь у проєктах та мистецьких форумах.

Теорію та історію музики студенти вивчають як обов'язковий предмет, який включено до навчальних планів бакалаврату та магістратури. Знання про музику різних епох, стилів і напрямів студенти поглиблюють в процесі науково-дослідної діяльності. Навчання здійснюється на основі модульної системи, яка складається з чотирьох обов'язкових базових курсів, що охоплюють музику барокко, романтизму та музику ХХ століття.

Інститут музикознавства, музичної освіти та естетики готує фахівців за напрямками: музикознавство, музична педагогіка, музичне виховання, гра на фортепіано, естетика, науково-дослідна діяльність. В університеті розроблено освітні програми підготовки докторів музикознавства, музичної освіти та естетики (філософії).

Інститут духових та ударних інструментів готує висококваліфікованих музикантів-виконавців, оркестрових музикантів і солістів, артистів оперно-симфонічних оркестрів. Це стає можливим завдяки різноманітним заходам.

Інститут струнно-смічкових інструментів здійснює підготовку виконавців на струнно-смічкових інструментах.

Викладацький склад складається з педагогів, багато з яких є відомими музикантами-виконавцями. Навчання на кожній спеціальності забезпечується широким спектром освітніх програм, які позитивно впливають на професійне становлення сучасних музикантів. До них відносяться: основний музичний інструмент, гра в оркестровому колективі та камерному ансамблі, інструментовка, виконання барокової та сучасної музики. Камерна музика уважається основною дисципліною при навчанні на бакалавраті, отриманні ступеня магістра камерної музики та ступеня магістра струнного квартету. Студенти беруть участь у концертах та майстер-класах, спільних проєкти з Департаментом нової музики, Музикознавчим інститутом та оперною школою. Окремої уваги заслуговують концерти камерної музики викладачів та спільні виступи викладачів і студентів.

Інститут джазу та поп-музики в Штутгарті, заснований у 1980-х роках, є одним із найбільш сучасних навчальних закладів. Навчання в Інституті джазу та поп-музики включає 4-річний курс бакалавра джазу та поп-музики та дворічні курси магістра джазу та магістра джазової композиції. Високий рівень інструментальної та теоретичної підготовки тісно пов'язаний з імпровізацією та композицією відповідає естетичним уподобанням студентів, сприяє творчому розвитку індивідуальних пріоритетів на різних етапах навчання. Майстер-класи, фестивалі та співпраця з концертно-виконавськими установами міста та країни мотивують студентів до удосконалення професійно-виконавської майстерності.

Культурно-мистецьке середовище в Штутгарті, численні клуби та концертні майданчики стимулюють студентів до активної сценічно-виконавської діяльності. До того ж студенти мають можливість працювати в музичних школах, оперному театрі, що надихає на подальше професійне удосконалення та сприяє розвитку виконавських здібностей.

Інститут навчання гри на фортепіано здійснює підготовку бакалаврів, магістрів та аспірантів зі спеціальності «фортепіано». Студенти удосконалюють навички гри на фортепіано, опановують додатковий музичний інструмент,

вивчають вибіркові дисципліни. На отримання ступіня магістра піаністам пропонується не лише інструментальна підготовка, а й спеціалізація з предметів фортепіанної камерної музики, фортепіанного дуету, акомпанементу, інтерпретації пісень та сучасної музики. Навчальний процес забезпечує 25 професорів, викладачів та асистентів [17].

Інститут органу та клавішних інструментів. Завдяки міжнародній діяльності викладачів і студентів Інституту, а також концертно-мистецьким заходам, майстер-класам та участі випускників у міжнародних органних конкурсах Інститут органу та клавішних інструментів став відомим за межами Німеччини.

В Інституті за освітніми програмами церковної та шкільної музики, а також музичного виховання навчається понад 60 студентів, здебільшого трохи більше третини іноземці. Унікальна колекція з десяти органів різних історичних епох і понад 20 клавесинів, клавикордів і фортепіано уможливорює організацію освітнього процесу спрямованого на підготовку органістів і вчителів музики для масових загальноосвітніх шкіл. Щомісячні концерти органної музики наближають цю колекцію до слухачів та надають студентам можливість отримати сценічно-концертний досвід. Регулярні екскурсії і знайомство з органом поглиблюють знання важливих стилів органобудування. Органна академія, яка проводиться щорічно з 2008 року, приваблює студентів з усього світу.

Інститут оркестрового та хорового диригування надає освітні послуги і характеризується різноманітним спектром курсів. Шість власних ансамблів і сім професійних партнерів (Модель Штутгартера) доступні для студентів для професійної підготовки та працевлаштування. У всіх навчальних планах спостерігається відповідний баланс між індивідуальним і груповим навчанням.

Оркестрове диригування. З початку надзвичайно тісної співпраці зі Штутгартським камерним оркестром у 2005 році було створено концепцію підготовки диригента оркестрового колективу, яка є ексклюзивною за німецькими стандартами. Маючи шість-сім повних етапів роботи з професійними симфонічними оркестрами та одну або дві постановки, включаючи оперні

вистави, Інститут є одним із провідних центрів підготовки диригентів у Німеччині.

На додаток до співпраці зі Штутгартським камерним оркестром, є регулярні щорічні концертні програми з Штутгартською філармонією, Вюртемберзькою філармонією Ройтлінгена та Південно-Західним німецьким камерним оркестром Пфорцхайма. Крім того, Штутгартська вища школа музики і театру є членом диригентської комісії Баден-Вюртемберга.

Вища школа музики і танцю пропонує фаховий диригентський профіль, як частину базового курсу бакалавра, особливо для студентів з інструментальною або вокальною підготовкою. Для студентів-піаністів, це означає, що вони повинні продовжувати піклуватися про рівень володіння основним музичним інструментом і належним чином розвивати виконавські здібності. Професорсько-викладацький склад спеціальності оркестрове диригування надає великого значення професійній майстерності та гармонійній, відкритій та колегіальній робочій атмосфері в класі диригування.

В *Інституті вокалу* студенти навчаються за наступними програмами:

- Бакалавр, магістр хорового диригування (1,5 або 2,0 SWS*)
- Музика в школі, вчитель музики (1,0 або 0,75 SWS)
- Церковна хорова музика, як обов'язковий предмет, церковна хорова музика, як факультативний предмет (0,75 або 1,0 SWS)
- Хорове виховання у дошкільному віці (0,50 SWS)
- Інструментальна підготовка (0,50 SWS)
- Музика в школі, факультативні заняття з хорового класу (1,0 або 0,5 SWS)

Із запровадженням бакалаврату та магістратури створено дев'ять різних профілів бакалаврату з хорового диригування. Новим є ступінь магістра хорового диригування за спеціальностями «старовинна музика» та «сучасна музика» [17].

Інститут мистецтва мовлення та педагогічної комунікації. Навчальні програми поєднують курси мистецтва та

педагогіки мовлення. Усі курси базуються на художньому використанні усного слова. Такий підхід надає Інституту унікальну спрямованість. Випускники Інституту працюють у різноманітних сферах культурного життя. Вони виступають на радіо і телебаченні, викладають в університетах, у художніх і педагогічних коледжах, працюють у театрах і оперних школах, працюють інструкторами з риторики.

Інститут сценічних мистецтв об'єднує всі курси та студії, які займаються сценічним мистецтвом у вузькому сенсі: курси бакалавра з театру ляльок та акторської майстерності, а також курси магістра з опери та перформансу.

Вища школа музичного і образотворчого мистецтва у Зальцбурзі «Моцартеум» (Universität Mozarteum Salzburg, Universität Mozarteum, Mozarteum) – це заклад вищої освіти у Зальцбурзі. Заснований 1841 року за участю вдови Моцарта Констанци під назвою «Соборне музичне товариство і Моцартеум». Метою нового закладу було як навчання музикантів (з особливою увагою до церковної музики), так і збирання й вивчення творчої спадщини Моцарта. 1881 року Моцартеум об'єднався з Міжнародним фондом Моцартеум. 1914 року він одержав статус Консерваторії. Надалі офіційна назва Моцартеума мінялася ще кілька разів, так з 1998 року він називається Університет Моцартеум у Зальцбурзі (*Universität Mozarteum Salzburg*). При Університеті працює Міжнародний фонд Моцартеум, що збирає Моцартівську бібліотеку й підтримує мережу музеїв у Зальцбурзі, присвячену Моцарту.

Університет Моцартеум пропонує понад 40 художніх і педагогічних курсів в галузі музики, виконавського та образотворчого мистецтва. 500 викладачів, багато з яких є всесвітньо відомими художниками та педагогами, продовжують ділитися своїми знаннями та своїм мистецтвом і наповнювати університет живими дебатами. Близько 1700 молодих поціновувачів мистецтва з усього світу отримують тут музичну освіту опановуючи різні музичні інструменти, композицію, диригування, спів, музикознавство, музичний театр, акторську

майстерність, режисуру, сценічний дизайн, музику й хореографію, музичну педагогіку [4].

У Вищій школі музичного і образотворчого мистецтва у Зальцбурзі «Моцартеум» працює симфонічний оркестр, духовий оркестр і камерний хор.

У симфонічному оркестрі багато музикантів отримують свій перший сценічний досвід під час навчання під керівництвом відомих диригентів та отримують необхідні імпульси для свого творчого розвитку. На початку зимового семестру 2020/21 року цю посаду обійняв Іон Марін. Всесвітньо відомий диригент відповідає за підготовку студентів-диригентів. Запрошення на концерти вже привели оркестр на Тиждень Моцарта у Зальцбурзі, Дні культури у Зальцбурзі, Зальцбурзький фестиваль, абонементні концерти у Вельсі, Віденський Концертхаус та кілька європейських музичних центрів.

Духовий оркестр очолює Хансйорг Ангерер, професор по класу валторни. Він опікується репертуарною політикою. Духовий оркестр виконує сучасні композиції, а також музичні твори барокової, класичної, романтичної та традиційної австрійської музики. Члени оркестру, які представляють 24 країни, є викладачами, випускниками та студентами відомого університету Моцартеум у Зальцбурзі, які разом із великою віддачею реалізують спеціальні проєкти Філармонії духових інструментів [4].

Камерний хор університету Моцартеум у Зальцбурзі регулярно дає концерти в пасьянсі Моцартеума («Чистий Веберн» із квітетом Хагена, «Ніч Мендельсона», «Ніч у стилі бароко» та ін.). 2010 року на запрошення камерний хор прибув у Словенсь-Градець, на батьківщину Х'юго Вольфа у Словенії, де відбувся меморіальний концерт з нагоди його 150-річчя, який транслювався словенським телебаченням. 2012 року Лукас Хаген запросив камерний хор уперше виступити в нещодавно створеному циклі «KlangReisen» у Solitaire, що було з ентузіазмом сприйнято публікою та пресою. У березні 2013 року хор вирушив у свій перший концертний тур до Більбао/Іспанія, де виконав низку

музичних творів а carrella (Мендельсон, Брукнер, Вольф, Малер, Верді, Бусто, Ніштедт) [4].

Узагальнюючи, можна сказати, що у Німеччині існує розгалужена мережа освітніх мистецьких закладів, де молодь має можливість навчатися, розвивати артистичні здібності та творчий потенціал, що відповідає сучасним європейським вимогам, а також розвивати технічні можливості в опануванні інструментом, голосом та диригентськими навичками, формувати професійні компетентності та сценічно-виконавські якості музикантів-виконавців. Цінним є те, що студенти можуть брати активну участь у методичних семінарах, науково-методичних конференціях, міжнародних фестивалях, а також участь у міждисциплінарних проєктах, концертних виступах, музичних спектаклях, щотижневих сесіях та фестивалях, що сприяє обміну досвідом і мотивує формування виконавської майстерності та навичок сценічної культури виконавців.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Берлінський університет мистецтв. URL: <https://www.udk-berlin.de/en/home/>
2. Берлінський університет мистецтв. Музичний факультет. URL: <https://die-deutschen-musikhochschulen.de/mitglieder/berlin-udk/>
3. Ваймарська вища школа музики імені Ференца Ліста. URL: <https://www.hfm-weimar.de/ueber-uns/detailansicht>
4. Вища школа музичного і образотворчого мистецтва у Зальцбурзі «Моцартеум» URL: <https://albioneducation.com/ua/mozarteum-avstriya/>
5. Гамбурзька вища школа музики і театру. URL: <https://www.hfmt-hamburg.de/>
6. Гамбурзька вища школа музики і театру. URL: <https://www.hfmt-hamburg.de/studieren/vorlesungsverzeichnis/>
7. Дрезденська Вища школа музики імені Карла Марії фон Вебера. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%>
8. Кельнська вища школа музики. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%>
9. Консерваторія музики Карла Кліндворта-Ксавера Шарвенка. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%>

10. Консерваторія музики Карла Кліндворта-Ксавера Штерна. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Stern_Conservatory
11. Лейпцизька вища школа музики і театру імені Фелікса Мендельсона. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B>
12. Лейпцизька вища школа музики і театру імені Фелікса Мендельсона. URL: <https://www.hmt-leipzig.de/de/home/hochschule/profil>
13. Мюнхенська вища школа музики і театру. URL: https://www.kulturmanagement-muenchen.de/wp-content/uploads/2021/10/211008_Modulhandbuch_ab-WiSe-21_22.pdf
14. Мюнхенська вища школа музики і театру. URL: <https://mw.hmtm.de/index.php/projekte-2>
15. Франбурзька Вища школа музики. URL: <https://www.mh-freiburg.de/>
16. Штутгартська вища школа музики і театру. URL: <https://www.hmdk-stuttgart.de/home/>
17. Штутгартська вища школа музики і театру. URL: <https://www.hmdk-stuttgart.de/unsere-hochschule/fakultaeten-und-institute/fakultaet-iv/institut-fuer-gesang/?L=0>
18. Вища школа музичного і образотворчого мистецтва у Зальцбурзі «Моцартеум». URL: <http://www.moz.ac.at/de/kunst/orchester/blaeserphilharmonie.php>
19. Навчайся в Європі. Освітні програми, гранти та стипендії Європейського Союзу та держав-членів ЄС. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf
20. Хонер-консерваторія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%>
21. Dietmar Schenk: *Die Hochschule für Musik zu Berlin. Preußens Konservatorium zwischen romantischem Klassizismus und neuer Musik, 1869—1932/33.* (= Pallas Athene, Beiträge zur Universitäts- und Wissenschaftsgeschichte, Band 8.) Wiesbaden: Franz Steiner, 2004 (ISBN 3-515-08328-6).
22. Christine Fischer-Defoy (Hrsg. im Auftrag der Hochschule der Künste Berlin): *Kunst, im Aufbau ein Stein. Die Westberliner Kunst- und Musikhochschulen im Spannungsfeld der Nachkriegszeit.* Berlin: Hochschule der Künste Berlin, 1991 (ISBN 3-89462-078-1).
23. Monika Hingst u. Marita Gleiss (Red.): *«Die Kunst hat nie ein Mensch allein besessen». Eine Ausstellung der Akademie der Künste und Hochschule der Künste, 9. Juni bis 15. September 1996. 1696—1996, dreihundert Jahre Akademie der Künste, Hochschule der Künste.* Berlin: Henschel, 1996 (ISBN 3-89487-255-1).

1.17. ПОЛЬЩА (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)

Республіка Польща (пол. Rzeczpospolita Polska) – держава у Центральній Європі на узбережжі Балтійського моря і складається із 16 воєводств. До Євросоюзу Польща вступила 1 травня 2004 року. Польські традиції освіти беруть початок у XIV сторіччі. У Польщі знаходяться найстаріші університети Європи, з-поміж яких заснований 1364 року Ягелонський університет.

Останні десять років система освіти Польщі розвивається швидкими темпами порівняно з іншими європейськими країнами. Кількість вищих навчальних закладів і кількість студентів стрімко зростає. У Польщі нараховується 310 приватних університетів і коледжів та 138 державних вищих навчальних закладів. Усі провідні університети Польщі пропонують програми навчання англійською мовою. Польща є активним учасником Болонського процесу.

Усі заклади вищої освіти Польщі мають однакові підходи щодо організації освітнього процесу. За своєю спеціалізацією заклади вищої освіти поділяються на технічні, бізнесові, суспільно-економічні, медичні, мистецькі, спортивні та інші. До вищих навчальних закладів належать технікуми, коледжі, інститути, академії, університети. Третій і четвертий рівні акредитації мають інститути (вищі школи), консерваторії, академії та університети.

Польський Державний акредитаційний комітет (Państwowa Komisja Akredytacyjna) здійснює перевірку та контроль якості стандартів освіти у вищих навчальних закладах Польщі та розвиває тісне співробітництво з акредитаційними комітетами інших країн. Польська система забезпечення якості освіти відповідає стандартам і вимогам ENQA. Польські вищі навчальні заклади залучені до міжнародного обміну студентами. Такі програми як SOCRATES, «Erasmus+» або двосторонні угоди між університетами сприяють розвитку контактів між польськими та закордонними закладами вищої освіти.

У закладах вищої освіти Польщі діє триступенева система, яка включає ступінь бакалавра (licencjat, inzynier), магістра (magister) і доктора наук (doctor). Відповідно до Постанови про вищу освіту 2005 року, програми з усіх напрямків навчання окрім права, фармацевтики, психології, ветеринарної медицини, медицини і стоматології мають два етапи. Третій етап, який відповідає ступеню доктора наук, відкритий для тих, у кого є науковий ступінь магістра або ідентичний до нього.

Навчання для отримання ступеня доктора наук триває чотири роки і може бути скорочене або продовжене. Випускники університетів і коледжів Польщі можуть отримати такі ступені:

- бакалавр (BA, Licencjat) – присвоюється після закінчення 3–3,5 років навчання у професійному або технічному коледжі;

- бакалавр (BSc, Inzynier) – присвоюється після 3,5–4 років навчання у технічному, сільськогосподарському або економічному коледжі;

- магістр (MA, MSc, Magister) та ідентичні ступені – магістр мистецтв, магістр інженерної справи, магістр архітектури, компетентний лікар, зубний хірург або ветеринар присвоюється після 5–6 років навчання в університеті. Ступінь MSc можна отримати також через 2–2,5 роки додаткового навчання на здобуття ступеня магістра;

- доктор наук (PhD, Doctor) – присвоюється тим, хто склав іспит на отримання ступеня доктора наук і успішно захистив дисертацію. Щоб почати навчання для здобуття докторського ступеня, необхідно мати ступінь магістра або ідентичний до нього [43, с. 56–57].

Музичне навчання у закладах вищої освіти Польщі триває п'ять років і поділяється на бакалаврат і магістратуру. Залежно від сфери навчання, освіта може тривати три роки (бакалавр), а потім ще два роки (магістр), або п'ять років (єдине магістерське навчання). Після закінчення магістратури післядипломну музичну освіту пропонують музичні академії.

У Польщі працює дев'ять вищих закладів освіти, де студенти навчаються за такими спеціальностями як: диригування, гра на музичному інструменті, вокал, музикознавство, церковна музика,

композиція та теорія музики, музикотерапія, музика і хореографія, музика в засобах масової інформації, музична продукція і звукове виробництво.

Серед закладів вищої музичної освіти варто назвати:

- Університет музики імені Фридерика Шопена у Варшаві
- Університет Казимира Великого у Бигдощі
- Музичну академію імені Ігнація Яна Падеревського в

Познані

- Музичну академію імені Карола Шимановського в

Катовіцах

- Музичну академію імені Кароля Ліпінського у Вроцлаві
- Музичну академію імені Кшиштофа Пендерецького в

Кракові

- Музичну академію імені Гражини Кайстут Бацевіч в Лодзі
- Музичну академію імені Станіслава Монюшко в Гданську
- Музичну академію імені Фелікса Нововейського в Бидгощі

На території Польщі діють суворі правила, встановлені у всіх країнах, які входять до складу Європейського Союзу. Навчання в Польщі не лише відповідає європейським стандартам, але і дозволяє студентам отримати загальноєвропейський диплом про вищу освіту. Це означає, що такий документ буде прийматися у всіх країнах Європи.

Університет музики імені Фридерика Шопена у Варшаві (*Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina*), який знаходиться у Варшаві вважається одним із найстаріших в Європі та найбільш потужніших музичних закладів вищої освіти у Польщі. Історія Університету музики починається з 1810 року, коли відомими музичними діячами Йозефом Елснером та Войцехом Богуславським було відкрито музичну школу, яка 1821 року отримала статус консерваторії та назву Інституту музики та декламації при Варшавському університеті. 1831 року Варшавський університет було закрито царською владою, а разом з тим і школу музики. Лише 1861 року школа музики відродила діяльність як Музичний інститут, який 1918 року перейменовано на Державну консерваторію. У часи німецької окупації

Консерваторія продовжувала діяльність під назвою *taatliche Musikschule in Warschau*.

По закінченні війни в 1946 році заклад отримав назву Державна вища школа музики і навчання проводилося в палаці Уяздовських. 1962 року заклад отримав статус Академії (*Akademia Muzyczna*), що дозволило випускати магістрів мистецтв з усіх музичних дисциплін і спеціальностей. Упродовж 1960–1966 років для Академії було збудовано нове приміщення, а 1979 року Музичній академії надано ім'я одного з перших її учнів – Фрідеріка Шопена. 2008 року Музична академія була перейменована на ніверситет. З 2005 року заклад очолював польський композитор Станіслав Морито. Зараз ректором університету є Кладіуш Баран. Щороку, Університет закінчує близько 150-ти випускників. Наразі, в Університеті навчається близько 900 студентів.

В університеті музики Фридеріка Шопена освітній процес забезпечують викладачі шести факультетів та одного філіалу в Бялостоку.

Композиційно-теоретичний факультет є базою для підготовки майбутніх композиторів та фахівців з музично-теоретичних дисциплін. Професорсько-викладацький склад кафедри композиції та кафедри теорії музики, до якого входять відомі польські композитори і музикознавці, створює необхідні умови для професійного становлення і проведення науково-дослідної роботи студентів, опануванню теоретичними знаннями і практичними навичками в галузі композиції, інструментовки, контрапункту, електронної музики, музики для кінофільмів і театральних вистав. Студенти ґрунтовно вивчають польську і світову музичну культуру, історію виконавських стилів, теорію музики, аналіз музичних форм, гармонію, поліфонію.

Невід'ємною складовою культурно-освітньої діяльності студентів є участь у концертах, майстер-класах та науково-практичних конференціях. Практичні заняття студентів проходять у студії електронної музики, студії сучасної музики, участі в роботі оркестрового колективу, ансамблях і науково-мистецькому об'єднанні студентської молоді. Викладачі обох кафедр залучають

молодь до проведення досліджень з проблем музикознавства та становлення і розвитку музичної культури починаючи від давнини і закінчуючи сьогоденням. Участь студентів в художніх колективах надає можливість брати активну участь в концертній діяльності, записах музичних програм на студіях відомих видавництв.

Варто зауважити, що Студія електронної музики (Studio Muzyki elektronicznej i komputerowej im.V. Kotonskiego) – це творча лабораторія, де студенти створюють музику для кінофільмів і театральних постанов. У роботі використовуються найсучасніші електронні інструменти для створення і виконання музики, що уможлиблює якість звучання та забезпечує високий художній рівень виконання. Архів Студії налічує понад 300 музичних композицій, які є екзаменаційними проектами студентів і учасників Студії. Традиційним стали презентації студентських композицій на концертних майданчиках міста, мистецьких заходах, майстер-класах, участі студентів у науково-практичних конференціях, фестивалі «Варшавська осінь».

Факультет симфонічного та оперного диригування виокремився 2019 року на базі факультету композиції, диригування та теорії музики. Студенти отримують спеціальність «Симфонічне та оперне диригування» займаючись у видатних польських диригентів, які продовжують традиції капель-мейстерських шкіл. На факультеті викладачі і студенти ведуть активну концертно-виконавську та наукову діяльність. Результати досліджень через численні публікації, видання власних партитур та компакт-дисків, участь у конференціях, семінарах, симпозіумах організованих провідними мистецькими і науковими зарубіжними центрами та науковцями Польщі та за рубежом мотивують майбутніх фахівців до подальшого творчого зростання.

Кафедра симфонічного та оперного диригування творчо співпрацює з провідними установами та оркестровими колективами Варшави. Викладачі і студенти виступають з відомими польськими і зарубіжними симфонічними оркестрами, є лауреатами престижних міжнародних та національних конкурсів диригентів.

Факультет інструментальної музики було засновано 1946 року. 2018 року до нього увійшли кафедри фортепіано; струнно-смичкових інструментів; органу та клавішних інструментів; духових інструментів; акордеону; арфи, гітари та барабанів; старовинної музики. На бакалавраті денної форми студенти навчаються за спеціальностями: гра на фортепіано, гра на органі, гра на клавесині, гра на скрипці, гра на альті, гра на віолончелі, гра на контрабасі, гра на флейті, гра на гобої, гра на кларнеті, гра на фаготі, гра на саксофоні, гра на трубі, гра на валторні, гра на тромбоні, гра на евфоніумі, гра на тубі, гра на акордеоні, гра на арфі, гра на гітарі, гра на барабанах, старовинна музика (гра на історичній скрипці, гра на історичній віолончелі, гра на історичному гобої, гра на флейті-траверсо, гра на віолоні, гра на альті да гамбі, гра на історичному контрабасі, гра на теорбі, гра на натуральній трубі). Заочна форма навчання – гра на фортепіано.

Рівень магістра денної форми навчання забезпечує підготовку студентів за спеціальностями: гра на фортепіано, гра на фортепіано, гра на органі, гра на клавесині, фортепіанна камерна музика, гра на скрипці, гра на альті, гра на віолончелі, гра на контрабасі, гра на флейті, гра на гобої, гра на кларнеті, гра на фаготі, гра на саксофоні, гра на трубі, гра на валторні, гра на тромбоні, гра на евфоніумі, гра на тубі, гра на акордеоні, гра на арфі, гра на гітарі, гра на барабанах. Заочне відділення – фортепіано, фортепіано (ENG), фортепіанна камерна музика, фортепіанна камерна музика (ENG) [44].

На факультеті навчається близько 450 студентів і працює понад 200 викладачів, які беруть участь у симфонічному та камерному оркестрах. Студенти та випускники факультету є лауреатами Міжнародного конкурсу скрипалів ім. Генриха Венявського та Міжнародного конкурсу ARD у Мюнхені, численних конкурсів і фестивалів, які проходять у Польщі. Вони виступають на концертних майданчиках Польщі та на сценах Європейських країн. У фонотеці факультету знаходиться біля 100 альбомів із записами оркестрових колективів та солістів-виконавців.

2017 року на інструментальному факультеті було створено новий напрям: «Джаз та сценічна музика», в межах спеціальності: «Джаз та світова музика». 2019 року було внесено корективи в структуру факультету і утворено факультет джазу та вуличної музики. Основою занять стали творчі проекти, майстер-класи з відомими митцями, співпраця з представниками культурного середовища.

Факультет хорового диригування та співу, музичного виховання та ритміки здійснює підготовку студентів бакалаврату та магістратури за спеціальностями: «Диригування музичними колективами» (бакалаврат) та «Диригування та хоровий спів» (магістратура), а також «Ритміка» на обох рівнях навчання. Освітній процес забезпечують викладачі трьох кафедр: хорового диригування, музичного виховання, ритміки та фортепіанної імпровізації. Після закінчення навчання студенти отримують спеціальність: диригент хорового і вокального колективу, соліст хору, що дозволяє їм працювати в професійних хорових колективах, вчителями музики в загальноосвітніх школах та викладачами музичних дисциплін в музичних школах. Студенти, які навчаються за спеціальністю «Ритміка» мають право працювати в дошкільних закладах освіти.

До навчального плану входять основні, базові та загальноосвітні дисципліни, з-поміж яких: камерний хор, диригування, постановка голосу, вокальні ансамблі, інструментальні ансамблі, методика диригування вокальними ансамблями, методика диригування інструментальними ансамблями, читання з листа, григоріанський хорал. Зі спеціальності «Ритміка» студенти опановують дисципліни: ритміка, техніка руху, техніка руху з елементами традиційного танцю, танець з елементами фізичної культури, композиція руху, сольфеджіо, сучасний танець, імпровізація, історія музики, фортепіанні імпровізації за методом Далькроза, аналіз музики і руху, вступ до композиції та аранжування, імпровізація на фортепіано.

Магістерська програма зі спеціальності «Хоровий спів» передбачає набуття студентами спеціальних навичок у галузі хорознавства та дає практичні навички індивідуальної роботи з

учасниками вокального ансамблю. Студенти дізнаються та усвідомлюють цінність використання набутих навичок вокальної техніки, а також використання навичок роботи в ансамблі. Реалізація навчальної програми дозволяє їй учасникам досягти синергетики в колективній роботі на основі набутих компетенцій.

Випускники мають право працювати з професійними вокальними ансамблями в оперних театрах, філармоніях та на радіо, а також в академічних і шкільних хоровах колективах, викладачами по класу вокалу.

Кафедра вокалу та акторської майстерності поєднує традицію виховання адептів вокального мистецтва з сучасною модифікацією освітніх програм. Після закінчення навчання студенти мають право працювати в оперному театрі та театрі оперети, музичному та музично-драматичному театрі. Студентам пропонуються заняття з прози, поезії, дикції, а також танцювальних рухів.

Викладачі та студенти кафедри творчо співпрацюють з Великим театром, Національною оперою, Варшавською камерною оперою, Ромським театром, театром Сирена, багатьма філармоніями та оперними сценами. Крім того, налагоджена співпраця з закордонними центрами Європи, Китаю, Туреччини. Випускники кафедри працюють в найкращих оперних театрах, як-от: театр Ла Скала в Мілані, Німецька опера в Берліні, Метрополітен-опера в Нью-Йорку, Staatsoper у Відні, Opernhaus в Цюріху.

На *факультеті церковної музики* здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями: церковна музика, кантор-диригент, літургійна монодія, диригент хорів та парафіяльних колективів, органіст, аніматор музичного життя.

Програми групових та індивідуальних занять суттєво різняться і відповідають певним спеціалізаціям. Так, студенти, які отримують спеціалізацію «Органіст» опановують такими дисциплінами: орган, органна імпровізація та літургійний супровід, голосоведення, диригування, органна камерна музика, спеціальна органна література, григоріанський хор, вокальний ансамбль церковної музики, спеціальна церковно-музична література, охорона голосу, збереження та документування органів. За

спеціалізацією «Церковна музика» передбачено вивчення наступних дисциплін: диригування, орган, органна імпровізація та літургійний супровід, емісія голосу, історія польської літургійної музики, історія музики, теорія та семіологія григоріанського хоралу, григоріанський спів, вокальний ансамбль церковної музики, гармонія, органознавство та питання охорони, збереження та документування органів, літургіка, музичне законодавство та методика літургійного співу.

Спеціалізація «Літургійна монодія» охоплює такі дисципліни: григоріанське диригування, григоріанська схола, голосоведення та літургійний спів, орган, органна імпровізація та літургійний супровід, європейська поліфонія, вокальний ансамбль церковної музики, спеціальна церковно-музична література, методика колективного хорового виконавства, психологія організаційної роботи.

Спеціалізація «Кантор-диригент» передбачає вивчення дисциплін: диригування, орган, вокальний ансамбль церковної музики, голосоведення та літургійний спів, органна імпровізація та літургійний супровід, григоріанський хор, спеціальна музична література, спеціальна література з церковної музики, спеціальне сольфеджіо, методика колективного хорового виконавства, психологія організаційної роботи.

Студенти активно приймають участь у міжнародних творчих форумах та інших значущих художніх і наукових проєктах. Також в університеті діє оркестр, хор та біг-бенд студентів, проводяться конкурси скрипалів, органістів, клавесиністів ім. В. Ландовської та віолончелістів ім. В. Лютославського [45].

Університет Казимира Великого у Бигдоці (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego) – це польський державний заклад вищої освіти, заснований у 1969 році. Університет є найбільшим у місті та один з найбільших в Куявсько-Поморському воєводстві, як за кількістю професорів, студентів й випускників, так і за кількістю запропонованих курсів та напрямів підготовки спеціалістів. Навчання в Університеті Казимира Великого здійснюється за 100 навчальними курсами та спеціальностями. На факультеті

музичної освіти навчально-виховний процес здійснюють викладачі шести фахових кафедр, а саме:

- кафедр диригування;
- кафедрі викладання фортепіано;
- кафедрі музичної культури;
- кафедрі вокалу;
- кафедрі теорії музики;
- кафедрі інструментальної та естрадної музики.

На фахових кафедрах готують педагогів-музикантів і артистів за спеціальністю диригент, інструменталіст, вокаліст, фахівців, які відкривають власні музичні школи, де навчають молодь гри на різних музичних інструментах. Згідно навчального плану студенти вивчають основи диригування, навчаються гри на двох музичних інструментах (основний і додатковий) і вдосконалюють вокальну техніку. Навчання гри на музичних інструментах, зостосоване до потреб і рівня студентів, проходить в невеликих групах по дві особи.

Студенти також співають в академічному (університетському) хорі, який не тільки часто виступає на концертних майданчиках Бидгощі, Торуня, Варшави, але і дає концерти по всій Європі. У 2019 академічний хор зайняв перше місце на Міжнародному хоровому конкурсі «Академічна Баньска Бистриця» у Словаччині в категорії змішаних хорів. У минулому році хористи також мали можливість виступити в Сербії під час відвідування університету-партнера, а також на фестивалі в Берліні, а роком раніше – в Бельгії.

Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського в Познані – це вищий навчальний заклад музичного профілю, заснований 1920 року як Державна академія та школа музики, яку очолив Генрик Опенський. Організаційна структура та навчальний план базувалися на планах розроблених в паризькій Schola Cantorum і Музичній консерваторії у Празі. Підготовка фахівців здійснювалася за спеціальностями: теорія музики, вокал, струнні інструменти, духові інструменти та фортепіано. Академічний план Музичної академії передбачав відкриття факультетів драми, опери та церковної музики. За відсутністю початкової та середньої

музичної школи, учням пропонували дворічний підготовчий курс, чотирирічний середній курс і трирічний вищий курс.

Протягом десятиліть школа трансформувалася. Так, 1922 року її перейменовано в Державну музичну консерваторію. 1934 року центральна влада розпочала роботу по відновленню академічних прав консерваторії, але початок Другої світової війни відклав його на понад п'ятнадцять років. 1947 року навчальний заклад перетворено на Державну вищу музичну школу, а 1964 року факультет перейменовано у факультет музичного виховання, який через двадцять років запровадив спеціальність «Евморитміка». Другий факультет також розширювався, відкривалися нові класи: баян (1973 р.), гітара (1976 р.), саксофон (2002 р.) та лютня (1978 р.).

З 1981 року Академія носить ім'я Ігнація Падеревського. До складу Академії входить чотири інститута. 1984 року третій факультет було перетворено на факультет вокалу та акторської майстерності, а четвертий факультет спочатку був перетворений на факультет хорового диригування, музичної освіти та евморитміки (1998 р.), а потім на факультет хорового диригування, музичної освіти та церковної музики (2001 р.). 2019 року традиційну факультетську структуру Школи було розширено інститутами, які відповідали галузям навчання [1].

Вельми цінним є те, що Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського єдиний в Польщі навчальний заклад, де готують фахівців з виготовлення скрипок.

Прикрасою Музичної академії імені Ігнація Яна Падеревського стала найсучасніша концертна зала Aula Nowa. Технічне оснащення і акустичні можливості «храму музики» дозволяють проводити будь-які концерти, а студенти мають змогу набувати досвід сценічного виступу і досвід встановлення контакту з слухачами. Концертна зала Aula Nowa є майданчиком для закріплення студентами артистичних і виконавських навичок, допомагає звикнути до сцени, справитися із хвилюванням і відчути себе в ролі виконавця.

Адміністрація закладу і професорсько-викладацький склад Музичної академії бере участь у міжнародних проєктах та

програмі «Erasmus+», проводить спільні заходи з музичними освітніми установами із закладами 80 країн Європи і Америки, а студенти є активними учасниками міжнародних фестивалів і конкурсів виконавської майстерності, на яких молодь презентує високий рівень музичних здібностей, володіння голосом й музичним інструментом.

Співробітники Музичної академії запроваджують нові організації освітнього процесу та концертно-виконавської діяльності студентів. Для цього запроваджується Віртуальний деканат з онлайн-розкладом, можливістю онлайн-спілкування в системі Moodle з викладачами, ознайомлення з лекційним матеріалом, завданнями для виконання лабораторних робіт та відповідей на тестові запитання.

Інститут композиції та теорії музики входить до складу Музичної академії і координує роботу кафедр: композиції, диригування, вокалу, теорії музики та художньої освіти.

Кафедра композиції об'єднує як видатних і відомих композиторів так і молодих польських педагогів. Одним із напрямів діяльності професорсько-викладацького складу кафедри є організація і проведення творчих концертів викладачів і студентів та їхньої участі у конкурсах, лекціях-концертах, майстер-класах. Кафедра тісно співпрацює з дирекцією Міжнародного форуму композиторів у Познані, Познанським відділенням Спілки польських композиторів, Міжнародним фестивалем сучасної музики «Познанська музична весна», а також з університетами та інституціями Польщі та країнами ЄС. Творчі зв'язки та спільна співпраця сприяє пропаганді сучасної музики та презентації мистецьких досягнень попередніх поколінь митців, пов'язаних з Академією. Важливим напрямом діяльності підрозділу є підтримка обдарованих студентів, які займаються науково-дослідною діяльністю у галузі композиції та теорії музики.

Кафедра теорії музики заснована 1993 року з ініціативи доктора Яніни Татарської. 2015 року до її складу увійшли теоретики музики, музикознавці, історики та музичні психологи. Основними завданнями професорсько-викладацького складу кафедри є ініціювання та проведення науково-дослідної роботи,

пов'язаної з розвитком теорії музики як предмета, керівництво науковими дослідженнями студентів, організація наукових конференцій, симпозіумів, семінарів, лекцій. Результатом такої роботи стало проведення Міжнародної конференції «Musica practica, musica theoretica». Тематика мистецько-наукових проєктів і досліджень, які проводять співробітники кафедри спільно зі студентами, зосереджена навколо музики ХІХ–ХХІ століть, особливо польської музики, а також дослідження музичної культури Познані. Результати досліджень публікуються у науковому часописі «De musica commentarii» та у наукових журналах країн Європейського Союзу [2].

Кафедра евроритміки та фортепіанної імпровізації зосереджує зусилля на організації та проведенні науково-дослідної роботи в галузі евроритміки. Професорсько-викладацький склад кафедри відповідає за підготовку навчальних планів та розробляє вимоги до складання екзаменів та заліків, забезпечує викладання дисциплін зі спеціальності ритміка. У межах наукової діяльності співробітники кафедри беруть активну участь у наукових конференціях і сесіях, охоплюючи у своїх дослідженнях теми ритміки, танцю, хореографії, питання ритмотерапії. Викладачі та студенти також організовують концерти, де представлені як рухові композиції музичних творів різних епох, так і фортепіанні імпровізації.

Кафедра творчості, сприймання та запису музики була створена 2016 року, як продовження роботи міжфакультетського відділу слухової підготовки, яка діяла в 2012–2016 роках під керівництвом Анни Кенджерської. Підрозділ складається з співробітників різних інститутів, в основному композиторів і теоретиків музики, які ведуть науково-дослідну діяльність у сфері розвитку слуху в широкому розумінні, викладання класичної та сучасної гармонії, імпровізації. Основними завданнями викладачів кафедри є розробка науково-дослідних проєктів та підготовка публікацій за результатами проведених досліджень, організація курсів, семінарів та науково-методичних конференцій,

Інститут диригування містить дві кафедри: кафедру симфонічного та оперного диригування та кафедру хорового диригування.

Кафедра симфонічного та оперного диригування забезпечує студентам спеціалізацію з симфонічного диригування, залучає студентську молодь до проєкту «Сучасний диригент».

Кафедра хорового диригування забезпечує спеціалізацію з хорового диригування, проводить Національний конкурс хорових диригентів імені професора Станіслава Кульчинського, презентує творчий проєкт: «Творчість Анджея Кошевського, як джерело натхнення для сучасних польських композиторів».

Інститут інструментальної музики є найбільшим інститутом за кількістю викладачів і студентів на факультеті інструментального мистецтва, джазу та популярної музики. Студенти мають можливість навчатися за спеціальностями: «Інструментальна музика» та «Історико-виконавська практика» та за 31 спеціальністю на 8 кафедрах: кафедра фортепіано, кафедра органу, кафедра духових інструментів, кафедра дерев'яних духових інструментів, кафедра камерної фортепіанної музики, кафедра практики та історії виконавства, кафедра ударних інструментів, кафедра акордеону та інтерпретації сучасної музики.

Величезні інвестиції в інструменти та бібліотечні ресурси, якими користується Інститут, забезпечують чудову мотивацію як для студентів, так і для викладачів, а також є чудовою базою для розвитку всієї академічної спільноти. Колектив Інституту складається з видатних митців, часто всесвітньовідомих, які перетворюють свої мистецькі досягнення в натхнення для молодих поколінь інструменталістів. Інститут також надає можливості для мистецької співпраці між студентами та педагогами, а широкий спектр предметів підтримує гуманістичний та інтелектуальний розвиток молодих adeptів мистецтва.

На академічному рівні педагоги беруть участь в організації міжнародних проєктів, зокрема: Міжнародний конкурс піаністів «Пам'яті Галини Черни-Стефанської», конкурс академічних органістів, наукові сесії «У колі фортепіанної камерної музики», Національний конкурс ударних інструментів, Всеукраїнський

конкурс клавесиністів, Академія старовинної музики, цикл концертів «Барви духових інструментів», Міжнародний фестиваль «Sax event», Міжнародна тромбонова конференція «Тромбоголізм» [3].

У ході постійного розвитку Інститут інструментальної музики запровадив можливість навчання англійською мовою на факультеті інструментознавства. Добре розвинена мережа зарубіжних контактів призводить до жвавої співпраці з університетами та викладачами з Європи, США, Росії, Австралії, що дає можливість протистояти найвищому світовому рівню, як у сфері викладання, так і в музичному виконанні.

Так, кафедра камерної фортепіанної музики – це підрозділ, який об'єднує проекти камерної музики, пропонуючи великі можливості для співпраці між студентами різних спеціальностей. Структура Інституту дозволяє поєднувати діяльність окремих підрозділів, створюючи нові синергетичні можливості розвитку. Близько 250 студентів навчаються на рівні бакалавра (1 ступінь), магістра (2 ступінь), а також на рівні доктора (3 ступінь). Факультет попередньої структури Академії, яка, виходячи з параметризації мистецьких шкіл у Польщі, отримала найвищу категорію «А» у 2017 році. Це породило низку нових можливостей розвитку з точки зору персоналу, структури (нові спеціальності) та інфраструктура.

Інститут лютневих інструментів було створено в результаті реструктуризації Академії 2018 року. У своєму нинішньому вигляді він виник із факультету струнних інструментів, арфи, гітара та лютерії, який працював у 2007–2019 роках. Нинішній Інститут продовжує традицію навчання музикантів-інструменталістів, яка сягає початку Музичної Академії в Познані в 1920 році. Інститут пропонує курси класичної музики на струнних і щипкових інструментах, а також навчання художників-лютерів у сфері конструювання та обслуговування інструментів. З 1978 року Інститут був єдиним у Польщі, який спеціалізувався на художній лютерії [4].

Інститут Лютерії пропонує освіту в галузі інструментальних студій за такими спеціальностями: гра на скрипці, гра на альті, гра

на віолончелі, гра на контрабасі, граючи на арфі, грати на гітарі, і як єдиний навчальний підрозділ у Польщі: художня лютерія.

До складу Інституту увійшли: кафедра струнних інструментів, арфи та гітари, кафедра художньої лютерії, кафедра камерної музики, кафедра оркестрової музики.

Інститут пропонує курси 1-го, 2-го та 3-го ступенів. Завданням підрозділу є навчання артистів-музикантів, у тому числі солістів, камерних музикантів та оркестрових музикантів у виконанні класичної музики на струнно-щипкових інструментах, а також навчання художників-лютер'єрів конструюванню та обслуговуванню інструментів.

Інститут проводить наукові дослідження та через основні підрозділи є організатором та співорганізатором: національних та міжнародних наукових конференцій, симпозіумів, концертів, курсів та майстер-класів. Ініціатором проведення конкурсів: скрипалів імені Здзіслава Янке; альтистів імені Яна Раковського; віолончелістів імені Дезидеріуша Данчовського; контрабасистів імені Адама Броніслава Цеханського; лютерського конкурсу Влодзімежа Камінського.

Інститут джазу та естрадної музики навчає студентів джазу та естрадної музики. Метою підрозділу є розвиток індивідуальності та творчої особистості студентів, підготовка їх до роботи в оркестрах та ансамблях, а також до педагогічної роботи. Діяльність Інституту зосереджена на підготовці до самостійного створення та виконання імпровізованої та естрадної музики. Тут навчаються віртуози-інструменталісти і вокалісти, музиканти, композитори і аранжувальники за такими спеціальностями джазової та поп-музики: флейта, кларнет, саксофон, труба, тромбон, фортепіано, гітара, бас-гітара, контрабас, перкусія, вокал, композиція, аранжування.

Важливим структурним підрозділом Інституту є *кафедра джазового інструментального та вокального мистецтва*, що діє у складі підрозділу. Викладацький склад цієї кафедри складається з провідних артистів польської джазової сцени, а успіхи та досягнення викладачів, студентів і випускників є міжнародними. Вони беруть участь у конкурсах, майстер-класах,

фестивалях і конференціях, організовують місцеві заходи, популяризуючи джаз серед меломанів. Авторські ініціативи колективу кафедри джазової музики стали частиною ландшафту музичного життя Польщі: концерти за участю польських та зарубіжних артистів, щотижневі джеми в клубах Познані, концерти аспірантів, відкриті лекції, зустрічі та конференції, присвячені діалогу між різними сферами мистецтва, з особливим акцентом на джаз.

Водночас кафедра займається дослідженнями музичних традицій джазу в Познані та регіоні Великої Польщі, створює архів організованих подій та заходів, а також налагоджує співпрацю з університетами та установами по всьому світу. Інститут надає можливості для наукового розвитку своїх співробітників, здобуття наукових ступенів і звань, проведення наукових проєктів і навчання майбутніх фахівців для нових пілотних відділів джазу в середніх навчальних закладах. Співробітники Інституту визнані рецензентами в процедурах присвоєння дипломів джазових спеціальностей у Польщі. Студенти та викладачі проводять широку міжнародну діяльність з особливим акцентом на «Європейську джазову школу» та в рамках програми «Erasmus+» [5].

Музична академія імені Кароля Шимановського в Катовіцах є найстарішим навчальним закладом у Верхній Сілезії. Його витоки пов'язані з Державною музичною консерваторією, заснованою Вітольдом Фріманом у 1929 році. Музична освіта здійснювалася на трьох рівнях: у нижчій, середній і вищій музичній школі та на семи факультетах: теорія, композиція та диригування; фортепіано, орган і арфа; струнні інструменти; духові інструменти; сольний спів; підготовка вчителів музики та співу; військово-музична школа (перша в Польщі та друга в Європі, яка готує майбутніх капельмейстерів та учасників військових оркестрів).

Слушно зазначити, що 1938 року в Катовіце було відкрито першу в країні музичну школу, яка поєднувала вивчення загальноосвітніх та професійно-орієнтованих дисциплін. До початку Другої світової війни музична школа, яка мала статус

консерваторії, була найважливішим закладом у Сілезькому воєводстві, впливаючи на рівень музичної освіти краю та готуючи висококваліфікованих музикантів: композиторів, теоретиків, інструменталістів, вокалістів та вчителі музики. Початок війни перервав роботу Сілезької консерваторії та 1945 року відновив свою діяльність, а 1 вересня того ж року заклад отримав назву Державна вища музична школа.

1968 року було створено Професійне училище популярної музики, яке після двох років діяльності в 1970 році було перетворено на кафедру. 1979 року школа змінила статус на Музичну академію, тоді ж їй було присвоєно ім'я видатного композитора Кароля Шимановського. У результаті злиття двох факультетів з 1998 року навчання в Академії велось на чотирьох факультетах: композиція, теорія та музична освіта; інструментальна музика; вокал та акторська майстерність; джаз і популярна музика [6].

2002 рік був насичений численними структурними та організаційними змінами. У жовтні було створено новий художньо-дидактичний підрозділ під назвою Академічний симфонічний оркестр ім. Кароля Шимановського, запроваджено заочну форму навчання: 3-річний бакалавр та 2,5-річна додаткова магістратура. Також внесені зміни в систему міжнародного співробітництва з впровадження програми SOCRATES.

2004 року Сенат Академії на прохання ради кафедри джазу та популярної музики та ради кафедри вокалу та акторської майстерності прийняв рішення про перетворення обох цих підрозділів на інститути, які стали бенефіціарами мистецького, наукового та дидактичного досягнення існуючих кафедр. На цьому ж засіданні Сенат Академії прийняв рішення про включення Інституту джазу та популярної музики до складу факультету композиції, теорії та музичної освіти, а Інститут вокалу та акторської майстерності до складу факультету інструментальної музики.

2004 року навчання проводилося на чотирьох факультетах: композиторському, інтерпретаційному, педагогічно-джазовому та вокально-інструментальному. З 2019 року Академія музики

Кароля Шимановського в Катовіце знову функціонує на основі чотиридепартаментської структури, яка включає: факультет композиції, диригування, теорії музики та музичної освіти; інструментальний відділ; кафедру вокалу та акторської майстерності; кафедру джазу та популярної музики.

Факультет композиції, диригування, теорії та музичної освіти пропонує освіту за такими напрямками та спеціалізаціями:

Композиція, диригування та теорія музики:

- Композиція
- Теорія музики
- Симфонічне та оперне диригування
- Хорове диригування та загальномузичні предмети

Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва:

- Музична освіта, керівництво вокально-інструментальними ансамблями, а також загальномузичні предмети
- Ритміка та загальномузичні предмети
- Музикотерапія

Кафедра композиції та теорії музики розпочала свою діяльність у 1957 році. У наступні роки, залежно від потреб, тимчасово існували й інші спеціальності, як-от: диригування та ритміка. Багато випускників кафедри беруть активну участь у музичному та академічному житті Польщі та за кордоном. Кафедра координує науково-дослідну діяльність професорсько-викладацького складу та студентів за основними напрямками: творча діяльність у галузі композиції; аналіз та інтерпретація музичного твору; сучасні методи аналізу музичного твору; дослідження музики ХХ–ХХІ століть; музична естетика; музична культура Сілезії [7].

Кафедра симфонічного та оперного диригування є підрозділом факультету композиції, диригування, теорії та музичної освіти. Колектив складається з відомих і шанованих у Польщі та за кордоном диригентів. Основою діяльності кафедри є широкий спектр заходів, спрямованих на підготовку випускників до самостійної професійної діяльності. Найважливішими з них є: освітня діяльність, індивідуальні заняття з видатними запрошеними диригентами, організація майстер-класів, зустрічі з

відомими композиторами і диригентами, відкриті лекції з історії культури та філософії.

Кафедра хорового диригування була заснована 2014 року, як підрозділ, що продовжив традиції кафедри хорознавства та колишньої кафедри диригування. Діяльність кафедри спрямована на багатопланову, практичну та теоретичну підготовку хорових диригентів. Навчання студентів проходить за спеціалізаціями: хорове диригування та загальномузичні дисципліни, музичне виховання, диригування вокальними та вокально-інструментальними ансамблями та теоретичні дисципліни, а також музикотерапія.

Кафедра є базою для обміну досвідом та підвищення кваліфікації викладачів. Важливими напрямками діяльності є організація конференцій, відкритих лекцій викладачів і запрошених гостей, а також вокальних та диригентських майстер-класів, які проводять найкращі хормейстери з Польщі та з-за кордону. Викладачі кафедри хорового диригування є організаторами конкурсу *Dirigere e Cantare* [8].

Кафедра хорового диригування бере участь у щорічній організації огляду хорів музичних шкіл Сілезького краю. 2013 року Департамент започаткував Сілезький фестиваль хорів початкових і середніх музичних шкіл. Фестиваль складається з серії майстер-класів і гала-концерту.

Члени кафедри також ведуть індивідуальну мистецьку, дослідницьку та викладацьку роботу, співпрацюючи з професійними мистецькими інституціями, з вищими та середніми музичними закладами, а також із суспільним співочим та оркестровим рухом, що діють в Сілезії, Союзом хорів і оркестрів. Вони часто виступають у ролі членів журі, консультантів і проводять лекції та семінари для широкої хорової спільноти [9].

Кафедра музичного виховання та ритміки створена 2019 року. Діяльність кафедри є продовженням традиції кафедри музичної педагогіки. 2014 року до кафедри приєдналися педагоги зі спеціалізацією «Ритміка». Основними напрямками науково-педагогічної діяльності кафедри є: теорія і методика музичного виховання в загальноосвітніх школах та позашкільних закладах;

популяризація методів Еміля Жака-Далькроза, Золтана Кодалі, Карла Орфа та Едвіна Гордона; теорія і практика у початковій музичній освіті; ритміка на різних рівнях музичного навчання в дитячих садках, загальноосвітніх школах та музичних школах I-II ступеня; теорія і практика діяльності музичних колективів; популяризація музичного мистецтва.

З 2018 року кафедра започаткувала дворічну аспірантуру з класичної та сучасної музики. Наслідуючи приклад багатьох закордонних університетів, викладачі кафедри надають бажаючим можливість вивчати класичну та сучасну музику під керівництвом найвидатніших музикантів-інструменталістів, співаків, танцюристів і лекторів – фахівців у галузі етномузикології [10].

Кафедра джазу та популярної музики заснована 1968 року, як Професійна школа популярної музики, перетворена 1969 року на кафедру популярної музики Державної вищої школи музики в Катовіце. Зміна назви у 1984 році була пов'язана з домінуванням джазового мистецтва. На кафедрі здійснювалася підготовка за спеціальностями: композиція та аранжування, інструментальне виконавство та вокальне виконавство.

1972 року на кафедрі було створено біг-бенд. Високий рівень та виконавська майстерність музикантів колективу вилилися в участь у численних концертах, фестивалях та конкурсах, як вітчизняних, так і за кордоном, а також участь у радіо- та телевізійних ефірах і записах.

2019 року відбулися численні концерти, музичні майстер-класи, зустрічі, кульмінацією яких став Гала-концерт у залі НОСПР, на якому були присутні як випускники, так і викладачі та студенти кафедри джазової та популярної музики. Мистецький рівень цього заходу, видатні імена виконавців та великий інтерес публіки лише підтвердили, що музиканти Катовіцького відділу джазу та популярної музики складають ядро та авангард польської музичної індустрії [11].

Факультет гри на музичних інструментах було створено 2019 року в результаті зміни структури університету. На факультеті здійснюється навчання за очною та заочною формою навчання I та II ступеня. Навчання студентів спрямоване на

підготовку до самостійної роботи в якості соліста, музиканта в оркестрових і камерних ансамблях та у якості викладача музичної школи.

Історія *кафедри фортепіано* починається з 1924 року, коли Станіславом Маріаном Стойським було засновано Музичний інститут. 1929 року Музичний інститут перетворено на Державну музичну консерваторію. 1945 року набрав чинності декрет Ради міністрів про ліквідацію Консерваторії та створення Державної середньої музичної школи та Державної вищої музичної школи в Катовіце.

Нині науково-педагогічний склад кафедри фортепіано складається виключно з групи випускників Академії музики в Катовіце. Багато випускників кафедри також сприяють роботі інших науково-педагогічних підрозділів університету, насамперед кафедри камерної музики. Діяльність кафедри фортепіано невід'ємно пов'язана з навчально-виховним процесом усього університету, тобто вихованням митців-музикантів, які активно та творчо беруть участь у культурно-мистецькому житті країни. Кафедра проводить інтенсивну міжнародну співпрацю з видатними піаністами та професорами, під керівництвом яких проходять майстер-класи.

Кафедра струнних інструментів заснована 1929 року. Струнні інструменти становлять 2/3 складу симфонічного та оперного оркестрів, є основою камерних та інших ансамблів. Сілезький регіон має найщільнішу мережу музичних шкіл у країні. Їхній рівень багато в чому визначається класами струнно-смичкових інструментів. І оркестри, і школи очікують високо-освічених інструменталістів і методично підготовлених викладачів. Ці потреби задовольняє динамічно діюча кафедра струнних інструментів, яка координує роботу струнних класів [12].

Після закінчення Другої світової війни група видатних митців-ентузіастів повернулася до Катовіце, щоб організувати струнну секцію Консерваторії, а потім Державної вищої музичної школи. За весь час свого існування кафедра вела активну роботу по підготовці інструменталістів високого класу – струнників. Студенти та випускники кафедри є лауреатами престижних

національних та міжнародних конкурсів, концертмейстерами відомих оркестрів Польщі та за кордоном, викладачами відомих національних та зарубіжних університетів, лекторами міжнародних та вітчизняних музичних магістерських курсів.

Окрім викладацької, співробітники кафедри ведуть мистецьку та наукову діяльність у галузі педагогіки та методики гри на струнно-смичкових інструментах, відзначаючи вагомі досягнення в цій галузі. Кафедра здійснює концертний обмін студентами з вітчизняними та закордонними університетами. Забезпечує змістовну та консультативну опіку щодо музичної освіти Сілезії, ініціює підвищення кваліфікації вчителів.

Кафедра камерної музики була створена 1972 року. З моменту заснування кафедра постійно збагачувала свою діяльність, сприяючи розвитку нових форм камерної музики. Цей факт був – і залишається – заслугою висококваліфікованого колективу камерних музикантів, які ведуть насичену мистецьку, педагогічну та організаційну діяльність. Члени кафедри виступають з концертами в Польщі та за кордоном, беруть участь як члени журі та виконавці в конкурсах, є викладачами численних музичних курсів і камерних семінарів в музичних школах усіх рівнів та академіях.

В останні роки в рамках програми Erasmus/Socrates співробітники кафедри проводять курси в закордонних університетах. Незалежні співробітники також виступають рецензентами докторських дисертацій практично в усіх музичних академіях Польщі. Художньо-педагогічна діяльність співробітників кафедри значною мірою сприяла формуванню думки про те, що кафедра камерної музики є однією з провідних кафедр цієї спеціальності в країні.

Двома основними дисциплінами кафедри в рамках навчання є заняття акомпанементом для студентів-піаністів та камерна музика для студентів усіх спеціальностей. Камерна освіта також включає такі предмети, як: камерна практика для піаністів, камерна практика для інших інструменталістів, опрацювання художньої пісні для студентів-вокалістів. Нещодавно до навчального плану введено новий предмет, який користується

великою популярністю серед студентів, а саме: «Камерна література».

Протягом кількох років у рамках діяльності кафедри також працює аспірантура з камерної музики. Окрім багатьох епізодичних форм діяльності – таких як студентські виступи, монографічні концерти та участь у концертах інших кафедр – у рамках діяльності кафедри камерної музики була розроблена формула двох циклічних заходів, які стали постійною частиною музичного життя Сілезії.

Кожні два роки проводиться Національний конкурс камерної музики для учнів музичних шкіл I та II ступенів. Конкурс призначений для фортепіанних дуетів, інструментальних дуетів та вокально-інструментальних дуетів. Другий захід – Міжнародна науково-мистецька конференція, формула якої змінюється з кожним випуском. У 2016 році конференція проходила під гаслом «Класичний стиль – спроба визначення», а у 2018 році – «Брамс – секрети стилю».

Кафедра камерної музики разом з кафедрами музичних академій Вроцлава, Кракова та Лодзі є організатором конкурсу інструментальних та інструментально-вокальних дуетів для студентів I та II ступенів денної форми навчання. Конкурс проводиться ротацією в кожній із чотирьох музичних академій.

Кафедру органної та церковної музики створено у 1929 році, на базі якої з самого початку існував органний клас, який готував студентів органної музики до церковної, викладацької та концертної діяльності. У 1970-х роках було створено групу викладачів органу, яка займалася викладанням предмету «Основи органного виконання», а також основних предметів цієї спеціальності (органна імпровізація, органна література, органознавство).

1996 року кафедра об'єднала фахівців у галузі органної та клавесинної педагогіки, науково-педагогічної діяльності, пов'язаної з органом, клавесином, а також з питань старовинної музики та органобудування. Розширення сфери діяльності кафедри було пов'язане з отриманням спеціалізацій, пов'язаних не лише з органною грою, але й з органобудуванням та історичними

дослідженнями. Випускниця Марта Когут, яка пройшла п'ятирічне стажування в компанії Karl Schuke у Берліні, отримавши диплом Ремісничої палати Німеччини, сьогодні керує приватною майстернею з виготовлення органів.

2012 року було започатковано новий напрям навчання: «Церковна музика», який з часом став називатися «Органно-церковна музика». Викладання гри на клавесині було передано на окрему кафедру, яка отримала назву: кафедра церковного органу та музики.

2002 було створено перший у Польщі Органний музей, який збирає реліквії сілезького органобудування, включаючи всі інструменти та їх частини, документи, іконопис та фісгармонії. Сьогодні це інституція великого значення для культури Сілезії, яка приваблює дослідників і численних любителів органної музики. Співробітники кафедри, окрім викладання гри на органі, літургійної гри та практичних навичок, пов'язаних з інструментальною практикою, проводять наукову, організаційну та культурно-освітню діяльність. Важливе місце займають відкриті лекції співробітників кафедри та запрошених гостей, концертна діяльність та організація курсів, семінарів та наукових конференцій.

Вельми цінним є те, що викладачами кафедри проводяться курси інтерпретації, присвячені французькій органній музиці, музичні курси Макса Регера, засновані на органах костелів у Хожуві та Катовіце, курс органної імпровізації, курс, присвячений творчості Олів'є Мессіана, курс налаштування та обслуговування клавесинів, курс старовинної чеської музики, романтичної музики, а також майстер-класи з інтерпретації органної музики на історичних інструментах та майстер-класи з літургійної музики.

Викладачі кафедри проводять щорічні курси в межах національних і міжнародних заходів у багатьох містах Польщі та за кордоном. Тут слід назвати Міжнародний курс в межах фестивалю «Juniores Priores Organorium Sejnensis» в Сейнах, курси в Легниці, Свідниці, Варшаві та Гданську.

Кафедра також є організатором міжнародних наукових конференцій. Особливо важливе місце займає циклічна

конференція «Органи в Сілезії», результатом якої є публікації, які становлять важливий внесок у дослідження сілезьких органів. Шість томів серії «Орган у Сілезії» значно збагатили польські наукові досягнення в цій галузі. До цієї продукції також входять численні самостійні наукові праці членів кафедри у формі статей у виданнях Польщі або у вигляді монографій. Окрема конференція була присвячена й фісгармонії – інструменту, який відіграв значну роль у розвитку органної музики. Кафедра також була співорганізатором 2015 року II Архієпархіального Конгресу Літургійної Музики.

Окремим видом діяльності кафедри є проведення конкурсів органної музики. На основі унікальних інструментів Катовіце – чудових історичних інструментів і копій барокових органів, розташованих у церквах Божого Провидіння в Катовіце-Заводзе (французький бароковий орган) і Святої Родина в Катовіце-Бринуві (північнонімецький бароковий орган), було зосереджено два конкурси з інтерпретації німецької, французької та старовинної польської музики.

Наукові співробітники кафедри здійснюють керівництво такими мистецькими заходами, як фестиваль «Органна музика в катедрі» (м. Катовіце), фестиваль «Органна осінь у Беруньсько-Лендзінському повіті», «Міколовські дні музики», «Сілезький фестиваль Баха», фестиваль органної музики імені Намисловського та багато інших.

Кафедра гітари та арфи була створена 2004 року. На кафедрі працюють класи: гітари (з 1972 р.) та арфи (з 2004 р.).

Кафедра клавесина та історичних виконавських практик є наймолодшою кафедрою музичної академії Кароля Шимановського в Катовіце. Діяльність кафедри є продовженням раніше існуючого класу клавесина, створеного в 1991 році. Спочатку клавесин, а також оцифрований бас і пов'язана з ним камерна музика були введені як обов'язкові предмети для виконавців на органі з метою розширення професійних навичок. 1994 року було створено самостійний клас клавесина і з'явилася можливість відкриття магістратури за цією спеціальністю. У 1996 році було створено кафедру органа та клавесина, а 2012 року

кафедру було розділено на дві окремі одиниці: кафедру органної та церковної музики. З плином часу кафедру було розширено за рахунок інших спеціальностей: барокової скрипки, лютні та віоли да гамба та барокової віолончелі. У 2018 році обсяг навчання на кафедрі було розширено ще на два інструменти: барокова віолончель та флейта-траверсо.

На кафедрі також проводяться заняття з використанням цифрового басу, камерної музики, виконавства старовинної музики, методичної та спеціальної літератури, додаткових інструментів. Особлива увага приділяється практичному вивченню настроювання клавесина, яке пропонується в рамках дисципліни «Конструювання та настроювання клавесина». Кафедра активно займається дослідженням проблем інтерпретації фортепіанної музики на старовинних інструментах. До постійних заходів кафедри входять концерти Академічного барокового оркестру, сольні та камерні студентські сцени, дні відкритих дверей та співпраця із загальноосвітніми навчальними закладами.

Для ознайомлення з колекцією старовинних інструментів, інструментобудівних майстерень, ознайомлення студентів із питаннями збереження та реконструкції старовинних інструментів організовують курси перекладу, художні та наукові семінари, навчальні поїздки. Спеціальні заходи собору включають: Фестиваль клавесина та камерної музики PIANO (Oh!) – серія концертів на історичних інструментах та Міжнародний музичний фестиваль Basso Continuo та Partimento [13].

Кафедра акордеону заснована 1982 року. У 1988 році відбулося об'єднання діючих на факультеті кафедр: акордеону і гітари та створення нового підрозділу: акордеону та гітари. 2002 року кафедру було знову розділено – і Сенат Академії окремо створив кафедру акордеону [14].

Слід зауважити, що викладачі кафедри є випускниками Академії музики в Катовіце. Окрім викладацької діяльності, вони ведуть мистецьку, наукову та культурно-освітню діяльність. Їх запрошують в журі відомих міжнародних та національних конкурсів акордеоністів (Клінгенталь/Німеччина, Вільнюс/Литва, Братислава/Словаччина, Попрад/Словаччина, Дунайська Стреда/

Словаччина, Острава/Чеська Республіка, Перемишль, Санок, Горлице, Млава).

Кафедра мідних духових та ударних інструментів створена у вересні 2020 року. Її історія сягає з 1934 року, коли в структурі Сілезької консерваторії було створено кафедру духових інструментів. У 1997 році кафедра змінила назву на кафедру духових інструментів та ударних інструментів, а у 2020 році, після реорганізації структури університету, на її базі було створено кафедру мідних духових інструментів та ударних інструментів [15].

Кафедра є організатором та співорганізатором польських та міжнародних заходів, зокрема: Міжнародний фестиваль акордеонної музики в Катовіце; регіональний конкурс акордеоністів у Рацібужі; Національний (згодом Міжнародний) конкурс баяністів популярної музики в Гіжицько; Міжнародна науково-мистецька сесія в Катовіце; Акордеонна майстерня Beskidzkie в Шлемені.

Музична академія імені Кароля Ліпінського у Вроцлаві (Akademia Muzyczna we Wrocławiu) – це вищий навчальний заклад музичного профілю заснований зусиллями активістів Нижньосілезького музичного товариства 1948 року як Державна вища музична школа. На той час це був п'ятий університет у Вроцлаві й сьомий музичний коледж у Польщі. Спочатку це був педагогічний факультет, а 1949 року створено вокальне відділення. 1950 року відкрили інструментальне відділення та теоретико-диригентський факультет, який 1951 року набув статусу композиторського відділення.

1972 році освітній профіль закладу було розширено шляхом створення кафедри загальної та прикладної музичної терапії. Історичним стало рішення 1981 року, коли університет змінив свій статус з Державної вищої музичної школи на Музичну академію. Тоді він був названий на честь видатного скрипаля-віртуоза – Кароля Ліпінського.

50-річчя Академії, яке відзначалося 1998 року, увійшло в історію присудженням її випускникам ступеня почесного доктора. 2018 рік був особливо важливим для викладачів і студентів. Цього

року колектив Академії музики ім. Кароля Ліпінського відзначив своє 70-річчя. Ювілей був насичений цікавими подіями – симфонічними, камерно-інструментальними, вокальними та вокально-інструментальними концертами, сольними концертами, сценічними виступами, джазовими та хоровими концертами, фестивалями та конкурсами.

До позитивних властивостей відноситься те, що кожного року заклад організовує велику кількість мистецьких та культурно-освітніх заходів. Близько 500 зустрічей відбувається з діячами музичного мистецтва та колективами, серед яких: симфонічні й камерні оркестри, сольні концерти студентів інструментального та вокального класів, презентація ораторій та кантат, хорові та джазові концерти, оперні вистави та інші сценічні твори, що презентують музичні програми для дітей.

Академія регулярно організовує музичні фестивалі, з-поміж яких варто назвати Міжнародний фестиваль кларнетистів *CLARIMANIA* або Фестиваль музичної фантазії *mYear*. Ряд мистецьких заходів проводиться у співпраці з партнерськими іноземними та вітчизняними університетами.

Найважливішими мистецькими формаціями університету є: Академічний симфонічний оркестр, Академічний камерний оркестр, Авангардний оркестр Музичної академії, Оркестр Sound Factory, Академічний духовий оркестр, Академічний бароковий оркестр, Академічний хор Feichtinum, Хор імені Станіслава Круковського, камерний хор та біг-бенд Senza Rigore. При Академії також діють численні камерні ансамблі. Варто зазначити, що студенти беруть активну участь у виконанні великих вокальних та інструментальних творів, майстер-класах, а також всепольських та міжнародних конкурсах [16].

Сьогодні Музична академія пропонує студентам освітні послуги найвищої якості за семи напрямками бакалаврату та магістратури за денною та заочною формою навчання. Крім того, третій рівень забезпечує навчання в межах аспірантури і надає можливість отримати докторський ступінь. До того ж Академія має англійський відділ, який дозволяє студентам навчатися англійською мовою, а також отримати педагогічну освіту, що

уможливилює одержати кваліфікацію вчителя музики загальноосвітньої школи. У кожному навчальному році Академія пропонує перелік магістерських курсів за вибором, доступних для будь-якого студента та аспіранта.

Музична академія імені Кароля Ліпінського у Вроцлаві є центром проведення наукових досліджень викладачами та студентами з проблем музикознавства та музичної культури Сілезії. Тут проходять міжнародні та національні конференції, сесії, симпозіуми та наукові семінари. Викладачі та студенти Академії також проводять поглиблені дослідження життя та творчості Кароля Ліпінського (серія конференцій *Karol Lipiński – життя, діяльність, епоха*) та наукові дослідження з теорії музики (серія конференцій *Аналіз музичного твору. Історія, теорія, практика*). Окрім того, проводяться науково-практичні конференції з питань розвитку музичного слуху, досліджень у галузі музикотерапії, музичної педагогіки та виконавства, вокальної та інструментальної музики. Матеріали конференції опубліковані в наукових часописах та колективних монографіях.

Сьогодні в Музичній академії імені Кароля Ліпінського на факультеті композиції, диригування, теорії музики та музикотерапії та факультеті музичного виховання, хорознавства та церковної музики за I та II рівнями навчання та докторантурою навчається біля 700 студентів. Освітній процес здійснюється професорсько-викладацьким складом фахових кафедр, які укомплектовані спеціалістами найвищого європейського рівня.

Кафедру композиції засновано 1958 року на базі колишньої Державної вищої школи музики у Вроцлаві. У 1969 році цей підрозділ, що об'єднує теоретиків музики та композиторів, було названо кафедрою композиції та теорії музики. На кафедрі працюють видатні діячі мистецтва та вчені, які є авторами різноманітних мистецьких та наукових проєктів, до яких, зокрема, відноситься Фестиваль польської сучасної музики та Міжнародний фестиваль електроакустичної музики.

Цінним є те, що основною метою навчання на кафедрі композиції є розвиток творчих здібностей майбутніх композиторів та митців з написання музики до театральних вистав

та кінофільмів. Випускники кафедри композиції презентують високу майстерність, що сприяє розвитку авторської стилістичної ідіоми. Студенти мають можливість створювати електроакустичні та комп'ютерні твори на базі лабораторії комп'ютерної композиції, яку створено в Академії.

До складу кафедри композиції входять: лабораторія розвитку музичного слуху та музичної уяви; лабораторія музики для театру і кіно; лабораторія комп'ютерної композиції.

Створена 2008 року *кафедра диригування* бере свій початок із секції симфонічного диригування. Навчаючись диригуванню студенти готуються до художньо-творчої роботи в інструментальних, вокальних та вокально-інструментальних ансамблях, а також для роботи з симфонічним оркестром. З метою поглиблення теоретичних і практичних знань з диригування молодь бере участь у стажуванні в хорових та оркестрових колективах. Вони знайомляться з творами ранніх епох, а також з музикою XX та XXI століть. Диригентська практика, отримана під час навчання, уможливорює реалізовувати різні мистецькі проекти. Випускники кафедри диригування вирізняються активною діяльністю в закладах культури, засобах масової інформації, а також у сфері культурно-освітньої діяльності.

2010 року в результаті реорганізації кафедри історії музичної культури Сілезії було створено окремий структурний підрозділ – *кафедру теорії музики та історії музичної культури Сілезії*. До складу новоутвореної кафедри увійшли теоретики музики та музикознавці, які працювали на різних кафедрах Музичної академії. Студенти, які вивчають теорію музики, опановують знаннями, уміннями і навичками, необхідним для теоретичного аналізу музичного твору, вивчають музичну акустику, психологію, соціологію. Після закінчення навчання випускники готові працювати в загальній та початковій музичній освіті, а також займатися дослідницькою, редакторською, журналістською та культурно-освітньою діяльністю на всіх рівнях музичної освіти.

Кафедра музичної терапії була заснована 1972 року. Освітні програми кафедри спрямовані на підготовку кваліфікованих фахівців з музичної терапії. Наукова діяльність

викладачів спрямована на організацію наукових досліджень, проведення тематичних конференцій та видання фахової літератури в галузі музикотерапії. У дослідницькому полі знаходяться проблеми сприйняття музики та її оздоровчий вплив на особистість, теоретичні основи музикотерапії, аналіз музичної субстанції, програмування музики для терапії, музикотерапевтична діагностика, методи та технології музикотерапії. Варто додати, що співробітники кафедри музикотерапії є авторами багатьох монографій і наукових робіт відомих у музикотерапевтичній спільноті. Свої статті вони публікують у відомих вітчизняних та зарубіжних наукових журналах.

З 2003 року здійснюється трирічне бакалаврське навчання (1 ступінь) та дворічна додаткова магістратура (2 ступінь) та аспірантура з музичної терапії. Майбутні спеціалісти з музичної терапії отримують базові професійні знання, уміння та навички в галузі різних методик здійснення музично-терапевтичної діяльності, корисних у лікуванні, освіті та реабілітації, що дозволяє їм працювати музикотерапевтами в установах охорони здоров'я, центрах догляду за дітьми, освітніх та реабілітаційних центрах, а також для викладання у вищих навчальних закладах.

2001 року було створено *кафедру джазової музики*. Сьогодні викладачі кафедри продовжують славні традиції своїх попередників, організують навчальний процес та культурно-мистецьку діяльність, проводять семінари, майстер-класи та творчі проекти за участю видатних митців джазової музики, співпрацюють з іншими університетами Польщі та зарубіжними навчальними закладами. Викладачі кафедри дають концерти по всьому світу, а студенти займають призові місця на численних польських та європейських конкурсах.

Кафедра камерної музики об'єднує піаністів та акомпаніаторів, які працюють на інструментальному та вокальному відділах. Викладачі кафедри беруть участь у концертах, які проводяться в університеті, виступають зі студентами на звітних концертах, акомпанують студентам на заняттях з основного музичного інструменту та вокалу. Велика кількість концертів організовується викладачами кафедри у

співпраці з іншими кафедрами університету. На особливу увагу заслуговують мистецькі проекти, до яких належать: Шубертіада; музичні вівторки – концерти камерної музики; Ф. Шопен – камерний композитор; Падеревський у Вроцлаві; вшанування Кароля Шимановського; польська народна музика ХІХ–ХХ століття; фестиваль американської музики; фестиваль камерної музики; цикл концертів «Основні напрями розвитку європейської музики»; цикл концертів «Фортепіано+»; південноамериканська музика; творчий проект «Сюрпризи Діда Мороза», інтеграція музичної спільноти міста Вроцлава; концерти камерних ансамблів студентів та викладачів Академії та зарубіжних виконавців. Деякі з них записані на компакт-дисках. В межах кафедри проводяться майстер-класи з фортепіанної камерної музики, на які запрошуються відомі камерні музиканти та викладачі [17].

Кафедра хорознавства та керівництва ансамблем має сталі традиції. Наукова та мистецька діяльність співробітників кафедри дозволяє здійснювати дослідження в широкому хорознавчому напрямі, починаючи від питань діяльності дитячих хорів, молодіжних, академічних колективів та інструментальних ансамблів, закінчуючи професійними хорами. У межах кафедри проводяться науково-практичні конференції, а саме: «Робота з дитячим хором» та «Хор вчора, сьогодні, завтра», Міжнародний хоровий диригентський конкурс «До поліфонії», основною метою якого було налагодження творчої співпраці між молодими хормейстерами Східної та Західної Європи, молодим фахівцями хорового диригентського мистецтва з Бразилії, Канади, Ізраїлю, Сполучених Штатів та Тайваню.

Вельми цінним є те, що культурно-мистецька діяльність кафедри включає організацію циклічних концертів, як-от: «Колядки та карнавальні концерти», Великоденні концерти у церквах Нижньої Сілезії, у яких брали участь викладачі, студенти та випускники Академії. Важливе місце в культурно-мистецькій діяльності займають проекти, що реалізуються спільно з інструментальною кафедрою та кафедрою вокалу, а також музичної освіти та композиції, завдяки яким студенти беруть

участь у виконанні оперних та ораторіально-кантатних творів, у концертах і прем'єрах творів молодих композиторів з Вроцлава. Починаючи з 2012 року проводяться конкурси з методики роботи з дитячими вокальними та інструментальними ансамблями [18].

Кафедра церковної музики опікується викладанням церковної музики, веде наукову діяльність щодо дослідження становлення і розвитку релігійної музики. Викладачі організують проведення майстер-класів, конференцій, симпозіумів, публікують статті та монографії співпрацюючи з громадою Нижньої Сілезії. Крім того, проводять концерти, лекції, семінари та консультації з популяризації сакрального мистецтва у межах фестивалів і циклів концертів, зокрема, Нижньосілезького наукового фестивалю, Адвентових концертів у отців Паулінів, літніх органних концертів в домініканському соборі *Audite et Videte*, фестивалю духовної музики *Pro Musica Sacra*, періодичних радіопередач та творчих майстерень [19].

В Академії також працюють кафедри, а саме: кафедра струнних інструментів; кафедра духових, ударних інструментів та акордеону; кафедра музичного виховання, де навчаються студенти, які розвивають свій талант та захоплення на першому та другому рівнях навчання та в докторантурі. Викладачі кафедр систематично розширюють мережу міжнародних контактів, надаючи студентам можливість зустрітися з видатними митцями та вченими з усього світу.

Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького в Кракові – це державний вищий музичний навчальний заклад заснований 1888 року як «Консерваторія музичного товариства». В 1946-1979 роках називалася Державною вищою школою музики, з 1979 року має сучасну назву і складається з трьох факультетів.

Музична академія Кшиштофа Пендерецького у Кракові є одним із партнерів проєкту PRiHME (Power Relations in Higher Music Education), що реалізується в межах програми Erasmus+. Головна мета проєкту – основні напрями співробітництва з різними групами академічної спільноти. Крім того, проєкт передбачає розробку інструментарію для розв'язання визначеної проблеми. До того ж проєкт передбачає заохочення керівництва

вищих навчальних закладів до пошуку механізмів вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері культури і мистецтва.

Факультет творчості, інтерпретації та музичної освіти проводить навчання за такими напрямками: композиція і теорія музики: спеціальність «Композиція», спеціальність «Теорія музики»; диригування; церковна музика; художня освіта в галузі музичного мистецтва. Факультет було створено 2004 року в результаті злиття двох підрозділів Музичної Академії, а саме: факультету композиції, диригування та теорії музики та факультету музичної освіти, хорового диригування та церковної музики.

Доречно зазначити, що факультет творчості, інтерпретації та музичної освіти розвивається відповідно до потреб підготовки кваліфікованих артистів-музикантів I-го та II-го рівнів освіти, а також аспірантури. 2019 року започатковано конкурсну програму навчання за напрямом «Мистецька освіта» в галузі музичного мистецтва. Нова модель навчання вчителів музики посіла перше місце в рейтингу 28 польських університетів.

Кафедра композиції. Заснований 1957 року відділ композиції Музичної академії в Кракові став базою для підготовки композиторів, що сприяло заснуванню Краківської консерваторії. Цей момент символічно знаменує початок Краківської композиторської школи, першою історичною постаттю якої був Владислав Желенський – композитор і педагог, засновник консерваторії.

Перші роки після Другої світової війни відкрили новий етап в історії Краківської композиторської школи. 1946 року музичні консерваторії законом були перетворені в державні музичні училища. У той же час, Державна вища музична школа у Кракові переживала новий етап відродження. У 1950-1960-х роках до професорсько-викладацького складу кафедри приєдналося нове покоління композиторів – випускників Державної вищої музичної школи в Кракові.

Історія кафедри асоціюється із Кшиштофом Пендерецьким, який будучи багаторічним ректором Музичної академії в Кракові

(1972–1987 рр.) і керівником кафедри композиції (1972–1974 рр.), зберігаючи при цьому значну автономність і відкритість К. Пендерецький відродив міжнародне співробітництво, що й досі є безсумнівною перевагою університету, а як викладач – залучав кандидатів на навчання з Польщі та з-за кордону.

Кафедра композиції готує фахівців за наступними рівнями:

I – денної форми навчання за напрямом композиція та теорія музики, спеціалізація композиція;

II – денна форма навчання за напрямом композиція та теорія музики, спеціалізація композиція: основний профіль; спеціалізація електроакустична композиція; спеціалізація театр, кіно та утилітарна музика.

III – навчання (докторантура) з композиції та теорії музики, за спеціалізацією композиція.

Багата освітня програма кафедри композиції включає предмети, які є частиною вічного канону викладання композиції (основний предмет, композиція, оркестровка, контрапункт і fuga, гармонія), а також – сучасні техніки композиції, електроакустична та комп'ютерна музика, театр та кіно [20].

Структурним підрозділом кафедри композиції є *Студія електроакустичної музики (SME)*, співробітники якої використовують прилади, що є аналогом англійської компанії EMS. 1974 року було запроваджено дворічний курс електронної музики для студентів композиції, диригування та теорії музики. Починаючи з 1990 року практичні заняття з використанням комп'ютерних програм було включено до навчальних планів студентів усіх факультетів Музичної Академії.

У студії працювало багато іноземних композиторів, які створювали музику для кінофільмів, театру, радіо і телебачення. 1976 року співробітники студії започаткували серію концертів під назвою «Електронна музика», де представлені твори найвидатніших композиторів усього світу. 2004 року SME ініціювало створення Польської асоціації електроакустичної музики (PSeME). З 2005 року PSeME є польською секцією Міжнародної конфедерації електроакустичної музики в Бурже (CIME). 2005 року SME стала партнером проєктів, підтриманих Європейською

Комісією: Integra – що координуються Бірмінгемською консерваторією в межах програми «Culture 2000» та Європейського курсу музичної композиції та технологій, що координується центром IRCAM в Парижі в межах Програми «Леонардо да Вінчі» [21].

Кафедра теорії та інтерпретації музичного твору утворилася в 1970-х роках, до складу кафедри увійшли викладачі музично-теоретичних дисциплін, композитори та музикознавці, які переконані у тому, що у центрі навчального плану повинен бути аналіз музичного твору, гармонія, поліфонія, та дисципліни за допомогою яких відбувається інтерпретація музичного твору будь-якого жанру з точки зору семіотики, феноменології та герменевтики. Чільне місце відводиться вивченню історії музики XIX і XX століть, сучасної історії та теорії музики, польської музики доби романтизму та сучасних композиторів, музики Краківських композиторів, з акцентом на Краківську композиторську школу.

Утім, важливу роль у професійній підготовці майбутніх фахівців відіграють наукові конференції, семінари та симпозіуми міжнародного та міждисциплінарного характеру. У них беруть участь не лише теоретики музики, а також видатні діячі науки та мистецтва, композитори та музикознавці. Наукові зустрічі зазвичай супроводжуються концертами живої музики. З-поміж таких заходів варто назвати: музичні зустрічі в Баранові; Польсько-литовські семінари та симпозіуми; фестиваль «Молоді музиканти для молодого міста» у Сталевій Волі; семінари та симпозіуми, присвячені сучасній польській музиці; симпозіуми, присвячені теорії та історії польської пісні; міжнародні симпозіуми, присвячені творчості Л. Бетховена [22].

Кафедру музично-педагогічних досліджень було створено 1957 року, як кафедру дослідження проблем музичного виховання. 1962 року вона отримала нову назву – кафедра музичного виховання. Було розроблено та запроваджено концепцію викладання музики в загальноосвітніх навчальних закладах, яка увійшла в історію як «Краківська концепція музичної освіти».

2018 року колективом викладачів кафедри було запропоновано проєкт «Нова модель підготовки вчителів музики».

Цінним є те, що основна увага колективу кафедри зосереджена на модернізації процесу навчання студентів, організації науково-дослідної роботи в загальноосвітніх та музичних школах, підвищенні кваліфікації викладачів музичного мистецтва, науковому співробітництву з науковцями Польщі та країнами Європейського Союзу.

Кафедра стала ініціатором структурно-програмних змін у підготовці майбутніх учителів музики та переходом на п'ятирічний термін навчання (1980–1986 рр.), у запровадженні спеціальності хормейстер та педагог (1986 р.), спеціальності церковна музика (1998 р.), у розробці нових стандартів навчання (2001 р.), підготовки нових навчальних програм з художньої освіти (2011–2014 рр.).

Члени кафедри беруть активну участь у міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, публікуються в польських та закордонних наукових журналах, ведуть активну концертну діяльність, є членами журі польських та міжнародних хорових конкурсів, вони наставники й рецензенти наукових досліджень і мистецьких програм, є експертами Міністерства науки і вищої освіти Польщі, беруть активну участь у роботі різноманітних національних та міжнародних рад, комісій та асоціацій [23].

До складу *кафедри хорознавства* Музичної академії в Кракові входять видатні хорові диригенти, які ведуть плідну роботу в Польщі та за її межами. Важливими напрямками творчих пошуків викладачів та студентів кафедри є освітня та концертна діяльність, спрямована на підготовку майбутніх диригентів професійними та аматорськими вокальними та вокально-інструментальними ансамблями. Показником творчих досягнень є звітні концерти, під час яких майбутні диригенти презентують свої досягнення перед слухацькою аудиторією.

У межах просвітницької та популяризаційної діяльності кафедра організовує численні майстер-класи. Показником роботи викладачів кафедри є конкурси хорових диригентів, які користуються великою популярністю серед фахівців та

поціновувачів музичного мистецтва. Виступи художніх колективів у межах фестивалів «Cantate Domino», «Cracovia Cantat» та Малопольського конкурсу колядок стали невід'ємною складовою культурно-освітнього процесу.

Незаперечним є факт, що чільне місце в діяльності викладачів та студентів кафедри хорознавства відводиться концертно-виконавській діяльності. Наразі, варто назвати виступи загальнофакультетського хору Музичної академії, вокальних ансамблів, камерного студентського хору. До репертуару колективів входять: Св. Йоан, Страсті за св. Матвем, Weihnachtsoratorium, Велика меса сі мінор Й. С. Баха, Stabat Mater А. Дворжака, Рапсодія Й. Брамса, Месія Г. Ф. Генделя, Творіння Й. Гайдна, Te Deum і Гімн св. Войцеха К. Пендерецького, Motety JSBach, Чічестерські псалми Л. Бернстайна та Requiem M. Duruflé [24].

Кафедра духовної музики. 1997 року в Музичній академії в Кракові було створено кафедру духовної музики зі спеціалізацією «Церковна музика». 2008 року Музична академія в Кракові та Папська теологічна академія в Кракові підписали Угоду «Про спільне проведення досліджень у галузі церковної музики» у межах Міжколегіального інституту церковної музики. 2010 року кафедра церковної музики була реорганізована в кафедру духовної музики.

Науково-дослідна діяльність викладачів кафедри присвячена проблемам духовної музики, з-поміж яких варто виділити: історію літургії, Григоріанський спів, органна музика, релігійна вокальна та вокально-інструментальна музика, музика різних християнських конфесій, сакральна конструкція органу.

Кафедра диригування. Предмет диригування було введено до навчальних планів 1930 року. Значно розширилися можливості підготовки диригентів з появою у Кракові таких відомих диригентів, як Валеріан Бердяєв та Артур Малавський. 1945 року в Академії почали професійну підготовку диригентів симфонічних оркестрів з числа талановитих музикантів. 1957 року було створено кафедру диригування. Спостерігалася ґрунтовна теоретична та практична підготовка студентів з диригування,

методики роботи з оркестровими колективами, відпрацювання техніки диригування, глибоким аналізом розучуваних музичних творів, застосовувалася практика диригування у класі з двома фортепіано. Велике значення також приділялося навчанню гри на фортепіано та інших оркестрових інструментах.

Принагідно зауважимо, що у 1970-х роках для проведення практичних занять студентів-диригентів було створено спеціальний оркестр, який складався з професійних музикантів. Окрім того, студенти відпрацьовували уміння і навички роботи з оркестром в Академічному симфонічному оркестрі. Об'єднуючись у наукові гуртки, створюючи камерні оркестри і ансамблі, студенти працювали над камерним та симфонічним репертуаром, готували оперні вистави.

Викладачі кафедри диригування намагаються відповідно до вимог сьогодення удосконалити модель професійної підготовки диригентів симфонічних оркестрів, а для цього організують творчі зустрічі та майстер-класи з відомими диригентами Краківського філармонійного симфонічного оркестру, Краківської опери, оркестром Академії Бетховена [25].

Факультет інструментальної музики займається підготовкою музикантів-інструменталістів у контексті поєднання сталих традицій з новими досягненнями у виконавському мистецтві та проводить навчання за такими напрямками: інструментальне виконання, спеціальності: фортепіано; орган; гра на гітарі класичній, гра на арфі; гра на скрипці, гра на арфі; гра на віолончелі, гра на бас-гітарі; гра на флейті, гра на гобої, гра на кларнеті, гра на фаготі, гра на саксофоні, гра на акордеоні; гра на трубі, тромбоні, гра на тубі; джаз – спеціальності: гра на фортепіано, гра на бас-гітарі, гра на флейті, гра на саксофоні, гра на трубі, гра на тромбоні, гра на барабанах.

Історія факультету інструментальної музики бере свій початок від школи та музичного товариства імені Францішека Мірецького (1841–1873 рр.), Музичного училища Музичного товариства (1867–1888 рр.) та консерваторії Музичного товариства (1888–1939 рр.) [26].

Відтак, викладачі інструментального факультету беруть активну участь у реалізації освітньої програми дворічної аспірантури, розвивають міжнародну співпрацю з іноземними освітянами та університетами. На факультеті існують студентські наукові гуртки, які постійно запроваджують інноваційні освітні та мистецькі проєкти. Найважливішим завданням професорсько-викладацького складу інструментального факультету є формування виконавських компетентностей студентів, підготовка їх до подальшої роботи як виконавців-інструменталістів.

Сьогодні викладачі інструментального факультету здійснюють підготовку фахівців за напрямками інструменталіст, а також джаз та музична імпровізація. У межах програми Instrumental Studies пропонується навчання за 30 спеціалізаціями на бакалаврській програмі та 38 на магістратурі. Спеціалізація «Джаз та музична імпровізація» включає 11 спеціалізацій, як на бакалавраті, так і в магістратурі. Навчання в магістратурі проводиться за спеціалізаціями: сольне виконання, камерне виконання, оркестрове виконання, репетиторство, сучасне музичне виконання. До того ж введено нові спеціальності на бакалавраті (гра на гітарі в галузі джазової музики) та на магістратурі (гра на скрипці та гра на фортепіано) [26].

Історія *кафедри фортепіано* бере свої витoki з 1822 року, коли навчання гри на фортепіано вважалося найпопулярнішим напрямком музикування. Пізніше, 1888 року кафедра фортепіано увійшла в Міську консерваторію.

Доречно наголосити на тому, що після закінчення Другої світової війни навчання в консерваторії було відновлено, заклад перейменовано на Державну вищу музичну школу, де було створено нинішній відділ фортепіано. 1957 року було створено дві фортепіанних кафедри. 1990 року відбулося об'єднання двох кафедр фортепіано. Серед нинішніх студентів-піаністів є лауреати національних та міжнародних конкурсів піаністів. До професорсько-викладацького складу кафедри входять відомі піаністи Польщі та країн Європейського Союзу.

Кафедра органа розпочала свою діяльність 1957 року і до 1973 року була єдиною міжвузівською кафедрою, яка

співпрацювала з університетами Варшави, Познані, Вроцлава, Лодзі, Гданська. Основними напрямками діяльності викладачів кафедри стало: навчання студентів гри на органі, охорона органів, які знаходилися в Польщі, створення нових інструментів, науково-дослідна діяльність. Так, викладачами кафедри підготовлено каталог органних творів, до якого увійшли твори польських композиторів, та налагоджено співпрацю з фірмою звукозапису Polskie Nagrania для презентації відомих польських органів.

Заслуговує позитивної оцінки те, що завдяки зусиллям кафедри 1959 року було урочисто відкрито перший у Польщі фестиваль органної музики в Гданську-Оливі. 1966 року завдяки спільній ініціативі Краківського собору та філармонії відбувся I Міжнародний фестиваль «Дні органної музики», який став важливою подією в музичному житті Кракова. Протягом багатьох років у органному залі проводяться професорські концерти, у яких беруть участь викладачі кафедри. З 2008 року проходять: Національний органний конкурс творів Д. Букстегуде, конкурс присвячений творчості Фелікса Мендельсона-Бартольді, Національний конкурс органістів ім. Броніслава Рутковського, Міжнародний фестиваль літніх органних концертів та літній Органний фестиваль у Сейнах [27].

Кафедра старовинної музики стала першою кафедрою з вивчення старовинної музики у польських музичних університетах. Її заснуванню сприяли традиції клавесинного виконавства в Польщі та багаторічні традиції виконання старовинної музики в Кракові. Заснована 1981 року, як кафедра клавесина та щипкових інструментів, 2012 року вона була реорганізована на кафедру старовинної музики, гітари та арфи. Було розроблено нові навчальні плани спрямовані на якісну фахову підготовку майбутніх музикантів-виконавців.

З моменту заснування викладачі кафедри ведуть активну концертну, наукову та освітню діяльність. 1985 року у Кракові було організовано I Польський національний конкурс клавесиністів. 1996 року проведено фестиваль «Дні Баха», який став помітною подією для викладачів і студентів університету, а також інших польських та іноземних спеціалістів. 2017 року було

відроджено клас барокового гобоя, 2017 року відкрито клас фортепіано. Завдяки значним зусиллям вдається постійно збагачувати інструментарій, розширюючи виконавську пропозицію та репертуарні можливості.

Кафедра старовинної музики здійснює навчання студентів за освітніми програмами бакалаврат та магістратура за спеціальностями: клавесин, барокова скрипка, барокова віолончель, віола, гамба, траверсо флейта, блокфлейта, бароковий гобой, труба, лютня [28].

Кафедру гітари та арфи було відкрито 2012 року на базі кафедри клавесина та старовинних інструментів. Наразі, клас арфи було засновано в музичній академії Кракова у 1966 році, а клас гітари 1976 року. Значна увага викладацького складу кафедри приділяється концертним заходам, проведенню майстер-класів та науково-практичних конференцій. Цінним є те, що на кафедрі діє студентський науковий гурток «Гітара». Окрім індивідуальних занять з основного музичного інструменту та камерного ансамблю студенти удосконалюють навички імпровізації та аранжування. Клас арфи ведуть досвідчені професори, концертуючі музиканти [29].

Кафедру скрипки та альти створено 1961 року. Викладачі кафедри організують монографічні концерти, науково-практичні конференції, семінари, майстер-класи, друкують монографії та репертуарні збірники. Студенти класів скрипки та альти беруть участь у міжнародних оркестрових проєктах (камерних і симфонічних), представляючи Краківську Академію в багатьох країнах Європи, Америки та Азії. Викладачі кафедри скрипки та альти підготували сотні лауреатів міжнародних конкурсів. Студенти беруть участь у майстер-класах по всьому світу. Вони активні учасники програми Європейського Союзу Socrates-Erasmus, LLP Erasmus, навчаються в університетах-партнерах по всій Європі.

Випускники, які закінчують класи скрипки та альти за рівнем магістра, мають глибокі теоретичні та практичні знання та високий рівень виконавської майстерності. Багато з них знаходять роботу у відомих оркестрових і камерних ансамблях у всьому

світі, беруть участь у викладацькій роботі в іноземних і польських музичних школах усіх рівнів або займаються сольною кар'єрою, прославляючи університет і водночас засвідчують високий рівень викладання [30].

Кафедра віолончелі та контрабаса бере початок від класу віолончелі, заснованого 1874 року в музичній школі Краківського музичного товариства. 1961 року кафедра віолончелі була відокремлена від кафедри струнних інструментів. 1981 року кафедру віолончелі разом із секцією контрабаса було відновлено створивши кафедру віолончелі та контрабаса [31].

Історія *кафедри дерев'яних духових інструментів та акордеону* починається з викладання гри на духових інструментах і акордеоні з 1918 року. Після 1945 року була створена Державна вища музична школа, але роботу довелося організовувати майже з самого початку. Швидкий розвиток відбувся лише в кінці 60-х років минулого століття. 1975 року кафедра була розширена за рахунок класів саксофону та акордеона. Випускники Академії музики працюють в оркестрі Польського радіо і телебачення в Кракові, Краківської філармонії, у Великому оркестрі Польського радіо і телебачення в Катовіце. Кожен із членів кафедри, окрім викладацької роботи, веде насичену концертну діяльність. Студенти займали призові місця на польських та закордонних конкурсах. Нині на кафедрі працює 22 інструментальних класи за спеціальностями: флейта, гобой, кларнет, фагот, саксофон, валторна, труба, тромбон, туба, ударні інструменти, акордеон.

Викладачі кафедри проводять науково-дослідну та дослідно-експериментальну роботу. Проводяться численні семінари та майстер-класи іноземних спеціалістів. Організуються міжнародні науково-практичні конференції, викладачі та студенти працюють за дослідницькою програмою, яка охоплює музику краківських композиторів для духових інструментів, ударних та акордеону. Стрижнем інтелектуально-творчого розвитку є творчий проєкт «Сучасні національні школи», присвячений музиці Швейцарії, України та Фінляндії, а також проєкт, присвячений акордеонній музиці Скандинавії, Латвії, Чехії та Словаччини.

Протягом кількох років кафедра співпрацює з кафедрою сучасної музики та джазу в організації фестивалю ударних інструментів «Джерела та натхнення». 2007 року урочисто відкрито цикл концертів «На шляху до нової гармонії», присвячений новим композиторським і виконавським прийомам у колективному музикуванні. 2008 року з нагоди 120-річчя Музичної академії виконано твори написані композиторами-викладачами університету для духових інструментів. Найбільшим заходом кафедри є Міжнародний конкурс флейтистів, заснований з ініціативи професора Барбари Свєнтек-Желязни [32].

Кафедру мідних духових інструментів було створено у 2012 році. Її відокремили від тодішньої кафедри духових інструментів, ударних та акордеону. Основним завданням новоутвореної кафедри стало: підготовка виконавців на мідних духових інструментах та проведення наукових досліджень з методик опанування гри на мідних духових інструментах та музикознавства. Науковці кафедри займалися організацією міжнародних конференцій та мистецьких проєктів, що проходять в Європі та на інших континентах, тематика яких охоплює широкий спектр питань, присвячених формуванню тембрового забарвлення в сучасних творах для мідних духових інструментів, новітнім тенденціям розширення можливостей інструментального виконавства, сучасним методам впровадження та реалізації новітніх засобів виразності та багато інших ключових тем для реалізації наукових і мистецьких досліджень.

Студенти, які навчаються в Музичній академії імені Кшиштофа Пендерецького на кафедрі мідних духових інструментів є лауреатами багатьох престижних польських та міжнародних музичних конкурсів, а випускники працюють в національних і світових оркестрах [33].

Кафедру джазу було створено на основі університетського біг-бенду 2003 року та інструментальних джазових класів. За період існування джазової спеціальності в Музичній Академії Кшиштофа Пендерецького у Кракові відбулися численні наукові та мистецькі заходи, з-поміж яких: Міжнародна науково-практична конференція «Джаз XXI» 2018 року, тематичні джазові

концерти в Академії за участю викладачів та студентів університету, майстер-класи, які проводили: Ісідор Руднік (The Cincinatti School for Creative and Performing Arts, США), Bryan Corbett (Велика Британія), Джон Вілкінс (Музичний коледж Берклі, США), Розаріо Джуліані (Національна консерваторія Санта-Чечілія, Італія) [34].

Кафедру ударних інструментів та сучасної музики було створено на базі кафедри сучасної музичної інтерпретації заснованої в 1990 році. Навчальна програма підготовки фахівців передбачає вивчення сучасної музики ХХ–ХХІ століття. Окрім освітнього процесу, викладачі кафедри займаються концертно-виконавською та науково-дослідною діяльністю. У 1993–2002 роках викладачами кафедри було проведено міжнародні музичні фестивалі «Write & Play», присвячені сучасній музиці Данії, Італії, Нідерландам, Швейцарії, США. До того ж викладачі кафедри брали участь в організації Міжнародного фестивалю перкусійних інструментів «Джерела та натхнення» та є ініціаторами циклічного проєкту «Джаз в Академії», майстер-класів та семінарів з композиції та виконавства, які проводять лектори зі США, Німеччини, Індонезії, Великобританії, Італії, Іспанії. У 2012–2014 роках викладачі кафедри спільно з музичними академіями Валенсії, Фрайбурга та Падуї, Вищою театральною школою та Академією фізичного виховання провели Міжнародний проєкт під назвою «Astaper» на тему «Основи антропомоторики та техніки сценічного виступу на ударних інструментах» [35].

Кафедру камерної музики було відкрито у 1957 року в колишній Державній вищій музичній школі, сьогоднішній Музичній академії імені Кшиштофа Пендерецького. Як кафедра камерної музики вона почала діяти з 1972 року. Підготовка фахівців здійснюється за напрямками: камерна фортепіанна музика, камерна струнна та духова музика, акомпанемент. До основних дисциплін навчального плану входять: камерна музика (від дуету до квінтету), акомпанемент (для піаністів), читання з листа (для піаністів) [36].

Факультет вокалу та акторської майстерності здійснює навчання вокалістів, готуючи їх до мистецької діяльності в оперних театрах та філармоніях Польщі та за кордоном. Навчання студентів пов'язано з підготовкою мистецьких проєктів, участі у драматичних та музичних виставах. Випускники факультету успішно виступають на сценах вітчизняних і зарубіжних оперних і музичних театрів, у філармоніях і на сценах драматичних театрів.

Заняття вокалом сприяє багатогранному вихованню майбутніх виконавців. Основна увага зосереджується на розвитку вокальних здібностей студентів. Паралельно проводяться заняття, що дають студентам знання з основ акторської майстерності, поезії, прози, декламації та сценічного руху. До того ж молодь бере участь у вокальних ансамблях, а також постановці оперних сцен. Виконавська практика також має велике значення у професійному становленні музиканта-вокаліста. Щороку на майстер-класи та наукові семінари запрошуються всесвітньо відомі співаки.

Музична академія імені Гражини Кейстут Бацевіч у Лодзі була заснована у ХХ столітті на базі консерваторії Олени Кієнської-Добкевичової, яка зібрала групу видатних музикантів і педагогів Польщі. Після Другої світової війни діяльність консерваторії було відновлено, спочатку як Державна музична консерваторія (1945 р.), а потім як Державна вища музична школа (1946 р.). На той час існувало чотири факультети: факультет теорії, композиції та диригування; інструментальний факультет; вокальний факультет; педагогічний факультет.

Загальновідомо, що 1982 року Державна вища музична школа була перейменована в Академію музики, а 1999 року Академії присвоєно ім'я Гражини Кейстут Бацевіч. Сьогодні заклад презентує інтенсивний мистецький і науковий розвиток, у якому працюють чудові музиканти, видатні педагоги і неординарні особистості [37].

Сьогодні Музична академія імені Гражини Кейстут Бацевіч в Лодзі – це сучасний мистецький заклад з багатим досвідом, сталими традиціями, відкритий до нових форм розвитку та популяризації музичної культури та мистецької освіти. Високий

рівень якості освітніх програм підтверджують численні успіхи студентів і випускників, зокрема престижні нагороди на міжнародних музичних конкурсах. Студенти Академії беруть участь у концертах симфонічного, струнного та духового оркестрів, біг-бендів, хорів, камерних і ритмічних ансамблях, оперних і танцювальних виставах, освітніх проєктах адресованих дітям та молоді.

Різноманітні освітні програми бакалаврату, магістратури та аспірантури Музичної академії включають ряд спеціалізацій на чотирьох факультетах, з-поміж яких: композиція кіномузики, медійна музика, церковна музика, джазові інструменти, мюзикл, сценічний спів, хореографія. З 2014 року заняття проводяться англійською мовою. Програма навчання передбачає проведення майстер-класів, у яких задіяні видатні митці Польщі та зарубіжні музиканти, а також семінари та відкриті лекції. Під час літніх канікул викладачі закладу організують заняття в Літній музичній академії для учнів, студентів і випускників середніх шкіл і музичних університетів з Польщі та з-за кордону. Викладачі та студенти Музичної академії беруть участь у програмі «Erasmus+», яка сприяє розвитку студентської мобільності. Колектив Музичної академії є членом Європейської асоціації консерваторій і музичних академій (АЕС).

Факультет творчості, інтерпретації, освіти та виробництва музичних інструментів містить інститут композиції, теорії музики та диригування; інститут ритміки, терапії та музичної освіти; інститут медіа та виробництва музичних інструментів. Навчально-виховний процес на факультеті здійснюють викладачі кафедр: композиції, диригування, теорії музики, музичного виховання, фортепіано та імпровізації. Практичні заняття студентів проходять у студіях, з-поміж яких: музичної терапії, звукозапису, медіаосвіти, виробництва музичних інструментів, комп'ютерній студії, відділенні досліджень сприйняття музики.

Факультет інструментального виконавства охоплює навчання студентів в інститутах: оркестрових інструментів, акордеона та гітари; фортепіано, органа, церковної музики,

клавесина та старовинної музики; камерної музики. Професійну підготовку забезпечують викладачі кафедр: струнних інструментів; духових інструментів; баяна, гітари та арфи; фортепіано; органа, церковної музики, клавесина та старовинної музики; ударних інструментів.

До факультету сценічного мистецтва входять два заклада: Інститут вокалу та акторської майстерності, Інститут хореографії та виконавської майстерності.

До факультету джазу та сценічної музики входять: Інститут джазу та Інститут сценічного вокалу.

Музична академія імені Станіслава Монюшка в Гданську. Багаті музичні традиції Гданська сприяли створенню у ХІХ столітті першої музичної школи. 1939 року у місті діяла Польська музична консерваторія Школи Мацека. Після закінчення Другої світової війни, у зруйнованому Гданську було організовано Гданський музичний інститут. У Сопоті 1947 року було створено Державну вищу музичну школу – університет, який сьогодні називається Академією музики Станіслава Монюшка в Гданську (aMuz). Академія розвивалася досить швидко, перші успіхи у конкурсних виступах студентів з'явилися в 1950-х роках, переможцями були переважно співаки, а також інструменталісти – як солісти, так і учасники камерних ансамблів.

1956 року з'явилися нові кафедри, професорсько-викладацький склад поповнився новими спеціалістами з науковими ступенями і вченими званнями, запроваджувалися нові форми та напрями роботи. 1966 року було відкрито кафедри: композиції та теорії музики, інструментальну, вокальну, музичного виховання та ритміки. У цей час було поповнено фонд бібліотеки, створено видавництво, студія звукозапису, студія іноземних мов і консультаційний пункт у Кошаліні.

Починаючи з 1960 року студенти Академії почали виступати на польських та міжнародних конкурсах. Досяг високого виконавського рівня симфонічний оркестр, збагачувався репертуар камерного оркестру, звучала хорова музика. 1981 року Державна вища музична школа отримала сучасну назву Музична академія імені Станіслава Монюшка в Гданську. 2007 року

Академія отримала чудові умови для подальшої роботи та розвитку. Відбулися структурні зміни.

Факультет композиції та музичної теорії розширився за рахунок введення спеціалізації з симфонічного та оперного диригування. На музичному факультеті збільшилися набори студентів на вокальне відділення та відділення акторської майстерності. Факультет хорового диригування, музичної освіти та ритміки розпочав підготовку фахівців з церковної музики, а також джазу та сценічної музики. Система навчання була адаптована до європейських вимог, навчання здійснювалося за першим, другим та третім рівнями.

2020 року в Академії було відкрито аспірантуру в галузі музичного мистецтва, за напрямками: диригування, мистецька освіта, інструментальна підготовка (у тому числі джаз), композиція, ритміка, теорія музики, вокал (у тому числі джазовий). Кількість студентів Академії постійно збільшувалася. 2020 року контингент становив близько 750 студентів. Окрім польських студентів в Академії навчалися студенти з Білорусії, України, Росії, Китаю.

Художні колективи та солісти-виконавці Академії виступають за межами Польщі, в Китаї, Південній Кореї, Фінляндії, Італії, Швейцарії, Німеччині, Росії та Литві. Академія також приймає відомих митців з-за кордону, які проводять відкриті уроки, майстер-класи, дають концерти, входять до складу журі міжнародних конкурсів.

Академія музики в Гданську також організовує численні наукові заходи, з-поміж яких: конференції: «Фортепіанна музика», «Орган та органна музика», «Musica Baltica», «Musica Sacra», «Musica Vocale», а також лекції, семінари та симпозіуми, видає наукові періодичні видання «Aspekty Muzyki», «Musica Vocale», «Sztuka / Культура / Освіта». Напрями досліджень пов'язані зі спадщиною музичної культури Гданська, польською музикою ХХ століття.

Професорсько-викладацький склад Академії музики в Гданську дбає про налагодження співпраці з іншими академічними центрами Європи та світу. З 1999 року є учасником програми

«Erasmus+». Серед партнерів Академії найважливіші музичні центри вищої освіти в Європі, зокрема: Universität für Musik und Darstellende Kunst Wien (Австрія), Universität für Musik und darstellende Kunst Graz (Австрія), Staatlichen Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Stuttgart (Німеччина), Королівська датська музична академія (Данія), Школа музики та драми Guildhall (Великобританія), Королівська консерваторія Брюсселя (Бельгія).

Співпраця з країнами за межами Європейського Союзу (в рамках проєктів КА107) включає, серед інших Росію (Санкт-Петербурзька державна консерваторія імені Римського-Корсакова), Сербію (Університет мистецтв у Белграді), Грузію (Тбіліська державна консерваторія) та Ізраїль (Єрусалимська академія музики і танцю) [38].

Музична академія імені Фелікса Нововейського в Бидгощі.

В Музичній академії навчаються студенти з Кореї, Китаю, Японії, В'єтнаму, Чилі, Фінляндії, Іспанії та України. Музична академія також співпрацює з іноземними університетами в межах програми «Erasmus+». Викладацький склад і студенти Музичної академії імені Фелікса Нововейського активно залучаються до участі у різних формах концертної діяльності, а саме: Бидгощські музичні вівторки, органні концерти, святкові концерти організовані в палаці Скоржевських у Любостроні.

Після закінчення Другої Світової війни та звільнення Бидгоща, у лютому 1945 року консерваторія відновила свою діяльність. Зараз в Музичній академії налічується чотири факультета: факультет композиції, теорії музики та звукорежисури, факультет вокала і акторської майстерності, інструментальний факультет, факультет диригування, джаза, церковної музики і музичної освіти.

Державній вищій музичній школі у Бидгощі 1979 року присвоєно ім'я видатного польського композитора та патріота Фелікса Нововейського, а 1982 року Академію було перейменовано на Музичну академію імені Кароля Шимановського.

Професорсько-викладацький склад Музичної академії імені Фелікса Нововейського в Бидгощі з початку свого існування веде

багатогранну мистецько-просвітницьку діяльність, яка включає сольні, камерні, симфонічні та джазові концерти, оперні спектаклі, а також «Музичні ранки» для дітей. У цих заходах представлені художньо-мистецькі здобутки викладачів та студентів, а також запрошених виконавців з різних міст Польщі. Музична академія займає важливе місце у музичному та культурному житті Бидгоща, а її творчий колектив вносить значний внесок у збагачення музичної культури міста і країни.

Зазначимо, що визначною подією став фестиваль лауреатів музичних конкурсів, організований у 1994–2011 роках Музичною академією імені Кароля Шимановського і Музичною академією імені Фелікса Нововейского. Захід проведено спільно з Мазовецьким культурним центром у Варшаві, за участю Поморської філармонії та Opera Nova. Починаючи з 2005 року викладачі та студенти Музичної академії щорічно брали участь у Торуньському фестивалі науки та мистецтва, презентуючи концертні спектаклі, лекції та програми для дітей.

Факультет композиції, теорії музики та звукорежисури поєднує оригінальні ідеї творчого мислення в галузі композиції з вивченням теорії музики, сучасних технологій зі звуковою дизайнерською уявою, а також написанням музичних творів. Композитори реалізують свої найсміливіші ідеї, використовуючи можливості звукорежисури, черпаючи при цьому багаті наукові ресурси та невичерпне наукове натхнення у роботах своїх колег. Звукорежисери, перебуваючи у тісному контакті з композиторами мають безцінну можливість працювати з творцями над музичним відображенням творів.

Зазначимо, що 2019 року було запроваджено нову спеціалізацію «Звуковий дизайн», що дозволило творцям музики та виробникам саундтреків до комп'ютерних ігор та мультимедійних форм реалізувати свої творчі захоплення. Подальшому розвитку цих навичок також сприяють нові спеціалізації другого циклу навчання у галузі композиції – створення музики для кіно та театру.

Кількість та якість публікацій, випущених у видавництві Академії співробітниками факультету композиції, теорії музики та

звукорежисури, а також репутація національних та міжнародних конференцій та наукових сесій, що проводяться на факультеті, засвідчує творчу та наукову активність співробітників. Численні семінари та зустрічі з відомими діячами світу мистецтва та науки з Польщі та зарубіжжя надихають та підтримують всебічний розвиток молодих композиторів, теоретиків та звукорежисерів [39].

Слушно зазначити, що освітній процес на факультеті композиції, теорії музики та звукорежисури забезпечують викладачі двох кафедр – кафедри композиції та теорії музики та кафедри звукорежисури. У складі *кафедри композиції та теорії музики* функціонують: студія музичної культури Помор'я, Куяви та фольклористики, а також студія вивчення електроакустичної музики.

Навчання студентів бакалаврату за спеціальністю «композиція та теорія музики» триває 3 роки, магістрів 2 роки. Навчальним планом передбачено вивчення спеціальних дисциплін, до яких входять: теорія музики, гармонія, композиція, композиційні техніки ХХ та ХХІ століть, контрапункт, інструментовка, аналіз музичного твору, історія світової музики, історія польської музики, сучасні наукові методи дослідження, електроакустична та комп'ютерна музика, джаз та популярна музика. Крім того, загальнонаукові дисципліни: історія філософії, естетика, психологія, педагогіка, реклама та маркетинг, музична критика.

Навчальний план спеціальності «звукорежисура» включає такі основні предмети: музична режисура, звукорежисура в кіно та на телебаченні, музичний монтаж, звукова ілюстрація, кольорове сольфеджіо, акустика та електроакустика, основи електроніки, математика, цифровий монтаж, студійна техніка. Спеціальні заняття проводяться у співпраці з Польським радіо Помор'я та Куяви, Регіональним телебаченням та Поморською філармонією.

Невід'ємною частиною освітнього процесу на факультеті композиції, теорії музики та звукорежисури є авторські концерти, наукові симпозіуми та семінари. Після закінчення навчання випускники факультету отримують право працювати в освітніх закладах різних рівнів акредитації.

Факультет інструментальної музики було засновано 1974 року на базі музичної школи в Бидгощі. Сьогодні на факультеті навчається 260 студентів. Навчання студентів першого та другого циклу ведеться за такими спеціалізаціями: фортепіано, клавесин, орган, акордеон, скрипка, альт, віолончель, контрабас, флейта, гобой, кларнет, саксофон, фагот, труба, валторна, тромбон, туба, ударні інструменти, гітара, барокова скрипка, барокова віола, барокова віолончель, віола да гамба, бароковий контрабас, лютня, натуральна труба, флейта-траверсо, бароковий гобой.

Навчальним планом передбачено вивчення таких дисциплін: основний музичний інструмент, камерний ансамбль, оркестр (струнні, духові та ударні інструменти), акомпанемент (фортепіано), бас-континуо та імпровізація (клавесин, орган). Студенти також поглиблюють знання з музично-теоретичних дисциплін: музична література, теорія музики, гармонія, аналіз музичних форм. До того ж вивчають загальнонаукові дисципліни та іноземну мову.

Окрім індивідуальних та групових занять студенти користуються науково-методичною базою Музичної академії: бібліотечними та фонотечними ресурсами, студією звукозапису. Надзвичайно цінною є співпраця зі студією звукозапису, яка дозволяє записувати та відтворювати власні сценічні виступи. Освітній процес також передбачає численні концерти та загальноакадемічні мистецькі заходи, в яких беруть участь студенти факультету інструментальної музики. Концерти камерних ансамблів, музичні програми, сольні концерти є для студентів-інструменталістів надзвичайно важливим досвідом у сфері сценічної практики, випробуванням індивідуальних здібностей, джерелом мистецького задоволення.

Випускники факультету інструментальної музики отримують диплом бакалавра та магістра за кваліфікацією артиста, спроможного до концертної діяльності: сольної, камерної, оркестрової та супроводжувальної. Крім того, після завершення навчання вони отримують право працювати викладачем музичного інструменту в музичних школах. На факультеті

інструментальної музики 2008 року відкрито аспірантуру за спеціальністю інструментознавство.

Факультет інструментальної підготовки є одним із потужних у системі Академії музики. Тут панує професійно вмотивована і толерантна атмосфера творчої співпраці, що дозволяє студентам розвивати свої індивідуальні здібності. Все це є свідченням тісного контакту студентів з викладачами, співробітництво у різних формах ансамблевого виконавства.

Після закінчення магістратури випускники можуть будувати свою професійну кар'єру як артисти-виконавці, виступаючи з сольними програмами, у складі камерно-інструментальних ансамблів, оркестрових колективів, концертмейстерів. Окрім того, після здобуття педагогічної спеціальності вони можуть працювати викладачами музики, а також продовжувати навчання в аспірантурі.

На факультеті інструментальної музики працює академічний симфонічний оркестр, до репертуару якого входять симфонічні твори, ораторії та кантати. Надзвичайно популярними та цінними є карнавальні концерти Академічного симфонічного оркестру, що проводяться в концертному залі Поморської філармонії. Одночасно з симфонічним оркестром виступають камерні ансамблі різного складу, солісти-інструменталісти.

Викладачі факультету інструментальної музики вдало поєднують педагогічну роботу з концертною, творчою та науковою діяльністю, займаються підготовкою талановитих інструменталістів, які беруть участь в польських та міжнародних конкурсах, де отримують призові місця. Музична академія проводить широку мистецьку діяльність [40].

Факультет вокала та акторської майстерності. Навчання студентів-бакалаврату денної форми триває 4 роки, магістратури 2 роки. Основна мета – підготовка майбутніх фахівців до самостійної сценічної та концертної діяльності у якості солістів та камерних виконавців. Навчальним планом передбачено вивчення фахових дисциплін, спрямованих на всебічний розвиток виконавця-вокаліста, як-от: сольний спів, оперні ансамблі, ансамблі в ораторіях та кантатах, сценічний рух,

основи акторської майстерності, історія музики, музична література, вокальна література з історією вокалу, аналіз музичного твору. Крім того, студенти також вивчають загальногуманітарні дисципліни та іноземні мови. Після закінчення навчання випускники отримують право займатися педагогічною діяльністю на різних рівнях мистецької освіти.

Вартісним вважається те, що на факультеті вокалу та акторської майстерності 2004 року було відкрито аспірантуру, метою якої стало підвищення кваліфікації під керівництвом видатних педагогів і науковців.

На факультеті працюють відомі в Польщі та за її межами музиканти-виконавці та науковці, які залучають молодь до концертно-виконавської та науково-дослідної діяльності. За такого підходу студенти доводять високий рівень готовності до творчої діяльності, займають призові місця на національних і міжнародних вокальних конкурсах. До того ж навчальний процес збагачують численні концерти та загальноакадемічні мистецькі заходи, які є надзвичайно важливими для здобуття сценічного досвіду та стають джерелом мистецького натхнення.

Слушно зазначити, що у межах факультету здійснюється низка ініціатив щодо підвищення якості освіти та індивідуалізації навчального процесу. Це вокальні семінари, акторські та танцювальні майстер-класи, а також презентації наукових проєктів, які ініціюють викладачі факультету та видатні діячі музичного мистецтва.

Викладачі та студенти факультету багато років співпрацюють з Поморською філармонією, на сцені якої виступають майбутні вокалісти-виконавці, беручи участь у щорічних карнавальних концертах та концертах випускників. Важливою частиною мистецького життя студентів є оперні вистави, представлені бидгощській публіці в гостьовому будинку Opera Nova. Вже кілька років у межах Бидгощського оперного фестивалю проходить Міжнародний форум молодіжної опери, де свої досягнення презентують студенти вокальних та акторських відділів інших музичних академій.

Багаторічна співпраця з Бидгощським музичним товариством призводить до участі студентів у численних концертах і культурно-освітніх заходах, організованих під його патронатом. Протягом багатьох років Музична академія розвиває творчі контакти із закордонними установами та університетами, як-от: Німеччини, Франції, Італії, Швеції, Латвії та Словаччини. Студенти факультету вокалу та акторської майстерності беруть участь у європейській програмі Socrates та Erasmus+, мають можливість навчатися за кордоном в музичних академіях та університетах [41].

Доречно наголосити, що факультет вокала і акторської майстерності готує фахівців, які опановують необхідний для майбутньої професійної діяльності вокальний репертуар, оволодівають навичками, необхідними для створення та реалізації власних мистецьких концепцій і проєктів. Для цього вони опановують методики інтерпретації музичних творів, мають можливість запроваджувати знання стилістики виконуваних творів.

Після завершення навчання студенти оволодівають наступними компетентностями: самостійно інтерпретувати вокальні твори, володіти сценічно-виконавськими навичками, готовністю співпрацювати з партнерами-музикантами. Випускники Академії музики можуть працювати солістами в оперних та музичних театрах, брати участь у виконанні кантатної, ораторіальної та пісенної музики, працювати солістами в професійних колективах. До того ж можуть займатися педагогічною діяльністю, працювати у навчальних закладах різних рівнів акредитації.

Викладачі та студенти факультету постійно співпрацюють з Opera Nova у Бидгощі, беруть участь у спектаклях на професійній сцені (оркестр, балет, хор). Вони є учасниками оперної студії (камерна сцена Opera Nova), беруть участь у майстер класах з видатними майстрами вокалу, театру, опери та хореографії. Студенти регулярно приймають участь у концертах із академічним оркестром на сцені Поморської філармонії.

Факультет диригування, джазу та музичної освіти Академії музики Фелікса Нововейського в Бидгощі було засновано 1975 року. Студентів готували за спеціальностями: диригент, хормейстер і викладач музичної школи, керівник оркестру. Важливою подією в історії Музичної академії стало перетворення 1999 року факультету музичної освіти на факультет хорового диригування та музичної освіти. Цей переломний момент в історії факультету, який спричинив низку змін у його структурі, став можливим завдяки ентузіазму та невтомній та наполегливій праці багатьох викладачів. Разом зі зміною назви спеціальності «Музичне виховання» на «Мистецька освіта в галузі музичного мистецтва» змінився і профіль навчання: «Музичне виховання» було перейменовано на «Музичне виховання в мистецтві та загальноосвітніх навчальних закладах».

2003 року було введено дві нові спеціальності: «Церковна музика» і «Джазові оркестри та популярна музика». Діяльність у сфері заснування першої спеціальності була результатом бажання виправити незадовільний рівень церковної музики в місцевій музичній спільноті шляхом виховання колективу музикантів, які спеціалізуються на музичному виконанні літургії. Створення джазової спеціальності було результатом необхідності популяризації джазу та популярної музики в регіоні шляхом підготовки фахівців, готових організувати розважальні заходи.

2009 рік був переломним у становленні факультету, було створено два нових напрямки підготовки: «Диригування» за спеціальністю «Симфонічне та оперне диригування» та «Джаз і сценічна музика» за спеціалізаціями: джазові інструментальні дослідження, джазові вокальні дослідження та провідні джазові гурти та розважальна музика.

Сьогодні факультет пропонує три види навчання на першому та другому ступенях денної форми: мистецька освіта в галузі музичного мистецтва, диригування та джазова і сценічна музика. На факультеті працюють кафедри і майстерені, а саме: кафедра хорознавства та музичного виховання, кафедра диригування, кафедра джазу, кафедра церковної музики, кафедра голосової емісії, лабораторія шкільної освіти [42].

Таким чином, випускники факультету диригування, джазу, церковної музики і музичної освіти володіють наступними компетентностями: диригування інструментальними ансамблями, камерними оркестрами, симфонічними та духовими оркестрами, естрадними джазовими колективами, а також вокально-інструментальними ансамблями та хорами у професійних закладах культури та художньої самодіяльності; повинні знати психологію роботи з творчими колективами; вміти організувати комунікацію з членами творчого колективу; володіти знаннями з педагогіки, методики викладання фахових дисциплін; знати основи дидактики початкової та середньої школи; тенденції розвитку музичної освіти.

Наукову діяльність Академії музики у Бидгощі зосереджено в межах фахових відділень та дослідницьких лабораторій, що реалізують проекти, передбачені довгостроковими дослідницькими програмами в різних галузях мистецтвознавства, а саме: музичний твір та його історичний та культурний контекст; композиції ХХ та ХХІ століття; музична культура регіонів Польщі; проблеми інтерпретації старовинної музики; хорова музика в історико-виконавчому аспекті; проблеми звукорежисури в кіно та театрі; оперний театр – стан, традиції, перспективи.

Щомісяця викладачі Академії музики проводять майстер класи з різних дисциплін навчального плану. Так, 2023 року проведено майстер класи з дисципліни «Музична риторика у скрипковій та камерній літературі XVII–XX століть», майстер-класи для джазових гітаристів, вокальні майстер-класи.

Підводячи підсумок, доречно зазначити, що в Польщі існує розгалужена система музичної освіти, яка відповідає європейським стандартам. Вищі музичні заклади складаються з видатних митців, часто всесвітньо відомих, які перетворюють свої мистецькі досягнення в натхнення для молодих поколінь музикантів. Творчі зв'язки та спільна співпраця викладачів і студентів сприяє пропаганді сучасної музики та презентації мистецьких досягнень попередніх поколінь митців. Добре розвинена мережа зарубіжних контактів призводить до жвавої

співпраці з університетами та викладачами з Європи, США, Австралії.

Важливу роль у професійній підготовці майбутніх фахівців відіграють наукові конференції, семінари та симпозиуми міжнародного та міждисциплінарного характеру. Студенти є активними учасниками міжнародних фестивалів і конкурсів виконавської майстерності, як вітчизняних, так і за кордоном, на яких презентують високий рівень музичних здібностей, володіння голосом й музичним інструментом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського в Познані. URL: <https://www.navchannya-v-yevropi.studies-in-europe.eu/s/3561/74969-Universiteti/390-Muzicna-akademia-im-Ignacia-Ana-Paderevskogo-v-Poznani.htm>

2. Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського в Познані. Інститут композиції та теорії музики. URL: <https://amuz.edu.pl/en/about-us-5/>

3. Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського в Познані. Інститут інструментальної музики. URL: <https://amuz.edu.pl/en/o-nas-7-2/>

4. Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського в Познані. Інститут лютневих інструментів. URL: <https://amuz.edu.pl/en/why-studying-with-us-is-worth-of-your-care-check-out-yourself/>

5. Музична академія імені Ігнація Яна Падеревського в Познані. Інститут джазу та естрадної музики. URL: <https://amuz.edu.pl/en/all-that-jazz-invitation/>

6. Музична академія імені Карола Шимановського. URL: https://am.katowice.pl/?a=4_studia

7. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра композиції та теорії музики. URL: https://am.katowice.pl/?a=32211_katedra-kompozycji-dyrygentury-i-teorii-muzyki

8. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра хорового диригування. URL: dirigereecantare.am.katowice.pl

9. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра хорового диригування. URL: https://am.katowice.pl/?a=32212_katedra-choralistyki

10. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра музичного виховання та ритміки. URL: https://am.katowice.pl/?a=322119_Katedra%20Edukacji%20Muzycznej%20i%20Rytmiki

11. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра джазу та популярної музики. URL: https://am.katowice.pl/?a=3222_instytut-jazzu

12. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра струнних інструментів. URL: https://am.katowice.pl/?a=32232_katedra-instrumentow-smyczkowych

13. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра органної та церковної музики. URL: https://am.katowice.pl/?a=32234_katedra-organow-i-klawesynu

14. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра акордеону. URL: https://am.katowice.pl/?a=32236_katedra-akordeonu

15. Музична академія імені Карола Шимановського. Кафедра мідних духових інструментів та ударних інструментів. URL: https://am.katowice.pl/?a=32243_katedra-instrumentow-detych-blaszanych-i-perkusji

16. Музична академія імені Кароля Ліпінського. Кафедра мідних духових інструментів та ударних інструментів. URL: <https://amuz.wroc.pl/dzialalnosc-5614>

17. Музична академія імені Кароля Ліпінського. Кафедра камерної музики. URL: <https://amuz.wroc.pl/dzialalnosc-5614https://amuz.wroc.pl/opis-dzialalnosci-6080>

18. Музична академія імені Кароля Ліпінського. Кафедра хорознавства та керівництва ансамблем. URL: <https://amuz.wroc.pl/opis-dzialalnosci-6048>

19. Музична академія імені Кароля Ліпінського. Кафедра церковної музики. URL: <https://amuz.wroc.pl/opis-dzialalnosci-6046>

20. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра музично-педагогічних досліджень. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-i-tworczosci-interpretacji-i-edukacji-muzycznej/katedra-kompozycji/>

21. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Студія електроакустичної музики. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-i-tworczosci-interpretacji-i-edukacji-muzycznej/studio-muzyki-elektroakustycznej/>

22. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра теорії та інтерпретації музичного твору. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-i-tworczosci-interpretacji-i-edukacji-muzycznej/katedra-teorii-i-interpretacji-dziela-muzycznego/>

23. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра музично-педагогічних досліджень. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-i-tworczosci-interpretacji-i-edukacji-muzycznej/katedra-badan-muzyczno-edukacyjnych/>

24. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра хорознавства. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-i-tworczosci-interpretacji-i-edukacji-muzycznej/katedra-choralistyki/>

25. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра диригування. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-i-tworczosci-interpretacji-i-edukacji-muzycznej/katedra-dyrygentury/>

26. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Факультет інструментальної музики. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/>

27. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра органа. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-organow/>

28. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра старовинної музики. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-muzyki-dawnej/>

29. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра гітари та арфи. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-gitary-i-harfy/>

30. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра скрипки та альту. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-skryпки-i-alty/>

krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-skrzypiec-i-altowki/

31. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра віолончелі та контрабаса. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-wiolonczeli-i-kontrabasu/>

32. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра дерев'яних духових інструментів та акордеону. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-instrumentow-detych-drewnianych-i-akordeonu-2/>

33. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра дерев'яних духових інструментів та акордеону. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-instrumentow-detych-blaszanych/>

34. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра джазу. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-jazzu/>

35. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра ударних інструментів та сучасної музики. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/katedra-perkusji-i-muzyki-wspolczesnej/>

36. Музична академія імені Кшиштофа Пендерецького. Кафедра камерної музики. URL: <https://www.amuz.krakow.pl/wydzialy/wydzial-ii-instrumentalny/>

37. Музична академія імені Гражини Кайстут Бацевіч. URL: <https://www.amuz.lodz.pl/pl/akademia/o-nas/historia>

38. Музична академія імені Станіслава Монюшко в Гданську. URL: <https://www.amuz.gda.pl/akademia/uczelnia/historia-uczelnia,56>

39. Музична академія імені Фелікса Нововейського в Бидгощі. Факультет композиції, теорії музики та звукорежисури. URL: <http://www.amuz.bydgoszcz.pl/dla-studenta/wydzial-i/strona-wydzialu/>

40. Музична академія імені Фелікса Нововейського в Бидгощі. Факультет інструментальної музики. URL: <http://www.amuz.bydgoszcz.pl/struktura/wydzial-ii/>

41. Музична академія імені Фелікса Нововейського в Бидгощі. Факультет вокала та акторської майстерності. URL: <http://www.amuz.bydgoszcz.pl/struktura/wydzial-iii/>

42. Музична академія імені Фелікса Нововейського в Бидгощі. Факультет диригування, джазу та музичної освіти. URL: <http://www.amuz.bydgoszcz.pl/struktura/wydzial-iv/struktura/zaklad-muzyki-sakralnej/>

43. Навчатись в Європі. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

44. Університет музики імені Фридерика Шопена. Факультет інструментальної музики. URL: <https://chopin.edu.pl/universytet/wydzialy/wydzial-instrumentalny>

45. Університет музики імені Фридерика Шопена. Факультет церковної музики. URL: <https://unekostudy.com/index.php/2015-02-17-14-59-24/2015-02-17-15-01-02/muzychnyi-universytet-im-f-shopena-varshava>

1.18. ПОРТУГАЛІЯ (ПОРТУГАЛЬСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Португалія (порт. *Portugal*), офіційна назва – Португальська Республіка (порт. *República Portuguesa*) розташована у південно-західній Європі на Піренейському півострові. Це одна з найстаріших держав Європи, територія якої постійно заселялася, захоплювалася і була предметом боротьби з доісторичних часів. Зараз Португалія – це розвинена країна з розгалуженою економікою та високим рівнем життя. Окрім того, країна займає високі сходинки у рейтингах моральної свободи, спокою, демократії, свободи преси, стабільності, соціального прогресу та процвітання. Будучи членом ООН та Європейського Союзу, Португалія також була одним із засновників НАТО та Єврозони [2].

Система освіти Португалії славиться своєю якістю та доступністю. Система вищої освіти в Португалії включає заклади двох типів – університети та політехнічні інститути. Всього у Португалії працюють 50 університетів та понад 80 політехнічних інститутів, серед яких є і приватні, і державні заклади вищої освіти. Португальські університети пропонують три види ступенів: *Licenciatura* (ступінь бакалавра), *Mestrado* (ступінь магістра), *Doutoramento* (докторський ступінь). Крім програм всіх академічних рівнів з португальською мовою навчання, місцеві університети пропонують великий асортимент програм навчання англійською мовою.

У португальських університетах є великий вибір програм з різними спеціалізаціями. Кожен заклад вищої освіти має свої «сильні» програми, на вивченні яких сфокусовані викладачі та студенти університету. Так, наприклад, *Universidade Nova de Lisboa* фокусується на гуманітарних і соціальних науках, а *University of Minho* – на освіті, економіці, мистецтві, архітектурі та інженерії. Великий асортимент університетів різних спеціалізацій дозволяє задовольнити потреби кожного іноземного студента. Відтак університети Португалії мають високий статус на

міжнародному рівні. Тут навчається понад 50 тисяч іноземних студентів.

У Португалії музична освіта має довгу та багату історію. У країні існує кілька навчальних закладів, які пропонують вищу та професійну музичну освіту. Одним із найпрестижніших навчальних закладів є Національний консерваторіум Лісабона (*Conservatorio Nacional de Lisboa*). Також у Португалії є кілька університетів та коледжів, які пропонують програми в галузі музики та музичної освіти. Наприклад, Інститут мистецтв у Коїмбрі (*Instituto das Artes de Coimbra*) та Інститут музичних наук (*Instituto de Ciencias Musicais*) у Лісабоні.

Національна консерваторія (*Conservatório Nacional de Lisboa*) Лісабона є державним закладом для навчання мистецтвам, створеним у 1836 році. Історія Національної консерваторії в Лісабоні починається з консерваторії Санта-Марія-де-Лорето, заснованої в 1537 році в Неаполі іспанським священником Хосе Тапіа, метою якої було навчання дітей-сиріт, включно музикою.

Пізніше, згідно з указом королеви Марії II від 1836 року Національну консерваторію було реорганізовано на консерваторію драматичного мистецтва з метою підготовки кадрів для національного театру. Потім консерваторію було розділено на школу драматичного мистецтва або декламації, музичну школу та школу танцю, пантоміми та спеціальної гімнастичної школи. З плином часу назву закладу було змінено на *Conservatorio Real de Lisboa*. Після встановлення республіки в 1910 році вона була перейменована в Національну консерваторію [1].

Створення консерваторії для викладання музики в Лісабоні значною мірою завдячує португальському композитору Жоао Домінгушу Бомтемпу (1775-1842 рр.), який також був відомим педагогом. Повернувшись до уряду Португалії (1834), Бомтемпо втілював у життя реформу музичної освіти, ґрунтуючись на контактах, які він встановив за кордоном, і спостерігаючи за відповідними реформами музичної освіти, як у Франції, так і в Англії.

Студенти консерваторії 1834 року навчалися за такими спеціальностями: теорія музики, фортепіано, спів, скрипка,

віолончель, контрабас, гобой, кларнет, флейта, фагот та національні португальські інструменти.

Після проголошення республіки у жовтні 1910 року заклад було перейменовано в Лісабонську національну консерваторію. У 1919 році директором закладу було призначено видатного піаніста Віанна да Мотта (1868–1948). У 1930 році консерваторію було перейменовано в Національну консерваторію, ставши установою з двома секціями (музика і театр). Починаючи з 1946 року в консерваторії проводилися численні заходи викладачів і студентів, конференції, спеціальні курси із залученням вітчизняних та іноземних фахівців. Введено також вивчення старовинних інструментів (клавесин, клавикорд, віола да гамба, віола д'аморе, іспанська гітара).

Починаючи з 2012–2013 навчального року, з метою підвищення рівня готовності студентів до сприймання старовинної музики, створено ансамблі з Escola Artística de Música do Conservatório Nacional, які працюють над складним репертуаром, який охоплює період від середньовіччя до пізнього бароко. Студенти беруть участь у різних за складом інструментальних, вокальних та вокально-інструментальних ансамблях, які виступають на міжнародних фестивалях та конкурсах.

Лісабонська консерваторія музики, танцю та драматичного мистецтва виникла у 2009 році в результаті еволюції Академії оркестрової музики, яка працювала в Лісабоні в Colégio de São Tomás, в Colégio Mira Rio, в «Ave-Maria», на Colégio de Santa Maria, а в Порту – Colégio Horizonte. Консерваторія музики, танцю та драматичного мистецтва має своїм офіційним покровителем Маестрину Жоану Карнейро, яка випустила альбом Pequenos Cantores do Conservatório de Lisboa Portuguese Christmas Songs у 2012 році [3].

Музична консерваторія Mafra заснована у 2015 році в партнерстві з міською радою Mafra і з тих пір розвивається, а студенти беруть участь у різноманітних заходах у муніципалітеті на національному рівні.

Отже, викладачі музичних закладів Португалії навчають студентів гри на музичних інструментах, з-поміж яких: клавішні, струнні, духові, ударні, а також молоді опановує вокальні дисципліни, оркестрове та хорове диригування, композиція. Викладацький колектив складається з фахівців різних національностей, які активно виступають на міжнародних та національних концертних сценах, як солісти, камерні музиканти, музиканти національних оркестрів та диригенти. Вони намагаються увіковічити традиції своїх попередників, супроводжують студентів на відповідальних виступах і конкурсних випробуваннях.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Національна консерваторія. URL: https://web.archive.org/web/20120119032033/http://consorcio.bn.br/scripts/odwp032k.dll?t=nav&pr=livros_pr&db=livros&use=pn&rn=1&disp=card&sort=off&ss=52662988&arg=ellmerich,%20luis

2. Португалія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%8F>

3. Музичні консерваторії Лісабона та Мафра. URL: <https://conservatorios.pt/cmlm/quem-somos/>

1.19. РУМУНІЯ

Румунія (рум. *Romania*) – це держава на перехресті східної, центральної та південно-східної Європи. Межує на півночі з Україною, на північному сході із Молдовою, на південному заході із Сербією, на північному заході з Угорщиною, і з Болгарією на півдні, а також омивається Чорним морем на сході. Румунія дванадцята за величиною країна в Європі та сьома за чисельністю населення країна-член Європейського Союзу, яка має приблизно 20 мільйонів жителів. Столиця і найбільше місто – Бухарест. Офіційною мовою навчання є румунська, але на всіх рівнях освіти навчання здійснюється також і мовами етнічних та національних меншин, а саме: угорською, німецькою, сербською, українською, чеською, хорватською, турецькою та ромською.

Румунія славиться великою кількістю державних вузів – їх близько 29 з різних напрямків, також існують приватні – їх близько 20. В Бухаресті розташовано 30 відсотків усіх університетів. Решта університетів знаходиться в таких містах як: Констанца, Тімішаор, Клуй, Брашов, Ясси. Система вищої освіти Румунії включає в себе три рівня або три цикли:

- перший цикл вищої освіти – бакалаврат: *Diplomă de Licență*, 3-4 роки, 180-240 ЄКТС. Може включати короткий цикл вищої освіти тривалістю 3 роки;

- другий цикл вищої освіти – магістратура: *Diploma de Master*, 1-2 роки, 60-120 ЄКТС. Навчання в закладах вищої освіти за деякими спеціальностями (медицина, ветеринарія, стоматологія тощо) здійснюється за інтегрованими програмами, 5-6 років, 300 ЄКТС. Такі дипломи еквівалентні магістерському ступеню;

- третій цикл вищої освіти – докторантура: *Diploma de Doctor*, 3 роки.

В країні існують державні й приватні навчальні заклади. До державних освітніх закладів ходять близько 95% учнів і студентів. Приватні навчальні заклади, що засновані й керуються неурядовими організаціями, працюють на більш високому рівні.

Бухарестський національний університет музики (рум. Universitatea Națională de Muzică București) – консерваторія імені Порумбеску в Бухаресті – вищий музичний навчальний заклад, єдиний у Бухаресті університет, який веде підготовку фахівців у галузі музичної освіти. Навчальний заклад засновано 1864 року указом господаря Олександра Іоана Куза. Після чого заклад почав свою діяльність 6 жовтня 1864 року, як консерваторія музики та декламації під керівництвом композитора Олександра Флехтенмахера [1].

У 1907 році консерваторія музики та декламації реорганізована в консерваторію музики та драматичного мистецтва. 17 липня 1931 року стала називатися Королівською академією музики та драматичного мистецтва. З 1950 по 1990 рік вищий навчальний заклад називався консерваторія імені Порумбеску. З 1990 до 1998 роки заклад функціонував під назвою Бухарестська музична академія. З 1998 по 2001 рік називався Університет музики Бухареста. Постановою уряду від січня 2001 року названо Бухарестським національним університетом музики. В університеті два факультети: факультет композиції, музикознавства та музичної педагогіки (FCMPm) та факультет виконавських мистецтв (FIM) [1].

Національний університет музики в Бухаресті є членом Європейської асоціації консерваторій (АЕС) і активним партнером у розбудові європейського простору вищої музичної освіти відповідно до цілей Болонської декларації.

У Національному музичному університеті в Бухаресті навчальний процес відбувається через дидактичні заходи та практичні дослідження, творчість та виконавську діяльність. Художня діяльність (інтерпретація та/або створення музики) в Національному музичному університеті в Бухаресті еквівалентна діяльності наукових досліджень.

Національний музичний університет у Бухаресті відіграє фундаментальну роль у сприянні науковим дослідженням та художній творчості, у підготовці та індивідуальному розвитку майбутніх професійних музикантів, а також у підтвердженні

ідентичності національної музичної культури в європейському та міжнародному контексті.

Дослідження шляхом художньої творчості та виконавства здійснюються індивідуально або колективно в спеціалізованих центрах, концертних залах, музичних студіях, мистецьких лабораторіях і майстернях, сценічних постановочних підрозділах, приміщеннях, призначених для мистецької діяльності.

Доцільно зазначити, що наукові дослідницькі програми в межах докторантури в основному орієнтовані на проведення наукових досліджень з музикознавства або навичок художньої творчості (музична композиція, диригування, інструментальна музична інтерпретація/спів).

Організація та функціонування наукових досліджень з музичної художньої творчості здійснюється власними методологіями та положеннями. Діяльність наукових досліджень та музично-мистецької творчості оцінюється окремо, відповідно до докторських – наукової та професійної: наукове дослідження; музична художня творчість; композиція та музична інтерпретація; інструмент/канто.

Професорсько-викладацький склад *факультету музичної інтерпретації* забезпечує підготовку студентів-бакалаврів в процесі вивчення наступних дисциплін: основний музичний інструмент, камерний ансамбль, акомпанемент, теорія музики, сольфеджіо, гармонія, історія музики, аналіз музичної форми, контрапункт, музична естетика, музична практика.

Під час зарахування до магістратури студент може вибрати наступні спеціалізації: інструмент, камерна музика або акомпанемент. До базових дисциплін навчального плану входять: інструментальна інтерпретація, імідж і досягнення в оркестровому музичному виконанні, інструментальна камерна музика, акомпанемент, стратегії побудови репертуару та інтерпретаційного бачення, теоретичні основи оркестровки, етика та академічна доброчесність, інтерпретаційна професійна діяльність.

Національний музичний університет у Бухаресті піклується про матеріальну підтримку, яку студенти можуть отримати, щоб підвищити чи підтвердити свою академічну успішність. У цьому

сенсі, окрім видів стипендій, які регулюються на національному рівні – соціальних стипендій, стипендій за заслуги та стипендій за результативність – різноманітні форми стимулювання надаються за рахунок власних коштів УНМБ.

З ініціативи ректора університету доктора Діана Мош, з 2018 року щорічно присуджуються стипендії UNMB Excellence Scholarships. Існує також значна кількість грантових стипендій, які УНМБ надає за рахунок власних коштів.

Факультет композиції, музикознавства та музичної педагогіки. Навчаючись в магістратурі протягом двох років студенти орієнтуються на створення великих музичних форм, магістерських проєктів, що полягають у створенні масштабного твору вокально-інструментального (канта, ораторія, симфонія) або хореографічного (балет) жанрів. Магістранти опановують такі дисципліни як-от: течії, стилі та мови музики; стиль і мова в композиції, історія електронної музики; позаєвропейські музичні культури та їх вплив на сучасну музику; сучасні методи музичного аналізу; кіно та сценічна музика; композиційні прийоми та естетичні концепції другої половини ХХ століття; семантичні можливості музики; антропологія музики; вступ до музичної терапії; музична журналістика; етика та академічна доброчесність; практика музичного комунікування.

Студенти також мають можливість брати участь у колективних композиційних проєктах, у конференціях та майстер-класах, які засновані на основах композиції, а також в інших проєктах, які здійснюються UNMB у партнерстві зі Спілкою композиторів та музикознавців Румунії, Національним музеєм «Джордже Енеску», Філармонією «Джордже Енеску» в Бухаресті, Інституті Гете, Коледжі Нової Європи та інших європейських культурних інституціях, які формують їх музичні та стилістичні компетентності [1].

Тож цілком закономірно, що інтелектуальний, естетичний і виконавський розвиток студентів SLC можна оцінити за численними нагородами, які випускники магістерських програм отримують під час навчання.

Магістранти з композиції набувають уміння та навички використання сучасних технік композиції; запровадження інноваційних методів аналізу музичного тексту; критичного аналізу музичних творів написаних композиторами різних країн світу; інтерпретації значення елементів музичної мови в культурному та стилістичному контексті; досвід роботи з електронними засобами створення/обробки звуку; використання мультимедійних засобів; створення музичних творів шляхом проходження етапів процесу художньо-музичної комунікації.

Цінним є те, що для випускників магістратури і бажаючих навчатися в аспірантурі викладачами фахових кафедр розроблено програму «Музичний менеджмент», що надає ексклюзивну можливість розвинути навички, необхідні для сучасного та ефективного управління як діяльністю мистецьких установ, так і подіями в культурно-мистецькому середовищі. Теоретичні знання подвоюються практичними курсами, а саме: семінарами, зустрічами з видатними діячами мистецького простору – як національного, так і міжнародного.

Опановуючи програму з «Музичного менеджменту» студенти набувають наступні компетентності: навички застосування інструментів і методів управління проектами та маркетингу в управлінні мистецькими установами, а також культурними заходами; розробка бізнес-плану для організацій культури; розуміння та управління різними фінансовими аспектами, пов'язаними з культурною діяльністю; опановують знанням юридичних та економічних перспектив законодавства про виконавське мистецтво на національному та міжнародному рівнях; можливість збільшити свій лідерський потенціал: розуміння того, як працюють різні культурні та креативні індустрії; набуття спеціальних знань, необхідних для управління концертними установами, танцювальними та театральними колективами, організація фестивалів та культурних заходів; розвиток комунікативних навичок спілкування в культурно-освітньому середовищі.

Ясський університет мистецтв Джордже Енеску (рум. *Universitatea de Arte «George Enescu» din Iași*) – вищий

державний навчальний заклад Румунії, розташований у місті Ясси. У 1997 році названий на честь румунського композитора Джордже Енеску. Заснований 1860 року як Школа музики та декламації. 1864 року було затверджено Статут консерваторії музики та декламації та Статут для національної школи образотворчого мистецтва. 1931 року консерваторія і школа образотворчого мистецтва стали музично-драматичною академією в м. Ясси.

Після Другої світової війни дві академії були об'єднані в Ясську консерваторію Джордже Енеску, а 1992 року було засновано Інститут Джордже Енеску, який надає освіту в галузі образотворчого мистецтва, театру та музики. З 1997 року – Ясський університет мистецтва Джордже Енеску. Основна мета Університету мистецтв Джордже Енеску – сформувати особистість майбутніх художників і зробити внесок у розвиток румунської та світової культури; підготовка фахівців з мистецтва (музика, образотворче мистецтво, драма), організація та формування культурно-освітнього простору Румунії [2].

До складу Університету входить три факультети:

➤ **Факультет музичного виконавства** (зі спеціалізацією музична освіта, композиція, музикознавство, релігійна музика).

➤ **Театральний факультет** (зі спеціалізаціями: театральне мистецтво, режисура, мистецтво театру ляльок, театрознавство).

➤ **Факультет образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва та дизайну** (зі спеціалізаціями: живопис, скульптура, графіка, текстиль; художньо-педагогічна освіта, реставрація творів мистецтва, дизайн).

Як один із лідерів у галузі румунської культури, університет сприяє захисту, збереженню та популяризації румунської художньої творчості, розвитку художнього смаку та пізнання краси автентичних творів мистецтва.

Таким чином, вищі навчальні заклади мистецького спрямування Румунії стратегічними напрямками своєї діяльності вважають підготовку висококваліфікованих музикантів-виконавців і композиторів спроможних бути конкурентоздатними на європейському ринку праці.

1.20. СЛОВАЧЧИНА (РЕСПУБЛІКА СЛОВАЧЧИНА)

Словаччина (словац. *Slovensko*) – це держава на сході центральної Європи, межує на північному заході з Чехією, на півночі – з Польщею, на сході – з Україною, на півдні – з Угорщиною та на заході – з Австрією. Населення Словаччини понад 5,4 млн. У північній частині країни розташовані Західні Карпати, на півдні – частина Середньодунайської рівнини в долині Дунаю. Столицею та найбільшим містом є Братислава, другим за величиною містом є Кошиці.

Освіта в Словаччині має високу європейську якість на всіх рівнях навчання, що дозволяє цілим сім'ям отримати знання для ведення професійної діяльності. У 2019 році лондонський аналітичний центр The Legatum Institute поставив систему освіти Словаччини на 48-е місце з 167 оцінюваних країн.

Освіта в Словаччині на рівні бакалаврату зазвичай триває три роки. Абсолютно всі університети в Словаччині відкривають можливість навчатися на бакалавраті. Протягом навчання, студент буде вивчати обов'язкові та факультативні предмети. Структура освіти у словацьких університетах показує, що після отримання ступеня бакалавра, студент може почати професійну діяльність на нижчих посадах за спеціальністю, або продовжити навчання в магістратурі.

Музична освіта передбачає поєднання великої кількості кредитів з теорії та практики, тобто живих виступів та роботи над реальними музичними проєктами з обраної спеціальності. Студенти також вивчають історію музики, різні її напрямки, тренують слух та займаються вокалом.

Одним із престижних мистецьких навчальних закладів Словаччини є **Братиславська консерваторія** (словац. *Konzervatorium*), де готують професійних музикантів і педагогів мистецьких шкіл. Братислава завжди була містом, де з шануванням ставилися до музичної культури. Протягом трьох століть сюди приїздили відомі угорські та австрійські музиканти,

щоб супроводжувати церемонії коронації. Тут гостювали багато визначних діячів світової музики – Й. Гайдн, В. Моцарт, Ф. Ліст. Саме через близькість Будапешта та Відня потреба у створенні музичного навчального закладу на території Словаччини – у Братиславі – виникла лише у 1918 році. До того часу талановиті виконавці відвідували музичні заклади у Відні, Будапешті та інших більш віддалених містах Європи.

Історія становлення Братиславської консерваторії починається з відкриття 1919 року словацької музичної школи (*Hudobna skola pre Slovensko*), де готували виконавців і вчителів музики на струнному, фортепіанному, духовому і вокальному відділеннях. У 1922 році опікунська рада музичної школи обрала її директором ерудованого музиканта, композитора і піаніста Фріка Кафенда. 26 січня 1928 року школі було надано статус «Музично-драматичної академії» (*Hudobna a dramaticka akademia*). 7 травня 1941 року на підставі резолюції словацького парламенту Музично-драматична академія перейшла під управління держави і отримала назву «Державна консерваторія в Братиславі».

Після реорганізації 2002 року консерваторія потрапила під самоврядування Братиславського регіону і стала називатися «Консерваторія в Братиславі». Сьогодні професорсько-викладацький склад консерваторії підтримує постійні контакти зі словацькою культурною громадськістю через концертно-просвітницьку діяльність у співпраці зі Словацьким радіо, STV, Словацькою філармонією, SND та іншими мистецькими закладами. Консерваторія має творчі зв'язки з зарубіжними мистецькими освітніми закладами, результатом яких є культурно-мистецькі програми в різних країнах світу.

Навчання в консерваторії є безперервним протягом шести років. На четвертому курсі студенти складають іспит на атестат зрілості, який заснований на матеріалах, затверджених ЮНЕСКО – під назвою ISCED, рівень 3B, середня професійна школа зрілості. Навчання закінчується на шостому курсі випускним іспитом, який складається з наступних частин:

- публічний концертний виступ з фаху;
- іспит з педагогічної практики;

➤ захист дипломної роботи [1].

Відповідно до ISCED випускний іспит класифікується як рівень 5B (нижча вища освіта) – за словацькою термінологією вища професійна освіта. У освітньому процесі запроваджуються різні форми навчання, починаючи від колективної до групової та індивідуальної. Кожен студент складає свій індивідуальний план, до якого входять предмети, які є результатом його основного напрямку підготовки. В консерваторії є відділення акордеону, церковної музики, дерев'яних духових та мідних духових інструментів, клавішних та струнних інструментів, вокальне, композиторсько-диригентське і музично-драматичне. Студенти беруть участь в оркестрових і хорових колективах.

Навчання в консерваторії проходить за напрямками: композиція, диригування, гра на фортепіано, гра на органі; гра на духових інструментах: поперечна флейта, сопрано та альтова блокфлейта, гобой, кларнет, саксофон, фагот, труба, валторна, тромбон, туба та гра на ударних інструментах. Окрім того, гра на струнно-смічкових інструментах: скрипка, альт, віолончель, контрабас, арфа, гітара, цимбали; гра на акордеоні; церковна музика.

Симфонічний оркестр консерваторії – це студенти відділу струнних, дерев'яних і мідних інструментів. Оркестр працює під орудою професора Юліуса Караби і презентує європейську музичну культуру, словацьку класичну і народну музику. Симфонічний оркестр тісно пов'язаний з музичною культурою Словаччини. Колектив постійно виступає в Концертному залі Словацької філармонії, де презентує симфонічну та класичну музику різних стилів і композиторських шкіл. Оркестр записує для Словацького радіо та Словацького телебачення твори словацьких композиторів, з-поміж яких: Мікулаш Шнайдер-Трнавський «Михайлова месса», Петер Мартінчек «Missa Danubia», Станіслав Хохель «Missa in C», Юрай Тандлер «Дивертимент № 2», Любош Бернат «Санкта Містерія» [2].

Симфонічний оркестр Консерваторії в Братиславі представляє музичну культуру Словацької Республіки на важливих мистецьких фестивалях у Європі, він мав великий успіх

на Європейській зустрічі молоді в Мюнхені (1985 Німеччина) та на Міжнародному фестивалі молодіжних симфонічних оркестрів у Мурсії (1987, 1992 Іспанія). Багато учасників оркестру успішно пройшли прослуховування в міжнародних симфонічних оркестрах і дають концерти в Міжнародному молодіжному оркестрі в Бремені (Німеччина), Австрійській філармонії (Австрія), в Симфонічному оркестрі Міжнародного молодіжного фестивалю «Treffen» в Байройті (Німеччина), Європейській філармонії (Німеччина), Оркестровій академії (Німеччина), Симфонічному оркестрі Г. Малера (Австрія) [2].

Камерний хор студентів і випускників консерваторії в Братиславі працює під орудою професора Душана Білла, який презентує та пропагує європейську музичну культуру, словацьку класичну та народну музику. Камерний хор віддзеркалює музичну історію Словаччини. Диригентами хору були видатні словацькі диригенти, такі як: професор Ян Стрелец, народний артист Ян Ціккер, професори Імрїх Крижан, Ладіслав Голасек, Ян Клімо. Під час навчання в консерваторії в хорі співали такі відомі артисти, як Петро Дворський, Едіта Груберова, Ян Галла, Йозеф Кундлак, Мирослав Дворський, Мартін Баб'як, Любіца Варгікова, Лівія Агова, Густав Белачек та інші.

Хор відомий не лише у Словаччині, а й у багатьох європейських країнах, у США, Австралії, Мексиці, Ізраїлі, Йорданії, як представник словацької музичної культури. Серед останніх мистецьких подорожей – презентація музичної культури Словацької Республіки в американських університетах (Нью-Йорк, Бостон, Бріджвотер, Монтклер) у 1994 р., культурна місія до Австралії (Сідней-Мельбурн) у 1995 р. До того ж виступи на молодіжних форумах: Олімпіада в Атланті, штат Джорджія 1996 року, виступ у Шенбрунні у Відні в рамках святкування тисячоліття Австрії 1996 року, презентація словацької культури в Мексиці (1997), презентація словацької церковної музики в Австрії (Termitz-Vimpasing, 1999), презентація словацької церковної музики в Ізраїлі (Єрусалим, Віфлеєм, 1999) тощо.

Хор записав шість компакт-дисків церковної музики зі всесвітньо відомими солістами Едітою Груберовою, Лівією

Аговою та Петром Дворським для компанії MUSICA. За компакт-диск «Narodil sa Kristus Pan was born» він отримав платинову платівку. Колектив постійно виступає на богослужіннях у соборі св. Мартіна в Братиславі, робить записи на Словацькому радіо та Словацькому телебаченні.

Випускники Братиславської консерваторії працевлаштовуються в професійних культурно-мистецьких організаціях (оркестрах, оперних та музично-драматичних театрах), засобах масової інформації, аудіовізуальних студіях та школах мистецтв у країнах Європейського Союзу, США, Австралії, Японії та інших країнах.

Вища школа виконавських мистецтв у Братиславі є найбільшою художньою школою в Словацькій Республіці, де студентам пропонується подальший розвиток творчих здібностей у мистецькій сфері. Публічні театральні та танцювальні вистави, покази фільмів, концерти студентів і викладачів – все це сприяє розвитку за допомогою творчості. Це допомагає підтримувати обізнаність про національне та культурне самовираження. Таким чином, випускники працюють в самому центрі інновацій в акредитованих художніх дисциплінах [3].

Факультет музики і танцю готує фахівців музичного мистецтва, танцювального мистецтва і музикознавства за відповідними акредитованими навчальними програмами і проводить дослідження, розробки, художню та іншу творчу діяльність у відповідності з обраною спрямованістю. Фахова підготовка здійснюється за наступними спеціальностями: церковна музика, диригування і композиція, вокал, струнні та духові інструменти, клавішні інструменти, хореографія, драматургія і теорія музики.

Консерваторія Джозефа Адамовича в Кошице була заснована 1991 року на базі Середньої художньої школи. Через рік, у 1992 році, школа була включена до мережі загальноосвітніх шкіл з художніми відділами музично-драматичного мистецтва та гри на народних музичних інструментах. Основною місією цього закладу було надання можливості обдарованим дітям із соціально незахищених верств населення та ромській меншині вивчати музику з урахуванням специфічних потреб кожної із громад. За

два десятиліття школа зазнала значного розвитку і сьогодні ми можемо говорити про повноцінну консерваторію з представленням музики, співу, музики та драми (HDU) та танцю, яка забезпечує освіту талановитих учнів незалежно від національності, раси чи середовища [4].

Про якість навчання в школі свідчать індивідуальні та колективні досягнення учнів, позитивні відгуки громадськості, а також постійний інтерес до виступів мистецьких органів школи та їх запрошення на офіційні виступи з нагоди важливих подій на різних рівнях. Окрім народного оркестру, камерного оркестру, джазового оркестру та хору дівчат «Темпо» в консерваторії Джозефа Адамовича у Кошицях триває шестирічне безперервне навчання у таких галузях: музичне та драматичне мистецтво, музика, спів та танці. Названі кафедри призначені для випускників бакалаврату. Умовою прийому до обраної галузі є успішне проходження вступного іспиту талановитої молоді. Навчання закінчується після четвертого курсу матурою та після шостого курсу випускним іспитом.

Таким чином, освітні програми мистецьких закладів Словаччини спрямовані на співпрацю студентів в ансамблях, опанування навичками виконання і сприймання музики, розвиток творчих та аналітичних навичок у теорії та історії музики. Творчі колективи Словацьких мистецьких освітніх закладів презентують музичну культуру Словацької Республіки на мистецьких фестивалях у Європі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Братиславська консерваторія. URL: https://web.archive.org/web/20110314234232/http://www.konzervatorium.sk/o_skole.php
2. Братиславська консерваторія. Симфонічний оркестр консерваторії. URL: http://www.konzervatorium.sk/umelecke_telsa.php
3. Вища школа виконавських мистецтв у Братиславі. URL: <https://comestudy.com.ua/ua/universities/academy-of-performing-arts>
4. Консерваторія Джозефа Адамовича в Кошице. URL: <https://interavers.com/programms/konservatoriya-dzhozefa-adamovicha-v-koshitse/>

1.21. СЛОВЕНІЯ (РЕСПУБЛІКА СЛОВЕНІЯ)

Словенія (словен. *Slovenija*), офіційна назва – Республіка Словенія (словен. *Republika Slovenija*) – країна на півдні Центральної Європи, розташована на перехресті важливих культурних та торговельних шляхів. Межує з Італією на заході, Австрією на півночі, Угорщиною на північному сході, Хорватією на південному сході та омивається Адриатичним морем на південному заході. Будучи однією з держав-наступниць колишньої Югославії, нині Словенія – парламентська республіка та країна-член Євросоюзу, ООН і НАТО. Столиця і найбільше за населенням місто країни – Любляна.

Навчання у вузах Словенії може тривати від 4 років і більше. Студентам, які бажають отримати докторську ступінь, знадобиться близько 8 років за умови вступу до навчального закладу на базі середньої освіти. У Словенії діють 3 державні університети, 2 міжнародні університети, 1 приватний університет та 41 інститут. Стандарти викладання та вимоги до навчального процесу незмінні для всіх вузів республіки. Окрім іншого, у Словенії успішно існують бізнес-школи (коледжі), які дають змогу здобути вищу спеціальну освіту з дипломом інженера. У більшості університетів навчання ведеться словенською або англійською мовами. При цьому для вступу до першого курсу бакалавра мовного іспиту немає. При переході на наступний курс потрібно підтвердити знання мови.

Музичну культуру Словенії можна відстежити з V ст. н. е., коли в Карантанії почало ширитися християнство. У свідомості багатьох словенська народна музика ототожнюється з так званою словенською полькою, яка все ще популярна і нині. У країні окрім добре відомих польки та вальсу є чимало інших стилів словенської народної музики: коло, лендер, штаєріш, мафріне і шалтін, якими, однак, не вичерпується перелік традиційних музичних стилів і танців Словенії. Для народних пісень Словенії характерні діатоніка, переважання мажору, перемінні метри,

багатоголосся. Сільський гармонійний спів – глибоко вкорінена традиція у Словенії. Спів, щонайменше, чотириголосий, а в деяких місцевостях співають навіть на дев'ять голосів. Тим самим словенські народні пісні зазвичай відлунюють м'яко і гармонійно та дуже рідко – у мінорному тоні.

Типова словенська народна музика виконується на штирійській гармоніці (найстаріший тип акордеону), скрипці, кларнеті, цитрі, флейті, а також духовими оркестрами альпійського типу. Традиційна словенська музика включає різні види музичних інструментів, таких як: штирійська гармоніка, контра, цимбали, цитра, тамбуриця, народна скрипка, віолончель, кларнет, щелепна арфа, окарина, клопотець, флейта Пана, псалтирій, бубон.

Словенська музика – музична культура Словенії, невід'ємна частина західноєвропейської музичної культури, тісно пов'язана з музикою сусідніх країн, переважно Австрії, північної Італії та Хорватії. 1919 року створено консерваторію, яка з 1924 року отримала статус Державної консерваторії, а з 1939 року – Академії музики. 1934 року було відкрито Музично-історичний інститут.

Академія музики і мистецтв ім. Яна Альбрехта в м. Банська-Штявниця (Hudobná a umelecká akadémiá Jána Albrechta (HUAJA)) – приватний навчальний заклад, заснований 2008 року. Зараз в Академії ведеться навчання за двома напрямками – композиція, музична інтерпретація та творчість.

Навчальна програма бакалавра «Музична інтерпретація та творчість» спрямована на отримання практичних та теоретичних знань у галузі музичного мистецтва. Навчання відбувається в контексті contemporary modern, визначеного резолюціями Асоціації Європейських консерваторій, де наголошується на різноманітності підходів та інноваційних методів в освіті. Ця програма унікальна за своїм змістом, оскільки надає студенту відносно широку гнучкість у виборі предметів і форм навчання, які безпосередньо впливають на його фахову спрямованість і спеціалізацію. У той же час студент має можливість спеціалізуватися на класичній або джазовій музиці.

Під час навчання студенту надається можливість самостійно вибрати спеціалізацію за такими напрямками:

– фахова підготовка – інструмент, спів, диригування хором, диригування оркестром на основі класичної музики;

– інтерпретація – інструментальна, вокальна, диригування на основі джазу та різножанрової музики;

– творчість – композиція, музичні проекти, електроакустична композиція тощо на основі класичної музики;

– творчість – композиція, аранжування, музичні проекти, музика до фільмів, сценічна музика, музвиробництво та ін. на основі джазу та різножанрової музики [2].

Крім обов'язкових предметів, студенти можуть обирати предмети з переліку факультативних дисциплін. У випадку спеціалізації з музичної інтерпретації студент може вибрати предмети, орієнтовані на музичну творчість і, таким чином, набути навичок композиції, фахівця електроакустичної музики, музичного керівництва і навпаки, у випадку спеціалізації з класичної музики студент може обирати предмети з галузі джазової інтерпретації, створення джазу, історії джазу тощо.

Перевірка здібностей студента в межах бакалаврської програми відбувається у формі портфоліо, сценічних виступи (концерти, майстер-класи, композиційні проекти, аранжування). Під час навчання студенти готують та захищають бакалаврську роботу, яка складається з практичної частини (публічний концерт/художній проєкт) і теоретичної частини (письмова робота).

HUAJA практикує студентську мобільність в межах програми «Erasmus+» в культурні та музично-освітні заклади Європейських країн. Зважаючи на те, що музична мова є міжнародною, і з цього боку відсутні бар'єри, як в інших навчальних програмах. Налагодження та розвиток співпраці з партнерськими вищими навчальними закладами, а також із закладами, де можна проводити стажування студентів, значно розширює коло знань та надихає на подальшу співтворчість.

HUAJA постійно запроваджує інноваційні методи навчання, що поєднуються з практичними та теоретичними підходами в

музичному мистецтві. Для цього проводяться майстер-класи, семінари, науково-практичні конференції, фестивалі, концерти та інші мистецькі заходи, у яких беруть участь викладачі та студенти НУАЖА.

Випускник бакалаврської програми «Музична інтерпретація та творчість» володіє практичними навичками та теоретичними знаннями в галузі інтерпретації та музичної творчості згідно обраній спеціалізації (виконавець, композитор, аранжувальник, оркестровий чи хоровий диригент). Під час навчання студенти також отримують знання з теорії музики, історії музики, аналізу композиції, музичної естетики, філософії та етики, мистецтвознавства [3].

І врешті-решт випускники бакалаврату можуть бути працевлаштовані переважно як творчі виконавці та композитори, аранжувальники в галузі різних музичних жанрів.

Магістерська навчальна програма зі спеціальності «Музична інтерпретація та творчість» спрямована на поглиблення та удосконалення практичних і теоретичних знань в галузі мистецтва. Студент, який має більші можливості у виборі форм і методів навчання, після завершення навчання здатний застосувати себе за спеціалізацією, в тому числі на міжнародному рівні.

Програма навчання магістра «Музична інтерпретація та творчість» є продовженням програми бакалавра, яка запроваджується в НУАЖА. Навчання в магістратурі здійснюється у формі лекцій, семінарів та практичних, індивідуальних та групових занять. Магістерські програми Академії музики і мистецтв імені Яна Альбрехта запроваджують професори, доценти та асистенти, які є провідними фахівцями в країні та за кордоном.

Тож цілком закономірно, що окрім обов'язкових предметів, студент може обирати предмети з числа факультативних дисциплін, які дозволяють йому відповідним чином поглибити знання відповідно його спеціалізації.

Таким чином, підготовка фахівців у галузі музичного мистецтва в Академії музики і мистецтв ім. Яна Альбрехта здійснюється на основі навчальних планів і програм за двома

рівнями – бакалавр і магістр. Фахова підготовка, опанування знаннями, вміннями і навичками, необхідними для подальшої роботи в різних сферах соціокультурної діяльності, відповідно до фахового спрямування, є пріоритетом у навчанні та концертно-виконавській діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академія музики і мистецтв ім. Яна Альбрехта. URL: <https://go-to-slovakia.com.ua/huaja-university/>
2. Академія музики і мистецтв ім. Яна Альбрехта. Програма бакалаврату. URL: <https://huaja.org/studijne-programy/bakalarske-studium/>
3. Академія музики і мистецтв ім. Яна Альбрехта. Програма бакалаврату. URL: <https://huaja.org/studijne-programy/bakalarske-studium/>
4. Академія музики і мистецтв ім. Яна Альбрехта. Програма магістратури. URL: https://huaja.org/wp-content/uploads/2024/02/Vc_D_E_Opis-studijneho-programu.pdf

1.22. УГОРЩИНА (РЕСПУБЛІКА УГОРЩИНА)

Угорщина (угор. *Magyarország* ['mɒɟɒrorsa:g]) – це держава в центральній Європі. Займаючи територію у 93 030 км² у Тисо-Дунайській низовині, країна межує зі Словаччиною на півночі, Україною – на північному сході, Румунією – на південному сході, Сербією та Хорватією – на півдні, Словенією – на південному заході та Австрією – на заході. Маючи близько 10 мільйонів жителів, Угорщина є середньою за величиною державою – членом Європейського Союзу. Державна мова – угорська. Столиця та найбільше місто – Будапешт.

У 70-ті роки ХІХ століття Будапешт почав розвиватися швидкими темпами і став центром культурного життя Угорщини. Одним із знакових подій цього розвитку було заснування культурних інституцій, що виконували загальнонаціональні функції та їх зосередження в столиці: більшість асоціацій, редакцій, видавництв, шкіл і культурних закладів розміщувалися тут, а найголовніше – тут проживали діячі культурного життя того часу. Найважливіше значення мали два столичні університети, з-поміж яких: науковий університет і університет мистецтв, а поруч з ними народжувалися нові вищі навчальні заклади.

Про зростаючий попит та високу музичну культуру свідчить і той факт, що в 1853 році на базі оркестру Національного театру почала діяти Філармонія під керівництвом Ференца Еркеля. Тут, в Пешті, відбувалися публічні концерти Ференца Ліста, які ставали все частішими. Відтоді Ференц Ліст усе більше часу проводив у столиці Угорщини. У 1871 році він вже винаймав постійне житло в Пешті, і навіть привозив у свою квартиру з Веймара та Риму багато книг, картин і музичних інструментів. Його присутність пожвавила музичне життя міста, оскільки він не тільки сам часто давав концерти, але й відвідували Пешт відомі артисти. З ініціативи Ф. Ліста Музична академія розпочала свою роботу 15 листопада з 5 викладачами та 38 студентами.

Музична академія Ференца Ліста (угор. *Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem*) – провідний вищий музичний навчальний заклад Угорщини, розташований у Будапешті. Заснована у 1875 році Ференцем Лістом і спочатку розташовувалася в його власному будинку. До 1919 року називалася Королівською Угорською академією музики (нім. *Königlich-Ungarische Musikakademie*), потім просто Музичним коледжем, в 1925 році отримала свою нинішню назву.

Натомість, до складу Академії входять також музей і дослідницький центр Ф. Ліста а також музичне училище імені Б. Бартока. Серед видатних музикантів, що викладали в Академії – Бела Барток, Вілмош Татраї, Дьордь Цифра та інші [1].

Музична академія є одним із закладів імені Ференца Ліста, у створенні якого брав активну участь сам великий композитор, піаніст і педагог. Академія, яка працює вже більше ста сорока років, є базою угорського музикознавства та музикознавчої освіти. Музичний палац у стилі модерн на площі Ференца Ліста, заснований у 1907 році, є концертним майданчиком із неперевершеною акустикою.

Доречно наголосити, що з моменту відновлення закладу в 2013 році, колектив викладачів та студентів веде активну концертно-просвітницьку діяльність з організації концертів, і за останні роки він отримав низку міжнародних визнань як освітній заклад, так і як концертний центр. Особистість засновника також визначає місію Музичної академії. Унікальна кар'єра Ференца Ліста як виконавця, його композиції, що поєднують традиції класичної музики з прогресивним підходом, і його самовіддана праця утворюють спадщину, з якої музична освіта в Музичній академії живиться донині, і яка служить еталоном найвищої професійної якості виконавців-музикантів і педагогів. Окрім плекання традицій, пріоритетом Музичної академії є її створення музики майбутнього. Цей підхід був і продовжує розвиватися великими новаторами ХХ-го і ХХІ-го століть, серед яких: Бела Барток, Золтан Кодаї, Дьордь Лігеті й Петер Етвеш, діяльність яких тісно пов'язана з Музичною академією.

Безсумнівно, Музична академія традиційно є базою «угорської музичної школи», незалежно від того, чи йдеться про важливість камерної музики, пристрасний перфекціонізм, який є таким типовим для вчителів мистецтва, чи про спадщину методу З. Кодаї, який фундаментально обґрунтовує основи музичної педагогіки.

Згідно навчального плану опанування музичним інструментом і голосом проходить у формі індивідуальних занять, музично-теоретичні дисципліни студенти вивчають об'єднавшись в академічні групи. Магістерські програми доступні за всіма спеціальностями, освітній процес ведеться переважно англійською мовою. В докторантурі кандидати з музикознавства можуть отримати ступінь доктора філософії, а митці – ступінь DLA.

Варто зазначити, що в Музичній академії навчаються студенти з усіх континентів світу, частка іноземних студентів становить близько двадцяти відсотків щороку. Про міжнародне визнання навчального закладу свідчить той факт, що згідно з рейтингом одного з найавторитетніших світових освітніх досліджень 2016 року Музична академія імені Ференца Ліста в Будапешті посідає 30-е місце серед найкращих освітніх закладів мистецького спрямування у світі.

Починаючи з 2013 року в реставрованому концертному центрі «Музична академія» проходять презентації студентських проєктів, запрошуються музиканти-виконавці з інших країн світу. На запрошення Музичної академії в останні роки тут виступали такі вітчизняні та зарубіжні зірки, як: Стів Райх, Джошуа Белл, Стівен Ісерліс, Пекка Куусісто, Ізабель Фауст, Девід Ленг, Хорді Савалл, Чік Коріа, Дьєніш Мачуєв, Дружина короля, Магдалена Кожена, Міша Майські, Пінхас Стайнберг та Рейчел Поджер [1].

Доречно наголосити, що за високі показники у підготовці музикантів-виконавців та роль у музичному житті Європи, плекання її традицій, за творчість і відкритість, гідність духу Ференца Ліста, колектив викладачів та студентів Музичної академії 2015 року було нагороджено премією Europa Nostra, а 2016 року премією European Heritage Award. Це свідчить, що Музична академія імені Ференца Ліста є емблематичною вищою

культурною установою Будапешта: її заснування збігається з народженням Дунайської метрополії, вона розташована в самому центрі міста, а її духовний і мистецький вплив є універсальним [2].

Фундаментальною метою ректорату Музичної академії імені Ференца Ліста (РТК) є своєчасний пошук музичних талантів, які проявляються в молодшому віці, і допомога дітям з цим талантом розвивати свої музичні здібності таким чином, щоб вони досягли найвищого рівня виконавської майстерності, розвинули свої музичні здібності під час навчання в Музичній академії та в ході творчої кар'єри, гідно презентували репутацію своєї Alma Mater у всьому світі.

Заснована у 2022 році на факультеті музикознавства Музичної академії імені Ференца Ліста лабораторія Central European Music Research Group є платформою для наукових досліджень центральноєвропейської музики композиторів різних стилів і жанрів. І врешті-решт, одним із головних завдань якої є дослідження угорської музичної культури в її широкому регіональному контексті. Таким чином, теми наукових досліджень студентів охоплюють музичні явища, пов'язані з угорською мовною культурою, колишнім Угорським королівством, колишньою імперією Габсбургів, Східно-Центральною Європою та іншими німецькомовними країнами вищезгаданого історичного періоду.

Доречно наголосити на тому, що дослідження науковців охоплюють різноманітні концепції, напрями і багату музичну спадщину відомих композиторів, таких як: Й. С. Бах, Йоганнес Брамс, Густав Малер, Золтан Кодалі, Дьордь Лігеті та Дьордь Куртаг, починаючи від естетики музики XVIII і XIX століття і закінчуючи музичною культурою Угорщини XX і XXI століття. Окрім того, молоді науковці досліджують філософію музики, історію музикознавства в Угорщині, виконавську історію угорських хорів і музичних ансамблів XX століття. Сфера наукових досліджень також включає питання інтерпретації музичних творів, розвиток історії музики та культури, вплив музики на формування особистості. Науковці Музичної академії

імені Ф. Ліста прагнуть поширювати результати своїх досліджень на міжнародних наукових форумах. Вони беруть активну участь у різноманітних заходах, включаючи конференції, семінари, майстер-класи та публікації. До того ж молодь прагне створити платформу для вчених і дослідників, щоб ділитися своїми дослідженнями та брати участь у дискусіях про центральноєвропейську музичну культуру та обговорювати питання музикознавства.

Відтак, 2000 року Музичну академію імені Ференца Ліста було перетворено в університет, де навчальний процес забезпечують викладачі фахових кафедр, а саме:

Кафедра клавійно-акордеонних інструментів: фортепіано, фортепіано (додатковий інструмент), фортепіано (концертмейстерство), орган, клавесин, арфа, акордеон, цимбали. Викладання фортепіано має найбільшу історію в Академії музики. Коли заклад було засновано в 1875 році, двоє з п'яти викладачів навчали молодих піаністів: директор Ференц Еркель і президент-засновник Ференц Ліст. Під керівництвом Одона Міхаловича в 1888-1889 навчальному році було започатковано програму фортепіано (концертмейстерство) та фортепіано як додатковий інструмент. Барток і Дохнані, стали видатними постатями наступного «покоління педагогів», а Барток викладав фортепіано з 1906 по 1940 рік.

На особливу увагу заслуговує те, що 1936 року Аладар Рац, який зачарував багатьох композиторів своєю віртуозною грою на **цимбалах**, очолив цей напрям підготовки музикантів-виконавців. З плином часу Ференц Геренцер змінив його на посаді керівника відділу, і сьогодні викладачі відділення працюють під керівництвом його дружини, викладача, лауреата премії Ф. Ліста, Ілони Геренцерне Северені. Про їхню якісну роботу свідчать численні перемоги на міжнародних конкурсах.

Курс **гри на клавесині** було засновано у 1970 році викладачем Яношем Себестьєном, який спочатку був частиною факультету, а з 1996 року він працює як самостійний відділ. Сьогодні викладачі можуть похвалитися багатьма студентами, які стали переможцями міжнародних конкурсів. Кафедра бере

активну участь у культурному житті Європи, кілька майстер-класів проводяться щороку в Музичній академії, а заснування та постійна організація Міжнародного фестивалю *Sembalisissimo* також є результатом роботи кафедри.

Відділення *гри на арфі* заснував у 1894 році Альфред Кастнер, який приїхав із Відня. З 1898 року відділ очолювали такі всесвітньовідомі музиканти, як Роман Моссхаммер та його брат Отто. Вони давали концерти в США, Парижі та Лондоні, виступали як арфісти на Байройтських фестивалях. За ними пішли Міклош Рекай, якого Догнані вважав другом, а потім його учениця Гедвіг Любік. Усі вони також були арфістами Будапештської королівської державної опери. Андреа Віг, якій приписують заснування Міжнародного фестивалю арфи *Gödöllő*, зараз викладає курс, котрий входить до списку найпрестижніших міжнародних заходів.

Клас органа було започатковано у 1882 році. Очолити клас органа запросили німця Ганса Кесслера, який був композитором, педагогом, органістом і диригентом. У перший рік навчання було прийнято трьох студентів. Г. Кесслер працював тут до 1908 року, він був наставником великої генерації угорських композиторів (Бела Барток, Ерне Донаньї, Золтан Кодаї, Віктор Якобі, Імре Калман, Альберт Сіклош, Лео Вайнер) [5].

Кафедра струнно-смичкових інструментів: скрипка, віола, віолончель, гітара. Навчання *гри на гітарі* розпочалося у 2002 році викладачем Йожефом Етвешем, який є одним з найбільш відомих і шанованих виконавців у міжнародному гітарному житті. Його першим і найвидатнішим учнем є Андраш Чакі, який став переможцем міжнародних конкурсів, а зараз є викладачем Музичної академії.

Кафедра церковної музики є складовою частиною музичної культури світу. Започаткування спеціальності церковної музики було частиною концепції Ференца Ліста, засновника вищої музичної освіти в Угорщині. Відмінною рисою вищої церковної музичної освіти є те, що збалансоване та взаємопов'язане навчання має здійснюватися за трьома напрямками: *теоретико-*

історичні знання високого рівня та функціональні (літургійні) знання, а також мистецька практика.

Безсумнівно, навчальні плани в основному служать підготовці музикантів, які виконують церковну музику в повному обсязі (регент, органіст). За характером церковна музика – це переважно вокальна музика з текстами. Навчаючись, студенти опановують три основні типи церковної вокальної музики, як-от: *літургійний унісон*, який забезпечує основні форми (все ще домінуючий у східних обрядах), *поліфонічна церковна музика*, що розвинулась із нього, та *народна музика*, яка відіграє помітну роль з XVI століття.

Усі три типи характеризуються однаковими освітніми принципами та передбачають єдину мету, а саме:

- а) ґрунтовне і всебічне знання репертуару;
- б) практика художнього виконання;
- в) аналітичне знання жанрово-стильових груп;
- г) знання історії виникнення стилів та жанрів;
- д) минуле і сучасна літургія;
- е) ознайомлення з нотними виданнями та ознайомлення з методичною літературою.

Слід зауважити, що основна увага зосереджується на *вокалі* (літургійний сольний спів, керівництво хором) та на *інструментальній підготовці* (орган), церковна музика та ін. Такий склад найбільше відповідає як давнім традиціям церковної музичної практики (регентський хор і церковні музиканти-органісти), так і вимогам сьогодення.

При цьому слід визнати, що модуль з «Диригування хором» передбачає ознайомлення з технікою диригування. Окрім диригування, студенти знайомляться з репертуаром, виконанням та літургійним застосуванням літургійного унісону та вокальної поліфонії. Модуль «Гра на органі» охоплює всю інструментальну церковну музику (переважно ті твори, у яких орган відіграє провідну роль), а також органну хорову літературу. Вивчення модуля літургійного співу, починаючи з репертуару вокальної монофонічної музики в усі епохи, вокальної музики з

інструментальним супроводом, що формує належну майстерність у сфері духовної музики [6].

Кафедра джазу. Враховуючи те, що в Угорщині джаз у 50-х роках був суворо заборонений з ідеологічних міркувань, у 1965 році цей жанр було включено до освітніх програм, а у Професійній музичній школі імені Бели Бартока було створено джазове відділення. Це був великий крок вперед, оскільки в угорській музичній культурі з'явився не лише новий жанр, а й новий вид виконавської практики та музичного мислення.

Інтеграція у систему вищої освіти ознаменувала ще один етап в історії кафедри: у 1990 році кафедру було включено до складу Будапештського педагогічного інституту Академії музики імені Ференца Ліста. У той же час були створені нові спеціальності, введено багато нових предметів, значно розширено навчальний матеріал.

Доречно наголосити, що до навчального плану кафедри джазу входять такі дисципліни як-от: джазове фортепіано, джазовий саксофон та джазова композиція на базовому рівні (ВА) та магістратурі (МА), джазова гітара, джазова бас-гітара, джазова бас-гітара, джазова труба, джазовий тромбон, джазовий барабан та джазова музика в межах індивідуальної підготовки викладачів (ОТ10). Студенти з ступенем магістра мають можливість отримати ступінь DLA Jazz-Performance в межах Докторської школи.

На **кафедрі камерної музики** Університету музики імені Ференца Ліста проводяться нові спеціалізовані курси підвищення кваліфікації для студентів, які мають ступінь магістра зі скрипки, баса, акордеона та фортепіано або попередні дипломи університетського рівня.

Кафедра диригування була створена восени 1919 року. З 1946 року підготовка диригентів оркестру здійснювалася під керівництвом таких майстрів, як Ласло Шомоджі, Андраш Короді та Ервін Лукач. У лабораторії з хорового диригування працювали такі професори, як Золтан Вашархей, Лайош Бардош, Ержебет Сьоньї та Іштван Паркаї, які стали фундаторами диригентської школи, вплив якої й досі є визначальним у магістерській підготовці.

Сучасна *кафедра диригентів хорових і оркестрових колективів* була створена у 2007 році. У поточному, багатоцикловому навчанні, після базового рівня, студенти можуть подати заявку на отримання ступеня магістра хору. Починаючи з 2013 року студенти мали можливість отримати диплом викладача за такими спеціальностями: «Вчитель-музикант-Лідер-вчитель мистецтва» та «Вчитель теорії музики-Лідер-вчитель мистецтва». Після закінчення навчання молодь могла вступати в докторантуру та отримати ступінь доктора мистецтв (DLA).

Слід зауважити, що студенти кафедр диригування проходять практику з хором і оркестром Академії музики. На жаль, після Другої світової війни хор припинив своє існування і поновив роботу тільки у 1959 році під керівництвом Золтана Вашархея. Колективи Музичної академії відіграють активну роль у концертному житті столиці, вони є постійними учасниками циклів концертів університету [6].

Кафедра народної музики ставила за мету навчання студентів гри на народних інструментах, формування висококваліфікованого та ініціативного виконавця народної музики. Реалізація мети сприяла вирішенню наступних завдань: ознайомлення з народним музичним репертуаром; збереження традицій в угорськомовному регіоні та інших народів, що проживають у басейні Карпат; вивчення історії виникнення і становлення народних інструментів; ознайомлення з фольклором, який використовується в репертуарі угорських інструментальних колективах, а також фольклорних музичних традицій інших народів проживаючих на території Угорщини.

Заслуговує на увагу те, що студенти знайомляться зі сферою міжетнічних фольклорних відносин, пізнають типові діалектні особливості угорської народної музики, а також традиції вокальної та інструментальної народної музики. За такого підходу у них розвивається слух і музична пам'ять, що уможливорює розучувати мелодії зі слуху і з упевненістю розпізнати особливості виконання. Студенти опановують особливості інтерпретації угорської народної музики, оволодівають інструментальною технікою, пізнають різні форми імпровізації,

засвоюють традиційні методи створення мелодій на задану тему. Окрім того, вони повинні усвідомлювати зв'язок між вокалом та інструментальною народною музикою та зв'язок між інструментальною музикою і танцем [7].

Слід зауважити, що окрім зазначених кафедр в Університеті музики працюють: кафедра співу, кафедра педагогічної освіти, кафедра теорії музики, кафедра композиції, кафедра музикознавства.

Підсумовуючи, варто зазначити, що в Угорщині створено необхідні умови для отамання молоддю музичної освіти, рівень якої дозволить їм бути конкурентоспроможними на освітньому ринку праці. У своїй роботі викладачі і студенти послуговуються трьома основними цінностями: досконалість, артистизм і креативність. Досконалість вимагає бути дисциплінованими та наполегливо працювати, щоб досягти майстерності володіння інструментом або голосом. Артистизм – це вміння передавати емоційну інформацію за допомогою жестів, міміки та інтонацій, вміння демонструвати або, навпаки, стримувати свої емоції і є проявом артистизму. Що стосується креативності, то професорсько-викладацький склад Університету музики імені Ференса Ліста заохочує майбутніх виконавців-музикантів і педагогів розробляти власні методи, віднаходити і запроваджувати інтерактивні музичні технології.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Музична академія Ференца Ліста. URL: <https://uk.advisor.travel/poi/Muzichna-akademiya-Ferenca-Lista-13633>
2. Музична академія Ференца Ліста. URL: <https://koncert.zeneakademia.hu/rolunk>
3. Музична академія Ференца Ліста. URL: Central European Music Research Group. URL: <https://uni.lisztacademy.hu/centraleuropeanmusic/about-125093>
4. Музична академія Ференца Ліста. URL: <https://lfze.hu/egyetem-tortenet/liszt-es-erkel-zeneakademiaja-115627>

5. Музична академія Ференца Ліста. Кафедра клавішно-акордеонних інструментів. URL: <https://lfze.hu/billentyus-es-akkordikus-hangszerek-tanszeke/a-tanszek-tortenete-117077>

6. Музична академія Ференца Ліста. Кафедра диригування. URL: <https://lfze.hu/karmester-es-karvezeto-tanszek>

7. Музична академія Ференца Ліста. Кафедра народної музики. URL: <https://lfze.hu/nepzene-tanszek/a-nepzene-tanszek-kepzeseknek-altalanos-leirasa-115962>

8. Музична академія Ференца Ліста. Кафедра педагогічної освіти. URL: <https://lfze.hu/tanszekek/tanarkepzesi-tanszek-114773>

1.22. ФІНЛЯНДІЯ (ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Фінляндія (фін. *Suomi*; швед. *Finland* [finland]), офіційна назва – Фінляндська Республіка (фін. *Suomen tasavalta*; швед. *Republiken Finland*) – країна в Північній Європі, що межує зі Швецією на заході, Норвегією на північному заході й Росією на сході. На півдні й заході береги країни омивають води Балтійського моря. Столиця й найбільше місто – Гельсінкі. Населення країни становить 5,53 млн осіб, більшість із яких проживає в центральній і південній частинах країни. Фінляндія – восьма за площею країна Європи й найбільша малонаселена країна Європейського Союзу. Фінляндія є парламентською республікою з 311 муніципалітетами й автономним регіоном. Населення розмовляє здебільшого фінською і шведською мовами. Шведська є другою офіційною мовою Фінляндії.

Сьогодні у Фінляндії функціонує 29 інститутів, більшість із яких є багатопрофільними ВНЗ із декількома підрозділами. В інститутах-політехнікумах Фінляндії в цей час нараховується 114 тис. студентів, серед яких 2600 іноземних студентів, які проходять повний цикл навчання. Щорічно в інститутах країни навчається також до 1600 іноземних студентів-стажистів.

Університети та інститути Фінляндії не тільки досягли, а й постійно підтримують високий рівень якості освіти. Це відноситься як до викладання, так і до науково-дослідної роботи, створення комфортних умов для навчання та проживання студентів і аспірантів. Усе це відбувається спільно з надзвичайно доброзичливим ставленням професорсько-викладацького складу, широким вибором курсів, пропонованих, у тому числі, англійською мовою, що дозволяє залучати у Фінляндію зростаючу кількість іноземних студентів.

Академія Сібеліуса (фін. *Sibelius-Akatemia*, швед. *Sibelius-Akademien*) – це вищий навчальний заклад музичного профілю, що працює в Гельсінкі та Куопіо. Вона також має центр освіти молоді у Ярвенпяа і навчальний центр у Сейняйокі. Академія є єдиним

музичним вишем у Фінляндії і одним з найбільших в Європі. В Академії Сібеліуса навчається близько 1700 студентів.

Заснована у 1882 році як Гельсінський музичний інститут («Helsinki Music Institute») заклад 1939 року отримав статус Академії, яка носить ім'я фінського композитора Яна Сібеліуса. Наразі, Академія є одним з організаторів конкурсу скрипалів імені Яна Сібеліуса.

1980 року Академії було присвоєно статус вищого професійного навчального закладу Фінляндії, а в 1998 році – статус університету. До того ж у 1983 році була відкрита філія Академії в Куопіо. 29 березня 2012 року рішенням Держради Фінляндії Академія Сібеліуса включена до складу новоутвореного Університету мистецтв. 2014 року заклад удостоєно вищої нагороди американської фундації American-Scandinavian Foundation.

2013 року в Гельсінкі було засновано Університет мистецтв, до складу якого увійшли Академія образотворчих мистецтв, Академія Сібеліуса та Театральна академія.

Всесвітньовідома Академія Сібеліуса готує митців світового рівня та музикантів професіоналів конкурентоспроможних на освітньому ринку праці. Щороку Академія входить в рейтинг найкращих навчальних закладів у своїй галузі (QS World University Rankings by Subject). Професорсько-викладацький склад фахових кафедр забезпечує високоякісне викладання класичної музики, джазу, народної музики, світової музики та церковної музики. Студенти також вивчають музичні технології, музичну освіту, композицію та теорію музики, проводять дослідження в сфері музикознавства, а також арт-менеджменту і підприємництва.

Академія Сібеліуса готує спеціалістів за такими напрямками: церковна музика, композиція та теорія музики, фольклор, джаз, диригування, музична педагогіка, музичні технології, інструментальне виконавство, вокальне виконавство. У студентів є можливість стати незалежними професіоналами в мистецькому середовищі, яке цінує різноманітність і єдність на усіх рівнях навчання, завершуючи докторантурою. Міжнародне співтовариство включає приблизно 1400 студентів і 500 викладачів з

Фінляндії та всього світу, які тісно взаємодіють з колективом викладачів і студентів Академії [1].

Навчання в Академії відбувається за наступними рівнями: бакалавр, магістр, ліценціат та доктор музики. Тут також можуть отримати музичну освіту і дорослі. З основного музичного інструмента або спеціальності студенти мають по дві години на тиждень. До основних дисциплін навчального плану входять: класична музика, джазова музика, фольклор, теорія музики. Окрім основного інструменту студенти грають або співають в ансамблях. Загальні репетиції проводяться як в робочі так і у вихідні дні.

Кафедра фортепіано. Під час навчання на фортепіанній кафедрі студенти отримують навички самостійної роботи, опановують техніку гри на фортепіано та накопичують репертуар музичних творів різних стилів для подальшої роботи. За такого підходу студенти отримують необхідну професійну підготовку для роботи в якості соліста, камерного музиканта і педагога.

Під час навчання на бакалавраті, крім гри на фортепіано, студенти набувають досвід гри в ансамблі, навички музичної візуалізації, вивчають історію музики та музичну педагогіку. Окрім того, студенти відвідують факультативні заняття, опановують дисципліни за вибором.

У магістратурі студенти продовжують удосконалювати навички гри на інструменті, а вивчення дисциплін за вибором надає можливість розвинути музичний світогляд, інтелектуально-художні й виконавські здібності. До того ж студенти проходять педагогічну практику, де кожен працює з учнем, який навчається гри на фортепіано. Всесвітньовизнані дослідження фортепіанної педагогіки, які пропонує Академія Сібеліуса, забезпечують якісну підготовку до роботи педагогом по класу фортепіано.

2,5-річне магістерське навчання гри на фортепіано включає, серед іншого, наступне: індивідуальне навчання гри на історичних інструментах, камерна музика та гра на старовинних інструментах, самостійна робота студентів з індивідуальних та музично-теоретичних дисциплін.

Таким чином, 2,5-річне магістерське навчання гри на фортепіано дозволяє студентам ознайомитися з роботою музичних

шкіл Фінляндії та методикою викладання фортепіано та організацією мистецької освіти від початкової ланки до університетського рівня. Крім того, навчання в Академії включає участь у семінарах з програмного забезпечення, інструктаж з працевлаштування та творчі поїздки по Фінляндії та за кордон. В Академії Сібеліуса є кілька історичних піаніно, включаючи копію Вальтера (1790), копію Графа (1828), Шретера (1840) і Ерарда (1889) [4].

Факультет старовинної музики. Займаючись на цьому факультеті студенти вивчають старовинну музику, поглиблюють свої знання про музику починаючи від епохи Відродження до епохи Романтизму, не забуваючи про сучасну музику, написану для інструментів того часу. Студенти мають можливість ознайомитися з великою колекцією інструментів, включаючи барокові оркестрові інструменти і колекцію інструментів епохи Відродження та класичних інструментів.

На факультеті старовинної музики студенти навчаються гри на таких музичних інструментах, як-от: клавесин, лютня, віола, барокова скрипка, барокова віолончель, бароковий гобой, бароковий фагот (магістратура), барокова труба (магістратура), натуральний ріг (магістратура). Крім зазначеного, студенти також можуть вивчати бароковий спів і грати на бароковому альті, бароковому фаготі, натуральній валторні, бароковому тромбоні, віолі. Фортепіано або клавикорд студенти вибирають як додатковий інструмент.

Вельми цінним є те, що в основі навчання лежить майстерне оволодіння основним інструментом і участь у концертних заходах. Опанування сольним репертуаром та гра в ансамблі сприяють формуванню виконавських навичок та навичок гри в ансамблі, бароковому оркестрі або в різних ансамблях камерної музики. Кафедра щорічно організовує камерні тематичні концерти, де студенти приймають участь і удосконалюють свою сценічно-виконавську майстерність. Слід назвати творчі проєкти в Kallio-Kuninkala Center у співпраці з Uniarts Helsinki Open Campus і Collegium ry. Бароковий оркестр Академії Сібеліуса зарекомендував себе як невід'ємна частина факультету

старовинної музики. Кожного навчального семестру оркестр виступає з концертами, бере участь в постановці оперних спектаклів та ораторій.

Протягом перших трьох років навчання на бакалавраті студенти опановують не лише гру на основному музичному інструменті та гру в ансамблі, а також вивчають теорію музики, гармонію, поліфонію, історію музики та музичну педагогіку. Вибір і навчання гри на додатковому музичному інструменті також є важливою складовою формування професійних вмінь і навичок майбутніх виконавців-музикантів.

Під час навчання в магістратурі студенти продовжують удосконалювати навички гри на основному музичному інструменті, вивчають комплекс базових та варіативних дисциплін спрямованих на формування професійних компетентностей майбутніх виконавців-музикантів та педагогів.

Після закінчення магістратури студенти можуть подати заявку на вступ до докторантури з музики та спеціалізуватися на дослідницьких, мистецьких або прикладних докторських дослідженнях. Навчаючись в докторантурі студенти отримують ліценціат і докторський ступінь в Uniarts Helsinki як ступінь третього циклу [6].

Кафедра оперного співу. Завдяки англomовній освітній програмі студенти розвивають навички оперного співу під керівництвом досвідчених педагогів-виконавців. Викладачі фахових кафедр забезпечують формування навичок сценічної майстерності та широке і багатогранне розуміння музики. Студенти мають можливість співпрацювати з міжнародними партнерами та спілкуватися з фахівцями у всьому світі вже під час навчання.

Студенти факультету оперного співу беруть участь у роботі вокальних ансамблів по 8–12 осіб, а також в оперних спектаклях з оркестровим супроводом. Оперні партії виконуються мовою оригіналу. Крім того, під час навчання студенти ставлять невеликі опери та оперні сцени. Навчання оперному мистецтву відбувається в тісній взаємодії з іншими видами діяльності.

Кафедра гри на гітарі. Майже всі найвідоміші фінські виконавці на класичній гітарі отримали ступінь в Академії Сібеліуса. Навчальна програма включає широкий спектр вивчення гітарного репертуару та творів написаних для різних складів ансамблю. Після закінчення Академії можна працювати солістом, солістом камерного ансамблю або викладачем гри на гітарі. Під час навчання студенти також розвивають навички, необхідні для роботи в соціокультурному секторі з людьми та організаціями з різних галузей і брати участь у спільних проєктах з різними культурними установами [9].

Кафедра клавішних інструментів (акордеон, баян). Академія Сібеліуса має одну з найкращих програм навчання класичного акордеону (акордеон, баян). Десятиліттями випускники Академії працюють на поважних викладацьких посадах у всьому світі та досягали успіху в численних міжнародних конкурсах. Мета навчання полягає в тому, щоб опанувати навичками гри на музичному інструменті (акордеон, баян), отримати досвід бути конкурентоспроможними на освітньому ринку праці.

Основна навчальна програма акордеону/баяну зосереджена на індивідуальних заняттях, що охоплюють різні жанри та епохи, а також на розвитку виконавських навичок. Навчання також включає ознайомлення з камерною музикою, грою на акордеоні *prima vista* (читання з аркуша), а також акомпанемент та імпровізацію. Під час навчання студенти опановують репертуар починаючи від епохи бароко і закінчуючи сучасністю. Водночас студенти вивчають теорію музики, гармонію, поліфонію, історію музики та камерну музику, а також розвивають здатність читати ноти з аркуша та грати на слух. Також в межах навчання регулярно організуються семінари та майстер-класи [7].

Кафедра народної музики. Студенти досліджують та відроджують історичні стилі гри та співу і створюють на їх основі нові. В Академії готують фахівців з народної музики, щоб вони стали незалежними у сфері мистецтва та культури, частиною сучасних мистецьких спільнот та суспільства. Викладачі кафедри несуть особливу відповідальність за народні музичні та

танцювальні традиції Фінляндії та сусідніх регіонів. Тут цінують культурне розмаїття, а разом з ним і спектр інструментів, звуків і стилів, усталених традицій.

Викладачі і студенти також вивчають та досліджують музику інших країн, музичну педагогіку пов'язану з народною музикою як частиною історії, мистецтва, мистецької освіти та культури Фінляндії. Традиція означає зв'язок з минулим, як творчим і живим явищем, частиною сучасного мистецтва, культури та повсякденного життя. Важливо мати досвід у народній музиці та надати кожному радість гри, співу, танцю, імпровізації та композиції.

Освітня програма бакалаврату з народної музики пропонує різноманітні підходи до того, щоб стати професіоналом у народній музиці. Вивчення основного інструменту та ансамблю є основою навчання. Універсальне навчання також включає, наприклад, курси народного танцю та створення музичних інструментів. Занурюючись у суть музикування, заснованого на історичній пам'яті студенти знайомляться з різними формами імпровізації, використанням архівів та інші джерел, як матеріалу для створення фольклорної музики.

Підготовка магістрів зосереджується на педагогічних і наукових дослідженнях та опануванням навичками гри на різних народних інструментах. Після закінчення магістратури студенти накопичують фольклорний репертуар, опановують методи гри та співу, які застосовують у подальших дослідженнях у сфері народної музики.

Кафедра духових інструментів. Навчаючись в магістратурі студенти удосконалюють навички гри на духових інструментах (флейта, гобой, кларнет, фагот, саксофон, валторна, труба, тромбон, бас-тромбон, баритон-валторна, туба) під керівництвом найкращих педагогів-музикантів, а після закінчення можуть працювати оркестровими музикантами, солістами, камерними музикантами або займатися педагогічною діяльністю. Студенти отримують чудову можливість грати у складі симфонічного оркестру з першого курсу навчання. Оркестрова академія Musiikkitalo та тісна співпраця з професійними оркестрами

надають можливість отримати належний досвід роботи, а під час навчання студенти мають можливість спілкуватися з найкращими музикантами світу.

Безсумнівно, основою навчання є оволодіння тим чи тим музичним інструментом на високому рівні. Студенти отримують індивідуальні уроки гри на тому чи тому інструменті, а також можуть брати участь у майстер-класах своїх викладачів. У 2,5-річному магістерському навчанні окрім удосконалення навичок гри на музичному інструменті студенти можуть розвинути свої навички в факультативних дослідженнях, наприклад, у оркестровій грі та камерній музиці, сучасній музиці або інструментах старовинної музики та виконавських практиках. До того ж мають місце і дослідження педагогічного спрямування.

Навчання в магістратурі сприяє формуванню навичок роботи як соліста, так і універсального камерного та оркестрового музиканта. Після закінчення навчання студенти опановують основний репертуар свого інструменту, стилі, техніки та методи інтерпретації, а також основний оркестровий репертуар західноєвропейської музики [3].

Кафедра музикознавства. Програма зі спеціальності музикознавство надає можливість для роботи в різних музичних і культурних сферах, наприклад, як журналіст, музичний критик, педагог. Навчання базується на інтересі до музики як культурного та суспільного явища та не вимагає попереднього вивчення інструментів. Навчання здійснюється в гібридному форматі, частково в місці Сейняюкі та частково у дистанційному форматі. Суть програми полягає в тому, щоб усвідомити багатовимірну природу музичної та культурної спадщини композиторів різних епох і музичних стилів [8].

Кафедра композиції. Студенти отримують професійні навички з композиції, що дозволяє записувати свої твори у вигляді нотного тексту. Випускники цієї спеціальності мають різноманітні кар'єрні можливості. Окрім роботи композиторами, загальні кар'єрні можливості включають, серед іншого, музиканта-виконавця та педагога. Дослідження композиції, гармонії та ведення голосу, аналізу музичних форм та

інструментування є основою програми композиції. Окрім того, студенти поглиблено вивчають історію західноєвропейської музики.

Після закінчення магістратури студенти можуть продовжити навчання та отримати докторський ступінь в Uniarts Helsinki як ступінь третього рівня акредитації. В докторантурі з музики здобувачі спеціалізуються на музикознавчих та мистецтвознавчих прикладних докторських дослідженнях [10].

Кафедра арт-менеджменту та підприємництва.

Студенти навчаються за дворічною міжнародною програмою. Мовою навчання є англійська, обсяг програми становить 120 кредитів, випускники отримують ступінь магістра мистецтв. Після закінчення магістратури студенти можуть подати заявку на навчання в докторантурі.

Національне та міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у започаткуванні багатьох проєктів, завдяки яким студенти мають можливість брати участь у міжнародній співпраці. Викладачі факультету арт-менеджменту та підприємництва також співпрацюють з багатьма університетами та культурно-мистецькими організаціями, а також беруть участь у багатьох проєктах культурного співробітництва орієнтованих на місцеві громади.

Підсумовуючи, зауважимо, що 160 випускників, які отримали спеціальність арт-менеджменту та підприємництва сьогодні працюють у відомих громадських мистецьких організаціях у Фінляндії та за кордоном, в неурядових організаціях, колективах, приватних компаніях, як дослідники та підприємці [2].

З огляду на сказане слушно зазначити, що підготовка фахівців у сфері музичного мистецтва в Академії Сібеліуса заслуговує уваги, вивчення і узагальнення. Виважений підхід до укладання навчальних планів, вивчення базових та варіативних дисциплін, підготовка музикантів-виконавців та учасників камерних ансамблів, хорових та оркестрових колективів, інтерпретаторів музичних творів різних стилів і жанрів, виховання композиторів нової генерації, підготовка арт-

менеджерів та організаторів соціокультурних заходів, пропагандистів фольклорної музики сприяє конкурентоспроможності фахівців на освітньому ринку праці, популяризації досвіду в галузі музичного мистецтва і музичної освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. URL: <https://www.uniarts.fi/koulutusohjelmat/nuorisokoulutus-sibelius-akatemiassa/>
2. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра арт-менеджменту та підприємництва. URL: <https://www.uniarts.fi/koulutusohjelmat/taidejohtaminen-ja-yrittajuys-maisteri/>
3. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра духових інструментів. URL: <https://www.uniarts.fi/koulutusohjelmat/puhallinsoitin-klassinen-instrumentti-maisteri/>
4. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра фортепіано. URL: <https://www.uniarts.fi/koulutusohjelmat/piano-klassinen-instrumentti-kandidaatti-ja-maisteri/>
5. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра фортепіано. URL: <https://www.uniarts.fi/en/study-programmes/composition-bachelor-and-master/>
6. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра старовинної музики. URL: <https://www.uniarts.fi/en/study-programmes/early-music-classical-instrument-bachelor-and-master/>
7. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра клавішних інструментів (акордеон, баян). URL: <https://www.uniarts.fi/en/study-programmes/accordion-classical-instrument-bachelor-and-master/>
8. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра музикознавства. URL: <https://www.uniarts.fi/en/study-programmes/cultural-music-studies-bachelor>
9. Університет мистецтв. Академія Сібеліуса. Кафедра навчання гри на гітарі. URL: <https://www.uniarts.fi/en/study-programmes/guitar-classical-instrument-master/>

1.23. ФРАНЦІЯ (ФРАНЦУЗЬКА РЕСПУБЛІКА)

Французька Республіка (фр. La France, République Française) – держава, що знаходиться на заході Європи і складається з метрополії у Західній Європі та низки заморських володінь. Територія метрополії простягається з півдня на північ від Середземного моря до Ла-Маншу та Північного моря, а зі сходу на захід – від Рейну до Атлантичного океану. Межує на північному сході з Бельгією, Люксембургом і Німеччиною, південному заході з Іспанією та Андоррою, на сході із Швейцарією, на південному сході з Італією та Монако. До заморських територій входять Французька Гвіана в Південній Америці та кілька островів в Атлантичному, Тихому та Індійському океанах, серед яких Гваделупа, Сен-Бартелемі, Сен-Мартен, Мартиніка, Майотта, Реюньйон, Сен-П'єр і Мікелон, Нова Каледонія та Волліс і Футуна. Столиця Франції – Париж, найбільше місто країни та її головний культурний і економічний центр. Франція є однією із держав-засновниць Європейського Союзу.

Сучасна система освіти Франції активно розвивалася і формувалася під впливом реформаторських ідей і прогресивних поглядів вчених та вважається однією із передових у світі. Основні її особливості – перевага державних навчальних закладів над приватними і безкоштовність навчання. Правила вступу до закладів вищої освіти Франції, вартість навчання та дипломи є однаковими для французів та іноземців. Останні становлять приблизно 12% студентів, що одержують вищу освіту у Франції. У країні налічується 89 державних університетів.

Водночас французька освітня система має яскраво виражену національну специфіку. У цій країні своя система дипломів та вчених ступенів. І особливе ставлення до дипломів державних навчальних закладів: їх, як правило, цінують набагато вище за дипломи приватних шкіл та університетів. Спеціалізовані школи доповнюють пропозиції у сфері вищої освіти Франції

спеціальностями в таких галузях як мистецтво, мода, архітектура, туризм та готельний бізнес.

Французька університетська освіта ділиться на три цикли, по закінченню кожного з яких студент одержує відповідний диплом. Перший цикл розраховано на два роки та завершується іспитом на одержання диплому про загальну (DEUG) або науково-технічну (DEUST) університетську освіту. Другий цикл також складається із двох-трьох років навчання. Протягом третього циклу поглиблено вивчається обрана спеціальність. Це супроводжується самостійною науковою працею, тему якої претенденти зобов'язані сформулювати до вступу на програму. При успішному закінченні цього етапу видається диплом про спеціальну вищу освіту (DESS) або поглиблену освіту (DEA) [6, с. 83].

Система музичної освіти Франції, побудована за принципом LMD, відома в Європейському культурно-мистецькому просторі та в усьому світі, як інституція, що надає можливість отримати студентам ступінь ліценціата, магістра і доктора. Після трьох років навчання музиці студенти отримують ступінь ліценціата (180 залікових одиниць ECTS), наступні п'ять років навчання надають можливість отримати ступінь магістра (300 залікових одиниць ECTS) і врешті-решт, вісім років навчання дозволяють досягти ступеня доктора (PhD).

Після закінчення школи і отримання документа про повну середню освіту молодь Франції має право вступати до музичних закладів, які надають якісну музичну освіту. До них належать:

- Вища національна консерваторія музики і танцю в Парижі (Conservatoire de Paris);
- Національна консерваторія музики і танцю в Ліоні (Conservatoire national supérieur de musique et de danse de Lyon).

Вища національна консерваторія музики і танців в Парижі (*Conservatoire national supérieur de musique et de danse de Paris CNSMDP*) вважається провідним закладом мистецької освіти у Франції, яка за рейтингом міжнародного партнерства, репутацією професорсько-викладацького складу і випускників різних років відповідає найвищим міжнародним стандартам.

Керівництво консерваторії спрямовує свою діяльність на розвиток творчого потенціалу студентів, мотивує наукові дослідження в галузі музикознавства, стимулює активну концертно-виконавську діяльність завдяки насиченим програмам концертних заходів, танцювальних вистав, конференцій, курсів і фестивалів відкритих для всіх бажаючих. Станом на 2020 рік, на факультетах консерваторії навчається близько 1400 студентів, з-поміж яких: 1046 французьких студентів, 195 неєвропейських студентів, 98 представників Європейських країн [6].

Підвалини Вищої національної консерваторії музики і танців в Парижі було закладено 1784 року, в результаті створення Королівської школи співу і декламації. 1793 року школу об'єднали зі школою музикантів Національної гвардії в Національний інститут музики, а 1895 року Інститут музики отримав статус консерваторії. 1800 року в консерваторії відкрили відділення танцю й драматичного мистецтва, а 1806 року її перейменували на консерваторію музики й декламації, де студентам пропонували навчання музиці і танцям, спираючись на традиції «французької школи». Чільне місце відводиться інструментальній музиці, струнно-смичковим та духовим інструментам. Цього ж року Франсуа-Антуан Хабенек створює студентський оркестр, до репертуару якого входили симфонії Л. Бетховена [6].

Слід зауважити, що 1822 року завдяки зусиллям відомого італійського композитора і музичного критика Луїджі Керубіні (1760–1842 рр.), який протягом двадцяти років був директором консерваторії, навчальний процес відповідав вимогам консерваторської освіти в усьому світі і зберігав та примножував освітні традиції підготовки музикантів-виконавців виключно до 1946 року, коли відбулася реорганізація закладу і театральне відділення виокремилася в самостійну структуру зі статусом Вищої національної консерваторії драматичного мистецтва. У консерваторії Л. Керубіні викладав композицію і виховав відомих композиторів, з-поміж яких: Д. Обер, Ф. Галеві, Е. Леборн. 1835 року Л. Керубіні закінчив роботу над підручником «Уроки контрапункту та фуги».

На особливу увагу заслуговує те, що Л. Керубіні прагнув підвищити якість викладання фахових дисциплін, він запровадив систему вступних іспитів та державних екзаменів, приділяв значну увагу пошуку нових методів навчання гри на музичних інструментах, постановки голосу та техніки диригування, відкрив нові класи та вніс до навчальних планів відповідні дисципліни, зокрема: акомпанемент, фортепіано для жінок, фортепіано для чоловіків, основний музичний інструмент – арфа, контрабас, труба, валторна, тромбон. До консерваторії було приєднано музичні школи Лилля, Тулузи та Нансі. 1823 року Л. Керубіні відновлює концерти студентського оркестру, що сприяє створенню *Société des Concerts du Conservatoire*.

Початок ХХ століття привніс зміни в структуру консерваторії у зв'язку з появою в Парижі низки альтернативних вищих навчальних закладів музичного спрямування. Суттєві зміни відбулися і в організації освітнього процесу. Поновлюється репертуар студентського оркестру, студенти-вокалісти розширюють репертуар включаючи до індивідуальних планів музику XVI–XVII століття. Обов'язковим є вивчення для студентів різних спеціальностей курсів історії музики та гармонії. Збільшено кількість годин на оркестрове диригування, вивчення сценічного мистецтва і контрапункту.

Під час німецької окупації директор консерваторії Клод Дельвінкур (1941–1954 рр.) 1943 року створює кадетський оркестр, який залишився прикрасою консерваторії і після закінчення війни. Було включено до навчальних планів нові дисципліни, як-от: саксофон, клавесин, ударні інструменти, педагогіка, загальна культура та естетика, хореографія, камерна музика, історія музики. 1946 року відбулося розділення музичного та драматичного мистецтва, що призвело до створення Національної консерваторії драматичного мистецтва. Відтак, музична консерваторія отримала назву Національної музичної консерваторії Парижа.

Постійно зберігаючи свої цінності, консерваторія динамічно розвивалася протягом історії свого існування. У 80-х роках ХХ століття освітній процес в консерваторії продовжував

диверсифікуватися, було відкрито навчання студентів за такими спеціальностями: старовинна музика, звукорежисура, хореографія, джаз та імпровізація, музична педагогіка. Це сприяло оновленню навчальних планів, до яких увійшли дисципліни: нові технології навчання, режисура григоріанського хору, поліфонія епохи Відродження, композитори ХХ століття, імпровізація, музична культура світу, етномузикологія.

Запровадження в консерваторії моделі європейської вищої освіти стало одним із важелів адаптації освітнього процесу до Європейського освітнього простору. Відповідно до Болонської конвенції, 2000 року було здійснено низку проєктів, включаючи, зокрема, створення трьох циклів LMD (бакалавр-магістр-доктор), створення умов для визнання дипломів випускників консерваторії, запровадження європейської мобільності студентів та сприяння розвитку наукових досліджень.

Сьогодні у консерваторії студенти навчаються за освітніми програмами з наступних напрямів – вокал, композиція, музикознавство і аналіз музичних форм, класичні та сучасні інструментальні дисципліни, старовинна музика, педагогіка, джаз та імпровізація. Освітній процес забезпечують викладачі таких кафедр:

➤ кафедра класичних та сучасних інструментальних дисциплін;

➤ кафедра музикознавства;

➤ кафедра звукозапису;

➤ кафедра джазу та імпровізації;

➤ кафедра вокальних дисциплін;

➤ кафедра педагогіки;

➤ кафедра композиції та диригування;

➤ кафедра старовинної музики [3].

Факультет інструментальної підготовки. З дня заснування закладу значна увага приділялася інструментальній підготовці студентів. Французькі та іноземні педагоги-музиканти з великою виконавською та педагогічною практикою намагалися поділитися своїм досвідом, виховати музикантів-інструменталістів високого рівня, здатних і далі удосконалювати майстерність

володіння інструментом, формувати професійні якості та пропагувати цінності музичного мистецтва.

Пропонуючи підготовку від бакалаврату до аспірантури, викладачі *кафедри класичних та сучасних інструментальних дисциплін* мотивували студентів до участі в концертно-виконавській діяльності, співпраці з оркестрами та ансамблями, з-поміж яких: Orchestre philharmonique de Radio France, Ensemble Intercontemporain, Orchestre de Chambre de Paris, а також стимулювали регулярні публічні виступи на концертних майданчиках Philharmonie de Paris, Hôtel national des Invalides, Grand Théâtre de Soissons, Ehrbar Saal-Vienne. Більше п'ятдесяти майстер-класів, конференцій і семінарів також пропонуються щороку, щоб підтримати виконавців на вершині їхнього мистецького олімпу та зробити їх реалізованими виконавцями, відкритими для світу.

Викладачі *кафедри вокальних дисциплін* готують оперних співаків, солістів-виконавців, учасників оперного хору та вокального ансамблю. Основна мета професійної підготовки студентів полягає в розвитку художньо-творчих здібностей, опануванні вокальними технологіями, формування здатності самостійно підготувати концертну програму та концертний виступ, готовність розвивати сценічно-виконавські навички, здатність інтегруватися у професійне життя.

На особливу увагу заслуговує те, що понад шістдесяті викладачів, асистентів і концертмейстерів вдосконалюють виконавську майстерність майбутніх вокалістів та стимулюють набуття сценічного досвіду для майбутньої професійної діяльності. Предметом особливої уваги є сценічно-виконавська практика, що уможливлює поєднання вокалу, танцю та театру в єдиному концертно-сценічному виступі. За такого підходу студенти беруть активну участь у спектаклях Опера де Пари, Опера Комік, Фонд Ройаумон, Радіо Франції, Паризька філармонія.

На *кафедрі композиторської та диригентської майстерності* готують композиторів і диригентів, музикознавців і викладачів. Понад 30 спеціалістів, а також запрошених фахівців

протягом року працюють зі студентами над розвитком інтелектуальних, творчих та диригентських здібностей. Чільне місце займає підготовка до концертних виступів, відеозаписи з симфонічними оркестрами, інструментальними та вокальними ансамблями. Студентам надається широкий вибір варіантів творчих програм, відповідно до участі у тих чи тих творчих проектах.

Цінним є те, що напрям інструментальної та вокальної композиції спрямований на професійну підготовку майбутніх композиторів та поєднує теоретичне навчання з практичною діяльністю. Підготовка композиторів здійснюється відповідно до освітніх програм, які також включають курси нових технологій, що застосовуються в композиції, аналіз музичних творів, оркестровку, а також набір обов'язкових додаткових дисциплін. Музичні твори написані майбутніми композиторами виконуються студентами-інструменталістами, а також професійними виконавцями. Для викладання окремих курсів запрошуюються відомі композитори і диригенти.

Звісно, підготовка оркестрового диригента передбачає формування фахових компетентностей, практичну роботу з оркестром консерваторії, стажування у відомих диригентів оркестрових колективів. За такого підходу у студентів формується власний стиль диригування, вони опановують навички роботи з оркестровим колективом.

Викладачі *кафедри джазу та імпровізації* надають студентам ґрунтовну теоретичну та практичну підготовку. Майбутні музиканти опановують принципи та техніку аранжування музичних творів, навчаються імпровізувати, застосовувати на практиці різні види імпровізації, опановують основи композиції, розвивають необхідні для музиканта-імпровізатора творчі здібності.

Клас імпровізації призначений для інструменталістів та вокалістів, які готові урізноманітнити свою практичну діяльність, розвиваючи здатність до створення музики. Студенти проходять практикум з нових технологій та контролю обробки звуку в режимі реального часу (індивідуальна або групова імпровізація);

практикум для вивчення форм і структур імпровізації (знання сучасних тенденцій щодо композиції, сучасної музики, художньої творчості в цілому). Тут вони вивчають основні течії та творчість найвидатніших джазових музикантів. До того ж студенти беруть активну участь в організації тематичних концертів і майстер-класів, зустрічаються з відомими виконавцями джазової музики, набувають досвід імпровізаційної діяльності.

У цьому контексті варто зазначити, що керівництво консерваторії налагодило творчі стосунки з багатьма структурами. Виконавську практику, а точніше стажування, студенти проходить у Національному театрі Шайо, оперних трупах французьких і європейських оперних театрах.

Національна консерваторія музики і танцю в Ліоні (Conservatoire national superieur de musique et de danse de Lyon) є частиною європейської системи LMD (бакалавр-магістр-доктор). Навчальний заклад готує професійних музикантів та танцюристів, хормейстерів, композиторів, вчителів музики і танців, водночас надаючи перевагу колективним формам культурно-освітньої діяльності, пропагуючи світові мистецькі цінності та досягнення європейської культури.

Кафедра дерев'яних духових інструментів CNSMD Ліона забезпечує підготовку майбутніх музикантів-виконавців, які навчаються гри на таких інструментах: флейта, гобой, кларнет, французький фагот, німецький фагот, піккало, англійській валторні, бас-кларнеті та контрафаготі. Викладацький склад кафедри складається з фахівців, які мають досвід роботи в оркестрових колективах Франції та зарубіжжя.

Студенти беруть активну участь в ансамблевій діяльності Ліонського CNSMD, як-от: симфонічний оркестр, камерний оркестр, різні за складом інструментальні ансамблі. Підвищення виконавського рівня, мистецького досвіду та знайомство з різноманітною музичною культурою відбувається під час участі в семінарах та майстер-класах, а також в процесі співпраці з європейськими та позаєвропейськими партнерськими установами. Студентські оркестрові колективи консерваторії постійно

виступають на концертах під керівництвом запрошених диригентів з Європи та інших країн світу.

Отже, музична освіта в Ліонській національній консерваторії музики і танцю орієнтована на підготовку студентів до кар'єри солістів оркестрових колективів через опанування оркестровим репертуаром та сольним виконанням творів, написаних для того чи того музичного інструменту [8].

Викладачі *кафедри клавішних інструментів (фортепіано, орган)* дбають про те, щоб сформувати у студентів професійно-виконавські навички гри на музичному інструменті протягом усього навчання в консерваторії та заохочують їх до участі в публічних виступах на концертах, конкурсах і фестивалях. Враховуючи індивідуальні можливості студентів та рівень їхньої довузівської підготовки, виконавські програми містять твори європейських композиторів різних епох та історичних формацій. Відтак, набуті професійно-виконавські навички гри на музичних інструментах дозволяють їм брати участь у культурно-освітньому житті та чітко визначених мистецьких проєктах.

При цьому слід відзначити, що студенти, які навчаються по класу органу, опановують традиційний репертуар, необхідний для проведення літургійної служби, а також твори написані композиторами різних національних шкіл та органні твори сучасних композиторів. На індивідуальних заняттях з викладачем вони відпрацьовують можливі варіанти інтерпретації музичних творів, імпровізують, досягають якості звучання. Студенти також можуть відвідувати уроки та брати консультації у відомих органістів та композиторів, які пишуть музику для органу.

Студенти-піаністи взаємодіють зі студентами інших кафедр. Вони виступають з сольними концертами, а також є учасниками інструментальних ансамблів та ансамблів камерної музики, акомпанують вокалістам, співпрацюють зі студентами-хореографами та студентами, які навчаються на кафедрі композиції та старовинної музики.

І врешті-решт, до кафедри клавішних інструментів відносяться арфа та ударні інструменти, опанування яких базується на спеціальних методиках та фаховому репертуарі.

Викладачі *кафедри камерної музики* намагаються розширити музичний світогляд і збагатити мистецьке бачення майбутніх музикантів-виконавців, які беруть активну участь у численних майстер-класах, що проводять камерні музиканти з усіх музичних течій, від бароко до сучасності.

Кафедра *музичної культури* на рівні бакалаврату пропонує студентам вивчення таких дисциплін: аналіз музичних форм, історія музики ХХ та ХХІ століть, *Ars musica* (старовинна музика), мистецтво та сучасність, основи наукових досліджень в галузі музикознавства, композиція, етномузикологія. Крім того, студенти бакалаврату вивчають різні аспекти становлення і розвитку професій музичної культури.

Принагідно зазначимо, що другий і третій рівні (магістратура і аспірантура) орієнтовані на проведення наукових досліджень студентами в галузі музикознавства. За такого підходу студенти беруть участь у проведенні семінарів і майстер-класів під керівництвом наукових керівників та музикознавців Європейського Союзу. До того ж викладачі та студенти кафедри музичної культури беруть активну участь в організації проекту «Танець – Музика – Імідж», який започатковано 2013 року.

Кафедра композиції охоплює широкий спектр мистецьких практик, у межах яких студенти можуть зробити власний вибір, починаючи від інструментальної та вокальної композиції і закінчуючи електроакустичною композицією та змішаними формами музики. Об'єднуючись у групи по 15 осіб, молодь бере участь у колективних проєктах зі створення музичного супроводу до театральних вистав.

Утім, інструментальна та вокальна композиція передбачає взаємодію між формальним мисленням, стимулюванням уяви, визначенням стилю та ідеї, а також розумінням і маніпулюванням інструментальною технікою та вокалом. Змішана композиція розвиває подвійну досконалість з точки зору інструментального письма та майстерності, техніки, пов'язаної з електроакустичною музикою та електронікою.

Кафедру старовинної музики створено 1988 року для ознайомлення студентів з становленням і розвитком музичної

культури починаючи від епохи середньовіччя і закінчуючи класичною епохою. Викладачі та студенти співпрацюють з установами, до яких відносяться: Центр барокової музики у Версалі, Капела Трійці, Музеї Гадані, Ліонська опера, Женевський університет музики, Університет Граца, консерваторія музики Дж. Б. Мартіні в Болоньї тощо. На кафедрі проводяться дослідження з напрямів: французька музика, імпровізовані ренесансні контрапункти, континуо групи, лютерія, музична риторика тощо.

Професорсько-викладацький склад *кафедри педагогіки CNSMD* у Ліоні готує викладачів музики, які вивчають такі дисципліни: інструментальна підготовка, постановка голосу, класична та сучасна музика, старовинна музика, джаз та імпровізація, сучасна електронна музика, акомпанемент, диригування, історія музики, сучасна музична творчість, інструментальна композиція, вокальна композиція, електроакустична композиція.

Цінним є те, що для проведення науково-дослідної роботи студенти об'єднуються в групи по 10-50 осіб і готують проекти з відповідних напрямів, а саме: творчість Йоганна Себастьяна Баха, Renaissance project, музика епохи Середньовіччя, танцювальна музика, фольклорна музика Франції.

Згідно навчальних планів, для якісної підготовки студентів до професійної діяльності, з моменту заснування Національної консерваторії музики і танцю в Ліоні надається значна перевага колективним формам музикування. Робота з оркестровими колективами та різними за складом ансамблями об'єднує студентів різних курсів, від найдосвідченіших, які виконують функції концертмейстерів оркестрових груп, до першокурсників. Для підготовки студентів до спільних репетицій проводяться індивідуальні заняття. Концертні виступи оркестрових колективів та ансамблів проходять в Овернь Рона-Альпи. Крім того, зміцнюються партнерські зв'язки з Auditorium/Orchestre National de Lyon, що надало можливість Orchester du CNSMD de Lyon регулярно виступати і брати участь у тренінгах «пліч-о-пліч» із професійними музикантами оркестру під керівництвом відомих диригентів [12].

Узагальнюючи, варто зазначити, що система вищої музичної освіти Франції добре структурована і логічно вибудована. Міністерство культури Франції створює всі умови для повноцінного існування, примноження традицій та подальшого розвитку закладів вищої освіти мистецького спрямування. Професорсько-викладацький склад фахових кафедр робить все необхідне для підготовки конкурентоспроможних музикантів-виконавців та музикантів-педагогів з глобальним мисленням, високим рівнем виконавської майстерності та розвиненим інтелектуально-художнім світоглядом.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Болонський процес і реформування вищої освіти Франції / Упоряд. Г. Г. Крючков, В. В. Бурбело. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 164 с.

2. Вища національна консерваторія музики і танців в Парижі.
URL: <https://www.conservatoiredeparis.fr/fr/%C3%A9cole/1%27%C3%A9cole/missions>

3. Вища національна консерваторія музики і танців в Парижі.
URL: <https://www.conservatoiredeparis.fr/fr/%C3%A9cole/1%27%C3%A9cole/organisation>).

4. Звіт за 2020 рік про діяльність Вищої національної консерваторії музики і танців в Парижі (*Conservatoire national supérieur de musique et de danse de Paris* CNSMDP), Le Conservatoire face à la crise Conservatoire national supérieur de musique et de danse de Paris. URL: <https://www.conservatoiredeparis.fr/sites/default/files/Ecole/Cnsmdp-Rapport-activite2020.pdf>

5. Звіт за 2019 рік про діяльність Вищої національної консерваторії музики і танців в Парижі (*Conservatoire national supérieur de musique et de danse de Paris* CNSMDP), RAPPORT D'ACTIVITÉ 2019 URL: <https://www.conservatoiredeparis.fr/sites/default/files/Ecole/Cnsmdp-Rapport-activite2019.pdf>

6. Навчальний план з інструментальних дисциплін для студентів Національної консерваторії музики і танцю в Ліоні

2018–2019 навчальний рік. URL: <http://www.cnsmd-lyon.fr/wp-content/uploads/2020/07/Fiche-cursus-disciplines-instrumentales4.pdf>

7. Навчайся в Європі! Освітні програми, гранти та стипендії. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf

8. Національна консерваторія музики і танцю в Ліоні. URL: <http://www.cnsmd-lyon.fr/fr-2/les-formations/departement-bois>

9. Національна консерваторія музики і танцю в Ліоні. Звіт про діяльність 2019 р. URL: <http://www.cnsmd-lyon.fr/wp-content/uploads/2022/01/Rapport-dActivit%C3%A9-2019.pdf>

10. Національна консерваторія музики і танцю в Ліоні. Звіт про діяльність 2018 р. URL: <http://www.cnsmd-lyon.fr/wp-content/uploads/2020/11/Rapport-dActivite-2018.pdf>

11. Організація діяльності оркестрового колективу в Національній консерваторії музики і танцю в Ліоні. URL: http://www.cnsmd-lyon.fr/wp-content/uploads/2012/09/regl_actiensemble.pdf

12. Перелік вибіркових дисциплін, які пропонуються студентам Ліонської консерваторії 2021-2022 академічний рік. URL: <http://www.cnsmd-lyon.fr/wp-content/uploads/2021/07/LIVRET-DISCIPLINES-COMPLEMENTAIRES-2021-22-16-07.pdf>

13. Проєкт закладу Вища національна консерваторія музики і танців в Парижі (*Conservatoire national supérieur de musique et de danse de Paris* CNSMDP), «PROJET D'ÉTABLISSEMENT 2020–2025» URL: https://www.conservatoiredeparis.fr/sites/default/files/Ecole/2020_Projet_Etablissement_web.pdf –

14. Фредерик де Ла Гранвиль, Парижская консерватория (1795-1815), т. 2: Биографический словарь студентов и аспирантов, Париж, Научно-исследовательский институт музыковедения, февраль 2017, 717 с.

15. An EAIE Comment: The European Higher Education Area Joint Declaration of the European Ministers of Education Signed in Bologna, 19 June // Сайт Берлінського саміту по Болонському процесу. URL: <http://www.bologna-berlin> 2003.

1.24. ХОРВАТІЯ (РЕСПУБЛІКА ХОРВАТІЯ)

Хорватія (хорв. *Hrvatska*), Республіка Хорватія (хорв. *Republika Hrvatska*) – це країна на перехресті центральної та південно-східної Європи на заході Балканського півострова. Межує зі Словенією на півночі, Угорщиною на північному-сході, Сербією на сході, Боснією і Герцеговиною та Чорногорією на півдні, розділяє морський кордон з Італією. Столиця країни Загреб є найбільшим містом і однією з первинних адміністративно-територіальних одиниць республіки. Хорватія має населення 4,28 млн, більшість з яких – католики. Суверенна держава Хорватія – це парламентська республіка, Член Європейського Союзу, Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, НАТО, Світової організації торгівлі та засновник Середземноморського Союзу.

Вища освіта в Республіці Хорватія є частиною Європейського простору вищої освіти. Це означає, що всі навчальні програми приведені у відповідність до принципів Болонського процесу. Вища освіта здобувається в університетах та академіях, політехнічних інститутах і коледжах за програмами університетського та професійного навчання.

На початку ХХ століття, після утворення Королівства сербів, хорватів і словенців почалося формування хорватської національної композиторської школи. Її утвердженню сприяв загальний підйом культурного життя Хорватії, у тому числі розвиток музичної освіти. У 1916 році в Загребі на основі музичної школи при музичному товаристві «Хрватські глазбені завод» була організована консерваторія, яка у 1922 році стала Музичною академією. Відкрилося декілька середніх музичних шкіл у Загребі та інших містах. З утворенням Федеративної Югославії у Хорватській республіці в Академії наук і мистецтв Хорватії було створено музичний відділ.

Музична академія Загребського університету (хорв. *Muzička akademija*, скорочено – MUZA) – вищий навчальний заклад

музичного профілю, який є найбільшим і найстарішим вищим музичним закладом у Республіці Хорватія. Він вважається прямим наступником музичної школи Хорватського музичного інституту, заснованого у 1829 році. Після входження Хорватії до Югославського королівства, у 1921 році, навчальний заклад отримав назву Королівської консерваторії, а 1922 року – Королівської музичної академії. Консерваторія включала нижчу, середню та вищу ланку освіти і, таким чином, тривалість навчання залежала від мети кожного студента.

1951 року Музична академія була реорганізована у два навчальні заклади – вищий, що отримав сучасну назву, та середній, що був названий музичною школою імені Ватрослава Лисинського. З 1979 року Академія музики є частиною Загребського університету. Численні визнані митці та педагоги навчалися та працювали в Академії музики в Загребі, і своєю діяльністю на батьківщині та в усьому світі вони поширили та підтвердили її репутацію та високий рівень досконалості в музичній освіті.

Музична академія намагається встановити стандарти та орієнтири, а також цінності в усіх сферах діяльності у галузі вищої музичної освіти та стати музичним центром з міжнародною репутацією, визнанням і бажаним місцем для навчання та роботи для студентів і викладачів по всьому світу. Основними цінностями цього бачення є художня та педагогічна якість викладацького складу, інновації та постійний розвиток навчальних програм, а також розширення професійних компетенцій випускників. Забезпечуючи спадкоємність у розвитку музичного мистецтва, Музична академія формує мистецьку та інтелектуальну еліту молодих музикантів, які своєю громадською діяльністю впливатимуть на розвиток культури та мистецтва на благо всієї суспільної спільноти.

Високий рівень досконалості та якості освіти в Музичній академії можна почути протягом навчального року на понад 300 концертах, постановках і виставах. Окрім серії концертів *Vivat academy ma Vivant professores* у новому концертному залі *Blagoje Bersa* та серії органних концертів *Anabasis* у залі *Huml*, слід

виділити мистецькі проєкти організовані Музичною академією в рамках циклу «Lisinski Saturday» у Vatroslav Lisinski.

У межах співпраці з ALU, ADU, TTF та студією дизайну на факультеті архітектури Музична академія регулярно організовує принаймні одну оперну прем'єру на рік, яка в останні кілька сезонів була виконана у співпраці з Хорватським національним театром. Студенти Музичної академії постійно виступають як солісти з Загребським філармонічним оркестром і отримують свій перший професійний досвід у цьому оркестрі, граючи на концертах Загребської філармонічної серії. У співпраці з HGM Музична академія започаткувала цикл концертів для дітей та молоді з метою популяризації музики та організації нової концертної аудиторії [1].

Варто зазначити, що у Музичній академії Загребського університету викладання ведеться на восьми кафедрах інтегрованої підготовки бакалаврів, магістрів та відділу аспірантури.

Кафедра композиції та теорії музики. Вивчення композиції було організовано як п'ятирічний курс з моменту заснування Академії музики в Загребі у 1921 році. Такі відомі композитори, як Благой Берса, Крста Одак, Франья Дуган, Міло Чіпра, Борис Папандопулос, Станко Хорват, Мілко Келемен, Стіпан Шулек та багато інших, працювали педагогами в цьому закладі та підготували безліч чудових композиторів. Кафедра також визнана на міжнародному рівні як центр передового досвіду в галузі композиції та теорії музики [2].

На бакалавраті та магістратурі Музичної академії Загребського університету студенти вивчають такі дисципліни як: «Електронна музична техніка», «Прикладна музична техніка», «Основи електронної музики», «Гармонія», «Поліфонія», «Музичні форми та стилі», «Аспекти сучасної музики», «Музична інформатика» та «Сольфеджіо», завдяки яким набувають теоретичні та практичні знання, які поглиблюють та розширюють в процесі активної творчої діяльності. Завершують композиційний профіль студента обов'язкові курси, а саме: «Фортепіано»,

«Диригування», «Гра з аркуша» та «Історія музики», доповнені базовими знаннями образотворчого мистецтва.

У дисциплінах за вибором студенти обирають курси, що поглиблюють та розширюють набуті знання, уміння та навички. Вибірковий модуль з педагогічних дисциплін знайомить з основними теоретичними та практичними досягненнями в галузі музичної педагогіки. Навчання завершується складанням державних іспитів, захистом дипломної роботи, виконанням перед комісією власних композицій.

Особлива увага приділяється викладанню композиції. Заняття проходять в індивідуальній формі. Студентам надається можливість працювати в електронній студії, яка використовується із застосуванням сучасних музичних технологій та конкретних напрямів електронної та прикладної музики. Електронна студія оснащена найсучаснішим обладнанням для синтезу та формування звуку, запису, виконання творів на електронних музичних інструментах на платформі Кума.

Також кафедра надає великого значення публічній презентації студентських робіт протягом усього курсу навчання. Фінальні твори у формі оркестрових композицій публічно виконуються оркестрами Загребської філармонії, Симфонічним оркестром НРТ і Симфонічним оркестром Музичної академії Загребського університету.

Доречно наголосити, що студенти бакалаврату та магістратури при вивченні теорії музики набувають базові знання та поглиблюють уміння та навички в галузі музичного мистецтва. Окрім того, вивчають теоретичні дисципліни, як-от: «Сольфеджіо», «Гармонія», «Поліфонія», «Диригування», «Основи композиції», «Музичні форми і стилі», «Історія музики» та практичні дисципліни: «Фортепіано», «Гра партитур», відвідують заняття «Хорового класу».

Після завершення бакалаврату та магістратури студенти можуть працювати як композитори, робити оркестровки та аранжування музичних творів. Крім того, вони можуть керувати аматорськими хорами, оркестрами та ансамблями, працювати

концертмейстерами балету або хору, бути вчителями музично-теоретичних дисциплін в початковій та середній музичній школі.

Кафедра музикознавства. Коріння викладання історії музики в Загребі сягає 1890 року, коли в музичній школі Хорватського музичного інституту ввели до навчальної програми дисципліну «Історія та естетика музики». Початок кафедри музикознавства Музичної академії Загребського університету починається з історико-теоретичного відділу, який було засновано 1948 року Йосипом Андреїсом. У 1970 році з ініціативи Іво Супічича кафедра переросла у кафедру музикознавства та музичної документальної літератури. На самому початку увагу було зосереджено на історичному музикознавстві, насамперед на історії хорватської музики, а також на етномузикології.

Починаючи з 70-х років ХХ століття сфери навчання все більше розширювалися до міждисциплінарних (музична палеографія та іконографія, різні сфери музикознавства). З загальної історії музики та історії хорватської музики студенти вивчають античну і середньовічну музику, ренесанс, бароко, передкласицизм і класицизм ХІХ–ХХ століття. Окрім таких дисциплін як: музична естетика, методологія музичного аналізу, музична психологія, музична соціологія, музична акустика, музична критика, навчальним планом передбачено вивчення етномузикологічних курсів, з-поміж яких: світова музика, хорватська традиційна музика, сучасна музика. Із запровадженням навчання за Болонською системою зросла кількість годин на вивчення курсу етномузикології.

Цінним є те, що студенти отримують знання в галузі музикознавства та етномузикології. Крім набуття конкретних знань і вмінь, пов'язаних з основами музикознавчих дисциплін, а також загальної та вітчизняної історії музики, під час навчання студенти поглиблюють і закріплюють знання і вміння з музично-теоретичних дисциплін, фортепіано, іноземних мов і витончених мистецтв. Після третього семестру молодь обирає один із існуючих курсів – музикознавство чи етномузикознавство. Останні два роки навчання присвячені поглибленню фундаментальних та отриманню спеціальних знань, які

підготують студентів до самостійних наукових досліджень, а також до майбутньої професійної діяльності.

Після завершення навчання магістри музикознавства набувають компетенції для роботи в науці, культурі, ЗМІ, редакціях видавництв, книжкових магазинах, в галузі фестивальної продукції, туристичній індустрії, дипломатичних представництвах, бібліотеках та інших суміжних видах діяльності. Студенти також проходять навчальну практику в середніх загальноосвітніх та музичних школах на посадах викладачів музичного мистецтва та історії музики [3].

Кафедра диригування, арфи та ударних інструментів. З моменту заснування Музичної академії в 1921 році предмет диригування існував на кафедрі композиції, яку відвідували студенти композиції та теорії музики. З 1944 диригування стало основним предметом. 1977 року з реформуванням кафедри та коригуванням навчального плану Музичної академії диригування було відокремлено від композиції на новоутворену кафедру диригування, до якої 1999 року приєднали арфу та ударні інструменти.

На кафедрі працює симфонічний оркестр, хор, камерний хор і biNgbang – ансамбль ударних інструментів Академії музики, які беруть участь у концертах і проектах, включаючи виступи в циклах Концертного залу імені Ватрослава Лісінського в Загребі.

Слід зауважити, що на кафедрі діє три навчальні програми: диригування, арфа та ударні інструменти. Навчання відбувається за інтегрованими програмами бакалаврату та магістратури і триває п'ять років.

На особливу увагу заслуговує те, що підготовка диригентів здійснюється в процесі вивчення таких дисциплін, як-от: хорове диригування, оркестрове диригування, читання партитур, вивчення та відпрацювання оперної літератури, де студенти набувають навички техніки диригування та опановують методику роботи з хоровими/оркестровими колективами та вокальними/інструментальними ансамблями. Ці знання доповнюються музично-теоретичними дисциплінами, а саме: сольфеджіо, гармонія, поліфонія, музичні форми та стилі, історія музики,

хорове аранжування, а також практичними дисциплінами: фортепіано, основи вокальної техніки, хоровий/оркестровий колектив. Після спільного першого року навчання освітня програма ділиться на дві спеціальності: диригування хоровим/оркестровим колективом та диригування вокальним/інструментальним ансамблем.

Слід зазначити, що навчаючись гри на арфі студенти здобувають і вдосконалюють виконавські навички, вивчають музично-теоретичні дисципліни, беруть участь в камерних ансамблях та оркестрових колективах. З-поміж факультативних курсів передбачено вивчення старовинної та сучасної музики, формування концертмейстерських навичок, а також звукорежисура, джазова музика, звукозапис, арт-менеджмент. Відтак, навчання завершується складанням іспитів, захистом дипломної роботи та сольним концертом.

Після завершення бакалаврату та магістратури з диригування випускники можуть працювати з професійними та аматорськими хоровими/оркестровими колективами, керівниками хорових/інструментальних ансамблів. Окрім того, вони мають право працювати у сфері музичної індустрії, музичному видавництві, займатися арт-менеджментом, працювати в засобах музичної інформації та в початкових і середніх музичних школах як викладачі диригування та теорії музики.

Випускники бакалаврату та магістратури за спеціальністю «арфа та ударні інструменти» можуть працювати як артисти-виконавці, солісти, так і як учасники камерних ансамблів або оркестрових колективів [4].

Кафедра співу. З моменту заснування Музичної Академії у 1921 році кафедра сольного співу продовжує традиції навчання співу, започатковані кілька десятиліть тому. Навчаючись на кафедрі співу студенти здобувають навички співу та вивчають музично-теоретичні дисципліни, як-от: сольфеджіо, гармонія, музичні форми і стилі, історія музики, практичні дисципліни: камерний ансамбль, фортепіано, хоровий клас, вибіркові курси: знання вокальної літератури, вступ до драматургії та вокальна техніка. Вивчення таких курсів як: оперні ролі, оперна акторська

гра та сценічний рух готує студентів до концертно-сценічних виступів.

Навчання завершується написанням і захистом дипломної роботи та публічним виступом (сольний концерт, оперна роль, сольний виступ в ораторії, месі чи кантаті у супроводі оркестру).

Отже, після завершення бакалаврату та магістратури за спеціальністю «Спів» випускники можуть працювати як солісти, учасники камерних ансамблів та хорових колективів [5].

Кафедра фортепіано, органа та клавесина. На кафедрі фортепіано, органа та клавесина студенти здобувають навички інтерпретації музичних творів, готуються стати солістами-інструменталістами, камерними музикантами та концертмейстерами. Мета навчання – розвинути творче мислення, допомогти знайти власну мистецьку ідентичність шляхом вдосконалення техніки гри та переконливої інтерпретації нотного тексту. З цієї причини, окрім основного предмету, вони мають можливість навчатися в камерних ансамблях і фортепіанних дуетах, акомпанувати співакам, струнникам і виконавцям на духових інструментах.

Натомість, під час навчання студенти виступають з сольними концертами, обмінюються концертними виступами зі студентами інших мистецьких закладів. Вони також беруть участь у семінарах запрошених професорів, організованих Академією, а також у державних та закордонних конкурсах. Окрім того, можуть грати з Академічним оркестром і оркестром Загребської філармонії, а Болонський процес через програму «Еразмус+» надає студентам старших курсів можливість навчатися у вищих закладах музичного спрямування будь-якої країни [6].

Кафедра струнних інструментів та гітари. Після створення Музичної академії струнно-смичкові інструменти викладалися на кафедрі оркестрових інструментів, а у 1951 році було утворено самостійну кафедру. 1954 року крім скрипки та віолончелі, було відкрито класи контрабаса та альти, а в 1974 році відкрито клас гітари.

Доречно зазначити, що студенти бакалаврату та магістратури отримують знання та навички гри на певному

музичному інструменті, беруть участь у камерних ансамблях та оркестрових колективах. На кафедрі працює камерний струнний оркестр, студенти беруть участь у концертних проєктах Академії, Шоу виконавців на струнних інструментах і гітарі, ювілейних концертах композиторів, семінарах запрошених професорів, а також на хорватських і закордонних музичних конкурсах. Кращі студенти виступають як солісти в супроводі камерного або симфонічного оркестру Академії музики та Загребської філармонії.

Вартісним є те, що згідно навчального плану студенти набувають та удосконалюють навички гри на інструменті, а також вивчають музично-теоретичні дисципліни, як-от: сольфеджіо, гармонія, музичні форми та стилі, історія музики, нотна література, а також практичні дисципліни: камерна музика, гра оркестрових партій, оркестр та додаткові інструменти. З вибіркових дисциплін – це музична педагогіка, джазова музика, концертмейстерство, старовинна музика, сучасна музика, звукорежисура, менеджмент.

Випускники бакалаврату та магістратури можуть працювати як артисти-виконавці, солісти камерних ансамблів або оркестрових колективів, в культурі, системі освіти, засобах масової інформації [7].

Кафедра духових інструментів розпочала свою роботу в 1954–1955 навчальному році. Навчаючись на бакалавраті та в магістратурі студенти набувають та вдосконалюють навички гри на тому чи тому музичному інструменті. Вони вивчають музично-теоретичні дисципліни, а саме: сольфеджіо, гармонія, музичні форми та стилі, історія музики, знання нотної літератури, а також практичні дисципліни: камерна музика, гра оркестрових партій, оркестр, додаткові музичні інструменти. З вибіркових дисциплін – музична педагогіка, джазова музика, концертмейстерство, старовинна музика, сучасна музика, звукорежисура, менеджмент.

Випускники бакалаврату та магістратури навчаються навичкам гри на таких інструментах як: флейта, гобой, кларнет, фагот, саксафон, валторна, труба, томбон і туба, можуть працювати як самостійні артисти-виконавці – учасники камерних

ансамблів або оркестрових колективів, викладачами початкових і середніх музичних школах з відповідного інструменту [8].

Кафедра музичної педагогіки та бубнів. 1951 року в Академії музики було створено педагогічний відділ, який поділявся на чотири підрозділи. Перший з них був теоретико-педагогічним, інші – інструментальні й вокальні. Рішенням Ради Академії у 1965–1966 н.р. розпочинається дворічне навчання вчителів музичного мистецтва, яке в 1977 році було реформовано в чотирирічне навчання. 1978 року кафедру було реформовано в кафедру музичної педагогіки.

Заслуговує на увагу те, що запровадження спеціальності з музичної педагогіки в Академії музики в Загребі сприяло підготовці фахівців, які пішли працювати в загальноосвітні школи, значна кількість випускників знайшла роботу в освіті, культурних установах, ЗМІ (газети, радіо, телебачення), видавництвах і виробничих компаніях.

Вивчення музичної педагогіки можна порівняти з відповідними навчальними програмами в інших європейських країнах, особливо в Австрії та Німеччині. На бакалавраті та в магістратурі з музичної педагогіки майбутні вчителі набувають базові знання та поглиблені уміння і навички в галузі музичної освіти. Після завершення навчання на бакалавраті та в магістратурі студенти отримують кваліфікацію, яка дозволяє їм працювати в початкових загальноосвітніх школах і гімназіях, а також початкових і частково середніх музичних школах викладачами музично-теоретичних дисциплін.

З огляду на сказане, варто зазначити, що Музична академія Загребського університету підтримує високі стандарти та орієнтири у сфері вищої музичної освіти та вважається музичним центром з міжнародною репутацією, визнаним та бажаним місцем навчання та роботи студентів і професорів усього світу. Фундаментальними цінностями цього бачення є творча та педагогічна якість викладацького складу, інновації та постійний розвиток навчальних програм, а також розширення професійних компетенцій випускників. Забезпечуючи спадкоємність і розвиток у сфері музичного мистецтва, професорсько-викладацький склад

Музичної академії формує мистецьку та інтелектуальну еліту молодих музикантів, які своєю творчою діяльністю впливають на розвиток світової культури, музичного мистецтва Хорватії та міжнародного товариства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Музична академія в Загребі. URL: <http://www.muza.unizg.hr/administracija/dekanat/>
2. Музична академія в Загребі. Кафедра композиції та теорії музики. URL: <http://www.muza.unizg.hr/1-odsjek-za-kompoziciju-i-teoriju-glazbe/>
3. Музична академія в Загребі. Кафедра музикознавства. URL: <http://www.muza.unizg.hr/2-odsjek-za-muzikologiju/>
4. Музична академія в Загребі. Кафедра диригування, арфи та ударних інструментів. URL: <http://www.muza.unizg.hr/3-odsjek-za-dirigiranje-harfu-i-udaraljke/>
5. Музична академія в Загребі. Кафедра співу. URL: <http://www.muza.unizg.hr/4-odsjek-za-pjevanje/>
6. Музична академія в Загребі. Кафедра фортепіано, органа та клавесина. URL: <http://www.muza.unizg.hr/5-odsjek-za-klavir-sembalo-i-orgulje/>
7. Музична академія в Загребі. Кафедра струнних інструментів та гітари. URL: <http://www.muza.unizg.hr/6-odsjek-za-gudacke-instrumente-i-gitaru/>
8. Музична академія в Загребі. Кафедра духових інструментів. URL: <http://www.muza.unizg.hr/7-odsjek-za-duhacke-instrumente/>

1.25. ЧЕХІЯ (ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)

Чехія (чеськ. *Cesko*), офіційна назва – Чеська Республіка (чеськ. *Ceska republika*) – держава в центральній Європі без виходу до моря, що межує на півночі і заході з Німеччиною, на північному сході з Польщею, на південному сході зі Словаччиною, на півдні з Австрією, що робить її однією з двох, разом із Люксембургом, країною-членом Європейського Союзу, які повністю оточені ЄС. Чеська Республіка – унітарна демократична республіка, де проживає 10,6 мільйонів жителів. Її столиця та найбільше місто – Прага.

Вища освіта в Чехії відповідає Болонському процесу, тобто кредитній системі навчання (ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System), що надає студентам мобільність. Навчання в Чехії передбачає високу частку самостійності студента. Студент чеського вишу сам складає свій навчальний план. Предмети поділяються на обов'язкові, обов'язкові на вибір, а також предмети на вибір. За бажання студент може записувати у свій навчальний план цікаві йому предмети інших факультетів.

Обсяг роботи, яку має виконати студент, обчислюється кредитами. За здачу кожного предмета студент отримує встановлену кількість кредитів (наприклад, 3 кредити за 1 предмет). Як правило, за семестр студент має отримати 30 кредитів. За всю програму бакалавра – 180 кредитів, а за програму магістратури – 120 кредитів. Кредитна система дозволяє чеським студентам брати активну участь у програмах обміну – їхати на семестр або рік на навчання до закордонних вишів у межах своєї спеціальності.

У чеському академічному середовищі насамперед цінується здатність студентів висловлювати свою думку і критично мислити. Тут не прийнято писати конспекти та захищати курсові роботи, навпаки, важливо не лише засвоїти матеріал, що вивчається, а й мати щодо нього свою позицію.

Чехія – батьківщина знаменитих композиторів, таких як Бедржих Сметана, Антонін Дворжак, Леош Яначек та інші. Музичні вищі навчальні заклади Чехії надають студентам широкі можливості для творчої самореалізації та становлення на шлях професійного виконавця чи педагога. Вищу музичну освіту в Чехії можна здобути у наступних навчальних закладах:

- Академія виконавських мистецтв у Празі
- Празька консерваторія
- Академія музичних мистецтв імені Яначека у Брно
- Факультет мистецтв в Остравському університеті

Академія виконавських мистецтв у Празі була заснована як незалежний навчальний заклад 1946 року, до цього Академія була частиною Празької консерваторії. На даний момент Академія музичних мистецтв складається з 3-х самостійних, незалежних один від одного факультетів: факультету музики і танцю, факультету кіно і телебачення, театрального факультету.

Факультет музики і танцю готує фахівців за наступними спеціальностями: композиторське мистецтво, диригування, оперна режисура, спів, ударні інструменти, теорія музики, музична режисура, музичний менеджмент, звукова режисура, фотепіано – джаз, контрабас – джаз, саксофон – джаз, ударні інструменти – джаз [1].

Початкова концепція розвитку факультету музики і танцю спочатку була спрямована на навчання композиторів, диригентів і оперних режисерів, а також солістів і камерних виконавців у наступних галузях: спів, фортепіано, орган, інструменти для струнного квартету (скрипка, альт, віолончель), контрабас, арфа та духовий квінтет інструменти (флейта, гобой, кларнет, фагот, валторна). Поступово поширювалися й інші інструменти – труба та тромбон, клавесин, гітара.

Тож музичний факультет працював кілька років у складних умовах, але все ж на повну силу. Його студенти та випускники отримували численні нагороди з іноземних конкурсів і брали участь у чеському та міжнародному музичному житті. Перемогла музика, її професійне опрацювання та якість.

Факультет музики АМУ зробив значний внесок у формування і становлення сучасних представників чеського професійного музичного життя. Більшість сучасних провідних солістів і артистів камерних ансамблів є солістами Чеської філармонії та інших відомих оркестрів і колективів оперних театрів у Празі та інших містах Чехії. Видатні особистості, композитори та диригенти є його випускниками.

Митці, які навчалися тут, також працюють у широкому міжнародному контексті, як ті, хто виїжджає з Чеської Республіки, щоб виступати з концертами, так і ті, чия робота за кордоном є постійною. Факультет також виховав покоління педагогів, які працюють для подальшого розвитку чеської музики на своїй землі та в консерваторіях інших країн світу.

Власно кажучи, прихід нової ери у листопаді 1989 року дозволив факультету модернізувати традиції минулих десятиліть і поглибити демократичні принципи управління школою та освітнім процесом. У нових умовах значного розвитку набули також зовнішні зв'язки і особливо співпраця з іншими європейськими музичними школами.

На додаток до інтенсивного викладання окремих згаданих галузей, факультет започаткував деякі інші напрями навчання. До них можна віднести, наприклад, стилістичну інтерпретацію музики бароко і навіть пізніх стилістичних періодів або інтерпретацію музики другої половини ХХ століття: не як спеціальний напрям, а як факультативну підготовку. Наймолодшими спеціальностями на факультеті є музичний менеджмент, а також спеціальності, що готують фахівців для сучасної практики звукозапису: музична режисура та звукорежисура.

Головною перспективою музично-танцювального факультету є не те коло нових видів діяльності, які запроваджуються, а боротьба за виховання та індивідуальний розвиток кожного студента. Справжня творчість, в центрі якої виховання найкращих виконавців, композиторів, диригентів, музичних керівників і, можливо, навіть музичних теоретиків і музичних менеджерів, є

основною перспективою музичного факультету – як у нововведених галузях, так і в раніше започаткованих [2].

Кафедра клавирних інструментів. На кафедрі викладають три дисципліни – фортепіано, орган та клавесин. Народження та минулі десятиліття роботи кафедри пов'язані з видатними особистостями цих галузей. Вони виховали низку чудових випускників, які виступають на вітчизняних і закордонних концертних сценах, здобули нагороди на міжнародних конкурсах.

Навчання на кафедрі забезпечує подальший розвиток інструментальних умінь і навичок, набутих на попередньому рівні розвитку. Здатність художньої та професійної орієнтації в фортепіанній інтерпретації барокової, класичної, романтичної та сучасної музики поглиблюється разом із вивченням ширшого інтерпретаційного та розвивального контекстів гри на інструменті. Також приділяється увага камерній музиці, як незмінній частині загального розвитку інструменталіста. Важливим є також розвиток методичного та педагогічного досвіду, закладеного в навчальну програму бакалаврату [3].

Кафедра співу та оперної режисури забезпечує практичну підготовку в галузі співу, оперної режисури та оперного репертуару. Індивідуальні уроки вокалу доцільно доповнюються фінальною презентацією сольного співу у формі публічного концерту. Набуті навички співу та акторської майстерності, а також теоретичні знання в галузі інтерпретації музики студент може перевірити взяв участь у конкретному проєкті в оперній студії під керівництвом досвідченого викладача. Викладають спів педагоги, які мають значний педагогічний досвід та досвід сценічно-виконавських виступів. Симбіоз індивідуального навчання та колективної роботи при підготовці оперних проєктів надає можливість студентам розкрити свої індивідуальні творчі здібності.

Доречно зауважити, що в процесі вокальної підготовки студенти удосконалюють вокальну техніку, оволодівають навичками гігієни голосу, вокальною витривалістю, відшліфують індивідуальну манеру співу, працюють над підбором репертуару, що відповідає їхньому вокальному напрямку,

набувають навички сценічних виступів та отримують практичний досвід участі в концертах, оперних виставах і постановках. В процесі інтерпретації сольної, камерної та вокальної музики студенти знайомляться з широким спектром підходів до інтерпретації та вокальних технік, пов'язаних з різними видами репертуару.

З плином часу студенти опановують великий обсяг репертуару та отримують теоретичні знання та практичний досвід, що уможлиблює самостійно та стилістично грамотно зробити відповідну інтерпретацію вокальних творів.

Вельми цінним є те, що студенти бакалаврату знайомляться як із звичайними, так і з спеціальними вокальними техніками; мають загальне уявлення про стилі інтерпретації та традиції, пов'язані з різними типами вокального репертуару та автентичною інтерпретацією музики різних стилістичних періодів; володіють всебічними знаннями вокального музичного репертуару та демонструють високий рівень у створенні та презентації музичних інтерпретацій; можуть орієнтуватися в історії та літературі оперного співу.

За такого підходу заняття вокалом спрямоване на: досягнення високого технічного та інтерпретаційного рівня; здатності контролювати на високому рівні вокальну техніку, пов'язану з різними типами репертуару; опанування здоровими фізіологічними та психологічними навичками, пов'язаними з вивченням та виконанням музики; публічне високоякісне художнє виконання сольних партій; вміння переконливо відтворити сценічний персонаж; здатність до точної взаємодії всередині ансамблю на основі зорових та слухових резонаторів [4].

Кафедра фортепіано була створена на факультеті музики АМУ на початку шістдесятих років ХХ століття під назвою «Відділ фортепіанної практики та фортепіанного акомпанементу». З 1983 року кафедра стає самостійним підрозділом. На кафедрі працюють фахівці, які до цього були закріплені на різних кафедрах – спеціального інструменту (клавішні, струнні та духові інструменти), співу, диригування, танцю та виконавської практики [5].

Кафедра диригування. Викладачі кафедри диригування ставлять за мету – підготувати воскопрофесійного диригента, який володіє технікою диригування, методикою роботи з хоровими та оркестровими колективами, вокальними й інструментальними ансамблями, здатний самостійно інтерпретувати твори композиторів різних стилів і жанрів, орієнтуватися в напрямках класичної та сучасної музики. Окрім того, досконало володіти питаннями диригентської професії, поглиблювати практичний досвід роботи з симфонічними оркестрами, солістами та володіти навичками сценічної майстерності.

Студенти, які навчаються за програмою «Диригування» творчо презентують чеську національну спадщину, сприяють її подальшому розвитку, як на національному так і на міжнародному рівнях [6].

Кафедра струнно-смичкових інструментів. Навчання за програмою бакалавра «Струнно-струнні інструменти» зі спеціалізаціями «Арфа», «Скрипка», «Контрабас», «Гітара», «Альт» і «Віолончель» спрямоване на удосконалення технічних навичок, розвиток індивідуальних творчих здібностей, навичок володіння інструментом та навичок інтерпретації музичних творів.

Крім зазначеного, студенти набувають здібності виявляти технічні та інтерпретаційні труднощі, пропонувати можливі варіанти їх вирішення та ефективно організовувати самостійну роботу над музичним твором. Окрім того, виробляється готовність до подолання психологічних труднощів, пов'язаних з концертно-сценічними виступами. До того ж студенти знайомиться з можливими підходами, засобами і методами щодо інтерпретації сольних програм, камерної та оркестрової музики композиторів різних стилів і жанрів.

В процесі навчання студенти опановують техніку гри на тому чи тому інструменті, опановують методику гри на додатковому інструменті, знайомляться з виконавським репертуаром, набувають всебічні знання сольного, камерного та оркестрового репертуару для того чи того музичного інструменту. Окрім зазначеного, студенти на високому рівні володіють технікою гри на інструменті, готові презентувати високоякісне

сольне виконання музичних творів та роботу в камерному ансамблі або оркестрі, гнучко реагувати на побажання і зауваження диригента, володіння навичками гри в ансамблі.

Принагідно зауважимо, що у процесі навчання студенти демонструють здатність до самомотивації та самодисципліни, включаючи здатність до самостійного навчання в межах безперервної майбутньої освіти, вміють гнучко і швидко здобувати знання та пропонувати альтернативні рішення в режимі реального часу, мають здатність слухати, співпрацювати, конструктивно висловлювати думки та віддавати пріоритет спільному вирішенню проблем стосовно створення єдиної інтерпретації музичного твору, мають перспективу індивідуального художнього розвитку [7].

Кафедра музично-теоретичних дисциплін забезпечує викладання теоретичних дисциплін на всіх напрямках навчання в Академії. Як окрема кафедра вона існує з 2016 року. Кожен студент будь-якої спеціальності отримує кваліфіковану фахову підготовку з теорії музики, історії музики, гармонії, поліфонії, аналізу музичних форм та опанування варіативними дисциплінами, які входять до навчального плану [8].

Кафедра композиції сприяє навчанню майбутніх композиторів як у сфері власного створення музики, так і в її широких міждисциплінарних зв'язках. Викладачі кафедри є гарантами широкого спектру творчих інтересів, естетичних установок, всебічної ерудиції та різного роду позицій на вітчизняній та міжнародній музичній сцені. Випускники, як правило, є успішними авторами концертних і музично-театральних творів та затребуваними авторами кіно-, радіо- та сценічної музики або звукового оформлення. Вони також є унікальними виконавцями та імпровізаторами на електронних інструментах, найкращими митцями, які збагачують західноєвропейські музичні традиції, а також примножують сучасні тенденції розвитку музичного мистецтва [9].

Кафедра духових інструментів. З моменту заснування НАМУ у 1945 році Чеська духовна школа мала великий досвід і сталі традиції опанування тим чи тим музичним інструментом.

Спочатку це були інструменти духового квінтету, а саме: флейта, гобой, кларнет, фагот, валторна. Паралельно викладання велося на трубі, тромбоні і, не в останню чергу, тубі.

Навчання на кафедрі духових інструментів поділяється за всіма напрямками на трирівневу модель: трирічне бакалаврське навчання, подальше дворічне навчання в магістратурі, трирічне навчання в докторантурі. Крім навчання чеською мовою, кафедра може також забезпечити викладання основних предметів англійською мовою. У межах навчання передбачається залучення студентів до концертної діяльності у складі камерних ансамблів, оркестрів та сольних виступів.

Окрім сольної та камерної підготовки, максимальний акцент ставиться на розвитку практики оркестрового виконавства. Педагоги, які самі були майстрами мистецтва інтерпретації, ставлять високі вимоги до професійної підготовки майбутніх музикантів-виконавців, а також і до самого навчального процесу. Тому не дивно, що випускники кафедри духових інструментів НАМУ займають місця на всіх чільних посадах в оркестрах ЧФ, ФОК, SOČR, ND. Окрім цієї практики, випускники Академії стали відомими солістами, лауреатами міжнародних конкурсів, засновниками, ініціаторами та організаторами низки камерних ансамблів і, не в останню чергу, особистостями, які представляють Чехію у галузі музичної педагогіки, методики, виховання та організації культурно-мистецького життя в країні та за кордоном.

Цінним є те, що кафедра духових інструментів НАМУ творчо співпрацює з відомими європейськими і закордонними школами та центрами в межах студентської та педагогічної мобільності.

Кафедра джазу. Заняття джазом в НАМУ почалися у 2011 році завдяки ініціативі професора Їржі Главач, колишнього декана музичної школи та прихильника джазової музики в Чехії. За перші п'ять років існування кафедри було створено п'ять спеціальностей (ударні, фортепіано, контрабас, гітара та саксофон), які впроваджували як на бакалавраті, так і в магістратурі. Регулярні заняття доповнюються безкоштовними майстер-класами переважно іноземних музикантів. Щороку кафедра джазу

організовує концерти для містян у приміщенні НАМУ, де виступають як студентські колективи так і аматорські ансамблі, а також запрошені іноземні лектори. Родзинкою джазового сезону є фестиваль «Джазовий дворик», де під відкритим небом виступають усі студентські колективи.

Програма навчання забезпечує повну освіту щодо основних напрямів створення джазу, які запроваджено як на рівні бакалавра, так і на рівні магістра. Навчальна програма складається з базових дисциплін, які присвячені історії джазу, теорії джазу та імпровізації, слуховому аналізу та транскрипції, ритмічному аспекту різних світових музичних традицій або спеціально орієнтованій грі в ансамблі. Програма доповнюється індивідуальними інструментальними заняттями, спрямованими на гру на інструменті за вибором студента або спів.

У магістратурі зусилля студентів концентруються переважно на роботі над індивідуальним творчим проектом. Студенти отримують уроки на класичних відділеннях в межах обов'язкових та факультативних предметів, які ще більше розвивають їхній музичний світогляд. Регулярні заняття доповнюються майстер-класами, які проводять запрошені іноземні музиканти.

Цінним є те, що випускники кафедри джазової музики володіють навичками сценічної презентації репертуару різних стилів і жанрів. Аналізують, інтерпретують, редагують музичний матеріал за допомогою нотного запису або на слух, володіють навичками транспонування мелодії. До того ж випускники кафедри джазової музики можуть співпрацювати та віддавати перевагу спільним інтересам, а також відстоювати власну думку. Вони гнучкі і здатні швидко здобувати знання, використовуючи власну уяву, інтуїцію та емоційне сприймання, мислити і працювати творчо, гнучко та адаптивно [10].

Кафедра ударних інструментів НАМУ у Празі була заснована 2000 року. Від початку це була спроба запровадити унікальну програму, зосереджену головним чином на мультиперкусії. Сьогодні студенти мають можливість вибрати з широкого спектру застосування ударних інструментів той сегмент, який їм найбільше до душі та ідеї подальшого

професійного розвитку. Ці спеціалізації включають, наприклад, сольну маримбу, класичний та джазовий вібрафон, камерну музику, гру в оркестрі, етнічну музику. Кафедра співпрацює з фахівцями, які є зовнішніми експертами, котрі спеціалізуються на зазначених напрямках.

Професорсько-викладацький склад кафедри активно співпрацює з іншими кафедрами НАМУ, а також з кафедрою ударних інструментів JAMU в Брно. За такого підходу регулярно проводяться майстер-класи та семінари з іноземними педагогами-виконавцями. Студенти також можуть скористатися можливістю навчання за кордоном у межах того чи того спільного проєкту [11].

Кафедра звукорежисури надає матеріально-технічну допомогу студентам і викладачам з різних напрямів музичної режисури та забезпечує викладання теоретичних та практичних дисциплін. Крім того, кафедра виступає посередником у викладанні факультативних предметів для інших кафедр факультету музики та танцю АМУ.

На кафедрі працюють фахівці у сфері звукорежисури. Цей процес охоплює декілька етапів, від початкового запису до редагування, зведення та інших підходів до обробки звуку. Процес запису починається з партитури і закінчується фінальним записом. Місія звукорежисера – перетворити живий виступ музиканта на звукові носії.

Кафедра музичного менеджменту. Професія музичного менеджменту/продюсування надає можливість згуртувати людей для реалізації якісних музичних проєктів, забезпечити виважений хід підготовки та проведення заходів, дотримуючись домовленостей і термінів. Викладачі кафедри виховують менеджерів, які володіють наполегливістю, пристрасстю до музики, планування, відмінним спілкуванням з людьми, розумінням музики та орієнтацією в музичній індустрії.

Отже, слід зауважити, що у межах своєї освітньої діяльності АМУ пропонує студентству освітні програми в залежності від їхніх творчих здібностей і власного вибору, орієнтовані на високопрофесійну підготовку до майбутньої творчої діяльності і

кар'єрного зростання. Метою роботи фахових кафедр є розширення співпраці між освітніми закладами, сприяння умов для передачі знань і досвіду, об'єднання світу освіти та музичного мистецтва, сприяння модернізації культурно-освітніх систем і проєктів. Одним із основних видів діяльності залишається мобільність студентів і в межах цієї мобільності навчання і участь у концертно-сценічній діяльності та мобільність викладачів з метою обміну досвідом.

Празька консерваторія (чеськ. *Pražska konzervatoř*) – це вищий навчальний заклад у Празі і є однією з найстаріших шкіл в Європі. Консерваторія була заснована у 1808 році з метою підготовки музикантів для оркестрових колективів. Утім, 1810 року було засновано організацію під назвою «Товариство музики в Богемії», яка фінансувала та керувала консерваторією протягом наступних 100 років.

Слід зауважити, що перший навчальний рік розпочався 24 квітня 1811 р. Навчання велося на вчительських квартирах за програмою, розробленою першим директором Бедржихом Діонісом Вебером. Лише восени 1811 року школа отримала дах над головою і на багато десятиліть оселилася в домініканському монастирі св. Лілія. У 1817 році до навчання гри на оркестрових інструментах було додано спів. У наступний період школа відіграла важливу роль у розвитку музичного життя Праги.

1884 рік був «золотим віком» Празької консерваторії. Після об'єднання 1890 року з органною школою, в консерваторії почали навчати гри на фортепіано, органі, викладати диригування та композицію. 1891 року Антонін Дворжак був прийнятий в консерваторію як викладач композиції, а з 1901 по 1904 рік був її директором. Після зміни соціально-політичної ситуації у листопаді 1989 року відбулися значні зрушення в роботі консерваторії.

Варто зазначити, що сьогодні Празька консерваторія має свій симфонічний, струнний і бароковий оркестри, різні за складом камерні ансамблі. Щороку проводиться більш ніж 200 публічних концертів, 40 оперних вистав і мюзиклів. Студенти консерваторії живуть у надзвичайно культурно-творчому середовищі і мають

можливість знайомитися з мистецтвом кращих чеських і зарубіжних виконавців-музикантів і творчих колективів.

2008 року консерваторія відсвяткувала свій ювілей. З цієї нагоди було проведено низку концертів, організовано Міжнародну науково-практичну конференцію, створено виставку з історії консерваторії.

Сьогодні в консерваторії працюють такі кафедри: фортепіано, струнні інструменти та арфа, мідні духові інструменти, композиція, акордеон, популярна музика, теорія музики, орган і клавесин, гітара, дерев'яні духові інструменти, класичний спів, музична драматургія. У консерваторії навчається багато студентів з-за кордону [12].

Враховуючи те, що «Першою ластівкою» стала Академія виконавських мистецтв у столиці Чехії – Празі, а Празька школа не змогла вмістити всіх бажаючих, двома роками пізніше була відкрита Академія музичних мистецтв в Брно, яка пройшла шлях від органної школи до консерваторії.

Академія музичних мистецтв імені Яначека в Брно (Janáčkova Akademie Muzických Umění v Brně) (JAMU) складається з двох факультетів – музичного і театрального. Є програми бакалаврату, магістратури та докторантури. Студенти ставлять опери та мюзикли на художній сцені Divadlo na Orlí, а драматичні вистави в театральній студії Marta. До того ж студенти Академії також мають студію звукозапису, обладнану висококласними музичними інструментами. Окрім різних музичних спеціальностей, можна здобути спеціальності в галузі режисури, драматургії, акторської майстерності, а також менеджменту театру та музики.

Академія носить ім'я Леоша Яначека – знаменитого чеського композитора, який більшу частину свого життя прожив у Брно. Академія Яначека була відкрита у 1947 році. Сьогодні на двох факультетах Академії навчається 700 студентів. В межах програми «Erasmus+» Академія Яначека співпрацює з багатьма театральними та музичними університетами Європи. Список партнерських університетів постійно розширюється. Наприклад, з 2017 року студенти навчаються за обміном у французькому

університеті Ecole Nationale Superieure des Arts та Techniques du Théâtre (ENSATT) у Ліоні [13].

Міжнародний престиж мають Міжнародні інтерпретаційні курси, що проходять в Академії, щорічний театральний фестиваль Setkání/Encounter та Конкурс імені Леоша Яначека.

Тож цілком закономірно, що основна роль Академії полягає у наданні вищої освіти в галузі мистецтва (музика, театр, танці та мультимедіа) в межах акредитованих навчальних програм. Водночас Академія активно проводить академічні дослідження та оприлюднює відповідні публікації, прагнучи до розвитку міжнародного партнерства. Студенти та викладачі також беруть участь у різних програмах та користуються багатьма можливостями для підвищення своїх навичок у партнерських закордонних установах.

Отже, Чехія є зразковою країною в плані культури, не випадково, на її території часто народжуються великі композитори і артисти, що не могло залишитися непоміченим. З 1945 року держава веде політику культурного зростання громадян, тому відкриття вузів для талановитої молоді стало закономірним явищем.

Музичний факультет засновано 1947 року з метою надати студентам вищий рівень освіти, тим самим забезпечуючи професіоналізм майбутніх солістів, диригентів, членів мистецьких об'єднань усіх типів, вчителів та музичних менеджерів. Починаючи з 2003-2004 навчального року, більшість спеціальностей були відкриті як бакалаврські, а потім почали запроваджувати магістерські та докторські програми. Набір на факультет невеликий. Кількість студентів – близько 300. Щороку набирають приблизно 15–20 студентів.

Зазначимо, що на факультеті є класи з віртуозної гри на фортепіано та гітарі, а для цінителів екзотики відкритий клас з освоєння органу. Гра на струнних, духових і клавішних інструментах – не єдина спеціалізація цього факультету. Насамперед, тут навчаються студенти, які отримують спеціальність: фортепіанна педагогіка, гра на органі та духовна музика, музична інтерпретація, вокал, гра на духових

інструментах, музичне виробництво, гра на струнних інструментах, гра на ударних інструментах і джаз.

Для студентів всіх курсів музичного факультету проводяться:

➤ тендери на заміщення вакантних місць у професійних оркестрах, що надає можливість отримати роботу ще до закінчення навчання;

➤ музичні фестивалі, у яких беруть участь студенти різних курсів Академії;

➤ участь в концертних програмах, що дає можливість студентам набути досвід сценічного виступу і завоювати «свою» аудиторію;

➤ міжнародні музичні зустрічі та конкурси імені Леоша Яначека;

➤ науково-практичні конференції, в межах яких досвідчені музиканти, режисери та співаки діляться досвідом і дають корисні поради.

Факультет мистецтв в Остравському університеті.
Остравський університет налічує близько 10 000 студентів. Він пропонує різноманітний і широкий спектр програм навчання на чотирьох факультетах: факультет соціальних досліджень, факультет мистецтв, медичний факультет, факультет освіти та факультет науки. Це не лише важлива освітня та науково-дослідна установа, він також є ініціатором у сфері організації соціальних і культурних заходів. У 2021 році Університет відзначив своє 30-річчя.

Історія факультету мистецтв Остравського університету починається з 1991 року, коли на педагогічному факультеті було створено дві кафедри: образотворчого мистецтва та музичного мистецтва. 2001 року відбулася реорганізація обох кафедр в Інститут мистецтвознавства, а у 2007 році було створено факультет мистецтв, який став єдиним навчальним закладом у Чеській Республіці, котрий готував бакалаврів та магістрів у галузі музичного мистецтва. Новостворений факультет мистецтв вперше презентував себе у жовтні 2007 року на святі Остравського

університету з концертом симфонічного оркестру і виставкою творів мистецтва, створених студентами факультету мистецтв.

Передусім відзначимо, що студенти факультету мистецтв можуть удосконалювати навички гри на тому чи тому музичному інструменті в процесі участі в програмі «Erasmus+». Зараз факультет мистецтв співпрацює з понад вісімдесятьма міжнародними вищими мистецькими закладами у межах Європейського Союзу, до яких можна поїхати на стажування за програмою «Erasmus+». Мобільність студентів за програмою «Erasmus+» дозволяє подорожувати до 12 місяців для кожного циклу навчання (бакалавр, магістр, докторантура). Це може бути або навчання, або практичне стажування. Тобто, мінімальна тривалість перебування за кордоном для проходження навчальної практики – 3 місяці (або семестр), для проходження виробничої практики (стажування) – 2 місяці, максимальна – 12 місяців.

Кафедра теорії та історії мистецтва (КТД) є єдиною спільною кафедрою на факультеті мистецтв Остравського університету. Завданням кафедри є оновлення, розширення та привабливість пропозиції факультативних теоретичних дисциплін. Серед конкретних завдань викладачів КТД з мистецькою та музично-теоретичною спрямованістю є: постійна розробка концепції та структури теоретичного викладання мистецьких дисциплін; наукова та видавнича діяльність, участь у наукових проєктах та конференціях, видавнича діяльність та співпраця за науково-прикладними та художньо-творчими проєктами, гранти тощо. До того ж встановлення та поглиблення співпраці з мистецькими закладами та університетами, а також іншими партнерами в Чеській Республіці та за кордоном; кураторська діяльність та організація виставок, організація мистецтвознавчих екскурсій, циклів екстраординарних лекцій на мистецтвознавчу тематику тощо; створення мистецьких осередків з музичного мистецтва та їхня поступова інтегруюча командна робота.

Кафедра сольного співу. Навчальна програма в галузі сольного співу розрахована на підготовку фахівців, які можуть працювати як солісти опери, оперети та солісти вокальних ансамблів або хорових колективів, а також педагогами вокалу в

мистецьких школах з повною базовою, середньою та вищою освітою, у тому числі й гімназіях музичного спрямування. Окрім того, організаторами культурно-масових заходів, радіо, телебачення, концертних менеджерів, музичних видавництв тощо.

Кафедра клавійних інструментів. Мета освітньої програми кафедри клавійних інструментів полягає у підготовці солістів-інструменталістів, концертмейстерів, солістів камерних ансамблів або оркестрів та викладачів усіх рівнів мистецьких шкіл. Крім того, організаторів культурно-мистецьких заходів, працівників радіо та телебачення.

Результатом роботи викладачів і студентів кафедри клавійних інструментів стало організація і проведення 2024 року ІХ фестивалю фортепіанної музики *Gradus ad Parnassum*. У межах фестивалю відбулися семінари з інтерпретації музичних творів, лекцій і концертів, на яких викладачі кафедри поділилися своїм досвідом з молодими піаністами. Головною темою фестивалю стала народна пісня в фортепіанній стилізації та фортепіанна творчість фольклористів Леоша Яначека, Бели Бартока та Золтана Кодая.

Кафедра струнно-смичкових інструментів. Освітня програма підготовки фахівців музичного мистецтва розрахована на опанування музичними творами, написаними для струнно-смичкових інструментів. Програмою передбачено розвиток інтелектуальних здібностей та творчих навичок на основі художньо-творчого підходу до інтерпретації змісту музичного твору за дотриманням основних музично-стильових закономірностей. Це мотивує студентів застосовувати отримані знання та практичні навички в інтерпретаційному мовленні в межах концертно-виконавської та педагогічної діяльності. Метою навчання є досягнення високого рівня та якості гри на струнно-смичкових інструментах.

Кафедра духових інструментів. Навчальна програма кафедри духових інструментів регулюється акредитованою програмою бакалавра, магістра та докторантури, яка реалізується в процесі навчального року. Навчальні плани складаються викладачами самостійно на основі чітко визначених правил на

відповідному році навчання, з урахуванням здібностей та індивідуальної можливостей студентів. Результати основного напряму навчання оцінюються двічі на рік за системою кредитів або балів. Кожен студент повинен виконувати вивчені твори в окремих семестрах та на прослуховуваннях, а також на публічних концертах кафедри (участь в концерті, сольний концерт, виступ у складі камерного оркестру тощо) [14].

З огляду на сказане варто зазначити, що вищі музичні навчальні заклади Чехії підтримуючи високу репутацію зберігаючи багаторічні традиції інструментальних і вокальних шкіл, які за час свого існування виховали незліченну кількість музикантів, композиторів, співаків і відіграли важливу роль у розвитку музичної освіти чеської нації, залишаються зразком і показником якості музичної освіти. Студенти беруть участь у наукових та творчих товариствах, відвідуючи лекції з вибіркових дисциплін, розвивають такі якості як зацікавленість, допитливість, креативність, творчі здібності, відповідальність, світоглядні уявлення, які сприятимуть розвитку інтелектуально-творчої сфери особистості.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академія виконавських мистецтв у Празі. URL: <https://www.educationcenter.cz/ua/akademiy-a-muzichnih-mistectv-u-prazi/>
2. Академія музичних мистецтв у Празі. Факультет музики і танцю. URL: <https://www.hamu.cz/cs/vse-o-fakulte/historie-uspechy-a-osneni/>
3. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра клавішних інструментів. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-klavesovych-nastroju/o-katedre/>
4. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра співу та оперної режисури. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-zpevu-a-operni-rezie/studijni-programy/zpev-253/>
5. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра фортепіано. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/oddeleni-klavirni-spoluprace/>

6. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра диригування. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-dirigovani/studijni-programy/dirigovani-47/>

7. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра струнно-смичкових інструментів. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-strunnnych-nastroju/studijni-programy/strunne-nastroje-housle-116/>

8. Академія виконавських мистецтв у Празі. URL: Кафедра музично-теоретичних дисциплін. <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/>

9. Академія виконавських мистецтв у Празі. URL: Кафедра композиції. <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-skladby/o-katedre/>

10. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра джазу. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-jazzove-hudby/o-katedre/>

11. Академія виконавських мистецтв у Празі. Кафедра ударних інструментів. URL: <https://www.hamu.cz/cs/katedry-programy/katedra-bicich-nastroju/studijni-programy/>

12. Празька консерваторія. URL: <https://prazskakonzervator.cz/organizacni-struktura/#oddeleni-424>

13. Академія музичних мистецтв імені Яначека в Брно. URL: <https://www.gostudy.cz/uk/vysshee-obrazovanie/vuzychehii/derzhavni-vnz-chehiyi/akademiya-muzyikalnyih-iskusstv-imeni-yanacheka-v-brno>

14. Факультет мистецтв Остравського університету. URL: <https://fu.osu.cz/o-fakulte/>

1.27. ШВЕЦІЯ (КОРОЛІВСТВО ШВЕЦІЯ)

Королівство Швеція (швед. Konungariket Sverige) – держава, яка знаходиться у Північній Європі, у східній частині Скандинавського півострова. Територія країни розділена на чотири географічні регіони: Норланд, або Балтійський схил – Центральна Швеція; південний регіон Смоланд; півострів Сконе на південному кордоні Швеції. Їй також належать острови Готланд і Еланд.

До Європейського Союзу Швеція приєдналася 1995 року. Сучасне шведське суспільство є мультикультурним, включає в себе представників різних етносів і народів. У Швеції всі навчальні заклади є державними та надають освіту безкоштовно. Шведські вищі прагнуть до універсальності освітніх послуг, що спрощує систему управління та акредитації й призводить до інтенсивніших зв'язків між навчальними закладами та їхніми програмами, переходів студентів та викладачів з одних закладів освіти до інших. Водночас шведські заклади вищої освіти достатньо самостійні у виборі партнерів та встановленні міжнародних зв'язків.

Шведська освітня система не тільки одна з найстаріших в Європі, але і одна з найбільш прогресивних і ефективних. Система вищої освіти Швеції двоступенева.

Перший ступінь – бакалаврат. Вища освіта базового рівня здійснюється у формі навчальних курсів. Причому студенти можуть вибрати окремі курси і комбінувати їх. За кожен присуджуються залікові одиниці або бали. Протягом одного року навчання необхідно отримати 60 таких одиниць. Диплом (högskoleexamen) присуджується за наявності не менше 120 залікових одиниць (два роки очної форми навчання). Такий диплом можна отримати в усіх університетах та інститутах. Ступінь бакалавра (kandidatexamen) передбачає наявність 180 залікових одиниць, що відповідає 3 рокам навчання. Для

отримання наступного ступеню магістра (magisterexamen) потрібно ще 120 залікових одиниць.

Другий ступінь – ліценціат (licentiateexamen) потребує 120 залікових одиниць (2 роки навчання та дослідницької діяльності, включаючи захист дипломної роботи) при наявності не менше 180 залікових одиниць від першого ступеню вищої освіти. Цей ступінь може присуджуватися як проміжний при навчанні за програмою на здобуття ступеня доктора наук (doktorsexamen).

Для отримання докторського ступеня необхідно мінімум чотири роки навчання і 240 залікових одиниць. Докторська дисертація повинна презентувати результати науково-дослідної роботи з обраної теми. Обов'язковою вимогою є публікація й офіційний захист дисертації [1].

Музика Швеції до XIX століття розвивалася в руслі скандинавської музичної культури зазнавши впливу німецької і норвезької музики. До початку XX століття набула рис національної самобутності. Найдавніші народні інструменти – «лур» (пастуший ріжок), дзвіночки; пізніше сільські ансамблі включали скрипки, кларнети, флейти, арфи. До XIII століття носіями музичного мистецтва були скальди, до початку XVI століття – мандрівні музиканти, що грали на скрипках, дудках, барабанах на міських вулицях і при дворі.

Шведська класична музика пов'язана з творчістю шведського композитора пізнього бароко Юхана Хельміка Румана, який навчався в Лондоні у Георга Фрідріха Генделя. Найбільші музичні навчальні заклади – це Державна вища музична школа в Стокгольмі, консерваторія в Мальме (з 1907 р.), Інститут музики в Гетеборзі (з 1932 р.), численні музичні школи.

Королівська академія музики (КМН) у Стокгольмі (швед. *Kungliga Musikhögskolan i Stockholm*) – це вищий музичний навчальний заклад у Швеції, заснований 1771 року королем Густавом III. Королівська академія музики є однією з найстаріших вищих музичних шкіл в Європі. Раніше вона була відома як *Королівська музична академічна консерваторія*, назва, яка як і раніше використовується багатьма прихильниками музичної

освіти. У Королівській академії музики навчається 1400 студентів щороку.

Професорсько-викладацький склад Королівської академії музики намагається створити середовище, яке сприяє досягненню високого рівня творчості студентської молоді, дозволяє відкривати переважаючі істини, а також віднаходити і презентувати нові сторінки в музичній культурі Швеції, що забезпечить роль шведської музики в національній ідентичності в майбутньому.

Королівська академія музики готує професійних викладачів музики, церковних музикантів, теоретиків, композиторів, диригентів, вокалістів, виконавців-інструменталістів на різних музичних інструментах. Студенти навчаються на таких кафедрах:

- кафедра класичної музики
- кафедра народної музики
- кафедра джазу та афроамериканської музики
- кафедра композиції і диригування та теорії музики
- кафедра музики, педагогіки і соціології
- кафедра музики і мультимедійних технологій.

Кафедра класичної музики Королівської академії музики має на меті дати можливість стати кваліфікованим музикантом найвищого міжнародного рівня. Тут працюють висококваліфіковані та авторитетні музиканти-педагоги, а кампуси на Валгаллавагені та замку Едсберг пропонують фантастичні місця для практики та концертів. Незалежно від інструменту та спеціалізації студенти відчувають надихаюче, сучасне та транскордонне навчальне середовище, отримують професійний досвід завдяки участі в ансамблевому музикуванні.

Трирічна програма бакалаврату дає міцну основу для роботи як професійного музиканта на національній та міжнародній музичній сцені. Навчання проводиться на більш ніж на 20 різних інструментах. Магістерська підготовка містить кілька програм з викладанням на найвищому міжнародному рівні.

Програма «Musicer classical music – Edsberg» забезпечує навчання гри на фортепіано, скрипці, альті та віолончелі, як на рівні бакалавра, так і на рівні магістра. Важливою частиною

навчального плану є камерна музика. Окрім того, студенти відділу струнно-смичкових інструментів грають в камерному оркестрі Едсберга [2].

Програма «Early Music» охоплює класичний репертуар від середньовіччя до періоду раннього романтизму на рівні бакалаврату та магістратури. Камерна музика є базовою частиною навчання. Тут використовуються різні барокові та ренесансні інструменти, а також вокал [2].

Програма бакалавра з церковної музики забезпечує ґрунтовну фахову підготовку, яка є передумовою для роботи церковним музикантом. Магістерська програма з церковної музики забезпечує підготовку у двох напрямках: вокального з хоровим диригуванням та інструментального з органом.

На кафедрі класичної музики ведеться підготовка вчителів музики зі спеціалізацією «Інструмент/спів та ансамбль». Наразі, Королівська академія музики – єдиний у Швеції навчальний заклад, де готують настроювачів інструментів.

Вартісним є те, що викладачі та студенти Королівської академії музики є активними учасниками концертних програм, виступів оркестрових колективів та камерних ансамблів, учасниками майстер-класів. Студенти також беруть участь у фестивалі камерної музики Classic Alive. До того ж студенти кафедри класичної музики залучаються до участі у різних творчих проєктах, виступають у складі симфонічного оркестру, духового оркестру, струнно-смичкового оркестру, камерного оркестру Едсберга, вокального ансамблю та духового ансамблю. Цінним є те, що викладачі і студенти співпрацюють з художніми коледжами скандинавських та балтійських країн.

І врешті-решт викладачі та студенти кафедри класичної музики беруть активну участь у міжнародних мережах і колабораціях, а також у міжнародній мобільності, а саме: Nordclassics, Crossing Keyboards і Percussion+ [2].

Кафедра народної музики існує в КМН більше сорока років, що забезпечує стабільну основу для навчання, яке розвиває художні та творчі здібності студентів. На кафедрі народної музики створено творче та динамічне навчальне середовище з

різноманітністю традицій та музичних інструментів. Навчальними планами передбачено спеціалізацію на основному інструменті з можливостями для розвитку навичок ансамблевої гри та аранжування. Тут студенти отримують можливість для самовизначення за допомогою найкращих педагогів.

Очевидним є те, що КМН пропонує трирічний ступінь бакалавра за двома спеціалізаціями: шведська народна музика та нескандинавська народна музика або незахідна художня музика, що представляє різноманіття північних, белуджських, курдських, індійських, сенегальських, чилійських, аргентинських, арабських, перських, французьких і британських музичних традицій.

На рівні магістра започатковано спеціалізації, а саме: шведська народна музика, народна музика інших культур і скандинавська народна музика (NoFo). Викладачі співпрацюють з Академією Сібеліуса (SibA) у Фінляндії, Південною датською музичною консерваторією та Skuespillerskole (SDMK) у Данії та Академією Оле Булла в Норвегії [3].

Доречно наголосити на тому, що викладачі та студенти кафедри народної музики приймають активну участь в концертній діяльності, з-поміж яких: недільні концерти, випускні концерти, танцювальні вечори та великий різдвяний концерт. Кафедра активно співпрацює з організаторами народної та світової музики, освітніми центрами, аматорськими організаціями та різними дослідницькими установами на національному та міжнародному рівнях. Сюди входить співпраця з концертною організацією Stallet, організатором світової музики ReOrient і з Västanå Teater. Крім того, виконавці народної музики є активними учасником міжнародних конкурсів і фестивалів народної музики, таких як: АЕС, FolkMusEd і NordTrad. Обмін студентами та викладачами є важливою складовою міжнародної співпраці.

На кафедрі народної музики викладачі та студенти активно займаються науково-дослідною роботою, яка проходить у тісній співпраці з іншими дослідниками, установами та організаціями. Дослідження науковців кафедри присвячені музичній інтерпретації творів різних композиторів і засобів художньої виразності, імпровізації, теорії музики [3].

Кафедра джазу та афроамериканської музики забезпечує освітній процес заснований на традиціях джазу, але також включає суміжні музичні напрями, такі як поп/рок/соул, латиноамериканська музика, вільна імпровізація, вокал/написання пісень тощо.

Трирічна програма бакалаврату з джазу надає освіту на найвищому міжнародному рівні. Основна увага приділяється художній творчості в межах імпровізації, композиції та інтерпретації. Програма забезпечує широку професійну основу для роботи музикантом, композитором/автором пісень, продюсером, аранжувальником, театральним та студійним музикантом у різних жанрах, таких як джаз, поп/рок, латина, вільна імпровізація тощо.

На рівні магістра кафедра пропонує спеціалізації – музикант, джаз і скандинавський майстер джазу (Nomazz), які є спільними скандинавськими проектами разом з Ютландською музичною консерваторією в Данії та Академією Сібеліуса у Фінляндії. Серед викладачів кафедри джазу та афроамериканської музики провідні музиканти і педагоги у різних сферах музичної діяльності. Викладацький склад регулярно поповнюється завдяки співпраці з різними запрошеними викладачами [4].

Крім зазначеного, студенти регулярно виступають з концертами у КМН, презентують проекти і дипломні роботи. Так, започатковано низку концертів Jazzlab – як результат спільної співпраці з джаз-клубом Fasching, яку започатковано 2009 року. Студентські ансамблі презентують свої досягнення спільно з викладачами у концертних програмах за межами Академії.

З моменту заснування 2005 року фестивалю New Sound Made, захід перетворився на один із наймасштабніших і найрізноманітніших за змістом джазових фестивалів Швеції, на якому проходить близько 50 концертів у межах трьох днів. Він проводиться завдяки ініціативі викладачів і студентів кафедри і приваблює велику кількість слухачів, які насолоджуються музикою, що звучить на високому мистецькому рівні. Наразі, участь у фестивальных заходах зраховується для студентів як стажування.

Біг-бенд КМН починаючи з кінця 70-х років ХХ століття відіграє помітну роль у діяльності джазової кафедри. Його організаторами у різні періоди були: Бенгт-Арне Валлін, Ор'ян Фальстрьом, Патрік Ског і Свен Бергтрен, які формували стиль і програмні виступи колективу [4].

Сьогодні джазовий оркестр КМН очолює Аманда Седжвік. Колектив виступає на різних концертних майданчиках міста і запрошує відомих композиторів, аранжувальників і лідерів груп. Виконання музики, створеної студентами в межах композиційних курсів є важливою частиною їхньої самостійної роботи [4].

Кафедра композиції, диригування та теорії музики в Королівській музичній академії зосереджує зусилля на експериментальних дослідженнях у мистецькому просторі Швеції. Тут творче середовище та активні педагоги з високим рівнем компетентності. Дослідження композиції в КМН дають можливість розвинути індивідуальні здібності і підготуватися до майбутньої професійної діяльності в національному та міжнародному контекстах.

Загальновідомо, що організація освітнього процесу базується на індивідуальному навчанні, супервізії, спільних семінарах і проєктах. Тематика проєктів присвячується організації та діяльності ансамблів, хорів, біг-бендів, симфонічних оркестрів, кіно, електроакустичної музики, звукових інсталяцій та багато іншого. Програма з композиції орієнтована на тих, хто хоче стати композитором, з акцентом на інструментальну та вокальну музику. Спеціалізація електроакустичної музики розрахована на інтерактивне звукове мистецтво, живу та експериментальну електроніку.

КМН також пропонує магістерську програму з композиції – створення музики та магістерську програму з композиції – електроакустична музика. Окрім того, існує програма з джазової композиції, яка розрахована на тих, хто пише в різних стилях і жанрах джазову музику. Композиція кіномузики – це магістерський курс, який КМН проводить разом із Стокгольмською академією мистецтв. CoPeCo – це магістерська програма з сучасної музики, яку запроваджено у співпраці чотирьох

європейських університетів у Ліоні, Таллінні, Гамбурзі та Стокгольмі. Програма пропонує платформу для експериментальної музики в європейському середовищі [5].

Наразі студентські твори щороку звучать у концертних залах КМХ та на виїзді. IjudOljud – це студентський фестиваль, який уможлиблює студентам презентувати свої твори на концертних майданчиках за межами Академії.

Викладачі та студенти кафедри композиції, диригування та теорії музики активно працюють у міжнародних мережах, проектах програми «Erasmus+», проходять стажування та підтримують програму мобільності студентів, а також удосконалюють навчальні плани та беруть участь в міжнародних проектах, фестивалях і конференціях.

Зауважимо, що студенти кафедри композиції, диригування та теорії музики КМН отримують можливість складати проекти, які спеціально розраховані на кожну конкретну спеціальність. Окрім того, регулярно з'являються проекти з професійними ансамблями та концертними організаціями, такими як Norrbotten NEO, Musica Vitae, KammarensembleN, Norrköping Symphony Orchestra, Bohuslän Big Band, Stockholms Läns Blåarsymfoniker, Radiokören, КМН vocal ensemble, Stockholm Art, КТН, Технічний музей, Dansmuseet та іншими професійними колективами. До того ж студенти кафедри композиції, диригування та теорії музики щороку співпрацюють у спільних проектах із Симфонічним оркестром КМН, КМН Kammarkör, Edsberg, КМН Instrumental Ensemble та ансамблями з інструментального курсу Contemporary music.

На кафедрі композиції, диригування та теорії музики мистецькі дослідження проводяться у співпраці з іншими науковцями, установами та організаціями. Наукові розвідки в композиційних курсах охоплюють різні напрями музикознавства та культурології [5].

КМН є єдиним навчальним закладом у Швеції, який пропонує освітні програми з диригування як на рівні бакалавра, так і на рівні магістра зі спеціалізаціями хор або оркестр. У КМН викладають провідні диригенти Швеції. Керівництво оркестровим

або хоровим колективом є важливою частиною диригентської практики, обов'язковими є також концертні виступи. Вдало підібраний репертуар різних епох перемижується співпрацею зі студентами композиції КМН та їхніми викладачами. На рівні магістра студенти співпрацюють з професійними ансамблями, оркестрами та хорами.

Слід зауважити, що у Швеції спостерігається інтерес до хорового співу та потреба у добре підготовлених хорових диригентах. Наразі у хорових колективах Швеції співає 600 000 хористів. 3-річний термін навчання уможливує підготуватися до професійного життя в якості керівника хору, хорового диригента, викладача з диригування, як на національному, так і на міжнародному рівнях. Важливою частиною магістерської програми в галузі хорового диригування є співпраця КМН з провідними хорами Швеції, такими як Радіохор, Хор Каммарка Еріка Еріксона та Оперний хор [5].

Вельми цінним є те, що програма бакалаврату з оркестрового диригування пропонує студентам теоретичну та практичну підготовку, а також практичну роботу з ансамблями та оркестрами, опанування технікою диригування та інструментовку. Крім того, студенти набувають досвід роботи з колективом в якості диригента, отримують знання з історії оркестрового виконавства, підбору репертуару, інтерпретації музичного твору та диригування оперними та аматорськими оркестровими колективами.

У магістерській програмі з оркестрового диригування важливою частиною є практична робота з ансамблями та оркестрами. Водночас кафедра співпрацює з професійними оркестрами по всій країні, зокрема Симфонічним оркестром Євле, Оркестром Норрландської опери, Симфонічним оркестром Норчепінгу, Dalasinfonietta та Västerås Sinfonietta [5].

Студенти, які опановують техніку і методику хорового диригування проходять практику з хором CVE та з вокальним ансамблем КМН, що складається з професійних хористів. Студенти, які диригують оркестром, працюють з інструментальними ансамблями камерного складу. В окремих випадках їм

пропонується робота з камерним хором КМН та симфонічним оркестром КМН. Диригентська підготовка в КМН тісно пов'язана з міжнародним музичним життям, обміном викладачами та активною участю у концертах, фестивалях і соціальних мережах [5].

Кафедра музики, педагогіки і соціології КМН готує вчителів музики, які готові працювати з дітьми і мотивувати їх до вивчення музики. Колектив викладачів кафедри допомагає розвиватися і удосконалюватися студентам як музикантам і викладачам. Після закінчення навчання випускники отримують диплом вчителя музики, який дає можливість викладати музику в початковій та старшій школі, центрах естетичного виховання та інших музичних закладах.

Цінним є те, що підготовка вчителя музики передбачає додатково викладання ще одного предмета в початковій та середній школі. Програма підготовки вчителя музики зі спеціалізацією на музиці готує студентів до викладання предметів естетичного циклу відповідно до програм старшої середньої школи, початкової школи, центрів естетичного виховання та інших музичних навчальних закладів. Для отримання додаткової спеціалізації студенти обирають один з п'яти напрямів: інструментальна підготовка/вокал та ансамбль, теорія музики, створення музики та медіа, метроритміка.

Вартісним є те, що студенти опановують програму бакалавра з музичної терапії, яка є унікальною в Швеції. Вона дає глибокі знання про зв'язок музики зі здоров'ям і благополуччям людей. Як музичні терапевти випускники працюють в медицині, охороні здоров'я, соціальному забезпеченні, школах та культурноосвітніх закладах.

Кафедра музики і мультимедійних технологій. Викладачі та студенти кафедри беруть участь в конкурсах і фестивалях, в мистецьких програмах, проводять щорічну презентацію власних концертів та вистав: Mind the Music. Концертна діяльність в межах курсів відбувається в різних формах протягом навчання. На п'ятому курсі студенти дають випускні концерти протягом останнього тижня навчання.

Під час навчання студенти беруть участь в різних за жанрами ансамблях, наприклад: популярної музики, сучасної музики, старовинної музики та народної музики різних країн світу. Окрім того, вони співають в камерному хорі, можуть бути учасниками джазового ансамблю.

Слід зауважити, що відповідно програмам мобільності студенти КМН співпрацюють з Північно-Західним університетом у Південній Африці, а також із Lady Gray – початковою та середньою школою естетичного виховання у Південній Африці. Наразі популярним є обмін за програмою «Erasmus+» в країнах Європейського Союзу. Це спонукає молодь до участі у дослідницьких проєктах.

Викладачі та студенти кафедри музики і мультимедійних технологій вже багато років співпрацюють з закладами освіти та міжнародними установами і організаціями. Прикладом цього є членство в MEIEA, Асоціації викладачів індустрії музики та розваг, головний офіс якої розташований в США.

Ще одним важливим напрямом роботи є співпраця з асоціацією Innovation in Music. У червні 2022 року КМН провів конференцію Innovation in Music 2022, Music Production: International Perspectives. Протягом трьох днів учасники з Індії, Китаю, Тайваню, Австралії, США, Канади та багатьох європейських країн презентували свої дослідження в галузі музичного мистецтва. Кафедра також тісно співпрацює з різними вищими навчальними закладами скандинавських країн та Великої Британії.

Результатом досліджень на кафедрі за останні роки є численні публікації та виступи викладачів і студентів на міжнародних форумах. Вже кілька років триває співпраця з Королівським технологічним університетом КТН [6].

Цінним є те, що наукова діяльність займає чільне місце в життєдіяльності студентів Королівської академії музики, які проводять наукові дослідження з музики, музикознавства, мистецтвознавства, культурології. Музика є основною дослідницькою сферою, яка інтегрує усі мистецькі дисципліни і створює стабільне та міждисциплінарне дослідницьке середовище. Наукові

дослідження з різних галузей мистецтвознавства збагачують одне одного, водночас впливають на розвиток інших наукових сфер і сприяють ствердженню мистецької освіти. Крім того, дослідження в галузі музичного мистецтва сприяють розвитку нових ідей і творчих концепцій.

Дослідження в галузі мистецької освіти уможливають здобувачам отримати знання, засновані на їх спеціальних компетентностях і практичній діяльності, які можуть бути застосовані як в мистецькій сфері так і в більш широкому контексті. Дослідження можуть стосуватися, наприклад, інтерпретації та аналізу музичних творів, практики виконання та узагальнення досвіду розвитку музичної освіти певних історичних періодів. Окрім суто мистецьких проєктів, використовують для дослідження проблеми, серед іншого, про рівність/гендер, розвиток технологій, психологію, практику підготовки фахівців у музичній галузі та інші аспекти творчої співпраці.

Тож цілком закономірно, що дослідницькі проєкти поєднують концерти з семінарами та бесідами, на яких відбувається інтеграція музики, психології, медицини та гуманітарних наук. Виступи художніх колективів на концертних майданчиках уможливають проведення досліджень та виявлення впливу музики на емоційний стан слухачів і виконавців. Дослідницькі проєкти презентовані на науково-практичних форумах розробляються спільно з іншими університетами.

Підготовка докторів та орієнтація на мистецькі дослідження у Швеції проводиться з 90-х років минулого століття, а з 2010 року Швеція отримала право присуджувати наукову ступінь доктора мистецьких досліджень. На початку XXI століття наукові дослідження проводяться в більшості з мистецьких дисциплін, і ці дослідження зазвичай мають міждисциплінарний характер. На міжнародному рівні співпраця відбувається в контексті магістерських програм студентів з великою кількістю країн, а також участі викладачів і студентів у міжнародних науково-практичних конференціях [7].

Принагідно зауважимо, що Королівська академія музики – це один із найбільших організаторів концертів у країні, що є

яскравим прикладом того, наскільки важливою є співпраця викладачів і студентів. Концерти є невід'ємною частиною культурної життя Стокгольма і вони включають творчу співпрацю з різними музикантами і організаціями. Співпраця сприяє зміцненню авторитета викладачів та студентів Академії, зацікавлює, доводить значущість ролі музики в суспільстві. Усі творчі проекти зміцнюють власну репутацію Академії, а також репутацію партнерів по співпраці.

Підсумовуючи, можна з упевненістю стверджувати, що Королівська академія музики є єдиним незалежним центром музичного життя Швеції. Завдячуючи освітній, дослідницькій і практичній діяльності, викладачі і студенти Академії є партнерами різних культурних центрів стосовно організації і проведення культурно-освітньої діяльності з різних жанрів музичного мистецтва. Місія Королівської академії музики полягає у тому, щоб підготувати студентів до реальних умов професійного життя, де вони можуть проявити свою творчу індивідуальність, розвивати і удосконалювати виконавську майстерність та пропагувати досягнення світової музичної культури на концертних майданчиках різних країн світу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Королівська академія музики у Стокгольмі. URL: https://onua.edu.ua/downloads/inter/dovidnik_obuchenie-v-evrope.pdf
2. Королівська академія музики у Стокгольмі. Кафедра класичної музики. URL: <https://www.kmh.se/utbildningar/vara-inriktningar/klassisk-musik.html>
3. Королівська академія музики у Стокгольмі. Кафедра народної музики. URL: <https://www.kmh.se/utbildningar/vara-inriktningar/folkmusik.html>
4. Королівська академія музики у Стокгольмі. Кафедра джазу та афроамериканської музики. URL: <https://www.kmh.se/utbildningar/vara-inriktningar/jazz.html>

5. Королівська академія музики у Стокгольмі. Кафедра композиції, диригування та теорії музики. URL: <https://www.kmh.se/utbildningar/vara-inriktningar/dirigering.html>

6. Королівська академія музики у Стокгольмі. Кафедра музики і мультимедійних технологій. URL: <https://www.kmh.se/utbildningar/vara-inriktningar/musik--och-medieproduktion.html>

7. Королівська академія музики у Стокгольмі. URL: <https://www.kmh.se/forskning/mot-vara-forskare/eva-bojner-horwitz/kunskapskonsert-med-konstnarlig-kraft---ett-medmanskligt-forskningsprojekt.html>

8. Королівська академія музики у Стокгольмі. Співпраця з іншими навчальними закладами. URL: <https://www.kmh.se/om-kmh.html>

9. Королівська академія музики у Стокгольмі. Концерти та заходи. URL: <https://www.kmh.se/konserter---evenemang.html>

РОЗДІЛ 2. КРАЇНИ, КАНДИДАТИ НА ВСТУП ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗ

2.1. АЛБАНІЯ (РЕСПУБЛІКА АЛБАНІЯ)

Албанія (алб. *Shqipëria, Republika e Shqipërisë*), офіційна назва – Республіка Албанія (алб. *Republika e Shqipërisë*) – держава у Південно-Східній Європі, на заході Балканського півострова, на узбережжі Іонічного та Адріатичного морів. Межує з Чорногорією на північному заході, з Косово на південному сході, Північною Македонією та Грецією на сході, а також розділяє морський кордон з Грецією та Італією на заході. Населення – 2,8 мільйона чоловік. Столиця та найбільше місто – Тирана. Офіційна мова – албанська. Країна є членом Організації Об'єднаних Націй, Світового банку ЮНЕСКО, НАТО, СОТ, Ради Європи, ОБСЄ та ОІК. Офіційний кандидат на членство в Європейському Союзі.

Академія музики та мистецтв Албанії – головний вищий навчальний заклад Албанії в галузі мистецтва і музики. Структура Академії включає такі факультети:

- факультет музики;
- мистецький факультет;
- факультет сценографії.

Академію музики та мистецтв було засновано 1966 року як Вищий інститут мистецтв (алб. *Instituti i Lartë i Arteve*), об'єднавши три інститути: Тиранську державну консерваторію (алб. *Konservatorin Shtetëror të Tiranës*), Вищу школу образотворчих мистецтв (алб. *Shkollën e Arteve të Bukura*) і Акторську школу «Олександра Моїсіу» (алб. *Shkollën e Lartë të Aktorëve «Aleksandër Moisiu»*).

1991 року Інститут мистецтв було перейменовано на Академію мистецтв. 12 жовтня 2009 року вона була нагороджена орденом «Великого магістра». 23 березня 2011 рішенням Ради

Міністрів Албанії, Академія мистецтв була перейменована в Університет мистецтв, який почав свою діяльність з 2011–2012 навчального року.

Основна мета Університету мистецтв Албанії – надання вищої професійної освіти у сфері мистецтва та культури, підвищення професійної та наукової кваліфікації фахівців у галузі культури та мистецтва, а також сприяння зростанню мистецьких стандартів музикантів-виконавців. За 50 років існування Університету значно збільшилося число спеціальностей, а також рух у напрямі запровадження Болонської конвенції.

Викладацький склад фахових кафедр Університету – це відомі імена в галузі музичного мистецтва, кіно та телебачення, відомі художники, скульптори та режисери. Студенти мають можливість навчатися в мистецькому середовищі та брати участь у роботі творчих колективів. Молодь, яка навчається у цьому закладі є генеруючою силою в албанському культурному житті.

Зміцнення інституційних зв'язків з європейськими мистецькими академіями та університетами є пріоритетом сучасного етапу розвитку Університету мистецтв. Зв'язки з мистецькими школами Європи, членство в міжнародних організаціях та мистецьких установах, активна участь у міжнародних культурних заходах та семінарах сприяють впровадженню та використанню нових технологій навчання.

Тож цілком закономірно, що освітні програми фахових кафедр спрямовані на підготовку композиторів, музикознавців, а також педагогів для потреб освітнього/мистецького/культурного ринку. Протягом року студенти проходять ґрунтовну теоретико-методичну та практичну підготовку за міжнародними стандартами. На додаток до предметів, які передбачено навчальними планами відповідно освітніх програм, студентам пропонуються інші навчальні заходи, в основному майстер-класи з відомими вітчизняними та зарубіжними діячами музичного мистецтва.

На музичному факультеті студенти навчаються за спеціальностями: музикознавство, диригування, композиція, фортепіано, скрипка, альт, віолончель, контрабас, гітара, флейта, контрабас, гобой, кларнет, тромбон, труба, акордеон, фагот,

валторна, туба, канто, педагогіка. Факультет має два академічні відділення.

Викладачами фахових кафедр розроблено та затверджено програми першого і другого циклів для отримання ступеня бакалавра композиції, бакалавра музикознавства, бакалавра з диригування та бакалавра з музичної педагогіки. Навчання за програмами магістратури відбувається за спеціальностями «Музикознавство» та «Музична педагогіка».

Студенти беруть участь у роботі симфонічного оркестру, духового оркестру, «Біг-Бенду» та камерного оркестру, а також на факультеті працює два струнних оркестра та ансамбль духових інструментів. Усі ці колективи беруть участь у творчих проєктах та виступають на концертних майданчиках різних міст Албанії. Окрім того, студенти-вокалісти співають у хорі, а студенти оперного класу виступають в оперних спектаклях, набувають досвід акторської та сценічної майстерності.

Державна консерваторія Тирани. 1962 року було відкрито Державну консерваторію Тирани. Директором консерваторії призначено професора Альберта Папарісто, який також був директором Театру опери та балету. Наразі, до цього часу в Албанії не було вищої музичної школи. Відкриття консерваторії було пов'язане з тим, що влітку 1961 року Албанія розірвала відносини з країнами соціалістичного табору і албанські студенти, які навчалися в столицях цих країн, повернулися до Тирани, не закінчивши навчання. 25 студентів: композитори, диригенти, інструменталісти, співаки та теоретики були зараховані до новоутвореної Державної консерваторії. П'ять років поспіль заняття проходили у будівлі Театру опери та балету (нині Університет мистецтв). Студенти мали нагоду щодня бути серед найвидатніших митців країни, де з повагою та увагою стежили за їх творчою діяльністю. Щотижня презентували чотири вистави з найпрестижнішого музичного репертуару відомих світових класиків. Таким чином, студенти повернулися в пантеон підготовки музикантів майбутнього.

У контексті вищесказаного слушно зазначити, що на музичному факультеті Університету мистецтв Албанії та в

Державній консерваторії Тирани у викладачів і студентів вірує активне мистецьке життя. Професорсько-викладацький склад намагається виховати високопрофесійних фахівців, які володіють навичками концертно-виконавської, диригентської, музикознавчої та педагогічної роботи у сфері музичного мистецтва. Освітні програми цих навчальних закладів спрямовані на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних вирішувати будь-які проблеми в галузі музичного мистецтва, що передбачає застосування певних концепцій у сфері музичного мистецтва і характеризується комплексністю умов освоєння освітніх компонентів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академія музики та мистецтв Албанії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA>
2. Університет мистецтв Албанії. URL: <http://www.artacademy.al/>
3. Університет мистецтв Албанії. URL: <http://www.uart.edu.al/index.php?pg=faq&id=53&niveli=31>

2.2. БОСНІЯ ТА ГЕРЦЕГОВИНА

Боснія і Герцеговина (босн. *Bosna i Hercegovina, BiH, БиХ*) – це держава у північно-західній частині Балканського півострова, що межує на півночі і заході з Хорватією, на сході з Сербією, на півдні і сході з Чорногорією. Населення становить 3 879 296 осіб, з них 48 % мусульман-боснійців (суніти), 37 % сербів, 14 % хорватів. Переважна більшість населення сповідує іслам. Офіційні мови: боснійська, хорватська і сербська. Боснія і Герцеговина, як член Ради Європи, підписала і ратифікувала 2010 року вступ в Європейську хартію. З 2022 року Боснія і Герцеговина стала країною-кандидатом на вступ до Європейського Союзу.

Чотири університети діють у Сараєво, Баня-Лука, Мостарі та Тузлі, в яких навчається 40 тисяч студентів. Університет у Східному Сараєві засновано 14 вересня 1992 року рішенням Народної скупщини Республіки Сербської як наступник Сараєвського університету. Близько 15 тисяч студентів навчаються у двох академіях і на п'ятнадцяти факультетах університету. Факультети цього університету розміщені на великій території, часто в різних містах, всі вони знаходяться у східній частині регіону Боснії та Герцеговини, Республіці Сербській.

Фахову підготовку студенти отримують в Академії мистецтв, Академії музики, на православному богословському, економічному (у Пале), економічному (у Брчко), електротехнічному, філософському, фізичного виховання і спорту, економіки і бізнесу, виробництва і управління, механіко-машинобудівному, медичному (у Фочі), педагогічному, сільського господарства, юридичному, організації дорожнього руху, технологічному факультетах.

Музична академія заснована 1994 року і розміщена у Лукавиці, Східному Сараєво і включає такі напрями: інструментальна та хорова підготовка, сольний спів, загальна музична педагогіка. Музична академія перетворилася на серйозну мистецьку установу, яка своєю роботою та результатами сприяє

утвердженню музичного мистецтва в цілому, представляючи університет та Республіку Сербську. Численні нагороди та визнання найкраще відображають якість освіти, що надається Музичною академією Університету Східного Сараєво.

Незаперечним є факт, що Музична академія Університету Східного Сараєво є захисником і прихильником збереження історії, традицій, культури та мистецтва народу Республіки Сербської, як в Боснії і Герцоговині, так і за її межами. Виняткових результатів досяг камерний хор, заснований на кафедрі церковної музики та співу, унікальний у своєму роді на Балканах.

Академія музики є організатором одного з найважливіших європейських фестивалів солістів-акордеоністів у галузі академічної музики «Accordion Art», який проводиться щороку.

Утім, Академія є дійсним членом АЕС (Association Europeenne des Conservatoires), CIA (Confédération Internationale des Accordéonistes), СМА (Confédération Mondiale de l'Accordéon) і Музичної ради ЮНЕСКО. Музична академія підписала договори та протоколи про співпрацю з численними спорідненими академіями Боснії та Герцоговини, регіону, Європи та світу [1].

Стратегічними напрямками діяльності Музичної академії Університету Східного Сараєво є імплементація Болонського процесу, підвищення рівня якості навчання, подальша участь у міжнародних науково-дослідницьких проєктах, а також інших видах проєктів у сфері вищої освіти, укладення двосторонніх генеральних та спеціальних угод з університетами країни та світу, мобільність студентів та діяльність з розвитку персоналу, пов'язану з міжнародними освітніми проєктами, а також членство в міжнародних мережах та установах/організаціях.

Слід відразу визнати, що поставлені цілі досягаються через: просвітницьку діяльність, науково-дослідну діяльність, міжнародну співпрацю, видавничу діяльність, організація конференцій, семінарів, майстер-класів внутрішнього та міжнародного рівня тощо, управління проєктами, координації діяльності закладів університету.

На особливу увагу заслуговує те, що навчання в Академії музики ведеться сербською мовою і здійснюється за двома циклами:

I цикл – *вокально-інструментальна підготовка*, до якої входять: фортепіано, акордеон, гітара, флейта, скрипка, альт, сольний спів, музична педагогіка, композиція, церковна музика. Кожна програма розрахована на 240 кредитів ECTS з терміном навчання 4 роки і присвоєнням кваліфікації: артист-піаніст, артист-акордеоніст/баяніст, артист-гітарист, артист-флейтист, артист-скрипаль, артист-альтист, сольний спів, композитор, музичний педагог, церковний музикант (педагог, співак, диригент церковного хору).

II цикл – *вокально-інструментальна підготовка*, містить 60 кредитів ECTS, розрахована на один рік навчання і присвоєнням кваліфікації за спеціальностями: фортепіано, акордеон/баян, гітара, флейта, скрипка, альт, сольний спів і присвоєння кваліфікації: піаніст, акордеоніст/баяніст, гітарист, флейтист, скрипаль, альтист, вокаліст.

Навчальна програма «Музика-педагогіка, теорія музики» розрахована на 60 кредитів, на один рік навчання зі спеціальностями: музична педагогіка, композиція, церковна музика та спів [2].

Зазначимо, що 10 червня 2024 року Музична академія Університету Східного Сараєво відзначила своє 30-річчя. У Національному театрі Східного Сараєво відбулася урочиста академія, де в концерті взяли участь викладачі та студенти, а також камерний хор церковної музики та співу під керівництвом професора Рада Радовіча. Виступаючі професори освітнього закладу висловили гордість за результати викладачів і студентів у численних конкурсах, а також за те, що Музична академія є організатором значущих культурно-мистецьких заходів [3].

Міжнародна співпраця є невід'ємною частиною сучасного університету, завдяки якій розвивається та зміцнюється його роль у розвитку середовища, в якому працює університет. Відділ міжнародного та міжвузівського співробітництва Музичної академії забезпечує стратегічні напрями розвитку і сприяє

веденню переговорів та укладенню угод (загальних та спеціальних) про науково-педагогічну та концертно-виконавську співпрацю з іншими вищими навчальними закладами, інститутами, культурними відділами посольств. До того ж сприяє презентації програм навчання за кордоном (через співпрацю з відділами посольств, які відповідають за сприяння навчанню у своїх країнах); мобільності, обміну та навчанню студентів і викладачів за кордоном (конкурси, мережі CEEPUS).

Міжнародні дослідницькі проекти у сфері вищої освіти, у яких бере участь УЕС: Tempus, FP7, CEEPUS II, COST, EUREKA, UNESCO, USAID та інші типи проектів у сферах двосторонньої співпраці на регіональному, національному та міжнародному рівнях знаходяться у центрі уваги викладачів і студентів Університету Східного Сараєво. Університет є членом кількох мереж, асоціацій, установ/організацій на національному та міжнародному рівнях – конференції ректорів Боснії і Герцеговини, Європейської асоціації університетів – EUA, Мережі агентств із забезпечення якості освіти в Центральній та Східній Європі – CEE тощо.

Серед пріоритетів подальшої роботи Музичної академії Університету Східного Сараєво є популяризація проектів «ERASMUS+», як ключової програми студентських обмінів, робота над подальшою конкретизацією вищезазначених угод про співпрацю, реалізація стратегічних угод про співпрацю, організація літніх шкіл та започаткування занять англійською мовою на рівні докторантури [4].

Підсумовуючи, варто зазначити, що Університет Східного Сараєво є автономним науковим, освітнім і мистецьким закладом, що складається з п'ятнадцяти факультетів і двох академій, заснованих Сербською Республікою. З моменту свого заснування Університет підтримує регіональне та міжнародне співробітництво з метою досягнення рівноправного партнерства на всіх рівнях.

Музична академія Університету Східного Сараєво перетворилася на поважний вищий навчальний заклад і досягла значних результатів, які дозволили їй здобути репутацію на

внутрішньому та міжнародному рівнях. Міжнародне співробітництво є одним із напрямів діяльності Музичної академії, яке сприяє підвищенню впізнаваності, конкурентоспроможності, освітньої діяльності, наукової роботи, а отже, інноваційного потенціалу університету.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Музична академія Університет у Східному Сараєві. URL: <https://www.ues.rs.ba/muzicka-akademija/>
2. Музична академія Університет у Східному Сараєві. URL: <https://www.ues.rs.ba/2024/06/11/odrzana-svecana-akademija-povodom-jubileja-30-godina-muzicke-akademije/>
3. Музична академія Університет у Східному Сараєві. Програми навчання. URL: <https://www.ues.rs.ba/muzicka-akademija/#1662357511716-3f17cb0c-9a27ac3c-bc69>
4. Університет у Східному Сараєві. Міжнародне співробітництво. URL: <https://www.ues.rs.ba/medjunarodna-saradnja/kancelarija-za-medjunarodnu-saradnju/>
5. Музична академія. Університет у Східному Сараєві. «ЕРАЗМУС+» URL: <https://www.ues.rs.ba/nauka/projekti/medjunarodni-projekti/erasmus/>
6. Музична академія. Університет у Східному Сараєві. TEMPUS. URL: <https://www.ues.rs.ba/nauka/projekti/medjunarodni-projekti/tempus/>

2.3. ПІВНІЧНА МАКЕДОНІЯ (РЕСПУБЛІКА ПІВНІЧНА МАКЕДОНІЯ)

Північна Македонія (мак. *Северна Македонија*, алб. *Maqedonia e Veriut*), офіційна назва – Республіка Північна Македонія (мак. *Република Северна Македонија*, алб. *Republika e Maqedonisë së Veriut*) – держава на Балканському півострові у Південно-Східній Європі. Країна отримала незалежність 1991 року як одна з держав-наступниць Югославії. Республіка Північна Македонія без виходу до моря, межує з частково визнаним Косово на північному заході, Сербією на півночі, Болгарією на сході, Грецією на півдні та Албанією на заході. Столиця та найбільше місто – Скоп'є, де проживає близько чверті від 2,06-мільйонного населення країни. Більшість жителів – етнічні македонці, які є південнослов'янським народом. Албанці складають значну меншину, яка становить близько 25 %; за нею слідує турки, роми, серби, босняки та румуни.

У Північній Македонії діють три університети: Святих Кирила й Мефодія у Скоп'є, Університет святого Климента Охридського в Бітолі й Албанський університет у Тетово.

Македонська академія наук і мистецтв (мак. *Македонска академија на науките и уметностите*, скорочено МАНМ) – провідна наукова організація Північної Македонії, яка була створена 23 лютого 1967 року Блаже Конеським. У рамках МАНМ функціонує п'ять відділень: відділення лінгвістики і літературознавства, відділення суспільних наук, відділення математичних і технічних наук, відділення біологічних і медичних наук, відділення мистецтв.

Македонська академія наук і мистецтв налагодила співпрацю з великою кількістю академій світу. Укладені угоди про міжакадемічне наукове співробітництво передбачають співпрацю у виконанні спільних наукових проєктів, участь у наукових зібраннях та мистецьких виступах, навчальні стажування, обмін науковим досвідом, публікаціями та іншою інформацією.

Македонська академія наук і мистецтв є постійним членом Асоціації європейських академій (ALLEA), Міжнародного союзу академій (UAI), Середземноморської академії, Міжакадемічного партнерства (IAP), Міжакадемічної ради з науки (ICSU), Міжакадемічної ради Південно-Східної Європи та Конференції академій Дунайського регіону.

Окрім Академій, з якими встановлено договірне наукове співробітництво, Македонська академія наук і мистецтв спілкується та обмінюється думками та досвідом з різних питань, що становлять спільний інтерес з іншими іноземними академіями та міжнародними науковими організаціями.

Отже, викладачі Македонської академії наук і мистецтв пропагують різні культурні та музичні звичаї, що виробляють музичний колорит, яскраво виражений і в народній, і в академічній, і в сучасній музиці Північної Македонії, впливаючи на рівень музичної освіти краю та готуюючи висококваліфікованих музикантів: композиторів, теоретиків, інструменталістів, вокалістів та вчителі музики.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Македонська академія наук і мистецтв. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%>

2.4. ЧОРНОГОРІЯ (РЕСПУБЛІКА ЧОРНОГОРІЯ)

Чорногорія (чорног. Црна Гора/Crna Gora [tʰsr̩ːnaː gõra]) – це держава в Південно-Східній Європі, на заході Балканського півострова. Найменша за площею та населенням серед слов'янських держав, а також серед країн Балканського півострова (без урахування частково визнаного Косова). З південного заходу омивається Адріатичним морем, має сухопутні кордони з Хорватією на заході, Боснією та Герцеговиною – на північному заході, Сербією – на північному сході, з частково визнаною Республікою Косово – на сході та з Албанією – на південно-сході.

До проголошення повної незалежності 3 червня 2006 року країна була частиною конфедеративного Державного Союзу Сербії та Чорногорії, займаючи 13,5% його сукупної території. 2010 року набула офіційного статусу країни – кандидата в члени Євросоюзу. З 2017 року – член НАТО. Використовує євро, не входячи до Єврозони. Одна зі столиць і найбільше місто – Подгоріца. Історичною та культурною столицею Чорногорії є місто Цетіне. Державна мова – чорногорська [1].

Система освіти дозволяє отримати академічну програму бакалаврату за 3-4 роки навчання, прикладну програму бакалавра за 3 роки навчання, програму аспірантури за 1 рік, магістерську програму за 2 роки навчання та докторську програму за 3 роки. Чорногорія – невелика країна, у якій є лише три університети.

Університет Чорногорії (чорн. *Univerzitet Crne Gore*, *Універзитет Црне Горе*) – єдиний державний університет країни. Головний кампус і основні факультети знаходяться в Подгоріці. Університет засновано у 1974 році. На момент відкриття діяли три факультети, які перебували в Тітограді (зараз Подгоріця): містобудівний, юридичний і економічний. Також було створено два коледжі в містах Никшич і Котор (педагогічний і морехідний). Крім цього, в Тітограді були відкриті науково-дослідні інститути – інститут історії, медичних досліджень, агрономії та біології.

Структура університету організована як і в більшості європейських країн. Університетом керує Керуюча рада, під наглядом ректора. Вищим академічним органом є університетський Сенат. На даний момент Університет Чорногорії включає в себе 19 факультетів, 3 інститути і 3 незалежних програми навчання. До складу Університету входить Музична академія.

Протягом своєї історії, відповідно до сучасних вимог, університетське співтовариство розширювалося і трансформувалося, розвивалося і з часом стало самодостатнім вищим навчальним закладом. Зростання кількості студентів, розвиток нових наукових досліджень та зростаючі потреби економіки призвели до реорганізації факультетів та створення нових підрозділів університету.

Музична академія Університету Чорногорії
(чорногор. Muzička Akademija Univerziteta Crne Gore *Музичка Академія Університета Црне Горе*) – один із навчальних закладів Університету Чорногорії. Академія знаходиться в Цетіньє, в будівлі колишнього посольства Великобританії в Чорногорії. Музична академія була заснована в 1980 році як частина університету «Велько Влахович» (сьогодні Університет Чорногорії). Академія була розташована в Подгориці до 1996 року, коли її перемістили в будівлю колишнього посольства Сполученого Королівства в Цетіньє.

У листопаді 2006 року Академія стала повноправним членом Європейської асоціації консерваторій (АЕС). Навчання на бакалавраті, а також в магістратурі та аспірантурі здійснюється за такими напрямками: загальна музична педагогіка; фортепіано; струнні інструменти – скрипка, віола, віолончель, контрабас; духові інструменти – флейта, кларнет, труба, горн, тромбон, гобой, гітара; акордеон; хорове та оркестрове диригування.

Зважаючи на викладене можна зазначити, що будучи найбільшим і найважливішим освітнім музичним закладом Чорногорії, слідуючи сучасним тенденціям музичної педагогіки та досягненням у галузі музичного мистецтва, викладачі Музичної академії Університету Чорногорії виховують молоді та

висококваліфіковані кадри, здатні сприяти розвитку своєї країни та регіону через мистецьку діяльність та музичну творчість, відповідно до сучасних європейських тенденцій. Використовуючи творчу спадщину колишніх югославських композиторів, випускники мистецьких спеціальностей Чорногорії пропагують різноманітну сучасну музику розвиваючи її у багатьох напрямках.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Республіка Чорногорія. Вікіпедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B5%D>

2.5. СЕРБІЯ (РЕСПУБЛІКА СЕРБІЯ)

Сербія (серб. *Србија, Srbija*), офіційна назва Республіка Сербія (серб. *Република Србија, Republika Srbija*) – це країна в центральній частині Балканського півострова, має в своєму складі Косово і Воєводину. Межує на півночі з Угорщиною, на північному сході з Румунією, на сході з Болгарією, на півдні з Північною Македонією, на південному заході з Албанією та Чорногорією, на заході з Хорватією і з Боснією та Герцеговиною. Серби є найбільшою етнічною групою в Сербії. Другою за чисельністю етнічною групою є угорці. Інші меншини включають боснійців, циган, албанців, болгар, чорногорців, македонців, словаків, русинів, румунів. 1 березня 2012 року Сербія офіційно набула статусу кандидата в члени Євросоюзу.

Процес освіти у сербських вишах здійснюється за Болонською системою, що значно підвищує шанси працевлаштуватися у державах Європи. Система вищої освіти в Сербії поділяється на два типи: академічну вищу освіту в університетах та професійну вищу освіту, яка насамперед здійснюється у вищих школах, а також в університетах. Сербські вузи затребувані серед іноземців, що підтверджують міжнародні рейтинги університетів та інститутів. Щороку до освітніх закладів різного рівня вступають громадяни країн ЄС та пострадянського простору. У Сербії налічується 18 університетів, включаючи 8 державних та 10 приватних.

Університет мистецтв у Белграді – державний університет Сербії. Заснований у 1957 році як Академія мистецтв з метою об'єднання чотирьох академій. У 1973 році стає університетом, сприяє розвитку художньої творчості та культурно-мистецьких традицій Сербії. Завдяки широкому спектру навчальних програм у галузях мистецтва, викладацькому складу, а також мистецькій діяльності Університет мистецтв у Белграді гідно презентує культурні цінності за межами Балкан. Інтегрований в європейський Болонський навчальний процес,

Університет сприяє розвитку європейської університетської мистецької освіти.

Факультет музичного мистецтва Університету мистецтв у Белграді було засновано як *Музичну академію та Вищу музичну школу* 1937 року відповідно до декрету Міністерства освіти Сербії. Зі створенням цього закладу, як державного закладу вищого рангу, вперше в національному масштабі була завершена система повної музичної освіти.

Створення концепції освітнього закладу було доручено експертній комісії. Композитор і диригент Йован Бандур був призначений директором новоутвореної Музичної академії та Вищої музичної школи. Відповідно до вимог, професорсько-викладацьким складом закладу було розроблено та затверджено навчальні плани для семи відділень, а саме: композиції та диригування, сольного співу, фортепіано, скрипки, віолончелі, театрального мистецтва, а також для музично-педагогічного відділення.

Музична академія з вищою музичною школою від початку свого заснування мали необхідні матеріальні умови – приміщення, бібліотеку, музичні інструменти. Восени 1937 року в Музичну академію було набрано 39 студентів, які навчалися на відділеннях сольного співу та гри на музичних інструментах: фортепіано, скрипка, віолончель, контрабас, флейта, кларнет, фагот, валторна, труба, тромбон [1].

Перші роки роботи Музичної академії відзначалися поступовим збільшенням кількості студентів. Так, 1939–1940 навчального року набір складав 83 студента, з якими працювало 27 викладачів. У наступному році відбулися перші публічні концерти студентів, де молодь презентувала свої досягнення [1].

У квітні 1941 року у зв'язку з війною Музична академія у Белграді частково припинила свою роботу. Умови праці безупинно погіршувалися, так у 1943–1944 навчальному році жоден студент не закінчив навчання. Регулярні заняття були неможливі майже до березня 1945 року. Утім, у звільненому Белграді, ще до закінчення Другої світової війни була відновлена діяльність Музичної академії.

Після 1945 року за рішенням педагогічної ради було проведено реформування закладу та внесені певні зміни в організаційну структуру Музичної академії. На той час в Музичній академії було організовано заняття на шести відділеннях – композиції та диригування, сольного співу, фортепіано, струнних інструментів і арфи, духових інструментів.

Музичну академію очолював Петар Коньович, особливі зусилля якого були спрямовані на вирішення актуальних освітніх проблем. 1948 року за погодженням з провідними культурно-освітніми установами в Югославії (в Загребі та Любляні) було створено нові навчальні програми з вищої освіти тривалістю чотири та п'ять років, залежно від спеціалізації.

Натомість 1955 року відбулися нові зміни, в результаті яких Вища музична школа Йосипа Славенського та Музична академія були адміністративно розділені. Невдовзі Музична академія приєдналася до асоціації вищих мистецьких шкіл, і таким чином 1957 року, під час святкування 20-річчя перших вищих мистецьких шкіл, Академія мистецтв – майбутній Університет мистецтв у Белграді, стала єдиним вищим мистецьким закладом Сербії.

У перші післявоєнні роки кількість студентів, які навчалися, значно коливалася. Навчальний рік 1946–1947 навчального року починали з 162 студентів. У 1948–1949 навчальному році їх кількість досягла 268. Незважаючи на те, що до Музичної академії приєдналася велика кількість нових викладачів, бракувало фахівців з певних спеціальностей [1].

Найсуттєвіші зміни в післявоєнні роки пов'язані з введенням до навчальних програм окремих духових інструментів (з 1959 р. флейта, кларнет і фагот, з 1960 р. гобой і труба, з 1961р. валторна і тромбон). Це поклало початок відкриття кафедри духових інструментів. Крім того, визначною подією стало заснування у 1948 році кафедри історії музики та музичного фольклору.

Доречно наголосити на тому, що до навчальних планів Академії музики було включено вивчення югославської та світової історії музики, а дослідження багатого фольклорної спадщини також отримує новий імпульс. Зі змінами в статуті, які відбулися

внаслідок прийняття Закону «Про вищу освіту» від 1963 року, було відкрито набір студентів та охочих отримати кваліфікацію виконавець-органіст. Орган включили до кафедри фортепіано, а також було введено навчання гри на контрабасі.

Цінним вважається те, що 1957 року в Музичній академії було відкрито аспірантуру, що створило можливість для кращих студентів продовжити навчання, здобувши ступінь доктора мистецтв і науки. Розвиток закладу також знайшов відображення в подальшому збільшенні кількості викладачів і студентів, а також у відкритті нових відділень і відділень першого ступеня навчання в Нові-Саді і Ніші в 1962 році. Це заклало основу для розвитку вищої музичної освіти в інших культурних центрах країни.

1973 року Музична академія змінила назву на факультет музики, а попередня Академія мистецтв отримала статус незалежного Белградського університету мистецтв (поряд із факультетом музики існують також факультет образотворчого мистецтва, факультет драматичного мистецтва та факультет прикладного мистецтва та дизайну).

У 70-ті роки викладання на факультеті музики відбувалося на восьми кафедрах: композиції, диригування, сольного співу, фортепіано та арфи, струнних інструментів, духових інструментів, історії музики та музичного фольклору (пізніше музикознавства та етномузикології), теоретичного відділення (пізніше загальної музичної педагогіки). Згодом кількість годин на навчання гри на музичних інструментах, як основних дисциплін кафедри збільшилася шляхом відкриття класів органу, гітари, клавесина, ударних, а також камерної музики. Нова можливість навчання гри на духових інструментах була досягнута завдяки впровадженню нових споріднених інструментів: флейта-пікколо, флейта-альт, кларнет Es, бас-кларнет, англійський валторн, контрафагот, тромбон-альт.

Зібранням і збереженням фольклорного матеріалу займається Фоноархів, створений на базі кафедри музикознавства та етномузикології. З 1985 року на факультеті існує можливість отримати ступінь доктора наук у галузі музикознавства, етномузикології та музичної педагогіки. Навчання на кафедрі

композиції модернізовано з відкриттям електронної студії 1998 року у Крагуєваці.

Особливу цінність становить значний бібліотечний фонд факультету, який нараховує понад 110 тис. найменувань книг, журналів, нот, грамплатівок і компакт-дисків, що робить бібліотеку найбільшою музичною бібліотекою в країні.

У цей період на факультеті активно працюють студентські колективи – симфонічний оркестр та мішаний хор, а також ряд камерних ансамблів, найважливішими з яких є струнний камерний ансамбль, названий на честь його засновника та першого диригента Душана Сковрань та академічний хор *Collegium musicum*. Цінним є те, що на факультеті набирає обертів діяльність студентської оперної студії, а також участь студентів у роботі симфонічного оркестру *Camerala Serbica*, заснованого у 2004 році.

Не викликає заперечень те, що невід'ємною частиною повсякденної роботи викладачів і студентів факультету є концертно-виконавська та науково-дослідна діяльність, що сприяє підвищенню якості навчання та все більшому утвердженню значущості факультету музичного мистецтва. Ця діяльність має й свій міжнародний вимір, адже студенти факультету успішно виступають і отримують нагороди на провідних світових мистецьких конкурсах, а також беруть участь у міжнародних науково-практичних конференціях. До того ж 2004 року студенти кафедри композиції започаткували фестиваль *КоМА* з метою популяризації творчості молодих митців.

Важливою складовою діяльності факультету музичного мистецтва протягом останніх трьох десятиліть є науково-дослідницькі проєкти в галузі музичної педагогіки. Вагомі наукові дослідження публікуються у наукових часописах та в наукових виданнях в країні та за кордоном. З 1998 року постійно організовується Педагогічний форум з музичної педагогіки, а з 2003 року кожні два роки проводиться щорічна науково-практична конференція з теорії та історії музики.

У останнє десятиріччя навчання на факультеті музичного мистецтва було організовано на дванадцяти кафедрах: композиції,

диригування, сольного співу, фортепіано, струнних інструментів (скрипка, альт, віолончель, контрабас), духових інструментів (флейта, гобой, кларнет, фагот, валторна, труба, тромбон, туба), музикознавства, музичної педагогіки, теорії музики. Окрім того, поліінструментальна секція (клавесин, арфа, орган, гітара, ударні), етномузикології та етнохореології, а з 2012–2013 навчального року було відкрито відділення джазу та популярної музики.

У магістратурі, крім вже згаданих кафедр, з 2021 року заняття проводяться також на кафедрі камерної музики. 2008 року було запроваджено дві нові магістерські програми: «Музична режисура» та «Прикладні дослідження в музиці».

Вивчення базових та варіативних дисциплін проходить у формі індивідуальних та групових занять. 2007 року організація навчання на факультеті музичного мистецтва адаптована до стандартів Болонської конвенції. 2019 року факультет успішно пройшов процедуру зовнішнього інституційного оцінювання MusiQuE (Music Quality Enhancement). Окрім того, він є членом Європейської асоціації забезпечення якості вищої освіти (ENQA) та Європейського реєстру забезпечення якості вищої освіти (European Quality) Assurance Register – EQAR) [1].

Таким чином, факультет музичного мистецтва Університету мистецтв у Белграді ставши єдиним вищим навчальним закладом в країні та регіоні, позитивно оцінено MusiQuE підтверджуючи високий рівень відповідності європейським стандартам вищої музичної освіти. За більш ніж вісім десятиліть FMU має величезний успіх у підготовці музикантів-професіоналів, які формують, створюють і визначають культурний рівень країни.

Діяльність факультету музичного мистецтва позитивно вплинула на розвиток музичного мистецтва та наукової думки, сформувала колектив однодумців, який позитивно вплинув на розвиток культури Сербії. Зусилля викладачів фахових кафедр спрямовані на удосконалення навчальних програм та розвиток індивідуальних творчих здібностей кожного студента в процесі аудиторних занять та систематичної самостійної роботи. Дипломи про завершене навчання на музичному факультеті завжди цінувалися як показник набутого досвіду, широких знань, які

знаходять своє застосування в різних сферах музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Університет мистецтв у Белграді. Факультет музичного мистецтва. URL: <https://www.fmu.bg.ac.rs/o-fakultetu/istorijat/>

2.6. ТУРЕЧЧИНА (ТУРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)

Туреччина (тур. *Türkiye*), офіційна назва Турецька Республіка (тур. *Türkiye Cumhuriyeti*) – це трансконтинентальна держава, розташована переважно в Азії. Східна Фракія, європейська частина Туреччини, відокремлена від Анатолії Мармуровим морем, Босфором і Дарданеллами. Стамбул, розташований одночасно в Європі та Азії, є найбільшим містом країни, Анкара – столицею. Туреччина на своєму північному заході межує з Грецією та Болгарією, на півночі омивається Чорним морем, на північному сході межує з Грузією, на сході з Вірменією, азербайджанським ексклавом Нахічеван та Іраном, на південному сході з Іраком та Сирією, на півдні омивається Середземним морем і на заході Егейським морем. Близько 70-80 відсотків громадян країни самоідентифікують себе як турки, а курди є найбільшою національною меншиною, яка становить 15-20 відсотків населення країни. 2005 року Туреччина розпочала переговори щодо приєднання до Європейського Союзу.

За останні роки Туреччина динамічно розвивається в багатьох сферах суспільного і політичного життя і стає все більш популярною серед студентів для здобуття вищої освіти. Важливими чинниками такого вибору є культурне і історичне багатство країни, політична і економічна стабільність країни в регіоні. Турецькі університети можуть похвалитися сучасним обладнанням, кампусами, студентськими містечками європейського типу. Університети часто організують для студентів міжнародні стажування за кордоном. У приватних університетах є програми подвійних дипломів з університетами Великобританії, США, Канади.

Державні університети Туреччини пропонують навчання турецькою мовою, а приватні університети пропонують навчання англійською мовою. Вартість освіти в державних ВНЗ варіюється від 200 до 3000 \$ на рік в залежності від спеціальності та університету, в приватних ВНЗ – від 4000 до 25 000 \$ в рік. Щодо

тривалості навчання в Туреччині, то вона стандартна: бакалаврат 4 роки, магістратура 2 роки, докторантура від 3 років.

Вища освіта в галузі музики в Туреччині переважно базується на великих університетах, пов'язаних з державними музичними академіями та консерваторіями. Консерваторія зазвичай є відділом університету, а не окремою установою. Багато студентів вступають у консерваторії в звичайному для вступу до університету віці, в деяких консерваторіях також є ліцей – спеціалізована музична школа для дітей віком від 14 до 18 років. Консерваторії часто мають відділ музикознавства і проводять дослідження з багатьох стилів музики, особливо турецьких традиційних жанрів, а також зберігають музичні бази даних у своїх звукових бібліотеках.

Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе – це перша турецька консерваторія, заснована у 1936 році за вказівки Мустафи Кемалю Ататюрка. Сьогодні має назву Анкарська консерваторія і є частиною столичного Університету Хакеттепе. Історія музичного Вишу тісно пов'язана з такими іменами як Пауль Гіндеміт, Карл Антон Еберт і Нінет де Валуа, які заклали основи сучасної музичної освіти в Туреччині.

На другий рік з часу заснування Турецької Республіки, в Анкарі відкрилась «Школа вчителів музики». Її головною метою стала підготовка педагогічних кадрів для розвитку музичної освіти в країні, яка була створена на руїнах Османської імперії. Паралельно, у 1926 році, в Стамбулі відкрилась міська Консерваторія.

У 1934 році, для подальшого розвитку музичного та виконавського мистецтва Туреччини, за директивою Кемалю Ататюрка під егідою Міністерства освіти було створено Державну консерваторію Анкари. Її очільником був призначений Севат Дурсуноглу, який отримав вищу музичну освіту в Берліні і був відомим політичним та державним діячем країни.

1935 року відомий композитор і професор Пауль Гіндеміт під час свого візиту до Анкари отримав особисте повідомлення від Мустафи Кемалю Ататюрка з проханням запропонувати план реорганізації системи музичної освіти в Туреччині та підготувати

матеріал для «Універсальної освітньої програми турецької поліфонічної музики» – єдиної для всіх музичних закладів країни.

Доречно наголосити, що певний вплив на розвиток музичного життя в республіці, в цілому, і, особливо, на подальшу долю Державної консерваторії Анкари мав Гіндеміт. Його проект реформування системи музичної освіти передбачав три частини: безкоштовна вища музична школа (консерваторія), школа для викладачів музики й театральна школа. Окрім Гіндеміта, велику роль у вирішенні долі музичного вишу Анкари відіграв професор Карл Антон Еберт. Саме завдяки роботі Еберта в Туреччині, в навчальному закладі з'явилися відділення опери та театру [1].

Фортепіанний факультет Державної консерваторії Анкари.

Кафедра фортепіано одна з перших структурних підрозділів «Школи вчителів музики», заснованої 1924 року за вказівкою Ататюрка. Викладачі кафедри зберігають давні традиції засновані такими митцями як: Ульві Джемаль Еркін, Ферхунде Еркін, Фуат Туркай і Мітхат Фенмен, які підготували всесвітньо відомих турецьких піаністів [3].

Кафедру гри на арфі було засновано в межах кафедри фортепіано, викладачі кафедри примножували давні традиції та готували спеціалістів, які стали всесвітньовідомими арфістами в Турції та за її межами. Обидві кафедри було включено до університету Хаджеттепе 1982 року.

Згодом, на фортепіанному факультеті було відкрито аспірантуру, мета якої полягала в підготовці виконавців і педагогів міжнародного рівня засобом засвоєння теоретичних курсів та опанування навичками гри на інструменті, які вони здобули під час навчання на бакалавраті. Студенти, які отримали ступінь бакалавра можуть продовжувати навчання на магістерській програмі спеціальності фортепіано/арфа. Тривалість навчання в магістратурі 2-3 роки.

Студенти, які отримують ступінь магістра, також можуть продовжити навчання за програмою Proficiency in Arts, що передбачає підготовку виконавців міжнародного рівня та

педагогів-виконавців. Тривалість навчання Proficiency in Art становить 4-6 років [3].

Кафедра струнних інструментів готує фахівців за спеціальностями: скрипка, альт, віолончель, контрабас. Освітні програми кафедри струнних інструментів розраховані на академічну підготовку студентів бакалаврату та магістратури.

Кафедра джазу відповідно до місії консерваторії, яка базується на універсальних цінностях, готує артистів/педагогів джазової музики за стандартами джазового мистецтва, майбутніх фахівців культурного та мистецького профілю за допомогою сценічних практик, які проходять разом з академічним навчанням. З моменту свого заснування викладачі кафедри джазу ставлять за мету підготовку кваліфікованих виконавців і педагогів за міжнародними стандартами [6].

Кафедру музикознавства засновано 1986 року Істеміханом Тавілоглу, Ільханом Бараном, Ертугрулом Байрактаркаталом та Халілом Ердоганом Ченгізом. Підготовка фахівців здійснюється за такими напрямками: етномузикологія та фольклор, загальне музикознавство та традиційна і модальна музика, етномузикологія і фольклор. Кафедра музикознавства визнана найуспішнішою кафедрою консерваторії та університету з показником успішності 93% [7]. Викладачі кафедри беруть участь у міжнародних програмах, запроваджують новітні методи та технології в бакалаврських, магістерських та докторських програмах.

Таким чином, система музичної освіти Туреччини ґрунтується на симбіозі класичної, народної та сучасної музики, зміцненні культурних зв'язків з європейськими державами й зростанню творчої співдружності між країнами-членами Європейського Союзу. У консерваторіях Туреччини готують майбутніх музикантів-професіоналів, які можуть працювати як інструменталісти, співаки, педагоги, композитори, аранжувальники, диригенти та виконавці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%>
2. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
Відділення композиції. URL: https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/kompozisyon_sanat_dali-21
3. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
Фортепіанне відділення. URL: https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/piyano_sanat_dali-25
4. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
Кафедра струнних інструментів. URL: https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/menu/uyuli_calgilar_anasanat_dali-13
5. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
Кафедра духових та ударних інструментів. URL: https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/menu/uflemeli_ve_vurmali_calgilar_anasan-12
6. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
Кафедра джазу. URL: https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/menu/caz_anasanat_dali-9
7. Державна консерваторія Анкари університету Хаджеттепе.
Кафедра музикознавства. URL: https://adk.hacettepe.edu.tr/tr/menu/muzikoloji_anabilim_dali-19

2.7. МОЛДОВА (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)

Молдова (рум. *Moldova*), офіційна назва – Республіка Молдова (рум. *Republica Moldova*) – це держава у Східній Європі, має вихід до моря через річку Дунай. На півночі, сході й півдні межує з Україною, на заході – з Румунією. Столиця – місто Кишинів. Площа країни – 33 843 км² (135 місце у світі).

Освіта є національним пріоритетом в Республіці Молдова та основним фактором в передачі та створенні основних культурних та загальнолюдських цінностей, у розвитку людського капіталу, у формуванні національної самосвідомості та самовизначеності, у втіленні в життя прагнення до європейської інтеграції. Освіта відіграє першорядну роль у створенні передумов для стійкого людського розвитку і побудови суспільства, заснованого на знаннях. Якість освіти значною мірою визначає якість життя і створює можливості для найбільш повного застосування здібностей кожного громадянина.

У 2016 році кількість вищих навчальних закладів становила 31 одиницю, в тому числі 19 державних і 12 недержавних закладів освіти. На початку 2016 року кількість студентів становила 81 670 чоловік.

Академія музики, театру і образотворчого мистецтва (рум. *Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice*) – це вищий навчальний заклад Республіки Молдова, реорганізований 2002 року, розташований у місті Кишиневі. Витоки та історичні віхи розвитку і становлення Академії музики, театру та образотворчого мистецтва містять наступні етапи:

- 1880 Асоціація любителів музики *Armonia* з музичними класами для навчання всіх бажаючих
- 1893 Музична школа під керівництвом В. Гутора
- 1899 Кишинівське відділення Російського імператорського музичного товариства та музична школа
- 1918 Консерваторія *Unirea*
- 1925 Національна консерваторія

- 1936 Міська консерваторія
- 1940 Державна консерваторія імені Г. Музическу
- 1990 Академія музики імені Г. Музическу
- 1999 Державний університет мистецтв
- 2002 Академія музики, театру та образотворчого мистецтва

Факультет музичного мистецтва Академії музики, театру та образотворчого мистецтва має високопрофесійний професорсько-викладацький склад, який продовжує традиції європейських виконавських та композиторських шкіл, що існують майже століття та готує майбутніх виконавців-музикантів, педагогів і композиторів з музичного мистецтва.

Випускники Академії музики, театру та образотворчого мистецтва сприяють розвитку та збагаченню як національних музичних культур, так і музичних культур інших частин світу, успішно працюючи з США, Іспанією, Австралією, Німеччиною, Румунією, Хорватією, Росією, Італією, Канадою. Вони є учасниками симфонічних та камерних оркестрів Молдови та за її межами, успішно працюють у таких колективах як: Національний театр опери та балету, органний зал, симфонічний оркестр Національної філармонії, Національний камерний оркестр, симфонічний оркестр Національного радіо і телебачення, каплиця Coral Doina, колектив народного танцю Јос та фольклорний ансамбль Fluieraș [1].

Основна місія факультету музичного мистецтва – це підготовка висококваліфікованих майбутніх фахівців у галузі музичного виконавства (інструменталістів, вокалістів, диригентів, музикознавців, композиторів та викладачів музичної освіти) за програмами університету бакалавр та магістр.

Викладачі факультету музичного мистецтва спрямовують студентів на освіту впродовж життя, через активну участь у науковому та культурному житті. Місія викладачів полягає у розвитку та поширенні культурно-наукових і мистецьких цінностей, зміні ментальності та поглядів, сприянні розвитку міжнародних відносин.

Отже, випускники Академії музики, театру і образотворчого мистецтва отримують знання, уміння і навички, які відкривають

шлях у щасливе майбутнє і допомагають досягти успіху на професійній ниві та у особистому житті. Величезні можливості для особистісного зростання і розвитку Академія музики, театру та образотворчого мистецтва відкриває для всіх, хто вибрав її як стартовий майданчик для подальшого зростання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академії музики, театру та образотворчого мистецтва.
Факультет музичного мистецтва. URL:
<https://amtap.md/ro/facultatea-arta-muzicala/>

2.8. УКРАЇНА

За даними «Вільної енциклопедії» Україна успадкувала трирівневу систему музичної освіти з часів СРСР. У 1991-2014 роках в Україні діяли 5 вищих навчальних закладів – консерваторії (з часом перейменовані в «музичні академії») у Львові (з 1858 р.), Одесі (з 1913 р.), Києві (з 1913 р.), Харкові (з 1917 р.), Донецьку (з 1991 р.) і Дніпрі (з 2006 р.), 33 музичні училища і більше 1000 музичних шкіл та шкіл мистецтв [1]. З плином часу, ряд консерваторій були перейменовані в музичні академії. Зокрема перейменувань зазнали п'ять консерваторій України – Київська (1995 р.), Львівська (2000 р.), Одеська (2002 р.), Донецька (2002 р.) і Дніпропетровська (2016 р.).

Після освітньої реформи 2014 року Музичні академії отримали статус закладів вищої освіти IV рівня акредитації, Дніпропетровська консерваторія та Київське музичне училище – III рівня акредитації, інші музичні училища отримали I та II рівні акредитації й зазнали перейменувань у коледжі (Київське училище, як і Дніпропетровська консерваторія – в академію). Одночасно Україна втратила навчальні заклади на окупованих територіях, колективи яких частково були евакуйовані до Києва, а частково продовжили роботу під керівництвом окупаційних адміністрацій. Музичні ЗВО IV рівня акредитації знаходяться у сфері управління Міністерства культури та стратегічних комунікацій, натомість інші заклади – у сфері управління місцевих органів влади [13].

При цьому кількість студентів у музичних училищах в період з 1993 по 2013 роки зменшилась удвічі, внаслідок чого окремі музичні училища в 1997 році були об'єднані з училищами культури. Також спостерігається тенденція до зменшення музичних шкіл. Ці процеси надихають чиновників Міністерства культури та стратегічних комунікацій до реформування галузі, що не знаходить, однак, підтримки серед викладачів мистецьких навчальних закладів.

Власно кажучи, для вступу в Музичну академію необхідно мати повну середню освіту і музичну підготовку в обсязі музичного училища або Середньої Спеціальної музичної школи (ССМШ) при консерваторії. Студенти проходять професійне навчання за певними спеціальностями (на виконавських факультетах це гра на конкретному музичному інструменті). Це – загальний курс фортепіано, теорія та історія музики, є оркестрові і ансамблеві класи, хор. Крім лекцій та групових семінарів, педагог дві години на тиждень індивідуально займається з кожним учнем за фахом, завдяки чому є поняття «клас такого-то педагога», відсутнє в технічних вузах. Кращі студенти стають лауреатами конкурсів ще до випуску [13].

Музичні академії в Україні готують концертних виконавців класичної музики, музикознавців, майбутніх музичних педагогів для училищ і дитячих музичних шкіл і шкіл мистецтв і дають дипломи державного зразка.

Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського

Заснування одного з провідних і найпрестижніших вищих музичних навчальних закладів Європи і України – Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського відноситься до 1863 року, коли у Києві було відкрито відділення Російського музичного товариства, а пізніше, 1968 року – Імператорського російського музичного товариства, на базі якого було відкрито Київське музичне училище. Підтвердженням цього стало рішення 2020 року Вченої ради Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, вважати днем заснування закладу 27 жовтня 1863 року, як день застосування Київського відділення Імператорського російського музичного товариства.

Першим ректором Київської консерваторії 1913–1914 роки, був український піаніст, композитор і педагог білоруського походження Володимир В'ячеславович Пухальський (1848–1933 рр.). Власно кажучи, до В. В. Пухальського були спроби Л. Альбрехта та А. Рубінштейна надати музичному училищу статус Консерваторії. З клопотанням відкрити Консерваторію

зверталися також О. Глазунов і С. Рахманінов, які обґрунтовували доцільність і своєчасність відкриття на базі музичного училища вищого навчального закладу. І тільки 3 листопада 1913 року відбулася урочиста церемонія відкриття Київської консерваторії.

Студіювання архівних джерел і офіційної документації свідчить, що з 1924 по 1928 роки заклад функціонував як музичний технікум, випускники якого отримували дипломи про вищу освіту. З 1928 по 1934 роки технікум входив до Музично-драматичного інституту імені М. В. Лисенка. І врешті-решт 1934 року навчальний заклад набув статусу Київської державної консерваторії, а ім'я П. І. Чайковського консерваторії було присвоєно 1940 року з нагоди 100-річчя від дня народження композитора.

Принагідно зауважимо, що у роки Другої Світової війни викладачів і студентів Київської консерваторії частково було евакуйовано до Свердловська, а частково освітній процес продовжували у приміщенні школи № 57 м. Києва, яким опікувався Остап Лисенко, син Миколи Віталійовича Лисенка.

Цінним є те, що у 60-ті – 70-ті роки ХХ століття колектив консерваторії починає активну співпрацю з міжнародними інституціями. Це і співпраця між вишами, і підготовка кадрів для зарубіжних країн, і участь студентів та викладачів у міжнародних конкурсах, наукових конференціях, і гастролі виконавських колективів тощо. Дипломи НМАУ ім. П. І. Чайковського отримали кілька тисяч іноземних громадян з усіх континентів світу. Сьогодні в Академії навчається понад 120 студентів із різних країн Європи, Азії, Близького й Далекого Сходу [32].

Широкі міжнародні зв'язки колектив Академії підтримує з багатьма зарубіжними музичними навчальними закладами і культурними центрами Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Литви, Нідерландів, Португалії, Польщі, Білорусі, Казахстану, Узбекистану, Китаю, США, що відкриває майбутнім фахівцям перспективи професійного зростання та успішного кар'єрного розвитку. Професорсько-викладацький склад НМАУ ім. П. І. Чайковського плідно співпрацює із закладами вищої освіти України, як-от: Львівська національна музична академія імені М. В. Лисен-

ка, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, Дніпропетровська музична академія імені Михайла Глінки.

Доречно зазначити, що з 1986 року в НМАУ ім. П. І. Чайковського почала функціонувати асистентура-стажування, пізніше почала здійснюватися підготовка педагогічних кадрів вищої кваліфікації в аспірантурі та докторантурі. Завдяки всесвітньовідомим музикантам, випускникам консерваторії, діячам музичного мистецтва, було створено виконавські, композиторські та наукові школи. НМАУ ім. П. І. Чайковського стала елітним провідним центром фахової музичної освіти держави. На всіх етапах розвитку Академія гідно зберігала і збагачувала високий професіоналізм, зв'язок із традиціями українського народу та здобутками європейських музичних культур [32].

Тож цілком закономірно, що 1995 року Указом Президента України консерваторія набула статусу Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, а 2019 року за рейтингом ЮНЕСКО «Топ – 200 Україна» Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського посіла перше місце серед вищих мистецьких навчальних закладів України.

Доречно наголосити на тому, що з 1998 року Академія є членом Європейської асоціації консерваторій, музичних академій і вищих музичних шкіл. З 2018 року академія працює за програмами міжнародної академічної мобільності, зокрема Програмою Європейського Союзу «Еразмус+» [32]. Партнерами Академії за даною програмою є: Вища консерваторія міста Віго (Іспанія); Університет Аристотеля в Салоніках (Греція); Консерваторія імені Ніно Рота в Монополі (Італія); Консерваторія імені Джузеппе Тартіні в Трієсті (Італія); Фрайбурзький Університет музики (Німеччина).

В Академії визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах вищої освіти, зокрема і під час академічної мобільності. Дані правила є доступними для всіх учасників освітнього процесу. Високий рівень підготовки фахівців підтверджується їх творчими

досягненнями, перемогами на міжнародних конкурсах, активною концертною та успішною викладацькою діяльністю.

Слід зауважити, що 2019 року керівництво закладу на чолі з ректором М. О. Тимошенком розпочало співробітництво з китайськими музикантами стосовно відкриття у місті Хеншуй китайської консерваторії. Знаменною подією цього року стало також заснування Музичного центру Конфуція, що став осередком досліджень китайської музики, культурного обміну між двома країнами «Один Пояс, Один Шлях», метою якого стала презентація освітнього досвіду, оперного репертуару, організація спільних проєктів і турів, що виявилось надзвичайно цінним у культурно-мистецькому і освітньому обміні в регіоні Центрально-Східної Європи та всього світу.

Вартісним є те, що НМАУ ім. П. І. Чайковського є засновником і видавцем 4-х фахових наукових видань з музикознавства та культурології, які користуються великою популярністю серед науковців. Викладачі та студенти мають можливість практичної реалізації набутих дослідницьких компетентностей шляхом публікації статей за участю у міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях [32].

Сьогодні Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського є провідним центром музичної освіти України, в якому на 5 факультетах і 27 кафедрах навчається понад 1100 студентів, працюють 5 Героїв України, 5 академіків і 26 членів-кореспондентів Національної академії мистецтв України, 65 народних артистів, 94 професори, 31 доктор наук, 126 доцентів, 108 кандидатів наук, 40 заслужених діячів мистецтв і 57 заслужених артистів України [13]. Тож цілком закономірно, що освітній процес здійснюють видатні музиканти-виконавці, музичні критики, науковці, автори монографій і підручників для мистецьких закладів усіх рівнів акредитації.

При цьому слід визнати, що професорсько-викладацький склад НМАУ ім. П. І. Чайковського забезпечує якісну підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі культури і мистецтва, що базується на фундаментальних наукових досягненнях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, відомих в Україні і за її

межами музикантів і виконавців і спрямована на забезпечення конкурентоспроможних, інтегрованих у світовий освітній та мистецький простір здатних створювати та презентувати оригінальні музичні проєкти, програми та музичні твори і застосовувати поглиблені знання, вміння, навички у творчій та викладацькій діяльності.

Вартісним є те, що форми та методи навчання і викладання в Академії сприяють досягненню цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи. Наявне поєднання індивідуального, групового та колективного форматів викладання обумовлено специфікою навчання, метою якої є реалізація здобувачами творчого (виконавського або композиторського) проєкту та його наукове обґрунтування. Навчання проводиться із залученням як суто педагогічних (вербального, наочного, практичного, проблемного, пошуково-дослідницького, аналітичного тощо), так і специфічних мистецтвознавчих (історико-типологічного, жанрового, стилістичного, інтерпретаційного, семіотичного, історико-художньої реконструкції тощо) методів, у використанні яких відображено галузеву специфіку того чи того фаху.

Слід зауважити, що інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів викладена у силабусах та навчальних програмах дисциплін. Силабус кожної із дисциплін містить інформацію про викладача та його контакти, загальну інформацію про дисципліну, методи оцінювання, мову викладання, загальні та спеціальні компетентності, що мають бути набуті здобувачем у результаті проходження курсу, перелік тем, інформацію про форми, методи та технології навчання і контролю, а також систему та критерії оцінювання. Крім того, у силабусах дисциплін задекларовано можливість інклюзивного навчання та позааудиторних занять (неформального навчання). Навчальні плани дисциплін містять більш розгорнуту інформацію щодо структури та змісту дисципліни, рекомендованої літератури тощо.

Вартісним є те, що навчання, викладання та наукові дослідження викладачів та студентів пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності НМАУ ім. П. І. Чайковського, участі асистентів-стажистів та творчих аспірантів у міжнародних музичних фестивалях («Music in old Lviv»; «Mariupol Classic»; Thessaloniki International Guitar Festival, Греція, тощо) та конкурсах (Міжнародний конкурс імені Артура Рубінштейна, Ізраїль; «International Guitar Festival and Competition Heinsberg», Німеччина; конкурс Тадеуша Вронського, Варшава; конкурс Клавдії Таєв, Естонія; Міжнародний конкурс імені Віргіліуса Норейки, Литва, тощо), сольних концертах у європейських містах (Катовіце, Познань, Варшава тощо).

Фортепіанний факультет.

Діяльність фортепіанного факультету спрямована на якісну підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво», освітніх ступенів «Бакалавр», «Магістр», а також здобувачів в асистентурі-стажуванні та здобувачів освітньо-творчого ступеня «Доктора мистецтва» за спеціалізацією «Фортепіано». Чисельність студентів фортепіанного факультету станом на 2022 рік нараховує 202 студента (у тому числі: іноземних – 88), асистентів-стажистів – 6 (іноземні студенти – 2), здобувачів освітньо-творчого ступеня «Доктора мистецтва» – 4 [10].

У Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського станом на 2022 рік фортепіанний факультет очолює декан – кандидат мистецтвознавства, в. о. професора О. В. Осока. Це структурний підрозділ, що об'єднує в собі три кафедри, а саме:

➤ кафедра спеціального фортепіано №1 – в. о. завідувача кафедри, в.о. професора, кандидат мистецтвознавства О. А. Безбородько;

➤ кафедра спеціального фортепіано №2 – завідувач кафедри, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор Т. О. Рощина;

➤ кафедра концертмейстерства – в. о. завідувача кафедри, в. о. доцента, кандидат мистецтвознавства С. В. Луковська [10].

Історія *кафедри спеціального фортепіано №1* починається з 1868 року, коли у Києві відкрилася перша спеціальна музична школа, яку згодом реорганізували у музичне училище. У ці часи було закладено фундамент київської фортепіанної школи, у витоків якої стояли професор Володимир Пухальський та піаніст, композитор і диригент Григорій Ходоровський-Мороз. У 1913 році до складу викладачів фортепіанного класу увійшли Григорій Беклемішев, Фелікс Блюменфельд та Генріх Нейгауз. Повоєнна діяльність професорів та студентів фортепіанного факультету, де працювали К. Михайлов, Арнольд Янкелевич, Є. Сливак, А. Луфера, І. Шамо сприяла збереженню і подальшому розвитку традицій української фортепіанної школи.

У 50-ті роки київська фортепіанна школа поповнилася новими іменами, з-поміж яких: Володимир Нільсен, Тетяна Кравченко, Всеволод Топілін. 1961 року кафедру спеціального фортепіано очолив видатний музикант Олександр Александров. 1965 року у зв'язку зі збільшенням контингенту студентів на фортепіанному факультеті було утворено дві кафедри спеціального фортепіано – № 1 і № 2. У 1960–1980-ті роки тут працювали: професор Віталій Сечкін, Микола Сук, Сергій Скринченко. У 1970–2000-ті роки на кафедрі працювали піаністи-педагоги Алла Задерацька, Жанна Аністратенко-Хурсіна, Людмила Касьяненко, Андрій Корженевський [33].

З 1996 року кафедру очолює композитор і піаніст, народний артист України, професор Михайло Степаненко, який створив на кафедрі спеціального фортепіано № 1 сприятливі умови для всебічного розвитку творчого потенціалу викладачів і студентів. Сьогодні тут працюють провідні сучасні українські виконавці й педагоги, з-поміж яких: професор Людмила Марцевич, заслужена артистка України Алла Кащенко, лауреат Всеукраїнського конкурсу імені Миколи Лисенка Ольга Ковальова, заслужений працівник культури України Наталія Гриднєва, кандидат мистецтвознавства, доцент Олег Безбородько.

Особливу й важливу сторінку в історії НМАУ ім. П. І. Чайковського займає органний клас кафедри, яким керує заслужений діяч мистецтв України, професор Галина Булибенко.

Кафедру спеціального фортепіано № 2 з 1967 по 1979 рік очолювала народна артистка Росії, професор Тетяна Кравченко. У 1980-ті роки кафедрою завідували: Аза Рощина та Євген Ржанов. З 1985 по 2004 роки кафедрою керував заслужений діяч мистецтв України, професор Ігор Рябов. Від 2004 року кафедру очолює професор, заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства Тетяна Рощина [34].

Сучасний період діяльності кафедри позначений багатьма новаціями. Викладачами кафедри вперше запроваджено регулярні науково-практичні конференції та педагогічні читання: «Фортепіанне мистецтво: історія та сучасність», «Київська фортепіанна школа. Імена та часи», «Київська фортепіанна школа: сторінки історії», «До 200-річчя Ф. Шопена». Видані збірки наукових праць «Проблеми фортепіанного виконавства та педагогіки», «Ф. Шопен: 200 років романтизму» та колективна монографія «Київська фортепіанна школа. Імена та часи» [34].

Активно розвиваються викладачами кафедри міжнародні зв'язки. Це насамперед Міжнародний фестиваль «Династія», що включає цикли концертів «Мистецтво гри з оркестром», в яких беруть участь виконавці з України, США, Китаю, Франції, Ізраїлю, Австралії, Великої Британії.

За роки існування викладачі кафедри підготували численну кількість високопрофесійних виконавців та педагогів. Серед вихованців кафедри піаністи, які продовжують кращі традиції київської фортепіанної школи та презентують українське фортепіанне мистецтво на світовому музичному просторі.

Кафедру концертмейстерства засновано 1938 року, як кафедру камерного ансамблю та концертмейстерства. Перші роки це були факультативні заняття з концертмейстерства. З плином часу, у 1946 році вперше було введено державний іспит із концертмейстерського класу, що утвердило значення і вагомість цієї дисципліни у підготовці музиканта-фахівця. 1969 року було запроваджено обов'язкову спеціалізацію з концертмейстерського класу. Створюється інститут ілюстраторів-вокалістів та інструменталістів [35].

Викладачі кафедри постійно працюють над удосконаленням освітнього процесу, створенням нових навчальних програм, розширенням репертуару. Склад солістів кафедри постійно поповнюється молодими талановитими інструменталістами, які мають значний досвід концертмейстерської роботи та є вихованцями консерваторії. Репертуар студентів кафедри містить майже всю камерно-вокальну літературу, як українську, так і світову, клавіри опер, велике коло інструментальних концертів і п'єс, діапазон яких охоплює всі часи, жанри та стилі. Відбувається регулярний процес оновлення репертуару творами сучасних композиторів, зокрема українських.

Викладачі кафедри активно гастролюють, виступають із концертами з творів композиторів практично всіх епох, проводять тематичні концерти студентів своїх класів. Багато уваги на кафедрі приділяється науково-методичним розробкам. Викладачі здійснюють виконавські редакції оперних сцен, окремих арій світової музичної класики, романсів тощо.

Випускники кафедри з великим успіхом працюють в оперних театрах, концертних установах і навчальних закладах України, США, Франції, Великої Британії, Польщі, Росії, Португалії, Німеччини, Канади, Іспанії.

Вокальний та диригентський факультет.

Кафедру камерного співу було утворено 2017 року в результаті реорганізації кафедри сольного співу на кафедру камерного співу та кафедру оперного співу. У своєму становленні і розвитку кафедра спирається на традиції, які було закладено видатними педагогами-вокалістами, що працювали в Київській консерваторії. Діяльність викладачів кафедри камерного співу спрямована на підготовку талановитої молоді у галузі вокального мистецтва, проведення науково-методичних досліджень і розробку інноваційних технологій у сфері вокального виконавства та педагогіки на основі інтеграції науки, освіти й концертного виконавства.

Професорсько-виконавський склад кафедри постійно працює над удосконаленням процесу підготовки майбутніх виконавців на основі єдності навчання, виховання, виконавської й педагогічної

практики. Зусиллями викладачів і студентів зростає ефективність концертно-виконавської, творчо-педагогічної та інноваційної діяльності. З великим успіхом було проведено науково-методичний семінар до 150-річчя професора О. Муравйової; міжнародні науково-практичні конференції, з-поміж яких: «Мистецькі родини» та до 100-річчя З. Ліхтман [36].

Кафедра хорового диригування об'єднує талановитих педагогів та диригентів-практиків, які забезпечують підготовку висококваліфікованих хорових диригентів, що працюють у різних мистецьких закладах України та зарубіжжя. Базою підготовки таких фахівців є студентський хор, репертуар якого відрізняється складністю сучасної композиторської мови, жанровою різноманітністю, виконавською технікою та художньою майстерністю.

Насамперед, в репертуарі студентського хорового колективу твори вітчизняних та зарубіжних композиторів, оперні твори та твори духовної музики, хорові мініатюри та обробки народних пісень. Кафедра ініціювала всебічне опрацювання творів а сарреПа, а саме: підготовка анотації, практична робота з хором, підготовка твору до концертного виконання і диригування хором в сценічних умовах. Отже, рівень підготовки її випускників надає впевненості у збагаченні та розвитку майбутнього українського хорового академічного мистецтва.

Кафедра оперної підготовки та музичної режисури НМАУ ім. П. І. Чайковського готує бакалаврів та магістрів для музичного театру зі спеціалізації «Музична режисура» та співаків-виконавців зі спеціалізації «Оперний спів». Діяльності професорсько-викладацького складу кафедри відрізняється професіоналізмом і постійною творчою енергією, що визначає її здобутки та потужну перспективу подальшої діяльності. Основним завданням своєї роботи викладачі кафедри вважають професійну підготовку оперних співаків та навчання студентів мистецтву музичної режисури.

Принагідно зауважимо, що сучасний музичний театр прагне до розвитку та пошуку нових форм сценічного мистецтва, залучення до творчої праці молодих креативних фахівців –

співаків та режисерів. Дані виклики обумовлюють потребу підготовки майбутніх митців, які здатні швидко адаптуватися до нових умов в музично-театральній сфері, бути конкурентоспроможними в країні та світі відповідно до постійно зростаючих професійних вимог [37].

Кафедру оперного співу було створено 2017 року на базі кафедри сольного співу. На кафедрі працюють видатні співаки, лауреати міжнародних конкурсів, народні та заслужені артисти України, переважна більшість з яких в різні роки працювала солістами Національної опери України імені Тараса Шевченка. За останні роки кафедра оперного співу виховала велику кількість професійних співаків, які стали лауреатами найпрестижніших вокальних конкурсів та отримують найвищі нагороди не лише на національних вокальних конкурсах, а й на найпрестижніших зарубіжних [38].

Крім зазначеного, викладачі та студенти кафедри беруть активну участь в міжнародних та всеукраїнських фестивалях, в роботі науково-практичних конференцій з проблем музичної педагогіки, теорії, методики і виконавства.

Кафедра оперно-симфонічного диригування була заснована 1918 року в Музично-драматичному інституті ім. М. В. Лисенка за ініціативи професора Миколи Малько. Першими викладачами кафедри були Валеріан Бердяєв та Фелікс Блуменфельд. У 1948 році ректором Київської консерваторії став відомий український диригент, заслужений діяч мистецтв України Олександр Климов. Саме з його ініціативи і підтримки було створено відділ оперно-симфонічного диригування, на який він запрошує працювати видатних диригентів Натана Рахліна, Володимира Пірадова, Веніаміна Тольбу. На початку це було відділення, яке входило до складу кафедри хорового диригування [39].

Слід зауважити, що з 1978 по 1986 роки відділ оперно-симфонічного диригування очолював професор Михайло Канерштейн – талановитий педагог, безмежно відданий справі, який зробив значний внесок як у практичну, так і в навчальну складові диригентської школи. Завдяки йому до педагогічного складу кафедри були запрошені відомі диригенти Констянтин

Сімеонов та Стефан Турчак. Саме за часів Михайла Канерштейна відділ оперно-симфонічного диригування трансформувався в кафедру оперно-симфонічного диригування. Створення нового структурного підрозділу кафедри передбачало п'ятирічний курс навчання за спеціально розробленою програмою зі студентами, які вже мали вищу музичну освіту [39].

Доречно наголосити, що з 1986 по 1989 роки першим завідувачем «кафедри оперно-симфонічного диригування» був народний артист СРСР, лауреат Державної премії імені Тараса Шевченка, блискучий диригент – Стефан Турчак. Маєстро був першим виконавцем багатьох творів сучасних українських композиторів. Саме С. Турчак вивів українську музику на європейський рівень [39]. З 1989 по 2000 роки завідувачем кафедри був Євген Дущенко видатний диригент, творча діяльність якого була пов'язана з різними знаними колективами України. Євген Дущенко 1983 року став одним із засновників та головним диригентом першого в Україні музичного театру для дітей, який має назву «Київська опера».

Важливою подією у розвитку київської школи оперно-симфонічного диригування стало відкриття 1995 року асистентури-стажування. З 2000 року завідувачем кафедри оперно-симфонічного диригування є народний артист України, професор Віктор Здоренко. При кафедрі вже багато років існує симфонічний оркестр, в якому студенти-диригенти проходять практику. Також здобувачі проходять практику в оперній студії Академії, в репертуарі якої є багато оперних вистав.

Після закінчення Академії випускники вже мають досвід роботи не тільки з симфонічним оркестром, а й з оперним, що в свою чергу цілком підтверджує кваліфікацію «диригент оперного та симфонічного оркестру». Серед випускників кафедри оперно-симфонічного диригування знані диригенти, які є гордістю не лише кафедри і Академії, а й нашої країни. Це народні артисти України, видатні діячі музичного мистецтва України, лауреати диригентських конкурсів, керівники відомих симфонічних оркестрів України, диригенти оперних і музично-драматичних театрів України [39].

Оркестровий факультет.

Історія *кафедри мідних духових та ударних інструментів* НМАУ ім. П. І. Чайковського починається з 1934 року, коли в Київській консерваторії було відкрито кафедру духових та ударних інструментів під орудою видатного трубача Вільгельма Мар'яновича Яблонського, який з 1927 року викладав клас труби. Протягом 1920-х роках клас валторни викладав Михайло Пухович, у 1934 році клас валторни очолив Яков Юрченко, клас тромбону викладали у перші роки функціонування Київської консерваторії Пауль Фассгауер, а з 1925 року Оскар Ланге. У 1936 році клас тромбону та туби викладав Олексій Добросердов [40].

Слід зауважити, що 2006 року було реорганізовано кафедру духових та ударних інструментів на кафедру мідних духових та ударних інструментів. Першим її очільником став видатний трубач, доктор мистецтвознавства, заслужений артист України, професор Посвалюк Валерій Терентійович. Сьогодні кафедру очолює також видатний музикант – трубач, соліст симфонічного оркестру Національного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, заслужений артист України, професор Микола Якович Баланко [40].

Слушно зазначити, що викладачі і студенти кафедри беруть участь у майстер-класах, виступають з творчими звітами, надають практичну методичну допомогу керівникам самодіяльних художніх колективів та викладачам мідних духових та ударних інструментів вітчизняних музичних навчальних закладів. На кафедрі працюють блискучі музиканти, які за роки роботи створили власну виконавську школу й підготували велику кількість високоякісних фахівців.

Вартісним є те, що концерти педагогів і студентів кафедри стають яскравими явищами в музичному житті Києва, студенти здобувають багато почесних звань та нагород на багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсах.

Кафедра дерев'яних духових інструментів була утворена 2006 року. Її очільником став кларнетист, кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України Роман Андрійович Вовк. На момент заснування Київської

консерваторії класи дерев'яних духових інструментів очолили О. Химиченко (флейта), С. Дуда (гобой, фагот), Л. Хазін (кларнет) – солісти Київської опери та педагоги Київського музичного училища.

Протягом наступних років паралельно з О. Химиченком, клас флейти у Київській консерваторії викладав І. Михайловський, клас гобоя – Я. Кожура. 1934 року духові інструменти було об'єднано у кафедру духових та ударних інструментів. Її очолив видатний музикант, трубоч Вільгельм Мар'янович Яблонський [41].

Кафедру струнно-смичкових інструментів було створено у 1934 році на базі оркестрового факультету. З 1934 по 1941 роки на кафедрі працювали такі викладачі: Д. Бертєє (завідувач кафедри), Я. Магазинер – викладач по класу скрипки, Г. Пеккер – викладач по класу віолончелі, Г. Гаазе – викладач по класу арфи [42].

Концептуальною основою діяльності кафедри є поєднання навчального процесу з концертно-виконавською і науково-методичною практикою. Це стає можливим завдяки натхненній творчій праці висококваліфікованих викладачів та концерт-мейстерів.

Кафедра скрипки бере свій початок з дня заснування Київської консерваторії. У її витоків стояли видатні музиканти-педагоги М. Ерденко та П. Коханський, а з 1920 по 1930 роки тут працювали такі корифеї вітчизняної музичної педагогіки, як професори Н. Скоморовський, Д. Бертєє та Я. Магазинер. Післявоєнний період розвитку скрипкових класів пов'язаний з творчістю професорів В. Стеценка, О. Манілова та П. Макаренка, а 60-ті роки відзначилися діяльністю випускників Московської консерваторії та лауреатів численних міжнародних конкурсів О. Пархоменко та О. Горохова.

Підтримуючи національні традиції та здобутки 1969 року на кафедрі працювали талановиті музиканти О. Криса (він очолював новостворений структурний підрозділ у 1969-1973 рр.), Ю. Мазуркевич та Б. Которович. В цей же час плідно працювали О. Кравчук, К. Тахтаджиєв, О. Бучинська, О. Панов, А. Штерн,

А. Мельников, А. Винокуров, Т. Печений, О. Которович та інші [43].

З 80-х років минулого століття та до початку нового тисячоліття відбувається інтенсифікація роботи кафедри. Тодішній очільник кафедри Б. Которович зумів залучити для цього найкращі педагогічні та виконавські сили. Почали працювати І. Пилатюк, В. Козін, О. та Я. Рівняк, А. Баженов, І. Андрієвський, С. Шотт, Л. Овчаренко, Т. Мухіна, О. Шутко, Б. Криса, Г. Коновалов, В. Ушков, Н. Сіваченко, О. Спренціс, М. Кузнєцов, Г. Павлов, Н. Анненкова, М. Которович, Б. Півненко, Д. Ткаченко, Т. Яропуд, С. Семчук [43].

Клас камерного ансамблю виник незабаром після заснування Київської консерваторії 1913 року під керівництвом Р. Глієра і став невід'ємною складовою освітнього процесу. Заняття в класі камерного ансамблю вели провідні професори, видатні музиканти В. Пухальський, Р. Глієр, Д. Бертьє, Г. Нейгауз, Г. Беклемішев, Ф. Блуменфельд, І. Козлов, К. Михайлов, С. Козолупов, С. Вільконський, Н. Скоморовський [43].

Кафедру камерного ансамблю було засновано у 1938 році як кафедру камерного ансамблю та концертмейстерства. Після Великої Вітчизняної війни на кафедрі розпочали роботу доценти І. Тамаров, Я. Фастовський та асистент О. Цвейфель. З 1950 року об'єднаною кафедрою почав керувати видатний скрипаль та педагог, доцент О. Манілов. З 60-х років викладацьку роботу на кафедрі розпочали Л. Цвірко, Л. Левіна, І. Царевич, П. Любашевська, Т. Гарнавська, Т. Арсенічева, Д. Померанцайте, Н. Магнушевська, А. Марджанян, І. Боровик, Т. Золозова, О. Горохов.

Насамкінець 1968 року внаслідок реорганізації кафедра камерного ансамблю отримала самостійність на чолі з Л. Цвірко, яка керувала кафедрою понад три десятиліття. У 1970–1980-х роках почали працювати С. Сільванський, С. Юсов, Л. Гришко-Ратьковська, І. Пугачова та О. Карасько; з 1995 року – О. Ващук; з 1996 року – лауреат міжнародних конкурсів, кандидат мистецтвознавства, народна артистка України Є. Басалаєва, яка з 2007 по 2013 рік очолювала кафедру. У 2000-х роках

професорсько-викладацький склад кафедри поповнили випускники асистентури-стажування НМАУ ім. П. І. Чайковського: А. Середенко, О. Полусмяк, Н. Водолеєва, С. Сульдїна, О. Жукова, Н. Базїна, К. Нікітіна, М. Прохорчук, Н. Яковчук; на кафедрі деякий час працювали Б. Криса та О. Макаренко [44].

Факультет народних інструментів.

Кафедру оркестрового диригування та інструментознавства було утворено в середині 1920-х років, а у 1928 році в Київському музично-драматичному інституті імені М. Лисенка відкрили спеціальне відділення, де готували керівників духових і народних оркестрів та хорів. Згодом назва відділення змінювалася і остаточно сформувалася у «Диригентсько-народне-духове». В подальшому підготовка фахівців здійснювалася на спеціальних кафедрах народних, духових та ударних інструментів.

Варто зазначити, що фах народника передбачав обов'язкове вивчення духових інструментів: флейти, гобоя, кларнета, фагота, валторни, труби, тромбона, а також скрипки, фортепіано, постановки голосу. Студенти співали в хорі, обов'язково відвідували заняття народного, духового і симфонічного оркестрів. Уроки з оркестрового диригування проводилися під акомпанемент двох фортепіано і фісгармонії, яка імітувала звучання духових інструментів. Програми творчих колективів у першому семестрі готували керівники оркестрового та хорового класів, у другому – студенти [45].

Накопичення методичного і практичного досвіду в підготовці оркестрових диригентів стало об'єктивною передумовою для створення у серпні 2015 року кафедри оркестрового диригування та інструментознавства. Базовими навчальними лабораторіями для апробування здійснених студентами оркеструвань, перекладень та аранжувань музичних творів стали: оркестр народних інструментів, духовий оркестр, оркестр баяністів, капела бандуристів. На цих колективах студенти починаючи з третього курсу проходили диригентську практику.

Таким чином, продовжуючи розвивати кращі традиції підготовки диригентів кафедра оркестрового диригування та інструментознавства стала творчим та навчально-методичним

центром з підготовки диригентів, які успішно працювали в різних регіонах України і за кордоном.

Історія *кафедри народних інструментів* починається з 1934 року, коли було засновано відділ народних інструментів, а в 1939 році під керівництвом М. М. Геліса – кафедра народних інструментів. З цього моменту починається утвердження вітчизняного народно-інструментального мистецтва. 50-ті роки ХХ століття вважаються першим етапом становлення історії кафедри. В 1959 році була відкрита виконавська аспірантура, а у 60-ті роки кафедра поповнилася новими викладачами та випускниками аспірантури.

Цінним є те, що 70–80-ті роки – це залучення до роботи на кафедрі випускників аспірантури, а пізніше асистентури-стажування. У 90-ті роки на кафедрі з'явилися лауреати перших премій міжнародних конкурсів та найкращі випускники асистентури-стажування, а також випускники кафедри оперно-симфонічного диригування. На початку ХХІ століття кафедра поповнилася новою когортою талановитої молоді – лауреатами міжнародних конкурсів, випускниками асистентури-стажування. За увесь період кафедрою народних інструментів завідували: М. М. Геліс (1939-1970), М. Т. Лисенко (1970-1975), М. А. Давидов (1975-2014) [46].

Слушно зазначити, що 2013 року кафедру було перетворено на факультет народних інструментів, який очолив професор М. Т. Білоконеv. На факультеті стали працювати кафедри: бандури (завідувач С. В. Баштан), баяна та акордеона (завідувач Є. І. Черказова), кафедра народних інструментів (завідувач Л. Д. Матвійчук) та кафедра оркестрового диригування та інструментознавства (завідувач С. І. Литвиненко). Нині факультет народних інструментів є потужним народно-інструментальним виконавським, методичним та науковим центром [47].

Кафедру бандури було створено 2011 року на базі оркестрового факультету НМАУ ім. П. І. Чайковського. Свої витоки вона бере із заснування класу бандури у Київському музичному училищі у 1938 році та у Київській державній консерваторії 1950-го року. На початку існування кафедри у її

складі було 16 викладачів з фаху, вокалу, ансамблю та диригування. Очолив кафедру народний артист України, професор Сергій Васильович Баштан, який вивів бандуру на нові рубежі вокально-інструментального, сольного-інструментального та ансамблевого виконавства. С. В. Баштан у співавторстві з А. Ф. Омельченком надрукував 1984 року перший в Україні навчально-методичний посібник «Школа гри на бандурі». З ініціативи С. В. Баштана вийшли з друку у видавництві «Музична Україна» 33 випуски «Бібліотеки бандуриста», 24 випуски «Взяв би я бандуру», 12 випусків «Репертуар бандуриста» та інші методичні матеріали [48].

Слід відразу наголосити, що С. В. Баштан та сучасні композитори оригінального бандурного репертуару, а саме: А. Коломійєць, М. Дремлюга, К. Мясков, В. Кирейко, В. Зубицький створили оригінальний репертуарний фонд для педагогічної та концертної практики, до якого увійшли п'єси-мініатюри, поліфонічні твори, твори великої форми, сонати і концерти.

Знаменною подією в історії народно-інструментального мистецтва стало створення 2013 року в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського перших в Україні та факультету народних інструментів кафедри баяна та акордеона. В результаті реорганізаційних процесів перша в світовій історії кафедра народних інструментів розділилася на три самостійні кафедри.

Викладачі *кафедри баяна та акордеона* успішно поєднують педагогічну і науково-методичну роботу з концертною діяльністю. Першим керівником був високоосвічений музикант, доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, академік МАІ М. А. Давидов. Сьогодні кафедру очолює професор, народна артистка України Є. І. Черказова.

Викладачі та студенти кафедри беруть активну участь в оркестрі акордеоністів «Grand Accordeon» (художній керівник та диригент – народна артистка України, професор Є. І. Черказова) та оркестрі баяністів (художній керівник та диригент – заслужений діяч мистецтв України, професор Й. С. Франц) [48]. До того ж

студенти є активними учасниками міжнародних та всеукраїнських конкурсів, творчих звітів та майстер-класів, виступають на науково-практичних конференціях різних рівнів з проблем музичної педагогіки, теорії, методики і виконавства.

Факультет історико-теоретичний, композиторський та іноземних студентів.

Кафедра композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій одна з авторитетніших кафедр НМАУ ім. П. І. Чайковського, діяльність якої спрямована на підготовку професійних композиторів. Заняття у класах з фаху – композиторської творчості – засновані на системі майстер-класів, творчих майстерень, де студенти отримують унікальні знання й непересічне творче спілкування з видатними майстрами сучасного українського композиторського мистецтва. Викладачі кафедри – провідні композитори країни, які мають професійний досвід і мистецький та суспільний авторитет, а їхня творча діяльність здобула широке визнання у світі.

Тут сформувалися та продовжують формуватися потужні творчі школи провідних професорів кафедри: Л. М. Ревуцького, Б. М. Лятошинського, А. Я. Штогаренка, М. В. Дремлюги, В. Д. Кирейка, І. Ф. Карабиця, Л. М. Колодуба, Г. І. Ляшенка, Ю. Я. Іщенко, Є. Ф. Станковича, М. М. Скорика, Л. В. Дичко, О. В. Костіна, А. О. Гаврилець, І. В. Щербакова та інших [49].

Починаючи з 60-х років ХХ століття кафедрою проводиться плідна робота з підготовки студентів із різних країн світу, а саме: Бразилії, Венесуели, В'єтнаму, Еквадору, Іраку, Ірану, Канади, Китаю, Лівану, Монголії, Сербії, Хорватії.

Педагоги кафедри та студенти є учасниками фестивалів, концертів, членами журі різноманітних музичних конкурсів та конкурсних комісій. Окрім того, представляють кафедру на міжнародних наукових конференціях, виступаючи з доповідями на актуальні для сучасної музики теми. Викладачі забезпечують написання студентами електронної та електроакустичної музики, проводять концерти та майстер-класи електроакустичної музики.

Історія кафедри пов'язана з іменами Р. М. Глієра, Б. М. Лятошинського, Л. М. Ревуцького, Г. П. Таранова, А. Я. Штогаренка,

М. В. Дремлюги, В. Д. Кирейка, П. І. Майбороди, Г. І. Майбороди, А. Д. Філіпенка, І. Н. Шамо, О. І. Білаша, Л. В. Дичко, І. Ф. Карабиця, Є. Ф. Станковича, А. Л. Загайкевич та інші.

Кафедру теорії та історії музичного виконавства було організовано у жовтні 2006 року. Кафедру очолює доктор мистецтвознавства, професор, відомий фахівець з музичної інтерпретації та аналізу музичних творів Віктор Григорович Москаленко. Члени кафедри є консультантами підготовки докторських дисертацій, здійснюють керівництво кандидатськими дисертаціями за профілем музичного виконавства.

Кафедру старовинної музики було засновано у 2000 році за ініціативи корифея українського музикознавства – Н. О. Герасимової-Персидської, яка розробила принципово нову стратегію: нерозривний зв'язок теорії і практики, що забезпечує інтенсивний і плідний розвиток обох сфер. Протягом 20-ти років діяльності викладачів кафедри було виховано цілу плеяду дослідників і виконавців давньої української та західноєвропейської музики.

Слід зауважити, що магістральним напрямком діяльності кафедри є дослідження європейської, у тому числі української музики від арс-нова до бароко й класицизму. Викладачами і студентами проводиться активна архівно-пошукова робота, вивчення церковного монодійного співу України XVI–XVIII століть, української середньовічної та ранньомодерної музики, музичної візантиністики, досліджується і музика новітнього часу.

Принагідно зазначимо, що виконавським ядром кафедри є клас клавесина, створений 1994 року С. Шабалтіною. Відтоді сформувалася потужна клавесинна школа, добре знана в Україні та за її межами. Також давні традиції має клас органа, заснований у Київській консерваторії професором А. Котляревським 1971 року [50].

Викладачі кафедри беруть активну участь у науково-просвітницькій діяльності, є організаторами міжнародних конференцій, читають публічні лекції та проводять майстер-класи, беруть участь у науково-просвітницьких проектах. На кафедрі видаються збірники серії «Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Старовинна музика – сучасний погляд» [50].

Кафедру теорії та історії культури створено у НМАУ ім. П. І. Чайковського 1998 року. У витоків заснування кафедри були професори С. Тишко й Т. Гуменюк [51]. Поява підрозділу зумовлена реорганізацією консерваторії в Академію, а також у зв'язку із введенням у систему вищої освіти культурологічних дисциплін.

Сьогодні кафедра теорії та історії культури є потужним структурним осередком культурологічної освіти України. Провідні викладачі кафедри забезпечують підготовку аспірантів, здобувачів і докторантів. Викладачі кафедри також забезпечують авторськими навчальними курсами професійні та наукові програми виконавських факультетів Академії, керують магістерськими роботами студентів.

Кафедру історії світової музики було створено у 2015 році. За період існування кафедра виступила організатором численних науково-мистецьких проєктів. Зокрема, завдяки ініціативі кафедри в травні 2019 року було засновано мистецький форум «Європейська весна в Академії» та реалізовано масштабний Міжнародний науково-творчий проєкт «Пуленк-Fest». Серед конференцій, які проводила кафедра, слід виділити міжнародні наукові читання «Проблема «зворотного зв'язку» в сучасному курсі історії музики: теорія та практика» (2017), а також щорічні міжнародні наукові конференції, присвячені ювілейним і пам'ятним датам кожного календарного року [52].

При цьому слід визнати, що кафедра забезпечує широким спектром музично-історичних дисциплін студентів, аспірантів та асистентів-стажистів Академії. Значна кількість оригінальних авторських курсів на кафедрі дозволяє кожному вибрати свій шлях пізнання музичної культури минулого й сучасності. Важливий вектор роботи кафедри визначають дисципліни, що формують уміння вільно орієнтуватися у сучасному медіапросторі та пов'язані з музично-критичною та редакторською сферами діяльності фахівця-музикознавця.

Кафедра теорії музики офіційно сформувалася у 1934 році, але її історія розпочалася фактично з моменту створення Київської консерваторії у 1913 році. Біля витоків утворення кафедри стояли

Б. Яворський, С. Протопопов, Г. Любомирський, А. Буцької, А. Альшванг, В. Цуккерман, В. Золотарьов. Утім, прогресивну школу викладання сольфеджіо і гармонії створила Ф. Аєрова – учениця Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, В. Косенка, Г. Верьовки. В діяльності кафедри керівні позиції займали відомі композитори, професори Б. Лятошинський (перший завідувач із 1934 р.), Л. Ревуцький (завідував кафедрою теорії музики і композиції з 1948 р.), М. Вілінський (очолював кафедру теорії музики з 1949 р.). У 1959-1963 й 1969-1992 роках кафедру очолювала професор Н. Горюхіна. З 1992 року кафедру очолив професор І. Котляревський. Його наступником у 2007-му став професор І. Пясковський. Від 2012-го й дотепер кафедрою керує професор І. Коханик [53].

Визначним досягненням кафедри є перебудова традиційних курсів, що дозволило створити нову концепцію фундаментальної музично-теоретичної освіти. Від 1980-х років кафедра стала організаційним центром проведення масштабних міжнародних і всеукраїнських науково-теоретичних конференцій. Педагоги кафедри здійснюють наукове керівництво магістерськими роботами студентів, кандидатськими й докторськими дисертаціями, виступають офіційними опонентами на захистах, беруть участь у міжнародних конференціях і симпозіумах, культурно-мистецьких проєктах, майстер-класах, мають публікації у виданнях Scopus та Web of Science.

Кафедру історії української музики та музичної фольклористики було засновано 1989 року науковцями київської школи музикознавства, а саме: М. Грінченка, П. Козицького, М. Вериківського, А. Ольховського, О. Шреєр-Ткаченко, Л. Єфремової, О. Малозьомової. Кафедру очолив академік Академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор І. Ляшенко. Під його керівництвом було вироблено програму розвитку музичної україністики, на основі якої згодом, 1995-го, розгорнув діяльність Центр музичної україністики під егідою Міжнародної асоціації україністів [54].

Новий етап у діяльності кафедри (1999–2020 рр.) пов'язаний з іменем видатного композитора сучасності, народного артиста

України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, Героя України, академіка Академії мистецтв України, кандидата мистецтвознавства, професора М. Скорика. Завдяки його багатогранній діяльності робота науково-педагогічного колективу набула нового спрямування, зокрема з розвитку історико-теоретичних досліджень української музики і сучасної композиторської практики відповідно до наукових і художньо-естетичних запитів сьогодення. Зараз кафедру очолює доктор мистецтвознавства, професор, лауреат Премії імені М. Лисенка М. Копиця.

Професорсько-викладацький колектив досліджує питання розвитку національного музичного мистецтва, уникаючи ідеологічних стереотипів щодо історії української музики. Поступово набувають конкретних і реальних обрисів колишні «білі плями», повертаються із забуття видатні й маловідомі українські композитори, вводяться у науковий обіг архівні матеріали – документи, листи, мемуари.

Кафедра теорії та історії культури. Кафедру теорії та історії культури створено у НМАУ ім. П. І. Чайковського 1998 року. Її започаткували знані професори С. Тишко й Т. Гуменюк за сприяння тодішнього ректора О. Тимошенка [55].

Появу підрозділу, а відповідно й проекту його науково-освітньої стратегії, було зумовлено реорганізацією консерваторії в академію у 1995 році з подальшим відкриттям нових спеціальностей, а також у зв'язку із введенням у систему вищої освіти культурологічних дисциплін, які б максимально наблизили парадигмальні надбання даного циклу до традиційних музично-теоретичних предметів. Організаційне та змістовне втілення завдання дозволило остаточно виокремити й оформити синтез гуманітарних і мистецьких галузей знання щодо нової спеціалізації – «Музичної культурології».

Початково кафедру очолював визначний та авторитетний науковець, доктор мистецтвознавства, професор С. Тишко, який розробив напрям, пов'язаний із музичною складовою нової сфери дослідження. Задля формування й викладання нових курсів і дисциплін, упродовж понад 20-ти років на кафедрі залучалися

знані українські фахівці, мистецтвознавці, філософи, культурологи, професори Н. Герасимова-Персидська, Л. Левчук, М. Черкашина-Губаренко, Л. Корній, І. Юдкін [55]. Сьогодні кафедра теорії та історії культури є потужним структурним осередком культурологічної освіти України. Вона займається підготовкою бакалаврів, магістрів за оригінальними освітньо-професійними та науковими програмами, які постійно оновлюються і вдосконалюються. Провідні викладачі кафедри забезпечують підготовку аспірантів, здобувачів і докторантів за спеціальністю. На кафедрі теорії та історії культури було захищено 17 докторських і 45 кандидатських дисертацій.

Загалом навчальні дисципліни бакалаврської програми можна поділити на три напрямки: загальнокультурологічного спрямування («Історія української та світової культури», «Історія стилів у мистецтві»), дисципліни, зосереджені на вивченні музичних процесів («Історія світової музичної культури», «Музична культурологія», «Композиторське мислення у просторі європейської музичної культури», «Мистецтво бароко в сучасній музичній культурі»), та курси, що спрямовані на безпосереднє формування і відпрацювання практичних навичок музичного культуролога, організатора концертів і лекцій, викладача мистецьких шкіл («Педагогічна практика» та «Методика викладання культурологічних дисциплін», «Базовий музичний інструмент (фортепіано)», «Практика з музично-просвітницької діяльності», «Принципи організації та проведення мистецьких заходів», «Медійний супровід мистецьких проєктів») [55].

Магістерська освітньо-наукова програма складається із наступних навчальних дисциплін: «Історія світових культурологічних вчень», «Методологія музичної культурології», «Мистецтво медіакультури в світовому художньому просторі», «Українська музична культура ХХ ст.», «Музичне мислення в культурі сучасності», «Новітні тенденції сучасної культурології», «Культурологічна педагогіка вищої школи».

Викладачі кафедри також забезпечують авторськими навчальними курсами професійні та наукові програми виконавських факультетів Академії, керують магістерськими

роботами студентів. Зокрема, це курси із таких навчальних дисциплін, як «Культурологія», «Історія української і світової культури», «Історія стилів у мистецтві», «Музика у світовій культурі ХХ–ХХІ ст.».

Різнобічна діяльність кафедри теорії та історії культури демонструє надзвичайну актуальність музично-культурологічної царини та перспективність подальшого розвитку даного напрямку в системі сучасної вищої культурно-мистецької освіти України. Навчальні дисципліни, які викладаються педагогами кафедри: «Історія світових культурологічних вчень», «Історія світової музичної культури», «Історія стилів у мистецтві», «Історія української та світової культури», «Композиторське мислення у просторі європейської музичної культури», «Культурологічна педагогіка вищої школи», «Культурологія», «Медійний супровід мистецьких проєктів», «Методика викладання культурологічних дисциплін», «Методологія музичної культурології», «Мистецтво бароко в сучасній музичній культурі», «Мистецтво медіакультури в світовому художньому просторі», «Музична культурологія», «Музичне мислення в культурі сучасності», «Новітні тенденції сучасної культурології», «Педагогічна практика з культурологічних дисциплін», «Практика з музично-просвітницької діяльності», «Принципи організації та проведення мистецьких заходів», «Українська музична культура ХХ ст.», «Філософія культури».

Прикрасою НМАУ ім. П. І. Чайковського є художні колективи, які очолюють відомі в Україні і за її межами музиканти і виконавці. Це студентський симфонічний оркестр, студентський камерний оркестр, духовий оркестр, оркестр народних інструментів, оркестр баяністів, оркестр акордеоністів «GRAND ACCORDEON», капела бандуристів, студентський хор.

Студентський симфонічний оркестр під орудою заслуженого діяча мистецтв України, професора Ігора Палкіна є базою для проходження практики та набуття виконавського досвіду майбутніми диригентами і виконавцями. 2005 року оркестр вперше з тріумфом виступив на престижному молодіжному фестивалі «Young Euro Classic». 2015 року

студентський симфонічний оркестр було вдруге запрошено на молодіжний фестиваль в Берліні, де прозвучали Симфонія №2 Петра Чайковського, Концерт для скрипки з оркестром Євгена Станковича і симфонічний твір аспіранта Академії Андрія Мерхеля [56].

З колективом співпрацювали багато відомих музикантів, зокрема, Михайло Банк і Вадим Руденко, Юрій Кот, Антоній Баришевський, Богдана Півненко, Дмитро Ткаченко, Олексій Гринюк та ін.

Студентський камерний оркестр під орудою кандидата мистецтвознавства, заслуженого діяча мистецтв України, професора Ігора Андрієвського заснований 1969 року відомим українським скрипалем Олександром Кравчуком. 1978 року колектив одержав «Золотий диск» у Парижі за виконання і записи кантат Й. С. Баха, а у 1982 році став лауреатом Всеукраїнського конкурсу камерних ансамблів. 2006 року оркестр з успіхом гастролював у Китаї, у 2009 та 2010 роках – у Польщі, у 2013 році – у державі Кувейт. Студентський камерний оркестр є також постійним учасником щорічної Міжнародної Пасхальної асамблеї «Духовність єднає Україну» [56].

Духовий оркестр НМАУ ім. П. І. Чайковського було створено у 30-х роках ХХ століття Вільгельмом Яблонським. Сьогодні колективом керує заслужений діяч естрадного мистецтва України Володимир Сидорченко. Оркестр бере активну участь у творчих заходах, які проходять в Академії та за її межами. Концертна діяльність колективу свідчить про високий рівень виконавської майстерності та репрезентативність концертного репертуару, до якого входять твори великої форми, віртуозні п'єси і супроводи солістам-інструменталістам та солістам-вокалістам. Звіти колективу у Великому й Малому залах Академії, а також виступи на Українському телебаченні та радіо засвідчують рівень професійної компетентності та сценічної майстерності виконавців.

Оркестр народних інструментів, художнім керівником якого є заслужений артист України, професор Андрій Іваниш, було засновано 1930 року при відділенні народних інструментів Київського музично-драматичного інституту імені М. В. Лисенка.

Оркестр є лауреатом всеукраїнських і міжнародних конкурсів, оглядів і фестивалів, зокрема, Міжнародного музичного фестивалю «Фадж» у Тегерані (Іран, 2003, 2004, 2005 роки) [56]. Виконання творів вітчизняних і зарубіжних композиторів уможливорює формування умінь і навичок колективної гри, розвиває аналітичне мислення, виховує художньо-естетичний смак студентів.

Оркестр баяністів, який працює під орудою заслуженого діяча мистецтв України, професора Йосипа Франца було створено у 1987 році. Його засновником став видатний діяч української народно-інструментальної музичної культури, композитор і педагог Ігор Марченко. У 2002 році оркестр став Дипломантом Міжнародного музичного відео-фестивалю-конкурсу в Сполучених Штатах Америки (Нью-Йорк) [57]. В репертуарі колективу твори сучасних українських та зарубіжних композиторів, класичні твори в перекладі для оркестру баяністів та обробки народних пісень, п'єси фольклорного та естрадного репертуару.

Оркестр акордеоністів «GRAND ACCORDEON» працює під орудою народної артистки України, професора Євгенії Черказової. Колектив, до якого увійшли студенти та випускники класу акордеона професора Євгенії Черказової створено у 1997 році, як ансамблевий колектив. У 2013 році на основі ансамблю створено оркестровий колектив. За період свого існування оркестр неодноразово виступав у Колонному залі ім. М. В. Лисенка Національної філармонії України, Великому та Малому залах НМАУ ім. П. І. Чайковського, Будинку Вчених Академії наук України, Національному музеї імені Т. Г. Шевченка, багатьох навчальних музичних закладах України. До того ж колектив брав участь у міжнародних та всеукраїнських фестивалях та фестивалях-конкурсах, зокрема: міжнародних фестивалях: «Дельфійські ігри» (Київ, 2013), «ArtFest» (Львів, 2014), «Троїцькі дзвони» (Таллінн, 2015), «Accordeon Art» (Східне Сараєво, Боснія та Герцеговина, 2015), Міжнародна Пасхальна асамблея-2015 «Духовність єднає Україну», «KyivAccordeonFest»

(2010-2017, щорічний фестиваль), «Archikids»(Київ, 2017) та ін. [57].

Капела бандуристів під орудою народного артиста України Андрія Козачка була заснована 1953 року заслуженим артистом України Володимиром Кабачком. У різні періоди свого становлення капелою бандуристів керували відомі музиканти і педагоги, які намагалися залучити до колективу високо-професійних виконавців, збагачували репертуар, пропагували бандурне мистецтво в Україні та за її межами. В репертуарі колективу обробки українських народних пісень, твори вітчизняних та зарубіжних композиторів різних стилів і творчих напрямів.

Капела бандуристів НМАУ ім. П. І. Чайковського є своєрідною творчою лабораторією, де студенти проходять диригентську практику, колектив є майданчиком для апробації студентських творів, інструментовку яких вони роблять на практичних заняттях під керівництвом досвідчених викладачів. Капела бандуристів бере активну участь в міжнародних та всеукраїнських конкурсах і фестивалях, виступає в концертних програмах Національної філармонії України та концертних залах обласних центрів України.

Студентський хор НМАУ ім. П. І. Чайковського, яким керує Герой України, народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, академік Національної академії мистецтв України, професор Євген Савчук бере свої витоки з 1913 року. За більш ніж 100 років існування студентським хором керували відомі в Україні та за її межами хормейстери, зокрема, О. Кошиць, К. Стеценко, П. Гончаров, Г. Верьовка, П. Муравський, О. Тарасенко, Г. Горбатенко [57].

До репертуару студентського хору входять акапельні твори та твори з супроводом композиторів класиків різних стилів і епох. Це також обробки українських народних пісень і пісень братніх народів, твори західноєвропейських композиторів класиків і сучасних авторів. Колектив бере активну участь в культурному житті столиці й різних регіонів України, концертує в країнах Західної Європи, виборює призові місця на фестивалях і

конкурсах хорової музики, виступає в престижних концертних залах світу. З великим шанування і повагою учасники студентського хору ставляться до виконання хорових партитур М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, творів М. Лисенка, К. Стеценка, О. Кошиця.

З огляду на сказане варто зазначити, що Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського є провідним навчальним закладом України і країн-членів Європейського Союзу. Освітній процес в Академії здійснюють видатні музиканти-виконавці, музичні критики та науковці на 5 факультетах і 27 кафедрах. Широкі міжнародні зв'язки колектив Академії підтримує з багатьма зарубіжними музичними навчальними закладами і культурними центрами Європи, плідно співпрацює з мистецькими закладами вищої освіти України.

Завдячуючи всесвітньовідомим музикантам, випускникам консерваторії, діячам музичного мистецтва було створено виконавські, композиторські та наукові школи. НМАУ ім. П. І. Чайковського є членом Європейської асоціації консерваторій, музичних академій і вищих музичних шкіл. Високий рівень підготовки фахівців підтверджується їх творчими досягненнями, перемогами на міжнародних конкурсах, активною концертною та успішною викладацькою діяльністю.

Зважаючи на сказане, варто зазначити, що професорсько-викладацький склад НМАУ ім. П. І. Чайковського забезпечує якісну підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі культури і мистецтва. Освітній процес здійснюють видатні музиканти-виконавці, музичні критики, науковці, автори монографій і підручників для мистецьких закладів усіх рівнів акредитації. Колектив НМАУ ім. П. І. Чайковського активно співпрацює з міжнародними інституціями. Це і співпраця між вишами, і підготовка кадрів для зарубіжних країн, і участь студентів та викладачів у міжнародних конкурсах, наукових конференціях, і гастролі виконавських колективів тощо.

Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової

Заснування одного з провідних закладів музичної освіти України – Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової відбулося у 1913 році. 1950 року консерваторії було присвоєно ім'я відомої оперної і камерної співачки Антоніни Василівни Нежданової (1873–1950 рр.), яка народилася на Одещині. А. В. Нежданова – народна артистка СРСР, Герой Праці, доктор мистецтвознавства, яка концертувала на Європейських оперних сценах, дебютувала в оперних спектаклях відомих композиторів і виступала разом з відомими італійськими співаками Енріко Карузо і Тітто Руффо. Окрім того, А. В. Нежданова займалася викладацькою роботою, виховувала молодих виконавців, брала участь в роботі журі міжнародних конкурсів та фестивалів [58].

За весь період свого існування освітній процес в Одеській державній консерваторії імені А. В. Нежданової, а потім Національній музичній академії імені А. В. Нежданової було спрямовано на підготовку фахівців-музикантів різних кваліфікацій. Випускники консерваторії після закінчення навчання могли займатися сценічно-виконавською діяльністю як концертні виконавці, працювати в дитячих музичних школах та музичних училищах, керувати творчими колективами – хоровими та оркестровими.

Освітній процес в ОНМА імені А. В. Нежданової проходить під орудою висококваліфікованих викладачів, з-поміж яких: академіки, доктори і кандидати наук, професори, доценти, музиканти-виконавці, які забезпечують високий професійний рівень підготовки музикантів-виконавців та педагогів-музикантів.

У Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової студенти навчаються на трьох факультетах – оркестрово-диригентському, фортепіанно-теоретичному та вокальному і факультеті заочної та магістерської підготовки.

Заочне відділення Одеської консерваторії було відкрито у 1959 році. Студентів приймали також на вечірню форму навчання. Майбутні фахівці опановували навчальні дисципліни в процесі

самостійної роботи, а практичний досвід набували за містом основної роботи. Упродовж всіх років існування на заочному відділенні функціонує студентський хор, який виконує складний і різнохарактерний репертуар, презентує високий рівень професійної та художньо-виконавської майстерності. В певні періоди на заочному відділенні функціонував оркестр народних інструментів. На державних екзаменах випускники заочного відділення демонстрували своє професійне зростання, рівень методичної підготовки, техніку диригування, сценічно-виконавські якості.

1999 року Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової було прийнято до Асоціації європейських консерваторій і академій музики (Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen), (АЕС), яке є добровільним об'єднанням закладів вищої музичної освіти, культурно-освітньою організацією, що представляє інтереси тих музично-освітніх закладів, які займаються професійною підготовкою музикантів-виконавців. Асоціація координує та підтримує мистецьку та музичну освіту, засновану на демократичних та загальнолюдських цінностях.

Доречно наголосити на тому, що 2000 року Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової було введено до реєстру вищих навчальних закладів України і Федеративної республіки Німеччини. До викладання фахових дисциплін, організації роботи з художніми колективами і проведення майстер-класів долучалися відомі в Європейському культурно-освітньому просторі виконавці та педагоги з Австрії, Італії, Москви, Німеччини, Польщі, Санкт-Петербурга, Чехії. Це був період багаточисленних наукових і творчих проєктів – конференцій, конкурсів, концертів, фестивалів.

2007 року Одеська державна консерваторія імені А. В. Нежданової посіла перше місце за результатами рейтингу Вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації, складеного ЮНЕСКО та Міністерством освіти і науки України, серед українських вузів культури, мистецтва, живопису, скульптури та дизайну [58].

2012 року заклад було переіменовано в Одеську національну музичну академію імені А. В. Нежданової. Таким чином, ОНМА імені А. В. Нежданової стала справжнім Центром музичного мистецтва, культури й науки не тільки Південного регіону, а всієї України, центром підготовки висококваліфікованих музикантів-виконавців: інструменталістів, керівників хорових колективів, диригентів, співаків, композиторів, музикознавців.

Сьогодні у Музичній академії здобувають вищу музичну освіту іноземні громадяни з Білорусі, Болгарії, Еквадору, Китаю, Латвії, Німеччини, Франції, Швейцарії, Польщі, В'єтнаму, Чорногорії та інших країн світу. Вони мають можливість брати участь у проведенні майстер-класів, виступати на міжнародних та всеукраїнських фестивалях та науково-практичних конференціях.

На особливу увагу заслуговує те, що освітній процес в Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової забезпечують викладачі трьох факультетів та 15 фахових кафедр. На денній та заочній формі навчання зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» студенти отримують дипломи за фаховими спеціалізаціями: спів, фортепіано, хорове диригування, оркестрові духові та ударні інструменти, оркестрові струнні інструменти, оперно-симфонічне диригування, народні інструменти, музикознавство, композиція [58]. Наразі, професорсько-викладацький склад ОНМА імені А. В. Нежданової постійно вдосконалює освітній процес задля розкриття та реалізації творчого потенціалу майбутніх виконавців-музикантів.

Доречно зазначити, що в ОНМА імені А. В. Нежданової здійснюється підготовка фахівців за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавр та магістр. Окрім того, діє аспірантура та докторантура, працює спеціалізована вчена рада по захисту дисертацій з усіх академічних музичних спеціальностей: виконавців, музикознавців, композиторів.

Цінним є те, що за спеціальністю 034 «Культурологія» в ОНМА імені А. В. Нежданової здійснюється підготовка бакалаврів та магістрів. Після закінчення магістратури студенти

можуть вступати до аспірантури, захищати кандидатські дисертації у спеціалізованій вченій раді, до складу якої входять провідні музикознавці Одеси та музичних закладів України.

Утім, спеціальність 034 «Культурологія» забезпечує підготовку фахівців з культурології, які володіють сучасними теоретичними знаннями та практичними навичками, необхідними для вирішення складних соціокультурних завдань. Освітня, творча та наукова діяльність викладачів і студентів спрямовується на збереження високих академічних традицій класичного мистецтва й активізацію інноваційних пошуків.

Вельми цінним є те, що в Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової працюють знані не тільки в Україні, а також за її межами художні колективи, з-поміж яких: студентський хор, який є творчою лабораторією із запровадження в практику концепції «Хорової школи К. К. Пігрова», що по праву вважається кращим надбанням хорового виконання і європейської музично-виконавської культури ХХ–ХХІ століть. Засновник Одеської хорової школи Костянтин Костянтинович Пігров першим в Україні створив хорову школу, яка з гордістю носить його ім'я «Школа К. К. Пігрова».

Цінним є те, що важливе місце в хоровому репертуарі колективу займають твори С. Танєєва, А. Аренського, О. Гречанинова, а також одеських композиторів: К. Данькевича, С. Орфєєва, Т. Сидоренко-Малюкової. Значне місце посідають твори композиторів ХХ століття, які завжди прикрашали репертуар колективу, це твори Д. Загрецького, Д. Шостаковича, О. Флярковського, О. Кравченка, Б. Лятошинського, І. Шамо, С. Орфєєва.

Варто зазначити, що виконавський діапазон хору містить твори П. Чайковського, Г. Свірідова, С. Рахманінова, Д. Шостаковича, Б. Лятошинського, В. Гавриліна, В. Калістратова, М. Сидельникова, Л. Дичко, О. Яковчука.

Початок ХХІ століття характеризується новим підходом до формування репертуарної політики. В репертуарі колективу з'являються твори І. Стравінського, К. Пендерецького, А. Шенберга, А. Веберна, О. Мес-сіана, Л. Ноно, Д. Лігеті,

Л. Дичко. Хор на високому професійному рівні виконує «Реквієми» В. Моцарта, Дж. Верді, Г. Форе, Л. Уеббера, Д. Лігеті, А. Шнітке, Дж. Раттера. На особливу увагу заслуговує виконання «Німецького реквієму» Й. Брамса.

Популярність студентського хору Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової зростала з кожним роком. Вірувала концертно-виконавська діяльність, з великим успіхом проходили концерти в Австрії, Швейцарії, Німеччині, Польщі, Болгарії. Значною подією в житті викладачів та студентів стало те, що 1991 року хор під орудою професора Г. С. Ліознова став лауреатом та володарем Золотої медалі Міжнародного конкурсу в м. Мензедрой (Польща); пізніше – лауреатом та володарем I премії на I Національному конкурсі ім. М. Леонтовича.

Вельми цінним було виконання в Одесі, Німеччині, Швейцарії «Свадебки» І. Стравінського. Надалі хор органічно опанував техніку інтерпретації творів К. Орфа (виконувалися фрагменти з «Carmina Burana»), О. Мессіана, А. Веберна. З великим успіхом 1997 року хор Одеської консерваторії і Національний оркестр італійського радіо і телебачення виконали в Італії твір Б. Мусоргського «Сон Парубка» з «Сорочинського ярмарку». 2002 року хор під орудою професора Г. С. Ліознова став лауреатом та отримав I премію на IV Всеукраїнському конкурсі хорових колективів ім. М. Леонтовича [60].

Слушно наголосити, що хорові традиції закладені К. К. Пігровим закріплювалися та поглиблювалися його учнями і послідовниками в роботі з хоровими колективами різних вікових категорій. Твердженням цього стали хорові колективи школи-студії педагогічної практики Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової. Так, 2001 року було створено дитячо-юнацький хор школи-студії педагогічної практики, керівником якого стала Євгенія Миколаївна Бондар, нині доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України. У цьому ж році колектив отримав назву «Solo musica». Вже 2005 року в колективі було відокремлено підготовчу групу, а в 2010

році хор було поділено на три групи: молодшу, середню (підготовчу) та старшу (концертну) [62].

Сьогодні на базі студії педагогічної практики працює три дитячих хори, що об'єднують понад 100 дітей віком від 4 до 19 років, і всі три виступають на різних концертних майданчиках міста, беруть участь в конкурсах та фестивалях. 2009 року колектив вперше отримав звання «зразковий».

Хор студії педагогічної практики ОНМА імені А. В. Нежданової «Solo musica» є лауреатом 23 конкурсів і конкурсів фестивалів в Україні, Молдові, Греції, Польщі, Угорщині, Чехії, Болгарії, Румунії, Німеччині, Франції, Словаччині, Македонії, Литві, де отримав 13 золотих нагород, став володарем 2 Гран-Прі та спеціальної нагороди «Майбутнє Європи» [62].

До репертуару дитячого хорового колективу студії входять твори зарубіжних і вітчизняних композиторів-класиків, обробки народних пісень, твори одеських композиторів, сучасна музика. Діти виконують твори Ф. Мендельсона і Б. Бріттена, Р. Луковскі й А. Меллнаса, Д. Бортнянського, М. Вербицького, Л. Дичко, Г. Гаврилець, Л. Шукайло, М. Шука, В. Чоллака, Ю. Гомельської, О. Польового, К. Майденберг та інших композиторів.

За період творчої діяльності дитячого хору були видані CD диск «Віфлеємська зірка» (2008 р.) та DVD диск «Solo musica – 10 лет» (2011 р.). Керівником колективу Є. М. Бондар було видано два навчально-методичних посібники: «Дитячий хор: творчі ступені» (2009 р.) і «Композитори Одеси – дітям» (2013 р.), які повністю присвячені особливостям роботи з дитячим колективом.

Доречно зазначити, що 1913 року ректором консерваторії В. Й. Малішевським було засновано симфонічний оркестр. За історію свого існування колектив став школою виховання і професійного становлення не одного покоління талановитих музикантів, виконавців, диригентів, які після закінчення навчання створювали свої колективи, працювали у провідних оркестрах України, близького та далекого зарубіжжя.

Принагідно зазначимо, що широким і різноманітним є репертуар симфонічного оркестру. Колектив виконує твори композиторів різних епох і стилів, концерти, симфонії, увертюри,

фрагменти з балетів та твори В. А. Моцарта, Й. Брамса, Р. Вагнера, Й. Гайдна, Л. Бетховена, А. Дворжака, Дж. Россіні, П. Чайковського, С. Рахманінова, Я. Сібеліуса, О. Скрибіна, А. Хачатуряна.

Високий виконавський, художній та технічний рівень колективу дає можливість брати участь у різних культурно-мистецьких заходах, виступати з всесвітньовідомими диригентами та виконавцями з інших країн, зокрема, з Німеччини, Фінляндії, Австрії, Франції. З 1990 року художнім керівником симфонічного оркестру Одеської державної музичної академії імені А. В. Нежданової є заслужений діяч мистецтв Вірменії, кандидат педагогічних наук, професор, академік С. Г. Мацюян.

Прикрасою навчального закладу і школою виховання любові й поваги до народної музики є оркестр народних інструментів Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової, який було утворено 1933 року. До складу оркестру входили чотириструнні домри, балалайки, баяни, гуслі (клавішні) та ударні інструменти. До репертуару колективу було включено твори М. Лисенка, К. Домінчена, С. Орфєєва, М. Глінки, А. Дворжака, А. Лядова, Е. Гріга, Ж. Бізе, Ф. Шуберта, П. Чайковського, М. Будашкіна, К. Мяскова, В. Підгорного, А. Гайденка, І. Марченка, Є. Тростянського, А. Ларіна, В. Бояшова, В. Городовської, Т. Хреннікова, М. Скорика, А. Кос-Анатольського, Т. Теодоракіса, А. П'яцолі. Значну роль у формуванні репертуару відіграли такі відомі аранжувальники, які розписували інструментальні та вокальні твори, а саме: В. В. Єфремов, В. В. Касьянов, Г. М. Шишкін, Р. М. Козак. З 1996 року оркестр виступав під орудою заслуженого артиста України О. Л. Олійника, а з 2010 року до роботи залучився Р. М. Козак.

У цей період оркестр постійно виступає з відомими солістами вокалістами, такими як М. Огренич, Є. Іванов, А. Бойко, А. Дуда, В. Навроцький, В. Ревенко, О. Стаховська, інструменталістами В. Мурзою, В. Кириченко, О. Мурзою, тріо бандуристок «Мальви», капелою бандуристів під орудою доцента Л. Чернецької.

Оркестр народних інструментів неодноразово гастролював у Німеччині, Греції, виступав з новими програмами в Одеській обласній філармонії. Німецька фірма «Südwest Funk» випустила компакт-диск з записами цього колективу [60].

Прикрасою Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової є студентський духовий оркестр, який став засобом залучення молоді до шедеврів світової та вітчизняної духової музики. Тут молодь здобуває навички колективної ансамблевої гри, накопичує досвід сприймання багатоголосного та різномелодійного звучання колективу, розвиває інтелектуально-художнє мислення та художньо-естетичний смак, уміння працювати в колективі та відповідально ставитися до спільної справи.

З 1998 року колектив очолював заслужений артист України, професор Володимир Михайлович Лясота. За період роботи з духовим оркестром В. М. Лясота зробив понад 150 оркестровок. Колектив став справжньою лабораторією виховання майбутніх виконавців-музикантів, керівників духових оркестрів, фахівців з високим рівнем сценічно-виконавської майстерності.

На базі духового оркестру ОНМА імені А. В. Нежданової 2001 року було проведено I Міжнародний фестиваль духової музики «Wind Music Fest». На п'яти таких форумах звучали твори композиторів-класиків і сучасних авторів, з-поміж яких варто назвати: фрагменти з циклу «Кандід» Л. Берстайна, Увертюри «Коріолан», «Егмонт», «Прометей» Л. Бетховена, Концертино для кларнета К. Вебера, Сюїту з кантати «Карміна Бурана» К. Орфа, концерти А. Вівальді. Окрім того, в програмі фестивалів звучали Концерт для саксофона з оркестром О. Глазунова (солістка А. Смірнова), Військові марші А. Ельгара, Рапсодія в стилі блюз для фортепіано з духовим оркестром Д. Гершвіна (солістка Д. Маркова). Вперше в Україні були виконані Симфонічна поема німецького композитора Р. Рудіна «Сон Онгуса», а також прозвучала Сюїти для оркестру «Gartenmusik» і «Епізодів» для баяна з оркестром композитора П. Струка (соліст – лауреат Міжнародних конкурсів, заслужений артист України, професор Іван Дмитрович Єргієв) [61].

Учасники духового оркестру брали активну участь в концертно-виконавській діяльності. Починаючи з кінця березня і до листопада кожної суботи і неділі духовий оркестр виступав з концертними програмами для одеситів і гостей міста. Перші відділення концертів обов'язково включали в себе класичну музику, твори В. А. Моцарта, Дж. Верді, Р. Вагнера, Й. Брамса, Д. Пучіні, К. Сен-Санса, Ж. Бізе, Ш. Гуно, П. Чайковського, М. Римського-Корсакова, С. Рахманінова, Д. Шостаковича, І. Дунаєвського, А. Хачатуряна; другі відділення – танцювальний репертуар та номери з відомих опереточних спектаклів [61].

Студенти ОНМА ім. А. В. Нежданової проходять практику, а потім залишаються працювати в Одеському національному академічному театрі опери й балету, Національному одеському симфонічному оркестрі, Одеському академічному театрі музичної комедії імені М. Водяного, Одеському академічному українському музично-драматичному театрі імені В. Василька, Муніципальному театрі духової музики, з якими підписані договори про співпрацю.

Заслуговує на увагу те, що фахівці з дипломами ОНМА ім. А. В. Нежданової успішно працюють в музично-драматичних театрах і філармоніях різних областей України, займаються музично-педагогічною та науковою діяльністю зі студентами факультетів мистецького спрямування педагогічних університетів, тим самим підвищують авторитет національної української музичної культури і науки на світовому музично-освітньому просторі. До того ж вони займаються фаховою підготовкою майбутніх виконавців і педагогів-музикантів в музичних коледжах та дитячих музичних школах, керують професійними та самодільними художніми колективами.

Слід зауважити, що в ОНМА ім. А. В. Нежданової молодь може продовжити навчання за третім рівнем вищої освіти у науковій або творчій аспірантурі. Підготовка докторів філософії з музичного мистецтва зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво», галузь знань 02 «Культура і мистецтво» базується на сучасних музично-педагогічних технологіях, інноваційних методах навчання, які спрямовані на розвиток науково-дослідницьких та творчо-виконавських компетентностей. Майбутні науковці

залучаються до активної науково-пошукової діяльності. Вони є членами студентських наукових гуртків та проблемних груп, беруть участь в організації експериментальної роботи, вивченні та узагальненні архівних першоджерел, запровадженні результатів дослідження.

Важливою формою роботи є залучення майбутніх науковців до участі в міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, що спонукає до розвитку методологічного мислення, уміння визначати мету та завдання наукового пошуку, провокує розвиток логіки наукового вирішення дослідницьких проблем, мотивує до самостійної теоретичної роботи з визначення алгоритму пошуку вирішення проблеми, активної участі в організації експериментальних творчих ситуацій, обґрунтування припущень, визначення гіпотези та перевірки правильності її розв'язання.

Науковці та студенти ОНМА ім. А. В. Нежданової мають змогу друкувати результати наукових досліджень у фаховому науковому віснику «Музичне мистецтво і культура», що виходить з 2000 року українською та англійською мовами і відноситься до фахових наукових видань в Україні категорії «Б».

Творча аспірантура передбачає підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців у галузі музичного мистецтва, здатних здійснювати професійну, творчу, мистецьку, виконавсько-сценічну та педагогічну діяльність за третім рівнем вищої освіти та отримання ступеня доктора мистецтва у галузі «Культура і мистецтво».

Водночас, аспіранти творчої аспірантури залучаються до активної та продуктивної діяльності, беруть участь у багаточисленних мистецьких акціях, проводять відкриті майстер-класи, є активними учасниками науково-практичних конференцій. В організації освітнього процесу особлива увага приділяється самостійній роботі, дистанційним формам навчання, практичним заняттям, спрямованим на формування творчої та сценічно-виконавської майстерності.

Не викликає сумніву, що публічні виступи мотивують аспірантів до набуття досвіду творчої діяльності, оволодіння

навичками сценічно-концертної діяльності, мотивують до формування артистизму та набуття досвіду сценічної поведінки. Виконавці та диригенти презентують власну інтерпретацію стилю музичного твору, презентують техніку володіння інструментом чи голосом, диригентську техніку, віртуозність, уміння розкрити інтонаційно-образний зміст музичного твору.

Вартісним вважається те, що в Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової здійснюється підготовка здобувачів ступеня доктора наук. Навчання в докторантурі за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» передбачає проведення власного наукового дослідження та захист докторської дисертації у спеціалізованій вченій раді. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми докторантури є підготовка та публікація наукових статей у фахових виданнях, участь у колективних монографіях, публікація одноосібної монографії, участь у міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях та семінарах.

Так, четвертий рік поспіль на базі Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової проходить Міжнародна науково-творча онлайн-конференція «Явище школи в музичному виконавстві та музикознавстві: історія та сучасність». Основні напрями роботи конференції: мистецька школа у діалозі з національною традицією; український досвід; сучасна композиторська школа і процеси культуротворення; явище регіональної музичної школи та його значення в українському виконавстві й музикознавстві. До участі у пленарному та секційних засіданнях долучаються доктори та кандидати мистецтвознавства, науковці зарубіжних та вітчизняних закладів освіти, аспіранти та магістранти, які досліджують ті чи ті питання наукових шкіл, презентують досягнення у музичному виконавстві та музикознавстві.

2021 року в Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової було проведено Міжнародну науково-творчу конференцію «Захід-Схід: культура та сучасність», присвячену знаним вітчизняним та зарубіжним митцям і науковцям. До участі у конференції долучаються науковці, докторанти, аспіранти та

здобувачі вищих навчальних закладів, співробітники науково-дослідних інститутів мистецтва і культури, педагоги і виконавці вищих і середніх музичних навчальних закладів. Так, доктор мистецтвознавства, професор, композитор, заслужений діяч мистецтв України О. В. Козаренко провів майстер-клас на тему «Когнітивне музикознавство як зразок ейдичного дослідження творчості композитора». У межах конференції відбулися виступи професорів О. Козаренка, О. Рощенко та докторів О. Зосім (Київ), І. Зіньків (Львів), О. Колесник (Чернігів), М. Демська (Люблін, ПНР), Лю Бінцян (КНР), Фам Ле Хоа (В'єтнам), О. Маркова, О. Муравська, Г. Завгородня, Д. Андросова, А. Соколова, О. Шевченко (Одеса) [58].

До 110-річчя заснування Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової було присвячено Міжнародну науково-творчу конференцію «Трансформація музичної освіти і культури: традиція та сучасність». До участі у конференції було запрошено науковців, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти навчальних закладів мистецького спрямування, співробітників науково-дослідних інститутів мистецтва і культури, виконавців і педагогів вищих і середніх музичних навчальних закладів.

У роботі Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальність філософських та освітніх ідей Григорія Сковороди у XXI столітті» взяли участь викладачі закладів вищої освіти, науковці науково-дослідницьких установ, аспіранти, магістранти, студенти, фахівці, які мають творчі та науково-практичні інтереси за тематикою конференції [58].

Таким чином, науково-дослідна робота викладачів, аспірантів, магістрантів та студентів ОНМА ім. А. В. Нежданової охоплює широкий спектр музикознавчих, культурологічних, виконавських напрямів, спрямована на розвиток європейської та національної мистецької освіти в контексті демократичних, загальнолюдських та національних цінностей.

Вартісним є те, що колектив викладачів та студентів Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової співпрацює з провідними світовими університетами, установами,

організаціями та фондами. Спільні міжнародні культурно-освітні, творчі та наукові проекти реалізуються з Єреванською державною консерваторією імені Комітаса, Музичною Академією Університету Сараєво, Польською асоціацією викладачів співу м. Вроцлава, Музичним Університетом м. Любек, Клайпедським Університетом, Європейською Хоровою Академією, м. Гьорліц, Міжнародним мистецьким центром «Один пояс, один шлях» м. Ченду, Далянським Університетом Іноземних мов Китаю, Віго Вищою консерваторією музики в Іспанії, Дотмольдською Вищою школою музики у Німеччині, Тбіліською державною консерваторією імені Вано Сараджишвілі, Академією музики та драми при Гетеборзькому університеті у Швеції [60].

З метою підготовки конкурентоспроможних фахівців на Європейському ринку праці в Академії розроблена та втілюється в життя «Стратегія інтернаціоналізації освітнього процесу». Заходи включають створення і розвиток інтернаціоналізованої навчальної програми, співпраця з провідними світовими музичними закладами вищої освіти, участь у міжнародних програмах міжнародної мобільності, зокрема «ЕРАЗМУС+».

Університетами партнерами за програмами академічного обміну та «ЕРАЗМУС+» є: консерваторія імені Ніно Рота, місто Монополі, Італія; Державна консерваторія імені А. Кореллі, м. Мессіна; Німецька служба академічних обмінів (DAAD); Вища консерваторія музики, Іспанія; Національна музична академія Георге Діми, Румунія; Віденський університет музики і виконавського мистецтва.

Завдяки партнерській взаємодії та міжнародному співробітництву запроваджено можливість навчальної та академічної мобільності студентів, участі у спільних проєктах та партнерська взаємодія з вивчення та узагальнення досвіду наукових шкіл та виконавських практик.

Вельми цінним є те, що Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової є членом Міжнародної асоціації університетів (IAU), яку було засновано 1950 року за підтримки ЮНЕСКО і яка працює в галузі вищої освіти. У складі асоціації заклади вищої освіти й організації понад 150 країн світу. До того

ж Асоціація співпрацює з міжнародними, регіональними і національними структурами, що задіяні у сфері освіти. Місія IAU полягає у тому, щоб розвивати принципи свободи і справедливості, людської гідності й солідарності у сфері освіти і науки.

Міжнародна асоціація університетів надає можливість доступу до грантів LEADHER (Програма розвитку лідерських якостей для проведення реформ у галузі вищої освіти) та можливість отримати нагороду IAU/Palgrave в галузі дослідження політики вищої освіти, а також ряд інших преференцій.

Значною подією сьогодення стало те, що рішенням ради IAU ухвалено створення спеціальної робочої групи Міжнародної асоціації університетів для післявоєнного відновлення України та її університетського сектору. Цю групу очолює член правління Європейської асоціації університетів Іванка Попович з Університету Белграда, яка мала досвід та брала участь у відбудові та усуненні наслідків Балканських війн у 1990-х роках. Рада Міжнародної асоціації університетів також узгодила низку заходів для сприяння членству українських університетів в Європейській асоціації університетів, щоб допомогти забезпечити повну інтеграцію українських університетів у європейську діяльність та мати платформу для прямого обміну з університетами та університетськими асоціаціями по всій Європі.

Завдячуючи цьому, колектив викладачів та студентів ОНМА ім. А. В. Нежданової робить належний внесок в розвиток системи європейської вищої освіти та приймає участь в розробці спільних наукових проєктів, що засвідчують реалізацію європейських цінностей в організації освітнього процесу. Така співпраця сприяє розвитку якості навчання, викладання і експериментально-дослідницької роботи, мотивує студентів на участь в культурно-освітніх заходах і творчих проєктах.

Основна місія IAU – сприяти розвитку гармонійної системи європейської вищої освіти та науково-дослідної роботи, надаючи активну підтримку своїм членам як автономним інституціям у розвитку якості навчання, викладання і дослідницької роботи. IAU робить оцінку результатів дискусій, що проводяться на

загальноєвропейському рівні і результати яких впливають на роботу університетських асоціацій на національному рівні. Асоціація грає вирішальну роль у формуванні європейської вищої освіти та наукових досліджень у сфері музикознавства та мистецтвознавства.

Значною подією в творчому житті колектива Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової є те, що 2022 року ОНМА ім. А. В. Нежданової стала повноправним членом Асоціації Європейських Консерваторій (АЕС). Це європейська культурно-освітня мережа, яка налічує близько 300 професійних музичних установ. АЕС є провідним органом вищої музичної освіти в Європі, потужним захисником своїх установ-членів. АЕС надає підтримку музичній та мистецькій освіті, займається розробкою культурно-освітніх програм, що уможлиблює підвищення ефективності й якості людського життя заснованого на загальнолюдських та демократичних цінностях.

Так, 22–24 вересня 2022 року відбулася зустріч координаторів міжнародних зв'язків Асоціації Європейських Консерваторій (АЕС) в місті Монополі (Італії). Представники Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової взяли участь у проєкті «Знову потиснемо руки», який розрахований на підвищення сталості та розвиток інтернаціональних проєктів за допомогою міжкультурної комунікації та спільної культурно-мистецької діяльності у глобалізованому соціокультурному просторі. Учасники зібрання взяли участь у форматі круглого столу, присвяченого війні в Україні та розвитку музичної освіти в період воєнного часу. В процесі зустрічі було отримано пропозицію щодо встановлення партнерських відносин з мистецькими факультетами університетів Швеції, Німеччини та Ізраїлю [59].

У листопаді 2022 року Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової стала членом Європейської ліги інститутів мистецтв (ELIA), яка представляє собою засновану 1990 року глобальну європейську мережу, динамічну платформу для обміну та розвитку вищої мистецької освіти в країнах Європейського Союзу, Азії та США. Членами ELIA є мистецькі

університети, академії та мистецькі факультети великих університетів. Понад 30 років ELIA сприяє спілкуванню між 280 членами-університетами з 51 країни, серед яких понад 300 000 студентів різних спеціалізацій. Спілкування відбувається шляхом участі у конференціях, онлайн-заходах, інтерактивних навчаннях та спільних проєктах. Під час і після закінчення навчання ELIA допомагає студентам брати участь у концертних проєктах, міжнародних конкурсах, створювати професійне резюме та портфоліо, а також пропонує можливості працевлаштування та співпраці з приватними або державними організаціями у сфері мистецтва.

Мета Європейської ліги інститутів мистецтв – об'єднання різних народів і культур, генерування та поширення нових знань в галузі культури та мистецтва, формування розуміння й пошуку стійких рішень для локальних і глобальних проблем, сприяння миру та людському розвитку через зміцнення потенціалу вищої мистецької освіти.

Окремим підрозділом, що відповідає за міжнародні зв'язки та реалізацію Стратегії інтернаціоналізації в Одеській національній музичній академії імені А. В. Нежданової є Навчальна Лабораторія з міжнародного співробітництва, що здійснює діяльність за наступними напрямками: розвиток двосторонніх програм академічного обміну з університетами-партнерами; поширення грантової діяльності; реалізація міжнародних освітніх, творчих та наукових проєктів, програм, договорів, грантів та інших форм співпраці із зарубіжними університетами, установами, організаціями та фондами; розробка та запровадження проєктів, що входять до «Українського Культурного Фонду» та Програми ЄС «Erasmus+».

Стратегічними напрямками діяльності Навчальної Лабораторії з міжнародного співробітництва є побудова Європейської зони вищої освіти в межах Болонського процесу; дослідження та інновації з актуальних питань міжнародного культурно-освітнього розвитку; інтернаціоналізація вищої музичної освіти та наукових досліджень в галузі музикознавства; обмін інноваційними практиками в модернізації освітнього процесу; підвищення якості

роботи з реалізації міжнародних проєктів та спільних мистецьких програм; позначення контурів мобільності викладачів та студентів у Європейських музичних закладах вищої освіти.

Свідченням мобільності студентів Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової став проєкт в межах партнерської співпраці Університету музики м. Детмольд (Німеччина) та Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової, який отримав грантове фінансування від Німецької служби академічних обмінів (ДААД) на 2023 рік.

Метою цього освітнього проєкту стала освітня та фінансова підтримка студентів Одеської національної музичної академії ім. А. В. Нежданової під час війни та навчання сучасним діджитальним компетенціям в музичному мистецтві. Основна місія проєкту полягала у вивченні курсу із використання медіа-техніки «Advanced Audio Production and Instrument Lessons», а також поглиблення фахових знань, умінь та навичок в опануванні музичним інструментом. Тривалість академічної мобільності становила 10 днів, освітній компонент містить 2 кредити ECTS.

Відповідно Міжнародному освітньому проєкту «Ukraine digital: Ensuring academic success in times of crisis (2023)» студенти та аспіранти мали можливість відвідувати освітні теоретико-практичні курси «Music Recording for Musicians – Audio, Video and Fundamentals», а також «Recording a Music Project». До того ж студенти, які показували позитивні результати у навчанні отримували щомісячні стипендії.

На базі Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової започатковано конкурси та фестивалі, які стали знаковими для розвитку вітчизняної музичної освіти. У середовищі діячів хорового мистецтва популярність набуває Всеукраїнський конкурс хорових диригентів імені Дмитра Загребського. Заслужений діяч мистецтв УРСР, відомий хоровий диригент і педагог Дмитро Станіславович Загребський (1924–1980 рр.) працював професором Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової, головним хормейстером Одеського театру опери та балету.

Після закінчення консерваторії Дмитро Загрецький очолив хорову капелу Одеської філармонії, яка, за свідченнями сучасників, виділялася виконанням складних творів вітчизняної та зарубіжної класики. З 1955 року Д. С. Загрецький став головним хормейстером Одеського академічного театру опери і балету, але головною в творчій діяльності Дмитра Станіславовича стала педагогічна робота в Одеській консерваторії, де він до 1979 року очолював студентський хор та виховував майбутніх диригентів – керівників професійних та самодіяльних хорових колективів.

Визначною подією у музичному житті не тільки Півдня, а всієї України став Національний конкурс камерних ансамблів імені В. П. Повзуна. Василь Петрович Повзун (1919–2011 рр.) – заслужений діяч мистецтв України, талановитий музикант, диригент, закоханий у кларнет і камерну музику, ректор Кишинівської, а згодом Одеської консерваторій, вже в студентські роки був учасником конкурсів, гастролював у складі симфонічного оркестру Одеської філармонії. Під час Другої світової війни В. П. Повзун заснував духовий оркестр, був солістом і диригентом Зразкового духового оркестру Сталінградського 4-го Українського фронту. 1961 року В. П. Повзун отримує запрошення на роботу в Одеську державну консерваторію імені А. В. Нежданової на посаду проректора, а з 1962 по 1968 роки Василь Петрович ректор Одеської консерваторії імені А. В. Нежданової. За ці роки були відкриті кафедри: народних інструментів, теорії музики та композиції, іноземних мов, камерного ансамблю (на посаді завідувача якої він пропрацював 15 років); встановлено орган у концертному залі консерваторії. Різноманітність таланту В. П. Повзуна проявилася і в підготовці великої кількості перекладень та аранжувань для різних за складом камерних оркестрів і ансамблів [68].

До 125-річчя з дня народження К. К. Пігрова та 85-річчя кафедри хорового диригування 2021 року викладачами ОНМА ім. А. В. Нежданової було проведено Всеукраїнський фестиваль-конкурс хорових колективів та Всеукраїнська науково-творча конференція «Одеська хорова школа: традиції та новації». До участі у фестивалі-конкурсі було запрошено хорові колективи

шкіл мистецтв, музичних ліцеїв, студентські хоріві колективи фахових коледжів мистецтв, а також хоріві колективи закладів вищої освіти, молодіжні хори та хоріві капели.

Костянтин Костянтинович Пігров (1876–1962 рр.) український радянський диригент і педагог, заслужений діяч мистецтв УРСР, засновник і художній керівник Молдавської хорової капели «Дойна», професор Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової, керівник студентського хорового колективу, автор наукових праць: «Організація хорового співу в робітничому клубі» (Харків, 1931 р.), посібник «Керівництво хором» (Київ, 1956 р.), посібник «Сольфеджіо» (Москва, 1970 р., у співавторстві). З 1944 року К. К. Пігров очолював організований за його ініціативи хор студентів Одеської консерваторії, який став зразковим художнім колективом і був удостоєний золотої медалі на VI Всесвітньому фестивалі молоді і студентів у 1957 році [63].

Таким чином, Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової є культурно-освітнім та мистецько-творчим осередком музичної культури Півдня України, одним з провідних українських та європейських закладів вищої освіти, що готує висококваліфіковані кадри музикантів-виконавців, педагогів-музикантів та науковців, які здатні зміцнювати традиції та підвищувати авторитет української музичної культури у світовому культурно-освітньому просторі.

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка – найстаріший в Україні музичний заклад вищої освіти і один з найдавніших в Європі. В 1796 році Юзеф Ельснер, майбутній вчитель Ф. Шопена, організував у Львові «Музичну академію», яка згуртувала кращі виконавські сили для концертної діяльності. Спеціальний музичний заклад під назвою «Інститут співу при товаристві Св. Цецилії», як прообраз сучасної академії, почав діяти у Львові ще в 1826 р., і заснував його син геніального австрійського класика Вольфганга Амадея Моцарта – Франц-

Ксавер, який був центральною постаттю галицького музичного життя впродовж тридцяти років. На цій основі згодом виникло Галицьке музичне товариство (Galizischer Musik-Verein). При товаристві в 1839 р. організовано «Інститут музики» Галицького музичного товариства, яким керував австрійський музикант Йоганес Рукгабер [12].

З 1844 року «Інститут музики» став повноцінно функціонувати як багатопрофільний музичний навчальний заклад, про що свідчить офіційний державний реєстр «Schymatismus» за 1844 р., розділ «Заклади освіти і викладання (Unterrichts- und Bildungs – Anstalten)».

Революційні події «Весни народів» 1848-1849 рр. призупинили діяльність Інституту Музики і лише в 1853 р. при відновленому Галицькому музичному товаристві вдруге відродилась діяльність цього музичного навчального закладу вже як Консерваторії. Першим директором Консерваторії у Львові знову став вже згаданий Йоганнес Рукгабер, другим – учень славетного Ф. Шопена відомий піаніст і композитор Кароль Мікулі [12].

Від 1903 року у Львові розгорнув свою діяльність ще один польський вищий музичний навчальний заклад – Вищий музичний інститут імені М. Лисенка, засновником та першим директором якого був політик, громадський діяч та композитор Анатоль Вахнянин. За організацією навчання Вищий музичний інститут наближався до тогочасних західноєвропейських та львівських польських закладів, які охоплювали початкову, середню і вищу ланки освіти.

У міжвоєнному двадцятиріччі у Львові виникла ще одна консерваторія – ім. К. Шимановського. Крім консерваторій, у Львівському університеті від 1911 року функціонував Інститут музикології, який очолив Адольф Хибінський. 1939 року на основі об'єднання цих навчальних закладів згідно освітньої системи СРСР, створено Львівську державну консерваторію, якій в 1944 році присвоєно ім'я Миколи Лисенка. В 1992 році консерваторію перейменовано у Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка, у 2000 році – у Львівську державну музичну

академію імені М. В. Лисенка, яка в 2007 році Указом Президента України від 13 вересня 2007 р. № 863 отримала Національний статус [12].

Нині Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка є провідним державним музичним закладом вищої освіти України, унікальним надбанням національної культури, який за результатами своєї діяльності здобув загальнодержавне та міжнародне визнання.

Гортаючи сторінки багаторічної історії ЛНМА імені М. В. Лисенка, знайомимось з наймолодшим відділом академії – міжнародним. У різний час тут навчалися за міжнародними договорами, загальнодержавними програмами, іншими міжнародними зобов'язаннями на підставі направлень Міністерства культури або Міністерства освіти СРСР громадяни з США, Греції, Словаччини, Польщі, колишньої Югославії. З них переважну більшість складали іноземці українського походження, які отримали направлення на навчання від офіційно зареєстрованих українських національних культурних товариств [13].

Принагідно зазначимо, що 2000 року було створено відділ для роботи з іноземними студентами, завданням якого стало забезпечення належної організації прийому і навчання іноземних громадян та паспортно-візової роботи. Відділ очолив народний артист України, Лауреат Національної премії імені Т. Шевченка, професор Богдан-Юрій Янівський [13].

Формування України як незалежної, демократичної, сучасної держави, її прагнення брати участь у процесі об'єднання Європи з творенням єдиного загальноосвітнього і наукового простору, розробкою єдиних критеріїв та стандартів у галузі освіти і науки зумовило необхідність реформи вищої освіти. Відтак, 2006 року створено Національну групу промоутерів Болонського процесу в Україні (National Team of Bologna Promoters), проведено семінари за ініціативою Ради Великої хартії університетів з проблем конвергенції вищої освіти на шляху створення Європейського освітнього процесу [13].

Саме в цей період (лютий 2006 р.) відділ, який нараховував 16 студентів-іноземців, очолив заслужений діяч мистецтв України

Остап Майчик. Завдяки тісній співпраці всіх керуючих підрозділів Академії вдалось значно активізувати роботу підрозділу [13].

Сьогодні динамічно розвиваються зв'язки з різними навчальними закладами світу. Академія бере участь у міжнародних освітніх програмах і фондах. Це «Erasmus+», DAAD, Фонд Гумбольта (Німеччина), Вішеград Фонд (центральна Європа), Фулбрайт (США) та ін.

Особливо результативною є комунікація з різними структурами Китаю. Ця потужна, економічна держава з півтора мільярдною кількістю населення потребує кваліфікованих освітян, зокрема музикантів. Тож закономірно, що Академія вбачає перспективу розвитку відносин з відповідними інституціями цієї країни.

У червні 2008 року відбулася поїздка керівництва Академії в Китай. Результатом двотижневого перебування стало підписання угод з центрами міжнародної освіти Пекіну, музичними університетами Віфангу, Хузоу, Чуфу, Лінцз, Ляочен та іншими закладами [13].

Згідно вимог Міністерства освіти України щодо впорядкування документів та контролю іноземців в умовах дистанційного вступу та навчання підписано відповідні угоди із сертифікованими в Україні фірмами-посередниками: Zhejiang Xipei Education, Beijing Xuede Education, Henan Zhengda Huitong та ін.

Станом на 2023 рік в Академії навчається понад дев'яносто студентів-іноземців, третина з яких це аспіранти. Довузівську підготовку іноземців здійснюють підготовчі відділення для іноземних громадян ЛНУ імені Івана Франка та ЛНУ «Львівська Політехніка» [13].

Факультет фортепіано, джазу та популярної музики містить наступні кафедри:

- кафедри №1 та №2 спеціального фортепіано;
- кафедра концертмейстерства;
- кафедра камерного ансамблю та квартету;
- кафедра джазу та популярної музики;
- кафедра гуманітарних дисциплін;

- кафедра іноземних мов.

Кафедри №1 та №2 спеціального фортепіано. Клас фортепіано у Консерваторії Галицького музичного товариства існував від 1859 року, коли його запровадив Кароль Мікулі. За 30 років роботи Кароля Мікулі фортепіанний клас Консерваторії під його керівництвом не тільки дуже виріс кількісно, але й піднявся на високий фаховий рівень. У 1886-1887 навчальному році Консерваторія мала вже три основні курси фортепіано (нижчий, середній і вищий), на яких навчалось 148 учнів [14].

У червні 1887 року для ведення вищого курсу фортепіано було запрошено з Тернополя Владислава Вшелячинського. 1911 року було введено концертний курс фортепіанної гри. Коло предметів, які вивчалися студентами, було значно розширено: запроваджено навчання камерного ансамблю та історії піанізму, педагогічний курс окрім вивчення дидактики, методики, естетики гри і т. п. передбачав також практику в класах нижчого та середнього курсів Консерваторії. У першій третині ХХ століття у Львові було багато інших музичних шкіл, але тільки цей музичний навчальний заклад у Львові мав право у 1920-1930 рр. видавати диплом вчителя музики з правом подальшої роботи у загальноосвітніх середніх школах і вчительських семінаріях [14].

Виступи цілого сузір'я яскравих польських, єврейських та українських музикантів у 1920-1930 роки дають підстави говорити про піднесення у цей час львівської фортепіанної школи, яка характеризувалася поєднанням цілком своєрідних індивідуальностей, а водночас і певними спільними основами.

У 1939 році після реорганізації львівських музичних навчальних закладів згідно освітньої системи СРСР у новій державній консерваторії було створено кафедри спеціального та обов'язкового фортепіано, на яких зосереджувалася тільки вища музична освіта. Осередками середньої освіти стали музичне училище та музична школа 10-річка.

Після війни Львівська державна консерваторія імені М. В. Лисенка відновила свою роботу. У 1961 році створено окрему кафедру загального та спеціалізованого фортепіано. 1960-1970 рр. – це час дуже активної роботи фортепіанного факультету, коли

щорічні його випуски сягають 50 студентів тільки на денному відділі [14].

Сьогодні на кафедрах спеціального фортепіано викладаються такі дисципліни: фортепіанне виконавство як фах; фортепіанний ансамбль; клавесин та орган; методика навчання гри на фортепіано; музична педагогіка; педагогічна практика; історія фортепіанного мистецтва; історія українського фортепіанного мистецтва; сучасна (фортепіанна) музика ХХ століття, практика виконання цифрованого басу (*Basso continuo*). При фортепіанних кафедрах функціонують як підрозділи відділи педагогічної практики та фортепіанного ансамблю; навчаються, окрім студентів-бакалаврів, магістранти та асистенти-стажисти.

Від 1990 року розширилися контакти кафедри із американськими та західноєвропейськими піаністами. До Львівської академії регулярно приїжджають з майстер-класами німецькі, американські, російські музиканти, але викладачі кафедри й самі виїжджають до Польщі чи Німеччини для проведення подібних курсів навчання. Основою фахової майстерності фортепіанних кафедр завжди була і залишається концертно-виконавська діяльність викладачів та студентів, які гідно представляють львівську фортепіанну школу початку ХХІ століття на різноманітних фестивалях, на гастролях за кордоном та здійснюють численні звукозаписи своїх виконань [14].

Історія *кафедри концертмейстерства* Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка має багато яскравих сторінок, наповнених музично-просвітницькою, педагогічною, науково-методичною та виконавською діяльністю її викладачів і солістів-ілюстраторів. Спеціальний курс навчання акомпануванню було включено до програм фортепіанних факультетів консерваторій у 40-х рр. ХХ ст. Запровадження цього курсу, як важливого підрозділу мистецтва гри на фортепіано, втілило вимоги, висунені інтенсивним розвитком музичного життя України.

1951 року у Львівській державній консерваторії імені М. В. Лисенка було офіційно відкрито кафедру камерної музики та акомпанементу, яка входила до складу фортепіанного факультету.

У 1972-1973 навчальному році кафедру камерної музики та акомпанементу було офіційно поділено, що було викликано потребою диференціації функцій учасників камерного ансамблю і піаніста-концертмейстера. Так почали функціонувати дві автономні кафедри – кафедра камерного ансамблю та кафедра концертмейстерства [15].

Сьогодні на кафедрі концертмейстерства працює високопрофесійний колектив викладачів, які поєднують науково-педагогічну роботу з концертною та науково-методичною діяльністю. Викладачі кафедри беруть участь у науково-методичних конференціях, семінарах-практикумах, є авторами цікавих творчих проєктів, проведення конкурсів. 2012 року спільно із кафедрою сольного та камерного співу відбувся конкурс на краще виконання камерно-вокальних творів, присвячений ювілею М. Лисенка. У 2017 році – вперше відбувся конкурс на краще виконання сцен з опер у камерному виконанні за участю студентів кафедри сольного та камерного співу, солістів Львівського національного театру опери та балету імені С. Крушельницької, студентів Львівського музичного коледжу імені С. Людкевича [15].

Кафедра камерного ансамблю та квартету Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка за 70 років існування вивела на світову арену яскравих представників українського камерного мистецтва – це новітня сторінка української музичної культури.

Промовистим свідченням є те, що камерно-ансамблеве музикування в Західній Україні має свою давню історію. В значній мірі до його розвитку спричинилося духовенство. Адже, в церковних храмах Львова, де панували традиції європейської музики і співу, організовувалися перші інструментальні ансамблі – італійські капели. Світська музика культивувалася в палацах львівської аристократії, в салонах заможних міщан. З поширенням фортепіано в першій половині ХІХ століття розширилися можливості камерного музикування: концертні програми збагатилися ансамблевими творами з фортепіано [16].

Вагомим науково-методичним досягненням кафедри камерного ансамблю та квартету вважається проведення 1990 року I Республіканського семінару-практикуму з питань камерно-інструментального виконавства та педагогіки. 1990 року у залі Львівської філармонії вперше відбувся фестиваль «Музика українського зарубіжжя». Студенти кафедри камерного ансамблю та квартету стали лауреатами та дипломантами престижних міжнародних змагань в Іспанії, Австрії, Росії, Польщі та в Україні. Особливого резонансу набули мистецькі проекти, зініційовані професорсько-викладацьким складом кафедри камерного ансамблю та квартету «Академії» [16].

2021 року кафедрою камерного ансамблю та квартету започатковано Фестиваль «Антологія української камерно-інструментальної музики», приурочений 30-річчю незалежності України і 70-річчю діяльності кафедри камерного ансамблю та квартету Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

На кафедрі камерного ансамблю та квартету ЛНМА імені М. В. Лисенка зініційовано, організовано і проведено 8 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, які об'єднали провідних музикознавців, культурологів, істориків, музикантів-практиків (виконавців та педагогів), а також науковців суміжних мистецтв. Визнання львівської камерно-інструментальної ансамблевої школи в Україні, вихід на європейську сцену засвідчує участь ансамблевих колективів у міжнародних музичних фестивалях [16].

Кафедра джазу і популярної музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка готує кваліфікованих музикантів, фахівців сучасного джазового виконавства – сольного, ансамблевого (комбо), оркестрового (біг-бенд), які вільно володіють технікою імпровізації, навичками концертної, організаційної і педагогічної діяльності, орієнтуються в музичних стилях і жанрах, особливостях української популярної музики та напрямках розвитку джазу у світовій та національній музичній культурі.

Успіхи джазового і фестивального руху, помножені на міцні традиції джазового та естрадного музикування у Львові, зумовили активний розвиток ще однієї такої необхідної джазової складової – освітньої. Від 2014-2015 років в місті функціонує повноцінна трирівнева модель джазової музичної освіти. Середня її ланка – відділ музичного мистецтва естради у музичному училищі ім. С. Людкевича, існувала ще від 1987 року. Шлях до вищої ланки – кафедри при ЛНМА ім. М. Лисенка – розпочався організацією факультативу естради і джазу у 2014 році. Показово, що в той же час відкрилась «Школа джазу та сучасної музики», утворена в результаті багаторічної едукативної та культурної місії Мистецького об'єднання «Дзига», фестивалю «Jazz Bez» та середовища «Джаз Клубу» [17].

Кафедра джазу і популярної музики випускає бакалаврів і магістрів музичного мистецтва, виконавців і викладачів джазового саксофона, тромбона, труби, гітари, бас-гітари, ударних інструментів, фортепіано, вокалу, артистів джазового оркестру (біг-бенду), ансамблю (комбо), а також диригентів джазового оркестру (біг-бенду). Здійснює прийом і на інші інструменти, зокрема, джазова скрипка, акордеон.

2015 року на кафедрі джазу та популярної музики було засновано біг-бенд. В його репертуарі – класика жанру, оригінальні аранжування відомих джазових стандартів, власні твори викладачів відділу, а також композиції на основі народних тем і пісень українських авторів. Презентація колективу відбулася у грудні 2015 року у двох гала-концертах в театрі ім. М. Заньковецької під орудою ректора Академії професора Ігора Пилатюка [17].

Викладачами кафедри створені сприятливі умови максимальної реалізації творчої ініціативи студентів, вдосконалення виконавської майстерності та формування художнього смаку, культури інтонування, здатності самостійно мислити і критично оцінювати явища мистецтва.

До складу *факультету музикознавства, композиції, вокалу та диригування* входять такі кафедри:

- кафедра композиції;

- кафедра історії музики;
- кафедра теорії музики;
- кафедра музичної медієвістики та україністики;
- кафедра музичної фольклористики та ПНДЛМЕ;
- кафедра академічного співу;
- кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування;
- кафедра оперної підготовки.

Кафедра композиції. Викладання у Львові композиції як окремої дисципліни починається з квітня 1858 року. Зі стін консерваторії ГМТ вийшли відомі українські та польські композитори Денис Січинський, Ярослав Ярославенко (Вінцковський), Євген Козак, М. і А. Солтиси, Тадеуш Ярецький, Станіслав Невядомський та ін. Коли у 1939 році постала Львівська державна консерваторія імені М. В. Лисенка, то поряд з фортепіанним, музикознавчим, диригентським, вокальним та струнним розпочав свою роботу композиторський факультет. Першим директором Консерваторії став композитор В. Барвінський, одним із його заступників – Ю. Коффлер, який одночасно завідував кафедрою композиції [18].

Після війни директором Консерваторії залишався Василь Барвінський, але кафедру композиції об'єднали з диригентською. Таким чином, від 1944 до початку 1947 року існувала кафедра композиторсько-диригентського факультету, якою завідував професор Адам Солтис. Тут працював С. Людкевич (паралельно керуючи кафедрою історії та теорії музики), а також В. Барвінський, М. Колесса та ін. На початку 1947 року кафедру композиції знову відокремили, але цього разу вона проіснувала дуже коротко – лише до 1949 року. Очолив її Василь Барвінський, викладали С. Людкевич, Р. Сімович і А. Солтис [18].

1947 року, ще до того, як Василя Барвінського було заарештовано, керівництво кафедрою перебрав А. Солтис. Від 1949 до 1973 року відповідними кафедрами теоретико-композиторського факультету завідував Станіслав Людкевич.

Кафедра композиції як окрема одиниця була відновлена у 1973 році з ініціативи Лешека Мазепи – композитора і музикознавця, який був тоді деканом теоретико-композиторського

факультету. З 1989 до 2020 року кафедрою композиції завідував Мирослав Скорик – Герой України, народний артист України, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка, Академік Національної академії мистецтв України.

Кафедру історії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка було створено 1940 року на основі чотирьох навчальних музичних закладів. Її очолив Адольф Хибінський. На кафедрах, на основі яких утворилась кафедра історії музики, після відновлення діяльності Консерваторії в 1944 році працювали і створювали у різні періоди свої музично-історичні школи яскраві наукові особистості [19].

Кафедра музичної медієвістики та україністики була заснована у 2000 році. Викладачі кафедри провадять активну видавничу діяльність, що проявилось в десятках публікацій в ділянці історії і теорії української музики різних періодів. При цьому представлені різні форми видавничої праці: авторські видання, редагування та підготовка матеріалів до друку, участь у серійних виданнях у співпраці з різними науковими закладами, зокрема, з Інститутом літургійних наук Українського католицького університету та Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича [20].

У цьому контексті варто зазначити, що кафедра започаткувала видання власного наукового збірника «Musica humana», приймає активну участь у редакційній праці наукового збірника Музичної академії «Українська музика». В межах співпраці з Інститутом літургійних наук УКУ започатковані серії «Καλοφώνια, науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії» «Антологія візантійсько-слов'янської та української монодії». Спільно з Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича видає серію «Історія української музики: Дослідження. Джерела». А поруч працівники кафедри активно публікують наукові статті, що сукупно формує важливу наукову базу також і для навчальної роботи [20].

Кафедра музичної медієвістики та україністики регулярно організовує і проводить наукові конференції та семінари, присвячені важливим питанням, які стосуються історії української

музики та сакральної монодії і церковно-музичної освіти, а також міжнародні наукові конференції з історії і теорії сакральної монодії. В колі наукової проблематики підіймається широке коло питань, що торкаються гимнографії, сакральної монодії греко-візантійського, католицького та слов'яно-руського обрядів, історичної літургіки, богословії, давньої української літератури тощо. Вже традиційним стало щорічне проведення Антоновичевих читань, присвячених проблематиці історії української музики, а також суміжним культурологічним питанням [20].

Кафедра музичної фольклористики та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, її здобутки та розвій, тісно пов'язані між собою, а водночас і з розвитком галицької етномузикології впродовж останніх століть. Дякуючи самовідданій праці кількох поколінь дослідників музичного фольклору, західноукраїнська музична фольклористика розвивалася у руслі тих народознавчих процесів, які були притаманні загалом для Європи.

Важливий етап в історії галицької етномузикології настав на початку ХХ століття. Завдяки праці нової генерації дослідників народної музики, було закладено надійні підвалини для подальшого розвитку науки. Подвижницька праця галицьких фольклористів поступово привела до розуміння у Галичині потреби не лише дослідження народної музики, а й виховання власних кваліфікованих спеціалістів, спроможних продовжити та розвинути напрацювання своїх попередників. Цю проблему намагався вирішити Ф. Колесса, який 1939 року став завідувачем кафедри фольклору та етнографії Львівського університету [21].

Загалом працівники кафедри та ПНДЛМЕ підготували понад півтисячі наукових праць, з яких переважна більшість – наукові або науково-методичні студії, а також численні рецензії, анотації, повідомлення, відгуки тощо. Успішна педагогічна, дослідницька та наукова робота працівників кафедри і лабораторії тісно пов'язана і з діяльністю її важливої структурної складової, гордістю галицьких етномузикологів – музично-етнографічним архівом, заслужено відомим як один із найбільших та найкраще

впорядкованих в Україні. Як і в попередні роки, вагома частка записів була здобута в рамках студентських експедиційних практик під керівництвом працівників кафедри та ПНДЛМЕ [21].

Отже, етномузикознавчий осередок Львівської національної музичної академії ім. Миколи Лисенка – кафедра музичної фольклористики та Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології – є сьогодні одним із найбільших освітніх і дослідницьких музично-фольклористичних центрів в Україні. Продовжуючи та примножуючи напрацювання славних попередників, орієнтуючись на найновіші тенденції європейської та світової фольклористики, львівські етномузикологи плідно та різнобічно працюють як на педагогічній, так і дослідницькій ниві, активно долучаються до збереження і популяризації нематеріальної культурної спадщини України [21].

Кафедра академічного співу має давню історію, тісно пов'язану з життям і творчістю видатних композиторів, музикантів, співаків та діяльністю окремих товариств, театрів, освітніх закладів. Витоки вокальної педагогіки у Львові сягають кінця XVIII ст. У цей час особливого пожвавлення набуває музично-театральне життя міста. З огляду на те, що співаки та актори, які тут виступали, як правило, були гастролерами, виникла необхідність плекання власних фахових кадрів [22].

Серед викладачів кафедри академічного співу Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка повоєнного часу однією з найвидатніших була постать співачки світової слави Соломії Крушельницької.

Кафедра оперної підготовки Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка була заснована у другій половині XIX ст., коли у Львові відкрилася консерваторія Галицького Музичного Товариства. Тут при вокальному факультеті успішно функціонував оперний клас, на заняттях якого готували оперних виконавців.

З часу створення Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка при кафедрі сольного співу існував відділ оперної підготовки. У 1959 році відкрилася оперна студія

Консерваторії, завдяки якій підготовка молодих співаків досягла значно вищого рівня.

На початку 1967 року відновлюється попередній статус кафедри оперної підготовки як окремого підрозділу Консерваторії. Найбільш яскраві сторінки діяльності кафедри оперної підготовки та оперної студії припадають на 90-ті роки минулого століття, коли до їх репертуару одна за одною включаються забуті опери відомих українських композиторів А. Вахнянина, Д. Січинського, а також зарубіжних – Ж. Бізе та Г. Доницетті. Їх постановка дала можливість колективу вийти на нові творчі горизонти і серйозно заявити про себе у музично-театральному світі [23].

Кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування.

Диригентсько-виконавське мистецтво у Львові має свої давні традиції. Основи диригентського мистецтва, опанування диригентською технікою, знайомством із симфонічною та оперною літературою, стильовими особливостями композиторських напрямків, технікою читання партитур, музичними формами, поліфонією, та іншими компонентами музичної мови студенти набувають під керівництвом відомих професорів.

У середині ХХ століття підготовкою диригентських кадрів на Львівщині займалися Мечислав і Адам Солтиси. Від професора Адама Солтиса у 1965 році естафету керівництва підготовкою диригентів перейняв один з перших професійних українських диригентів Микола Колесса. Разом з диригентом Ісааком Паїном Микола Колесса заснував Львівський симфонічний оркестр. Високоосвічена, талановита і багатогранна особистість Миколи Колесси віддавна є орієнтиром для молодих музикантів [24].

Немало цінного в мистецтво хорового виконавства внесли і львівські композитори-диригенти, творчість яких була безпосередньо пов'язана з діяльністю хорових колективів: Анатоль Вахнянин, Остап Нижанківський, Владислав Вшелячинський, Рудольф Шварц, згодом Станіслав Людкевич, Іван Охримович, Іларіон Гриневецький, Дмитро Котко. У 20–30-их рр. ХХ століття з'явилася молода генерація симфонічних диригентів, які починали навчання у львівських музичних навчальних закладах, а закінчували диригентську освіту в

музичних академіях Праги, Берліна, Кракова. Це Ярослав Барнич, Лев Туркевич, Михайло Гайворонський, Антін Рудницький, Микола Колесса, Богдан Пюрко, скрипаль-диригент Адам Должицький [24].

Сьогодні на кафедрі хорового та оперно-симфонічного диригування підготовкою диригентів займаються відомі в Україні та за її межами диригенти, з-поміж яких: С. Бурко, В. Коваль, Л. Мазепа, Я. Скібінський, Р. Мазепа, А. Юркевич, О. Цигилик та інші майстри диригентської справи.

До *факультету оркестрових інструментів* входять такі кафедри:

- кафедра скрипки;
- кафедра струнно-смичкових інструментів;
- кафедра духових та ударних інструментів;
- кафедра народних інструментів;
- кафедра оркестрового диригування;
- кафедра загального та спеціалізованого фортепіано.

Кафедра скрипки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка має сталі традиції. Історія скрипкового виконавства на Львівщині багата яскравими сторінками і своїм корінням сягає в далеке минуле. Як окремий навчально-методичний підрозділ Консерваторії у Львові, кафедра скрипки почала діяти у 1854 році і називалася тоді «школа скрипки».

В різні часи на кафедрі працювали відомі скрипалі, які зробили вагомий внесок у розвиток львівської скрипкової школи. Це засвідчує географія концертної діяльності, наукова праця, робота в журі багатьох міжнародних, республіканських, регіональних конкурсів скрипалів, виступи у пресі, на радіо та телебаченні. У співпраці з відомими виконавцями і педагогами викладачі кафедри скрипки підготували ряд методичних розробок, редакцій партій скрипки для струнних квартетів, редакції партії скрипки творів українських композиторів.

В період 1993-1995 та з 1999 року на кафедрі скрипки працює Ігор Пилатюк – народний артист України, Академік Національної академії мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, професор, лауреат обласної премії ім. С. Люд-

кевича, нині ректор Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка (з 1999 р.), відомий український музикант-скрипаль, диригент, педагог, науковець. З 2005 року на кафедрі скрипки працює Юрій Соколовський, лауреат премії імені Д. Є. Задора в жанрі музичного і виконавського мистецтва, заслужений діяч мистецтв України, професор, проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка [25].

Кафедра струнно-смичкових інструментів. Формування в Галичині професійної музичної освіти та виконавства на струнно-смичкових інструментах розпочалося у ХІХ столітті. 1838 року силами професійних музикантів та аматорів було створене Галицьке Музичне Товариство. Воно стало фундатором заснування спочатку шкільної, а згодом – вищої музичної освіти. 1839 року при товаристві відкриваються так звані «школи», які по суті були класами гри на різних інструментах. Основною метою цих «класів» було забезпечення оркестру Галицького Музичного Товариства професійними кадрами.

Кафедра струнно-смичкових інструментів (альт, віолончель, контрабас, арфа), як окремий підрозділ Львівської державної консерваторії ім. М. В. Лисенка, утворилась у 1981 році. До того усі її спеціальності входили до складу інших кафедр – оркестрової, потім, разом зі скрипкою, кафедри струнних інструментів. Від часу створення і до 1993 р. кафедру очолював кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв УРСР, професор Зенон Олексійович Дашак (1928–1993) [26].

Від 1993 (після смерті З. О. Дашака) до 2015 року кафедру струнно-смичкових інструментів очолювала заслужена артистка України, професор Харитина Миколаївна Колесса. Це надзвичайно яскраво обдарована віолончелістка, талановитий, вдумливий музикант і досвідчений педагог. Отже, традиції високої професійності, закладені попередніми поколіннями львівських педагогів і виконавців ХІХ–ХХ ст. продовжуються і розвиваються в наш час.

Кафедра духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка була заснована у

1965 році. Справжнім розквітом виконавського мистецтва та духової педагогіки у Львові можна вважати період з II половини XIX століття до перших десятиліть XX століття. Класи духових інструментів закладу сформувалися у 40-х роках XX століття. Завершення 50-х та початок 60-х років принесли із собою оновлення викладацького складу секції духових та ударних інструментів.

Зростання класів духових інструментів та успіхи викладачів і студентів духовиків наблизили створення у 1965 році кафедри духових та ударних інструментів ЛДК ім. М. В. Лисенка. З часу відкриття кафедри на денній та заочній формах навчання було підготовлено більш ніж 900 фахівців, що працювали та продовжують працювати в оркестрах та концертних, мистецьких і навчальних закладах України, Європи, Америки та Азії.

Від 2014 року кафедру духових та ударних інструментів Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка очолює доктор мистецтвознавства, професор А. Я. Карп'як. В останні роки активізувалася наукова діяльність професорсько-викладацького складу підрозділу, підсумовується значний виконавсько-методичний досвід поколінь професіоналів, розробляються, досліджуються, експериментальним шляхом доводяться та розв'язуються питання, проблеми і положення, що турбують сучасних фахівців-духовиків [27].

Варто зазначити, що популярність опанування гри на духових інструментах за останні десятиліття в музичних навчальних закладах суттєво зросла. Якщо у 70-80 роках минулого століття у Львівській державній консерваторії імені М. В. Лисенка на кафедрі духових та ударних інструментів навчалося біля 40 студентів, то сьогодні кількість студентів кафедри духових та ударних інструментів сягає 130 молодих музикантів [27].

Поява харизматичних фахівців-педагогів, полегшення доступу до якісного інструментарію, доступність професійної інформації, можливість миттєвого знайомства з найяскравішими виступами артистів сучасності спровокували неабияку хвилю зацікавлення історією, самобутністю та невичерпними можливостями духових інструментів молодим поколінням, від діяльності

та мистецьких успіхів якого уже завтра буде залежати подальший поступ українського духового мистецтва, його міцний зв'язок з творчістю геніальних творців музичних шедеврів та розвиток вищої духової школи країни.

Кафедра народних інструментів заснована 1946 року, коли у Львівській державній консерваторії імені М. В. Лисенка було відкрито класи народних інструментів. Під керівництвом Г. М. Казакова, викладачі кафедри викладали домру, баян, гітару, цимбали. З плином часу такі класи трансформувалися у відділ народних інструментів, відбулося упорядкування навчальних планів, програм викладання гри на народних інструментах, а також утворено інструментальну базу відділу та, відповідно, оркестру народних інструментів [28].

Слід зазначити, що 1954 року було відкрито клас бандури, який запровадив відомий педагог та конструктор бандури «Львів'янка» В. Я. Герасименко. Відділ народних інструментів до 1962 року входив у склад оркестрового факультету, потім його було реорганізовано у кафедру народних інструментів, яка стала науково-методичним осередком академічного народно-інструментального виконавства в Західній Україні. Кафедру очолив відомий український композитор і диригент, доцент І. І. Вимер, котрий є автором низки творів для сопілки, бандури, цимбалів, а також для оркестру українських народних інструментів [28].

Починаючи з 1972 року до інструментів, що викладались на кафедрі народних інструментів було долучено сопілку. Прагнення до підвищення рівня підготовки спеціалістів, пошуки нових форм упорядкування навчально-виховного процесу зумовили утворення суміжних кафедр на базі кафедри народних інструментів. Так, у 1989 році утворилася кафедра українських народних інструментів під керівництвом заслуженого діяча мистецтв України, професора В. Я. Герасименка, а з 1990 року секція диригування відокремилася і перетворилася на самостійну кафедру оркестрового диригування [28].

Згодом, 1996 року кафедри українських та народних інструментів було об'єднано в спільну «кафедру народних

інструментів», керівництво якої було доручено народній артистці України, професору Л. К. Посікірі.

Кафедра оркестрового диригування Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, як самостійний підрозділ була створена у серпні 1991 року на базі секції диригування кафедри народних інструментів. Створення кафедри оркестрового диригування було викликане необхідністю суттєвого поліпшення диригентської підготовки студентів-народників, духовиків, композиторів і мало на меті створити більш ефективну систему керівництва рядом виконавських колективів оркестрового факультету. З метою активізації національного ансамблево-оркестрового виконавства з 2015 року, на основі конкурсного відбору, на кафедрі навчаються найбільш обдаровані студенти кафедри скрипки та струнно-смичкових інструментів [29].

Специфіка кафедри оркестрового диригування полягає саме в тому, що ця кафедра об'єднує шість виконавських колективів Академії (оркестр народних інструментів, оркестр українських народних інструментів, капелу бандуристів, духовий оркестр, струнний камерний оркестр, хор оркестрового факультету), які систематично виступають із творчими звітами в стінах Академії та на найбільш престижних концертних сценах міста і області.

У різні часи зі студентськими виконавськими колективами кафедри виступали визначні українські солісти, зокрема, народний артист СРСР П. Кармалюк, народні артисти України М. Байко, О. Врабель, Т. Дідик, Л. Шутко, С. Степан, заслужені артисти України А. Дашак, Я. Ковальчук, Б. Олійник, Н. Романюк [29].

Кафедра загального та спеціального фортепіано заснована у 1939 році, після реорганізації львівських музичних навчальних закладів згідно освітньої системи СРСР. У 1944 році, коли Львівська консерваторія ім. М. В. Лисенка після війни відновила свою діяльність, викладачів фортепіано об'єднали для роботи на одній кафедрі, при якій утворили відділ загального фортепіано. Постійне зростання кількості студентів, відкриття заочної та вечірньої форм навчання вимагало створення у навчальному закладі нових підрозділів, зокрема кафедри

спеціалізованого фортепіано, що й було зроблено на початку 1961–1962 навчального року [30].

Протягом 1973–1988 рр. було здійснено структурний поділ кафедри на секції згідно фаху студентів. Так почали працювати компактні групи викладачів на чолі з відповідальними за роботу секцій. Сьогодні на кафедрі крім високоповажаних досвідчених та усіма цінованих педагогів працює нова хвиля молодих фахівців. Разом це надзвичайно згуртований колектив із 14-ти педагогів, серед яких: професор, 6 доцентів, 8 старших викладачів. Серед професорсько-викладацького складу кафедри – 9 кандидатів мистецтвознавства [30].

Таким чином, сьогодні Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка є навчально-професійним осередком музичної культури Західної України, одним з провідних українських та європейських закладів вищої освіти, що виховують висококваліфіковані мистецькі кадри, здатні зміцнювати традиції та підвищувати авторитет національної української музичної культури у світовому просторі. Професорсько-викладацький склад та колектив студентів Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка від діяльності та мистецьких успіхів якого уже завтра буде залежати подальший поступ українського музичного мистецтва, його міцний зв'язок з творчістю геніальних творців музичних шедеврів, композиторів різних стилів, жанрів і напрямів країн-членів Європейського Союзу.

Донецька державна музична академія імені Сергія Прокоф'єва

Донецька державна музична академія імені Сергія Прокоф'єва заснована 1991 року на базі Донецького музично-педагогічного інституту, заснованого 1968 року і підпорядкована Міністерству культури і мистецтв України. 1988 року закладу було присвоєно ім'я видатного композитора ХХ століття С. С. Прокоф'єва. 2002 року навчальний заклад перейменовано в музичну академію, яку з 2009 року очолює композитор Олексій Скрипник. Від 2018 року Академія поновлює свою роботу у Києві,

як структурний підрозділ переведеного з Криму Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського.

Основними напрямками діяльності закладу також є: підготовка згідно з державними замовленнями і договірними зобов'язаннями висококваліфікованих фахівців для музичної культури; підготовка та атестація наукових, науково-педагогічних кадрів; науково-дослідницька робота; спеціалізація; підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів; культурно-освітня, методична, видавнича, фінансово-господарська діяльність.

Основними напрямками наукової діяльності Музичної академії є: вивчення культури і мистецтва Донеччини, в тому числі творчості композиторів Донбасу, музичного фольклору Південно-східного регіону; дослідження історичних процесів розвитку музичної культури України в контексті світового музичного мистецтва; розробка проблем жанроутворення, історичного буття і типології музичних жанрів; розв'язання історико-стильових питань сучасного музичного мистецтва; розробка методології системного аналізу сучасних засобів музичної виразності; дослідження проблем масової музики і побутових жанрів; аналіз виконавського процесу, питань музичної інтерпретації, теорії і історії виконавства [9].

На базі Донецької державної музичної академії імені Сергія Прокоф'єва проводяться міжнародні виконавські конкурси, з-поміж яких: конкурс вокалістів «Солов'їний ярмарок» імені Анатолія Солов'яненка та конкурс молодих піаністів на батьківщині Сергія Прокоф'єва.

Відомими випускниками Академії є джазовий музикант, трубач, флюгельгорніст, керівник музичних ансамблів Валерій Володимирович Колесников, естрадний співак, композитор Євген Григорович Мартинов, композитор, педагог Олексій Вікторович Скрипник, співачка, педагогиня Аліна Миколаївна Коробко, співачка, композиторка Лариса Володимирівна Белова.

Дніпровська академія музики ім. М. Глінки

Дніпровська академія музики ім. М. Глінки є центром підготовки високопрофесійних музичних кадрів на

Дніпропетровщині, науково-методичним, виконавським, культурно-просвітницьким та естетичним осередком регіону. Заклад створено на базі музичного училища 2006 року. Обласний комунальний вищий навчальний заклад «Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки» підпорядкований Міністерству культури України та Дніпропетровській обласній раді. Підготовка фахівців здійснюється за спеціальністю «Музичне мистецтво» за 9-ма спеціалізаціями: фортепіано, оркестрові струнні інструменти, оркестрові духові та ударні інструменти, народні інструменти, академічний спів, естрадний спів, хорове диригування, теорія музики, музичне мистецтво естради.

Слушно зазначити, що головна мета колективу викладачів Академії полягає у створенні нової концепції розвитку української музичної культури та мистецтва; впровадженні у навчально-виховний процес прогресивних методологій, реалізації вимог Болонської системи з метою інтеграції в Європейське і світове освітнє співтовариство; поширення творчих зв'язків з провідними культурними центрами України, країн СНД та зарубіжжя [7].

Формування значної частини контингенту студентів Академії здійснюється завдяки багатоступеневій системі підготовки фахівців: музична школа, музичне училище, музичний факультет. Це дає можливість здобувати професійну музичну освіту, продовжуючи традиції певної фахової школи.

Вивчення гуманітарних та соціально-економічних дисциплін зорієнтовано на оволодіння досягненнями світової і вітчизняної культури, вільне самовизначення студентів у світоглядних позиціях, духовних інтересах і цінностях. В Академії здійснює свою діяльність наукове студентське товариство, головними напрямками якого є підготовка студентів до виступів на наукових конференціях, проведення кіноклубу, творчих зустрічей, дискусійних столів.

З 2006 року суттєво активізувалася наукова діяльність викладачів. Дніпропетровська консерваторія ім. М. Глінки видає збірки науково-методичних статей «Музикознавча думка Дніпропетровщини», навчальні посібники, збірники аранжувань

та інструментовок, книги з серії «Видатні музиканти Дніпропетровщини».

Науково-дослідницька діяльність Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки охоплює різні види роботи, викладачі постійно беруть участь у міжнародних, всеукраїнських та обласних конференціях. Підготовка науково-педагогічних кадрів здійснюється через докторантуру, аспірантуру, асистентуру-стажування при мистецьких і наукових закладах України та за її межами.

Відкриттю Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки передувала слава багаторічна історія. Сьогодні Академія має міцний професійний фундамент, багаті творчі традиції, досвідчені, високопрофесійні кадри, чудову матеріальну базу, ентузіазм та натхнення для успішного розвитку української національної музичної культури у тісному єднанні з досягненнями світового музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бондар Є. М. Детский хор: творческие ступени: учебно-методическое пособие. Одесса: ИПП «Печатный дом», 2009. 99 с.

2. Бондарь Е. Н. Базовые теоретические основы специальности: хоровое дирижирование: учебно-методическое пособие для студентов-иностранцев. Одесса, 2013. 90 с.

3. Бондарь Е. Н. Сучасна хорова творчість: інтонаційно-експресивний вимір : монографія / Є. М. Бондар. Одеса: Астропринт, 2018. 196 с.

4. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості : монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 388 с.

5. Бутенко Л. М. В классе Д. С. Загребского // Одесская консерватория. Забытые имена, новые страницы. Одесса: ОКФА, 1994. С. 130–135.

6. Гуральник Н. П. Історія музичної освіти України: курс лекцій для студентів музичних спеціальностей ВОЗ мистецького спрямування. 2-е вид., виокремлено та конкретизовано історичний дискурс. Київ: вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 31 с.

7. Дніпровська академія музики ім. М. Глінки. URL: <http://www.m-r.co.ua/mr/mr.nsf/0/72206F1C9B583F9FC225773C006EB4CF>

8. Дніпровська академія музики ім. М. Глінки. URL: <https://dk.dp.ua>

9. Донецька державна музична академія імені Сергія Прокоф'єва. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B5%>

10. Звіт ректора Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського Тимошенка Максима Олеговича за 2022–2023 навчальний рік. 2023. 28 с. URL: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/Zvit-Rektora-Natsionalnoyi-muzichnoyi-akademiyi-Ukrayini-im.P.I.CHajkovskogo-Timoshenka-Maksima-Olegovicha-ta-komandi-pro-naukovo-tvorchu-robotu-protyagom-potochnogo-periodu-2021-2022-roku.pdf>

11. Лиознов Г. С. Поэзия жизни и творчества Д. С. Загребского // Одесская консерватория. Забытые имена, новые страницы. Одесса: ОКФА, 1994. С. 123–130.

12. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. URL: <https://lnma.edu.ua/about-us/pro-akademiyu/>

13. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. URL: <https://lnma.edu.ua/aboutus/%d0%b2%d1%96%d0%b4%d0%b4%d1%96%>

14. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедри №1 та №2 спеціального фортепіано. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedry-1-ta-2-spetsialnoho-fortepiano/>

15. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедри концертмейстерства. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-kontsertmejsterstva/>

16. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра камерного ансамблю та квартету. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-kamernoho-ansamblyu-ta-kvartetu/>

17. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра джазу і популярної музики. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-dzhazu-ta-populyarnoji-muzyky/>

18. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра композиції. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-kompozytsiji/>

19. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра історії музики. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-istoriji-muzyky/istorychni-vytoky-kafedry-istorii-muz/>

20. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра музичної медієвістики та україністики. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-muzychnoji-medijevistyky-ta-ukrajinityky/vydavnycha-diyalnist/>

21. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра музичної фольклористики та Проблемної науково-дослідної лабораторії музичної етнології. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-muzychnoji-folklorystyky-ta-pndlme/istoriya/>

22. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра академічного співу. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/academic-singing-department/>

23. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра оперної підготовки. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-opernoji-pidhotovky/>

24. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-horovooho-ta-operno-symfonichnoho-dyryguvannya/istoriia-kafedry-khorovooho-ta-operno-symfonichnoho-dyryhuvannia/>

25. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра скрипки. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-skrupky/>

26. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра струнно-смичкових інструментів. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-strunno-smychkovyh-instrumentiv/>

27. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра духових та ударних інструментів. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-duhovyh-ta-udarnyh-instrumentiv/>

28. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра народних інструментів. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-narodnyh-instrumentiv/>

29. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра оркестрового диригування. URL: <http://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-orkestrovoho-dyryhuvannya/>

30. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Кафедра загального та спеціального фортепіано. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-zahalnoho-ta-spetsializovanoho-forteplano/istoriya-kafedry-zahalnoho-ta-spetsializovanoho-forteplano/>

31. Митці України : Енциклопедичний довідник / упоряд. : М. Г. Лабінський, В. С. Мурза ; за ред. А. В. Кудрицького. К. : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. 848 с.

32. Музична освіта. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%>

33. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра спеціального фортепіано №1. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-spetsialnogo-forteplano-1/>

34. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра спеціального фортепіано №2. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-spetsialnogo-forteplano-2/>

35. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра концертмейстерства. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-kontsertmejsterstva/>

36. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра камерного співу. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-kamernogo-spivu/>

37. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра оперної підготовки та музичної режисури. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-opernoyi-pidgotovki-ta-muzichnoyi-rezhisuri/>

38. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра оперного співу. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-solnogo-spivu/>

39. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра оперно-симфонічного диригування URL:

<https://knmau.com.ua/departments/kafedra-operno-simfonichnogo-diriguvannya/>

40. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра мідних духових та ударних інструментів. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-midnih-duhovih-ta-udarnih-instrumentiv/>

41. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра дерев'яних духових інструментів. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-derev-yanih-duhovih-instrumentiv/>

42. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра струнно-смичкових інструментів. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-strunno-smichkovih-instrumentiv/>

43. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра скрипки. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-skripki/>

44. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра камерного ансамблю. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-kamernogo-ansamblyu/>

45. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра оркестрового диригування та інструментознавства. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-orkeistrovogo-diriguvannya-ta-instrumentoznavstva-2/>

46. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра народних інструментів. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-narodnih-instrumentiv/>

47. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра бандури. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-banduri/>

48. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра баяна та акордеона. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-bayana-ta-akordeona/>

49. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій. URL: <https://knmau.com.ua/departments/>

kafedra-kompozitsiyi-instrumentovki-ta-muzichno-informatsijnih-tehnologij-2/

50. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра старовинної музики. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-starovinnoyi-muziki/>

51. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра теорії та історії музичного виконавства. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-teoriyi-ta-istoriyi-muzichnogo-vikonavstva/>

52. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра історії світової музики. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-istoriyi-svitovoyi-muziki/>

53. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра теорії музики. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-teoriyi-muziki/>

54. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра історії української музики та музичної фольклористики. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-istoriyi-ukrayinskoji-muziki-ta-muzichnoyi-folkloristiki/>

55. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. Кафедра теорії та історії культури. URL: <https://knmau.com.ua/departments/kafedra-teoriyi-ta-istoriyi-kulturi/>

56. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. URL: <https://knmau.com.ua/istoriya/>

57. Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського. URL: <https://knmau.com.ua/nauka/tvorchi-kolektivi/>

58. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. URL: <https://odma.edu.ua/tvorchist/kolektyvy/hor-dennogo-viddilennya/>

59. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. URL: <http://old.odma.edu.ua/groups/narodniy>

60. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. URL: <https://odma.edu.ua/structure/profesor-11/>

61. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. URL: <http://old.odma.edu.ua/groups/duhovo>

62. Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. URL: <https://odma.edu.ua/tvorchist/kolektyvy/hor-studiyi-pedagogichnoyi-praktyky/>

63. Пігров Костянтин Костянтинович // Українська музична енциклопедія. Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, 2018. Том 5: ПАВАНА – «РОЛІКАРП». С. 208.

64. Пігров К. К. Організація хорового співу в робітничому клубі. Харків, 1931.

65. Пігров К. К. Керівництво хором. Посібник. Київ.1956.

66. Пігров К. К. Сольфеджіо. Посібник. Москва.1970.

67. Пігров К. К. Хоровая культура и моё участие в ней. Одесса. 2001.

68. Повзун Василь Петрович // Українська музична енциклопедія. Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, 2018. Том 5: ПАВАНА – «РОЛІКАРП». С. 272.

2.9. ГРУЗІЯ

Грузія (груз. საქართველო) – це держава в Східній Європі, на південно-східному узбережжі Чорного моря. Розташована на перехресті Європи й Азії. Має спільні кордони з такими країнами: на півночі – Росія, на півдні – Туреччина і Вірменія, на сході – Азербайджан. Грузія є членом Ради Європи, Євроконтролю, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, і Організації за демократію та економічний розвиток, кандидатом в члени Європейського Союзу. Населення Грузії складає майже 4 млн. осіб.

У Грузії існує розгалужена система вищих навчальних закладів, які є освітньо-професійним творчим мистецьким осередком музичної культури і стали провідними грузинськими та європейськими закладами вищої освіти, що виховують висококваліфіковані мистецькі кадри, які здатні зміцнювати традиції та підвищувати авторитет національної грузинської музичної культури у світовому просторі. Провідним мистецьким навчальним закладом Грузії є Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі, студенти якої відображають національний характер і дух грузинського народу.

Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі (груз. ვანო სარაჯიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია) – вищий музичний навчальний заклад у Тбілісі, заснований 1 травня 1917 року і протягом багатьох років була єдиною музичною школою західного типу на Кавказі. У 1924 році одержала статус державної консерваторії. 1947 року консерваторії було присвоєно ім'я Вано Сараджишвілі [1]. консерваторія є центром музичного життя Грузії. У стінах закладу проходять музичні фестивалі, міжнародні музичні конкурси, майстри-класи, концерти й студентські оперні спектаклі в оперній студії консерваторії.

Викладачі та випускники Тбіліської державної консерваторії імені Вано Сараджішвілі – це легендарні в минулому та всесвітньо

відомі професіонали сьогодення, які все частіше носять ім'я Тбіліської консерваторії у найважливіших залах та сценах світу.

Європейська музика проникла в країну давніх музичних традицій з другої половини ХІХ століття: завдяки столичному оперному театру, музичним салонам, запрошеним або європейським вихованим місцевим музикантам країна активно включилася в процеси західної музики і, відповідно, також з'явилася можливість навчати місцеві кадри.

При консерваторії є бібліотека, науково-дослідний центр, міжнародний центр вивчення традиційного багатоголосся. Видається електронний науковий журнал та друкована навчально-методична література.

Особливе місце займають концертні зали, розраховані на 500 глядачів – великий і малий на 200 місць. Крім того, при школі працює камерна оперна студія та репетиційні зали студентського оркестру консерваторії, конференц-зал, фонотека, оснащена сучасними технічними засобами, студії звукозапису.

З 2005 року Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі є членом Європейської асоціації консерваторій. У цьому ж році вона приєдналася до міжнародної системи освіти, вимог Болонського процесу.

В даний час в консерваторії за освітніми програмами виконавського мистецтва, джазу, композиції, теорії і історії музики сьогодні навчається близько 4000 студентів і працює 180 викладачів [1].

Навчання є тривірневим і включає програми бакалавра, магістра та доктора.

На факультеті сценічного мистецтва підготовка здійснюється за такими напрямками: фортепіано, сольний спів, струнно-смичкові інструменти, духові інструменти, диригування, оперний спів, камерний ансамбль, концертмейстерська практика. Навчання на бакалавраті здійснюється за виконавськими програмами та програмою джазової музики. Магістерські програми охоплюють всі виконавські види мистецтв. Окрім того, розроблено докторські програми та програми для кандидатів наук.

У 1952 році на базі оперного класу консерваторії було створено *кафедру оперної підготовки*. Для вивчення сценічного мистецтва на кафедрі оперної підготовки студенти вивчають такі дисципліни: акторська майстерність та основи сценічного руху, грим, культура мовлення, ритміка, танець, оперний клас [2].

Кафедру камерного ансамблю і квартету було створено у 1954 році. Викладачами на цю кафедру були запрошені відомі музиканти: Ана Тулашвілі, Марія Юдіна, Георгій Барнабішвілі, Георгій Тактакішвілі, Реваз Лагідзе, Ніно Козмінська та інші. Викладачі кафедри виховали багато відомих музикантів-виконавців, включаючи всі покоління Державного струнного квартету Грузії.

Кафедру сольного співу було засновано у 1935 році.

Кафедру струнних інструментів засновано у 1921 році.

Кафедру духових і ударних інструментів було відкрито у 1947 році.

У 1921 році було створено спеціальні курси фортепіано.

Кафедру спеціального фортепіано засновано у 1932 році.

Диригентсько-хоровий відділ було створено у 1935 році.

Кафедру фортепіано, як додатковий інструмент було утворено у 1938 році.

Кафедру концертмейстерів було створено у 1940 році, але спочатку кафедра входила до складу кафедри камерного ансамблю та квартету.

Факультет композиції та музикознавства містить декілька фахових кафедр. Так, *кафедру історії музики* було засновано 1937 року (завідувач кафедри професор Ладо Донадзе). Випускники цієї кафедри плідно працюють у всіх сферах музичної освіти, засобах масової інформації, видавництвах та різноманітних закладах культури.

Кафедру композиції засновано 1932 року. У різні роки на кафедрі працювали відомі композитори і аранжувальники.

У 1932 році в консерваторії було створено історико-теоретичне відділення, в результаті його поділу у 1937 році було створено *кафедру теорії музики* та *кафедру історії музики*. Останні 20 років одним із найважливіших завдань музично-

теоретичного напрямку є створення грузинськомовних підручників і курсів лекцій. Одним із пріоритетів роботи кафедри є вивчення теоретичних проблем грузинської традиційної та нової професійної музики, а також сучасної європейської професійної музики та впровадження їх у навчальні курси фахових дисциплін.

Кафедру етномузикознавства було засновано 1946 року, на її базі 1970 року було створено *кафедру грузинської народної музичної творчості*. Унікальні записи зберігаються в кабінеті грузинського музичного фольклору. Викладачі кафедри щорічно проводять наукові експедиції в різні регіони Грузії.

На особливу увагу заслуговує *Лабораторія церковної музики імені Манани Андріадзе*, яку було засновано 2007 року з метою вивчення грузинської народної музичної творчості (спочатку під назвою лабораторія світських і духовних досліджень Грузії, а пізніше – лабораторія духовної музики) з ініціативи професора Манани Андріадзе, який координував дослідницьку групу духовної музики. З 2007 року лабораторію було відокремлено від напряму грузинської народної музичної творчості й вона продовжила існувати з новоствореним напрямом церковної музики.

Лабораторія церковної музики має бібліотеку, яка містить спеціальну наукову літературу з давньої духовної музики та суміжних галузей (літургіки, духовної поезії, богослов'я), нотні збірки гімнів, фотокопії рукописів. У Лабораторії також зберігається особистий архів музикознавця Гіві Лорткіфанідзе. З ініціативи керівника Лабораторії 2015 року було створено постійно діючий семінар імені Еквтіме Кереселідзе, в межах якого проводяться зустрічі з науковцями та дослідниками, які вивчають церковну музику, гімнографію та літургію.

На засіданнях Лабораторії відбуваються дискусії щодо проблем церковного співу. Співробітники проводять науково-дослідну, науково-методичну та практичну роботу, беруть участь у наукових конференціях та симпозіумах, публікують наукові публікації як в консерваторії, так і в інших вітчизняних та закордонних виданнях, активно займаються пошуком та виявленням невідомих нумерованих чи нотованих рукописів

гімнів, що зберігаються в різних архівах і музеях (у тому числі сімейних), архівних матеріалів гімністів і дослідників духовної музики, одержання їх цифрових версій та включення до наукового обігу.

В Лабораторії створені комфортні умови для роботи та навчання студентів-музикознавців спеціальності церковна музика. Велику допомогу в роботі як студентам, так і викладачам надає книжковий фонд та електронні версії рукописів, що зберігаються в бібліотеці Лабораторії. Співробітники Лабораторії надають допомогу та консультації не лише студентам, які здобувають практичні знання співу чи ведуть науково-дослідну роботу, а й усім бажаючим [3].

Лабораторія етномузикології імені Г. Чхіквадзе. Основи вивчення грузинської традиційної музики в Тбіліській державній консерваторії були закладені відразу після створення цього закладу. 1935 року було засновано Кабінет грузинської музики, який 1946 року став самостійною структурною одиницею кафедри історії музики – Кабінетом грузинського фольклору, а в 1947 році став лабораторією. 1949 року на базі лабораторії фольклору було створено відділ грузинської народної музичної творчості при кафедрі історії музики, а в 1970 році – кафедра [4].

Передусім визначаємо, що співробітники відділу та лабораторії грузинської народної музичної творчості мали багатогранну освіту, тут працювали фольклористи, історики, теоретики, композитори, етнологи. Поряд з викладацькою та науковою діяльністю багато з них вели активну збирацьку діяльність і поповнили експедиційний фонд лабораторії, перші експонати якого датуються 1927-1928 роками.

Слід зауважити, що у лабораторії зберігається аудіо-, фото- та словесний матеріал, зібраний в етнографічних районах Грузії, анотовані рукописи, доповіді на наукових сесіях і конференціях, концертно-виконавській і видавничій діяльності. Незважаючи на скрутність матеріально-технічної бази, в лабораторії постійно ведеться робота з переписування-актуалізації та нотування старих записів; аудіо, нотний запис, фото тощо. Процеси ідентифікації,

паспортизації, каталогізації матеріалів займають чільне місце в роботі співробітників лабораторії.

2003 року на базі відділу фольклористики та лабораторії створено науково-дослідний центр традиційної поліфонії, який разом з викладачами та студентами підготував ряд успішних проєктів, реалізованих за допомогою світових та місцевих державних організацій. На базі цих же структурних підрозділів сформовано науково-дослідну лабораторію та напрям дослідження грузинського церковного співу (2006-2007 рр.).

На сьогоднішній день у фонді лабораторії зберігаються:

- аудіотека – експедиційні записи, державні та приватні колекції на різних носіях (воскові згортки, магнітні стрічки та касети, цифрові носії), грамплатівки та видані компакт-диски, цифрові копії;

- відеотека – експедиційні кадри, документальні фільми, записи концертів, записи майстер-класів, конференцій, лекцій, інтерв'ю, видані компакт-диски; фотографії, слайди;

- друкована продукція – збірники нотних і наукових праць, книги, журнали, газети, дисертації, програми конференцій, буклети тощо;

- рукописи – річні наукові праці, дипломи, дисертації, автореферати, рецензії, відгуки, експедиційні щоденники, нотатки тощо;

- інші документи: протоколи, звіти, листи тощо;

- колекція народних інструментів.

Співробітники лабораторії займаються реставрацією архівних магнітних стрічок, створенням цифрових копій, роблять обробку та редагування аудіоматеріалів, паспортизацію, каталогізацію, внесення до бази даних. Також це й бібліотечна робота (реставрація фондів, придбання новинок, виготовлення копій, сканування, пошук та копіювання електронних видань), запис концертів, публічних лекцій.

Доречно наголосити на тому, що фахівці лабораторії обслуговують та консультують студентів, школярів та викладачів, музикантів, ансамблів, любителів традиційної музики, гостей з інших регіонів та різних країн.

Співробітники Лабораторії активно займаються науково-дослідницькою діяльністю: видають статті, книги, архівні аудіозаписи, нотні збірники, виступають з доповідями на вітчизняних і міжнародних форумах і симпозіумах, беруть участь у виїзній роботі, складанні та рецензуванні спеціальних і загальноосвітніх навчальних програм, організують фестивалі, беруть участь у різноманітних проєктах, телерадіопрограмах [4].

Міжнародний центр традиційних поліфонічних досліджень Тбіліської державної консерваторії імені Вано Сараджішвілі було засновано 2003 року на базі кафедри грузинської народної музичної творчості, кабінету грузинської народної музичної творчості та лабораторій стародавньої світської та духовної музики.

Ідея створення такого центру в Грузії була підтримана учасниками міжнародних конференцій, присвячених поліфонії, організованих Тбіліською державною консерваторією імені Вано Сараджішвілі та Спілкою композиторів у 80-х роках минулого століття. Ці конференції (1984, 1986, 1988 рр.) набули незвичайного масштабу, в них поряд із науковцями з Радянського Союзу брали участь багато іноземців.

Тож цілком закономірно, що ідею створення поліфонічного центру підтримали учасники I Міжнародного симпозіуму з традиційної поліфоніки 2002 року всесвітньовідомі етномузикологи та гість симпозіуму пані Норіко Аїкава, представник Генерального директора ЮНЕСКО, тодішнього директора Сектору нематеріальної культурної спадщини, а в 2003 році в консерваторії відбувся Міжнародний симпозіум з традиційних поліфонічних досліджень. Підтримка ЮНЕСКО виявилася вирішальною для подальшого успіху Центру. У 2003-2006 рр. центр реалізовував дослідницьку частину спільного проєкту ЮНЕСКО та Японських цільових фондів «Захист і розвиток грузинської поліфонії», що заклало основу основних напрямів діяльності [5].

Робота центру спрямована, з одного боку, на стимулювання світових досліджень поліфонії та підвищення доступності їх результатів, а з іншого боку, на поширення практичних і наукових

знань про грузинську поліфонію на міжнародній арені. Його мета – сприяти вивченню феномену поліфонії, представити особливості регіональних стилів світової поліфонії та місце грузинського багатоголосся в цьому контексті, також сприяти розширенню меж етномузикологічних студій і зробити результати сучасних досліджень доступними для широкого загалу.

Крім того, центр постійно піклується про пошук і видання старих записів традиційної грузинської музики. Цьому служать *традиційні поліфонічні міжнародні симпозиуми* та видання збірників прочитаних на них доповідей. На Тбіліських симпозиумах у 2002–2014 роках були представлені дослідження грузинської, болгарської, албанської, північнокавказької, австрійської, української, хорватської, сербської, македонської, італійської, французької, баскської, корсиканської, танзанійської поліфонії. До того ж російські, середньоазіатські, індонезійські, латвійські, литовські, естонські, словацькі, словенські, полінезійські, тайваньські, пігмеї та банда-ліндські народи Китаю, Аба і Алмай тибетських етносів. Крім того, вокальне та південно-східне арабське, балійське, азербайджанське та турецьке інструментальне поліфонічне письмо афганського Нурістану та японський айнь. У концертних програмах симпозиумів, окрім грузинської, прозвучали майже всі перелічені вище зразки поліфонії, включно з виконанням носіїв цих традицій.

Центр також високо цінує співпрацю з грузинськими ансамблями, які працюють за кордоном – *Грузинські голоси, Hostist, Халлі, Зарі, Ямашірогумі, Марані, Долурі, Джамата, Горан, Іноземні сунелі*. Як свідчать їхні відгуки, для них грузинське багатоголосся є найкращим способом спілкування між людьми, тому вони не шкодують свого часу та грошей, беруть участь у концертах-симпозиумах, подорожують різними куточками Грузії, популяризують національну культуру за кордоном. Центр є членом Європейського семінару етномузикології (ESEM), співпрацює з Міжнародною радою традиційної музики (ICTM) [5].

Таким чином, історія Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі налічує більше століття, і це перший вищий навчальний заклад, який працює у Кавказькому регіоні. Музичні

традиції в цій місцевості мають теж незапам'ятне походження, що й сама країна: грузинська традиційна музика внесена до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Отже, з дня заснування Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі стала одним з головних культурних і освітніх центрів Грузії. У її стінах відбуваються найвизначніші культурні заходи, серед яких музичні форуми, національні та міжнародні конкурси, міжнародні симпозіуми та наукові конференції, майстер-класи, концерти та студентські оперні вистави в Оперній студії консерваторії. Випускники Тбіліської консерваторії представляють труп Тбіліського театру опери та балету, основне ядро Тбіліського симфонічного оркестру, Державного камерного оркестру Грузії.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі. URL: <https://tsc.edu.ge/istoria/>
2. Тбіліська консерваторія. Факультет сценічного мистецтва. URL: <https://tsc.edu.ge/scavla-fakultetebi-sashemsruleblo/>
3. Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі. Лабораторія духовної музики. URL: <https://tsc.edu.ge/sacredmusic-lab/>
4. Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі. Лабораторія етномузикології імені Г. Чхіквадзе. URL: <https://tsc.edu.ge/folkmusic-lab/>
5. Тбіліська державна консерваторія імені Вано Сараджішвілі. Міжнародний центр традиційних поліфонічних досліджень. URL: <https://polyphony.ge/%e1%83>

ПІСЛЯМОВА

Презентована нами монографія «Музична освіта в країнах-членах Європейського Союзу» представляє собою узагальнення досвіду підготовки талановитих музикантів для подальшої кар'єри в музичному виконавстві, композиції та педагогіці у музичних академіях та консерваторіях країн-членів Європейського Союзу та країн кандидатів на вступ до Європейського Союзу.

Ми намагалися дослідити історію становлення та розвитку того чи того освітнього закладу, з'ясувати структуру, схарактеризувати діяльність факультетів та фахових кафедр, професорсько-викладацький склад яких вирішує питання професійної підготовки музикантів-виконавців на різних музичних інструментах, диригентів оркестрових та хорових колективів, викладачів освітніх закладів мистецького спрямування різних рівнів акредитації. На конкретних прикладах доведено, що до викладацького складу входять лауреати міжнародних конкурсів та керівники професійних оркестрів, відомі діячі в галузі музичної освіти. Це музиканти з ґрунтовною фаховою підготовкою, отриманою у всесвітньовідомих музичних академіях і музичних центрах. Вони також є учасниками відомих оркестрових колективів або відомі своєю сольною кар'єрою.

У монографії акцентована увага на тому, що викладачі та студенти музичних закладів вищої освіти країн-членів Європейського Союзу є організаторами і модераторами міжнародних науково-практичних та науково-творчих конференцій, беруть активну участь в проведенні авторських концертів – у тому числі презентації творчості молодих композиторів та студентів та активну участь в концертно-виконавській та науково-дослідницькій діяльності.

Враховуючи глобальні тенденції євроінтеграції, ми намагалися показати, що студенти мають можливість виступати з сольними концертами, брати участь у виступах оркестрових колективів та в концертах камерної музики, конкурсах, оперних виставах та спектаклях. Щотижневі заняття та участь в майстер-

класах запрошених артистів та концертних виконавців ще більше заохочує студентів розвивати навички сценічних виступів та набувати досвід концертного виконання. Завдяки програмі «Erasmus+» молодь має можливість навчатися в школах по всій Європі та ділитися знаннями з музикантами з інших країн світу.

У монографії ми намагалися довести, що організаторами цих заходів створені сприятливі умови максимальної реалізації творчої ініціативи викладачів і студентів, формування інтелектуально-художнього мислення, удосконалення навичок гри на тому чи тому музичному інструменті, диригентських навичок та здатності креативно підходити для розв'язання актуальних питань сьогодення і критично оцінювати явища музичного мистецтва.

Увагу акцентовано на міжнародній науковій і культурно-освітній співпраці, мобільності викладачів і студентів в межах країн-членів Європейського Союзу, участі у тренінгах, авторських концертах, міжнародному співробітництві, яке відкрите для творчих ідей, різноманітних досліджень та інноваційних міждисциплінарних проєктів.

Володимир ЧЕРКАСОВ,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу науково-методичної роботи
та професійної підготовки працівників
закладів сфери культури,
Комунальний заклад вищої освіти
«Академія культури і мистецтв»
Закарпатської обласної ради

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**МУЗИЧНА ОСВІТА В КРАЇНАХ-ЧЛЕНАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Монографія

Автор – В.Ф. Черкасов, доктор педагогічних наук, професор

LAP LAMBERT Academic Publishing, 2025.